

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

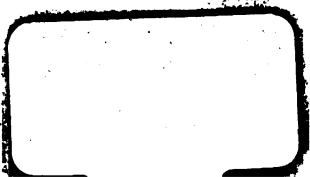
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

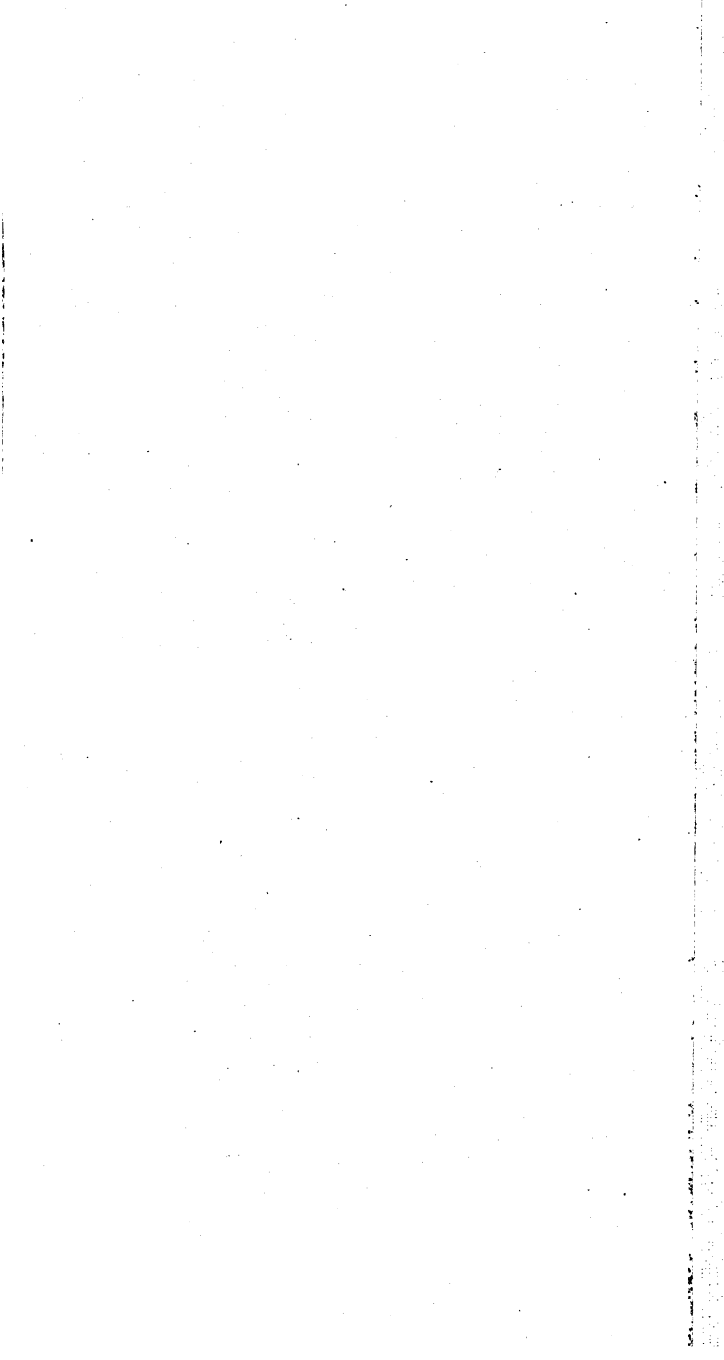
NYPL RESEARCH LIBRARIES

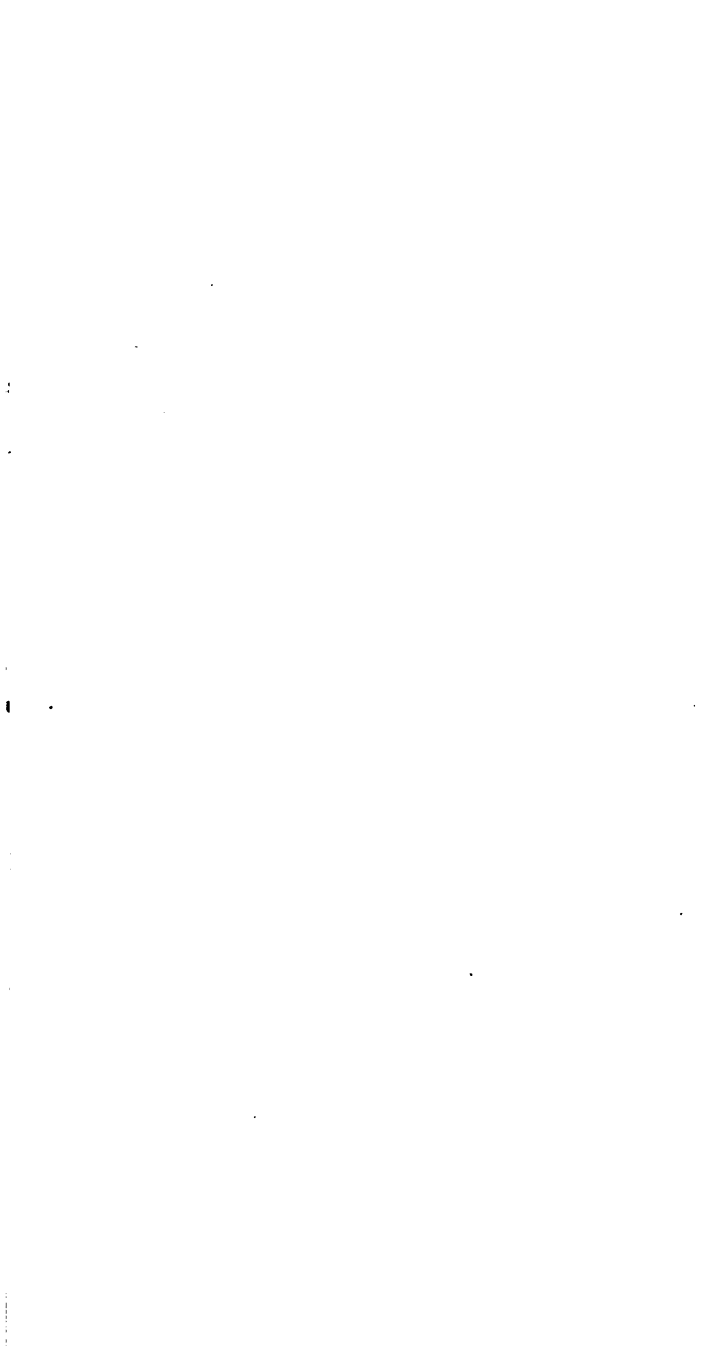

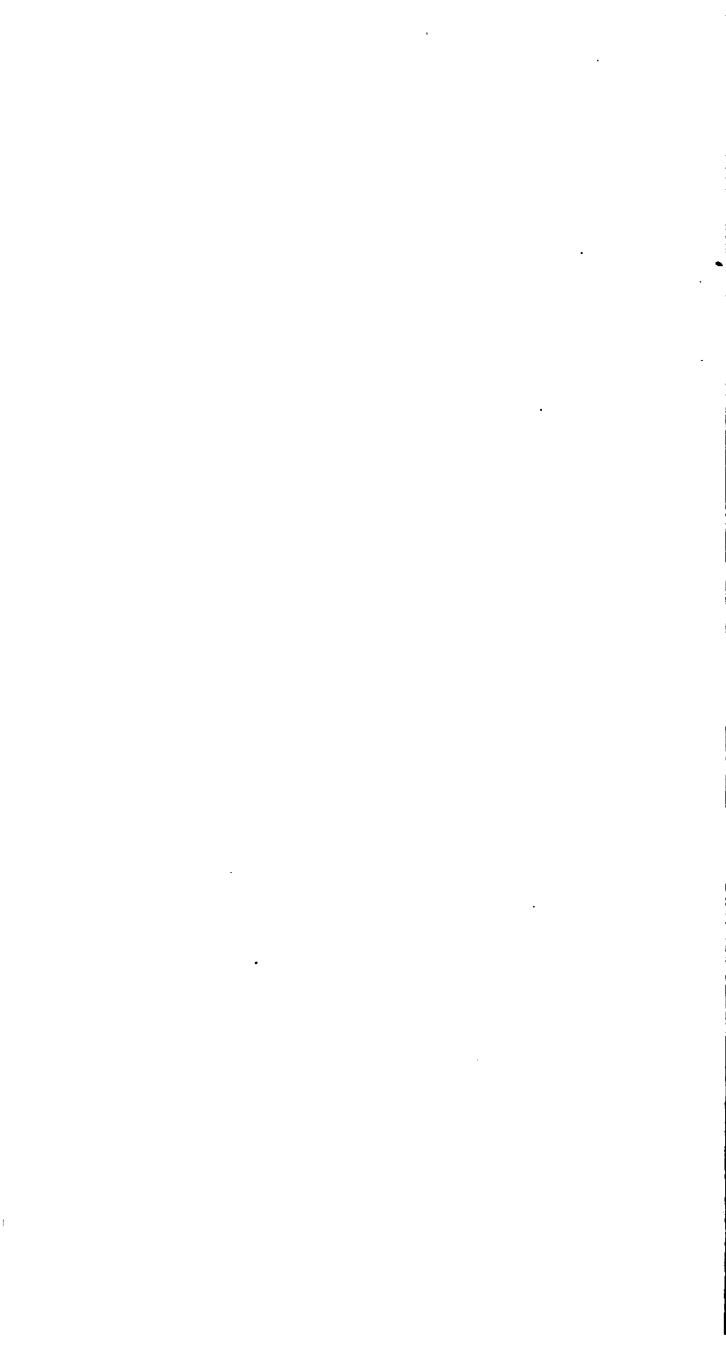
3 3433 08161681 9

THEOPHILI CHRISTOPHORI HARLES

SUPPLEMENTA

AD

BREVIOREM NOTITIAM

LITTERATURAE ROMANAE

IN PRIMIS

SCRIPTORUM LATINORUM

PARS PRIOR

LIPSIAE

IN LIBRARIA WEIDMANNIANA

MDCCCLXXXVIII

U P P L E M E N T A

BRISTOL AND GLOUCESTER

STREET

1850

PRINTED BY

THE

ILLUSTRISSIMO

ATQUE

EXCELLENTISSIMO

EBERHARDO IULIO GUILIELMO

ERNESTO DE MASSOW

POTENTISSIMI BORUSSORUM REGIS
A CONSILII SANCTIORIBUS ET IN-
TIMO IUSTITIAE MINISTRO

CURATORI UNIVERSITATUM LITTER.
IMPERIO REGIS BORUSSORUM SUB-
RECTORUM AC PRAESIDI COLLEGII DE
REBUS ECCLESIASTICIS IUDICANTIS
GRAVISSIMO VIGILANTISSIMO

V I R O

DE REPUBLICA ET SACRA ET CIVILI
EGREGIE MERITO

OMNIS LITTERATURAE AMANTIS-
SIMO/ AC PERITISSIMO

SUIUS IPSIUS NOMEN IN ORBE LIT-
TERARIO OB PLURA INGENII EXCEL-
SI ERUDITIQUE IN CAUSSIS AGEN-
DIS IUDICII ACUTISSIMI IMMENSAE-
QUE LITTERARUM COPIAE DOCUMEN-
TA A PLURIBUS ANNIS SPLENDET
NEC ULLA OBLITTERA-
BIT AETAS

HANC PRIOREM PARTEM

TAMQUAM PIGNUS DEVOTI RELIGIO-
SIQUE ANIMI SACRUM ESSE IUBET

TANTIQUE VIRI

PATROCINIO AC FIDEI SESE SUBMISSE
COMMENDAT

THEOPHILUS CHRISTOPHORUS HARLES

PRAEFATIO

In praefatione ad *Notitiam breuiorem* discrete declaraueram, illam non esse novum opus, sed repetitam, eamque tertiam *Introductionis in historiam linguae Latinae* editionem; ideoque ordinem pristinum seruandum, ac, mutato tantum pristini redemptoris opusculi nomine, mutatam fuisse libri inscriptionem, aliaque ad aequum rectumque de meo consilio meaque opera iudicium ferendum, aperte copioseque scripseram. Neque tamen, quae consuetudo esse solet nonnullorum censorum, defuit, qui sentiret

maligne: quasi ego, me nouum opus esse molitum, promissem.

Sed missis omnibus iurgiis et conuiciis, quae litterarum *humaniorum* cultores atque magistros minime decent, missaque omni altercatione, a qua mea quidem natura quam maxime abhorret, de his *supplementis* pauca differam.

Quum dies diem doceat, atque ego ab eo tempore, quo *Introductionem* meam in *historiam litteraturae romanae* et *Notiziam breuiorem* in lucem emisi, plura, quae ad augendum emendandumque vtrumque opus facerent, pluraque subsidia litteraria collegissem; in continuanda autem *Introductione*, quam multi viri docti tam per litteras, quam in publicis actis litterariis flagitant, atque ego, si vita viresque fuerint, pro-

figa-

fligatis quibusdam, qui me adhuc occupatum habent, laboribus, b. c. d. sum absoluturus, certi mihi praescripti sunt fines: in hac opella et ad Notitiam et ad duo Introductionis tomos supplementa, quantum temporis et institutio ratio permittit, collegi atque in medium produxi. Quorum quidem copiae ut in reliquis Notitiae capitibus, quae in continuanda Introductione latius explicabuntur, in angustum contraherentur, videbatur necessarium; neque hoc factum, credo, maiore egebit excusatione aut ampliore consilii expositione. Quae in Introductione iam scripseram, ea hic non adtigi. Et tamen in his Supplementis; ne mole cresceret opus, eaque deterrerentur emtores, haud pauca, quae commode adferri potuerant, praetermit-

tere fatius duxi, quum maxime operis redemptor, vir honestus probusque, me, quum in prioribus plagulis plura exposuiffem vberius, aliquoties monuiffet, vt vela contraherem. Cuius rationes quum aequae iustaeque mihi viderentur, non solum breuitati maiori studere in indicandis editionibus, sed etiam notitiam multorum minorum scriptorum multarumque versionum, quarum plurimas, in primis antiquiores, iam sedulo recensuerunt VV. DD. a me pag. 72 sqq. et in praefat. ad Notitiam laudati, omittere coepi. Priores vero plagulae iam ante plures menses partim prelo exierunt, partim haeserunt in manibus redemptoris opusculi, me aliis negotiis a continuo labore, his supplementis consecrando, interdum auocato. Quo factum est,

vt librorum quorundam, praesertim editionum recentiorum tum temporis nondum vel formulis descriptarum typographicis, vel mihi cognitarum, mentionem facere non possem *), Sed de his

*) Sic ad pag. 80. addenda est *De Papiro et iure Papiroano exercitatio prior*, quam — proposuit auctor *Car. Einert*, Lipsiensis. Lipsiae 1798. mai. 4. Laudatur disp. additis tamen multis emendationibus aut supplementis in *Ien. A. L. Z.* a. 1798. nr. 385. pag. 709 fqq. Variorum doctorum hominum emendationes aut interpretationes adferuntur, partim examinantur ac reiiciuntur. Pomponii aut eius epitomatoris imperiti narrationem falsam, certe dubiam iudicat censor et laudat iudicium *Saxii* in *Miscell. Lipsi.* nouis. II. 4. pag. 666.

Ad pag. 276. ed. *Albritii* caret notis.

Ad pag. 326. Erudita, et interpreti perquam utilis, lectuque dignissima censura *Rodii* versionis germ. exstat in *Ien. A. L. Z.* a. 1799. nr. 12. vbi versio quidem iure laudatur; at multa aliter vertuntur atque explicantur,

his aliisque, quae dicenda, aut adicienda, emendanda corrigendaque videantur,

cautur, *Scamillorum* quoque *imparium* melior exhibitus interpretatio.

Ad pag. 356. *Elegien von Propertius*. Lips. 1798. 8. Bene eleganterque vertit *de Knebel*. XXXVI. elegias, nempe e libro I. duodecim; totidem e libro II. sex e libro III. et totidem ex libro quarto. conf. Ien. A. L. Z. a. 1798. nr. 384.

Praeterea adnotare lubet ad pag. 48. *Withofii* obs. criticarum partem IV. prodisse 1798.

Ad pag. 299. Editio *Argent.* inscripta est; *C. Crispi Salustii bellum Catilinarium. Item Bellum Iugurthinum. Item variae rationes ex libris eiusdem historiarum excerptae. Item C. Crispi Salustii vita.* — In calce: *Argentorati ex aedibus Schurerianis. Mense Aug. a. MDXII. Tempus observatum in 4. Pauca praefatus est Baltasar Fidelis I. V. D. et Modoeciensis ecclesiae archidiaconus* (sic).

Ad pag. 307. *Chronologiam Salustii, Iulii Caesaris, Taciti, Suetonii, Dionis Cassii,*
Pro-

tur, quoniam instante mercatu Lipsiensi et vrguente typographo filum abrum-
pere cogor, nec dum omnes plagulas,
vel prelo emiffas, vel sub eo adhuc fu-
dantes, accepi, ad alteram horum sup-
plemen-

Procopiique contexuit et inseruit *David Chytraeus* libello suo de ratione discendi et ordine studiorum in singulis artibus recte instituendo, Witebergae 1564. min. 8.

Ad pag. 253. De Plexiaci libro v. quoque *Heumann* in actis philosophicis, tom. III. pag. 448. vbi etiam p. 447 sq. *Desiderii Iacotii Vandoperani de philosophorum doctrina libellum ex Cicerone*, (Paris. 1556. tum in *Guil. Morelli Tiliiani tabula compendiosa de origine, successione, aetate et doctrina veterum philosophorum cum Hieron. Wolfii annotation.* Basil. 1580. 8. pag. 270—380. et in *Iac. Gronouii thesauro antiqq. graecar.* tom. X.) recenset. Sed haec sufficiant in praesenti: campo enim litteraturae romanae adeo feraci amplexu, quotidie possunt colligi tot spicilegia, vt tandem vel messem aequent vberiore.

plementorum partem paullo fusius dis-
serere licebit. Interea hanc partem
meamque operam vt, Lector beneuole!
aequi bonique consulas mihi que faueas,
oro TE rogoque summo opere. . Scr. Er-
langae d. VIII. April. MDCCCXXXVIII.

Theophilus Christophorus Harles,

Consiliar. aulic. et P. P. O. rhetorices ac
poeseos in regia litterarum vniuersitate
Friderico - Alexandrina.

SUPPLEMENTA.

Ad pag. 10. Prolegomenor. I. A.
Fabr. bibl. lat.

Correctiones et supplementa bibliothecae latinae Fabricio - Ernestinae scripsit cl. *Seybold*, (in praesenti Professor Tubingensis) in prolusione quadam, quam adhuc esset Professor Gymnasii Buxouill. Buxouillae 1790. 4.

Quod autem *Ernesti* de cunctis ecclesiae latinae scriptoribus disputaturus erat in peculiari volumine, (v. praef. ad Fabr. B. L. tom. I. pag. XXXV. sq.) sed senectutis onere oppressus et morte abreptus institutum perficere non potuit: suadente ill. Heynio *Oelrichsus* et *Schoernemannus* id negotium ita susceperunt, ut prior conspectum omnis doctrinae patristicae et ingenii monumentorum, quae patres et scriptores ecclesiastici latini, usque ad finem saec. VI. reliquerunt, potissimum exhiberet; posterior autem partem litterariam tractaret, adeoque vitas patrum ecclesiasticorum atque editionum historiam persequeretur, exceptis poetis sacris. *Oelrichsus,*

sius, antequam in ipso flore aetatis fato suo occumberet, opus praestans omnique laude dignum absoluerat, quod cel. *Heeren* postea edidit:

Io. Ge. Arn. Oelrichs, A. M. commentarii de scriptoribus ecclesiae latinae priorum VI. saeculorum, ad bibliothecam Fabricii latinam accommodati. Praefatus est et editionem curavit A. H. L. Heeren, phil. prof. Goetting. Lipsiae in offic. Weidmanniana. 1791. 8.

In praef. cl. *Heeren* de consilio et instituto huius operis atque de vita, ingenio scriptisque Oelrichsii eleganter scripsit.

Cl. autem *Schoenemann* edidit opus doctum huius sententiae:

Car. Traugott Gottlob Schoenemann, reg. bibl. acad. Goetting. a secretis, Bibliotheca historico-literaria patrum latinorum, a Tertuliano principe usque ad Gregorium M. et Isidorum Hispalensem, ad bibliothecam Fabricii latinam accommodata. Tom. I. Lipsiae 1792. 8. in libraria Weidmann. — Tom. II. ibid. 1794. Supplementa dedit censor, in noua vniuersali bibl. german. Kilon. Vol. IV. fasc. IV. a. 1793. pag. 239. et vol. XVII. part. II. fasc. V. pag. 279 sqq. add. Jen. A. L. Z. a. 1793. nr. 262. pag. 561 sqq.

Ad pag. 13. lin. 2.

Post erat pone comma.

Ad

3

Ad pag. 14.

Saxii Onomasticon est absolutum eiusque septima et ultima pars cum indice omnibus partibus communi prodiit Traiecti ad Rhen. 1790. 8. In epitomen posthaec, quibusdam mutatis, vir doctiss. redegit opus suum.

Ad pag. 16.

Historiam latinae linguae in sacris publicis sistit *Ernest. Frid. Wernsdorf*, antiqq. sacr. ecclesiast. P. P. O. etc. Lipsiae 1756, 4.

Huc quoque referri potest liber, utilis:

Connoissance de Poetes les plus celebres, ou: Moyen facile de prendre une teinture des Humanités; contenant la Vie de chaque Poëte, le Sentiment des Sçavans sur le merite de chaque Auteur; les morceaux les plus estimés, avec la traduction, et des Remarques historiques. En faveur des personnes, qui n'ont fait que de légères Etudes, *tome I.* (qui contient vitas Phaedri, Terentii et Ouidii cum particulis nobilioribus secundum praecepta Rollini excerptis et versis,) *tome II.* (ex Virgilio, Horatio, Iuvenale et Persio,) Paris 1752. 8. Num plures accesserint tomi, equidem nescio. — In nonnullis tomis egregii operis:

Charactere der vornehmsten Dichter aller Nationen, (Lips. 1792 sqq. in 8.) de poetis quibusdam lat. praeclare disseritur.

Aemerichii specimen etc. Inscriptio libri haec est: *Matthaei Aemerichii specimen veteris*

romanae litteraturae deperditas, vel adhuc latentis, seu syllabus historicus et criticus veterum olim notae eruditionis, Romanorum ab urbe condita ad Honorii Augusti excessum; eorum in primis, quorum latina opera, vel omnino, vel ex parte desiderantur. Accedunt opportuna adnotationes, multa corollaria, et nonnullae dissertationes. Contenta in hoc opere, quibus bibliotheca vetus latina Fabricii, etiam ab Ernesto audita et emendata in multis commodior, uberior et expeditior reddi potest, post praefationem indicantur. Ferrariae 1784. 4. II. partes in uno tomo. Aimerichius, qui, ut ex Q. Moderati Censorini, (qui ipse Aimer. esse videtur, coll. dedicatione libri mox indicandi, pag. VII.) praefatione et anteoccupatione cognoscitur, natione Hispanus, in Italia diu commorabatur, versatus est potissimum in colligendis, conservandis illustrandisque memoriis obscuris; eorum vero, quorum nomina scriptaque sunt celebriora, libros eosque tantum, qui adhuc superstites sunt, leviter recensuit, illorum tamen editiones silentio praeteriit. Graecos quoque homines, et qui graece scripserunt atque in orbe romano nati aut commorati sunt, admiscuit, in corollariis autem multa a re aliena, quae ad antiquitatem, etiam grammaticam et historiam iuris potius pertinerent, iusto liberius, neque tamen erudite exposuit. Auctarium

rium seu supplementum Lexici memorati haberi potest eiusdem Hispani liber, inscriptus:

Matthaei Aimerichii nouum lexicon historicum et criticum antiquae romanae litteraturae perditae vel latentis ac Romanorum eruditorum, qui ea floruerunt ab vrbe condita ad Honorii Augusti interitum. Acc. nonnullae dissertationes et multa corollaria de rebus parum obuuis historiam rom. antiquam illustrantia. Contenta in hoc opere, quibus bibl. vetus latina Fabricii, etiam ab Ernesto aucta, etc. Bassani 1787. 8. In dedicatione prodit, se antea in academia Ceruariensi in Catalonia, humaniores et philosophicas tradidisse disciplinas, et enumerat sua ipsius scripta. Ipse vero liber eadem ratione, qua superior, confectus pariter laborat naeuis. Multa igitur desunt, quae rectius adferri debuerant; e contrario multa, quae nemo hic quaeret, copiosius, neque tamen erudite curateque explicantur. Infunt praeter alia commentar. *de rebus priuatis et domesticis M. T. Ciceronis*, eius fratris *Quinti* et *T. Pomponii Attici*, eorum affinis, parum, vt ait, notis; dissertatio politica et historica de statu politico a Romulo in vrbe ab ipso condita constituto; vtrum monarchicus fuerit, an democraticus seu popularis? diff. histor. theologica de duplici Constantini M. baptisinate, Romano vno, Nicomediensi altero: diff. historico-theologica, vtrum christiani imperatores vsque ad Gratianum primis eccle-

ecclesiae saeculis sibi arrogantes, vna cum ceteris praecipuis magistratibus, pontificatum maximum ethnicorum, vel huius titulum et insignia non repudiantes, violatores christianaë professionis dicendi sint? diss. critica de discrimine inter dialecticam et rhetoricam a veteribus Romanis excultas, in qua falsa ostenditur communis et vulgata de hac re opinio; genus et progenies satis in historia rom. implicata Octavianii Caesaris Augusti, denique genus et progenies Constantini M. parum nota.

Geschichte der römischen Litteratur, nebst biographischen und litter. Nachrichten von den latein. Schriftstellern und Ausgaben von *F. A. Wolf*. Halae 1787. 8.

Ad pag. 17.

Romanorum ingenium, culturam et eruditionem nimis laudibus extollit *de Torres* in: Memoria apologetica del commercio et coltura dei Romani, da Romulo a Constantino, in proposito delle asserzioni dei Mengotti et Andrés dell' *Ab. Antonio de Torres*, Patrizio di Siviglia dell' Accademia delle Scienze etc. di Padova. Venet. tom. I. 1788. tom. II. 1791. mai. 4. Num tertius tomus lucem adspexerit, equidem ignoro. conf. Jen. A. L. Z. m. Jun. 1793. pag. 668 sqq.

Iis, quae in prolegomenis ad introduct. in notit. litterat. rom. tom. I. pag. 27 sqq. de

de scriptoribus historiae eccles. collegi, addi possunt.

De scriptoribus ecclesiasticis liber unus, cum adiunctis indicibus vndecim et breui chronologia ab orbe condito vsque ad an. MDCXIII. Roberto Cardinale Bellarmino auctore. Colon. Agripp. 1645. 8.

Io. Clerici unpartheyische Lebensbeschreibung einiger Kirchenväter und Ketzer, namentlich Iustini Martyris, Clementis Alexandrini, Origenis, Cypriani, Prudentii, Gregorii Nazianzeni, Eusebii, Pelagii und Celestii. Aus dessen Bibliothek uniuerselle ins Teutsche übersetzt, nebst einer Vorr. des H. Geheim. Raths Thomasi. Halle im Magdeb. 1721. 8.

Aufrichtige Nachricht von dem Leben, Schriften und Lehren der Kirchenväter der ersten vierhundert Jahre nach der Geburt unsers Heilandes, den Studirenden zum Besten aufgesetzt von Gottlieb Stollen. Ienae 1733. 4. Dietelmair, Theologus quondam Aldorfinus, in vermischten Abhandlungen aus allen Theilen der Theologie, part. I. sect. 3. pag. 41. vocat id opus Stollens mislungenes Richteramt über die Kirchenväter, et ostendit, a Stollio, qui aliorum iudicia temere sequutus, scriptores eccles. non ipse legisset, illis saepe iniuriam esse factam.

Ad pag. 20.

Frid. Taubmanni — *dissertat. de lingua latina*, cum epeisodio in veteramentarium poetarum sutorem. Access. quaestio, vtrum praestet, extempore, an cogitate versus facere. Wittebergae 1602 et 1609. 8.

Io. Frid. Eckhardi progr. in quo quaedam, non satis accurate atque per contemptum de lingua latina a recentiore quodam scriptore dicta, refelluntur. Ifenaci 1778. 4.

Laude dignum est opusculum, erudite elegantisque scriptum: *Hermanni Buschii* — *vallum humanitatis* — Coloniae 1518, sed postea ornatus et praeclaris accessionibus auctius prodiit cura *Burckhardi*, ita inscriptum:

Hermanni Buschii, nobilitate, ingenio meritisque illustris viri, *vallum humanitatis, sive humaniorum litterarum contra obtrectatores vindicias*. Ab oblivionis iniuria adseruit et praeter commentarium de auctoris vita, cui complura insuper integra elegantissimi ingenii huius monumenta inserta sunt, Germaniae equitem acerrimum humanitatis propugnatorem ex historia adumbratum praemisit *Jacobus Burckhard*, ill. Gymn. Hildburgh. P. P. Francofurti ad Moenum, 1719. 8. De hoc vallo v. *Burckh.* in comm. de vita Buschii pag. 224 sqq. Idem *Burckh.* in praefat. sub fin. laudat *Iac. Perizonii. de doctrinae studiis, nuper post depulsam barbariem diligentissime*
denuo

denuo cultis et desideratis, nunc vero rursus neglectis fere et contemptis, orationem a. 1708. editam, quum academico magistratu se abdicaret.

Io. Mich. Heinze prolus. Empfehlung der latein. Sprache und Schreibart: et Widerlegung der Behauptung des Delavau, das Latein der neuern Gelehrten würde den alten Römern uaverständlich seyn: in *illius Kleinen deutschen Schriften*, I. Theil. Gottingae 1789. 8.

Multa quoque in hanc rem collegit et scripsit Christian Falster in cogitationibus variis philologicis tripartitis, quarum pars prima usum philologiae profanae in studiis theologicis ostendit; secunda labores praecipuos complectitur, qui in re philologica vel desiderantur vel redundant; tertia controuersias grauissimas philologorum et criticorum componit. Lipsiae et Flensburgi, 1719. 8. Alios de usu et praestantia L. L. libellos vide excitatos in *Catal. bibl. Bünau.* vol. I. pag. 641. et in *Nottensii Conspectu* etc.

Ad pag. 22. lin. 24. lege du Tens.

Ad pag. 24.

Harwoodii liber, (qui primum anglice prodit Londini 1775.) italice versus a Pinnello, multis doctis, nec tamen semper certis omnino fidisque accessionibus locupletatus, iterum editus et inscriptus est:

Degli Autori classici sacri e profani greci e latini biblioteca portatile, ossia il Prospetto del DR. Eduardo Aruod, reso piu interessante per nuovi articoli e per recenti scoperte, ed illustrazioni critiche, cronologiche e tipografiche con mutua cura disposte, dall' Ab. Mauro Boni e da Bartolomeo Gamba. II. part. Venet. 1793. 8. Quae peculiare sectiones accesserunt, ad historiam litteraturae romanae pertinentes, hae sunt potiores in parte secunda, ius civile, grammaticae et lexica latina, auctores classici cum notis variorum in 4. auctores classici Cominiani et ii, qui e typographia Bodon. exierunt in lucem. Indicem excipit in altero tomo Quadro critico tipografico dell' Ab. M. B. Ibi recensentur scriptores, qui historiam veterum auctorum horumque editionum, annales typographicos, aut catalogos librorum, potissimum antiquissimorum rariorumque, et historiam artis typographicae confecerunt. (add. infra ad pag. 29. fin.) Denique agit Maurus Bon. de ortu illius artis in Italia. Quando autem is putat, librum, *decor puellarum*, e prelo Nicolai Jenfon a. 1461 exiisse: refutarunt eum, et errorem typographicum esse commissum, atque corrigendum 1471, ostenderunt Morellius, Denis ac Pellegrini. conf. Jen. A. L. Z. m. Jan. 1796. nr. 35. pag. 279. — Per hanc occasionem folium, paucis forsan notum aut visum, in quo cel. *Morellius* primos libros

libros, qui Venetiis descripti sunt formulis typographicis, curate designat, ut ab interitu seruaretur, saltem plurimum ut veniret in manus et notitiam, hic typis renouare volui, ratus, id litterarum antiquarum amantibus haud ingratum fore.

MONUMENTI DEL PRINCIPIO DELLA
STAMPA IN VENEZIA MESSI INSIEME
DA DON JACOPO MORELLI.

I. *Versi posti alla fine dell' Epistole familiari di Cicerone stampate in Venezia da Giovanni da Spira l'anno 1469, della prima edizione.*

Primus in Adriaca formis impressit aenis
Urbe libros Spira genitus de stirpe Ioannes:
In reliquis sit quanta vides spes, lector, habenda,
Quom labor hic primus calami superauerit
artem.

M. CCCC. LXVIII.

II. *Versi posti alla fine dell' Istoria Naturale di Plinio stampate in Venezia da Giovanni da Spira l'anno 1469.*

Quem modo tam rarum cupiens vix lector
haberet,

Quique etiam fractus pene legendus eram,
Restituit Venetis me nuper Spira Ioannes,
Exscripsitque libros aere notante meos,
Fessa manus quondam moneo calamusque
quiescat;

Namque labor studio cessit et ingenio.

M. CCCC. LXVIII.

III.

III. *Verſi poſti alla fine dell' Epistoſe familiari di Cicerone ſtampate in Venexia da Giovanni da Spira l'anno 1469, della ſeconda edizione.*

Hesperiae quondam Germanus quosque libellos

Abſtulit: en plura ipſe daturus adest;

Namque vir ingenio mirandus et arte Ioannes
Exſcribi docuit clarius aere libros.

Spira fauet Venetis; quarto nam mense peregit
Hoc trecentenum bis Ciceronis opus.

M. CCCC. LXVIII.

IV. *Privilegio concesso dalla Serenissima Signoria di Venezia a Giovanni da Spira, registrato contemporaneamente nel Notatorio XIX. a carte 55. t. nella Cancelleria Superiore, ed ora per la prima volta pubblicato. 1469. Die 18 Septembris.*

Inducta est in hanc noſtram inclytam civitatem ars imprimendi libros, indiesque magis celebrior et frequentior fiet, per operam, studium et ingenium Magistri Ioannis de Spira, qui ceteris aliis vrbibus hanc noſtram praelegit; vbi cum coniuge, liberis et familia tota ſua inhabitaret, exerceretque dictam artem librorum imprimendorum: iamque ſumma omnium commendatione impreſſit Epistoſas Ciceronis, et nobile opus Plinii de Naturali Hiſtoria in maximo numero, et pulcherrima litterarum forma, pergitque quotidie

tidie alia praeclara volumina imprimere; ad-
 eo ut industria et virtute huius hominis; mul-
 tis praeclarisque voluminibus, et quidem per-
 vili pretio, locupletabitur. Et quoniam tale
 inuentum aetatis nostrae peculiare et pro-
 prium, priscis illis omnino incognitum, omni
 favore et ope augendum atque fovendum est,
 eidemque Magistro Ioanni, qui magno vrge-
 tur sumptu familiae, et artificum mercede,
 praestanda sit materia, ut alacrius perseveret,
 artemque suam imprimendi potius celebri-
 rem reddere, quam desinere, habeat; quem-
 admodum in aliis exercitiis sustentandis, et
 multo quidem inferioribus, fieri solitum est;
 infra scripti Domini Consilarii, ad humilem
 et deuotam supplicationem praedicti Magistri
 Ioannis, terminarunt, terminandoque decre-
 verunt, ut per annos quinque proxime futu-
 ros nemo omnino sit, qui velit, possit, va-
 leat, audeat exercere dictam artem impri-
 mendorum librorum in hac inlyta ciuitate
 Venetiarum; et districtu suo, nisi ipse Magi-
 ster Ioannes. Et toties, quoties aliquis in-
 ventus fuerit, qui contra hanc terminationem
 et decretum ausus fuerit exercere ipsam ar-
 tem et imprimere libros, multari condem-
 narique debeat, et amittere instrumenta et
 libros impressos. Et sub hac eadem poena
 nemo debeat, aut possit tales libros in aliis
 terris et locis impressos vendendi causa huc
 portare.

E. Ange-

<ul style="list-style-type: none"> 2. Angelus Grathecio. 3. Bertuccius Contareno. 4. Angelus Venerio. 5. Iacobus Mauroceno. 6. Franciscus Dandolo. 	}	Confiliarii.
---	---	--------------

Poco dopo la concessione del Privilegio, seguita improvvisamente la morte di Giovanni da Spira, dalla mano medesima, che nell' indicato Notatorio lo aveva scritto, al margine di esso fu aggiunto: Nullius est vigoris, quia obiit Magister et Auctor.

V. Versi posti alla fine della Città di Dio di Sant' Agostino incominciata a stamparsi in Venezia da Giovanni da Spira, ed ivi finita da Vindelino di lui fratello l'anno 1470.

Qui docuit Venetos exscribi posse Ioannes
 Mense fere trino centena volumina Plini,
 Et totidem magni Ciceronis Spira libellos,
 Coeperat Aureli; subita sed morte perentus,
 Non potuit coeptum Venetis finire volumen.
 Vindelinus adest eiusdem frater, et arte
 Non minor, Hadriacaque morabitur vrbe.

M. CCCC. LXX.

In Venezia alle Calende di Decembre dell' anno MDCCLXXXIII.

Ad pag. 25. post lin. 23.

Annalium typographicorum V. Cl. Mich.
 Maittaire supplementum. Adornavit Michael
 Denis,

Denis, Aug: a conf. et bibl. palat. Custos. Viennae 1789. 4. II. partt. add. *Hamberger*. Zuverl. Nachricht. tom. I. pag. 146 sqq.

In primis laudandi et commendandi sunt *Annales typographici* ab artis inventae origine ad a. MD. post Meitairii, Denisi aliorumque doctissimorum virorum curas in ordinem redacti, emendati et aucti, opera *Georgii Wolfgangi Panzer*, capituli eccles. cathedr. ad D. Sebald. Norimberg. praepositi etc. Norimbergae vol. I—V. (ultimum vol. continet utilissimos indices.) 1793—1797. 4.

M. Georg Wolfgang Panzers Annalen der ältern deutschen Litteratur, oder Anzeige und Beschreibung derjenigen Bücher, welche von Erfindung der Buchdruckerkunst bis MDXX in deutscher Sprache gedruckt worden sind. Nürnberg. 1788. 4.

Aid pag. 26.

Ordo voluminum operis *Bibliographie instructive*: ou Traité de la Connoissance des Livres rares et singuliers — par *G. P. de Bure*, hic est: Volume de Théologie à Paris. 1763. — Volume de la Jurisprudence et des Sciences et Arts. 1764. — Belles-Lettres. tom. I. et II. 1765. — Histoire, tom. I. II. et Table générale, III. 1768. — Supplément à la Bibliographie instructive, ou Catalogue des Livres du Cabinet de feu M. *Louis*

Louis Jean Gaignat, disposé et mis en ordre par *Guil. Franç. de Bure, le jeune*. tom. I. II. à Paris. 1769. 8. — Accessit anonymi Bibliographie instructive, tome dixième, contenant une Table destinée à faciliter la recherche des Livres anonymes qui ont été annoncés par M. de Bure le jeune dans sa Bibliogr. instruct. et dans le catalogue de M. Gaignat etc. à Paris. 1782. 8.

Ad pag. 27. lin. 8.

Dele punctum post *errores*, et *Audiffredi* libro adde alium eiusdem auctoris praeclarum:

Specimen historico-criticum editionum italicarum saeculi XV. in quo praeter editiones ab Orlandio, Mettario, Denisio, Laerio et a nonnullis bibliographis recentioribus hactenus relatas plurimae aliae recententur, omnesque plenius vberiusque describuntur; non paucae contra eorundem sententiam elucidantur: varia item ad historiam typographicam et bibliographicam spectantia interseruntur, auctore R. P. M. Fr. *Io. Bapt. Audiffredi* *), ord. praedic. Casanatensi bibliothecae praefecto. Romae 1794. 4.

Index

*) *Vita Audiffredi*, nat. d. 2. Febr. 1714. mort. d. 3. Jul. 1794. exposita est in Lettera diretta dal P. Anton Nicola Cianelli — al Domenico Moreni intorno alla vita ed all' Opere de P(adre) M(aestro) *Audiffredi*, Romae 1794. rec.

Index librorum ab inuenta typographia ad annum 1500. chronologicè dispositus, cum notis historiam typographico-litterariam illustrantibus. Hunc disposuit Franc. Xav. Laire, Sequano Dolanus. Senonis, 1791. 8. II. partt.

Catalogue des Livres de la Bibliotheque de M* faisant suite à l'Index librorum ab inuenta typographia ad a. 1500. auct. Fr. Xav. Laire, par Guill. de Bure l'aîné. à Paris. 1792. III. tom. 8.**

Memorie per servire alla Storia letteraria di Sicelia. Palerm. 1756. 8: II. voll.

Saggio letterario-bibliografico della tipografia Ferrarese dall' an. 1471. sin al 1500. auctore Ab. Baruffaldo iuniore. Ferraræ, 1777. 8.

Saggio storico-critico sulla tipografia Mantovana del secolo XV. auct. Leopoldo Camillo Volta. Venet. 1786. 4.

Saggio di Memorie su la Tipografia Parmense del secolo XV. del Padre Ireneo Affò, del. gen. de' minori Osserv. regio bibliotecario etc. Parmae 1791. 4.

Saggio storico-critico sulla Tipografia del regno di Napoli di Lorenzo Giustiniani. Neapoli.

Ad

rec. in Giornale de' Letterati, tom. 98. Pisa 1795. pag. 185 — 208. et excerpta in A. L. Anzeiger, a. 1796. n. 33. pag. 355 sqq.

B

Ad pag. 28.

Crevennae bibliotheca postea per sectionem publicam diuendita est. Sed quoniam post catalogum maiorem, (Catalogue raisonné etc.) plures accesserant libri, et ille tam infrequens erat, quam consilio minus adcommodatus, nouus est confectus catalogus et formulis typographicis descriptus, obseruatt. litterariis hinc inde additis:

Catalogue des Livres de la Bibliothèque de M. *Pierre-Antoine Bolongaro-Crevenna*. Amsterd. 1789. 8. IV. voll.

Ad pag. 29. lin. 6.

Access. *pars III.* Noribergae 1791. 8.

Bibliotheca antiqua *Vindobonensis ciuica*, seu catalogus librorum antiquorum cum msstorum tum ab inuenta typographia ad an. vsque MDLX typis excusorum, qui in bibl. Vindobonensi ciuica afferuantur, cum annotatt. historico-literario-criticis. *pars I*, libros theologicos complectens, (auctore *Phil. Ias. Lambachero*,) Viennae Austriae 1750. 4. Vnica tantum haec pars e prelo exiit, reliquae desiderantur.

Librorum ab anno I. vsque ad annum L. saec. XVI. typis exscriptorum ex libraria quadam supellectile, (Ebneri ab Eschenbach,) Norimbergae priuatis sumtibus collecta et adseruata, Millenarii I—IV. ad supplendos annalium typographicorum labores, editi a *Carolo*

~~—————~~

19

rolo Christi. Hirschio. Noribergae 1746—
1749. 4.

Ad pag. 29. lin. 11.

Denis postea tam supplementa collegit in peculiari opusculo, quam maius opus contraxit; atque consilium ratioque patebit ex inscriptione:

Bibliotheca typographica Vindobonensis ab a. MCCCCLXXXII ad annum MDLX. in gratiam των Βιβλιοφιλων linguam germanicam non callentium, ex magno, quod de Vindobonensi typographia condidit, opere (Wien's Buchdruckergeschicht) excerptis *Mich. Denis*. Vindobonae 1782. 4.

De origine et incrementis typographiae *Lipsiensis*, liber singularis. Vbi varia de literariis urbis studiis et viris doctis, qui in ea claruerunt, inseruntur. Acc. librorum sec. XV. excusorum ad Maittairei annales supplementum. Lipsiae 1744. 4. auct. *Io. Henr. Leichio*, Lipsiensis.

Zapfi Augsb. Buchdruckergeschichte addi potest

Georg Wilhelm Zapf — *Reisen in einige Klöster Schwabens durch den Schwarzwald und in die Schweiz. Im Jahr 1781, worin von Bibliotheken, Alterthümern, Geschichte und vom Zustand der Litteratur überhaupt Nachricht gegeben wird. Mit 13 Kupfertafeln.* Erlangen 1786. 4. In hoc opere multi

B 2

scripto-

scriptorum romanorum libri et manus exarseti et excusi; in coenobiisque adseruati memorantur. Ita in variis virosum doctorum itinerarijs editionum antiquiorum et rariorum frequens fit mentio.

Ad pag. 29. lin. 25.

Bibl. *Ingolstadtensis* incunab. typogr. —
— prodit fasciculis III. 1789. 4. et IV.
1792. 4.

Braunii notitia de libris — in bibl. monast. ad SS. Vdalricum — pars *secunda*.
Acc. tabulae aerae sexdecim, primorum typographorum alphabeta continentes. Augustae Vindel. 1789. mai. 4.

M. *Georg Wolfgang Panzers* älteste Buchdruckergeschichte *Nürnberg's*: Oder Verzeichnis aller von Erfindung der Buchdruckerkunst bis 1500 in Nürnberg gedruckten Bücher, mit litterarischen Anmerkungen. Nürnberg 1789. 4. *Röder* quidem catalogum librorum, qui saec. XV. Noribergae impressi sunt, iam a. 1742. 4. confecerat, sed opusculum scatet multis erroribus, a cel. Panzero in hoc docto opere sublatis.

Älteste Buchdruckergeschichte von *Mainz*, von derselben Erfindung bis auf das Jahr 1499 verfasst, herausgegeben und mit Anmerkungen erläutert von *Georg With. Zapf*. Ulm 1790. 8. *Stephan Alex. Würdtwein* in Bibliotheca Moguntina, libris saeculo primo typographo-

typographico Moguntiae impressis instructa, hinc inde addita inventae typographiae historia, Augustae Vind. 1787. msi. 4. multos commisit errores, (vide cl. *Menselii* historisch - litterarisch - bibliographisches Magazin, part. I. Tiguri 1788. 8. pag. 153. sqq.) Zapf. igitur certiore[m] plenioremque notitiam dare studuit.

Georg Wilhelm Zapf älteste Buchdruckergeschichte Schwabens: Oder Verzeichniß aller von Erfindung der Buchdruckerkunst bis 1500. in Ulm, Eslingen, Reutlingen, Memmingen, Stuttgart, Tübingen, Urach, Blaubeuren und Costanz gedruckten Bücher mit litterarischen Anmerkungen. Ulm 1791. 8. Quaedam correcta et addita sunt in censuris in Salzburg. Oberteutschen Literaturzeitung a. 1792. plagg. 36 et 37. atque in Jen. A. L. Zeit. a. 1792. nr. 150. m. Iul. H.

La Libreria de *Volpi*, e la Stamperia Cominiana illustrate con utili e curiose annotazioni necessarie agli Amatori de' buoni libri, auct. D. *Gastano Volpio*, Patav. 1757. 8.

Verzeichniß einiger Büchermerkwürdigkeiten aus dem 16ten und 17ten Jahrhundert, welche sich in der Bibliothek des regulirten Korbherrnstifts des heiligen Augustin, zu *Neustift in Tyrol* befinden, Brixen 1790. 4. cum sex tabulis aeneis. (Auctor est canonicus et bibliothecar. *Franc. Grass.*) Longa doctaque

que censura est in Salzburg, oberd, allgem. Litter. Zeit. plag. 99. col. 337 sqq.

Idem *Grass* edidit: Verzeichniß typographischer Denkmäler aus dem 15ten Jahrhunderte, welche sich in der Bibliothek des regul. Chorherrenstifts des heil. Augustins zu *Neustift in Tyrol* befinden. Brixen 1789. 4. cum VI tabb. aeneis. Ad utrumque autem opus collegit vulgavitque supplementa, ibid. 1791. 4. conf. Salisburgens. mem. ephemer. litter. a. 1790. plag. III. pag. 33 sqq. et a. 1793. plag. LVIII.

Verzeichniß alter Druckdenkmale der Bibliothek des uralten Benediktinerstifts zum *H. Mang in Füssen*. Mit litterarischen Anmerkungen begleitet von *Joseph Maria Helmschrott*, Bibliothekar. Ulm 1790. 4. conf. longam doctamque censuram in bibl. vniuers. Berolin. vol. 102. part. I. pag. 240 sqq. et Jen. A. L. Z. a. 1791. nr. 39. m. Mart.

Druckstücke aus dem XV. Jahrhunderte, welche sich in der Bibliothek des regulirten Chorstifts *Beuerberg* befinden. Beschrieben und herausgegeben von *Paul Hupfauer* etc. Augustae Vindel. 1791. mai. 8.

Serie dell' *Edizioni Aldino* per ordine cronologico ed alfabetico. Seconda Edizione, con Emendazioni e Giunte. In Padova. 1790. 12. Adde, quae obseruatur in *Introd. in histor. L. Gr.* tom. I. prolegom. pag. 69 sq.

De Florentina *Iuntarum* typographia eiusque caasoribus, ex qua graeci, latini, tusci scriptores ope codicum mssorum a viris clarissimis pristinae integritati restituti in lucem prodierunt. Accedunt excerpta vbertima praefationum libris singulis praemissarum auctore *Angelo Maria Bandino* I. V. D. — opus litterariae historiae et bibliographiae studiosis perquam utile et peritendum: etiam cum titulo generali *Iuntarum typographiae annales*, part. II. Luccae 1791. 8. Continet quoque libros, qui ex typogr. Iuntarum Veneta ac Lugdunensi Gall. prodierunt.

Abb. *Mauro Boni* Lettere sui primi libri a stampa di alcune città e terre dell' Italia superiore, parte finora sconosciuti, parte nuovamente illustrati. Venetiis, 1793. mai. 4. conf. Jen. A. L. Z. a. 1794. m. Nouembr. nr. 354. pag. 276 fqq.

Bibliotheca codd. mssor. monasterii S. *Michaelis Venetiarum* prope Murianum, vna cum *appendice librorum impressorum saeculi XV.* opus posthumum Io. *Benedicti Mittarelli*, Veneti, abbatis exgeneralis Benedicto-Camaldulensis. Venetiis 1779. fol.

Notizia delle libraria de' Padri Domenicani di S. Romano di *Lucca*, raccolte dal Padre *Hiderigo Vincenzo di Poggio*, Bibliotecario della medesima. Luccae 1792. mai. 4.

Ad pag. 30. lin. 4.

Opera rariora, quae latent in bibliotheca Cantone reg. collegiatae ecclesiae ad S. Ioannem Baptistam in *Rebdorf*. Collegit, notis illustravit et edidit eiusdem collegii bibliothecarius, (*Andreas Straufs*.) *Eichstadii* 1790. 4.

Ad pag. 30. lin. ult.

Tertii tomi particulae undecima et duodecima prodierunt 1781. et 1782.

M. Augusti Bayers memoriae historico-criticae librorum rariorum. *Dresdae* et *Lipsiae* 1734. 8.

Florilegium historico-criticum librorum rariorum, cui multa simul scitu iucunda adsparguntur, historiam omnem litterariam, et cum primis reformationis ecclesiasticam illustrantia. Editio II. auctior. *Groeningae* et *Bremae* 1747. 8.

Catalogus bibliothecae *Brühnianae*, partt. I—IV. *Dresdae* 1750—1756. fol.

Verzeichnis der vor 1500 gedruckten, auf der öffentl. Bibliothek zu *Lübeck* befindlichen Schriften. — — von *Ludewig Suhf*. *Lübeck* 1783. 4.

Eiusdem Verzeichnis der von 1500—1520 gedruckten, auf der öffentl. Bibl. zu *Lübeck* befindl. Schriften. *Ibid.* 1783. 4.

De typographiis, earumque iustis et incrementis in regno *Poloniae* et magno ducatu

cata Lithuanica cum variis obsl. rem et litterarum et typographicam utriusque gentis aliqua ex parte illustrantibus. Dantisci 1740. 4.

Nachricht von denen in der Hochgräfl. *Zaluskischen* Bibliothek sich befindenden raren polnischen Büchern, herausgegeben von *Io. Daniel Janozki*. I. pars. Dresdae 1747. II—V. partt. Breslau 1749—1753. 8.

Der Kirchen-Bibliothek zu Neustadt an der Aysch. erste — sechste Anzeigen von den darinnen befindlichen Handschriften und Büchern (bis auf 1520.) — mit litterarischen Anmerkungen — von *Georg Matthaeus Schnizer*, Superintend. etc. Noribergae 1782 — 1787. 4.

Io. Fried. Eckhards Nachrichten von einigen seltenen Büchern der Bibliothek des Hochfürstl. Gymnasii zu *Eisenach* aus dem 15ten Jahrhundert. Ifenaci 1775. 8.

Reliquiae aliquot librorum libellorumque ex bibliotheca *L. A. Rieggeri* Eq. II. tom. Vindobonae 1784. mil. 8.

Dictionnaire bibliographique, historique et critique des Livres rares, précieux, singuliers, curieux, estimés et recherchés etc. Paris. 1790. 8. III. tom.

Præstantioribus libris adnumerandus est: Catalogus codd. saec. XV. impressorum, qui in publica bibliotheca *Magliabechiana Florentina* adseruantur, auctore *Ferdinando Fossio*,

eiusdem bibliothecae praefecto. tom. III. Florentiae 1793 — 1795. fol.

Multa quoque notatu digna et quae huc pertineant, reperies in *Frid. Car. Gottlob Hirschingii* Versuch einer Beschreibung sehenswürdiger Bibliotheken Deutschlands nach alphabetischer Ordnung der Städte. IV. tom. Erlangae 1786 — 1791. 8. Vt innumeris paene libros de libris rariis, atque catalogos omittam, quorum nubem excitatam deprehendes in Bibliotheca *Bünau*. vol. I. pag. 503 sqq. 671 sqq. et pag. 661 sqq. de arte typographica, eius ortu, fati et controversiis etc. tum in collectione scriptorum, qui de libris rariis vel ex instituto egerunt, vel aliud tractantes raritatem librorum simul respexerunt, vel saltem in bibliothecarum catalogis notam litterariam et raritatis asteriscum addiderunt, praemissa *Io. Jac. Baueri* Bibliothecae librorum rariorum uniuersali etc. part. I. et III. et IV. Noribergae 1770 — 1772. 8. nec non eiusdem bibliothecae supplementorum tom. I. et II. ibid. 1774. atque tom. III. a *Bernhardo Frid. Hummelio* (Rectore quondam scholae Aلدorfinae,) collecto, ibid. 1791. 8. Nec defuerunt, qui post tam largam messem colligerent spicilegia. Adde *Burcardi Gotth. Struuii* introduct. in notitiam rei litterariae — edit. sexta cura *L. Chr. Fischeri*. Francofurti et Lipsiae 1756. 8. cap. III. et IV. pag. 224 sqq. aut
ex

ex edit. *Ja. Frid. Hegleri* inscriptus: *Bibliotheca historiae litterariae selecta*, olim titulo introductionis in notit. rei litterar. — insignita, cuius primas lineas duxit *Burc. Gotth. Struuius* etc. tom. k. lenae 1754. 8. pag. 193. sqq.

Ad pag. 31. lin. 10.

Ingentem catalogorum et librorum maioris minorisque molis de bibliothecis recentioribus et publicis et priuatis numerum exhibet *Catalog. bibl. Bünaui*. vol. I. cap. III. et IV. pag. 840. sqq. Catalogos permultos librorum bibliothecarum gallicarum, praecipue priuatarum, enumerauit auctor *Dictionnaire bibliographique* etc. tom. I. p. XV. sqq. Inter recentiores catalogos, praeter memoratos partim ob copiam edd. antiquiorum meliorumque, partim ob notas additas litterarias laudem et commendationem merent

Bibliotheca Askeusiana, siue catalogus librorum rarissimorum *Antonii Askeu*, M. D. etc. Londini 1765. 8.

Bibliotheca Firmiana, etc. Mediolani 1783. 4. voll. IX.

Catalogus selectissimae bibliothecae *Nicolai Rossi*, cui praemissum est commentarium de eius vita. Romae 1786. 8.

Bibliotheca Roloffiana, partt. II. Berolini 1789. 8.

Catalogo di Libreria posta in vendita in Venezia 1794. 8. (*Schweyeri mercatoris Veneti*,

Venerat patris Noribergensis, fuit bibliotheca, vel pars illius.

Catalogus bibliothecae — — collegit, literariis catalogam animaduersi. instruxit, indicem elementarem adiecit *Barthold. Nicol. Krohn*. Hamburgi 1793. 8. Post mortem Krohni, Edit. II. eaque locupletior, additis vel adnotatt. literariis Krohnianis recentioribus vel aliis libris, *ibid.* 1796. 8.

Catalogus amplissimae bibliothecae *Thottabae*, cuius tomus *quartus*, Hauniae 1788. 8. continet tantummodo libros philologicos, et maximam partem edit. auctorum graecorum latinorumque. — Catalogi bibliothecae multis praecclarisque sive raris auctorum gr. et lat. edit. referentur, *Christij, Ernestij, Moerlij, Richteri, Gebaueri, Kuhlenskampii* etc. sunt notissimi.

Ad pag. 32. lin. 24.

Conf. catal. bibl. *Bünau*. I. pag. 660 — 676. Abb. *Maurus Bonus* in dissertaz. critiche sulle origine tipografiche pag. XXII. appendicis ad tom. I. degli autori classici — biblioteca portatile etc.

Ad pag. 33. sub finem.

Schwarzii diss. de orig. typogr. recudi feci in *Schwarzii* opusculis quibusdam academicis Noribergae 1792. 4. vbi pag. 324 sqq. de Moguntina Cicer. de off. editione agitur.

Ad

Ad pag. 24. not. 1)

Add. Serie dell' edizioni Aldine; et *Bardini* annales typogr. supra iam memoravi. Indicem librorum, qui ex officina *Henr. Stephani* prodierunt, ipse H. Steph. subiecit epistolae suae; qua ad multas multorum amicorum respondet etc. a. 1569. exc. H. Steph. 8. — *Theod. Iunss. ab Almeloveen* de vitis *Stephanorum*; celebrium typographorum etc. Amsterd. 1683. 8. — *Mich. Maittaire* *Stephanorum* historia, vitas ipsorum ac libros complectens. Londini 1709. mai. 8. Alia, quae huc pertinent, scripta indicantur in *Catal. bibl. Bünau.* I. pag. 679 sq. In *Struuiana* introduct. in notit. rei litter. ex editt. tam *Fischeri*, quam *Iugleri*, supra laudatis, per totum undecimum caput vberime agitur de origine typographiae, typographis, bibliopolis et correctoribus.

Ad pag. 38.

Poetae lat. minor. ed. Wernsdorffii: tom. V. pars secunda: *Rufi Festi Aeneae* descriptio orbis terrae cum commentariis. Helmstadii 1791. 8.

Tom. V. pars III. carminum geographi-
corum reliqua complectens. Acc. supplementa
annotatt. ad priores tomos. ibid. 1792.

Tom. VI. sectio prior carmina de re
hortensi et villatica, item amatoria et ludiosa
complectens. ibid. 1794.

Poetae

Postas sententiosæ huius — Dhe sententiosus poets, Publius dhe Syrian, C. D. Laberius, dhe Roman Knight; L. An. Seneca, dhe Philosopher; D. Cato dhe Moralist; also, from Ausonius, dhe Sayings of the Seven Greek Sages; arranged and translated into correspondent English. Mezzure. By James Elphinston, (lat. et anglice,) ap. Richardson, Londini 1794. 12. vid. The Monthly Review mens. Mai. 1795. pag. 106 sq.

In Introductione etc. pag. 74. inter fragmenta historicorum antiquissimorum excitaveram editionem; *Berosus* etc. a. 1511. 4. Aliam editionem postea reperi memoratam in specimine bibliothecae Hispano-Majansianae pag. 25. huius sententiae:

Opuscula in hoc volumine contenta. Archilochus de temporum antiquitate et Homeri octo. Philonis breuiarium de temporibus sacrae scripturae: Berosus Chaldaeus de origine et successione regnorum: Manethon Aegyptius subsequens Berosum in historia: Metasthines Persa, qui et ipse Berosum subsequens est. Myrsilus Lesbicus, qui de Italiae antiquitate scripsit. Xenophon historicus de quosundam aequiuocatione. Sumpromius romanus de Italiae descriptione. Fabius Pictor historicus de Italiae antiquitate. Catonis Censorii de originibus fragmentum. Antonius Nebrissensis, chronographus regius, dum Bar-
gis

gis in curia desidet otiosus, dispuavit, interpunxit, atque pro virili ex inemendato exemplari castigavit, et imprimi curavit. In fine legitur: *Explicita sunt haec opuscula antiquitatis plena Burgis in officina Almani, pridie Kal. Maii a. MDXII. 4.* Maiansius iure miratus, Anton. Nebriss. cum multis aliis eruditissimis viris illius temporis non animaduertisse, mendacissima haec scripta conficta esse; tum notavit, Gasper. Varretium vnum fuisse, (observante Andrea Schotto in bibliotheca Hispaniae, de illo loquente,) ex oculatis viris, qui *Ioannis Anni Viterbiensis* *) fraudem viderent, eique adimerent personam; quam autem esset ridiculus ille monachus in suis fictionibus, iucunde narraffe ex Latino Latino Viterbiensi Antonium Augustinum dial. XI. antiquitat. Sed antiquiores prostant editiones.

Antiquitatum variarum volumina XVII. cum commentariis Fr. Io. Anni Viterbiensis, Ord. Praedic. Romae per Euchar. Silber. 1497. fol. At haec editio apocrypha videtur cel. *Panzer*o in A. T. II. pag. 516. nr. 582. e contrario editionem primam habet *ibid.* p. 517. nr. 588. quae prodiit Romae per

*) Annum tamen Viterbiensem ab imposturae nota liberare nititur auctor libelli diurni, *L'Observateur Hollandois*; vide *Reiskii Lebensbeschreibung*, pag. 389.

per Euchar. Silber. 1498. fol. in qua tamen et alius, ac in superiore, est opusculorum ordo, et alia pluraque insuper opuscula insunt. v. *Fossi* catal. codd. saec. XV. impresorum in bibl. Magisbech. l. col. 103. et *Clement.* Biblioth. curiense, histor. et critique, tom. I. pag. 351 sqq. qui praeterea de editi. *Paris.* per Ioan. Paruum et Iodocum Badium 1512. fol. — 1515. fol. — Antwerp. 1552. 8. aliisque et cum commentariis et sine illis et de versione *Franc. Sansouinii* italica, Venet. 1583. 4. est copiosus. — De editione *Veneta* 1498. 4. cum *Pausaniae* descriptione Atticae, a *Domitio Calderino* latine versa, v. *Paazer* l. c. III. pag. 441. n. 2388. — Adde *Dan. Guil. Molleri* diss. de Annio. Altdorf. 1692. 4. et *Fabrii* bibl. med. et inf. latin. IV. p. 50. ed. Manf.

Ad pag. 40.

C. Plinii Caecili *Sicundi* epistolarum libri X. ut et eiusdem Plinii nec non Eumenii, Paçuti, Mamertini, Nazarii et alterum panegyrici XII. imperatoribus dicti. Cum variis lectionibus et notis H. Stephani, Is. Casauboni, Casp. Barthii et Aug. Buchneri. Nunc rursus iunctim editi et praefat. — cura *D. A. R. P. P.* in academ. Lips. sumt. Melch. Klosmanni, bibliopolae Francof. ad Viadrum, literis vero Casp. Freysehmidis, typograph. Ienensis. 1650. 8.

Ad pag. 41. circa fin.

Appendix observationum ad Panegyricos veteres, quae et praefationis vice adhiberi potest editioni illorum curatae a *Wolfgango Jaegero*, Prof. Altdorf. Norimberg. et Altdorf. 1790. 8.

Ad pag. 42. fin.

Praestans et critica est editio:

Scriptorum rei rusticae veterum Latinorum, tomus primus, M. Porcium Catonem et M. Terentium Varronem tenens. Ex librorum scriptorum atque editorum fide et viro-
rum doctorum coniecturis correxit atque interpretum omnium collectis et excerptis commentariis suisque illustravit *Io. Gottlob Schneider*, Saxo, (Prof. eloq. in academia Francof. ad Viadrum.) — Pars II. commentarii in M. Porcii Catonis et M. T. Varronis libros de R. R. — Lipsiae sumt. Casp. Fritsch. 1794. 8.

Tom. II. pars I. L. Iunium Moderatum Columellam tenens. ibid. eod. anno. — Pars II. commentarium tenens.

Tomus III. Palladii Rutilii Tauri Aemiliani de R. R. libros XIV tenens ib. 1795. Subiuncta est 1) Varietas lectionis in libro Catonis et Varronis excerpta ex quatuor edit. Petri de Crescentiis. 2) Tomi tertii pars altera, commentarios ad Palladium de R. R. tenens.

C

Tom.

Tom. IV. Vegetii Renati artis veterinariae s. mulomedicinae libros VI. (vulgo quatuor) cum commentariis, qui etiam part. II. constituunt. ib. 1797. Hinc altera pars inscribitur: — tomi IV. pars posterior, seu *tertia*, tenens Iulii Pontederæ curas postumas, notitiam litterar. editionum, indices etc. ibid. 1796. 8.

Ad pag. 43. lin. ult.

Add. edit. correctam et notatu dignam Paris. 1603. 4.

Ad pag. 44. lin. 3.

Historiae augustae scriptores sex. — cum notis selectis Is. Casauboni, Cl. Salmæsi et Iani Gruteri. cum indice. Accurante *Corn. Schreuelio*. Lugd. Bat. ex offic. Franc. Hackii, 1661. 8. — lidem cum notis *Vlrici Obrechtii*. Argentorati 1677. 8.

Historiae romanae epitomae. L. Iulii Flori, C. Vell. Paterculi, Sext. Aur. Victoris, S. Rufi Festi, Messalæ Coruini, Eutropii, Paulli Diaconi, M. Aur. Cassiodori, Iornandis, Iulii Exuperanti. Acc. tractat. de mensuris et ponderibus. Amstelod. ap. Ioann. Ianssonum. 1630. rec. ibid. 1647. 16.

Scriptores historiae romanae latini veteres, qui extant, omnes, notis variis illustrati a *Carolo Henrico de Klettenberg* et *Wildeck*, e bibliotheca — — Bernardi Francisci L. B. de

de Hallberg, — in vnum redacti corpus, tribus tomis distinctum. Edente et adcurante *Bennone Casparo Haurisio*, — P. O. cum figg. aeneis. Heidelbergae 1743. — 1748. fol. III. tom. Conf. *Introduct.* etc. I. pag. 80. et noua acta erudit. Lips. a. 1743. m. Iun. pag. 289 sqq. de tomō I. — a. 1746. m. Jul. pag. 385 sqq. de tomō II. nec non *Mensel.* bibl. hist. vol. IV. part. I. cap. VII. pag. 138 sqq. et *Dodwelli* praelectiones Cambdenianas, Oxon. 1692. m. 8:

Collectiones aut seriem multorum auctorum, qui profani audiunt, Manhemianam et Noribergensem apud Riegel praetermittos: partes autem melioris collectionis Ripontinae suo quamque loco laudavi. Cl. *Car. Heinr. Tzschucke* incepit quoque a. 1790 edere notisque eruditis illustrare *Auctores Latinos minores*, in 12. tom. I. *Poetae*. part. I. *Aviani* fabulas ex rec. Canegieteri; part. II. *Phaedri* fabul. ex rec. P. Burmanni; part. III. *Dionysii Catonis* disticha de moribus ad filium, ex recens. Arntzenii; part. IV. *Publii Syri* et aliorum vett. sententiae ex recens. *J. Gruteri* etc.

Ad collectiones scriptorum ecclesiasticorum, (de quibus v. *Introduct.* I. pag. 93 sqq.) pertinent tres memorabiles editiones:

De illustribus ecclesiae scriptoribus, auctores praecipue veteres: 1) Diu. Hieronymus Stridonens. presb. 2) Gennadius Massiliensis

Henſis preſb. 3) Iſidorus Hiſpalenſis epiſcopus. 4) Honorius Auguſtodunenſis preſb. 5) Sigebertus Gemblacenſis monachus. 6) Henricus de Gandauo, Archidiacon. Tornacenſis. Partim antea excuſi, partim nunc demum in lucem editi, omnes autem in congruum ordinem redacti et perpetua chronologia illuſtrati et veterum codd. tum excuſorum tum manuſcriptorum collatione ab infinitis mendis repurgati, et annotati. haudquaquam poenitentis commentati opera *Suffridi Petri* Leouardienſis Friſii, V. I. L. Coloniae apud Maternum Cholimum. 1580. 8. Petrus in longa epiſtola nuncupatoria de ſubſidiis, quibus uſus eſt, ſuoque conſilio late diſputat. Hinc inde, praecipue ad Hieronymum, ſubiecit capp. adnotationes criticas: Sophronii autem graecam Hieronymiani opusculi verſionem omiſit.

Aubertus Miraeus in Biblioth. eccleſieſtica, Antwerp. 1639. fol. non ſolum ſex illos ſcriptores non paucis in locis dedit emendatiores; ſed adiunxit quoque Ildeſonſum Toletanum ex Gaſſiae de Loayſa conciliis; totamque illam ſcriptorum Heptadem notis illuſtrauit erudit. — Illam bibliothecam reddidit locuple- tiorem notisque et ſuis et aliorum inſtruetam *I. A. Fabricius*, cuius ſtadium patet ex Inſcriptione:

Bibliotheca eccleſiaſtica, in qua continetur de ſcriptoribus eccleſiaſticis: S. Hieronymus,

mus, cum veteri versione graeca, quam vocant, Sophronii et nunc primum vulgatis editoris notis, Hieronymum cum Eusebio accurato conferentibus, adiunctis praeterea castigationibus Suffridi Petri et Io. Marcianaei, nec non integris Erasmi, Mariani Victorii, Henr. Grauii, Aub. Miraei, Wilh. Ernesti Tentzeii et Ern. Salom. Cypriani annotatt. Appendix de vitis euangelistarum et apostolorum, graece et lat. Appendix altera, quae fertur iam sub titulo Hieronymi de duodecim doctoribus, iam sub nomine Bedae de luminaribus ecclesiae. Gennadius Massiliensis; annotatis lectionibus eod. antiquiss. corbeiensis et subiunctis variorum notis Suffridi Petri, Aub. Miraei, Ern. Sal. Cypriati, S. Isidorus Hispalensis. Ildefonsus Toletanus. Honorius Augustodunensis. Sigebertus Gemblacensis. Appendices Iuliani ac Felicis Toletani et tertia anonymi ad Isidorum et Ildefonsum. Henr. Gandauensis. Anonymus Mellicensis, a R. P. Bern. Pez nuper vulgatus. Petrus Casinensis de viris illustribus monasterii Casinensis, cum supplemento Placidi Romani et Io. Baptistae Mari annotatt. Io. Trithemii abbatis Spanhemensis liber de S. E. cum notis editoris. Aub. Miraei auctarium de S. E. et a tempore, quo desinit Trithemius, de scriptoribus saeculi XVI et XVII. libelli duo. Curante Io. Alb. Fabricio, S. S. theol. D.

et Prof. in Gymnasio Hamburg. Hamburgi.
1718. fol.

Huc quoque referri potest collectio: Pontificum roman. a S. Clemente I. usque ad Leonem M. epistolae genuinae etc. — curavit *Car. Fr. Gottl. Schoenemann*, Gottingae 1796. 8. Conf. Kilon. bibl. vniuers. germ. vol. 30. part. I. fasc. IV. 1797. pag. 207 sqq.

Ad pag. 46. not.

Drackenborch in ultimo tomo edit. *Liuianae*, pag. 329. in syllabo edit. praecip. *Titi Liuii*, adfert quoque ex *Vghello* epitaphium, Io. And. Aler. in ecclesia S. Petri ad Vincula sepulto positum: *Ioanni Antonio Episcopo Alerienti, patria Vigleuanensi, Sacri IV. Pontif. Max. Ref. Biblioth. Secretarioque* — *Iacobus frater germanus pietiss. vix. ann. LII. mens. VII. dies II. obiit anno Iubilii M. CCCC. LXXV. prid. Non. Febr.* At quoniam *Ioannes Andreas* vocatur apud *Pomponium Infortunatum* in vita *Lucani*, similiter apud *Raph. Volaterr.* lib. XXI. comment. urban. fol. 246. verso et apud *Petrum Cyrenum* lib. IV. de rebus *Corfic.* hisque consentiunt *Io. Frid. Gronou.* in praef. *Liuianae*, et *Maittaire* in *Ann. typogr.* I. pag. 43. ac tom. IV. pag. 112. insuper eius epistola tom. III. commentariorum *Lyrani* in S. S. Biblia, qui ab ipso *Alerienti* a. 1472. editi sunt, praemissa est hoc titulo: *In tertium volumen Nicolai*

sotai de Lyra Io. Andree Alerien^{is} Episcopi Sanctissimi D.N. Papae Bibliothecarii ad Xystum III. Pont. Maximum Epistola, verifimilius videtur Draakenb. in epitaphio per compendium scriptum fuisse Io. An. Episcopo Alerien^{si}, quemadmodum nomen eius in multis epistolis, quas libris a se editis ipse addidit, exaratum occurrit; illum vero, qui epitaphium ex lapide descripsisset, siue Vghellus, siue quis alius fuerit, inde perperam Joanni Antonio Episcopo Alerien^{si} fecisse.

Ad pag. 46. lin. 21.

Scrib. Dalechampius.

Ad pag. 47. lin. 18.

Danorum merita in philologiam et auctores romanos enarrat *Albertus Thura* in *Idea historiae litterariae Danorum* etc. Hamburgi 1723. 8. part. II. cap. V. pag. 311 fqq. item, illo Thura potissimum duce, *Wedel* in specim. inaug. Merita Danorum in lat. scriptoribus edendis atque illustrandis. Hauniae, 1790. 8.

Ad pag. 50. med.

M. Antonii Mureti variarum lectionum libri XV. Venetiis, 1559. 4. Antwerpiae 1586. 8. et saepius: paucis quoque abhinc annis, cura *Wolfii*, Profess. Halens. Praeterea in *Gruteri* Lampade, vol. II. in *A. Mur.* Operibus, tom. III. Veronae, 1728. 8. et reliqui quatuor libri in tom. IV. ibid. 1729. 8. — libri XIX. in *Mur.* Operibus,

a Dau, Ruhkenio editis, tom. II. Lugd. Bat. 1789. 8. In eodem tomo sunt *Mureti* commentar. in Ciceronis *Catilin.*, scholia in *Terentium*, comment. in *Catullum*, scholia in *Tibullum*, *Propertium*, *Horatium*, et *Ciceronis Philippicas*. — In tomo III. scholia in *Senecam*, in primam *Ciceronis Tusculanam*, *Ciceronis Officia*, libr. V. de finibus, et in or. pro *Deiotaro*. — In tomo IV. comment. in *Taciti Annales*, notae in *Tacitum*, et scholia in *Sallustium*.

Iani Parrhasii liber de rebus per epistolam quaesitis. Adiuncta est *Francisci Campani* quaestio *Virgiliana*. Excud. Hear. Stephanus. 1567. 8. In hoc libro multa auctorum lat. loca emendantur, in primis explicantur; Stephanus vero in praefatione bene defendit ornatque *Parrhasii*, *Beroaldi* et aliorum antiquiorum interpretum criticorumque merita.

Gruteri collectio, quae rarefcere incipit et ob triplicem titulum rei ignaros facile potest fallere, sic inscripta est:

Lampas, sive fax artium liberalium, hoc est thesaurus criticus, in quo infinitis locis Theologorum, Ictorum, Medicorum, Philosophorum, Oratorum, Historicorum, Poetarum, Grammaticorum, scripta supplementur, corriguntur, illustrantur, notantur. Tomus primus, ex otiosa bibliothecarum custodia erutus et foras prodire iussus a Iano Grutero,
cum

cum indice et locorum et memorabilium. Prodit Francofurti e collegio Palthen. sumptibus Ionae Rhodii bibliopolae, 1602, 8.

Primo autem tomo, (neque paucis criticis artis amantibus gratus erit index opusculorum, quae singuli comprehendunt tomi,) insunt: 1) *Angeli Politiani* miscellaneorum centuria; 2) *M. Antonii Sabellii* adnotatt. in Plinium, et sub finem, in Livium, Valerium, Lucanum, Statium et Catullum; atque quoque in sylloge altera in eosdem aliosque; 3) *Phil. Beroaldi* annotatt. centum in varios auctores; 4) eiusdem adpendix, 5) item adnotatt. in Seruum, Plinium etc. 6) *Domitii Calderini* ex tertio obs. libro; 7) *Baptistae Egnatii* racemationes; 8) *Bapt. Pii* adnotatt. priores et posteriores; 9) *Corn. Vitellii* in Merulam, cap. XXVI, 10) *Iac. a Cruce* adnotatt. in varios cap. XXI, 11) *Pii Antonii Bartolini* auctarium, in quo corriguntur LXX. loca in iure civili etc. 12) *Ioni Parrhasii* quaesita per epistolam, et obs. in Cic. aliosque; 13) *Laurantii Abstemi* adnotatt. variae; 14) *Lucii Io. Stoppae* collectaneorum liber vnus; 15) *Ptol. Flauii* coniectaneorum s. obseruatt. in varios auctores centuria. 16) *Francisci Floridi Sabini* lectt. subcisuvarum libri III. 17) *Petri Nannii* miscellaneorum libri X. 18) *eiusdem* apologia super adnotatiunculis in Theophilum. 19) *Franc. Robertelli* miscellanea.

*Secundo tomò edito 1604. Insunt: 1) Fr. Robertellus de conuenientia supputationis Livianae ann. cum marmoribus capitol. et Dionysio Halic. 2) idem de arte siue ratione corrigendi antiquorum libros. 3) eiusdem adnotatt. seu emendatt. libri II. 4) Caroli Sigonii emendatt. libri II. 5) Antonii Ben-
dinelli loci controuerfi XXVI. 6) Bernardini Realini in varia scriptorum loca adnotatt. 7) Lytii Gyraldi dial. de adnotandi ratione aliisque rebus grammaticis antiquariis etc. 8) Io. Brodaci miscellaneorum libri VI. ipse manu infinitis locis ante obitum aucti emendatque. 9) Chrystph. Rufi antexegemata seu diuersae explanationes scriptorum vet. potissimum Aristotelis. 10) Io. Hartungii locorum memorabilium decuriae IV. 11) P. Pithoei aduersariorum subsecutorum libri II. 12) Lucae Fruterii verisimilium libri II. 13) Achillis Statii Lustani Obs. difficultiam aliquot locorum graeco-latinorum, nunc primùm excusae; 14) Marci Ant. Mureti variarum lectionum lib. XIX. 15) Hieron. Magii miscellaneorum seu variarum lectionum libri VI.*

Tom. III. (a. 1604.) comprehenduntur: 1) Pauli Leopardi emendationum et miscellaneorum libri XX. 2) Barthol. Barrienti adnotatt. silua. 3) Franc. Luisini parergon lib. III. 4) Guil. Canteri nouarum lectt. libri IX. 5) Theod. Canteri variarum lectt. lib.

lib. II. 6) *Lud. Carrionis* antiquarum lectio-
num commentar. III. 7) *eiusdem* emendatt.
et obseruatt. lib. II. 8) *Iani Durantii Casel-*
si variarum lib. II. 9) *Iani Guilielmi* verissi-
milium lib. III. 10) *eiusdem* in *Plautis* quae-
stiones. 11) *Marsilii Cagnati* variarum obss.
lib. IV.

Tom. IV. (a. 1604.) continentur: 1) *Io.*
Brodaci miscellaneorum pars secunda, num-
quam hactenus excusa. 2) *Ioach. Comerarii*
quaestiones promiscuae. 3) *Aldi Manutii*
quaesita per epistolam. 4) *Adr. Iacii* anim-
aduerss. libri V. 5) *eiusdem* de *coma* com-
mentarius. 6) *Ios. Castalionis* variae lectio-
nes. 7) *Iani Mellerii Palmerii* spicilegia.
8) *Iac. N. Schegkii* observationum et emen-
datt. praemissa.

Tom. V. (a. 1607.) insunt: 1) *Franco.*
Modii notantiquae lectiones. 2) *Lucas Fru-*
terii collectanea verisimilia, longe pleniora,
quam hactenus excusa; 3) *eiusdem* epistolae
philologicae, tum in supplemento peculiari
(a. 1607.) 4) *Henr. Stephani* schediasmata,
suppl. 5) *Iac. Nicolai Loensis*, miscellaneo-
rum epiphyllides iam primum publicatae.

Tomo VI. (a. 1607.) insunt: *Valentis*
Acidalii in *Plautum* diuinationes et interpre-
tationes. *Marcellus* autem *Donatus*, qui et-
iam in auersa primi folii pagina contineri
dicitur, meo quidem exemplo abest. Sed
eius *dilucidationes* complent tom. VI. part. II.

pag. 1 — 1101. secundum catal. bibl. *Binau.* tom. I. vol. III. pag. 1876. nec diocese possum, quae scripta volumen VII. (a. 1623.) continet: id vero memoratur in catal. metrop. pag. 1873: ubi in sect. II. cap. XII. a pag. 1873 — 1883. singulorum permultorum auctorum observationes in auctores varios graecos et latinos secundum ordinem alphabeti, nec non in catal. bibl. *Theatruae*, tom. IV. pag. 51 sqq. in fol. pag. 135 sqq. in quart. et pag. 371 sqq. in oct. et min. forma permulti critici enumerantur.

Ad pag. 51. lin. 6.

Quando ci. *Saybald* in progr. pag. 10. notat, *Fabri* Semestrium librum II. comparuisse *Paris.* (non, uti ego scripseram, *Lugd. Gall.*) 1575. (non 1592.) ille priorem ad manus habuisse videtur editionem. Meisio quidem exemplum semestrium *lib. sec.* in 4. mai. (quod vero a forma et magnitudine typisque exempli mei libri primi, in 4. min. valde differt, locum et annum sic praefert, uti ego in notitia etc. significavi, *Lugduni apud Franciscum Fabrum*, : CIO. 10. XCIL (1592.) sed praefatio scripta est 1573, *Lugdunensis* igitur editio repetitio esse videtur prioris *Parisiuae*. Atqui *liber primus* editus est *Lutetias Parisiorum* M. D. LXX. (1570.) *apud Ioann. Benenatum*. *Tertius liber* hanc in meo exemplo habet loci, typographi aequique

niq̄ue notam: *Lugduni in officina Hug. à Porta, sumptibus fratrum de Gabiano. c13. 13. xcv. (1595.)* Praefatio tamen scripta est *idibus Nouembr. a. reparatae salutis c13. 13. xci. (1591.)* in fine autem legitur: *Lugduni ex typographia Haeredum Petri Roussin. c13. 13. xcv.*

Ad pag. 51. lin. 17.

Schoppiii, siue, vt is postea nominari voluit, *Scioppiii* suspectar. lectionum libri recusati sunt Amstelod. 1664. 8. et eius *Verisimilium* libri IV. iterum excusi Amstelod. 1662. 8.

Pascasi Grosppi paradoxa literaria, in quibus multa de literis noue contra *Ciceronis, Varronis, Quinctiliani*, aliorumque literatorum hominum, tam veterum, quam recentiorum sententiam disputantur. Amstelod. 1659. 8. Multa ingeniose, nonnulla temere emendantur et explicantur, atque vel *Cicero* ignorantiae et soloecismorum arguitur.

Ibid. lin. 27.

Ultimus *Gruteri* *Suspicionum* liber inscriptus est: *Suspicionum extraordinariorum liber singularis*, contra *Dionysii Gothofredi* coniecturas ac varias lectiones. Hic quum acriter respondisset, *Gruterus* acrius fere tulit iudicium de *Gothofredi* laboribus, in emendando *Senecae* philosophi textu collocatis, edendo libello: *Iani Gruteri confirmatio suspicionum*
extra-

extraordinar. contra Dion. Gothofredi coniecturas et varias lectiones in philosophum. Wittebergae 1591. 8. Adde infra, cap. V. §. 3. adnotata.

Ad pag. 52. fin.

Wesselingii probabiliuin liber singularis, in quo praeter alia insunt vindiciae verborum Ioannis: et deus erat verbum. Franekeræ 1731. 8. mai.

Christoph. Aug. Heumannii parerga critica, siue Hebdomadum criticarum hebdomas, et glossematum decas. Acc. emendatio emendationum aliquot falsarum in Io. Clerici arte critica occurrentium. Praemissa comment. de arte critica subiunctaque dissert. critica ad 1. Ioan. V. 20: Ienae 1712. 8. — Idem in Poecile — tom. I. II. III. Halae sax. 1722 sq. 8. multa variorum veterum auctorum loca tentauit aut explicuit.

Lamberti Bos animaduersionum ad scriptores quosdam latinos, (Liuium, Iul. Caesarem et Horatium,) specimen, subiunctum illius Animaduers. ad scriptores quosdam graecos. Franekeræ 1715. 8.

Ad pag. 54. fin.

Frid. Besseli, Tilsa Prussi, miscellaneorum philologico-criticorum syntagma, quibus multa iuris romani veterum auctorum loca explicantur, emendantur, vindicantur ac
illu.

illustrantur. Acc. de vita et scriptis auctoris praefatio. Amstel. 1742. 8. Prae ceteris lectiones codd. aut emendationes *Auiceni*, *Senecae* tragoediarum ac *Vegetii* ornant hunc libellum.

Io. Ge. Waltheri animaduersiones historicae et criticae. Passim multa veterum auctorum loca geographica et chronologica explicantur atque emendantur. Weissenfels. 1748. 8.

Iac. de Rhoer feriae Dauentrienses siue miscellaneorum libri duo, in quibus multi veterum auctorum loci tam sacrorum, quam profanorum explicantur, vindicantur vel emendantur. Traiecti ad Rhen. 1758. 8.

Petri Pauli Iusti specimen obs. criticarum, in quibus varia veterum scriptorum, nec non iuris romani loca explicantur aut emendantur. Viennae Austr. 1765. 4.

H. Friesemanni — collectanea critica. Amstel. 1786. m. 4.

Ad pag. 55. lin. 9.

I. F. St. Stibberi coniectanea et opiniones in nonnulla Ovidii, Iulii Obsequentis et A. Persii loca. Erlangae 1786. 4.

Ad. Nodell notas criticas in scriptores aliquos veteres adiecit editioni suae *Flauii Auiani* fabular. ad mst. cod. collatarum. Amstelod. 1787. m. 8.

Tracta.

Tractatus varii latini a Crevier, Brohier, Auger aliisque cl. viris conscripti et ad rem cum criticam, tum antiquariam pertinentes. Londini 1788. 8.

Io. Hildebr. Withof kritische Anmerkungen über Horaz und andere römische Schriftsteller, nebst einer Beschreibung der latein. Handschriften in der Duisburgischen Universitätsbibliothek, von *H. A. Grimm*, Dr. und Prof. der Theol. und Bibliothekar. I—III. Stück. Düsseldorf. 1791—1793. 8.

Acta literaria societatis Rheno-Traiectinae. Lugd. Bat. et Traiecti ad Rhen. tom. I. 1793. 8. — tom. II. ib. 1795.

Ad pag. 55. circa fin.

*Burmanni*anae sylloges epistolarum — tom. V, prodierunt Leidae. 1727. V. voll. 4. mai. — *Th. Reinesii* — epistolae ad Christian. Daumium, in quibus de variis scriptoribus differitur, loca obscura multa illustrantur, corrupta emendantur, multaque alia ad historiam, philologiam et rem grammaticam pertinentia eruuntur ac discutuntur. Acc. aliae eiusdem et ipsius *Daumii* epistolae ad *Reinesium* — e museo *Io. Andr. Bosii*. Ienaë 1670. 4. —

Philologicarum epistolarum centuria una diuersorum a reuatis literis doctissimorum virorum, in qua veterum theologorum, Ictorum, medicorum, philosophorum, historicorum,

corum, poetarum, grammaticorum libri difficillimis locis emendantur vel illustrantur: insuper Richardi de Buri — philobiblon et Bessarionis Patriarchae CPolitani et Cardinalis Nicaeni epistola ad Senatum Venetum. Omnia nunc primum edita ex bibliotheca *Melchioris Haiminsfeldii Goldasti*. Francofurti 1610. 8. — iterum, addita praef. Herm. Conringii, Lipsiae 1674. 8. Infinitam epistolarum recentiorum auctorum copiam, in quibus multae sunt, quae ad locorum veterum auctorum et historiae antiquae interpretationem atque emendationem conferant, collectam atque expositam praebet catalogus bibl. *Bünau*. tom. I. vol. III. cap. IV. pag. 1902 — 1950.

Ad pag. 56. lin. 7.

Corrigo *Waschtleri*; in nota autem add: — *Robortelli* de arte siue ratione corrigendi antiquorum libros disputatio utilis subiuncta quoque est Scioppii comment. de arte critica, ed. Arnstelod. pag. 98 — 121. item exstat in Gruteri thesauro critico tom. II. pag. 14 sqq. — De *Clerici* arte critica v. *Nolten*. Conspect. latin. etc. pag. 129 sqq.

Ad pag. 57. not. lin. 15.

Adde bene multos de arte critica scriptores, adductos in cat. bibl. *Bünau*. I. vol. III. cap. 15. pag. 1885 sq. At de antiquis codd. eorumque aetate cognoscenda docte agitur in

D

libro:

libro: *La Diplomatica o sia l'arte di cognoscere l'età et autenticità dei codici latini ed Italiani* di D. *Giovan. Crisost. Trombelli*. Neapoli 1780. 8.

*Ad pag. 58. not. **.*

Ierem. Tac. Oberlin in rituum romanorum tabulis, in vsum auditorum concinnatis, Argentor. 1774. 8. auct. ib. 1784. 8. non solum *Nisupoorti* compendium s. rituum, qui olim ap. Romanos obtinuerunt, succinctam explicationem, (qui liber primum Traiechi ad Rhen. 1712. 8. deinde bis ab auctore locupletius, tum tredecies adhuc in variis vrbibus cura Reitzii, Schoepflini, et Gesneri prelo exiit,) in tabulas redegit auxitque, sed etiam indicem auctorum, qui de ritibus Romanorum scripserunt, adiecit vberimum. Infinitam paene vim eorum, qui de antiquitatibus ritibusque romanis, vrbe ipsa et monumentis antiquis etc. vel generatim vel speciatim varia ratione scripserunt, diligenter congesserunt et exposuerunt, *I. A. Fabricius* in bibliographia antiquaria, ed. III. *Schaffshausen*. Hamburgi 1760. 4. et cl. *Mensel* in bibliotheca historica, vol. IV. part. II. Lipsiae 1790. 8. capp. XIV — XVII. pag. 105 — 373. — Meliorem tamen et ad fructum intelligentiamque omnis romanae antiquitatis plenioram rationem eodem fere modo, quo viri docti in conscribenda historia, quam

quam vocant, statistica, vti solent, insit celi
C. G. Heyne in paruo libello: antiquitas ro-
mana, in primis iuris Romani, in vsum le-
ctionum academicarum adumbrata, Gottin-
gae 1779. 8. Heynii potissimum consilia
et auctoritatem sequuti sunt Nitsch, Sieben-
kees et Meyer. Primus vberiozem edidit de-
scriptionem antiquitatis romanae: *Beschrei-
bung des häuslichen, wissenschaftlichen, sitt-
lichen, gottesdienstlichen, politischen und krie-
gerischen Zustandes der Römer, nach den ver-
schiedenen Zeitaltern der Nation. Zum Schul-
gebrauch und Selbstunterricht*, Erford. Pars I.
1788. 8. — Pars II. 1790. 8. — editio
sec. auctior et emendatior. ibid. 1794. 8.
Id opus idem *Paul Frid. Achat. Nitsch* in
compendium redegit huius sententiae: Ein-
leitung zur Kenntniss des häuslichen — —
Zustandes der Römer. Als ein Auszug der
größern Beschreibung desselben. Erford. 1791.
8. — Alter, *I. P. Siebenkees*, scripsit *Grund-
riss einer Anführung zum Studium der rö-
mischen Statistik*, zum Gebrauch bei seinen
Vorlesungen, (Altdorf) 1792. 8. I. plag.
Tertius, *M. Io. Leonhardt Meyer*, confecit
librum antiquitatis studiosis commendandum
*Lehrbuch der römischen Alterthümer für Gym-
nasien und Schulen*, Erlangae 1797. 8. Idem
vir doctus antea *Adami, Scoti*, compendium
antiqq. rom. e lingua anglica bene vertit in
germanicam et multis obs. doctis illustravit

locupletavitque et inscripsit: *Handbuch der römischen Alterthümer, zur vollständigen Kenntniss der Sitten und Gewohnheiten der Römer, und zum leichtern Verständniß der latein. Klassiker, durch Erklärung der vornehmsten Worte und Redensarten, die aus den Sitten und Gebräuchen erläutert werden müssen, entworfen von Alexander Adam, Rector auf der hohen Schule zu Edinburgh. Aus dem Englischen, nach der zweiten beträchtlich vermehrten Ausgabe übersetzt und mit Zusätzen und erläuternden Anmerkungen bereichert von M. Joh. Leonhardt Meyer. Für Lehrende und Lernende, mit Kupfern. Erlangae, pars I. 1794. — pars II. 1796. 8. — Huc quoque pertinet: Introduzione allo studio delle Romane antichità, del Canonico D. Niccola Vintimiglio, Romae 1783. II. voll. 8. in quo opere multa bene fuseque nec pauca male sunt explicita. — De methodo discendae antiquitatis conf. Klotz über das Studium des Alterthums. Halae Sax. 1766. 8.*

Ad pag. 60. not.

Ernesti Archaeol. liter. editio altera, emendata atque aucta, opera et studio Georgii Henr. Martini. Lips. 1790. 8. et Georg Henr. Martini — akademische Vorlesungen über die Littérar-Archaeologie, nach Anleitung des Ernestischen Lehrbuchs, durchgesehen, und mit Anmerkungen begleitet. Altenb. 1796. mai. 8.

Ad

Ad pag. 60. §. 7.

Turfellini libro de particulis addantur:

Georg. Dieter. Boehmii commentarius von denen Particulis und einigen andern Wörtern der teutschen und lateinischen Sprache etc. Francof. 1718. 8.

Schützi doctrina particularum L. L. Def. fau. 1748. 8.

Buchneri de commutata ratione dicendi librorum II. prior editio prodit opera *Othonis Prastorii*, Profess. Wittebergenfis. Wittebergae 1665. 12.

Strebai de elect. — verborum et *Iouitae Rapicii* (quod nomen culpa vel typotheae vel mei ammanuensis olim exciderat.) *Brixiani* de numero orat. libros, Colon. 1582. 8. tum, quum notitiam breuior. scriberem, ad manus habui; sed in praesenti me carere volumine illo valde doleo. Meminit tamen illius editionis *Noltenius* in conspectu biblioth. latin. restitutae pag. 380. et alias Rapicii ac Strebai libell. memorat editiones.

Ad pag. 61. lin. 7.

Inscriptio haec est:

De elegantiori latinitate comparanda scriptores selecti. Accesserunt index in hos scriptores vniuersalis opera et studio *Richardi Retelii*, et praefatio vtilissima de ratione imitandi optimos L. L. scriptores. Amstelæd. ap. R. et G. Wetstenios MDCCXIII. 4. Praefatus

tus est *Reginae Bauarus*, lectus, atque editionem huius anni esse secundam, ex hisce praefationis verbis colligitur. Nam postquam libros, qui hoc volumine continentur, recensuerat Reg. Bauar. „Finem, ait, his omnibus imponit index vniuersalis in omnes obss., quo *prima* editio carebat, quique additus est *secundae* editioni opera *Richardi Rettelii*, Conrectoris scholae Gaudanae, nunc vero propter summam vtilitatem repetitus.“ Insunt vero huic syllogae 1) *Antonii Schori* phrasae L. L. 2) *Hadrian. Cardinalis* de sermone latino et modis latine loquendi. 3) *Gasp. Scioppii* obss. L. L. 4) *Oberti Gifanii* Obss. singulares, in L. L. 5) *Franc. Vauassoris* Obss. de vi et vsu verborum quorundam latinorum. 6) *Godescalci Stewechii* de particulis L. L. liber. 7) *Horatii Tursellini* de particulis latinae orationis libellus, — locupletatus a M. Iac. Thomasio.

Ad pag. 62. lin. 3.

Io. Adam Emmrich. Lycei Meiningens. Rector. III. proluss. scholasticae: *Observatt. aliquot ad L. L. pertinentes*. Meiningae 1767 sq. 4. — Eiusd. commentat. *de verbo inaequare*. ibid. 1764. 4.

Ad pag. 63. lin. 2 sqq.

Rarior inuentu, ideoque commemoratio-
ne dignus est liber, in quo praeterea multa
occur-

occurrunt egregia, quae in vulgaribus grammaticis non inveniuntur, quamquam haud pauca superflua esse videntur:

Orthographia, multo absolutissimi Grammatici, *Ioannis Despauterii*, Niniuitae, nunc primum cura *Leuini Crucii* ac typis Ioannis Graphæi in lucem aedita. Additis caeteris omnibus grammaticarum institutionum eiusdem *Despauterii* operibus haecenus vbiilibet impressis, nempe: 1) *Orthographiae compendio*, 2) *puerorum rudimentis*, 3) *prima grammatices parte*, 4) *syntaxi*, 5) *versificatoria* *), 6) *libello de figuris*, 7) *arte epistolica*. Impensis Franc. Birckmanni, ciuis Colon. a. M. D. XXIX. (1529.) m. Dec. in 4. Crucii praef. data est ex *musæo* (sic) Boscepenn. ipsis Nicolai feriis a. 1528. *Orthographia* est quidem haud indocta nec spernenda, at tamen, vt ipse editor fatetur, manca et imperfecta, nec opus propter fatorum iniquitatem ab auctore dedolatum, expolitum absolutumque. Grammaticae pars, quae in primis elementis versatur et septem absoluitur libris, praecepta primum suppeditat, ver-

D 4

sibus

*) Haec abest meo exemplari, ordine foliorum haud interrupto; et fol. CCXXVII auerso epistola Despauterii scripta Cominii 1514. in qua de calumniis Bellocassi conqueritur, et versificatoriae suae facit mentionem, tantum legitur.

sibus memorialibus, inclusa, quae postea vberius explanantur atque multis veterum exemplis comprobantur aut illustrantur. Tum sequitur syntaxis, liberius pari ratione explicata. Adiuncta sunt duo capita, 1) de figuris liber, ex Quintiliano, Diomede, Valla, Mancinello, Nigro aliisque concinnatus, et 2) ars epistolica. — *Ars tamen epistolica et orthographia* iam antea Paris. per Badium 1519. 4. lucem adspexerunt. — *Ars versificatoria*, seorsim edita est Antwerp. apud Mich. Hellenium, 1520. 4. vti etiam reliquae integri operis grammatici partes separatim sunt saepius recusae: vide indicem editionum in *Maittarii* A. T. tom. V. part. I. in indice, pag. 333 sq. In *Thott.* catal. IV. pag. 597. memorantur edd. *Io. Despaut.* Rudimentum de VIII. partibus orat. Hauniae 1585. et *eiusd.* syntaxis. Witteberg. 1558. 8. — Tres tantum editiones laudantur in *Naltenii* conspectu speciali bibliothecae latinit. restitutae, pag. 155. addito iudicio, eximium esse opus, et auctorem inter praecipuos fuisse, qui in Grammaticis desipere desiissent; cognomen autem *Niniuitae* sibi indidisse a patria *Niniue*, oppidulo in Flandria, Brabantiae contermino. Add. *Fabricii* bibl. mediae et infimae latinitatis, tom. II. pag. 23. ed. Mansi.

Quando *Aldi* senioris *Orthographia* cum *Statio* citatur, sciendum est, illum editioni suae *Statii*, Venet. 1502. 8. praemisisse, (in meo qui-

quidem exemplo tanquam singularis libellus cum peculiari titulo, et in fine cum insigni Aldino typographico, praefixus est,) *orthographiam et flexum dictionum graecarum omnium apud Statium cum accentibus et generibus ex variis utriusque linguae auctoribus secundum ordinem alphabeti. Quare non omnem L. L. orthographiam complectitur.*

Ad pag. 63. lin. 22.

Bacmani manductionis etc. citatae est editio *quarta*. — Enimvero postea manductio illa *quintum*, (vt in fronte libri legitur,) et multo *audius*, sed et *melius* atque *torrefius* edita est litteris minoribus, Francofurti et Lipsiae 1672. 8. Prima autem editio lucem adspexit Wittebergae 1609. 8. Ex lingua hebraica deducitur origo plurimorum latinorum vocabulorum.

Lambertus Bos animaduersionibus suis ad scriptores quosdam graecos, (Franckeræ 1715. 8.) subiecit animaduers. ad scriptores quosdam lat. in quarum capite XV. pag. 76 — 84. origines vocc. quarundam latinarum in *Vossii* Etymologico expenduntur.

Io. Petri Süßmilch Specimen etymologici latini, seu glossarii harmonici latino-phoenicij. In Bibliotheca Hagana historico-philologico-theologica, classis IV. fascic. II. Amstel. et Lugd. Bat. 1772. 8. pag. 260 fqq.

Ingens vocc, latin. ex graeca lingua vt plurimum deriuatorum. numerus collectus et explicitus est, collato Vossio, in *Indice etymologico praecipuarum vocum latinarum, quae in Lennepii analogia stirpibusque L. Gr. noua luce augentur*, ad calcem operis eruditi: *I. Dan. a Lennep. Etymologicum L. Gr. — edid. Eusehard. Scheidius. Traiecti ad Rhen. 1790. m. 8. pag. 1166 — 1311. De Court de Gebelin v. ad p. 70.*

Ad *lexicorum* notitiam pertinent: *Frid. Otton. Menckonii* obseruationum L. L. liber, ad emendandum in primis et augendum Basilii Fabri thesaurum L. L. compositus. Lips. 1745. mai. 8. Conf. Lips. noua aeta erudit. a. 1746. m. Iul. pag. 429 sqq. Promulsi- dem quasi dederat *Mencken.* in nouis miscellan. Lipsiens. vol. II. part. II. pag. 125 sqq. et deinceps, — sect. II. sextum continuata et finita, vol. III. part. 4. pag. 673 sqq. in vol. autem I. part. III. pag. 319 sqq. de vera vocc. *exemplum* et *exemplar* significatione. *Imms. Gerh. Io. Schelleri* lexicon latino-germanicum et german. latinum, Lipsiae 1784. 8. II. voll. — ed. secunda, auctior. ib. 1788 et 1789. II. vol. mai. 8. — *eiusdem* minus lex. edit. III. 1790. mai. 8. etc. — *Iac. Baden* lex. latino-danicum et danico-latinum. (Latinsk dansk Lexicon eller Ordbog etc.) III. voll. Hauniae 1785 — 1787. mai. 8. — Lexicon latino-suecanum. — Latinsk och Swenskk Ord-Bok

På Konungens Befallning utgifwen af Acade-
miens i Vpsala. Vpsalae 1790. 4. II. voll.
Hoc est primum maius lexicon latino-sue-
canum, cura *Ihri*, Prof. Vpsalensis et *Io. Axel
Lindblom*, in praesentia episcopi Linköping
confectum. Plura v. de hoc lexico et reli-
quis, quae enumerantur et diiudicantur, Lexi-
cis, in Suecia excusis, Jen. A. L. Z. a. 1792.
nr. 199. — *Stemmata latinitatis; or an
Etymological Latin Dictionary: wherein the
whole Mechanism of the Latin Tongue is
methodically and conspicuously exhibited,
upon a Plan entirely new, and calculated for
the Acquisition as well as to improve the
Knowledge of the Language. With a Key,
or an Introduction, ascertaining not only the
Origin, but the Value of the several Termi-
nations and prepositive Particles. Also, a
general Index of every Latin derivative and
primitive word entering into Composition. By
Nicholas Salmon. Londini 1796. II. voll. 8.*

Lexica autem notiora, aliaque de parti-
culis, synonymis et puritate vocc. latinorum
recensentur in

*Versuch eines Schulstudienplans von
Io. Frid. Heynatz. Vierter Abschnitt, von
Erlernung der lateinischen Sprache. Dritte
und letzte Abtheilung. Zittau. et Lipsiae
1794. 8.*

Ad

Ad pag. 64. de Grammaticis.

Tanta est Grammaticarum latinarum copia, ut plenam earum in omnibus Europae terris et linguis scriptarum enumerationem equidem neque praestare possim et haud necessariam, immo vero molestem fore arbitrer. De antiquissimis, Prisciano, Donato aliisque in ipsa scriptorum veterum censura passim et uberius agetur. Hic autem paucas rariores a renatis litteris, praecipue autem nostra aetate conscriptas, memorabo. Atque magna Grammaticarum latinarum in variis terris urbibusque confectarum vis comparata erat a Comite Thott. v. cat. illius bibl. IV. pag. 65 sq. 231 sqq. et 589 sqq.

Aldus Manutius scripsit rudimenta latinae grammaticae, Venetiis 1501. 4. — sine anni nota, Paris. per Thom. Wefal. 8. — Institutiones grammaticas, Venet. 1514. 4. et 1523. 4. et libri IV. sine a. 8. — Florent. per hered. Phil. Iuntae 1519. 4. — et Coloniae in aedibus Euchar. Ceruicorni 1519. 4. Paris. ex offic. R. Steph. 1531. 4. — Grammaticam lat. Venet. 1515. 4. Has editiones memorant Maittaire in A. T. v. indic. pag. 27. (qui tamen ignoravit edit. primam a. 1501. v. A. T. II. pag. 47. not.) et auctor libri: Serie dell' edizioni Aldine etc. qui plures edit. Venetas laudavit, Maittaire l. c. memorat quoque edit. Venet. a. 1508. 4. sed

ab auctore libri: *Serie etc.* sub illo anno non *latina*, sed *graeca* Aldi Manutii grammatica citatur. Maittaire tamen omisit indicium editionis, quam ipse habeo:

Aldi Manutii Romani, summo viri ingenio et singulari doctrina *lucubrationes grammaticae*, iam *secundo formis nitidioribus expresse*. Oratio dominica et duplex salutatio ad virginem gloriosissimam. Symbolum apostolorum. Diui Ioannis Euangeliste Euangelium. *Liptzk*. Impressit Melchior Lottherus. Anno dñi Millesimo quingentesimo decimo sexto. (1516.) 4.

Aldi Manutii grammaticae institutiones apud Paullum Manutium, Aldi fil. Venet. 1558. 1561. 1575. acc. eiusdem de vitata vocalium ac diphthongorum prolatione et index locuplet. — atque 1576. 8. — Ibidem: *Rocca F. Angelo* Osservazioni intorno alla belleze della lingua latina. 1576 et 1590. 8. in qua posteriore edit. auctor nominatur *Angelo Rocca da Camerino*. v. *Serie etc.* pag. 134 et 145. — Vt *Melanchthonis* aliorumque, qui superioribus saeculis in hoc litterarum genere varia fortuna versati sunt, merita librosque ad grammaticam artem pertinentes praetermittam.

Caspari Finkii et Christophori Heluici, philosophiae in academia Giefsena professorum, *Grammatica latina* ex praecipuis veterum et recentiorum grammaticorum, historicorum,

ricorum, philosophorum, philologorum, poetarum coryphaeis in legitimum systema, qua fieri potuit, breuitate redacta: (quae praeclearis omnino abundat obseruationibus.) Giesſae Haſſorum. 1613. 1615. Goslar. 1621. 8.

Aelii Antonii Nebriffensis, (cuius verum fuit nomen *Antonius de Cala Xarana del Ojo*, et qui nat. 1444. initio anni, defunctus est 1522. initio mensis Iulii.) *Introducciones latinas etc.* fol. sine anni nota. — *Eiusdem* *Introducciones in latinam Grammaticen cum longioribus glossematis etc.* ad calcem libri: *Aelii Ant. Nebriff.* — *commentaria introductionum suarum in Grammaticam latinam explicita, atque ab eodem auctore ad amissim castigata.* — — Quae quidem cum Arnaldus Guilelmus — procurauisset, ea Logronii Cantabrorum Vasconum — absoluit tertio Kal. Nou. 1510. fol.

Grammatica Ant. Nebriff. iam pridem sollicito (sic) reuisa, atque ad unguem, (ut aiunt,) diligenterque correcta. *Introductionum latinarum ultima recognitio cum glossulis in secundo et ultimo libro, et in Donati Barbarismo: — ex impressione Complutensi. — Potissimum reperies in ea parte, in qua agitur de accentu, voculas omnes cum suis apicibus, quod quidem in quibusdam editionibus deest.* Caesaraugustae in aedibus Didaci Fernandez. 1547. 4.

Idem

Idem scripsit alias *Introducciones in lat. grammaticam*, V. libr. quibus adiectae quor- que sunt *differentias excerptae ex Laurentio Valla*. — Secundum exemplar Complutense, sed omissis glossematis et ceteris Grammaticae adpendicibus, repetitae sunt *Ael. Ant. Nebriff. grammaticae introductiones, nunc castigatissime tandem excussas*. Valentiae, ex offic. Ioann. Mey. 1568. 8. — *Eiusdem de institutione grammatica libri duo, olim emendati ab Antonio Cerezo, denuo in commodiorem rationem redacti*. Valentiae, ex typogr. Ios. Garcia. 8.

Plura de his editionibus de Aelio Antonio Nebriff. leges in *Specimine bibliothecae Hispano-Maianfianae, sive idea noui catalogi critici operum scriptorum hispanorum, quas habet in sua bibliotheca Gregorius Majansius, generosus Valentinus*. Ex museo Davidis Clementis. Hannouerae 1753. 4. pag. 5 sqq. et pag. 18 — 25. Alias tamen editiones: *Ael. Ant. Nebr. grammaticarum institutionum libri V.* hispanice explicat. Madrit. 1655. 8. et Ceruoriae s. a. in 8. memoratas deprehendi in cat. bibl. Thott. l. c. pag. 600. Alias in vsum scholarum, praecipue Danicarum et Suecicarum confectas ibi inuenies memoratas, item pag. 605. *Gregor. Mayans Idea de la Grammat. lat. et Profodia de la Lengua lat.* en Valencia 1768. 8. — *Eiusdem Grammatica de la Lengua lat.* libr. III. *ibid.*

1768 — 69. et Grammat. de la L. L. lib. IV. ibid. 1771. 8. — *Franc. Bistac* Rudimens de la Langue Latine, à Carpentras. 1775. 8.

• *Schelleri* maior. gramm. edit. III. Lipsiae 1790. m. 8. min. grammat. ed. III. Lipsiae. 1785. 8. — in linguam belgicam translata, Leidae 1788. 8. — *Rambachianae* grammaticae edit. III. auctior et emendatior. Giesae 1786. mai. 8.

Die erleichterte lateinische Syntaxis, nach Anleitung der vorzüglichsten ältern und neuern Grammatiker, zum Gebrauch junger Stylisten, den Bedürfnissen unsers Zeitalters gemäß eingerichtet von M. *Georg Ludwig Otto Plagemann*, Rect. der latein. Stadtschule zu Rostock. Rostockii et Lipsiae 1794. 8. Quaedam in vtili hoc libro censor in ephemer. litter. Gothan. a. 1795. plag. 14. pag. 124 sqq. culpat.

Joseph Anton Lutz, Lehrers der lateinischen Schule zu St. Peter in Salzburg, vollständige lateinische Sprachlehre. Salzburg. 1790. II. voll. mai. 8. — ed. II. emend. ibid. 1796. *Eiusdem* Elementa L. L. ibid. 1790. 8.

Neue verbesserte und vollständige *Märkische lateinische Grammatik*. Zum Gebrauch der Schulen und Gymnasien. Erster Theil, die eigentliche Sprachlehre enthaltend. Berol. et Lipsiae 1790. min. 8.

Latsi-

Latijnische Grammatik zur Erleichterung der Jugend, nach einer bequemen Ordnung eingerichtet, mit einigen Stücken zum Exponiren und Reden, von *Gottlieb Schlegel*, Rigaë et Regiomontani 1787. 8.

Latijnische Sprachlehre zum allgemeinen Gebrauch für Gymnasien und Schulen, herausgegeben von *I. H. Kistemaker*, Prof. der Philologie. Francof. et Lipsi. 1787. 8. Haec grammata, latina accommodata est minori Adelungii grammaticae germanicae.

(*Haffii*, Prof. Regiomontani, qui Kantianae philosophiae doctrinam adplicare conatus studio linguarum, multa quidem disputavit acute,) Versuch einer griechischen und lateinischen Grammatologie für den academischen Unterricht und obere Klassen der Schulen. Regiomont. 1792. 8.

Latijnische Grammatik in logisch-praktischen Beyspielen von *M. K. F. Gerstner*, Praecept. in Alpirspach. Stuttgart. 1793. 8.

Elements of latin Grammar, by *W. Rutherford*. Londini 1787. 12. — The Elements of the latin Language, or an Introduction to latin Grammar, by *Rich. Valpey*, Londini. ed. III. 1789. 12.

Ad pag. 65. lin. 2.

Broederi grammatica lat. iterum auct. et emend. prodit Lipsiae 1793. 8. et optimis quae adnumeretur, digna est — tertium ib.

E

1796.

1796. 8. — *Eiusd.* minor gramm. ib. 1795
et 1797.

Ad pag. 65. lin. 10.

Gasparis Scioppii Comitis a Claravalle in
V. Cl. Ger. Io. Vossii libro, de vitis sermo-
nis animaduersiones. Amstel. 1660. 8.

Carp. Scioppii (sub nomine *Pascasi Gros-
sippi*) Grammatica philosophica. Mediolani
1628. 8. — *Eiusdem* (sub nomine *Mariangeli a Fano Benedicci*) auctarium ad gram-
mat. philosophicam. ibid. 1629. 8. — *Eius-
dem* (sub nom. *Pasc. Grossippi*) paradoxa li-
teraria, ibid. 1628. 8. — *Eiusdem* (sub eod.
nomine) Rudimenta grammat. philosophicae.
ibid. 1629. 8. — *Eiusdem* (sub eod. nomine)
Mercurius bilinguis. ibid. 1628. 8.

Mariangeli a Fano Benedicci auctarium
ad grammaticam philosophicam eiusque ru-
dimenta: in quibus praeter illa, quae de lite-
ris latinis noue disputantur, Grossippi senten-
tia de lexicorum latinorum virtutibus ac vi-
tiis, quaeque ratio in conficiendo L. L. the-
saurō tenenda sit, distincte exponitur. Acces-
serunt in Grossippi grammaticam paradoxa, no-
minum et verborum paradigmata, inque hoc
ipsum auctarium accuratissimus index. Am-
stelod. 1659. 8.

Gasparis Scioppii (cui male tribuitur)
Minerua Sanctiana impugnata ac refutata
ab *Augustino Maria de Monte*, Sauonense,
vna cum huius ludimagistro seu gram-
matica

tica apologia, nec non quibusdam sacrae scripturae locutionibus, quas imperitis et indoctis parum latinae videntur. Secundum exemplum romanum recensuit et praefatus est *Io. Erhardus Kappius*. Lips. 1723. 8. Kappius in praef. agit de auctore eiusque operes Latium restitutum, seu latina lingua in veterem restituta splendorem, opera et industria *Aug. Mariae de Monte*, Romae 1720. 8.

Ad pag. 65. lin. 15.

Perizonius in notis ad posteriores editiones saepe rem habuit cum Vrsino, in institutionibus Perizonii opiniones atque explanationes saepius impugnante. — Sanctii Mineruae exemplar, Amstelod. 1754. quod in breuiore noticia citavi, ipse habeo, atque in fronte libri dicitur *editio sexta, prioribus emendatior et accessione correctionum ipsius Sanctii, diatribesque L. Kusteri de verbo cerno auctior*: et tamen editio noua Ultraiectina dicitur *quinta* atque huius est sententiae *Franc. Sanctii Mineruae* seu de causis L. L. commentarius: cui supplementa passim Gasparis Scioppii inserta sunt, vacis inclusa, maxime vero *Iac. Perizonii* et nouissime *Everhardi Scheidii* perpetuis vberissimisque animaduersionibus illustratus. — *Editio quinta*, superioribus longe auctior. II. tom. ap. Gisb. v. Paddenburg et fil. Ultraiecti 1795. 8. mai. — *Sanctii Min.* edita quoque est Lugduni

Juni Galliae. 1789. 8. — Plenissima eruditionis
 notis referta est editio, cuius verò prior
 tantum pars hucusque prolo exiit. *Franc. Sancti
 Minoris* fuit de causis L. L. commentarius,
 cui inserta sunt, vncis inclusa, quae
 addidit Gasp. Scioppius et subiectae suis pa-
 ginae notae *Iac. Perizonii*. Recensuit fuit
 notis adiectis *Carolus Ludou. Bantus*, A. Mi-
 scholae euang. ad Hirschbergam Rector. Edi-
 tio nouissima, prioribus longe correctior at-
 que emendatior. Lipsiae 1793. mai. 8. sed
 praecit *Iul. Caes. Scaliger* in praeclaro acute-
 que scripto opere: *de causis Latinae linguae
 libri XII*. Lugduni ap. Seb. Gryph. 1540. —
 Geneuae 1548. — ex officina Petri Santan-
 dreani 1597. — Lipsiae 1609. — ap. Com-
 mel: 1609. it. 1629. 8. etc. — De causis
 Styli lat. auct. *I. G. Hoffe*. Ienae 1786. 8.

Ad pag. 65. lin. 19.

Quaedam exciderant: hinc ita corrigendus
 est locus:

Eilhardi Lubini Antiquarius sine praefo-
 rum et minus vñatorum vocabulorum bre-
 vis ac dilucida interpretatio ex optimis qui-
 busque L. L. auctoribus deprompta et ordine
 alphabetico digesta. Amstelredami apud Za-
 char. Heyns, bibliopolam. a. 1594. 8.

Iani, Guilielmi F. Laurenbergii Antiqua-
 rius: in quo praeter antiqua et obsoleta verba
 ac voces minus vñatas, dicendi formulae in-
 solentes,

solentes, plurimi ritus pop. rom. ac Graecis
peculiares exponuntur et enodantur. Opus
ex plurimis L. L. auctoribus multo labore
concinnatum, et iuxta alphabetica[m] seriem
digestum, quod cuius proluxi commentarii
loco esse potest. Adiecta est in fine vetustio-
rum vocum ex glossariis aliquot collecta far-
rago. Lugdani, typis Io. Anard. 1622. 4.

Addantur: *Io. Phil. Parti Calligraphia*
romana, s. thesaurus L. L., in quo omnes
phrases et formulae elegantiores, quotquot
exstant in tribus linguae rom. classicis autho-
ribus: M. Accio Plauto, M. Terentio, M. T.
Cicerone, — per certos titulos locorum com-
munium colliguntur ac disponuntur. Neapoli
Nemetum 1616. 8. Francof. 1620. Nori-
bergae 1646. 8. — *Eiusdem Lexicon criti-*
cum, siue thesaurus L. L. ex omnibus L. L.
classicis auctoribus, Ictis, historicis, antiqua-
riis, criticis, oratoribus et poetis congestus.
Norimbergae 1645. 8.

M. Sigmund. Jac. Apin grammaticalisches
Lexicon etc. Norimbergae 1728. m. 8. Sub-
iuncta sunt epitheta ex Cicerone, Iulio Cae-
sare, Cornelio et Curtio collecta, et alia.

Dictionarium poeticum, Lugduni apud
her. Jac. Iuntae. 1556. 8. Ex praefat. *Go-*
defr. Beringii patet, hanc esse alteram, et
fore novam opusculi editionem.

Ad pag. 65. fin.

Schelleri praecepta styli bene latini etc. I. II. tom. edit. tertia auctior et emendatio, Lipsiae 1797. mai. 8.

Ad pag. 66. nat.

Putidae controuersiae grammaticae et criticae, quales omni fere tempore fuerunt, (nec nostro aeuo desunt Poggii Sjooppiique similes,) exemplum esse potest collectio libellorum haud adeo frequens: 1) Diatribe critica de verbo *collimare*, quod usurpasse Io. Franc. Buddeo, V. S. vitio nuper vertit V. cl. Iac. Frid. Reimmannus. Misit ex Hermunduris *Janus Campton*, medic. Doct. in vulgus edidit *Scipio Graditianus*. Hamburgi 1725. 8. — 2) *Iac. Frid. Reimmanni* diatribe anticritica, qua personati cuiusdam Iani Camptoni diatribe critica ad stateram reuocatur, et, quae in ea de historiae atheismi vniuersalis dictionibus quibusdam et loquendi rationibus petulantur et inconsulte scripta sunt, modeste discutuntur. Acc. auctarium historico-criticum de varijs L. L. fatijs et eius nouissimis instauratoribus. Hildesiae 1726. 8. 3) Vindiciae nominis Buddeani contra obrectationes nuperas *Iac. Frid. Reimmanni*. Responso ad cap. I. anticriticae diatribes, quam diatribe criticae de verbo *collimare* ille opposuerat. Ienae 1766. 8. 4) Vindiciarum nominis Buddeani adpendicula prior, *Iac. Frid. Reim-*

Reimmanni pseudo-episcopi latinitatis Hildesienſis Latinum Hegingenſe complexa et reſponſionem ad cap. II. diatribes iſtius anti-criticae, reſpoſuit auctor diatribes criticae de verbo *collimare*. Ienae 1726. 8. Denique, (plura enim in meo exemplo collecta non habeo,) ſchediaſma de Iac. Frid. Reimmanni catalogo ſyſtematico critico. 1730. 8. — Aeque inhumanae atque atroces fuerunt controverſiae inter Ienſium, omnis adiutor factus eſt C. Valerius Accinctus, h. e. Iac. Perizonius, et Petrum Franzium de rebus verbisque grammaticis a. 1696 acriter illepideque et inurbane agitatae: quorum omnia ſcripta mutua reſcere, aut plura eius generis enumerare me taedet, quamquam ex iis interdum, ab ineptiis, conſitiis aſſeſſibusque moribus ſi diſceſſeris, doctrinae eruditionisque fructus capere licet. Sic *Gasparis Scioppii* infamia Famiani, cui adiunctum eſt eiusdem Scioppii de ſtili hitorici virtutibus ac vitiis iudicium etc. — cura *Io. Fabri*. Sorae 1658. 12. ad ſubtiliorem latini purique ſermonis naturam cognoscendam multum conducit, *Dorvillei* critica vana in manes *Io. Corn. Pauonis* paleas, (Amſtel. 1737. 8.) interioris criticae linguaeque graecae aperit adyta, etc.

Ad pag. 67. lin. 3.

Collectio praestantissimorum opusculorum de imitatione oratoria, Desiderii Erasmi

Roterodami, Andr. Iul. Dornmeieri, Io. Pici Mirandulani, Petri Bembi, Angeli Politiani, Pauli Cortesii, Christoph. Preys, Ioh. Pfluggii et Io. Sturmii. Insertus est fassius ignotivictoris dialogus de Cicerone relegato et revocato. *Frid. And. Hallbauer* edidit et praemisit dissertationem de lectis imitatorum. Ictiae 1726. 8.

Denique, quoniam interpretationes in linguas recentiores nostroque tempore vsitatas, praecipue a viris eruditis et linguae tam latinae quam patriae adprime guaris factae, saepe commentarii vice funguntur, interdum notis instructae sunt doctis: hic quorundam adhuc librorum, in quibus versiones fusius enumerantur, notitiam subinngam. Quo facto, non opus erit, vt in sequentibus capitibus plurium, multo minus omnium versionum memoriam vbiuis excitem ac studiose colligam.

De *germanicis* versionibus. In *Beiträgen zur critischen Historie der deutschen Sprache, Poesie und Beredsamheit*, part. I. 1732. 8. 199. pag. 4 199. part. III. pag. 447 199. part. XII. pag. 363 199. part. XXVII. pag. 376 199. est ein Verzeichniss der allermeisten deutschen Uebersetzungen aller lateinischen Scribenten, item in *critischen Versuchen zur Aufnahme der deutschen Sprache*, part. IV. pag. 339 199. part. VI. pag. 95 199. et part. VIII. pag. 152 199. Antiquissimas versiones
saec.

faec. XV. et init. faec. XVI. recensuit cel.
Georg Wolfg. Panzer in:

Annalen der ältern deutschen Litteratur,
 quos supra ad pag. 25. iam laudavi. — Grae-
 corum et latinorum auctorum versiones ger-
 manicas refert *Io. Gottlieb Schummel* in:

*Uebersetzer-Bibliothek, zum Gebrauche
 der Uebersetzer, Schulmänner und Liebhaber
 der alten Litteratur.* Wittenberg und Zerbst
 1774. 8. — Supplementa collegit *Grillo* in:
*Reyträgen zur Schummelischen Uebersetzer-
 Bibliothek; in opere: für ältere Litteratur
 und neuere Lectüre, 3ter Jahrgang.* Lipsiae
 1785. 8.

Nouam, at plenioram et criticam Schum-
 meliani operis editionem curauit *Schlüter* in:

*Vollständige Sammlung aller Ueberset-
 zungen der Griechen und Römer vom sech-
 zehnten Jahrhundert bis auf das Jahr 1784.*
 Francof. et Lipsiae 1785. 8.

Horum tamen Virr. doct. nisi studium
 et diligentiam, tamen felicitatem in conqui-
 rendis et versionibus et harum editionibus
 superauit cl. *Degen* in utilissimo opere:

*Versuch einer vollständigen Litteratur
 der deutschen Uebersetzungen der Römer,*
 von *Joh. Fried. Degen.* Altenborgi, tom. I.
 1794. — tom. II: 1797.

*Angliae versiones diligentiss., quam ab
 Harwood et Wendeborn factum erat, cau-
 merantur* in:

A View of the English Editions, Translations and Illustrations of the ancient Greek and Latin Authors with Remarks, by Lewis William Brüggemann, Counsellor of the Consistory at Stettin in Pomerania etc. Stettin, printed by John Samuel Leich. 1797. 8.

Gallicae oratorum potissimum ac poetarum interpretationes uberius recensuit Abbé Goujet in libro vasto, in quo etiam de scriptis eorumque editionibus, de ingenio auctorum etc. disputat, inscripto:

Bibliothèque françoise, ou histoire de la littérature françoise. Dans laquelle on montre l'utilité que l'on peut retirer des Livres publiés en François depuis l'origine de l'Imprimerie, pour la connoissance des Belles-Lettres, de l'Histoire, des Sciences et des Arts; et où l'on rapporte les Jugemens des critiques sur les principaux ouvrages en chaque genre écrits dans la même Langue. Par M. l'Abbé Goujet. à Paris. 1741 — 1756. 8. voll. XVIII.

Itali, quo propius aberant ingenio patriae veterum Romanorum, eo citius et felicius in auctoribus latinis in linguam etruscam transferendis iam a saeculo XIII. laborarunt. Atque plures catalogum interpretum confecerunt: n. Scipio Maffei, Iust. Fontanini, Argellati, Tiraboschius in sua historia, (Storia della Letteratura Italiana etc. Modense in 4. rec. Florent. in 8., quod opus libe-

liberius vettere et in compendium redigere coepit. Christian Ios. Legemann in libro: Die Geschichte der freyen Künste u. Wissensch. in Italien. vol. I. Lips. 1777. — vol. II. 1778. — vol. III. partt. I. II. III. 1779 — 1781. 8. Reliqua lucem non adspexerunt:) in primis laudanda est Patonii diligentia.

Scipio Maffaeus auctor est libri: Traduttori Italiani etc. siue interpretes Etrusci, seu notitia de versionibus scriptorum veterum Latinorum et Graecorum: accessit versio quarundam insignium inscriptionum graecorum etc. Venetiis apud Sebast. Coleti. 1720. 8. de quo libro conf. acta erudit. Lipsiens. mens. Mai. 1723. pag. 227 sqq.

Della Eloquenza Italiana di Monsignor Giusto Fontanini, Arcivescovo d'Ancira, Libri tre. Novellamente ristampati. Nel primo si spiega l'origine, ed il processo dell' Italiana favella: nel secundo si tratta del suo ingraddimento per le opere scritte: nel terzo si dispone una biblioseca ordinata d'autori singolari nelle materie più classiche, illustrata di molte osservazioni. In Venezia 1737. 4. qua equidem vtor editione. — Edita est prins Romae, 1726. 4. — ibid. apud Rocchum Barnab. 1736. 4. et eiusdem Biblioteca dell' Eloquenza Italiana, cum adnotationibus Apostoli Zeni, Venetiis 1752. 4. II. tom. — Eiusdem Fontanini Ragionamento della Eloquenza italiana. Romae 1706. 4.

Filippo

Filippo Argellati Bibliotheca dei Volgarizzatori; colle addizioni di *Angelo Teodoro Villa*: Mediolani 1767. 4. V. tom.

Horum diligentissimi vicit et multorum correxit errores *Paitoni*. in opere docto atque erudito:

Biblioteca degli autori antichi Greci, e Latini volgarizzati, che abbraccia la notizia delle loro edizioni: nella quale si esaminia particolarmente quanto ne hanno scritto i celebri Maffei, Fontanini, Zeno, ed Argellati, — Opera librario-litterario-critica, necessaria a tutti i Bibliotecarj, e Libraj, ed utile a tutti gli amatori della Letteratura Italiana, di *Jacopo-Maria Paitoni*, C. R. Somasco, in Venezia 1774. 4. V. tom.

Ad pag. 70. lin. 17.

In *Introducti* cit. pag. 124 sq. *Pelluterii* et *Court de Gebelin* libros et opiniones de origine L. L. retuli. Hic addam, prioris vitium et aduersarios recenseri in *Schroockhii* *Abbildungen und Lebensbeschreibungen* etc. vol. II. pag. 376 sqq. — Editione tamen Hagana est multo locupletior ea, quam, opusculis quoque illius postumis didactam, edidit *Chiniac de la Bastide*, Paris. 1770 — 1771. tom. VIII. in 12. in quibus *Pellut.* historiam, linguam, fata et doctrinam Celstarum vberius exposuit. Summam omnium tomorum, addito iudicio atque sobrio argumentorum examine, dedit

Franc.

Frabc. von Paula Schrank in: Nachrichten von den Begebenheiten und Schriften berühmter Gelehrten, tom. I. Noribergae 1797. mai. 8. nr. XII. in vita Simon Pelloutier, (nati 1694. defuncti 1757.) pag. 296 — 275.

Court de Gebelin in Monte primitif, vol. VI. et VII. concinnavit Dictionaire etymologique de la Langue latine, I. et II. Part. praemissa historia L. L. litteraria, et originis populorum Ital. inuestigatione. Multa somniat, n. Romulum reuera non existisse, sed fuisse deum solem, vnde nomen *Quirini* accepisset, a voc. *In*, *sol*, et *Quir*, *Keir*, vrbis; *Numam* fuisse primum conditorem et vocatum, *Numam*, *dechevelu*, quoniam Ouidius in Fastis scripsisset: *tunc erat intonsi regia magna Numae*; de Tarpeia omnia esse ficta etc.: et ipse multa fingit. v. Supplem. ad ephemer. litter. Goetting. plag. X. a. 1782. vbi alia quoque priora voll. operis recensentur, addita interdum crisi.

Add. *St. Bardetti* de' primi abitatori dell' Italia. II. voll. Modenae 1769. 4. atque eruditos cl. *Heynii* excursus, IVtum de veteris Italiae originibus, populis et fabulis ac religionibus, ac V. et reliquos ad Virgilii Aen. VII. tom. III. pag. 126 sqq. et opus doctum:

Saggio di Lingua Etrusca e di altre antiche d' Italia, per servire alla Storia de' Popoli, delle Lingue, e delle belle Arti. tomo I: Con-

Contiene i preliminarij ed il Trattato degli Alfabeti e Lingue degl' Itali antiche. — tomo II. contiene le Iscrizioni della Etruria media e delle sue adiacente. — Continuazione del tomo II. contiene le Iscrizioni della Etruria Campana e della Circompadana e de' Popoli adjacenti, con Annotazioni, (auctore Lud. Lanzi.) Romae 1789. III. tom. in 8.

Vir quidam doctus in comment.: Versuch über die Aehnlichkeit der *slauischen* Sprache mit der Sprache der Bewohner des alten Latium, in Berlinischen Magazin der Wissenschaften u. Künste, IV. Stück, des ersten Jahrgangs. Berol. 1783. 8. reperit aut suspicatus est similitudinem L. L. in radicibus vocabulorum iisque loquendi formis, quas Slavi eo tempore, quo barbariem et feritatem vitae cum cultura et societate hominum commutarunt, excoluisse videantur. Ego vero, mea quae esset sententia, iam significavi et explicui in Introductione etc. tom. I. pag. 136 sqq.

Huc quoque referenda est quaestio de *lingua romana rustica*. His, quae in Introduct. I. pag. 149 sqq. scripsi, addi potest *Christiani Dan. Beck* comment. docta: Carmen dotis, monumentum linguae romanae rusticae antiquissimum. Lipsiae 1782. 4. Vir doctiss. ex mixtura linguae romanae cum celtica, indeque orta depravatione, in Gallis primum facta, originem et indolem linguae rusti-

rufficæ deriuat, Bonaticum potiffimum fe-
ctatus. Idem pag. 6. in nota multorum VV.
DD. fcripta de linguae rufficæ rom. ortu re-
censet; denique adfert et docte illustrat mo-
numentum dotis in illa lingua confcriptum;
quod cum pluribus formulis Andegauentibus
edidit *Io. Mabillon* in veter. analect. ed. nou.
Parif. 1723. pag. 388. et post eum *Ruinartus*
in Adpend. ad Gregor. Turon. annal. Fr.
pag. 1330 fqq.

*Supplementa ad caput I. de infantia
et pueritia L. L.*

Ad pag. 75. lin. 12.

Post *illustrauit* add. *Petrus Ciacconius*. Plu-
res, qui *columnam rostratam* partim æri inci-
dendam curarunt, partim explicuerunt, laudan-
tur in nota ad *Fabricii* Bibl. lat. tom. II.
pag. 445. ed. Ernesti. et v. quæ scripsi in
Introductione etc. I. pag. 167 fqq. et *Nolte-
nium* in conspectu speciali pag. 211 fqq.

Anno primo posterior est *inscriptio in
Scipionem*, de qua quædam adnotaui in In-
trod. l. c. pag. 169. §. V. Sed plures in
Scipiones inscriptiones, sarcophagis aut urnis
incisæ, sunt ab a. 1780, detectæ. Omnia
autem illorum monumenta et quæ inuenta
sunt, æri incisæ conspiciuntur in VI. tabulis
in

in folio imperiali, addita explicatione et in XXIV pagg. interpretatione atque illustratione in: Monumenti degli Scipioni publicati dal Cav. *Francesco Piranesi*, architetto romano. Romae 1785.

De legibus regis et iure Papiriano egi in Introd. I. pag. 157 sqq. Doctissimus cel. *Glückii* liber de iure civili Papiriano, (ibid. pag. 160, laudatus,) est recusus in illius Opusculis iuridicis, fascic. II. Erlangae 1786. 8. pag. 9 sqq. et pag. 256 sqq. Plures memorantur, qui fragmenta illarum legum collegerunt aut illustrarunt commentariis. — De legibus regis, earum fati et consuetudine, nec non de iure Papiriano civili late docteq. disputavit *Georg. Schubart*, Professor quondam Ienensis, in eximio libro de fati iurisprudentiae romanae — ed. nov. — cura *Christiani Godofredi Tilling*, Lipsiae 1797. 8. in exercitati, prima cap. IV. sect. I—VI. et exercit. secunda, cap. I. §. 1—3. — Add. D. *Aug. Corn. Stockmanni* disp. Papirii Iusti Ict. romani fragmenta, obseruatiunculis illustrata. Lipsiae 1792. 4.

Ad pag. 77. lin. 13.

Philipp in comment. memorata adseuerat, tres tantum legatos esse missos in Graeciam, qui exempla legum a graecis ciuitatibus acciperent, et Pomponium errasse, de legatione decem hominum loquentem; Hermodo.

modorum non vertisse Graecorum leges in linguam latinam; sed tamen partim eius consilia in negotio illo graui fuisse expetita, partim Romanis graecarum legum sensum ab illo expositum; cur populo romano vltimae duae tabulae haud placuerint, causam fuisse, quod matrimonia inter patricios et plebeios fuissent vetita; tabulas igni quoque fuisse absumptas, incendio vrbis Romae per Brennum facto; legibus autem XII. tabularum nihil esse derogatum per legem Aebutiam. Denique explicat locum Ciceronis de LL. II. cap. 23. de duodecim tabulis.

Leges XII. tabularum ex ed. Gothofredi recusae, docte copioseque explicantur atque illustrantur in *Wolfgang Paul Burgermeister von Deyzifati* Versuch einer leichten und deutlichen Anleitung zu einer gründlichen Gelahrtheit in denen in Teutschland eingeführten und hergebrachten Rechten zu gelangen. Francof. et Lipsiae sine anni nota, 8. sect. III. pag. 291 — 531. In hoc tamen tomo, quem num alii excepterint, nescio et dubito, quinque tantum tabulae explicantur. In sectione I. quoque de *legibus regis* et *iure ciuili Papiiriano* fusa agitur.

Historiam legum XII. tabb. copiose persequitur *Schubart* in exercitat. secunda, *de fatis iurisprudentiae rom. sub consulibus* cap. II. sqq. in eius libro, paullo ante laudato, de fatis iurispr. rom. pag. 89 sqq.

Præclarum et splendidum est opus: Commentaire sur la Loi des douze Tables, dédié au Roi par M. *Bouchand*, Conseiller d'Etat — Docteur régent de la Faculté du Droit de Paris, Lecteur et Professeur Royal du Droit de la Nature et des Gens, et Censeur Royal etc. à Paris, de l'Imprimerie de Moutard 1787. mai. 4.

Ad pag. 80. nr. 4. lin. 3.

Leges Antwerp. 1594. (al. 1593.) 4.

Ad pag. 81. nr. 2. lin. 6.

Leges: in mil. glor. II. sc. 2. v. 56. vbi v. Douz. et quae ego scripsi in Introd. I. pag. 173. atque Iagemann, (qui Tiraboschi opus doctum Storia della Letteratura Ital. vertit german. et contraxit,) in: Geschichte der freyen Künste und Willensschaften in Italien, tom. I. Lips. 1777. 8. pag. 122 sq. vbi a pag. 117. de Livio Andronico, Naevio, Ennio, Patruvio, Plauto, Caec. Statio, Accioque agitur.

Ibid. ad nr. 5.

V. Fabr. B. L. tom. III. pag. 231. §. III. pag. 235. sect. 3. p. 238 sq. §. V.

Ad pag. 82. post nr. 6.

In lin. penult. leg. Annii Viterb. et de ed. Ant. Nebriffensis v. Specimen bibl. hispano-Maians. e museo Dan. Clementis pag. 25.

Ad

Ad pag. 84. nr. 6.

Add. *Domenico de Angelis* della patria d'Ennio. Romae 1701. 8. *Fortl.* diatriba de Ennio. Vpsal. 1707. De patria Ennii de *Leo* in Memoria Pacuuii (infra ad §. 8. citata,) pag. 15 sq. curatius differit.

Ad pag. 84. fin.

Lucius Cincius Alimentus, ab aliis *Mimantus* corrupte vocatus, aequalis Fabii Pictoris. A *Sexto* tamen *Aurelio Victore*, de origine gentis rom. cap. 18. dicitur *Lucius Cincius*, sine cognomine *Alimenti*, et in cap. 17. tantum *Cincius*. *Dionysius* vero *Halicarn.* libr. I. antiqq. rom. cap. 6. pag. 18. tom. I. ed. Reiskii testatur, *Q. Fabium* et *Luc. Cincium*, qui ambo bellis punicis floruisse, et res probe sibi notas diligenter mandassent scriptis, vetustissimos esse, qui res priscae suae ciuitatis graeco scripsissent sermone. Sed de hoc eiusque scriptis egi in Introd. I. §. IX. pag. 177 sq. Vberius vero persequutus est historiam Cincii *Paullus Dan. Longolius* in auctario diss. de Hermunduris cap. I. pag. 3—14. in tomo II. notitiae Hermundurorum etc. editae a *I. Henr. Mart. Ernesti*, Noribergae 1793. mai. 8. Dubitat ille pag. 7. Cincium historiam de Gorgia Leontino opusculo et libro singulari tradidisse, et „ea, inquit, si C. Cincius Alimentus praestiterit, potuit factum esse in historia Hannibalica;

si alius, isque recentior, in libro de verbis
 priscis." Dubitat quoque §. IX. ff. pag. 9 sq.
 L. Cincium Alimentum, hominem negotio-
 sum; in reipublicae suae angustiis omnes eos,
 qui illi adtribui solent, et a Longolio quo-
 que §. X. pag. 9 sqq. paullo copiosius nomi-
 nantur, scribere potuisse libros, tatus; eos a
Cincio aliquo, cuius nomen ferunt in fronte,
 fuisse confectos. Accedit, quod ab aetate
Cincii Alimenti vsque ad A. Gellium nullus
 plane illum antestatus est. *Gellius* autem
 libr. XVI. cap. 4. (vbi vide interpretes pag.
 316. tom. II. ed. Conradi,) nude tantum po-
 suit nomen *Cincii*, et ex eius libro *tertio de*
re militari formulam seruaui, qua feccialis
 bellum hostibus, et quidem l. m. populo *Her-*
mundulo, (cuius nomen mouit Longolium, vt
 de *Cincio* ageret copiosius,) indicendo vsus
 est: et tamen nemo antea operis illius, quod
 pluribus libris constitit et Romanis armis bel-
 loque aduetis haud omnino ignotum man-
 surum fuisse videtur Longolio, si notus ille
 celeberrque *Cincius Alimentus* fuisset auctor,
 fecit mentionem. (Id tamen aliis quoque
 scriptoribus, prisco cum primis sermone vsis,
 accidisse scimus.) Sed si *Barthium* audimus
 libr. XXVIII. Aduersar. c. XI. col. m. 1329 sq.
Cincius ille ex iis est, e quibus *Vegetius* agnos-
 cit, suos se de re militari commentarios con-
 flasse. Add. *G. I. Vossium* de histor. gr. lib.
 IV. cap. 13. fin. et de histor. lat. lib. I. cap. 4.
 atque

atque *Cynium* ad Gabr. Nardaci bibliographiam militar. §. VII. fin. pag. 495. in opusc. de eruditione comparanda in humanioribus etc. Lugd. Bat. 1699. 4. Id. mihi statuendum esse videtur, L. Cincium Aliment. auctorem fuisse annalium rom. graece scriptorum; dubium autem esse, num ille ipse, an potius alius Cincius reliquos latino sermone confectos libros ediderit.

De *Ennio* quae scripsi, iis haec adiicienda sunt. 1) *Burmannus* in nota ad *Sulpiciae* satyram v. 46. pag. 432. Poetar. minor. lat. tom. II. arbitratur, etiam inter veteres, *Solinum* ac *Plinium* (H. N. VII. cap. 30. vbi v. *Harduin.* qui aliorum quoque excitat testimonia, tom. I. p. 392. ed. Basil.) errare, qui maiorem *Africanum* iussisse statuat *Ennii* sepulcro suo imponi tradant, quum *Ennius* diu post *Scipionem* priorem obierit: *Scipionem* enim vita defunctum esse a. v. c. 570. vel, vt alii, a. 571. vel secundum *Bentleium* a. 566. *Ennium* vero demum a. 585. natum annos LXX. quamquam illa communis opinio, *Ennium* sepulcro *Scipionum* esse illatum, posset eo infirmari, quod veteres scriptores nihil de sepulcro dicant; sed tantum de statua posita in monumento gentis *Corneliorum*, ita vt *Scipio* nuper ante mortem eum potuerit statua honorasse. Atque *Burmannus* hanc sententiam iam fouerat in not. ad *Ouid.* arte amator. libr. III. vers. 409. sq.

*Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magnus, tibi.*

vbi *poni* non de sepultura, sed cum Parrhasio, de eius statua, e marmore posita in sepulcro Scipionis, capit, et ita quoque interpretatur Iagemann, auctore Tiraboschio, l. mem. pag. 128 sq. Sic *Valer. Max. VIII. 14. nr. 1.* Africanus, ait, Ennii poetae *effigiem* in monumentis Corneliae gentis *collocari* voluit, quod ingenio eius opera sua illustrata iudicaret.

2. Ennius scripsisse dicitur tragoediam *Dolores*: quod cl. *Sturz* in *Allgem. litterar. Anzeiger* 3. 1797. nr. 94. pag. 959. idem esse ac *Dolores*, acute docet, quia *Orestes* non vi, sed dolo usus sit ad interficiendam matrem cum adultero, et quia Latini Graecorum *o* saepe per *u* expressissent, ut ex *évros* facerent *intus*, etiam alias *o* in *u* mutarent, ex gr. *σέδωλο*, h. e. *sine dolo*; quia denique Graeci quoque, praesertim Iones, *ou* loca *o* posuissent; e. g. *μῆνος* pro *μῆνος* etc.

3. In *Nachträgen zu Sulzers allgemeiner Theorie der schönen Künste*, Vol. IV. part. 2. Lipsiae 1796. 8. egit cl. *Manso* de satiricis poetis rom. et quidem de *Ennio*, cuius satira diversa fuisset a Graecorum satiricis Iudis filisque, et Romanorum Attellanis, pag. 412 sqq.

Ad pag. 85. §. 5. nr. 1. lin. 4.

scr. *Drakenborch.*

Ad

Ad pag. 86. nr. 4.

De editionibus v. quae ego in Introd. I. pag. 67 sqq. iam adtuli; imprimis cl. *Schneider* in praef. ad tomum I. scriptorum R. R. et in indice editi. in parte poster. tom. IV. pag. 73 sqq. Hic ed. scriptorum R. R. *Iensoniana*, Venet. 1470; asterisco notatur, quo significatur, ab editore illam esse tractatam: cel. tamen *Panzer* in A. T. III. pag. 89 sq. vbi de editione Ienson. Veneta 1472. multus est et alios V. D. laudat, priorem illam a. 1470. fabulam esse contendit. Item *Bure* in bibliogr. instruct. vol. de la Jurispr. et des Sciences et des Arts n. 1326 ed. a. 1472. primam esse scribit et copiose eam describit. — De *Merulae* enarrationibus in scriptor. de R. R. v. *Zeni* dissertaz. Vossiane, tom. II. pag. 64.

Editio *Barthol. Bruschi*, Regii, 1482. fol. habet peculiare quasdam lectiones, ex emendatione an vitiis operarum ortas, iudice *Schneidero*.

Editionem scriptor. R. R. sine loci nota, a. 1488. fol. citat *Maittaire* A. T. IV. p. 500. ex catal. *Commelin*.

Columella de cultura hortorum seu *scriptores R. R. carminice*, Parmae 1478. fol. Haec editio citatur quidem a *Beughemio*, incunab. typogr. pag. 48. sed dubia videtur *Iren. Affo* in Saggio di Memorie su la tipografia

Parmense del sec. XV. Parmae 1791. m. 4. pag. LXVII.

Scriptor. R. R. cum commentar. *Phil. Beroaldi*. Bonon. impensis Bened. Hectoris. 1494. fol. — Regii, impensis Dionysii Ber- tochi. 1496, et ibid, impens, Franc. Mazali. 1699. fol. v. *Panzer* A. T. I. p. 228, II. p. 394 et 395. — Bononiae, imp. Bened. He- ctoris 1504. fol. de qua v. *Maittaire* II. p. 168. — Dubiae aut spuriae habentur add. *Bonon.* 1496. (ex errore vel anni vel loci typographico in catal. *Hulsiano* I, pag. 108.) et *Veneta* 1496, fol.

Aldinam edit. a. 1513, non reperi in li- bello. Serie dell' Edizioni Aldine ad h. an. Nec *Freitag* in adpar. litt. II. pag. 1336 sqq. eam, vti scripseram in *Introd.* I, pag. 68, sed ed. a. 1514. curate descripsit. Privilegii igitur subscriptione, a. 1513, facta, inductus cum aliis fueram. — Alteram editionem *Aldi- nam* a. 1533, in 4. (in catal. *Pinelliano* I. pag. 299.) aut mai. 8. (in *Goetzii* memor. bibl. *Dresdens.* II. pag. 76, vbi a pag. 73 — 78, quaedam auctorum R. R. editiones indi- cantur,) haud parum differre, docuerunt *Chr. Fr. Rottbael*, medicus *Hauniensis*, in *Obit.* in *Catonem*, in nova collectione *Actor. Socie- tatis regiae Hauniens.* diss. 4, pag. 231: sq. et seorsim *Hauniae* 1790. (cuius commenta- tionis inscriptionem paullo post dabimus,) ut- que *Schneiderus*, qui praeter ea monet in praef

praef. Aldina ed. priorem esse a Gesnero neglectam. „Ad Aldinam vero usque, (ait cl. *Schneider* in praef. pag. V.) una fere atque eadem est secta editionum principum, quae codicum fidem sequi videntur, et saepe numero cum antiquissimo Politiani libro consentiunt, quamquam rara eas Victorius inspexisse et comparasse videtur. Aldinae auctor *Iacodus*, Veronensis, architectus, cum antiquis exemplaribus contulisse se, profitetur, hos libros, accurateque emendasse adhibito iudicio amicorum et doctorum hominum. Codices scriptos quos atque unde depromptos habuerit, non dixit, ex quibus tamen lacunas priorum editionum suppleuisse videri voluit. Multa sane is loca tentauit et mutauit, sed tamen saepe corrupit et peruertit.“ Hactenus *Schneiderus*. Et tamen facta est basis Iuntinae utriusque, ex recognitione et cum indice *Nicolai Angeli*, aliarumque editionum. Prior autem Iuntina prodit Florentiae 1515, posterior vero, quae adiuncta habet *Codri scholia ad Palladium de insitione*, ibid. 1521, mai. 8. De qua utraque edit. v. *Bandini* anal. Iuntar. typogr. part. II, pag. 88 sq. et pag. 171 sq. Atque *Philippus Iunta* in praef. ad *Victorium* scripta, adfirmat, Angelium multa turgida rescuisse, hiantia suppleuisse, poluisse cariosa, tumentia complanauisse. At *Schneiderus* iudicat, Iuntinas edd. satis fideliter expressisse Aldinam, nisi quod perperis

ravit cl. *Schneider*, et quam supra pag. 33, iam laudavi. In tomo primo insunt *Cato* et *Varro*: atque pag. 326 sqq. Iulii Pontederæ de veteri scribendi ratione epistolæ duæ. Pars illa tomi primi complectitur commentar. de Catonis vita, studiis et scriptis eiusque filio, et eruditum commentar. in Catonis ac Varro- nis libros de R. R. In priore comment. pag. 10 sq. statuit cl. *Schneider* probatque, Catonem in iuventute a studiis literarum, quæ tunc nullæ, nisi græcæ, esse poterant, si a rerum romanarum historia discesseris, alienum et totum reipubl. gerendæ, iuri di- cendo, causisque in foro agendis deditum, quum tandem ille ætatis feruor mitigatus fuerat, animum litterarum studiis excoluisse; non igitur plane senem, sed *seniorem*, arri- puisse studium litterarum, non græcarum so- lam: postea dubitat, num talis ad nos per- venerit Catonis liber de re rustica; qualem ille ad filium perscripserat, et variis pannis ex aliis Catonis libris adsutis auctum atque interpolatum fuisse a Grammaticis, suspicari videtur: denique de *originibus* Catonis pauca addit. Pag. 610 sqq. tom. II, dedit com- ment. de trapeto torculario et prelo Catonis, in quâ etiam libellum *Alb. Ludov. Frod. Mei- steri* de torculario Catonis vasis quadrinis, (Goettingæ 1765: 4.) comparavit atque ex- aminavit, aliisque scripta, in quibus casus Ca-

tonis torcularia cum vasis oleariis, i. e. trapeto et prelo quadriungo, explicatur atque illustratur, aut de trapeto, in Stabiarum ruinis reperto, agitur, curiose sciteque recensuit, additis tabulis aeneis. Pag. 661 sqq. legitur Explication raisonnée des Plans figurés du Pressoir à quatre Equipages complets et du Trapete, par M. *Gouffon*, de l'Ecole royale vétérinaire: rapportée dans la Traduction françoise de l'Ouvrage de Caton. ex tom. I. pag. 197 — 216. Pl. I. II. — In tom. IV. part. posteriore s. tertia sunt *Julii Pontederæ* curae postumæ ad Catonem; Varronem et Columellam, excerptæ ex illius Epistolis ac dissertationibus II. tom. cum præfatione et notis Ios. Ant. Bonati, Patavii 1791, 4.

Ad pag. 88 lin. 21.

Cato et Palladius gallice versi sunt a *Sabbouroux*. Paris. 1775.

Rustici latini volgarizzati. *Marco Porcio Catone* de R. R. con note. tom. I. traduzione del D. *Giangirolamo Pagani*. Venet. 1792. 8, v. Ien. Allg. L. Z. a. 1795. nr. 137. mense Maio. pag. 332 sqq.

Ibid. ad sect. 5.

Textus Catonis, cum editionibus veteribus comparatus, multis locis emendatur et explicatur in libro, danice scripto, tum in collectione noua scriptorum societatis regiae Daniæ, tum separatim quoque edito:

Au-

Anmoerkninger og Oplysninger til *M. Porcius Cato de re rustica*, in drettede efter den Gesnerfke Vdgave. Med Strelitziae reginae, Beskrivelse som et Anhang, Af *Christen Friis Rottboell*, Prof. Med. Hauniae. 1790. Plura emendationum exempla cum censura quarumdam et obseruationibus praebentur in Goetting. ephem. litter. a. 1792. scid. 10. pag. 92 — 95.

Multa loca *Catonis, Varronis, Columellae, Palladii* ac *Plinii* ad rem rusticam pertinentia, corriguntur aut explicantur, immo vniuersa res rustica Romanorum antiqua illustratur in:

The Husbandry of the Ancients in two volumes, by *Adam Dickson*, A. M. late Minister of Wittingham. Edimburgi 1788. 8. II. Voll, cum figura aratri romani. Auctor mortuus est. a. 1776. v. Goettingenses ephem. litter. a. 1790. plag. 15. pag. 145 — 152: et Gothan. ephem. litter. a. 1790. plag. 31. pag. 241 sqq. vbi potiores illorum locorum emendationes excerptae leguntur.

Ad pag. 89. §. 6. nr. 2. lin. 1. leg. Sarfina, et lin. 5. l. pauper factus est.

Ad pag. 90. post lin. 14.

Comoediam, *Philodoxium* inscriptam, Pauloque adtributam a Simlero in biblioth. Gesneri a c. 118. et sub nomine comici veteris

teris *Lepidi* editam ab Aldo, sublestae esse fidei, in Introd. I. pag. 201. iam adnotavi. Illam vero parentem habuisse *Leon. Baptistam, Albertum*, s. de *Albertis* saeculo XV. docuit *Mazzuchelli* in: gli Scrittori d'Italia, vol. I. part. I. pag. 316. nr. V. et ex eo *Adelung* in Fortsetzungen und Ergänzungen zu Löchers Gel. Lexicon. I. p. 426.

Ad pag. 90. lin. penult. not.

Post pag. 14 sqq. adde: et *Saxii responsionem ibid. pag. 62. B. C.*

Ibid. nr. 4.

De edit. pr. Venet. 1472. fol. v. cel. *Panzer A. T. III. p. 87 sq.* et quos ille laudat viros doctos; tum *Ferdinand. Fossium* in catal. codd. saec. XV, impressorum in bibl. Magliabechiana, tom. II. col. 369. nec non *Apostoli Zeni* dissertazioni Vossiane tom. II. pag. 65 sqq.

Ibid. nr. 4. lin. 6.

Dele lineolam post *Fbl.* et pone post voc. *Taruifii*. De edit. Taruifiana et Dauentr. eiusdem anni v. *Panzer. I. pag. 354. nr. 5. et III. pag. 40. nr. 49.*

Pag. 91. lin. 5.

Scribe: *Mediolani* 1490. v. *Saxii* hist. literar. typogr. Mediol. pag. DLXXXVII. ibique not. i. *Panzer II. pag. 61. nr. 332. et Goetz memorab. bibl. Dresd. I. pag. 90. qui scri-*

scribit, eam editionem, iudice Taubmanno in nota mspta, conspirare cum optimo mspto Camerarii et ideo meliorem esse omnibus editionibus. In praefat. tamen ad edit. suam Taubmann. iudicat, illam edit. esse interpolatam et edit. a. 1472. esse multis modis meliorem, atque passim adludere mscto. Camerarii.

Plauti Comoediae cum interpretatione *Petri Vallae* et *Bern. Saraceni*. Venet. 1489: fol. in catalogo sel. bibl. *Nic. Roffii*. Romae 1786. mai. 8. pag. 69.

Plauti comoediae ex recensione *Georgii Merulati*. Venet. 1495. 4. v. catal. bibl. Pinell. II. pag. 361. et cat. bibl. ducis *de la Valliere* II. p. 116.

Plautinae viginti comoediae cum notis *Petri Vallae* *) et *Rob. Saraceni*. Venet. 1498. fol. apud *Maittaire*. A. T. IV. pag. 682. ex bibl. Bigot. et catal. de le Mercier.

Ad pag. 91. lin. 9.

Dele numeros 1485. — Editionem, mendosam quidem, a. 1499. curatius descripserunt *Goetz* in memorabil. biblioth. Dresd. I. pag. 91 sqq. et *Fossius* l. c. col. 370. adde, quae scripsi in *Introduct.* I. pag. 205. See-
Miller

*) De hoc vide *Saxii* histor. litter. typogr. Mediolan. pag. DXXXVII. vbi quoque recusa legitur *P. Vallae* epist. nuncupatoria ante commentarios in *Plauti* comoedias.

miller in bibl. Ingolstadt. incunab. typogr. IV. p. 113. *Panzer* III. pag. 454. nr. 2485. et quos ille laudat V. V. D. D. Liber autem in duas distinctus est partes, quarum prior continet Petri Vallae commentatt. in loca selecta; in fine legitur: *Impressum Venetiis aere et impensa eruditi viri Marci Firmani.* Pars posterior complectitur primum Bern. Saraceni emendationes in singulas Plautinas comed. quas sequitur folio VIII, textus Plaut. cum enarrationibus in marginibus positis. In calce: *impressum Venetiis per Simonem Papiensem dictum Bevilaqua. Anno M. CD XCIX. (1499.) XV. Klendas (sic) Octobris.* etc.

Plauti com. cum Bern. Saraceni et L. P. Vallae commentt. *Vlmae* 1499. fol. quae tamen editio merito videtur dubia cel. *Panzer* III. pag. 540. n. 54. nec eam memorat *Zapf* in älteste Buchdruckergeschichte Schwabens pag. 115 sqq. inter libros *Vlmae* illo anno excusos.

Plautus, sine loco et anno. *Mattaire* IV. pag. 791.

Plauti comoediae viginti — emendatae per *Simonem Charpentarium* cum argumentis eiusdem s. l. 1500. 12. v. *Panzer*. III. pag. 73. et *Quirinum*, patrem purpuratum, de Brixiana litteratura part. I. pag. 42 et 4 sq.

Plautus ex recensione *Philippi Beroaldi*. Bononiae per Benedictum Hectoris bibliopolum. 1500. fol. v. *Roffis* catal. l. c. Haec

editio ignota fuit *Maxzuchellio* (qui in tom. II. scritt. d'Italia part. II. pag. 1003 — 1017. multus est de Beroaldo eiusque scriptis): nam memorat tantum pag. 1015. edit. *Bonon.* 1503. sed in praefat. ad hanc posteriorem editionem, „cuius, (Plauti,) inquit Beroaldus, cum fabulas, hoc est L. L. delicias, enarrarem, operam dedi, et quidem operosam, ut ab impressore nostro Benedicto formatus veniret in manus studiosorum emaculatio sinceriorque, quam antehac alicubi sit formis excusus. Hanc autem *novissimam recognitionem* Plautinam, ut sub tuo nomine publicarem etc.“ Integram vero epistolam recudi fecit *Freitag* in adparatu litter. tom. II. pag. 1332 sq. vbi editionem Bonon. a. 1503. diligenter describit et de Plauto quaedam dixit; de Beroaldo autem plura tom. I. pag. 255 sqq. et tom. II. pag. 889. Editio tamen a. 1500. citatur in Fabr. - Ernest. B. L. L. pag. 16. atque adnotatur, I. Bapt. Pium castigationes et retractationes notarum suarum in Plautum subiecisse commentariis suis in Lucretium editis Bononiae 1511. fol. et Paris. 1514. fol. sed omittitur ibi ed. Beroaldi a. 1503.

Plauti comoediae cum commentariis Bern. Saraceni et I. P. Vallae. Venetis 1511. fol. Catal. *Pinelli* l. c. pag. 362. — Argentor. curante *Adolfo Mulingio*. 1508. quam laudat Taubmannus.

Ad

Ad pag. 92. lin. 4.

Loco 1512. lege 1514. in 8. mai. Nam diserte editum est: „Ex officina Philippi de Giunta Florentini anno a Christiana salute D. decimo quarto supra mille.“ v. *Bandini* Annal. typogr. Iuntin. II. pag. 64 fqq. ubi etiam epistola recusa est mancupatoria: in hac sua editione, gloriatur, comoedias multo omnium esse emendatissimas, et hoc, ait, de plurimis vere licet gloriari, quod nos omnium primi, quos (sic) legerimus prologum Bacchidibus dimidiatis; et primi actus initium diligentia nostra repertum restitui- mus, Mostellariae vero scenas utique pertur- batas et earum membra disiecta et confusa in ordinem suum redegimus.“ De Sim. Carpentarii ac Nic. Angelii, et Aldi Manutii opera atque edit. v. *Ernesti* praef. ad Plau- tum p. IV — VII. — Recusa est illa editio ibid. 1522. 8. v. *Bandin.* l. c. pag. 174 sq. add. eundem tom. I. pag. 50 fqq. de *Angelo Nic. Bucinensi*. Exemplar cum adnotat. msst. viri docti in Amphitruionem et Afina- riam, saec. XVI. exaratis existit in bibl. Pi- nelliana. v. Catal. tom. II. nr. 4878. — Rur- sus exiit *Plautus* ex officina Iuntina Floren- tiae per heredes Bernardi Iuntae 1554. 8. v. Pinelli cat. ibid. nr. 4881.

Ad pag. 92. lin. 14.

lege, *Andreas Asulani*.

Ad pag. 93. lin. 1.

Lege: *Ex hac ed.* — et adde edit. *Plan-
tianam*, Antwerp. 1588. 24. in *Roffii* catal.
pag. 173. — In cat. *Burmanni* II. pag. 16.
memorantur *Plauti* opera, Lutet. 1576. fol.
et *Lambini* ed. Lugd. 1577. fol. In catal.
Thottiano IV. pag. 46. *Plautus* ed. opera
Dion. Lambini cum indic. II. copios. Lute-
tiae. Io. Macaeus 1576. fol. — idem ed.
opera eiusdem cum ind. Lugd. G. Hertmann.
1577. fol. Posterior edit. de qua plura scripsi
in *Introduct.* I. p. 210. habet in fronte libri
anni notam M. D. LXXVIII. (1578.) in meo
quidem exemplo. *Heliae* praef. scripta est
Lutetiae XV. cal. Nou. CIOIO LXXVI. nec
nouae editionis aut curarum secundarum fit
mentio. Forfan primi tantum folii fuit re-
nouatio. In *Pinell.* occurrunt *Plauti* comoe-
diae cum obseruationibus *Lambini* et aliorum:
apud *Petr. Sanctandream* 1581. 8. cum
notis insitis viri docti, (quae num eadem sit
an alia, ac ea, quae in *Fabr. Ern. B. L. J.*
p. 18. dicitur edita Lugd. apud *Sanctandrea-*
num 1587. 8. equidem nescio,) et *Plauti*
comoed. a *Iano Doufa*, Lugduni Batau. *Plan-*
tin. 1589. 16. et ibid. 1594. 16.

M. Accii Plauti comoediae XX. a *Ioach.*
Camerario et *Io. Sambuco* olim emendatae,
nunc adiectis *C. Langii*, *A. Turnebi*, *H. Iu-*
nii et aliorum obseruat. nitori suo restituae.
Francos. 1593. 8.

Ad

Ad pag. 94. lin. 2.

De aliis edit. huius et superioris saeculi v. Fabr. B. L. I. pag. 20. et editores Plauti Bipontinos, et meam Introd. I. pag. 214 sq. Inter antiquiores eminent Plautus Amstel. typis Ludou. Elzeuirii 1652. 12. tum ex recensione *Nic. Heinsii*, Lugd. Bat. 1635. 12. rec. Amstel. 1661. 12. — Add. *Plautus* pro didactica *Ratichij* recensitus. Cothenis Anhaltin. 1619. 8.

Ad pag. 94. lin. 6.

Plauti comoed. cum notis variorum et *I. Fr. Gronouii*. Lugd. Bat. 1664. 8. in catal. *Pinelli* l. c. nr. 4892. et in cat. bibl. Burmanni II. pag. 191. nr. 1202. Quomodo haec diuersa sit ab edit. a. 1669. dicere nequeo. Gronouii autem praefatio ad posteriorem edit. recusa est in edit. Ernestina. — cum commentar. et varior. notis ex rec. Gronouii. Amstel. 1684. 8.

Ibid. lin. 18.

Altera edit. Bipontina eaque critica est e recognitione noua et recensione *Brunckii*.

Editio *Parisi*. typis Ios. Barbou, tom. I—III. 1759. 12. curata est a *Io. Capperonier*. Ad calcem tomi tertii additum est Lexicon Plautinum.

Plauti comoediae, ex recensione Io. Frid. Gronouii. Glasguae 1763. I—III. tom. 12. —

Exstant quoque in collect. poet. lat. *Mich. Maittaire* tom. I. et fragmenta, tom. II. Londin. 1713. fol. — et separatim eiusdem cura, *M. Accii Plauti* comoediae. Londini, impensis Jac. Tonson. etc. 1711. 12.

Quasdam fabulas *Plauti* separatim esse editas, in Notitia et in Introductione iam ostendi, His alia adiungam.

De *Codro Vrceo* et supplemento CXXII. versuum, quod *Aulularias* adtexuit, v. *Quirini* specim. litteraturae Brixianae I. p. 45—48. Edit. *Aululariae* a *Codro Vrceo* restitutae etc. indicaui in Introd. I. pag. 216. — Editio *Codri Argentina* cum *Codri* supplemento opera Io. Prüss, in 4. sine anni nota prodiit. — Aliam edit. a. 1520. 8. reperimus in catal. Burmanni II. pag. 191.

Plautina dicta memoratu digna, a *Bono Accursio* collecta s. an. et loci nota; in 8. charta tamen Gerardi de Flandria et circa a. 1475. impressa videntur cl. *Panzero* in A. T. III. pag. 33. nr. 11.

In *Maittaire* A. T. memorantur edit. *Parisi*. singularum fabularum sequentes in forma 4. *Amphitryo*, *Asinaria*, *Aulularia*, cum notis, apud Morrhium. 1530. et apud Vasosan. 1534. — *Amphitryo*, apud Io. Lodoic. Tiletan. 1545. et ap. Libert. 1617. — *Amphitryo* et *Aulularia*, ap. Vasosan. 1545. — ea em, studio Ioach. Camerarii emendatius, quam vnquam ante edita, ex typogr. Matthaei

thaei Daudis. 1555. — *Afinaria*, 1546. —
eadem ex typograph. Matth. Daudis. studio
Ioach. Camerarii etc. 1555. — *Menaechmi*,
ap. Libert. 1621. — *Plautini sales ex primo*
actu Afinariae, ex typogr. Steph. Prevostéau.
1601. 4.

In *Io. Henr. Leichii* libro de origine et
incrementis typogr. Lipsiensis, memorantur
editiones Lipsiae excusae:

Afinaria, 1506. fol.

Amphitryo, 1511. fol.

Truculentus et Stichus, 1512. fol.

Aulularia, Casina, Cistellaria, Me-
naechmi, Miles et Persa: per Iac. Than-
ner. 1513. fol.

Trinummus, 1514. fol.

Tum:

Querolus (sive *Aulularia*) numquam ante-
hac edita, a *P. Daniele Aurelio*, Paris. apud
Rob. Stephan. 1564. 8.

Querolus, cum notis variorum. 1595. 8.
(v. Burmanni I. catal. p. 232, et Introd. I,
pag. 217.)

M. Accii Plauti Aulularia emendatius
edita et commentariis illustrata studio *Anto-*
ni Benedicti Soc. Iesu. Accedunt eiusdem
animaduersiones criticae. Romae typis Gene-
rosi Salomoni, 1754. 8. Usus est *Benedictus*
edd. antiquis et codd. msstis Mureti in bibl.
collegii Romani. Valde autem laudatur a

Mazzuchellio in *Scrittori d'Italia*, tom. II. part. II. pag. 813.

M. Accii Plauti comoediae duae, ex recensione Io. Frid. Gronovii. Ienae 1788. 8.

M. Accii Plauti Rudens, ad edit. antiquarum fidem, tum ad criticorum emendationes et ad metricae legis normam passim reficta. Edidit *F. Wolf. Reitz*. Lips. 1789. m. 8. Est nova recensio, et critica eruditaque editio, in qua Reitzius metricae legis normam et Bentleianam comitorum emendandorum rationem maxime sectatus est. Atque compara libellum doctum: *M. Accius Plautus und Fridr. Wolfgang Reitz, von Berend Cordes*. Kiln. 1793. 8.

Ausgesuchte Schauspiele aus dem *Plautus* und *Seneca*, zweckmäſsig abgekürzt von *Schulze* und *Heufinger*; etiam sub titulo: *Encyclopädie der lateinischen Classiker. Erste Abtheilung. Römische Dichterſammlung, erster Theil* — Herausgegeben von *Io. Heinr. Aug. Schulze*, Rector in Osterode, Brunſuici 1790. 8. cum commentario (ſ. erklärende Anmerkungen), *ibid.* 1790. 8. Excerptae autem sunt fabulae Plautinae, *Aulularia*, *Pseudolus* et *Trinummus*.

Alex. Rosasi colloquia Plautina viginti, ex totidem Plauti comoedijs excerpta et annotationibus illustrata. Londini 1646. 8.

Florilegium Plautinum, seu praecipua loca et sententiae, quae occurrunt in comoedijs

diis M. Accii Plauti, collegit et edidit. *Frid. Christ. Sichel*, theologiae et philologiae cultor. Bonnae 1794. 8.

Ad pag. 95. lin. 1.

Corrige *De Limiers*. — De versionibus gallicis, et vero de Plauto ipso, eius ingenio et dicendi genere, comparato quoque cum Terentiano aliorumque, cum primis Dacieriae, Fabri filiae, et Rollini (tom. XII. historiae antiquae) iudiciis de Plautinis fabulis copiosus est Abb. *Goujet* in *Bibliothèque Française* etc. tom. IV. (Paris. 1744. 8. p. 341—404. Pag. 350 sqq. agit de versione a *Marolles* facta cum textu lat. Paris. 1658. IV. vol. 8. et pag. 350 sqq. de anonymi cuiusdam prosaica versione *captiuorum* gall. cum textu lat. Paris. 1666. et *Coflei*, Amstelod. 1716. 12, de cuius versione variorum iudicia adferuntur: pag. 370 sqq. de versione fabb. *Amphitryon*, *Rudens* et *Epidicus*, a Dacieria facta, cum textu latino. 1683. it. 1691. III. tom. 8. — Pag. 379 sqq. de versione, auctore *de Limiers*. — Pag. 396 sqq. de versionibus atque imitationibus singularum comoediarum gallicis. — Plautus gallice versus a *Guendeville*. Leid. 1719. 8. X. tom. Adde *Fabr. B. L. I.* pag. 22 sq.

Versionibus *germanicis*, a cl. *Degenio* in *Versuch einer vollständigen Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer*, part. II.

(Altenburgi 1797. 8.) pag. 249 sqq. enumeratis adde, cl. *Borheckium*, Prof. Duisburgensem, primum in libro: Neue Litteratur und Völkerkunde für das Jahr 1789. nr. 11. m. Nou. pag. 503 sqq. edidisse e *Captivis* actum III. germanice versum; dein integram comoediam.

M. Ac. Plauti Captivi. Die Gefangenen, ein Lustspiel des Plautus: übersetzt und erläutert von D. *Aug. Christian Borheck.* Hamburg 1798. (rectius, 1797.) 8. Plurimum comoediarum versionem promittit.

Des *Plautus* *großsprecherischer Officier*, ins Teutsche übersetzt von M. *Sigm. Adam Gock*, Praeceptor an der Schule zu Münsingen, (cum praefat. Seyboldi.) Keutlingae 1797. 8.

In linguam *italicam* plures Plauti fabulae sunt translatae: quarum editiones et virtutes si quis noscere cupit, is adeat *Patton* Biblioteca degli Autori antichi gr. e lat. vulgarizzati, tom. III. pag. 118—131. add. Bibliothecam *Smithianam*, Venet. 1755. 4. pag. 377. et catal. bibl. Pinellian. tom. IV. pag. 448 sq. vbi cl. *Morell.* n. 3086. de rarissimo exemplo, *Plauto L'Asinaria* f. l. et a. (Venet. saec. XVI.) 4. agit. Adde: *Plauto* Commedie volgarizzate da *Niccolo Eugenio Angelio*, col testo Latino. Napoli 1783. X. voll.

Ver-

Versiones *anglicas* recenset cl. *Brügge-*
mann in: A View of the english editions
of the ancient Greek and Latin Authors
pag. 457 sqq. Sunt vero

Menaecmi — by W. W. (*William War-*
ner.) London. 1595. 4.

Amphitryon, *Epidicus*, and *Rudens*,
made English: (prose) with critical Re-
marks upon each Play. (praefixa est compara-
tio Plauti et Terentii, auctore *Laur. Echard*.)
Londini 1694 12. — rec. *ibid*. 1716. 12.

Amphitryon. (prose) with a dissert. and
the life of Plautus, by *Tho. Cooker*. Londini
1746. 12. (cum lat. textu.) — rec. *ibid*.
1748. 1750. 12.

The Merchant — into familiar blank
verse, by *Georg Colman*. Sequenti *Thorn-*
toni versioni inserta et secundo tomo *Te-*
rentianarum comoediarum versionis, ed. II.
Londini 1768. 8. pag. 301 — 388. adnexa
est illa interpretatio.

The comedies of Plautus translated into
familiar blank Verse, by *Bonnel Thornton*.
London. 1767. 8. II. voll. — Edit. secunda
correcta, *ibid*. 1769. 8. II. voll. Comedies
of Plautus translated into familiar blank
Verse, by the Gentleman, who translated the
Captives. (*Rich. Warner*.) Lond. 1772. 8.
vol. III. et IV. — 1774. vol. V. et vltim.
cum animaduersionibus ex *Lambini*, *Taub-*
manni,

manni, Gronovii, Marollesii, Limieri aliorumque edd. excerptis.

Ad pag. 96. nr. 6.

Is, quae in Introd. l. pag. 218 sqq. et in notitia breu. pag. 96. collegi, alia scripta, in quibus de Plauto agitur, possunt adiici.

Meursii Exercitatt. criticae s. curae Plautinae, cum obs. miscellaneis, libr. IV. Lugd. Bat. 1599. 8.

D. Io. Is. Pontani, Prof. Hauniensis, *analectorum libri tres* continent varias ad Plautum, Apuleium, Senecam, ac passim ad historicos antiquos et poetas, censuras. Rostoch. 1599. 4.

Acidalius et Muretus in Tacitum, et Succou. in Plauti Trinummum. Hannou. 1607. 8.

Fr. Floridi Sabini apologia in Plauti aliorumque L. L. scriptorum calumniatores: acc. eius liber de iuris ciuilibus interpretibus. it. de *Iulii Caesaris* praestantia libr. IV. it. lectionum sublesciuarum libr. III. Basileae 1540. fol.

Eruditorum aliquot virorum de comoedia et comicis versibus commentationes: itemque in *Plautum* annotationes: et alia, quibus totus fere *Plautus* explicatur. Autores sequens pagina indicabit. Basileae, ex offic. Heruagiana per Euseb. Episcopium. 1568. 8. — In sunt vero *Lilii Gregor. Gyraldi* de comoedia

moedia eiusque adparatu: *Iul. Caes. Scaligeri* de comoediae origine et de comicis versibus liber: *Andr. Alciati* de Plautinorum carminum ratione: it. de Plautinis vocabulis Lexicon: *Ioach. Camerarii* de versibus comicis et in Plauti comoedias adnotatt. ab auctore recognitae et auctae: *Caroli Langii, Adr. Turnebi, Adr. Iunii et Coelii sec. Curionis* variae Plauti lectiones.

Eustachii P. Asini Cumani fraterculus ex Plauti electis electus. 1619. 8.

Chr. Wafus in libro, ad rationem artemque praecipue comicorum latinorum metricam cognoscendam utili, *Senarius, sive de legibus et licentia veterum poetarum*, Oxonii 1687. 4. permulta Plauti loca explicat illustratque.

Anone Cartaginefe, cioè vera spiegazione della scena prima dell' Atto V della Commedia di *Plauto* in *Poenulo* etc. dal Canon. *Giov. Pietro Agius de Soldanis*. Romae 1757. 4. Linguam, qua hodie vtuntur incolae Maltae insulae, esse eandem, qua olim Carthaginieneses vtiebantur, arbitrans, ex illa lingua versus XVI. in poenulo Plauti explicat et in latinam transfert. v. ephem. litterar. Erlang. a. 1758. scid. 38. pag. 381 sqq. vbi versus illi ex latina Soldan. interpretatione sunt repetiti.

Horatii de Plauto iudicium (in arte poet. vers. 270.) comparatum cum *Ciceronis* de

de eo iudicio (de Offic. I. 29.) examinat *Hurd* in commentario ad Horatii epistolas ad Pisones et Augustum anglice scripto, edit. V. Londini 1766. 8. vol. I. pag. 214 sqq. et secundum *Eschenburgii* versionem germanicam Lipsiae 1772. mai. 8. vol. I. pag. 196 sqq.

Thomas Harmer in: Observations on divers passages of scripture etc. Lond. 1787. 8. vol. III. et IV. plura Plauti loca illustravit. v. *Brüggemann* l. c. p. 460.

Excerpta vberiora ex *Plauto*, *Terentio* et *Seneca* dedit Petr. Neapol. *Signorelli*, in tom. II. historiae criticae theatrorum, (italice scriptae,) Neapoli 1787. III. tom. 8.

C. H. Ruhkopfii progr. Ueber die Methode, den Plautus mit der studierenden Jugend zweckmäßsig zu lesen. Stadae 1785. 4.

Em. Lindner — tentamen stricturarum in quosdam *M. Accii Plauti* comoedias. Basil. 1789. 4.

De Plauti *Perfa*, inprimis expositione voc. *Perfici Sagarastio*, ex mente auctoris, *Streitaxt*, bipennis, in *Wahlis* Magazin für alte Litteratur. Casellis 1786. 8. part. II. nr. 3.

Nubem et aliorum librorum, in quibus de Plauto agitur, aut ille illustratur; et versionum in linguis hispanica, anglica etc., nec non imitationum excitavit *von Blankenburg* in

in litterarischen Zusätzen zu I. G. Sulzers allgemeiner Theorie der schönen Künste. vol. II. p. 500 — 503. — Multa loca *Plautina* critice et grammaticè persequitur *Scriver*. in Opp. philolog. et poet. a Westerhou. editis; item *Tanaq. Faber* passim in Epistolis. Sed acute iudicat *Lacermus*, (Bartholus) ad Mil. glor. II. 1. 36. de scriptorum editorumque libror. mendis et criticorum audacia.

Ad pag. 97. nr. 5. lin. 2.

Ad locum Horatii citatum vide *R. Hurd* in commentario ad Horatii epistolas II. paullo ante citato, e versione german. *Io. Ioach. Eschenburgi* pag. 320 sq.

Ad pag. 97. nr. 7.

De fraude a *Mureto* commissa, versibus Attio tragico et Trabeae comico ab illo adfictis et a Ios. Scaligero pro genuinis habitis v. *Bayle* in Diction. vol. IV. p. 392 sq. nou. edit. et *Fabr. B. L. III. pag. 236 sq.*

Ad pag. 98. nr. 5.

Veriorem libri inscriptionem annique notam adponam: *Delle Memorie di M. Pacuvio, antichissimo poeta tragico dissertazione di Annibale di Leo*. In Napoli 1763. mai. 8. In §. III. pag. 9. tempus, quo in lucem editus est Pacuuius, adserit ille a. v. c. 534. laudatque locum *A. Gellii* libr. XVII. N. A. cap. 21. fin. de illo anno: *Neque magno interuallo*

ternallo Q. Ennius, et iuxta Caecilius, ac Terentius, ac subinde Pacuvius, et Pacuuius iam sene Accius, clariorque tunc in poematis eorum obtrectandis Lucilius fuit. Tum copiosus est de vera eius patria, commoratione Romae, coniunctione cum Ennio, num huius filia illius mater esse potuerit, (Pacuum sbrore Ennii genitum fuisse, et clariorem picturae artem Romae fecisse gloria scenae, scribit *Plinius* H. N. XXXV. cap. 4.) dein de eius studio linguae Oseensis et tragicae poeseos ac plausu, quem tragoediis est consequutus, (conf. *Cic.* de amicis. nr. 15.) de aliis eius poematibus comicis ac satyricis; de eius usu et familiaritate cum *Accio* (vide paullo post notata); de eius reditu Tarentum, ubi illum paene nonagenarium diem obiisse supremum putat a. v. c. 624. §. 19 — 21. Item recenset multa variaque eius opera, et editt. in quibus supersunt fragmenta. Denique copiosus est de scribendi genere et Pacuuii et quod uniuerse proprium erat hominibus illius aetatis. — Pauca de eo dedit *Nic. Toppius* in bibliotheca Neapolitana etc. Neapoli 1678. fol. pag. 202. adde *Cicer.* in Bruto cap. 64. ibique *Wezelii* notam, pag. 158.

Ad pag. 98. nr. 6. lin. 1.

Scrib. *Lucius Attius.* — *Hannibal de Leone* in libro paullo ante laudato, pag. 11.
Attium

Attium esse a. v. c. 584. natum, (quod parum differt a rationibus anni 583.) scribit, testimonio Hieronymi in Chronico Eusebii fultus; atque pag. 38 sq. veterum quorundam auctorum de scribendi genere Accii iudicia profert. Seni Pacuio Attius multo iunior, quum proficiscens in Asiam Tarentum venisset, et diuertisset ad illum, tragoediam suam, cui Atreus nomen erat, desideranti legit. Quid de ea iudicavit Pacuvius, et modeste beneque Attius responderit, *A. Gellius* XIII. cap. 2. ex antiquioribus, qui de utroque historiam scripserunt, narravit. Vberius de Attio, eius aetate, (comparata et examinata Ciceronis narratione in Bruto cap. 18. praecipue cap. 28.) ingenio scriptisque disserit *Mazzuchelli* in Scrittori d'Italia, vol. I. part. I. pag. 54—58. Accium venisse Pisaurum, ibique mortuum esse, contra Baelium arbitratur; contra Bailletum autem monet in nota 19, poetam vita defunctum esse circ. a. v. c. 650. Adde *Cicer.* Brut. cap. 18. sect. 9. et cap. 64. sect. 6. ibique *Wetzel.* not. p. 158. in quo posteriore loco intelligenda esse *didascalica Attii*, scripta ad exemplum Eratosthenis et Callimachi *Διδασκαλιῶν*, cl. *Schneider* in epistola critica, ed. *Wetzel.* praemissa, scite monet explicatque, pag. XLI. et pag. XLV. de T. Accio. — *Fabricii* B. L. T. III. p. 25 sq.

De Lucio Calphurnio Pisone, qui a frugalitate, *Frugi*, et a censoris munere, (*cen-*

H

sorius

Sorius cognominatus est, quae in *Introd. I.* pag. 268 sqq. scripsi, iis adde: De MS. Calpurnii Pisonis de continentia veterum poetarum, quod olim fuerat in bibl. S. Victoris Parisina, et notum factum per Merulam in huius praefat. ad Ennium, ac per Gisbert. Cuperum in huius epistolis, *Amsterd. 1743.* 4. vid. *Intelligenzblatt der Jen. allgem. Literatur. Zeit.* nr. 44. pag. 349. a. 1790.

De *Scaeuolis* et aliis Iureconsultis rom. antiquioribus v. *Bachii* hist. iurisprud. rom. ibique cit. V. D. p. 239. ed. Stockmanni. et ego differui in *Introd. I.* pag. 269 sqq. Ab illis Scaeuolis diuersus est recentior Ictus Q. *Ceruidius Scaeuola*, de quo egit *Westenberg.* in diff. de iurisprudencia Q. Cerbidii (rectius Ceruidii) Scaeuolae, in eius Opusculorum academicorum triade — ed. a *Ios. Lud. Piittmann*, Lipsiae 1795. m. 8. nr. 3. Ille autem Scaeuola Ceruidius, in Pandectis satis nobilis, multo serius vixit, eiusque inprimis consilio in legibus edendis M. Antoninus vsus est. Multa quoque de illo disputauit *Franc. Balduinus* in disputatt. binis de iure ciuili ex Papiniano, recus. cum Balduini commentariis ad leges de iure ciuili, Voconiam, Falci-diam etc. cum praefat. Hier. Gundlingii. *Ha-lae 1730.* 8. pag. 198 — 200. et saepius. — De Q. Mucio Scaeuola et aliis Ictis antiquior. v. quoque *Iagemann.* l. c. I. pag. 288 sqq. — De Scaeuola v. quoque *Georg. Schubart.* de
fatis

fatis iurisprudentiae romanae, exercit. II. cap. V. §. 55 et 56. pag. 172 sqq. pag. 225 et 263. ed. *Christiani Godofr. Tilling.* Lipsiae 1797. 8. aliosque de Scaeuolis libr. quos laudat *Saxius* Onom. liter. I. pag. 139. 141 et 142 sq.

Ad pag. 98. nr. 1.

Tanaq. Faber in epistolarum libro II. ep. X. pag. 20 sqq. ed. II. aetatein Terentii ita constituit, vt annum natiuitatis adsereret a. v. c. DLX. (sed error typographicus est, et vel scribendum DLI. quod Terentius novem annis natus est ante mortem Plauti, quem Faber a. v. c. DLIX. obiisse diem scribit: vel potius scribendum erat, Plautum esse mortuum a. DLXIX. quo facto a. Terentii nati incidit in a. v. c. DLXI.) Tum notas vitae Terentii, scriptae a Suetonio, adpersit; denique quod vulgo dicitur de Terentio, eum sequutum fuisse currum Scipionis pileato capite, fabulam esse docet.

Ad pag. 99. nr. 5.

Ego habeo codicem membranac. antiquum in 4. eleganter scriptum, paucis iisque haud adeo difficilibus lectu intellectuque compendiis litterarum vocumque adhibitis. Versus, vti in primis editionibus, non sunt distincti. Glossae, quae inter lineas scriptae sunt nec illepidae, faciunt ad sensum verborum et orationis. In margine autem sunt

scholia modo longiora, modo breuiora, a vulgatis diuersa, in quibus vel fabulae et actionis ordo declaratur vel res verbaque explicantur. Sed fabula, *Phormio*, deest. Omnibus vero, excepta fabula, *Ennuchus* inscripta, praemittitur *Sulpicii Apollinaris periocha*; sed lectio et periocharum et textus ipsius ab exemplo *Westerhouiano* haud raro, quantum ex collatione quorundam locorum cognoui, modo bene, modo male discedit. Fini singularum comoediarum adscriptum est: *Calliopius recensuit*. Quis autem hic fuerit, iure quaeritur. Grammaticum hunc, aut (vti in quibusdam dicitur codicibus) scholasticum, non fuisse, (uti *Eugraphius*, mediæ aevi grammaticus, est opinatus,) recitorem τὸν *πλαυδίτην*, ex eo intelligi potest, quod, vti *Westerhou.* ad *Terentii Andriam* V. 6. vers. 17. p. 218 sq. bene monuit, nec egit comoediam, nec modos fecit; sed critici munere functus codices antiquos recensuit. *Lindenbr.* ad loc. *Andr.* cit. intelligit quemdam criticum, *Calliopium*, qui nomen suum, siue verum fictumue hoc sit, fabulis *Terentii*, a se recensitis, more aliorum adscripsisset. Atque *Barthius*, *Aduersar.* VI. 20. fecit eum vero nomine *Alcuinum* magistrum, *Carolo M.* familiarem, ob philologiae et poeseos studium *Calliopium* dictum, quod quasi ab ipsa *Calliope* formatus videretur. A qua sententia parum aut nihil abest *Mohus* in scripto quodam

dam Coluccii Salutati de fato et fortuna. Is enim quoque intelligit *Alcuinum*, monachum Anglo-Saxonem, *Calliopium* aut *Calliopicum*, quo quidem voc. illo tempore *posta*, denotabatur, dictum, v. Osservazioni letterarie p. anno 1794. part. I. Florent, 1794.

Bibliotheca acad. *Erlangensf.* habet *quatuor* codd. msst. vnum antiquum venustumque membranac. bonae notae, versibus distinctis in min. 4. et tres chartaceos recentioris aetatis, quorum vnus sub incunabula artis typographicae exaratus esse videtur. *Quatuor* autem illi codd. habent initio elogium illud, in antiquioribus etiam editis libris repetitum: *Natus in excelso testis* etc.

Donati commentarios ad nostram aetatem haud integros, et interpolatos peruenisse, patet ex collatione msstorum codicum et multis adnotationibus ad Donati commentar. Westerhouianis: adde Erasmi, Nannii et Tan. Fabri iudicia in praef. Westerhouii ad maiorem edit. fol. XX. qui probat Erasmi sententiam, esse scholia ex Donati, Asperi et Cornuti commentariis decerpta. *Ianus* quoque *Parrhasius* in libro de rebus per epistolam quaesitis, pag. 124 sqq. ed. H. Stephani 1567. 8. Donati in Terentium commentarios in dubium reuocat. A Donato quidem compositas esse editasque expositiones, et inscriptioni credit et eius auditori Hieronymo;

sed ex his, quae confuse circumferuntur, adfirmare non audet, quod Donati sint propriae: e contrario plures aut minimum duas esse in vnam collatas, exemplis demonstrat; aliaque plura in hanc dicit sententiam. „Quod vero, (vt ait pag. 122.) Aemilius Asper, Valerius Probus, Martius Salutaris, Flavius Caper et Helenius Acro ante Donatum commentarios in Terentium ediderunt, a Donato autem varias opiniones esse adlatas, teste Hieronymo:“ tandem „commentaria, pag. 126. ait, quae circumferuntur in Terentium, suis auctoribus reddere, nemo posset, nisi vetera nactus exemplaria: quum vulgata ex vno corrupto confusoque manauerint omnia.“ Quia Helenium laudat Aelius Donatus in Eunucho Terentii, Parrhasius ibid. pag. 15. in nota 1 colligit: Aelium Donatum Charisio posteriorem, vel aequalem certe fuisse, quod Aruntii Celsi, Flauii Capri, Helenii Acronis in Terentium commentaria citet; Donati nusquam meminerit, non vtique facturus, si prius edidisset. — *Helenium Acronem* commentarios Adelphis Terentii non indiligentes adtulisse, testatur *Sospater Charisius* cap. de aduerbio, teste *G. I. Vossio* in Lexico etymol. voc. *sedulus* pag. 462. vbi locis a Vossio citatis addendus est *Donatus* ad Terent. Adelph. I. 1. 25. *sedulus, secus a dolo, i. e. sine dolo et impense*: sed forsan illa obseruatio a recentiore quodam grammatico adfuta est Donati

nati commentariis. Adde *Fabr. B. L. I. pag. 49 sq. de veteribus Terentii interpretibus.*

Ibid. circa fin. de edit. Mediolan. Ita scriptum est in catal. *Comitis de Rewiczky.* „Inter eas saltem huius comici edd. quae anni indicium habent, Mediolanensis apud Zarotum 1470. pro prima est habenda.“ conf. de illa edit. *Saxium* in hist. litterar. typogr. Mediolanensi, pag. 559. *Affò* in Saggio di Memorie su la Tipografia Parmense del sec. XV. Parmae 1791. 4. pag. IX. sq. ubi multus est de Zaroto, Parmensi, ac *Pauzer* V. C. A. T. II. pag. 11. qui ibid. pag. 97. etiam ex Saxio pag. 613. memorat editionem *Mediolanensem* in 4. sine anni nota, impress. per Magistros *Leonardum* et *Odolricum, socios.* At tamen alia editio vel antiquior vel suppar esse videtur. Editionem quidem *Argentoratensem* in fol. sine anni nota aliisque signis typographicis, caractere autem gothico mai. quo Virgilium impressit *Mentelius*, ex *Laire* ind. I. pag. 51. paullo vberius memoravit *Pauzer* l. c. I. pag. 74. Sed eam vel 1469 vel saltem 1470 prelo exiisse, ex narratione in cl. *Meuselii* Histor. litterar. bibliograph. Magazin, part. VII. et VIII. Chemnitz 1794. 8. patet. Namque *Seemiller* reperit in bibl. quadam Donauwoerdeni exemplar *Valerii Maximi*, cui additum est exemplar *Terentii*, utrumque tamen typis Io. Mentelini, typographi Argentoratensis.

Voluminis autem illius primus possessor, Sigism. Meysterlin hanc notam adscripsit: *Anno dñi MCCCCLXX tempore nundinarum in Nölingen (an Noerdlingen?) emi ego fr. Sigismund. Meusterlin Terentii opus pro 1. flor. Rh. Valerii vero Maximi missum fuit in nomine propine a famoso eiusdem impressore dño Adolfo de Ingwilen, cuius tamen faciem nunquam videram. Hic vero typographus fuit Adolphus Ruschius, a patria Ingweiler, de Ingwilen, s. Inguilanus dictus, gener, atque adeo iam a. 1470. socius Mentelini. In Dictionnaire bibliographique des livres rares etc. tom. III. Paris 1790. m. 8. pag. 86. dubia aliis editio a. 1490. sine loco pro certa, saltem sine vlla suspitione et dubitatione habetur, et additur: „Vend 499 liv. à la vente de M. M. Perau et Mansart en 1722.*

Mediolani saec. XV, aliquoties Terentii comoediae sunt euulgatae, a. 1474. fol. caractere rotundo, vt videtur, Christoph. Valdärferi. (v. catal. bibl. com. de la Valliere, tom. II. pag. 117. vbi aliae quoque edd. et antiquiores et recentiores memorantur, in his ed. sine vlla loci et anni nota, in 4, quam Bure circa 1475. prodiisse suspicatur.) a. 1476. fol. typis Ant. Zaroti. — *Eod. anno*, eiusdemque Zar. typis, *Donati* commentar. in Ter. comoedias. — *Ter.* a. 1477. et 1481. typis Zaroti fol. — 1491 et 1496. cum com.

commentar. Ael. Donati. fol. per Vlderic.
Zcinzenzeller.

*Pag. 101. lin. 17. corrige Vicentias loco
Vicentis: sed aliam edit. Panzer. III. pag.
508. ex aliis auctoribus memorat, quae ca-
ret Calphurnii comment. atque in Diction.
bibliogr. l. c. pag. 86 sq. quoque sic indica-
tur: „Ter. com. opus impressum in Sancto
Urso, Vincentiae districtu per Iohann. de Rhe-
no, die vltima Aprilis a. 1475, fol. Edition
encore assez rare, dont on connoit peu d'ex-
emplaires.“ Num igitur *Vicentin.* edit. illius
anni per Herm. Leuilapidem exstet, praestare
non ausim, — *Ter. cum comment. Donati
et Calphurnii sine vlla nota, (circ. 1475.)
fol. in Pinelli cat. II, p. 377.**

Terentium circa a. 1478. in monasterio
Sortensi, (*Schüffenried* in Sueuia,) excusum
memorat censor in noua vniuersali bibl. germ.
Kilon. vol. XIX. part. II. fasc. VIII. a. 1795.
pag. 508.

Commentarius Aelii Donati siue textu Te-
rentii, fol. typis splendidis sine titulo et vlla
alia nota ac signatura, nisi vt in calce legan-
tur versus *Raphaelis Zouenzonii Tergestini* ad
Vindelinum Spirensem:

*Qui cupit obstrusam frugem gustasse Terenti
Donatum quaerat noscere grammaticum.
Quem Vindelinus signis impressit ahenis,
Vir bonus: et claro peditus ingenio.*

Exemplum est in biblioth. publ. Erlangerisi. *Panzero* A. T. III. pag. 67. nr. 13. videtur circa 1470. excusus liber. Textus, quidem comoediarum VI. ex emendatione *Raphael. Zouenзонii: impressit*, ut in calce dicitur, *Iohan. Agrippine Colonie decus*, prodiit Venet. 1471. fol. v. *Mittarell.* in adpendice libr. XV. saec. ad catal. codd. bibl. S. Michael. Venet. col. 441 sq. et *Pinelli* cat. II. pag. 377.

Editores Bipontini in indice editionum numerant XX editiones saec. XV. *Venetas.* Contra cl. *Panzer* in A. T. vol. III. inter libros, Venetiis e prelo exeuntes, enumerat circ. XXVIII. Terentii editiones. Quare earum, quae in indice Bipontino desunt, editionum praeter eas, quarum iam facta est mentio, notitiam hic e *Panzeri* opere tantum dabo. — Ex recensione *Antonii Moreti*, sine a. nota, 4. mai. (v. notit. breuior. meam pag. 101. et *Panzer* III. p. 497. n. 2805.) — sine a. et loci nota in 4. sed eodem caractere, quo *Ausonius*, Venetiis 1472. prodiit, (*Panz.* III. 499. nr. 2826.) — ex emendatione *Raphaelis Regii.* 1473. fol. (*Panzer.* III. 99. nr. 135.) — cum interpretat. Ael. Donati, Venet. 1479. fol. in calce: Impressum Venet. per Nic. Girardengum, recognitumque per Mag. Franc. Dianam a. M. CCCC. LXXVIII. (v. *Rewiczky* cat. pag. 6 sq.) — Editio *Veneta* cum comment. Donati, 1480. fol. apud *Mait-*

Maittair. IV. pag. 413. ac *Panzer* III. pag. 160. eadem est ac ea, quae eiusd. anni per Andr. de Afula et Barthol. de Alexandria ab eod. *Panzer* IV. pag. 454. ex Thott. catal. VII. pag. 86. citatur, — cum comm. Donati et Io. Calphurnii in Heauton. 1482. fol. — et per Baptistam de Tortis. 1483. fol. — cum Donati comm. per Herm. de Lichtenstein. 1483. fol. — per Dionys. et Peregrin. Bonon. 1485. fol. — per Jac. de Paganinis, Brixiens. 1491. fol. — cum Donato et Calphurnio etc. per Bonet. Locatellum. 1492. fol. — per Simon. Beuilaq. 1495. fol. — cum Donati, Calphurnii et Iuuenalis commentar. per Sim. de Luere impensis Lazari Soardi, 1497. F. (de qua edit. quae est quoque in bibl. Erlang. v. quae scripsi in Introd. l. cit. pag. 238 sq. et *Panzer.* III. pag. 417. nr. 2232.) — per Lazarum de Soardis. 1499. fol. (v. *Foss.* cat. bibl. Magliab. tom. II. pag. 643 sqq. qui quoque pag. 642 sq. de utraque *Tarvisiana* edit. a. 1477. et an. 1481. docte et curate differit.) — Denique Venet. 1500. 4.

Fossius l. c. col. 637 sqq. de duabus antiquis rarisque editionibus est copiosus: quarum altera in 4. mai. caret notis typographicis: per quam occasionem agit ille de *Calliopo*, qui in breui Terentii laudatione, huic editioni addita, dicitur recitator fabularum Terentii, qui ipse eius opera et sustentatione

ac familiaritate vsus fuisset. Altera editio, a. 1475. sine loci et typographi indicio est in fol. min. quae cum ob eximiam raritatem, tum inprimis, ea de causa est, memorabilis, quia Politianus id exemplum Venetiis 1491 cum cod. venerandae vetustatis maioribus conscripto litteris, a Petro Bembo ipsi commodato, contulit, vt ipse Politianus manu sua notauit, et quia adnotationes atque correctiones in toto opere Politiani autographae reperiuntur.

Terentius — ex libris per alios correctis, et ex variis antiquis codicibus perspectis per *A. Sabinum* — emendatior factus. Romae, char. lat. *Georgii Lauer*, sine a. nota et reliquis signis typogr. 4. mai. v. *Audifredi* catal. rom. edd. saec. XV. pag. 412. vbi quoque edd. *romanae* ex offic. I. Phil. de Lignamine, in 4. mai. sine anni et aliis notis, — alia, in fol. sine a. et loci nota, signaturis, numeris et custodibus, caractere rom. Guldinbeckii; — et alia per A. Sabinum ex antiquis codd. emendatior facta, circa a. 1481. per Io. Hugonis de Gengenbach, in fol. ac pag. 252, ed. Romana a. 1482. 4. memorantur. conf. quae in Introd. I. pag. 236 sq. notauit, et *Panzer* IV. p. 199. vbi praeterea citatur

Therenci (sic) — cum comento donati *grammatici*, sine a. et l. nota. 4. — Editio *Parmensis* cum castigatt. Pomponii Lacti, 1480.

1480. fol. apocrypha est *Panzero* II. p. 354.
nr. 24.

Terentii comœdiae. *Taurini* per Io. Fabri Lingonensem. 1478. fol. — *ibid.* 1483. fol. (*Panz.* III. p. 44 et 45.) — *Parif.* sp. Io. Phil. (Creuzenach.) Alemannum. 1496. 4. — *Ibid.* industria Io. Philippi 1499. 8. — Edit. tamen *Parifina*: *Ter. com.* a Guidone Iuvenale explanatae et a Iod. Badio Ascensio vna cum explanationibus rursus annotatae, quae in bibl. Roloff. I. pag. 67. per Nic. de Pratis a. 1483. excusa dicitur, dubia et eadem potius, quam Maittaire vol. II. pag. 192. *Parif.* per Nic. de Pratis, 1508. adfert, esse videtur *Panzero* II. pag. 284. nr. 89.

Ter. cum commentario *Guidon. Iuuenalis.* *Parif.* opera M. Georg Wolf Baden-
fis, pro Philippo Pigouchet et Engelberto de Marnef, librariis, Parisiis morantibus. 1492. fol. — *Lugduni* per Petr. Latomii et socios. 1493. fol. — *ibid.* per Io. de Vingle. 1497. 4.

Ter. cum comm. Donati, Guid. Iuuenalis et Io. Calphurnii, Londini apud Rich. Pynson. 1497. 8. v. *Panz.* I. pag. 508. nr. 9. et *Brüggemann* View of the English editions etc. pag. 460 sq.

Ad pag. 102. lin. 9.

Post voc. *elogium*, adde: cum directorio
vocc. glossa interlineari et comment. Donati,
Gui-

Guidonis et Ascensii, lepidisque seu potius ridiculis figg. ligno incis. Angentor. 1496. (est in bibl. publ. Erlang.) — recusa est ibid. putidis litteris, et cum nouis modo melius, modo peius mutatis figuris, in quibus Calliopius tamquam recitator compareret; item cum epistola Iac. Locheri ad Grüninger, omisso tamen elogio: in calce vero legitur: „Impressum in imperiali ac libera vrbe *Argentina* per Io. Grüninger. Ad illam formam vt intuenti iucundior, atque intellectu faciliior esset per Ioan. Curtum ex Eberspach redactum. anno 1499. tertio ydus Febr.“ fol. (est quoque in biblioth. Erlang.) — rec. ibid. 1503. — Tum *lin.* 12 et 13. dele verba *Argentor.* — — 1499. fol.

Ad hoc saeculum XV. est quoque referenda interpretatio Terentii siue variarum formularum loquendi comicarum cum belgica versione: *Vulgaria quaedam ab Terentio in theutonicam linguam traducta*, Antwerp. per Gerhard Leeu 1487. 4. — ibid. 1488. 4. — Dauentriae 1489. 1490. 1495 et 1499. 4. De his vid. *Panzer.* I. pag. 8. p. 358. p. 363 et 366. vol. IV. p. 218 et 286. ac quae scripsi in *Introd.* I. pag. 239. not. quibus addes: *Vulgaria Terentii in anglicanam linguam traducta. Londoniis impressa* — per me Gulielm. Faques *Normannum.* 4. f. a. sub init. saec. XVI. teste *Brüggen.*

gem. pag. 465, ex *Herberts* typogr. antiq.
vol. I. pag. 310.

Ad pag. 102. de secunda editionum aetate, quae etiam ferax fuit editionum, sed cunctas, saepe tantum meras aliorum exemplarium repetitiones, enumerare, nec iuvat nec licet. Quare praeter eas, quae in *Introduct. I. pag. 240* sqq. et in notitia breviori iam commemoratae sunt, paucarum adhuc mentionem faciãm.

Bipontini editores memorant edd. quoque *Parifinas* cum notis Iod. Badii Ascensii 1504. 4. — 1508, per Nic. de Pratis. fol. *) — 1509. 4. — 1511. 4. (conf. *Introd. I. p. 239.*) — cum comm. Ascensii, Londini et Paris. 1504. fol. v. *Brüggemann* l. c. pag. 461. — *Ter. com. a Guidone Iuvenale* familiariter explanatae, cum *Ascensii* praenotamentis suis in locis adhibitis, castigatae nunc tandem et sibi restitutaе iuxta Politiani philolog. correctionem *Antoniique Nebriff.* recognitionem etc. Caesaraugustae 1524. 4. cum praef. *Georg. Coci.* v. Specimen biblioth. Hispano-Maianlianæ — ex museo Dau. Clementis, pag. 28 sq.

Ad

*) In catal. *Schwarz.* part. II. p. 265, in 4. et pag. 286 sq. in fol. notantur *P. Ter. aphri Comedie a Guidone Iuvenale explanate et annotatt. Badii Ascensii.* impressit Io. Cein. 1508.

Ad pag. 103. lin. 2.

Edit. Iuntina a. 1505. inscripta est:

„*Terentianae comoediae* in sua metra iterum restitutae et recognitae quam accuratissimi cum iis insuper, quae de comoedia et metris comicis pressius dici possunt.“

In prima auersa pagina legitur: *Petri Bargetani* ad Terentium pro sua recognitione Endecasyllabon. Tum sequitur *Benedicti Philologi, Florentini*, praefatio super P. Terentii comoediis, in qua et laborem suum atque diligentiam in recognoscendis et in metra legitima restituendis Terentii fabulis positam ipse praedicat, et Angelum Politianum laudat, qui primus hasce Terentii fabulas emendare in suosque numeros aptissime referre adgressus sit, collatis ac perfectis vetustis exemplaribus. v. *Bandini* (qui praefationem Benedicti Philologi recudendam curauit,) in annal. Iuntinarum typographiae, part. II. pag. 17 sqq. — Recusa est illa edit. ibid. 1509. 8. et a. 1517. 8. v. *Bandin.* l. cit. pag. 31 et 115. — Terentius, non distinctis versibus, Lugduni 1513. 4.

Ter. editionem, quam *Philippus Mela*, siue *Melanchthon* Brettanus, Tubingae 1516. 4. curauerat, memoratur a *Freitag.* in analectis litterariis pag. 945.

Argentorati intra a. 1511—1530 sexies editae sunt *Terentii* com. teste *Panzero* in
 A. T.

A. T. vol. VI. n. 2. 1511. per Mart. Flach, impensis Io. Knoblauch, cum adnotatt. Petri Marfi et Pauli Malleoli in singulas scenas. — rec. 1514. 4. — *Ter.* in sua metra restitutus cum elucubrationibus Petri Marfi et adnotatt. margin. Pauli Malleoli, 1516. 4. per Io. Knoblauch. — a. 1516. 4. per Matthiam Schurerium. — cum libello L. Victoris Fausti de comoedia, a. 1523. 8. per Ioann. Knoblauch. — In Andriam Terentij epigr. ad lectorem. Auctor est Io. Riccius, Athendoriens. editor vero Matthias Dauerschusius, qui praefatus est ad lectorem. ap. Wolfg. Cephaleum. 1529. 8. (vid. Hirschii Millenarium quartum pag. 48. nr. 610.) — Denique C. Cornelii Graphi ex Terentiae comoediis latinissimae colloquiorum formulae. Egenolphus excud. 1530. 8.

Aldinae aut Iuntinae edit. repetitio est *Moguntina*, in fine: Petri Bargetani ad Terent. pro sua recognitione Hendecasyllabon; tum Bened. Philologi praef. super Terentii comoediis et L. Victoris Fausti de comoedia libellus: apud Io. Scheffer, mense Martio a. M. D. XX. (1520. 8.) Hic quidem annus designatur in calce exempli, quod est in bibl. publ. Erlang. Bipontini, nescio quo iure? referunt illam ed. ad an. 1521.

Ad pag. 103. de tertia aetate.

Erasmiana editio sic est inscripta:

I

Habes

Habet hic amice lector *P. Terentii* comoedias, una cum scholiis ex *Donati*, *Asperi* et *Cornuti* commentariis decerptis, multo quam antehac unquam prodierunt emendatiores, nisi quod in ἐκείνων τιμωρέμενον scripsit vir apprime doctus, *Io. Calphurnius Brixienfis*, licet recentior. Indicata sunt diligentius carminum genera, et in his incidentes difficultates, correcta quaedam et consulum nomina, idque studio et opera *Des. Erasmi Roterodami*, non sine praesidio veterum exemplariorum (sic). Ad haec acc. index accuratus vocc. a commentatoribus declaratarum. Basileae in offic. Frobeniana a. M. D. XXXII. (1532.) fol. Indicem excipiunt argumenta *Philippi Melanchthonis* in *P. Ter.* comoedias. Meo exemplo sunt a duabus diuersis manibus comoediis plurimis obseruationes vberiores nec ineptae, maximam vero partem grammaticae adscriptae.

Ibid. lin. 12. *illius aetatis.*

Brylingerum corrige *Brylingium*, ex cuius officina *Ter.* quoque prodiit an. 1559. teste *cl. Seybold* in progr. cit. pag. 1.

Ter. cum scholiis ex *Donato*, *Aspero* et *Cornuto* decerptis et annotatt. *Ioan. Rinii*. Brixiae 1536. 4.

Ibid. sub fin. voc. *Argentor.* add. a. 1548.

Editionis *Tigurinae*, a *Ripontinis* breuius indicatae, haec est inscriptio:

P. Ter.

P. Ter. Afri Fabulae, editionis postremae et longe emendatissimae. *Iodoci Willichii*, Resellani in easdem commentaria, quibus per singulas scenas ratio inventionis, dispositionis et eloquutionis, cum quorundam locorum obscuriorum explanatione ostenditur. Indicantur et theses ethicae passim. His accedunt *Petri Menenii*, Lugdunensis, libellus de fabularum origine et differentia, de ludorum ac tibiarum generibus. *M. Anton. Mureti* in sex Terentii comoedias annotationum liber. Index. — Tiguri apud Andr. Gesner. et Iac. Gesnerum fratres, sine a. nota. 8. *Willichii* epistola nuncupatoria scripta est a. 1550. — Cum comment. *Willichii*. Colon. 1555. 8.

Ter. — *comoediae omnes*, cum comm. *Donati*, *Guidonis*, *Iuuenalis*, *Petri Marfi* in omnes fabulas, *Io. Calphurnii* Brixidentis in *Heautontim.* Acc. *Ant. Goueani* epistola de castigatione harum comoediarum. Eiusdem de versibus Terentianis — ac quaedam annotatt. *Barthol. Latomii* — argumenta — —. *Petri Senensii* castigationes. — *Henr. Loriti* in carmina Terentii — iudicium. His item addidimus cuiusque scenae terna argumenta —. *Metris* in suum ordinem recte restitutis; ac variis lectionibus in margine appositis. — *Venetis* ap. Io. Mariam Bonellum 1563. fol. Longiorem titulum editionis hu-

ius oppido rarae dedit *Freitag* in *Annl. liter.* pag. 945 sq.

Ad pag. 104. de quarta aetate.

Omissis multis cum a me enumeratis edd. in *Introd.* pag. 248 sq. tum imprimis a *Fabricio* et ab editoribus *Bipontinis*, memorabo tantum paucas adhuc huius aetatis editiones, *Cantabrigiae*, ex officina *Io. Legatt.* 1589. 24. — *Londini*, typis *Roberti Robinson*, 1592. 4. — *ib.* ex off. *Rob. Robins.* 1597. In fine. *Londini*, excud. *Robertus Dexter.* 1597. 12. v. *Brüggemann* l. c. pag. 461. — *Ter.* cum notis *M. Ant. Mureti*, annotatt. auctis a *Fabricio Marcodurano*, nec non variis lectt. studio et labore *Theod. Pulmanni.* Antwerp. ap. *Plantin.* 1565. 16. Correcta et elegans edit. — *Ter.* a *M. Ant. Mureto*, Venet. Ald. 1575. 8. — a *Frid. Fabricio.* Antwerp. ap. *Plantin.* 1583. 16. — a *Mureto* emendatus. Antwerp. ap. *Plantin.* 1591. 8. Haec editio ab *Engelio* in *bibl. selectissima* pag. 155. rarioribus libris adnumeratur.

Ibid. de aetate quinta.

Inter *Heinsianas* edd. imprimis laudanda est ed. genuina, *Lugd. Bat.* ap. *Elzevir.* 1635. 12. de qua *Com. Reviczky* in *Catal.* pag. 7. ca, quae sequuntur, memoratu digna adnotavit: „Cette édition est devenue actuellement une des plus rare de la Collection des Elzevirs.

virs. Elle a été contrefaite sous la même date, et pour n'être pas trompé, il faut vérifier si la page qui devoit être marquée 104 pour 108, car cette faute d'impression denote la bonne édition. Il faut de plus que les noms des personnages soient en lettres rouges, au commencement de chaque pièce. L'édition dont on fait le plus de cas après celle-ci, a été donnée par les mêmes Elzevirs, et est la suivante: *Terentius*. Amstel. Elzev. 1661. 12. Idem. fere animadvertitur in Diction. bibliograph. l. m. pag. 88. sed loco a. 1635. designatur a. 1634.

Ad pag. 105. lin. 12. insere:

Ter. Paris. ex typogr. regia (typis maioribus,) 1642. fol. In Dict. bibl. l. c. additur nota: „On joint à ce volume, les autres Auteurs, qui ont été pareillement imprimés au Louvre, *Virgile, Horace et Juvenal*. Cette Collection forme alors quatre volumes in folio, qui sont assez estimés, quand ils sont rassemblés, 40 à 50. lv.“

Ad pag. 105. lin. 24.

Edit. Londin. rec. est Londini 1667. 12.

Ibid. lin. 27.

Ter. com. — interpretatione et notis illustravit *Nic. Camus*, in usum Delphini. Paris. ap. Fred. Leonard. 1675. 4. mai. — repet. quibusdam Cami nugis rescissis, Londini

1688. 1700. 1709. 1720. 1723. 1731.
1739. 1740. 1749. 1769. 1776. 8. teste
Brüggemannus l. c. pag. 462.

Ad pag. 106. lin. 9.

Lengii editio in minore forma recusa est
Londini 1701 et 1713. quae posterior opti-
ma iudicatur ab Harwoodio.

Ter. ex rec. Heinfiana. Dublini 1709.
8. — Edinburgi, 1731. 12. — cura *Mich.*
Maittaire, cum indice *Mart. Hugenis*, Lon-
dini, impensis Jac. Tonson et Iq. Watts.
1713. 1715. 1729. 1762. 12. — Inter
opera et fragmenta poetarum latinorum
Mich. Maittaire, Londini 1713. fol. vol. I.
pag. 225.

Ibid. lin. 20.

Hars (cuius priorem editionem in ma-
nibus habeo,) in epistola nuncupatoria per-
sequitur virtutes comoediarum, siue qua-
tuor, quibus omnis scenica poesis constat,
partes, nempe fabulae constitutionem, mo-
res, sententias et dictionem, atque ostendit,
Terentium in iis omnibus summas laudes
merito reportasse, et in plurimis superiorem
esse Plauto. In praefatione autem de me-
tris scenicis, ad Terentianarum fabularum in-
telligentiam pariter atque emendationem sci-
tu necessariis, acute disserit, et peculiarem
de illarum forma, varietate ac pronuntia-
tione subjicit commentationem. Hinc fre-
quen-

quenter mōtsuit textum. Vide, quae adnotati in Introd. I. pag. 253 sq.

Ibid. sub finem.

Bentleiana editio altera, repetita est et denuo recensita, cum indice amplissimo tam in textum, quam in notas, Lipsiae, sumtu Schwickerti 1791. 8. *Bentleii* rationem emendandi post Reitzium commendat et defendit *Boettiger*. v. infra ad sect. 6. notata,

Ter. com. Access. emendationes omnes *Bentleianae*. Dublin. 1827. 8. — *Eunuchus Terentii* cum notis ad difficiliōres quosque locos. Londini 1730. 8. Haec editio valde laudatur. v. *Bruggem.* pag. 463. — *Phormio*, Romae 1737. 8. m.

Ad pag. 107. lin. 24.

Editio *Spencii* illa, cuius notitiam dederam ex indice editionum a Bipontinis editoribus contexto, non memoratur a Brügge-manno, qui quidem *Spencerianae* editionis hanc pag. 463. retulit inscriptionem:

P. Ter. Afri com. ad optimorum exemplarium editorum fidem recensitae. Ad Comicos facilius intelligendos praemittuntur prolegomena ex optimis auctoribus collecta, una cum iconibus aeneis, quarum una est, romani theatri et amphitheatri, altera luctae vel pancratiū apud Graecos delineatio. His subiunguntur quaedam de comoedia, eius metris et musica e Iuvenio, Westerhouio et

clariss. viris Hare et Bentleio. Acc. litteris italicis notata imitatio Plauti. Opera et cura Richardi Spencer. Londini, ap. Richardson. 1734. 8. — rec. Londini 1764. 8.

Ad pag. 107. lin. ult.

In edit. ab *Hawkey* curata, quae pulchra et correctae esse dicitur, variae lect. notabiliores ad calcem libri pag. 278 — 286. sunt adiectae.

Ter. com. ad fidem optimarum edit. expressae, Edinburgi, apud Hamilton Balfour et Neil. 1758. 8.

Editores ut plurimum sequuti sunt fidem editionis Westerhouianae, Bentleii tamen lectionibus interdum receptis.

Ter. com. tres (Adelphi, Eunuchus et Andria,) in usum scholae Etonensis, Londini 1768. 8. Exc. H. Hughs. Bipontinorum exemplarium eiusdem a. 1779 duplex editio facta aut saltem ab initio aucta esse videtur. Nam alia exempla post titulum libri habent fol. cum effigie imperatricis Russor. et dedicat. alia carent illa. In prioris generis ex. constant prolegg. XLIV, pagg. in post. gen. ex. autem XXXVI. pagg. etc.

Ad pag. 108. lin. 4.

Edit. *Paris.* inscripta est: *Ter. com.* VI. ad optimorum exemplarium fidem recensitae. Access. variae lect. e libris mssis et erudi-

eruditorum commentar. de promptae. tom. I. H.
Lutet. Paris. apud Natalem le Loup et Jac.
Merigos. 1753.

Ad pag. 109. lin. 17. add.

P. Ter. com. recensuit, perpetuamque
adnotationem et latinitatis indicem adiecit M.
Beniam. Frid. Schmieder, Gymn. Halens. Lu-
ther. Rector. Halae 1794. 8. V. D. in tex-
tu constituendo modo discedit a Bentleio,
Westerhouio aliisque; modo huius illiusque
V. D. aut codd. rescripsit lectionem. Pau-
cis vero declarat suam sententiam; aequè
breuiter explicat sensum verborum. Vberio-
ribus enim animaduersionibus et philologicis
et aestheticis illustrarat singulas, quas separa-
tim antea ediderat, comoedias, germanice
versas, Halae ab a. 1790 — 1793. Primus
autem tomus est inscriptus: *Das Mädchen
von Andros. Ein Lustspiel des Terenz, wel-
ches metrisch verteutscht und mit philologi-
schen und moralischen Anmerkungen begleitet*
hat M. B. Fr. Schmieder. Halae 1790. med.
8. — Et parem reliqui tomi habent inscrip-
tionem, nomine tantum fabulae mutato. conf.
tamen nouas ephem. Lips. a. 1790. nr. 23.
pag. 181 sqq. — nr. 69. pag. 547. — a.
1793. nr. 63, pag. 506 sqq. etc. et nouam
bibl. vniuersal, German. Kilon. vol. XI. part. I.
fasc. II. pag. 102 sqq. a. 1794. — Idem V.
D. iam 1789. 8. promulsidem quasi adpo-

sunt in progr. *Ein Versuch, den Terenz so zu übersetzen, daß er Terenz bleibt.* Malac Sax. in quo metricam dedit versionem Adolph. Act. I. sc. I. et Heaut. Act. I. sc. II. cum obss. grammaticis et quibusdam criticis.

Pars Campanae classicorum latinorum encyclopaediae ea, quae longiora excerpta ex fabb. Andria, Adelphis, Phormione et Eunuchio, exhibet, iis quae sanctitati puero- rum nocitura viderentur, rescisis, cura Io. Hour. Aug. Schulze, Rect. Osterod. prodiit:

Ausgesuchte Beispiele aus dem Terenz zum Gebrauche auf Schulen, zweckmäßig abgekürzt von I. H. A. Schulze, pars I. quae textum, versibus non distinctis; pars II. quae Schulzii et Heusingeri adnotatt. continet. Brunsvici 1790. 8.

Ausgewählte Stücke aus den dramatischen Dichtern der Römer, dem Plautus, Terenz, Seneca und andern, zum öffentlichen Gebrauche der obern Classen deutscher Gymnasien, von D. Ch. D. Kölen, Rect. des Gymnas. zu Detmold. Nebst einer Abhandlung über das Theaterwesen der Griechen und Römer. Stendal 1794: 8. cum tab. aeneis. Praeter fragmenta quaedam Ennii, Pacuvii, Caecilii, Attisque insunt Plauti Captivi, Terentii Heautontimor. et Senecae Hercules fureno. Conf. Jen. A. L. Z. a. 1795. m. Jun. nr. 177. vbi praesertim comment. de theatro veterum

Grae-

Græcorum et Rom. pertinetur multaque notantur.

Splendida et critica est editio: *P. Ter. Afri com. sex.* Ad fidem optimarum edit. recensitæ. Basileæ ap. Decker, (typis Dannabacianæ offic. Argentor. curante *Brunckio.*) 1797. mai. 4. (const. XV. thal. imperial.) Basis est ed. Bentleiana, a qua interdum male beneue discedit Brunck, vt plurimis ostendit censor in Jen. Allg. L. Z. a. 1797. m. Oct. nr. 327.

Ad pag. 109. sect. 6.

De *Bembi* libro de Virgillii Culice et *Terentii fabulis*, in quo multa Terentii loca e codd. emendantur, v. *Mazzuchell.* gli Scrittori d' Italia, vol. II, part. II. p. 766. Emen- datt. Bembi reperiuntur quoque in edit. Ter. Paris. 1552. in fol. teste eodem *Mazzuch.* coll. *Blankenburg* in litterar. Zusätzen zu Sulzer. etc. Art. *Terenz.* — De *Terentii com.* intelligenter sèbrièque disputavit *Nathan. Chytraeus* in progr. a. 1564. scripto et rec. inter *scripta in acad. Rostoch. publicè pro- posita*, ab a. 1560 — 1567. Rostoch. 1567. 8. fol. 326 sqq. — In libro diurno *Le Mer- cure*, m. Jul. a. 1696. t. 4. p. 445. est ex- plicatio act. II, sc. I. com. Phormio inscriptæ.

Cl. *Seybold* tres scripsit prolusiones über den Eunuch des Terenz, Buxouill. 1786 — 1788.

Cl.

Cl. *Böttigéri* prolus. de personis scenis, vulgo *Larvis*, ad locum Terentii Phorm. I. 4, 32. Vinariae 1794. m. 4. — *Eiusdem* commentat. über das Wort *Maske* und über die Abbildungen der Masken auf alten Gemmen, in *Wielandii* Neuem teutsch. Merkur. 1795. m. April. part. IV. Vocab. vero *Maske* derivat cum *Salmasio* ad Tertull. de pallio pag. 123. a graeco voc. *Βάσκα*, (quod contra fascinoles usurpabatur,) *β* in *μ* mutato. v. *Salmasii* exercitatt. *Plinian.* pag. 923. a. E.

Idem V. D. egregium novae editionis, quam cum cl. *Doeringio* curaturus est, specimen, quod magnam excitat spem futuris laboris, edidit:

P. Terentiae comoediae. Novae editionis specimen proposuit *Car. Aug. Böttiger*. Lipsiae 1795. 8. Dedit vero ex Eunuchos act. IV. sc. V. VI. et VII. quas notis criticis et antiquariis exegetisque et doctis excursibus erudite illustravit, collatis graecis auctoribus, et iis praecipue excussis, quae *Menandri* aliqua vestigia vel particulam servarent. In constituendo textu sequitur *Bentleium*, cuius rationes in praefatione imprimis probat defenditque. *Bentleii* quidem subtilitatem, aut, ut alii maluerunt dicere, audaciam haud pauci, imprimis *Burmannus* in praefatione ad *Phaedri* fabulas et alibi, *Westerhousius*, (cuius operam leuem et tumultuariam fuisse iudicat

dicat Boettigerus,) aliquae grauius et iniuriosius vituperarunt atque impugnarunt. Sed Reitzius, Profess. quondam Lipsiens. iam vindicauit Bentleium ab iniuria Burmanni in disput. *de Burmanno, Bentleyi iudice perum idonso*, Lips. 1778. 4. Ita citat Boett. hunc libellum Reitzianum. Aliam tamen cum alius anni nota prolus. Reitz. laudauit in notitia breu. pag. 110. Atque Boettiger, praef. pag. XV. „*Faerui*, sit, industria et quos ipse cum *Longio* comparauerat, antiquissimorum codd. fide, non ingenio suo confusus pleraque in Terentio metro ac integritati restituit magnus Bentleius. Alia ad metrorum leges, non e cerebro eius, quod quidam garrunt, sed ex assidua comicorum lectione subnatas, seuerissime exacta ita mutauit et transposuit, ut qui easdem penitus calleret et bonam vitae suae partem in iis ad trutinam expendendis consumsisset, *Reitzius*, oppido pauca reperiret, in quibus a magistro suo, sic enim semper adpellabat, discedendum sibi esse putaret.“ Idem ibid. pag. XVI. cum aliis animaduertit, duas esse codicum Terentianorum familias, earumque capita, Bembinum atque Cantabrigiensem, e quibus, tamquam fontibus, reliquos cognitos ita fere fluxisse, ut vix quinquaginta lectionis varietates, quas tollere velit et ad vulnera Terentii persananda adhibere, aliquis sit inuenturus.

In programmate quodam, nomine ordinis iuridici Lipsi. 1782. 4. scripto, in animadversione I. docte agitur *de dotis diffione*, ad Terent. Andr. V. 4, 48. — Cl. *I. Christian Brisleb* scripsit VIII programmata de lectione Terentii, philosopho non indigna, Coburgi 1769 — 1778. 4. — Eiusdem progf. über den Charakter des Heautontimorum. ibid. 1779. 4.

Nicol. Vdal collegit ex tribus prioribus Terentii comoediis *flores*, cum versione anglica et explicatione. Londini per Thom. Betholet. 1532. 12. et saepius. Noua edit. aucta ab *I. Higgins* flosculis ex reliquis tribus comoediis. Londini 1581. 8. — Sentences of Terence. Lond. 1560. 8. v. *Brüggemann* l. c. pag. 467 sq. — Ab eodem V. D. pag. 470. memorantur:

De modulatione comoediarum Terentii, in: Roberti whyttryntoni lychfeldiensis editione, seu eiusdem secunda grammaticae parte de syllabarum quantitate, accentu, et variis metrorum generibus, nuperrime recensita, limatius polita etc. London per wynandum de worde. 1513 et 1524. 4.

Laur. Echard comparatio Terentii et Plauti, anglice scripta et praefixa eius anglicae Plautin. fabb. versioni. Londini 1694 et 1716. 12.

Petri Lagneri fylloge et compendium insignium sententiarum, apophthegmatum et simi-

similium et Cicerone, *Terentio* et Demosthene. Oxon. 1704. 8.

Observations on the character and writings of *Terence*, by *Edmund Burton*. — Cambridge, in illius: Ancient Characters deduced from classical Remains. 1763. 8. — *M. Gottfr. Christ. Lauter*, Rectoris Gymn. Heidelberg: reform. prolusio de fine, quem sibi proposuerit *Terentius* in fabula, quae inscribitur *Adelphi*. 1794. 4. — *Heumann* in *Poecile*, tom. II. libr. IV. pag. 475 — 477. quaedam loca in *Adelphis* et *Eunucho* corrigi.

In *Hurdii* commentario et notis ad *Horatii* epistolas ad *Pisones* et *Augustum*, anglice scriptis, (edit. V. Londini 1766. 8.) et ab *Eschenburgio* germanice versis, (Lips. 1772. II. voll. 8.) ad *Hor. A. P.* vers. 270 sqq. (pag. 198 sqq. vers. germ. collata *Eschenburgii* nota pag. 511.) de imitatione *Menandri Terentiana* et vi comica, et ad v. 59. ep. ad *Augustum* (pag. 320 sq.) de thesi et *Hecyra Terentii*, atque in tom. II. comment. II. de comoedia illiusque ingenio etc. erudite dissertitur. — *I. F. Roas* progr. de *Terentii* quibusdam locis. Gieslæ 1786. 4. Add. *Sulzer* allgem. Theorie der schönen Künste, voc. *Terenz*, ibique de *Blankenburg* litterar. Zusätze, et quae ego in *Introduct.* I. pag. 261 sqq. aduli.

Ad

Ad pag. 110. circa finem.

In alias linguas saepe translatae sunt *Terentii* comoediae. v. *Blankenb.* litterar. Zusätze etc. l. c. — Versiones siue omnium, siue singularum, comoediarum *germanicas* diligenter recenset cl. *Degen* in: Versuch einer vollständigen Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer, sect. II. Altenburgi 1797. 8. pag. 457 — 494. Quibus pauca addam. *Andriam* vertit *Hanns Nythart*, cum commentariis germanicis et figg. ligno incisus, Ulmae per Cunr. Dinkmut. 1486. fol. v. *Schwarz.* catal. part. II. pag. 202. — Eiusdem versionem *Eunuchi*, ibid. eod. a. tantum memorat cl. *Panzer* in Annal. der ältern deutschen Litteratur pag. 164. — Editionem versionis, a *Valentino Boltzio* factae et aliquoties repetitae, a. 1567. 8. ipse habeo — *Terenz zum Lehrbuch für Schauspieldichter und Schauspieler, mit Donats Commentar übersetzt und mit eigenen Anmerkungen begleitet. Erster Band.* (das Mädchen von Andros.) Petroburgi 1782. 8. Num reliqui tomi huius libri, haud spernendi prodierint, equidem nescio. — *Glycerium von Andros*, (h. e. *Andria*, melius, quam a Patzke et Neide versa,) in: *Papillons, Erzählungen, Dialogen und Gedichte*; collect. II. nr. 2. Halae Saxon. 1788. 8.

De *anglicis versionibus* copiosius egit *Brüggem.* loc. cit. pag. 465 sqq. Sunt vero
Terens

Terens in Englysh, sine l. et a. probabiliter Londini apud Io. Kastell circa 1520. 4. — *Andria* etc. l. nota a. et l. 4. — *Andria* etc. per *Maur. Kyffm.* Londini 1588. 4. — *Ter. omnes fabulae, opera Rich. Bernardi.* Cantabrig. 1598. 4. — *Andria et Eunuch.* per *Thom. Newman.* Londin. 1627. 8. — *Andria*, lat. et anglice, per *Georg. Webb.* Lond. 1629. 4. — *P. Ter. com. Jex* lat. cum anglica versione (et notis) *Caroli Hoole,* Lond. 1670. 1676. 8. — *Ter. com.* cum eius vita et nonnullis obseruatt. fini adiectis, per *Laur. Echard* et alios; recogn. et correctae a *D. Echard* et *R. L'Estrange.* Lond. 1694. 12. — ed. VII. ibid. 1729. 12. — *Ter.* cum notis criticis et exegeticis, addita dissert. de vita et scriptis *Terentii*, de ortu et progressu poetici dramatis apud Graecos et Romanos, item de metro comico, cum *textu latino*, per *Thom. Cooke.* Londini 1734. 8. III. voll. 1749 et 1755. 12. II. voll. — *Ter. com. VI.* per *Io. Stirling.* Londini 1739. 8. — *Ter.* lat. et anglice, recogn. *Sam. Patrick.* Londini 1745. 8. II. voll. — rec. ibid. 1759. 8. et 1767. 8. II. voll. — angl. per *Gordon.* Lond. 1752. 12. — Valde laudatur anglica *Georgii Colman* versio metrica: Lond. 1765. 4. — correct. cum animaduers. in *Ter. comedias* in praefat. et cum vita *Ter.* ex *Suetonio* versa cum notis *D. R. Schomberg,* Lond. 1768. 8. — *Adelphi* cum notis. Londini 1775. 8.

De versionibus gallicis vide *Goujet* Biblioth. François, tom. IV. Paris. 1744. 8. pag. 405 sqq. copiosus is est de editt. et pag. 445. de imitationibus Ter. in lingua gallica. Memorabiliores versiones earumque editiones sunt: *Le grant Thérance en François tant en rime qu'en prose*, apud *Ant. Verdard*, cum textu lat. in fol. sine anni nota: forsan sub initium saec. XVI. et Paris. 1539. ap. Guil. le Bret. in fol. — In orationem profaicam VI. com. translatae sunt ab anonymo. Paris. 1583. 8. ap. Thom. Brumen. — per *Io. Bourlier*, Antwerp. 1566. 8. — per *Jac. Bourlé*. Par. 1584. (sed annus est incertus.) — per *Mich. de Marolles*, cum notis et textu lat. Paris. 1659. 8. II. voll. — *Andria*, *Adelphi* et *Phormio*, cum textu lat. et versione gallica *St. Aubin* siue, (qui idem est,) *Ladou. Is. Le Maître de Saci*, Paris. 1647. 12. — reliquae tres com. *Eunuchus*, *Heautontim.* et *Hecyra* cum versione *Steph. Algay de Martignac*. Paris. 1670. 12. — Tres priores com. lat. cum versione gallica notisque *Ch. Hensbert*. Cantabrig. 1726. 8. vol. I. — De versionibus autem *Dacryae* et *Monnier*. egi in *Introd.* I. pag. 261. — Singularum com. versiones omittam.

In linguam belgicam Ter. com. sunt, quantum comperi, translatae ab *Henr. Zwaerdicroon*, Rectore scholae Rotterodam. Rotterdam. 1648. 12. Exemplum, quod in manibus

nibus habet, tantum continet versionem bel-
gicam. Praeterea in catal. librorum, qui in
bibliopolio Dan. Elseviri venales prostant,
Amstel. 1674. 12. memorantur: *Ter. com.*
cum interpretatione belgica H. O. Rotterd.
1645. 12. — cum interpr. belgica et notis
Henr. Zwaerdekrone, ibid. 1648. 8. — cum
interpr. belg. et notis Minelli, ibid. 8.

Italicæ versiones recensentur a *Paitonio*
in Bibl. degli autori volgarizzati, tom. IV.
pag. 195 sqq. Memorabo tantum versiones
G. F. da Fighini, cum comment. Venet.
1556. 4. — metricæ vers. a *Nic. Fortiguerra*,
Vrbini 1736. 8. et in Corpore antiquorum
poetar. latinor. tom. XVIII. et XX. Mediol.
1740. 4. — et cum *textu lat.* Venet. 1748.
1759. 8. — *Commedie di Terenzio*. (Andr.
Eunuchus et Heautontim.) tradotte per la
prima volta in verso sdrucchiolo Italiano dall'
Abate *Francesco Bellaviti*. Bassani 1758. 4. —
Phormio fabula, con la Traduzione Ital. Par-
mae ap. Bodon. 1784. 4.

Hispanice versæ sunt *Ter. com.* lat. fe-
fund. ed. Faerni et cum versione *Sim. Petr.*
Avril. Saragossæ 1577. 8. Complut. 1583. 8.
Barcell. 1599. 8. v. Specimen bibl. Hispano-
Maians. pag. 110 sq.

In linguam *Lusitanicam* translatae versio-
nis hæc est inscriptio: *As primeiras quatro co-
medias de Publico Terencio Aphricano*, tradu-

zidas do Látino em verso folto. Portuguez por *Leonel da Costa* dadas a luz com e *texto latino* em frente por *Forge Berthrand*, mercader de livros em Lisboa. Lissabon. litteris Thaddei. part. I. 1788. — part. II. 1789. 8. Leon de Costa vixit a. 1570 — 1646. Ver. fio, quae initio saec. XVII. facta latuerat hucusque in coenobiis, laudatur in: *Neue Biblioth. der schönen Wissenschaften* vol. 51. part. II. 1794. pag. 328 sq. et in *len. A. L. Z.* a. 1792. nr. 155. m. lun. pag. 557 sqq.

Ad pag. III. nr. 5.

‡ Notabilis locus est *Diomedis* in *Putschii* *grammat. lat. auctor. antiquis*, col. 481 sq. „*Satyra* dicitur carmen apud Romanos, nunc quidem maledicum et ad carpenda hominum vitia, archaeae comoediae caractere compositum, quale scripserunt *Lucilius* (sic) et *Horatius* et *Persius*. Et (leg. *sed*) olim carmen, quod ex variis poematibus constabat, *satyra* vocabatur, quale scripserunt *Pacuvius* et *Ennius*.“ Tum varias voc. *satyrae* originationes adfert. — De *satyrae* latinae origine, natura et ratione, et forma ac diversitate *Lucilianae* scite quoque disputant *Blankenburg* in *litterar. Zusätzen zum Sulzer* etc. voc. *Satire*, et *Manso* in *Nachträgen zu Sulzers allgem. Theorie der schön. Wissensch. sine Charakteren der vornehmsten Dichter aller Nationen*, vol. IV. part. II. (Lipsiae 1796.

1796. 8.) pag. 419 — 446. add. *Io. Gerberi* dissert. de Romanorum satyra. Ienae 1755. 4. — *Loca Hesautont.* prol. v. 6 sq. et *Adelphi.* prol. v. 6 — 11. explicat *Lessing* in *Opp.* tom. 25. pag. 272 sqq. et pag. 363. quae in sermonem translata sunt lat. in *Gotth. Ephr. Lessingii* Obseruatt. criticis — ex opp. eius collectis atque in ordinem redactis a. *F. Frid. Iac. Reichenbachio*, Berol. 1794. 8. pag. 301 — 309.

Ibid. nr. 6.

Plura *Lucilii* loca emendat explicatue aut laudat *Petr. Scriuerius* in operibus philologicis et poet. editis ab Arn. Henr. Westenhouio, edit. II. Arnhemiae 1752. 4. p. 25. 26. 27. et saeptus passim.

Ad pag. 112. nr. 4.

De editione antiquissima, et principe, neque antea cognita; cel. *Morellius* in epistola ad me d. 11. Maii Venetiis 1793. data, haec scripsit: „Innotuit nuper *Lucretii* editio, omnium, quas nouimus, vetustissima. Ea est in folio, caractere rotundo, *Thoma Ferrando auctore*, vt in fine legitur. *Brixias* factam fuisse, ex epistolis Phalaridis aliisque libris eiusdem impressionis satis adparet. Ad annum 1473 referenda videtur, quo Ferrandus idem Brixiae statuta ciuitatis illius impressit. *Lucretii primum editorem* se *Ferrandus* prodit, dum, *Lucretii*, ait, *unicum*.

meas in manus cum peruenisset exemplar, de eo imprimendo hesitavi, quod erat difficile unico dicto exemplo, quae librarii essent praeterita negligentia, illa corrigere. Verum ubi alterum perquisitum exemplar adinuenire non potui: hae ipsa motus difficultate, unico etiam dicto exemplari volui librum quam maxime rarum communem multis facere. — Citat tamen eandem edit. et plura verba mem. epilogi ex *Boni Lettere* II. pag. LXXVIII. sq. cel. *Panzer* in *A. T.* IV. pag. 263. nr. 147. coll. pag. 255 sq.

De ed. *Veron.* 1486. v. quoque *Freytagii* adpar. litter. I. pag. 101. et *Panzer* *A. T.* III. pag. 505, nr. 14. et de *Veneta* 1495. 4. (quae, vti ed. *Mediol.* 1491. ex *Veronensi* deriuata est,) *Panzer* l. c. p. 375. nr. 1949. — *Lucr.* f. l. et a. charact. rom. fol. v. *Denis.* supplem. pag. 606. — Edit. *Veneta* 1499. 4. est suspecta *Maittaire* *A. T.* IV. pag. 688. nec meminit eius cl. *Panzerus* in *A. T.*

Edit. *Florentina* (quae quidem interpolata habetur, sed, vti *Naugeriana*, etiam, maximam quidem partem, fluxit ex ed. *Veron.*) ex officina *Phil. Iuntae* a. 1511 prodiisse, dicitur quidem in *Fabricii* *B. L.* I. pag. 79. et in notitia editionum *Bipontina*. Sed a. 1512. illam prelo *Iuntino* exiisse, tradunt *Maittaire* in *A. T.* II. pag. 238. et *Bandinius* in *annal. typogr. Iuntin.* II. pag. 39 sq.

vbi *Petri Candidi* praefat. est recusa, atque part. I. pag. 75. vbi a pag. 72. eius vita breviter describitur. — *Lucr.* — Paris. ex officina Prigentii Calusarini etc. 1539. 4. — *F. Lucr.* etc. Lugduni apud her. Seb. Gryphii 1558. 12. — Edit. *Lambini* prima dicitur in *Goetzii* Memor. bibl. Dresd. I. pag. 332. prodiisse 1564. sed in *Fabr.* B. L. I. p. 80. et in Diction. bibliogr. — — des Livres rares etc. II. pag. 166. signatur a. 1563.

Ad pag. 114. lin. 3.

Lucr. ex edit. *Sam. Garthii.* 1709. 4. — De splendida atque emendatissima edit. Londin. typis Jac. Tonson 1712. cum V. L. v. act. erud. supplem. tom. VI. sect. V. p. 193. *Windheim* Bemühungen der Weltweisen, vol. III. pag. 44 sqq. vbi quoque de *Crecchiana* et *Hauerkampiana* agitur edit. et quos laudavi in *Introduct.* I. pag. 300. — *Maittaire* Lucretio locum quoque dedit in sua edit. *Opp. et fragment. poetarum latin.* vol. I. pag. 293 sq. — A nitore etiam commendantur edd. Glasgae, excud. Robertus et Andr. Foulis. 1749. 12. et 1759. 4. ac 12. — *Lucr.* — Acc. selectae lectiones dilucidando poemati appositae, nec non *Glossarium Lucretianum* notis contextum ad verborum et locorum explanationem necessariis. Lutet. Paris. sunt. Ant. Coustellier cum figg. 1744. 12, cura et studio *Steph. Andr. Philippe.*

lippe. — Repetitio huius edit. esse videtur ea, quae Paris. typis Barbou. 1754. 12. est expressa. Praefat. enim scripta est a. 1743. in qua editor laudat redemptorem, paterni in locupletando typis elegantioribus orbe litterario studii heredem et aemulum.

Titus Lucretius Carus von der Natur, ein Lehrgedicht in sechs Büchern. Uebersetzt und erläutert von Io. Heinr. Fried. Meineke, des Fürstl. Quedlinburg. Gymnasii Rector. II. voll. Lipsiae 1795. 8. cum textu latino: versio est metrica in genere heroico: praefixae sunt duae commentationes de Epicuro et Lucretio. Conf. censuram in Neue Bibl. der schön. Wissensch. vol. LX. part. II. Lips. 1797. 8. pag. 308 sqq.

Nova, ex codd. mstis, vett. edit. et coniectura facta recensio splendidaque editio est, duplicis formae, et suetae et maioris:

T. Lucretii Cari de rerum natura libros sex, ad exemplarium MSS. fidem recensitos, longe emendatioris reddidit, commentariis perpetuis illustravit, indicibus instruxit, et cum animaduersionibus Ricardi Bentleyi, non ante vulgatis, aliorumque subinde miscuit Gilbertus Wakefield, A. B. Collegii Iesu apud Cantabrig. olim socius. Londini, sumt. editoris, 1796 et 1797. III, voll. Bentleyi animadu. sumtae sunt ex ed. Fabri, Salmur. 1662. 4. (al. 1660.) cui Bentleyi. illas adscripserat. Potissimum quidem Wakef, ver-
fatur

fatur in emendandis Lucretii, et per quamlibet occasionem etiam aliorum, praecipue Virgilii et Horatii, locis: sed res quoque et sententiae docte eruditeque explicantur; antiqua autem scribendi ratio ubique est reuocata. Sagacitas atque subtilitas ingenii et singularis amplitudine eruditio non minus quam audacia in corrigendis, quae ipsi videbantur, vitiis, in hac etiam ed. elucet. conf. Gotting. ephem. litt. a. 1798. plag. 99. p. 979 sqq.

Ibid. ad lin. ultimam.

De versionibus germanicis harum specimenibus v. cl. *Degen* Versuch einer vollst. Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer, sect. II. pag. 101 sqq. — *Meineckianam* cum textu lat. iam memoravi. — *Anglicas* recenset cel. *Brüggemann* l. m. pag. 473 sqq. et *Creschianae* nobilis versionis memorat edd. Oxon. 1682. 8. et 1683. 8. it. Londini 1714. 1715. 1722. 1744. 1776. 8. II. voll. — *J. Dryden* in: Original Poems and Translations, Lond. 1743. 12. vol. II. pag. 46 sqq. rec. in eiusdem poetical Works, in vol. VI. collectionis poetarum anglicorum, (a complete Edition of the Poets of Great Britain, Londini 1794. m. 8.) *James Beattie* in Original Poems and Translations, Londini 176. 8. loca quaedam Lucretii insigniora, atque *Gilbert Wakefield* in: Poetical Translations from the Ancients, Londini

1795. 8. libr. II. 342. etc. librum autem I. metricè, cum notis *I. Evelyn*, Londini 1656. 8. anglicè verterunt.

Lucret. de natura libri VI. with a free prose English Version, illustrated with Notes and adorned with cuts by *Guernier*, (cum textu latino.) Lond. ap. Dan. Brown. 1743. 8. II. voll. — The Plague of Athens, described by Lucretius, translated by *Thom. Sprat*, Lond. 1676. 8.

De Gallicis de Coutures, et *L. G.* (la Grange) versionibus vide Introd. etc. I. pag. 301. et *Windheimii* Bemüh. der Weltweisen etc. tom. III. pag. 52 sqq. adde interpretationem poeticam a *le Blanc de Guillst* confectam editamque Paris. ap. Moutard. II. voll. 1788. 8. conf. *Gothan. gel. Zeit.* ausländische Litterat. 1789. pag. 300 sqq.

In linguam italicam transtulit *Alexander Marchetti*, et, quoniam in Italia non licuit versionem istam prelo subiicere, edidit eam *Anton. Rullo*, h. e. *Paullus Rossi*, Londini 1717. 8. — cura Franc. Gerbault, cum figg. Amstelod. (Parisiis,) 1754. II. voll. in m. 8. (*v. Bure* in catal. bibl. Gaignat. l. p. 410 sq.) — iterata est cum observat. *Domenici Lazarini*, Lond. 1761 et 1774. in 12. II. voll. et ibidem (vel potius Venetiis,) 1764. (al. 1765.) 8. II. voll. — cum *Marchetti* additionibus, Londini 1779. 4. — cum textu latino, addito *Anti-Lucretio*, a *Polignac* scripto, et ita-

italice verso a *Franc. Maria Riccio*, Lausan-
nae 1761. II. tom. 8.

Lazzarini inseruerat Osservazioni sopra
la traduzione di Lucrezio del sign. Aless.
Marchetti, libro inscripto: Osservazioni so-
pra la Merope del Signor Marchese Scipione
Maffei etc. Romae 1743. 4. conf. *Paitoni*
Biblioteca degli autori — volgarizzati, tom.
II. pag. 237 sq. *Brilggemann* l. c. pag. 474.
et *Windheim* l. c. pag. 54 sqq. — *Belgica*
versio: De Werken van Lucretius van *Het*
Heclaf, uit het Latyn in het Nederduitsch
vertaald. Amsterd. 1701. 8. cum figg.

Ad pag. 115. lin. 5.

Daniel. Parei Lexicon Lucretianum, (ex
Gifanii collectaneis fere confectum,) — Fran-
cofurti 1631. 8. — *Tournemine* Remarques
sur Lucrece, in Memor. Trevoltin. 2. 1735.
m. Nou. pag. 2252. — Explicatio loci Lu-
cretiani III. v. 175. in les Nouvelles de la
Republ. des Lettres, m. Februar. 1687. pag.
117 sqq. — cl. *Fabri* progr. super Lucretii
prooemio, Onoldi 1781. 4. — An Apology
for the Life of T. Lucretius Carus, being
a proper sequel to the Apology for the Life
of *Colley Cibber*. Londini 1740. 8. — Obs.
in vitam et scripta Lucretii, in: *Christian*
Freethinker etc. ibid. 1740. 8. — *Andr.*
Baxter de animi immaterialitate, quam di-
cunt, secundum Lucretium, in illius Enquiry
into

into the Nature of the human Soul etc. ed. III. Londini 1745. 8. vol. I. sect. 5. — *Iortin* obsf. criticae in Lucretium, in eius Tracts philological, critical and miscellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 271 sq. — *Robert Alves* animadversf. in Lucretium, in illius Sketches of a History of Literature. Edinburgh 1795. 8. — *Elegantissimam Lucretii descriptionem pestilentiae Atheniensium*, (lib. VI. 1136 sqq.) cum Virgilii, Ovidii et Silij Italici descriptione comparat *Scaliger* Poetic. lib. V. cap. 10. pag. 670 sqq. et cum Thucydidea, additis obsf. medicis, *Io. Ern. Hebenstreit* in Anthropologia forensi, Lips. 1753. pag. 129 — 155. et 167 sqq.

Ad pag. 116. lin. 3. add.

L'Anti-Lucrece, poëme sur la Religion naturelle, par le Cardinal de Polignac; traduit en François par *Jean Pierre de Bougainville*. Paris. 1749. 8. II. voll.

Ad pag. 118. lin. antepen. etc.

Lege: *Cur vero — elanguerit, neque extulerit.*

Causa neglectae tragoediae quaerenda quoque est in diuersa regiminis attici et romani forma viuendique ratione; tum in eo, quod, quum Romani litteris excellere coepissent, libertate dicendi, vi potentiorum oppressa, haud diu gauisi sunt, nec historia romana

mana tot et tam splendida, quam aetas Graecorum, cum maxime heroica praebuit exempla, quae in theatrum producerentur. Conf. *Torkil Baden* disp. de causis neglectae a Romanis tragoediae. Gotting. 1789. 8. et censuram illius in ephemer. litterar. Göttingens. a. 1789. plag. 170. pag. 1697 sqq. — Cl. *Car. Aug. Boettiger* in prolus. quatuor aetates rei scenicae apud veteres primis lineis designatae — Wimarum 1798. 4. „*tertia inquit aetas* (a morte Alexandri M. usque ad Augustum,) *choro passim neglecto canticis mimica arte exprimendis magis, magisque delictari coepit.*“ In quarta aetate ars pantomim. quasi regnabat ab Augusto usque ad interitum imperii rom. Haec (vt ait Böttiger,) aetas, et choro et canticorum recitatione valere iussis, omnia ad gestum et saltationem retulit. — *Petrus Neapolis Signorellus* de theatro romano minus curate pleneque disputat in *Storia critica de' teatri*. Neapoli 1787. (III. voll. 8.) in vol. II. et causam romani theatri neglecti *vnice*, (at minus recte,) quaerit in interitu libertatis romanae. At melius inquirat in causas *Marmontel* in *Elements de Litterature*, cuius libri excerpta uberiora reperiuntur in: *Neue Bibliothek der schönen Wissenschaften*, Lips. 1788 et 1789. Add. *Carli* de indole theatri tragici antiqui et hodierni, in XVII. tom. *Opp. et summam sermonis illius in (Bossi) Elogio storico del Conte*

Conte Commendatore Gian-Rinaldo Carli. Venet. 1797. 8. §. VI. sqq. pag. 10 sqq. — Augustus vero, suatore Maecenate, id maxime satagebat, ut populum ludicris spectaculis inescatum sibi conciliaret. Hinc ipse Augustus amabat lubenterque spectabat Pantomimorum histrionumque saltationes. v. *Io. Henr. Meibomii* libr. Maecenas, siue de C. Cilnii Maecenatis vita, moribus et rebus gestis, inscriptum, Lugd. Batau. 1653. 4. cap. 24. pag. 138 sqq. — De origine, forma et notione mimorum apud Romanos, apud quos tum ad summum perfectionis fastigium euecti sunt, quum Laberius, Publius Syrus et Cn. Maitius fabulas conscriberent minicas, solerter docteq. agit *Werner Carol. Ludou. Ziegler* in comment. de Mimis Romanorum. Goettingae 1788. 8. et pag. 6. multos, qui in explicanda illustrandaque re mimica et Graecorum et Romanorum versati sunt, paucis recenset. De Mimis quoque agitur in lib. *Von den Pantomimen, historisch und kritisch.* Hamburg 1749. 8. — Veritatem fidemque historiae romanae sex priorum saec. post alios denuo imminuere et paene infringere adnissus est *Nachtigal* in: *Deutsche Monatschrift*, a. 1790. m. April. p. 333 — 347.

Ad pag. 121. lin. 13.

Add. *Foffi* catal. bibl. Magliab. II. col. 762 sqq. (vbi de illa edit. copiose agitur,) et cel.

cel. *Panzer*. A. T. II. pag. 524. qui *Maittarium*, quod pag. 307. *Varronem* typis *Laueri* ad annum 1471. ex emendatione *Platinae* refert, etiam culpat, et vol. IV. pag. 205. quatuor editt. sine l. et a. ex *Maittario* aliisque citat. — Edit. curante *Pomponio Lasto*, sine l. et a. 4. (circa a. 1472. Venet. apud *Nic. Iensonum*.) primo loco ponit doct. edit. *Varronis de L. L. Bipontinus*, suamque sententiam pluribus stabilire atque ornare studet in notitia litterar. pag. XXVII. sq.

M. Ter. Varro de lingua lat. fol. f. l. et a. sed, vt *Burio* in catal. biblioth. Ducis de la Valliere tom. II. pag. 7. videtur, *Ramas* charact. *Georgii Sachsel* de *Reichenbal.* et *Barth. Golsch* de *Hohenbart*, qui Romae circ. a. 1474. formulis typographicis libros descripserunt.

Ibid. lin. 17. lege *Orlando*, et in lin. ultima, l. catalog.

Ibid. lin. 22.

Editio *Veneta* a. 1474. (cum *Festo*.) est in forma 4. mai. v. Catal. bibl. *Pinelli* III. pag. 244. nr. 7226. *Panzer* l. c. vol. III. p. 101. et IV. pag. 429. inprimis *Fossi* cat. bibl. *Magliab.* II. pag. 764.

Ad pag. 122. lin. 2.

Num haec rom. editio a. 1475. reuera existat, dubitat *Panzer* II. p. 462.

Ibid.

Ad pag. 122. lin. 3.

De edit. *Parmensi, Nonii Marcelli, Festi Pomp. et M. Varronis* de L. L. 2, 1480. vberius disputat *Affò* in Saggio di Memorie su la Tipogr. Parmense del sec. XV. pag. LXXIX sqq. In Creuennae cat. ed. min. in 8. tom. III. pag. 24. dicitur, le caractère est égal à celui de l'Ovide imprimé à Parme en 1477. per *Stephanus Corallus Lugdunensis*. — In bibl. Valleriana, (catal. tom. II. pag. 7 sq.) exstitit exemplum, quod *Varronis de L. L. libros — cum additionibus, fragmentis eiusdem studio Pomponii, deinde Francisci Rhollandelli Trivisani*, tantum conijuet. Adde, quos laudat cl. *Panzer* I. pag. 245. et II. pag. 353. de edd. Brixienfi ac Parmensi. — *Venetis* edd. saec. XV. *Varr. cum Nonio Marcello et Festo*, sunt, ap. Octau. Scot. 1483. (conf. *Mittarellum* in adpendice libr. saec. XV. ad bibl. codd. monasterii S. Mich. Venetiar. col. 470.) — ap. Bern. de Cremona et Sim. de Luere, 1490. — ap. Nic. de Ferrar. de Pralorm. 1492. — ap. Phil. Pinz 1496. fol. — et apud Ant. de Gufago 1498. 4. — Edit. *Aldina* 1498. 4. dubia esse videtur cl. *Panzero* III. pag. 439. n. 2382. qui vol. IV. pag. 68. nr. 613. ex Orlando et Maittaire citat *Ter. Varr. de L. L. emendat. per Francisc. Rhollandell. et Pompon. Laetum, sine loci nota, 1498. 4.* Quomodo et num differat haec editio a superiore

periore ex cat. Valler. citata, dicere nequeo. —
Ed. *Mediolan. Varronis cum Nonio Marc.
Festoque*, a. 1500. fol. editor Ripontinus ex
cat. Ludewigii refert: de editione eorum-
dem *Mediolan.* 1510. etc. egi in *Introd. I.*
pag. 52.

Ibid. lin. 15.

De edit. *Perotti cornu copiae, Venetiis*
1489. fol. — *Paris.* 1506 fol. — *Aldina*
1517. fol. — *Basil.* 1532. fol. et *ibidem*
1536. fol. v. *Goetz.* memorab. bibl. *Dresd.*
vol. III. pag. 57 sqq.

Ad pag. 122. de altera aetate. Edit.
hanc Aldinam a. 1527. cum castigat. *Ben-*
tini adiunctam esse *Perotti cornu copiae*, no-
tandum est: plura de illa disputavi in *Intro-*
duct. I. pag. 49 sq. sed si haec editio est,
vti videtur, repetitio Aldinae a. 1492. fol.
castigat. Bentini iam illi adhaeserunt, id
quod etiam ab editore Ripontino p. XXX sq.
significatur; altera aetas ab illa prima *Perotti*
cornu copiae etc. editione initium cepit. —
Varronis libri etc. cum *Bentini* castigati-
bus. *Paris.* 1528. 8. — ex *Bentini* castiga-
tione ib. ap. *Sim. Colinaeum.* 1529. 8. —
et cum *Perotti cornu copiae.* *Basil.* 1536. fol.
etiam prodierunt.

Ad pag. 123. lin. 15.

Item *Paris.* 1585. 8. (v. *Pinelli* catal. III.
pag. 302.) — Edit. *Stephani* a. 1573. et
L quae

quæ dicitur in fronte, *editio tertia recognita et aucta*, 1581. 8. ratione tituli et ordinis librorum adnotationumque, typorum quoque inter se differunt: neutri adhaeret *Steph.* appendix. *H.* vero *Stephani appendix ad assertiones analogiæ sermonis latini M. Ter. Varronis.* item *Iul. Caes. Scaligeri de eadem disp. doctissima*, prodiit Paris. ap. *H. Steph.* 1591. 8.

Ibid. lin. 21.

Ter. Varronis Opera, ab *Aufonio Pompa*, Franekeræ 1591. 8. (in *Pinelli catal.* cit. pag. 113. sic citatur: nisi subsit error.) — ex recensione *Aufonii Popmae*, Franek. 1599. 8. (in *catal. Burmanni II.* p. 205. nr. 1576.)

Notanda est ed. de *L. L.* ex rec. *Gasp. Scioppii*, Ingolst. 1605. 8. Continet *Faerni* lectiones e codd. excerptas, et *Vrsini Scioppii*que criticas coniecturas atque correctiones. — add. *Reviczky catal.* pag. 17 sqq.

Ibid. lin. 27.

Nouam *Varronis de L. L.* editionem molitur *G. D. Koeler*, et speciminis loco scripsit *Litteras criticas in Varronem de L. L. ad V. C. Heyne*, Duisburg. 1790. 8. conf. *Io. Dau. Büchling* kritische Uebersicht der Litteratur der Schulwissenschaften des J. 1790. 8. Halæ Sax. 1792. pag. 61 f. — Nouam *scriptorum R. R. roman.* cum versione italiana editionem Venetiis sub prelo sudare, nuper ex litteris amici cuiusdam Itali comperi-

Ibid.

Ibid. lin. ult.

In catal. *Pinell.* III. pag. 303. *Popmas* editio fragmentorum adferitur anno 1591. — In quaestionem vexatam, num satyra Graecorum an Romanorum maioris sit momenti, inquirat *Petrus Christian. Cramer* in singulari commentat. 1792. 8. v. A. L. Z. in. Febr. II. 70. pag. 559. add. *I. Dan. Heyden* in comment. de sat. Graec. et Rom. praemissa eius versioni german. A. *Perfii Flacci* satir. pag. 112 sq. vt *Casabon.* aliosque omittam, qui de satyra et scriptor. satiricis disputarunt.

Ad pag. 124. lin. 3.

Varronis fragm. sunt quoque subiecta ed. *Liuii.* Francof. 1628. in fol. et *Mich. Maittaire* Opp. et fragmentis vett. poet. lat. Londin. 1713. fol. vol. II. pag. 1525.

In bibl. *Sarraziana* inter libros in octauo pag. 45. occurrunt *P. Victorii* explicationes suarum in *Catonem, Varronem, Columellam* castigationum, (separatim) Lugd. apud *Seb. Gryphium* 1542. 8. et cum scriptor. R. R. Paris. 1543. 8. ex offic. *Rob. Stephani*, — tum *Enarrationes vocum priscarum in libris de R. R. per G. Alexandrinum; Ph. Beroaldi* in *Columellam* annotatt.; *Aldus* de dierum generibus, simulque de umbris et horis, quae apud *Palladium.* Lugd. 1549. 8. liber rarus.

Locus *Varronis* apud *Nonium Marcellum* errore liberatus in *Io. Taylori* lectionibus

bus Lyfiacis, (praefix. eius edit. Lyfiac,) cap. I. tom. II. pag. 225. ed. Reiske.

De versionibus R. R. *germanicis* v. *Degen* Versuch einer vollständ. Litteratur der deutsch. Uebersetzungen der Römer, sect. II. p. 527 sq. — Ueber die römischen Schriftsteller von der Landwirthschaft von *Moritz Adolph Rump*, Münster 1796. 8. Maxima pars constat locis scriptorum R. R. germanice versis. Reliqua pars est adpendix de romana R. R. sed vniuersa ratio non placet censori in Ien. A. L. Z. a. 1797. nr. 318.

A Survey of the ancient Husbandry and Gardening, collected from *Cato*, *Varro*, *Columella*, *Virgil*: — — wherein many of the most difficult Passages in those Authors are explain'd. — By *R. Bradley*. — London. 1725. 8. — The Villas of *Varro*, *Columella* and *Palladius* illustrated by *Robert Castell*, in eius *Villas of the Ancients illustrated*, Lond. 1728. fol. v. *Brüggemann* View etc. pag. 514. — *Pontedera* in Antiquitatum latin. graecarumque enarrationibus atque emendationibus, Patav. 1740. 4. per multa Varronis loca R. R. duoque de L. L. illustrat emendatue.

Ad pag. 124. sect. 6. lin. ult.

Varronis Atacini Narbonensis, qui ab *Atace* fluuio *Atacinus* est dictus, (Porphyrione ad Horat. Sermon. I. 10, 46. auctore) fragmenta

menta plura collegit, docteq̄ explicuit et de illo poeta geographo curate fuseq̄ egit *Io. Christian. Wernsdorf*, Professor quondam Helmstadiensis, in *Poetis latinis minoribus*, tom. V. part. III. (Helmstadii 1792. 8.) pag. 1385 — 1418. Antea, sed pauciora, tradiderat de eo in tom. I. pag. 153 sqq. Quae igitur vir ille, dum viueret, et doctissimus et humanissimus latius exposuit, equidem in angustum quasi locum concludam. Floruit hic *Varro* maxime Caesaris et Triumvirorum tempore. Hinc *bellum sequanicum*, a Julio Caesare magna cum gloria gestum, in quo vel militauerat ipse, vel praecipuas res gestas tamquam e propinquo spectauerat, perscripsit, et breue aliquod belli ciuilibus monumentum reliquit in epigrammate de Licini, Catonis et Pompeii tumulo, e quo tamen, (ait *Wernsdorf*.) utrum Caesarianis, an Pompeianis partibus addictus fuerit, vix colligatur. Scripta eius fuerunt. 1) *Chorographia*, in quo opere, quod *Licentius* in carmine ad Augustinum v. 1. vocat *arcanum Varronis iter*, (v. *Wernsdorf*. P. L. M. vol. III. pag. 516. et vol. I. p. 155.) *Varro* non solum regionum terrae, sed coelestium etiam, et sphaerae vniuersae descriptionem dedit, orbisque pariter siderum et planetarum ac terrarum hunc orbem peragrauit. 2) *Libri nauales*, quorum partes fuisse videntur *opus de littoralibus*, a *Solino* cap. XI. citatum, et liber *Eu-*

ropa inscriptus, ac fragmentum *Ponticon* quod quidem in Anthol. veter. latin. epigramm. et poem. lib. V. carm. CXIII. sub nomine *C. Iulii Solini* vulgo editur; sed iam a Scriuero carmen Varronis Atacini habetur: v. *Burmann.* II. ad illam Anthol. tom. II. pag. 383 sq. et *Wernsdorf.* l. c. vol. I. pag. 153 sqq. qui id fragm. pag. 161 sq. nullius auctoris nomine praefixo recudi fecit atque explicuit, sed tom. V. part. III. pag. 1395. illam coniecturam lectorum iudicio permittit. — 3) *Argonautica*, in quo carmine non solum, (vt vulgo existimatur,) Apollonium in Argonauticis; sed plures poetas, geographos praesertim, sequutus, imitatus et tam libere vertisse, vt multis in locis suo vteretur ingenio, videtur *Wernsdorfio* pag. 1392. tom. V. part. III. — 4) *Satyræ* et quidem Lucilianæ, quæ vero plausum Horatii non tulerunt ferm. I. 10, 46. Inter satyrarum tamen Ter. Varronis fragmenta esse nonnulla, quæ praesertim hexametro scripta sunt, quæ Atacino debeantur, suspicatur *Wernsdorf.* — 5) Heroicum carmen *de bello Sequanico*, cuius librum II. citat *Priscianus* lib. X. p. 877. *Putschii.* — 6) *Leucadia*, elegiarum siue amorum liber, post Argonautica scriptus. — Longum carminis astronomici *de defectu Lunae* fragmentum sub titulo *Astronomica* in *Burmanni Anthol. lat. lib. V. n. 46. tom. II. pag. 322.* quod alii *Fulgentio*, alii *Varroni Atacino*

Atacino adscribere malint. *Burmannus* II, in notis ad illud carm. ex sententia P. Wesselingii et Ger. Meerinanni demonstravit, Sisebutum, Gothorum in Hispania regem saec. VII. habuisse parentem. — Quanti aestimatus fuerit Varro Atacinus a veteribus, patet ex testimoniis de eo, a *Wernsd.* pag. 1398 sqq. collectis. — *Vossius* de hist. lat. lib. I. cap. 16. et de poetis lat. pag. 21. *Funccius* de vir. aetate L. L. cap. V. §. 9. pag. 312. aliique a Wernsdorfio laudati de Varrone Atacino egerunt.

Ad pag. 125. §. 2. de Cicerone, lin. 4.

Sextus Aurelius Victor de viris illustribus cap. 81. breuiter persequitur vitam Ciceronis, atque interpretes, praecipue Schott. in notis ad illud caput in edit. Arntzenii pag. 295 sqq. plura adtulerunt. — De duobus rarissimis M. T. Ciceronis antiquis numismatibus argenteis, in bibl. Caesarea seruatis, v. *Kollarium* in supplem. ad Lambecii comm. de bibl. Caesarea Vindob. vol. I. col. 475. imprimis *Lambecium* ipsum vol. II. col. 483. — col. 508. vbi varia, quae ad Ciceronem pertinent, exponuntur; in his col. 487 sqq. *de Signo Mineruae*, quod Cicero domi suae religiosissime coluit, et a. v. c. 696. priusquam exilii causa ex vrbe discederet, in Capitolium transtulit, ibique dedicauit cum hac inscriptione, *Mineruae custodi urbis*, docte co-

pioseque agitur; pag. autem 503 sqq. de rarissimo numismate argenteo, quod a *M. T. filio Cicerone, triumviro monetali* culum est.

Ad pag. 125. lin. 11.

De hoc *Archia*, nato Antiochiæ a. v. 636. eiusque carminibus tam maioribus, quorum tantum memoria adhuc superest, quam minoribus, quorum partem servant analecta graeca Brunckiana tom. II. pag. 92 et 528. docte copioseque agit cæl. *Ilgen*, Professor Ienensis, in Opusculis variis philologicis, tom. II. part. I. Erfordiae 1797. m. 8. pag. 37 sqq. Hic vero, ubi multa de ingenio Archiae poetico et imitatione disputarat, eiusque epigrammata cum aliis contulerat scite; concludit pag. 88. Ciceronem in laudibus Archiae celebrandis plusculum amicitiae tribuisse, quam concedebat veritas; et iudicium de eo ita capiendum, ut, quod alii statuerent, magis expressisse videatur, quam quod ipse, si veritati litare voluisset, indicaturus fuisset. Enimuero est animaduertendum, Ciceronem non historici, sed oratoris et patroni causae personam suscepisse atque sustinuisse, qui omnia orationis lumina ad illustrandum atque orpandum Archiam suam adhiberet.

Ad pag. 127. fm.

Dele. *timidiusculis* cum reliquis verbis, et leg. *paullo timidior. Pro re quidem publica*
vel

vel inimicitias suscipere haud recusabat, et in defendenda aliorum, ut Sexti Roscii, innocentia, aut coercenda propulsandaque ab amicis aliisque, quibus illata erat, iniuria, et accusandis opprimendisque etiam potentiorum atrocitate, vi infestisque consiliis erat fortis. At tamen in ultimo vitae suae actu, republica perturbata et concussa, praesertim extrema aetatis tempore varia animi — — — signa dedit etc.

Ad pag. 129. lin. 20. adde:

In doctrinis tamen, in quibus Stoicorum potissimum placita est amplexus, de officiis humanis, aperte libereque sensit, fuitque constans. — De *Ciceronis* iactantia late differit *Ferrarius* libr. V. ep. XI. pag. 359 364. in edit. II, Epistolarum, in quibus omnia fere, quae in oratt. M. Tullii dubia occurrunt, polemicè illustrantur,

Ad pag. 131, lin. 4. de editione Mediolanensi.

Vol. I. et II. prodierunt 1498, quaedam exemplaria vol. II. habent in fine a. 1 99. vol. III. et IIII. a Saxio referuntur ad ann. 1499. Plura leges de illa edit. in *Ios. Ant. Saxii* historia literat, typographica Mediolanensi col. 415 sq. et 604. not. q. ac 605. not. g. pag. vero 525 sq. recudi fecit Alex. Minutiani epist. nuncupatoriam ad Io. Iac.

Triultium. add. *Clement* Biblioth. curieuse
historique. et critique tom. I. pag. 139 sq. it.
cl. *Panzer* A. T. II. pag. 88 et alios, quos
laudaui in *Introd.* II. pag. 47.

Ibid. lin. 23.

De ed. *Victoriana* eiusque raritate v. *Cle-*
ment l. c. pag. 141. — de ed. *Rob. Steph.*
pag. 143. et p. 144 sqq. plures is recenset
aut enumerat edd. vett. *Opp. Ciceron.* —
add. de vtraque illa edit. *Denis Mem. bibl.*
Garell. pag. 431 — 435.

Ad pag. 133. lin. 5. Lambini editio, cum
eiusdem additament. rec. est. Londini per *Io. Iak-*
son et *Edm. Carpenter.* 1585. IX. tom. 8. —
Ibid. lin. 21. pro quodam leg. *quibusdam.* —
Cic. opp. in 12. excusa quoque sunt *Parif.* ap.
Sira. Colinaeum, 1543. V. voll. — ex ed.
Aemilii Ferreti, *Lugd.* ap. *Seb. Gryphium,*
1553. VI. voll. — *ibid.* ap. heredes *S. Gry-*
phii, 1560. IX. voll. — *Elzeviriana* ed. *ibid.*
1642. X. voll. 12. — De hac aliisque *Opp.*
Cic. editt. v. *Rewinsky* catal. pag. 24 sqq. —
Amstel. 1658. ap. *Ant. Blaew.* VI. voll. —
Coloniae (Geneu.) 1615 sqq. IV. voll. —
Cic. Opp. cum *Gruteri* et selectis variorum
notis etc. *Amstel.* *Elzev.* 1661. 4. II. voll. —
De *Aldina* 1583. voll. X. fol. v. *Denis* l. c.
pag. 435.

Ad pag. 136. lin. 2.

Clavis Ciceroniana quartum prodiit separatim Halae Saxon. 1777. 8. Ad partem illius clavis, n. ad indicem latinitatis *M. Jac. Baden*, Prof. eloq. Hauniensis, pulcrum dedit supplementum, renouatum in eius Opusculis latinis, Hauniæ 1793. 8. nr. 6. Ibidem nr. 19. defenditur constantia Ciceronis in iudiciis de hominibus rebusque, et nr. 23. agitur de poetica Ciceronis facultate. — De ed. *Ernestina* v. quoque *I. Frid. Wolf*. praef. ad Cic. Tuscul. p. VI. sqq. et *J. Chr. Frid. Wetzel* praef. ad Cic. Cat. mai. pag. XII. sqq. et ad Brutum p. LXVI. sqq.

Ad pag. 137. lin. 3.

A. 1788. acc. tomus IX. *orationum Cicer.* et vltimus forte totius editionis. Ab hoc enim tempore nullum nouum exiit e prelo volumen, nec, quantum comperi, plures huius editionis tomi comparebunt. Rhetoricorum autem II. volumina, quae totius operis siue omnium Opp. Ciceronis tom. 23 et 24 constituissent, prodierunt a. 1777.

Ad pag. 137. lin. 12 et 14.

Corrige *notis* — *subsequentur*. Add. edit. *Opp. Cicer.* nitidam et correctam, ex Oliueti recensione ductam, Glasgae, in aedibus academicis; exc. R. et Andr. Foulis. 1749. XX. voll. in 12. — Nouam eamque criti-

criticam et praeclaram, in qua tamen ab Ernestina, siue lectionem spectaueris siue adnotationem, saepe facta est discessio, editionem curare instituit cl. *Beck: M. T. Cic. Opera ad optimos libros recensuit, animaduersif. criticis instruxit — Christ. Dan. Beck. vol. I. oration. tom. I. Lips. 1795. 8.*

Ibid. lin. penult.

De ed. *Ienson. v. Clement l. c. p. 153 sq.* qui in nota alias edd. commemorat peruectas, add. cel. *Panzer A. T. III. pag. 69.* in quo opere praestanti multae Rhetoricorum Cic, edd. saec. XV. passim curateque indicantur, quarum insignem copiam ex indice siue vol. V. pag. 148 sq. vno obtutu cognosces. De multis in *Introd. II, pag. 65 sqq.* fusius disserui. — *Rhetorica vetus et noua Neapoli* per Arnaldum de Bruxella, 1472. fol. — *line loci nota*, 1475 et 1476. fol. — *Mediolani* per Phil. Lauagnam 1477. fol. — *Venetiis* per Philipp. Condam Petri, 1479. fol. — *cum comm. Victorini et Georgii Vallas.* Venet. per Guil. de Fridino, 1490. fol.

Ad pag. 138. lin. 5. leg. seniori et add. *Oratio*, qua ostenditur, libros ad Herennium non esse Ciceronis, composita a M. *Huberto Luetano*, Nouiomacho. Viennae Austr. 1519. 4. contra Ant. Mancinellum. v. *Denis* Wiens Buchdruck. Geschichte, p. 573 sq.

Ad

Ad pag. 138. fin. 13.

Mediolani, apud Ant. Zaratum. 1474. fol. — *Venet.* ap. Nic. Ienson, 1475. fol. — ib. 1476. fol. — *Papiae*, ap. Iac. de S. Petro. 1477. fol. — *Parif.* (ap. Petr. Caesaris et Io. Stoll) 1477. fol. — ibid. (per eodem, non, vt *Denis* in supplem. A. T. Maitt. part. I. scripserat, per Vdalr. Gering.) 1478. fol. — (*Friburgi*) 1493. fol. — *Neapoli* f. a. per Sixt Riessinger, fol. et ibidem per Matth. Morauum, fol. — *Cic. Rhet. vet. et nouorum* cum *Marii Fabii Victorini* commentariis amplis et pro illo tempore bonis, nec hodie spernendis, exemplum sine titulo, custode et pagina: incipit ab auersa priui folii pagina; *Prooemium. liber. Marii Fabii Victorini Rhetoris in rhetoricis, Ciceronis liber primus incipit.* — In calce totius voluminis: *Impressum Venetiis per Ioannem de Forliuio et Iacobum Britannicum Brixianum. M. CCCC. LXXXIII. (1483.) fol. Exemplar est in bibl. acad. Erlangensi.*

M. T. C. Rhetoriorum libri cum tribus commentis. (n. Franc. Maturantii et Anton. Mancinelli in rhetor. nouam. M. Fabii Victorini in rhetor. vet.) in calce: impressum Venetiis per Phil. Pincium Mantuan. 1496. fol. Exemplo meo sunt ab initio leues quaedam adnotatt. adscriptae. (add. *Panzer. III. pag. 399.*) — et Venet. 1511. fol. —
Rheto-

Rhetorica et noua et vetus cum comm. *M. Fabii Victorini*. Venet. 1493. fol. (v. Denis memor. bibl. Garell. p. 150 sqq.) Illae Mediolani atque Venetiis saepius sunt saec. XV. formulis typographicis descriptae. add. Introd. I. p. 69. — Rhetor. lib. IV. ed. *P. Manutii* Venet. 1550. 1559. 8.

Ibid. lin. 22.

Cracouiae etiam excusi sunt Rhetoric. libri IV. per Io. Haller. 1517. 4. — de inuentione et arte rhetorica libri II. typis Math. Scharffenberg. et impensis Marci Scharffenberg. 1527. 8. — *Cicer.* commentar. rhetoric. ad C. Herenn. libri IV. ex offic. Vngleriana, impensis Marci Scharffenberger. 1527. 8. v. *Panzer* VI. pag. 458 et 470. — Rhetoricor. ad L. Herennium libri IV. cum elucidat. *Franc. Maturantii* et *Anton. Mancinelli*, praesertim in I. librum et cum familiari admodum *Iod. Radii Ascensii* in omnes IV. libros explanatione ac epitomatibus suis quibusque capitulis per *Claud. de Gurgite*, Parisin. adiectis. Item eiusd. *M. T. Cic.* de inuentione libri II. a *Mario Fab. Victorino* rhetore expositi. Venundantur Lugduni a Martino Boullion. — In calce: impress. Lugduni per Magistr. *Steph. Baland.* 1513. in 4. mai. aut fol. min. — *Victorini* comment. in rhetoricos Cic. Paris. H. Steph. 1537. 4. *Argentor.* ex typogr. Matth. Schurer. 1515. 4.

Diuersa est ed. *Rhetor.* lib. IV. et de inuentione libr. II. Argentor. ex aedib. Schureri, 1518. 4. — *Cic.* *Rhetor.* ad Heren. libri IV. ad vetustissimor. codd. fidem restituti: apud Mich. Vascofan. Paris. 1536. 4. (praef. editor. *Iod. Badii Ascensii* scripta est in. Dec. 1528.) — de inuentione et arte rhetorica libri II. ibid. ap. eundem. 1536. 4. Plura v. apud Maittaire A. T. II. pag. 843. not. — *Rhetorica et de inuentione.* Lugd. ap. Gryphium. 1535. 8. — Paris. ap. Colinaeum 1541. 8. — ib. ap. R. Steph. 1544. 8.

Ad pag. 139. lin. 14.

Nasambaeni commentaria in libr. *Cic.* de inuentione. Venet. apud Bologn. Zalter. 1564. 4. — *Sallier* de libro *Ciceronis Lullus* inscripto, in *Hist. de l'Acad.* Paris. des I. et B. L. vol. V. pag. 213 fqq. — In *Magazin für öffentliche Schulen etc.* vol. II. part. I. Brem. 1791. 8. varia loca libr. ad Herennium a crisi aliorum vindicantur ope interpretationis. — De versione *german.* Friburg. 1493. fol. etc. v. *Degen* *Litteratur der deutschen Uebersetz.* pag. 60 fqq. — Hic quoque iuuat memoria renouare libri haud spernendi: *Rodolphi Agricolae Phrisii de inuentione dialectica libri tres.* in 4. Primi libri finis est tabula, qua Rod. Agric. locos *Cic.* et *Themistii* cum suis, et suos rursum

sum cum illorum locis confert. In calce operis: *Coloniae a. 1520. etc.*

Ibid. sub fin. post: Venet. 1485. —
 Editionem aliam anni 1488. sine pagina, custode vllaque alia signatura sueta, ipse possideo. In meo quidem exemplo nullus adparet titulus libri; sed incipit statim: „Clarissimi et eloquentissimi Rhetoris *Omni*boni *Leonicensi* oratio de laudibus eloquentiae. Tum sequitur eiusdem praefatio: hanc excipit textus Cic. cum amplissimo, qui marginem ambit, commentario, ad libros tantum de Oratore, haud inepto quidem nec inculto; attamen minus erudito et nimis verboso, inque interpretatione verborum locorumque saepe tenui molestaque versante. Sunt autem in volumine Cicero de oratore; de perfecto oratore ad Brutum; liber Topicorum; de partitionibus, de claris oratoribus; de petitione consulatus; de optimo genere orationum; orationes Aeschinis et Demosthenis, ab Leonardo Aretino in latinum conuersae; cum epistola Aeschinis ad senatum atheniensem. In illius fine: *Vniuersi operis finis per Thomam de Blouis Alexandrinum: impressi Venetiis a. natiuitatis dominicae M. CCCC. LXXXVIII. die XVI. Maii.* Denique sequitur epistola editori Hieronymi Squarzacici ad Petrum Busonum, et registrum chartarum vniuersi operis. In fine librorum de

de oratore calamo scriptum legitur in meo exemplo: „Hic liber collectus et emendatus est Iohanne Calphurnio interpretante in praeclarissimo gymnasio patauino a. 1491.“ Calphurnii interpretatio, si, quod quidem vix crediderim, ea erat, quae partim inter lineas, partim margini exempli mei manu est adscripta, haud sane erudita fuit et subtilis *). — Eadem opusculorum collectio repetita est *Venetis* ap. Anton. de Strata 1495. fol. — et sine loci nota 1495. fol. — *Cic. de oratore* cum comm. *Omniboni Leonicensi*. Venetiis per Barthol. de Zanis de Portesio. 1494. fol. in catal. bibl. Christii II. pag. 48. (forſan aditi quoque fuerunt reliqui libri memorati.) et ſ. l. nota, adnotante *Panz.* IV. p. 112. — *Ciceronis* — rhetorica omnia ex ed. P. Manutii. Venet. 1550. 8. — Rhetorica ad C. Herennium, libri IV. incerto auctore. *Ciceronis* de inuentione libri II. Topica. — Oratoriae partitiones. Corrigente P. Manutio Aldi fil. Venet. 1554. 8. — *Cicer. de orat.* libri III, orator, de clar. oratoribus corrigente P. Man. Aldi F. Ven. 1554. 8. In ſerie ed. Ald. p. 99. minus diſerte indicantur illae editiones. — De edit. Aldina: *M. T. C.* omnia Rhetoricorum opera, corrigente P. Ma-

*) De prima aliisque antiq. edd. v. Rewiczky catal. p. 21 ſqq.

P. Manutio: de oratore: de claris oratoribus: Orator et de optimo genere oratorum. Ven. ap. Aldi fil. 1546. 8. v. Serie ediz. Ald. p. 82 sq. — de oratore. Paris. ex offic. Roberti Stephani. 1537. in forma minima. — per *Melancth.* Paris. ap. Colin. 1537. 8. — Rhetorica ed. *Io. Boulierii.* Lugd. Ant. Vincent. 1562. 12. — de oratore. Londini, per Ec Kingston. 1573. 8. — Cantabrigiae, ex officina Io. Legat. 1589. in 8. et 4. — Antwerp. 1656. 12.

Ad pag. 140. lin. 8.

Cic. de oratore. — lib. III. cum reliquis libris Cic. qui ad artem oratoriam pertinent, cum interpr. et notis in usum Delphini, edidit *Iac. Proust.* Paris. 1687. 4. II. voll. rec. Oxoniae 1714 et 1723. 8. — *Pearcii* edit. etiam repetita est Londini 1771 et 1778. 8. — de oratore, Glasguae 1749. 12. — *Cic. vom Redner in III. B. zum Gebrauch auf Schulen von neuem durchgesehen und herausgegeben von M. Io. Chr. Fried. Wetzel.* I. vol. qui textum continet refictum, discessione interdum ab Ernesto facta, aut vetere lectione reuocata: — II. vol. in quo res verbaque docte quidem atque intelligenter explicantur; sed interdum iniuriam fecit W. aliis, a quibus profecit. Brunsvici 1795. 8.

Ad

Ad pag. 140. lin. 14.

De versionibus *anglicis* *G. Parry*, Londin. 1723. 8. — *Guil. Guthrie*, cum notis historicis et exegeticis. Lond. 1742. 8. — correct. 1755. 8. — et *Georgii Barneſii*, cum notis et illustrationibus. 1762. 8. vide *Brüggemann* *View* pag. 483 sq. qui etiam citat: *Abstract of Aristotle's Rhetorick — of Cicero's Treatise concerning the Orator. Comparison of these two Tracts. By John Lawson, D. D.* in eius *Lectures concerning Oratory*. Lond. 1759. 8. *Lecture the third.* pag. 44 — 58. — De *italicis* versionibus librorum rhetoricorum et de oratore v. *Paizoni* *Bibliot. degli autori — volgarizzati tom. I.* pag. 230 — 236. *Libr. de oratore versio, a Lud. Dolce facta*, prodiit Ven. 1547. 8. — correct. 1554. 12. — rec. cum praef. historico-critica etc. ib. 1745. 4. conf. *ephem. litt. Lips. a. 1745.* pag. 449. — *L. L. Lsobergi* *paraenesis ad lectionem librorum Ciceronis de oratore.* Görlicii 1585. 4.

Ad pag. 140. lin. 22.

Brutus cum libris *de oratore*, et libro, inscripto, *orator*, prodiit *Romas in domo magnifici viri Petri de Maximo*. 1469. 4. mai. v. *Clement* l. c. pag. 152 f. not. 90. et alios, quos laudat cel. *Panzer* II. pag. 409 sq. — *Orator* seorsum impressus, atque ex aldino exemplari aliisque libris correctioribus dili-

genter emendatus. Viennae Austriae 1527. 4.
 (v. Denis Wiens Buchdrucker - Geschichte,
 pag. 252.) — de claris oratoribus liber, qui
 dicitur *Brutus*, sec. Aldi exemplar. Cracou.
 in offic. Hieron. Victoris. 1528. 4. — ibid.
 ap. Matthi. Scharffenberg. eodem anno. 4. —
Brutus et Orator. Glasgae 1748. 18. —
Brutus — perpetua annotatione illustratus a
 Io. Chr. Frid. Wetzel. Praemittitur I. G.
 Schneideri epistola critica. — Halae 1793. 8.
 In lectione constituenda saepe discessit ab Er-
 nesti exemplari: in praefatione autem eum-
 dem Ernestum reum facit negligentiae et
 multorum errorum in indice historico, qui
 est pars clavis Ciceronianae, commissorum.
 conf. ephemer. litter. Götting. a. 1794. pag.
 53. — *Anglica Ionesii versio Bruti et Ora-*
toris laudatur et secundum *Brüggemann* l. c.
 pag. 484. prodiit Londini 1776. 8. — De
gallitis rhetoricorum libr. et orationum ver-
 sionibus v. *Goujet* Bibliothéque Française,
 tom. I. p. 325 sqq. et tom. II. p. 221 sqq. —
Castigationes locorum quorundam ex Bruto
M. T. Cic. et ex oratore et epistolis familia-
ribus eiusdem, adiecta nonnullorum explica-
 tione. Per Io. Rinium, Athendoriensem. Sa-
 lingiaci, Io. Soter excud. 1537. 4. Loci
 quidam ex or. Verr. ex Tuscul. III. ex l. de
 Offic. ex l. de Legibus et ex epist. ad Attic.
 corriguntur aut tentantur: plura loca libro-
 rum in fronte memoratorum grammaticae
 per-

pertractantur. — De cod. quodam, in quo
 insunt libri rhetor. Brutus, de oratore libr. III.
 et Orator, v. *Villoison* in *Anecdof. graecia*
 tom. II. pag. 177. not. — *S. Monrad* *Obss.*
 ad Brutum. Hauniae 1779. 8.

Ad pag. 141. lin. 4.

Cic. Orator (cum commentario *Victor.*
Pisani), *de fato, Topica et de vniuersitate*
 cum comment. *Georgii Vallae*. Venet. per
 Bonetum Locatellum. 1492. fol. v. *Pauzer.*
 III. pag. 314 sq. et quos ille laudat; item
Seybold progr. cit. pag. 4. — *Topic.* cum
 comment. *Ge. Vallae*, Venetiis f. a. apud
 Anton. de Strata. fol. — et *ibid.* apud eum-
 dem, 1481. fol. — *Topica*, it. *de partitione*
oratoria dialogus, it. *de optimo genere ora-*
torum. Argentorati per Io. Knoblochum,
 1527. 8. — *Topica M. T. C.* cum *Anitii*
Manlii Severini Boëtii et *Io. Visorii Coeno-*
mani commentariis. His iam recens adie-
 cimus *Barthol. Latami* explicat. cum *Phil.*
Melanchthon. ac *Christoph. Hegendorphini*
scholiis, Lugd. apud *S. Gryph.* 1545. 8. —
Boëtii comment. iam *Parif. ap. Rob. Steph.*
 1535. 8. prodiit.

Ad pag. 141. lin. 12.

De partitionibus oratoriis, sine l. et an.
 (Neapoli apud *Matth. Morauum.*) fol. pars
 esse videtur edit. Neapolitanae librorum rhe-

toriorum. — f. l. et a. (Romae,) ap. Steph. Planck. 4. — f. l. et a. (1475.) fol. de quibus edd. v. *Panzer*. IV. p. 384. II. p. 338. et IV. pag. 113. — De partitione oratoria dial. de optimo genere oratorum — per *Io. Langium*. exc. Mel. Lotter. Lipsi, 1517. fol. — De partitione oratoria dialogus, ex Aldino exemplari quam emendatissime seorsum impressus. Viennae Pannoniae in aedibus Singrenii, 1525. 4. v. *Denis* Nachtrag zu seiner Buchdruckergesch. Wiens. pag. 53.

M. T. Cic. de partitione oratoria, dialogus, atque adeo compendium, quo rhetorices praecipua, quae alibi pluribus tradidit, et breuiter et dilucide docet, adiectis scholiis, item orat. duabus, artificio rhetorico illustratis a *Gerardo Bucoldiano*. Orat. M. T. Ciceronis pro rege Deiotaro ad Caesarem: oratio Q. Fabii Maximi apud Liuium de Pu. Scipionis in Africam traiectione. Coloniae ap. Gymnicum a. M. D. XXXI. (1531.) 8. — *Cic. de partitione oratoria, cum comment. I. L. Strebasi et G. Vallae*, Placentini. Lugd. Batou. S. Gryphius. 1541. 8. — id. liber, cum Ciceronian. orationum statibus et horum ad res ciuiles accommodatione, ed. per Io. Angerstein, Slesvig. 1593. 8. — *Cic. de optimo genere oratorum liber, cum commentar. Achillis Stati Lusitani*. Lutet. apud Vascofanum. 1551. 4. — Appendiculae explanationum *Achillis Stati* in Ciceronem de opti-

optimo genere oratorum, topica et de fato.
 Antwerp. 1553. 8. — Io. Anton. Viperani
 commentar. in *Cicer.* de optimo genere di-
 cendi. Antwerp. C. Plantin. 1581. 8. —
 In omnes de arte rhetorica *M. T. Cic.* libros
 doctissimos, virorum commentaria. *Venet.*
 ap. Aldi filios. 1546. fol. Nomina singulo-
 rum interpretum repetuntur in Serie dell'
 Ediz. Aldine. ed. II. pag. 83 sq.

Ad pag. 142. lin. 18.

Edit. per Adam. de Ambergau splendida
 luculentaque eademque rarissima, est sine ti-
 tulo, custode et paginae nota. Incipit sta-
 tim: „*M. T. C.* pro Magna Pompeio Lu-
 culentissima ad Quirites Oratio foeliciter in-
 cipit.“ Hanc excipit oratio pro Milone etc.
 Post orationem pro Coelio Rabirio sequitur
 Inuectiva C. Sallustii in Ciceronem cum re-
 sponse Ciceronis contra Sallustium. Clau-
 ditur opus *M. T. C.* libris I. II. III. IV. in-
 vectiuarum in Catilinam. Praeter citatos in
 Introd. I. pag. 83. et in breuiore notitia v.
Clement l. c. pag. 151. vbi a pag. 150. de
 quibusdam aliis principibus orationum edita
 agitur, et cl. *Panzer*. III. pag. 92 sq. alios-
 que V. D. quos ille laudat *). — Praeter ea

M 4

notan-

*) Waldaser. et multas alias siue omnium siue
 singularum orationum reliquorumque libro-
 rum *Cicer.* editiones excitatas memoratas,
 que deprehendes in catal. biblioth. Bünauian.
 vol. I. pag. 277 fqq.

notandae sunt: *Orationes, Venetiis*, ap. Phil. Pinzium, 1493, fol. — *ibid.* per Barthol. Zanis de Portesio. 1499, fol. (v. *Freitag* adpar. litterar. I. pag. 265 sq.) — per eundem oratt. omnes cum Verrinis et Philippicis, *ibid.* 1495, fol. — et per Io. de Forliuio et Jac. Brixian. Venet. 1483, fol. — *Oratt.* (*Mediolani* apud Ant. Zarotum,) f. 2. fol. — *Oratt.* per Phil. Beroaldum recognitae cum oratione in Valerium. *Bononiae*, Bened. Hectoris. 1499, fol. — *Oratt. Philippicae in M. Anton.* Venet. Io. de Colonia, Io. Manthen de *Gherretshem* (sic). 1474, fol. — Eaedem cum enarrationibus *Franc. Maturantii, Vicentiae*, Henr. de S. Vrsō. 1488, fol. — *Venetiis* per Io. de Tridino. 1494, fol. (de qua ed. quam ipse habeo, v. *Denis* Memor. bibl. Garell, pag. 156 sq.) — *ib.* per Barth. Zan. de Portesio. 1499, fol. — *Oratt. selectae, Neapoli*, ap. Matth. Moravum. 1480, fol. — *Oratt.* pro lege Manilia, Archia poeta, Ligario, Marcello et Deiotaro. Paris. 1492, 4. per Ant. Cayllaut. — Vt plures singularum orationum Cic. editt. saec. XV, a Maittario et Panzero (v. indices,) ac Fabricio I, pag. 155 sqq. memoratas, hic praetermittam.

Ad pag. 142. lin. ult.

Add. *M. T. Cic. pro L. Flacco oratio*,
Ingenuarum artium studiosae iuventuti Her-
manus

mannus Tulichus. (sequitur adlocutio poetica XII. distich.) In calce: „Ex officina Melchioris Lottheri anno — Millesimo quingentesimo decimo sexto.“ (1516.) fol. Luculentis litteris venuste expressa est editio. — *C. Crispi Sallustii* de coniurat. Catilinae historia; et de bello Iugurthino. *M. T. Ciceronis* oratt. IV. in Catilinam. *Sallustii* in Ciceronem innectiva et huius responsio cum fragm. *Sallustii*. Basil. apud Andr. Cratandr. 1529. 8. — *Oratt.* Paris. ap. Colinaeum. 1538. 8.

Ad pag. 143. lin. 3.

Partes esse videntur diuersarum editionum. Nam in Serie dell' Ediz. Aldine, ed. II. pag. 112. citantur; *Cicer. orationum volumina III. cum correctionibus P. Manutii*; Venet. 1562. apud Paul. Manut. Aldi Fil. in 8. et pag. 120. *M. T. Ciceron. orationum volumina III.* Venet. Aldus 1565. 8. — sed iam antea ex offic. *Aldina* prodierant *Cic. Orationes*, Venet. in aedibus Aldi et Andreae soceri. 1519. 8. III. voll. 8. (v. Serie etc. pag. 48.) — corrigente *Paulo Manutio*, Venet. ap. Aldi filios, 1546. 8. III. voll. *rec.* ib. 1546. 8. III. voll. — apud Paul. Manut. Aldi fil. 1554. 8. — ib. 1559. 8. — post haec ibid. 1569. 8. III. voll. — denique cum correctionibus P. Man. et annotatt. D. Lambini — 1570. 8. III. voll. (v. Serie etc.

pag. 81. 90. 98. 108. 125. et pag. 128.)
 Lucubrationes in *Ciceronis* oratt. Venet. ap.
 Aldi filios. 1547. fol. (Serie etc. pag. 87.)

In omnes *Ciceron. oratt.* doctissimorum
 virorum lucubrationes, accurate in vnum vo-
 lumen collectae, locisque non paucis ad ve-
 ritatem emendatae, adiectis *Q. Asconii Pae-
 diani* commentariis, cum correctionibus *Pauli
 Manutii* prope innumerabilibus. — Index.
 Venetiis. Aldus. 1552. fol. (v. Serie etc. p.
 93.) — *Pauli Manutii* comm. in orat. pro
 Sextio. Venet. apud eumd. Man. 1556. 4. it.
 1559. 8. (Serie etc. pag. 102. et 109.) —
Cic. oratt. in M. Antonium, cum commen-
 tariis *P. Manutii*, Venet. Ald. 1572. 8. (v.
 Serie etc. pag. 130.)

Verum saeculo XVI. tot editiones *oratio-
 num Ciceronianarum*, siue plurium, siue sin-
 gularum, modo commentariis stipatarum,
 modo illis destitutarum, formulis typogra-
 phicis sunt descriptae, vt omnium enarratio
 vel haud necessaria, vel molesta esse videret-
 tur. Atque ego in *Introduct. I.* pag. 86 sq.
 nonnullas indicaui; plures vero *Maittaire* in
A. T. (v. indicem pag. 264 sqq.) commemo-
 ravit. Quare ego in paucarum notatione
 acquiescam.

M. T. Cicor. actionum in Verrem libri
 septem. Praepositis argumentis *Asconii* et
 partitionibus *Bart. Latomi* in singulas actio-
 nes.

nes. Parisi apud Franc. Gryphum. 1533. 4.
 Latomi praefatio scripta est *Lutetiae* 1532. —
 Accusationis in Verreni liber I. qui Diuiniatio
 dicitur, oratio quarta cum interpretatione
Hispana et scholiis *Petri Sim. Apriloi*, La-
 mimitani. Caesaraugust. Exc. Petr. Sanchez
 Expleta, typograph. regius 1574. 4. (v. Spe-
 cim. bibl. Hispano-Maians. pag. 109 sq.) —
 or. pro M. Marcello. Additae sunt quin-
 que praefationes in eandem orationem, au-
 ctore *Vincentio Blasco Garcia*. Valentiae ap.
 Petr. Patricium Mey. 1589. 4. (v. Specim.
 laud. pag. 125 sq.) — Or. I. Catil. 4. —
 Philipp. I. 4. — pro Archia 4. f. a. locique
 nota. (Lipsiae) v. *Leich*. de origine — —
 typogr. Lipsiens. p. 104.

M. T. Cic. pro Sexto Roscio Amerino
 oratio. Cum scholiis *Barthol. Latomi*. Co-
 loniae. 8. sine anni et typographi nota. —
 Oratt. pro *Q. Ligario* et lege *Manilia*, cum
 artificio ex longis annotatt. *Iac. Omphali An-*
dernaci et *Bartholom. Latomi* et argumento
 in singulas breuiter a quodam studioso col-
 lecto. Colon. 1555. 8. — Oratio pro *M.*
Caelio et tres pulcherrimae orationes *F. Li-*
vii, ad artificium rhetoricum, partim a *Bar-*
thol. Latomo, partim ab alio studioso ex-
 actae. Coloniae. f. a. in 8. — Oratio lepi-
 dissima, pro *L. Murena*, vna cum annotatt.
Philippi Melanchthonis ac *Barth. Latomi*,
 Coloniae. 8. f. a. cum *Cic.* epistola ad *Octa-*
 vium.

vium. — Orationes II. altera pro P. Sylla, altera in Pisonem. Coloniae Agrippinae. ad interfluvium *Monocerotis*. in 8. f. a. (id insigne typogr. reliquae memoratae edit. Colon. etiam habent: id quidem insigne, quo utebatur Gymnicus typogr. simile est, sed tamen in inferiore parte omnino differt; nec vero visitur in *Rothscholzii* thesauro symbolorum — — siue insignium bibliopolarum et typographor.) — Oratt. tres; pro rege Deiotaro: ad populum et equites rom, antequam iret in exilium; ad Quirites post reditum. Cum annotatt. et argumentis Barth. Latomi et aliorum. Coloniae. 8. sine anni iudicio. Acc. prima Ciceronis epistola ex quarto libro epistolarum Cic. ad Atticum. — Num plures orationes ex eadem officina prodierint, equidem definire non possum: Illae, quas citavi, vnum complent volumen, quod habeo.

Cic. pro O. Rabirio perduellionis reo: ad Quirites or. (edente probabiliter *Andr. Semperio*). Valentiae, ap. Io. Mey. 1551. 8. — or. pro lege Manilia — scholiis illustrata, quibus artificium ostenditur, (ab eodem *Semperio*) ibid. 1552. 8.

Parisi. typis *M. Vascosan.* sunt plures Cic. in forma 4. excusae orationes: — Actio- num in Verrem libri IV. priores, cum commentario *Asconii Paediani*, et *Frid. Syluii*, *Christoph. Hegendorphini* artificio, et *Barthol.*

La-

Latomi partitionibus. 1539. — orat. in *Ca-*
tilia. cum comment. *Fr. Syluii Ambiani* et
Q. Aseon. Paediani. 1540. — pro *L. Manil.*
 cum scholiis et comment. *Fr. Syluii, Jac.*
Omphalii et notis *Barthol. Latomi* et illu-
 strat. *Ant. Luschii*. 1541. — Cr. *Salustii* in
Ciceronem inuectiua oratio, cum responsio-
 ne *Cicer.* in eundem, cum *F. Syluii* com-
 ment. 1541. — oratt. III. ad *Caesarem* pro
Marcello, Ligario et rege *Deiotaro*, illustran-
 tibus *Merula, Syluio, B. Latomo, Phil. Me-*
lanckthone etc. 1543. — pro *Q. Ligario* ad
Caesarem, cum lucubrationibus *G. Merulae,*
F. Syluii, B. Latomi et *A. Luschii*. 1547. —
 in *M. Antonium philippicae* oratt. XIV. cum
 comm. *F. Maturantii, Ge. Trapezuntii, Ph.*
Beroaldi, B. Latomi, Chr. Hegendorphini et
H. Ferrarii. 1544. 1594.

Oratt. ab *Arm. Ferreto* castigatae. Lugd.
B. Gryphius. III. tom. 1541. 8. — or. pro
Cn. Pompeio, Cracou. 1507. 4. — or. pro *A.*
Lic. Archia poeta. *ibid.* per *Hier. Vietorem*.
 1518. 4. — — pro *M. Marcello* *Quinto-*
que Ligario. *ibid.* ap. *Matthi. Scharffenberg.*
 1528. 4. — or. pro *Milone*: cum com-
 pendio rhetorices ex *Tulliano thesauro* dedu-
 ctum ac concinnatum per *Jac. Locher*, et aliis
Augustae impress. a *Syluano Otmar* — im-
 pensis *Erhardi Sampachii* bibliopolae. 1517.
 4. v. *Panzer* VI. p. 451. 460. 471. 147. —
 Or. pro *Aulo Licinio* poeta — — coloribus
 rheto-

rhetoricis in margine suo loco eleganter appositis. *Vdalricus Fabri* lectoribus. In calce: Viennae Pannoniae — per Io. Singrenium. 1518. 4. v. *Denis* Wiens Buchdruckergeschichte pag. 190. — or. pro lege Manilia cum praef. Phil. Gundelii. ibid. apud eundem. 1522. 4. — or. pro T. A. Milone diligenter emendata. ibid. 1522. 4. v. *Denis* l. c. pag. 227.

Rolandi Petrei commentar. in Ciceronis orat. pro Sextio. Lutet. M. Vascosan. 1555. 4. — In Ciceronis orationem in Verrem primam explicationes Seb. Reguli. Bononiae. Io. Rubrius. 1564. 4.

Cicer. oratt. III. de lege agraria contra Seruilium Rullum, illustr. per *Petr. Ramum*. Paris. ap. Wechel. 1561. 4. — Octo orat. consulares, cum notis *Petri Rami*. Exemplar, quod habeo, inscriptum est: *Petri Rami* praelectiones in Ciceronis orationes octo consulares. Una cum ipsius vita, per *Io. Thom. Freigium* collecta. Reliqua sequens pagina dabit. Basileae per Petr. Pernam. 1575. Vitam *Rami* excipit huius oratio, *Basilea*, in laudem urbis atque academiae Basileensis ante discessum habita. Tum sequitur *P. Rami* orat. de studiis philosophiae et eloquentiae coniungendis, Lutetiae habita, a 1546. Posthaec orationes *Cicer.* memoratae cum *Rami* comment. Dein *Cic. lib. de fato et de optimo genere oratorum* cum *Rami*

Rami comment. *Platonis epistolae* a *P. Ramo* latinae factae et dialecticis rerum summis breuiter expositae: *P. Rami* Brutinae quaestiones, s. scholae rhetoricae, in quibus Brutus et Cicerò colloquentes inducuntur, ac multa contra Aristotelem et Ciceronem disputantur: denique *Georgii Cassandri* tabulae breues et expeditae in praeceptiones rhetoricae.

Commentarii notationis artificii rhetorici ac dialectici in orat. *M. T. Ciceronis*, quam habuit pro A. Lic. Archia poeta, autore *Valentino Erythraeo*, Lindaiensi. Eiusdem Erythraei commentariolus in orat. *Cic.* pro M. Marcello. Argentor. per Vuendelin. Rihelium. 1550. 8. cum textu utriusque orationis, in sectiones diuiso vel potius discerpto. — Commentarius *Mich. Toxitas*, Rhaeti, P. L. in orat. *M. T. Cic.* pro domo sua. Ex scholis *Io. Sturmii* pomeridianis. Tiguri ex offic. Rod. Vuiffenbachii. 1551. 8.

Oratt. per *Io. Mich. Brutum*. Lugd. A. Gryph. 1570. 8. III. tom. — Or. pro Milone, cum enarration. *Iac. Cruquii*. Antwerp. ap. C. Plantin. 1582. 4. — cum notis variorum. Lugd. A. Gryph. 1586. 8.

Dispositio orationis *Cic.* pro Archia, per Phil. Melanchthonem. Hagenoae. 1533. 8. — *P. Ceruti* commentar. in orat. *Cic.* pro M. Marcello. Veronae 1589. 8.

Cic.

Cic. orat. pro A. Licinio Archia poeta,
logice resoluta et proposita per *Io. Erasmum.*
Hauniae ap. Laur. Benedictum. 1590. 4.

In bibl. Thottiana, (v. catal. illius tom.
IV. pag. 109.) fuit exemplar, in cuius fron-
tispicio exstat adnotatio Io. Grammii de in-
signi raritate illius libri in Dania prohibiti.

Oratt. pro C. Rabirio cum notis *Turneb.*
Genev. 1596. 8. — or. pro Milone. Vien-
nae Austr. excud. Mich. Zimmermann. 1557.
4. (*Denis* l. c. pag. 541.)

Cicer. orationes. tom. III. Londini typis
Vautrollerii 1579. et saepius rec. in 8.
et 16.

Orationum *M. T. Cic.* vol. I. et II. ex
emendatione *Dion. Lambini.* Omnia et recta
figura et inuiolata annotationum puritate,
cum optimis editionibus ad amissim conue-
niunt. Londini per Io. Iacksonum et Edui.
Bollifantum. 1585. 8. — *Cic. orationum* vo-
lumen primum a *Io. Mich. Bruto* emenda-
tum. Londini typ. Vautrollerii, impensis I.
Harrison. 1587. 16. — *ibid.* III. voll. exc.
Rich. Field. Licensed. (1596.) 16. — Oratt.
aliquot faciliores Ciceronis in tria causa-
rum genera rhetoribus vsitata dispositae per
Thom. Cogan. v. *Brüggemann View* etc.
pag. 484 sq. — *Orr.* IV. contra Catilinam,
cum adnotatt. M. *Io. Schöfferi.* Francof. ad
Oderam 1601. 8.

Cic.

Cic. orationum volumen selectum: (in quo continentur XII. oratt.) → vol. nouum, s. secundum, (in quo sunt XX. oratt.) Norimbergæ ap. I. Andr. Endterum, 8. sine anni nota; cum dispositione singularum orat. rhetorica et cum scholiis marginalibus rhetoricis.

Commentaria et scholia in *Cic. orationes*. Colon. Agrippinae. H. Hierat. 1621. 8. III. tom.

Cic. oratt. selectae. Lugd. B. ap. Elzev. 1639. 8. — Aboae 1669. 8. — Londini 1675. 1679. 1686. 8. — Amstelædami 1705. 8. ad exemplar editionis *Iani Gruteri*, cum præfatiuncula Cornelii *Sladi* et *Adriani Iunii*, Gymnasiarch. Amstelodamens.

Ad pag. 143. lin. 22.

Pro. 1649. leg. 1749.

Ad pag. 144. lin. 3.

Addam recentissimarum quarundam editionum notitiam. — *Cic.* oratt. selectae, ex rec. *Io. Georg. Graeuii*. Glasguae 1733. 8. — Philippicae oratt. cum Paulli Manutii argumentis et commentariis, cura *Io. Friedl. Stiebelii*. Lipsiae 1738. 8. — oratt. selectae XIV. med swänka Anmärkningar. Holmiae 1744. 8. — Oratt. selectae. Edinburgi 1778. 12. — oratt. selectae IX. scholis adornauit *I. K. Müller*. Moguntiae 1787. 8. — Auserlesene Reden des *Cicero*. (n. selectae vulgo editae,

N

exclu-

exclusis tamen 'oratt.' pro Sexto Roscio, pro Archia et in Catilinam.) Herausgegeben von *Fried. Wilhelm Döring*. — eiusdem Erklärende Anmerkungen zu den auserl. Reden des Cic. Brunsvici 1797. 8. — *M. T. Cic. pro A. Lic. Archia, T. Ann. Milone et Q. Ligario orationes. M. T. Cicero's Reden*. — übersetzt, mit beygedrucktem verbesserten latein. Text, kritischen Anmerkungen, erklärendem Commentar, erläuternden und beurtheilenden Sachbemerkungen von *Karl Gottlob Schelle*. Lipsiae, tom. I. 1797. 8. Comment. est nimis copiosus, nec emendationes semper plausum criticorum tulerunt. — *M. T. Cic. in Lucium Catilinam or. prima*. Des *M. T. Cic.* erste Rede wider L. Catilina. In einem hin und wieder verbesserten Texte und einer neuen Uebersetzung, nebst kritischen Anmerkungen und einem erklärenden Commentare. Halae et Lips. 1796. mai. 8. Criticam hanc textus lat. editionem, et bonam illius interpretationem eruditumque commentarium debemus diligentiae atque sollertiae *M. Morgensternii*, designati Professoris Gymnasii Dantiscani.

Ad pag. 144. lin. 24.

De versionibus germanicis v. cl. *Degen* l. c. pag 38 sqq. vbi quoque pag. 53 sq. de ludicro libro agitur; *Cicero pin großer Windbeutel, Rabulist und Charlatan; zur Probe*

aus dessen überetzter Schatzrede vor dem
 Quintilius, von D. I. E. Philippi. Halae Sax.
 1735. 8. — Add. Cic. erste Rede gegen
 den Praetor Verres, neu überetzt von I. A.
 v. L. Ienae 1787. 8. — *M. T. Cic.* Catili-
 narishe Reden: überetzt, und mit histori-
 schen Einleitungen und erklärenden Anmer-
 kungen begleitet von I. Dav. Büchling. Sten-
 dal 1794. 8. *Interpres culpae* Heinze, Bre-
 meri et Schmittii versiones, nec ipse immu-
 nis est ab omni culpa. Conf. ephem. litter.
 Tubing. 1796. plag. 24. — *M. T. Cic.* für
 den T. Ann. Milo, überetzt und erläutert:
 (interprete *Motzio.*) Halae Sax. 1794. 8. —
 für den Dichter Archias, für M. Marcellus
 Zurückberufung, für die Erhaltung des Ma-
 nil. Gesetzes, (potius, des Manilischen Vor-
 schlags zu einem Gesetz,) nebst der zweyten
 Philippischen Rede, überetzt und mit An-
 merk. begleitet. Lipsiae 1794. 8. conf. Ien.
 Allg. L. Z. m. Iun. 1795. nr. 177. et nou.
 bibl. vnivers. Kilon. germ. a. 1794. vol. XIII.
 part. II. fasc. VIII. — Zwo Reden des Ci-
 cero, als Vertheidiger des Marcellus und Li-
 garius (verfae a *F. A. Brömbfen*, cum textu
 latino,) Lübec. 1796. 4. — *Cic.* Reden neu
 überetzt, und mit Anmerkungen erläutert.
Erstes Bändchen. (oratt. pro S. Roscio et Li-
 gario.) Halae Sax. 1796. 8. Longa grauisque
 et erudita censura est in noua Kilon. bibl.

uniuersali germani. vol. XXIX. part. I. fasc. III. pag. 171 sqq.

De versionibus orationum plurium gallicis v. *Goujet* Biblioth. françoise, tom. II. pag. 221 — 241. — Mihi quidem ad manus quoque sunt: *Les Philippiques de M. T. Ciceron*. Translatées de Latin en Francoys par — *Macault*. — On les vend à Poictier, 1549. fol. — Huit oraisons de *Ciceron*, Paris. 1638. 4. — Les Oraisons de Cic. contre Verres. (per *B. Lesfargues*.) Paris. 1640. 4. — *Athans. Auger* duo volum. *Oratt. Cicer.* gallice a se versarum edidit Par. 1786. 8. et orr. pro P. Quintio et Roscio comoedo, diuinat. in Q. Caecil. action. I. in Verrem et duo priores libros actionis secundae gallice vertit notisque illustravit, in *Oeuvres posthumes d'Ath. Augeri*, inscriptis quoque: De la Constitution des Romains sous les Rois et aux tems de la Republique. II. et III. tom. Paris 1792 et 1793. 8. et in tom. IV. libr. III — V. actionis secundae in Verrem. ib. eod. anno. conf. Ien. A. L. Z. 1793. nr. 275. et a. 1794. nr. 108. mense Mart. — Or. pro Ligario cum exordio or. pro Milone, gallice versa et animaduersif. illustrata a *Dufruit*. Paris. 1786. 12. *Lewis* opella censetur. — De versione gallica antiqua or. in Verrem et de senectute v. *Mem. de l'Acad. des Inscr.* vol. XVII. pag. 759.

Amplum Orationum in sermonem italicum transcriptum catalogum notisque doctrina illustratum exhibet. Paitoni. d. c. pag. 219.
 sunt vero: *Orationi di M. T. C. di la fine fatte Italiane. Divise per i generi in Giudiciali, Deliberative e Dimostrative etc. cum adnotat. Venet. 1556. 8. Ill. tom. — Le Orationi. — tradotte da M. Lodov. Dolce etc. Ill. tom. Venet. 1542. 48. Napoli 1728. 1734. 1745 et 1749. Ill. tom. 4. — Opera analitica sopra le Orazioni di M. T. Cic. — studio e fatica del Padre Giannangelo Serra, Cappuccino da Cesena. — edit. Ill. Venet. 1761. 18. Ill. tom. 1. — Le Orazioni scelte di M. T. Cic. tradotte — da M. Lodovico Dolce. Venet. per Sim. Occhi, 1749. 8. — Orazioni di M. T. Cic. in volgar toscano recate ed illustrate con Note, a rischio del testo Latino dal P. Maestro Alessandro Bandiera. — tom. I. part. I. et II. — tom. II. part. I. et II. — tom. III. part. I. — III. Venet. 1750 et 1751. 8. — Selectae oratt. ex ejusdem interpretatione ital. et cum ejusdem notis. ed. II. correct. et auct. ibid. 1760. Ill. tom. 8. — I sette Libri — contra Gaius Verre, tradotti — da M. Gioseffo Tramazzino. Venet. 1554. 8. — Philippicae — versae a Ragazzonio. — Ven. 1556. 4. vt aliarum singularum oratt. versiones a Paitonio uberius memoratarum praetermittam: — quibus add. XII. oratt. Cic. italica*

versae notisque instructae a *Placido Bordonio*. Venet: 1789. II. tom. — *M. Cic. oratt.* italice versae, multisque notis et commentario rhetorico stipatae, auct. *Leopoldo Giannellio*. Luccae 1789. 8. II. tom.

Prima or. in *Catilinam damnata* a *Gottschalck* versa prodit. Hauniae 1769. 8.

Anglicae versiones curae enumerat *Brüggemann* l. c. p. 486 sqq. Equidem in breui recentiorum commemoratione acquiescam: Oratt. versae et notis historicis criticisque illustratae a *Gall. Guthrie* III. voll. Lond. 1741 — 1743. 8. — ed. H. correctior notisque auct. *ibid.* 1749. III. voll. 8. — contra *Catilinam oratt.* IV, interprete *Thoma Gordon*: cum eiusdem anglica *Sallustii* versione. Londini 1744 et 1769. 8. — eadem cum *Sallustio* interprete *Guil. Rose*. Londini 1751. 8. et 1757. 12. — Eadem cum *Sallustio*, auctore *Ge. Frid. Sidney*. Lond. 1795. 8. — Or. pro *M. Marcello*, cum textu latino. Lond. 1745. 8. — Oratt. selectae angl. versae cum notis historicis, criticis atque grammaticis. (auctore *Duncan*.) Lond. 1755. 8. et 1771. 8. recuf. et locupletatae variis obseruat. a *Car. Whitworth*. *ibid.* 1777. II. voll. 8. — The principal Orations of *Cicero* translated, with Notes classical and original. By *John Rutherford*. Londini 1781. 4. — Oratt. contra *Verrem*, ex interpretatione et cum notis *J. Whitt*. Lond. 1787. 4. —

In orat. pro Archia poeta, et pro T. A. Milone *Petr. White* adnotationes, in or. autem pro M. Marcello *Ioan. Helyar* commentarium scripserunt. — A Dissertat. in which the Defence of P. Sulla ascribed to *M. T. Cicero* is clearly proved to be spurious, after the Manner of Mr. *Markland*, with some Introductory Remarks on other writings of the Ancients never before suspected, London, 8. sine anni nota. — A Diss. in which the Objections of a late Pamphlet (*Rossii, episcopi*,) to the writings of the Ancients, after the Manner of Mr. *Markland*, are clearly answered: those passages in Tully corrected, on which some of the Objections are founded. With Amendments of a few Pieces of Criticism in Mr. *Markland's* Epistola critica. Lond. 1746. 8. — Instances of original Genius in eloquence from — *Cicero*, in his oratt. concerning Catiline and Milo, (auctore *Duff*,) in eius Essay on original Genius. Lond. 1767, 8. p. 217—228.

- *Benedicti Herbesti*, Neapolitani, orationis Cicer. quam ad Quirites post suum ab exilio reditum habuit, explicatio. In qua methodus in explicando servatur haec, quae singulis logicae philosophiae partibus sua tribuit officia, simulque et ad moralem philosophiam, quae spectent, diligenter observat etc. 1560. 8.

Ad meliorem orationum Ciceron. intelligentiam et ad legitimam multorum capitum iurisprudentiae atque antiquitatis rom. cognitionem et interpretationem permultum faciunt *M. Antonii Ferratii* epistolarum libri sex, in quibus omnia fere, quae in orationibus *M. Tullii* dubia occurrunt, polemicè illustrantur. Venetiis, aere I. Bap. Albritii. 1738. 4. Haec est altera, saepe locupletior editio, in qua Albrit. in praef. adfirmat, epistolas Ferratii criticas partim nunc iterum typis suis, partim nunc primum editas esse, (De editione priore, v. Introd. II. pag. 89. not. et p. 150. not.) Idem Albrit. in praef. memorat *Ferratii* analyticos in orationes *M. Tullii* commentarios typis seminarii Patavini nuper, (vt ait,) in lucem editos: de quibus v. not. pag. 151. Introd. — *Pauli Manutii* commentarius in *M. T. Cic.* orationes, multo correctius recusus est cura *Christ. Gottl. Richteri*, Lips. 1783. II. tom. mai. 8. Richter in docta longaque praefat. de illo Manutii opere et labore, de variis iisque vitiosis editionibus, de virtutibus illius commentarii erroribusque a Manutio commissis et de sua opera bene pulcreque differit.

De Balbo et Ciceronis pro illo oratione vid. Hist. litter. d'Esparna. tom. IV. lib. 8. — *H. A. Zaibich* in vermischten Betrachtungen, tom. III. part. III. pag. 279 sqq. in or. Cic. pro Deiotaro cap. VI. defendit explicatque lection.

lection. *rethor.* — in tom. II. part. III. pag. 268 sqq. tom I. pag. 200 sqq. etc. loca Cic. tentantur. — Bemerkungen über einige Stellen des Cic. de invent. II. 7. de orat. I. 36. II. 24. 66. pro Roscio Amerino, c. 31. 38. in Braunschweig. Journ. 2. 1790. VIII. — Quaedam orat. Cicer. loca illustrantur in: Magazin für bibl. orient. Litterat. I. — *D. Ch. Grimm* animaduers. aliquot in Cic. Catilin. I. Annaberg. 1790. 4. contra Ernesti emendat. — *I. F. Facii* prol. de codice IV. Verrinarum Ciceron. in biblioth. ducali Meiningensi asseruato eiusque lectionibus variantibus. Coburg. 1788. 4. — *Frid. Guil. Hagen* disp. me praeside habita, exercitationis academicæ in Ciceronis orat. Milonianam, pars prima. Erlangae 1792. 8. — *M. Car. Aug. Böttiger*, Rect. Budissæ, prol. ad locum Cic. in Catilin. III. 8, 9. Budissæ 1791. 4.

Cel. de Murn deprehendit in folio quodam, quod libri erat inuolucrum, membranaceo fragmentum orationis cuiusdam, idque habuit particulam quamdam deperditæ orationis Ciceronianæ, publicauitque in ephem. Noriberg. litterat. 1797. m. Nou. p. 734 sq. Mihi vero illud haud redolere videtur ingenium et scribendi genus Ciceronianum. Atque equidem dubito, Ciceronem scripsisse, cum nominis taxatione vocabatur et magnus,

Ad pag. 145. de Asconii Pediani enarrationibus.

Georgii Trapezuntii Rhetorica, Eiusdem de artificio Ciceronianae orationis pro Q. Ligario. Asconii Pediani in orationes Ciceronis commentaria. Antonii Lufchi Vicentini expositio super XI. Ciceronis orationes; et Xicconis Polentoni argumenta super nonnullis orationibus et inuectiuis Ciceronis — in fine: Mediolani in libraria Leonardii Pachel officina, anno MCCCCLXXXIII. (1483.) fol. v. Sax. hist. litter. typogr. Mediol. pag. 593. — Asconii Pediani comment. in oratt. Ciceronis. Patavii 1499. fol. — Q. Asconii Pediani in Cic. oratt. commentarii. Georgii Trapezuntii de artificio Ciceronianae orationis et in orat. pro Q. Ligario. Ant. Lufchi Vicentini, super XI. oratt. Cic. expositio. Xicconis Polentoni Patavini super decem orationes Ciceronis et super IV. inuectiuas in Catilinam et super inuectiuis inter Sallustium et Ciceronem. sine l. et a. (circa an. 1490.) fol. v. Myllii memorab. bibl. acad. Ienens. pag. 193.

Ad pag. 146. lin. 7. de ed. Veneta.

In subscriptione legitur:

Primus in Adriatica formis impressit ahenis Urbe libros Spira genitus de stirpe Ioannes.
etc, v. Introd. II. pag. 96. sed controuersia est orta, num Ioannes Spirensis primus artem typo-

typographicam exercuerit *Venetis*, an *Ienson* prius, n. MCCCCLXI. (1461.) iam opus *Decor puellarum* inscriptum formulis descripserit typographicis. Posteriori adferit honorem praeter paucos *Maurus Bonus* in: *Quadro critico tipografico*, subiecto parti secundae nouae editionis Harwoodiani libri italice versi, s. Degli autori classici sacri profani greci e latini etc. Ven. 1794. 8. p. XLI sqq. qui aequis viribus dimicat pro *Iensonio*, primo Veneto typographo. Sed in mem. libro a *Iensonio* excuso in numerales illius anni notitas mendum irrepsisse et pro a. MCCCCLXI, annum MCCCCLXXI. (1471.) reponendum esse, acriter contendit auctor catal. bibliothecae Smithianae pag. CXVI. in qua sententia plures versantur, doct. *Moxellius*, qui in singulari folio memorabile privilegium, d. 18. Sept. 1469. Ioanni Spirensi a consiliariis Venetis datum, recudi fecit; *Pellegrinus* alique, v. cl. *Panzer* III. pag. 69 sq. et supra pag. 10 sqq. Inprimis omnem rem bene lateque explicuit et *Mauri Boni* V. Cl. aliorumque argumenta docte refutauit cl. *Mich. Denis* in Suffragio pro *Iohanne de Spira*, primo Venetiarum typographo, Viennae 1794. 8.

Ad pag. 146. lin. 20.

Praeter edd. in *Introd. memoratas Cicer. epist. ad famil.* saec. XV. saepius prodierunt, *Venetis* (ap. *Valdarfer*,) 1470. fol. — sine loci

loci nota. 1472. 1473. 1476. 1479. 1497.
 fol. — Neapoli apud Arnold; de Bruxella
 1474. fol. — Bonon. ap. Sigm. de Libris.
 1477. fol. — Paris. 1477. fol. — *Medio-*
lani per Phil. de Lavagnia, 1472. quae ed.
 dubia videbatur Burno, sed est quoque in bibl.
 publ. Erlang. et quae in fine leguntur, ea
 plane conveniunt cum iis, quae cl. *Ranz.* II,
 pag. 12. ex *Maittaire* III. pag. 319. adu-
 lit. — *ibid.* 1477. et 1478. — — Edit.
 mem. *Vicent.* 1479. fol. per Herm. Lich-
 tenstein Colon. *existat* in catal. bibl. *Swish.*
 pag. CXVII. add. *Clement* l. c. p. 129. —
 Edit. venusta cum *Huberti Clerici Crescenti-*
natis comment. Venet. 1480, est quoque in
 bibl. publ. Erlangens. add. *Freitag.* adpar.
 litter. III. pag. 605 sqq. Est etiam in bibl.
 Neustad. ad Aiss. v. cl. *Schnizeri* der Kir-
 chenbibl. zu Neustadt an der Aysch. III. An-
 zeig. p. 34 sq. — *Ibid.* 1482. 1483. 1484.
 1485. et saepius referuntur in *Panzeri* M.
 T. tom. III. pag. 183. etc.

Epistolae famil. nuper castigatae — at-
 que correctae, (a *Steph. Gerharde*, Lipsiae.)
 f. l. et a. fol. v. *Leish* de orig. typogr. Lips.
 104. — *Epist.* ad diversos cum comm. Cle-
 rici, Philetici et Merulae, it. Politiani ad-
 notatt. Venet. 1491. fol. — ap. Bern. Benal.
 1493. fol. — 1498. et per Barth. *Zss.* de
 Portesio. 1500. fol. — *Lugd.* apud Io. de
 Viingle. 1496. fol. — *ibid.* apud Io. Zacch.
 Pede.

Pedemontan. 1499. fol. — *Mediol.* ap. Leon. Pachel. 1499. fol. — Cornu copiae epp. Cic. c. comm. Venet. 1481. fol. — Epp. selectae, ad Lentulum et alios, f. l. et a. (Romae ap. Barth. Guldinbeck.) 4. — ibid. (f. l. et a.) 4. — *Cicer. et Plinii* epp. breviores, f. l. 1499. 4. — Dauentriae ap. Rich. Pafroed. 1500. 4. v. *Pauzer* A. T. II. p. 529 et 551. vol. IV. p. 70 et 288.

Ad pag. 147. lin. 2.

In Serie dell' Ediz. Aldine memorantur sequentes edd. Aldinae praeter citatas: *Epistolae ad Famil.* Venet. 1519. 8. — — ex emendar. et cum scholiis Paul. Manutii. 1540. 8. — diligentius, quam quae hactenus exierunt, emendatae cum *P. Man.* scholiis, quibus et loci familiarium epistol. obscuriores explanantur, et castigationum, quae in iisdem epistolis factae sunt, ratio redditur. 1543. 8. Scholia separatim habent titulum. — *Cic. epp.* — scholia in easdem a P. Manutio cum titulis distinctis. ap. Aldi filios. 1545. 8. — 1548. 8. — 1554. 8. — 1556. 8. — 1562. 8. — cum scholiis auctior. 1571. 8. — 1579. fol. — 1592. 8.

Omissa tamen est edit. quam ipse habeo, inscripta: *M. T. Cicer. epistolae familiares. Pauli Manutii scholia*, quibus harum epistolarum locos complures, ab aliis propter obscuritatem aut omissos, aut minus recte expla-

planatos, partim interpretatur, partim corrigi. Corrigente *Paulo Manutio*, Aldi F. Venet. 1546. 8. cum praefatiuncula eodem anno exarata, in qua Paulus scribit, se hoc onus suscepisse, ut Ciceronis libros, dum imprimuntur, non, ut solet, per vicarium, sed ipsemet quotidiana opera recognosceret. Scholia sunt cum peculiari titulo separatim posita.

Cum commentar. *P. Manutii*, Venet. 1572. 8. — 1575. 8. — et cum peculiari quidem titulo; sed in collect. opp. Cic. 1582. 1583. fol. — 1592. fol.

Cl. *Benedict.* in praef. ad tom. I. Epistol. Cicer. pag. XXI. primae editionis *Ascensianae*, ab Ernesto praetermissae, hanc fecit mentionem: „Illa, quam contuli, editio ab Ascensio inscripta est *Balduino Grutero*, ipsius discipulo, anno: 1502. atque his verbis memoratu dignis eidem amico commendata: *Totum epistolarum textum recognoui et fideliter integritati pristinae restitui. Atque utinam non iterum chalcographorum incuria depravetur.* Sub calcem eiusdem editionis inter alia legitur: *Impressae Lugduni per Mag. Iakobum Zachon. Piedmontanum* — anno: 1505.“ Tum memorat plures lectiones, in illa obuias editione, quae vel conspirant cum quibusdam antiquissimis edd. vel discedunt ab illis, vel coniecturas Ernesti confirmant.

Alteram *Ascensianam*, quam Ernesti primam habuit, editionem ipse habeo. Ea vero est inscripta:

Epistolae familiares M. T. Cic. cum Ascensianis Introductionibus et commentariis familiarissimis. — Venundantur in aedibus Io. Paruti et ipsius qui eas impressit Ascensii. In calce: Impressum est hoc opus ad quattuor Kalendas Iulias pro Ascensiano anno Millesimo quingentesimo undecimo. (1511.) min. fol. f. mai. 4. In praef. seu epistola nuncupatoria, a. 1511. exarata, nulla prioris editionis fit mentio — recus. ibid. 1514 m. April. eadem forma: in calce: „Impeus honorabilis viri Stephani Gueinard, Lugdunensis bibliopolae anno — quingentesimo decimo quarto supra millesimum.“

Cic. epistolae quaedam selectae, Colon. ap. her. Quentel. f. a. 4. — Quaedam elegantissimae et breviores. epp. *Ciceronis* et *Plinii*. Dauteriac per Iac. de Breda. 1506. 4. — De aliis selectarum epp. edit. v. Introd. II. pag. 104 sq.

M. T. Cic. epp. famil. cum commentis Hubertini, Mart. Thiletici et G. Merulae. Augustae per Erh. Oglin et Georg. Nadler. 1508. fol. — cum Ascensianis introductionibus. Argentor. in aedibus Matth. Schurer. 1515. 4. — Epp. famil. accuratius recognita. Bonon. per Franc. de Bononia. 1516. 12. — Libellus primus *epistolar. M. T. Cic.* Decus

Decus Oxoniensium, finitum in vniuersitate Oxoniensi. (Oxon. circ. a. 1519.) 4. v. *Brüggemann View* etc pag. 489. — Epp. fam. L. XVI. cum *Christoph. Hegendorphini* annotatt. margin. Coloniae per Io. Gymnicum. 1533. 8. — it. Lugd. Batav. apud S. Gryphium. 1539. 8. — Epp. ad famil. Paris. ap. Sim. Collinaeum. 1545. 12. — ib. ap. Mau. Patifsonum in offic. Roberti Steph. 1578. 12.

Epp. famil. M. T. Cic. nunc primum, optimis quibusque exemplaribus collatis, emendatae; adiectis singularum epistol. argumentis, scholiis, Graecorum interpretatione. ex castigatione *Ioan. Boulicrii*. Lugduni ap. Anton. Vincent. 1560. 12.

Epp. fam. libri XVI. denuo collatis non paucis venerandae fidei exemplar. quam accuratissime castigati. Lugduni apud Anton. Gryph. 1566. 12.

Herbesti explicationi orat. *Cic.* ad Quirites, (supra notitiae oratt. addita,) a pag. 156. adiuncta est copiosa eiusdem *Herbesti* explicatio trium epistolarum Ciceronis dialectica, rhetorica secundum tria caussarum genera et grammatica. — Ab eodem *Herbestio* editi sunt libri IV. epistol. Ciceronis, Cracou, 1561. de qua editione et controuersia quadam v. plura in Jen. A. L. Z. a. 1794. m. Mart. nr. 102. col. 814.

Epp. fam. optimis quibusque exemplaribus collatis, emendatae: varia lectione pagellarum

larum marginibus adscripta: nec praetermissis interim singularum epistolarum argumentis. Nunc postremo P. Manutii et M. Ant. Mureti diligentia ab innumeris erroribus vindicatae. Lugduni ap. Ant. Gryphium. 1581. 12. — ex offic. Plantin. Chr. Rapheleng. 1599. 12.

Epp. ad famil. a D. Lambino, Londini typis Th. Vantrollerii. (1581.) 8. — ibid. ex offic. Roberti Robinson. 1590. 8. — a D. Lambino — ex codd. mssis emendatae etc. it. P. Manutii annot. breuissimae, in marg. scriptae. Londini, exc. Io. Iacsonus et Edm. Bollifant. 1585. 16. — Epp. fam. *Cic.* epitome, secundum tria genera libr. II. epist. III. per *Thom. Cogan.* Cantabr. 1602. 8. (Forlan est repetitio Herbestianae. explicatio- nis, aut huius quidem imitatio.) — Eiusdem epistolae, item aliae familiares *Cicer.* ad tria caussarum genera, demonstratiuum, delibera- tiuum et iudiciale redacta. v. *Brüggemann View* etc. pag. 489 sq.

Ad pag. 147. circa fin.

Reimanni ed. secunda lucem vidit Lips. 1710. — rec. ibid. 1715. 8.

Ad pag. 148. lin. 2.

H. Ragazonii comment. in epp. famil. *Cicer.* separatim excusus est Venet. apud P. Manut. 1555. 8.

Ad pag. 148. lin. 20.

Nova recensio et omnino critica editio, collatis codd. Torgau. Lipsiensi et quinque Dresdensi. est curata a *Benedicto*, qui promissidem quasi adposuerat in prolus. Notae criticae in Ciceronis epistolas, Lipsi. 1788. 4. Editio autem est inscripta:

M. T. Cic. epistolarum octo priores libri, cum notis criticis Traugott. Freder. Benedi. A. A. L. L. Magistri et Torgau. scholae Rect. Lipsiae 1790. 8. conf. Jen. A. L. Z. a. 1793. nr. 24. m. Aug. — *octo posteriorum libri.* ibid. 1795. 8. — v. Jen. A. L. Z. a. 1795. m. Sept. n. 253. ubi haec ed. cum duabus sqq. comparatur:

M. T. Cic. epp. ad diversos et ad M. Brutum, nach der Zeitfolge geordnet und mit Einleitungen und Anmerkungen zum Schulgebrauch erläutert von *M. Aug. Chr. Borheck*, Profess. zu Duisburg; welcher die Briefe bis zum Ausbruche des Caesar. Bürgerkriegs im J. 704 enthält. Lemgo, I. Th. 1794. 8. — II. Theils 1te Abth. 1795. 8.

M. T. Cic. epp. ad diversos, recensuit, vita Ciceronis praemissa, praef. singulis libris praeposita, argumentis, tabula epist. chronologica et indicibus historicis in usum scholarum illustravit *Io. Chr. Frid. Wetzel.* Lipsiæ. 1794. mai. 8. de qua edit. conf. quoque Gotting. ephemer. litter. a. 1794. plag. 295. pag. 1599. ubi ea valde laudatur.

Cla-

Clarorum virorum epistolae, quas inter Ciceronis epistolae servatae existant, in unum volumen redactae et duplici commentario illustratae a Benjamin Weiske, A. M. scholae Portensis collega III. Lips. 1792. mai. 8. Sunt XXXIII. epistolae Pompeii, Bruti, Planci, Asinii Pollionis etc. secundum ordinem alphabeticum nominum eorum, a quibus scriptae sunt, commentario duplici eoque egregio, critico atque exegetico illustratae: cuiuslibet collectioni praemissae sunt coniecturae de ingenio auctoris et oratione. Ex notis criticis elucet ingenium criticum, cuius beneficio aliquot sagaces proponuntur emendationes atque coniecturae, quarum nonnullae in textum sunt admissae. Praeter optimas edd. adhibuit V. D. excerpta ex codd. Goerlicensi et Magdeburgensi.

M. T. Cic. epistolarum selectarum libri IV. Nach der Zeitfolge geordnet und mit kurzen Einleitungen, erklärenden Anmerkungen und einem zweckmäßigen Sachregister versehen etc. Berolini 1790. 8.

Auswahl der besten Briefe Ciceros; ed. M. Benjam. Weiske. — Eiusdem erklärende Anmerkungen zur Auswahl etc. Brunsvici 1796. 8. conf. ephem. litter. Lips. a. 1796. plag. 60.

Modo di studiare le famigliari di Cicerone. Venet. 1566. 4. — Cic. coniunctiones, quae in opp. familiaribus elucescunt, secundum

cundum singulas periodos, collectae ab *Hor. Tuscanella*. Venet. ap. L. Auancum. 1560. 8.

De versionibus epp. *germanicis* v. cel. *Degen* l. c. pag. 121 sqq. — de *anglicis selectiarum* per *Flemming*. Londini 1576. 4. et per *Thom. Brown*. Lond. 1702. 8. atque in eius opp. ed. V. ibid. 1715. 12. vol. I. pag. 303 sqq. nec non epp. ad famil. cum observatt. *Guil. Melmoth*. Londini 1753. 8. — ib. 1778 et 1789. 8. III. voll. v. *Brüggem. View* etc. pag. 490 sq. — Versiones *italicas* recenset *Paitoni* l. c. pag. 236 sqq. Venet. cum adnotatt. 1544. 8. 1555. 8. — apud filios Aldi. 1545. 8. (de duplici edit. et Aldi Manut. versione multus est Paiton. adde *Serie dell' Ediz. Ald.* pag. 79 sq.) 1548. et octies adhuc vsque ad a. 1566. 8. tum ead. versio apud Altobell. Salicat. 1573. 8. (vbi *Pait.* p. 241. corrigit *Fabric. B. L. I.* p. 124.) ac saepius illo et sequentibus saec. rec. — vers. a *Io. Fabrino*. Venet. 1561. et 1568. fol. repet. cum obsl. *Phil. Venuti.* Venet. 1576. fol. — corr. a *Borgaruccio* etc. ibid. 1582. fol. etc. — vers. a *Claro*, (Abate Chiari da Pisa,) Venet. 1740. II. voll. 8. — select. epp. libri IV. ab *Franc. Ranier Chiari* etc. Venet. 1731. 12. 1740. 12. — Epp. ad famil. e versione et cum notis *Alexandri* etc. Venet. ed. II. 1762. tom. II. 8. — *M. T. Cic.* epp. familiarium libri XVI. *Françisci Priscianensis* explanationes grammaticae

ac rhetoricae italice conscriptae, quae vtriusque facultatis usu atque experientia epistolas comprobant. etc. Venet. ex offic. Petri Ant. Bertani, 1579. 4.

Ioann. Glandorpii Monasteriensis annotationes in M. T. Cic. epistolas, quae vulgo familiares, rectius ad familiares appellantur. Quibus historia illius temporis enucleatur diligentissime: exponuntur summam eorum vitae, quibus epistolae inscriptae sunt; restituantur probatae et antiquae lectiones; insertis simul utilissimis explicationibus — Editae studio et opera *Reinerii Reinocci*, Steinhemii. Basil. per Sebast. Henricpetri. — In calce: — CIO. IO. XXC. (1580:) 8. — *Io. Caselius* in epist. ad I. Reccium, addita Memoriarum philosoph. a *R. H. Rossio* collectis dec. I. p. 457. mire laudat Glandorpiam.

Ad pag. 149. de epistolis ad Brutum et Atticum etc.

Cum libr. de Offic. Parad. et de amicit. Neapoli 1478. fol. de qua ed. v. cl. *Panzex*, IV. pag. 371.

In Serie dell' Ediz. Ald. plenius memorantur *Epp. ad Atticum*, vel solae, vel pluries coniunctae cum epp. ad *Brutum*, ad *Quintum fratrem*, edd. Aldinae in form. 8. 1513. 1518. 1519, (cum aliis libris Ciceronianis,) 1521 — castigatius cum P. Ma-

nutii scholiis, separatim extensis. 1540 —
 1542 — 1544 — — cum commentariis
 seorsum impressis 1551. (cum Attici vita per
 Corn. Nep. post epp. ad Attic. meo exem-
 plo abest commentar.) — 1554. — cum
 correctionibus *P. Manutii* 1558. (in calce
 1559.) — Epp. etc. cum correct. *P. Man.*
 1561. — 1564. — 1567. — cum corre-
 ctionibus *P. Manutii* et annotatt. *D. Lambini.*
 (Epp. ad Atticum huius vita per Corn. Nep.
 subiuncta est.) ex biblioth. Aldina 1570. —
P. Manutii commentarii 1547. 1548. 1553.
 1557. 1561. 1562. 1563. 1568. 1570.
 1572. 1582. — *M. Ant. Mureti* commen-
 tarius. 1547. 8.

M. T. Cic. epistolae ad Atticum, Bru-
 tum, et *Q.* fratrem. Ex diuersorum exem-
 plarium, praecipue Victorii ac Manutii, col-
 latione diligentissima castigatae. *T. Pompo-
 nii Attici* vita (per *Cornelium Nepotem*).
 Interpretatio eorum, quae graece in epist.
 scripta sunt. Lugduni apud *Seb. Gryphium.*
 1545. 8. — rec. 1555. 8. Vtramque ha-
 beo edit. Quantum vero ego ex compara-
 tione quadam utriusque edit. animaduerti,
 utriusque quidem marg. adscriptae sunt va-
 riae lectiones; sed posterior interdum quam-
 quam rarius discedit a priore, et prae-
 terea addita itidem habet in margine breuia
 scholia varii generis.

Ad pag. 149. lin. 26.

Pro *Rufiasti Lemou.* lege *Rufiasti Lemou.*
ap. Hugonem Barboum. Est critica editio.
Simsonis tamen *Rofsi* animaduers. peculiar-
rem habent titulum. *Rofsi* autem quatuor
vfuſ eodd. msst. contextum ex illis aliisque
etiam ex ingenio saepe emendauit, et ist
animaduers. locis multis obscuris lumen ad-
tulit.

Epistola M. T. Cic. ad Quintum, Cicer.
fratrem. Qua boni principis institutio con-
tinetur, qua antehac paucis visa et lecta est.
Cracouiae per Matthi. Scharffenberg: impen-
sis Marci Scharffenberger. 1529. 4. — Epp.
ad Attic. Brutum et Quintum fratrem. Lugd.
ap. Seb. Gryph. 1548. 12. — ex castigatio-
ne *Io. Boullierii*. Lugd. apud A. Vincentium.
1561. 12. — cum scholiis *I. Mich. Bruti*
ibid. apud Seb. Gryph. 1571. 12. — opera
Sim. Rofsi. ib. ex offic. Plantin. 1592. 12. —
ex edit. *Lambini*. Exc. Jac. Stöer. 1600.
12. — Amstel. ap. G. Blaeuw. 1632. 12. —
P. Victorius in *Cic.* epp. ad Attic. Brutum
et Quint. fratrem Basil. 130. 8. — *L. Ma-*
laespina in *Cic.* epp. ad Attic. Brut. et Quint.
fratrem. Venet. 1564. 8.

In auream *M. T. Cic.* epistolam de ad-
ministranda prouincia ad Quintum fratrem.
Asiae Propraetorem, scriptam, commentarius
(amplius) *Zachariae Schaefferi*, Profess. Tu-
bing.

bing. (cum textu Cic. in multas sectiones dissecto.) Tubingæ 1728, 38.

Ad pag. 150. lin. 10,

In thesauro bibliothecali tom. I. part. I. p. 54. memoratur edit. Manut. Venet. 1544, 8. et pag. 55 — 64. lectiones variae et conjecturae partim propriae partim aliorum typis sunt excusae, quas *Ge. Matth. Koenig*, Prof. quondam Aldorsinus margini exemplaris sui adscripserat,

Ad pag. 150. lin. 14.

Lettres de Cicéron à Atticus, (cum eruditis adnotatt.) Hagae Comitum. 1709. 8. III. voll. — *Laval* interpretat. gall. epp. ad Brutum, tom. I. prodit Par. 1731. (Praef. bene illustrat historiam illius temporis et republicae romanae: a pag. 49. sequitur vitae Bruti enarratio.) tom. II. excusus est a. 1730. additus est textus *latinus*.

Epistola ad Q. fratrem, proe. in linguam *anglicam* a *G. G.* versa. Londini 1561. 16. v. *Bruggem.* View etc. pag. 492. — Epp. ad Atticum *anglice* vertit et notis historicis, criticis et grammaticis illustravit *Guil. Guthrie*. II. voll. 1752. 8. — Lessons and Exercises out of *Cicero* ad Atticum, by *George Webb*. f. *Webbe*. Pr. 1627. 4.

Ad pag. 150. lin. 28.

Post: 1743. 8. add. et in IV. volum. Operum variorum *Middletoni*. Lond. 1752. 4. — nec non in linguam *italic.* ex anglica vers. a Jac. Fabbricio cum textu *lat.* et adnott. Venet. 1744. 8. Eadem epist. in *Middletoni* vita Cicer. in linguam italicam translata, tom. V. *ibid.* cod. an. v. *Pattoni* l. c. pag. 250.

Ad pag. 151. lin. 9.

Scripta philosophica: n. acad. quaest. de legib. offic. senect. accipit. Paradoxa, de finib. tusc. quaest. de N. D. diuinat. fato, vniuers. Arati phaenomen. f. a. et l. v. *Maittaire* IV. pag. 763. — adde paullo infra in notitiis edd. libror. de Fin. B. et M. et de N. D. — Prima *Dauisii* editio Academicorum prodijt Cantabr. 1725. 8. — *tertia* Londini 1740. et *ib.* IV. 1746. 8. v. *Bruggem.* l. c. pag. 494. de hac et reliquis philosophicorum Cic. librorum editionibus.

M. T. Cic. opera philosophica. Vindob. ex offic. Wappleri, 1790. 8. II. voll. Est correctae editio, ex *Bipontina* ducta. — Quaestiones academ. Tuscul. de Fin. B. et M. et de fato, cum lect. varr. codd. Vindobon. edidit *F. C. Alter*, Prof. Vindob. Vindobonae 1786. 8. — *M. T. Cic.* opera philosophica, vol. I. Tusculan. disputatt. libri V. Ad optimaq. edd. recudi. curauit et selectam

lectionis varietatem adiecit *A. M. Kell. Wirz.*
burg, 1798, mai. 8.

Ad pag. 151. lin. 19.

Académique de Cicéron avec le texte latin de l'Édition Davies et de Bentley, suivi du Commentaire latin de Pierre Valence par Dav. Durand. — nouvelle edit. revue, corrigée et augmentée de la Traduction française du Commentaire de Valence par de Castillon. ap. P. Barbon, Par. 1796. II. voll. 12.

Contra Scepticorum et Academicorum Disciplinam, potissimum Ciceronis de questionibus acad. libros differit Sam. Parker in Disput. de deo et providentia divina. Oxon. 1703. 4. disput. VI. pag. 489 — 572. — Libr. II. academ. sive Lucullum germanice vertit, et in subiunctis obss. illustravit atque examinavit M. I. Christian Zwanziger in Theorie der Stoiker und Akademiker von Perception und Probabilismus, nach Anleitung des M. T. Cic. Mit Anmerkungen aus der ältern und neuern Philosophie. Lipsiae 1788. 8.

Ad pag. 151. lin. 28.

In serie dell' Ediz. Aldine memorantur quoque edit. philosophicorum libr. Aldinae, a. 1541. 1552. 1555. cum scholiis P. Manutii separatim excussis, II. voll. 8. — et 1562. 8. — Cicer. de philosophia, prima et

et secunda pars, cum *Arati* versibus in latinum conuersis, cum *Q. Ciceronis* libro de petitione consulatus et Paul. Manutii scholiis. Venet. Aldus. 1565. 8. II. voll. In meo exemplo sunt libello de petit. consulat. varias lectr. manu Schwarzii adscriptae. — *Aldi Manutii iunioris* in *M. T. Cic.* de philosophia, vol. I. et II. commentarius. Venet. apud Aldum. 1583. fol.

Io. Rosae commentar. in reliquis academicarum quaestionum *M. T. Cic.* Francof. ad Moen. 1571. 8. — *Petri Fabri* comment. in libros academicos Ciceronis, editionis primas. Lugd. Bat. ap. A. Clouequium. 1601. 8.

Ad pag. 151. lin. penult.

Princeps de *Fin. B. et M.* editio vulgo quidem tribui solet *Fausto* Moguntino; sed *Com. Rewitzky* habuerat illam et in litteris ad me datis scripserat: „Cicero de finibus, Ed. prim. litter. gothicis f. l. et a. (Zell de Hanaw, circa 1467.)“ Atque *cel. Panzer* in *A. T. I.* p. 328. nr. 396. „typi, aut, quibus expressa est illa, iidem plane sunt, quibus *Olricus Zell* Colonienfis imprimere solebat. Iure meritoque ergo officina huius artificis vindicatur, quod factum est in *cat. bibl. de la Vall.* II. pag. 33. Exstat etiam exemplum in *bibl. publ. Nor.* quod iteratis vicibus accuratissime contuli.“

Habeo

Habeo exemplar ed. antiq. fol. sine vlla nota anni, loci et typographi: incipit: *Liber primus M. T. Cic. de Finibus B. et M.* sed primum folium excisum esse videtur: nam, quod in meo exemplari est primum folium, habet in infima ora signaturam *An.* In fine calamo est scriptum: *Venetis apud Ioh. de Colonia. 1471.* sed v. *Reviszky* cat. p. 23 sq. de illa ed. Veneta.

— *Venetis* per Phil. Condam Petri, 1480. fol. — *ibid.* sine anni nota. fol. — de finibus B. et M. de petitione consulatus, de vniuersitate, de somnio Scip. Benon. ap. Caligul. de Bazaleriis. 1499. fol. — de Fin. B. et M. libri V. Paris. apud Franc. Gryph. et ad calcem Paris. excud. Io. Lodoic. Tiletanus. 1542. 4. — cum scholiis *Petri Ioan. Oliuarii, Valentini, Coloniae.* 8. f. a. cum insigni, simili illi, quo utebatur *Gymnicus.* Oliuarii dedicatio scripta est Lutetiae. 1536. — *Observatt. Gul. Morelii Tilliani in Cic. libros V. de fin. B. et M. commentarius,* Paris. ap. Io. Lodoic. Tiletan. 1546. 4. Illae Morelii *Obsl.* in Pithoeanis tribuuntur *Adr. Turnebo.* v. *Maitt.* III, 391.

Ad pag. 152. lin. 5.

— iterum. Cantabrig. 1741. 8. quae elegans et correcta habetur editio. — de finibus B. et M. Glasguae typis Foulis. 1748 et 1783. 8.

Cicero

Cicero an Brutus über das höchste Gut und über das höchste Uebel, nebst dessen Paradoxen, aus dem Latein. übersetzt und mit einigen Anmerkungen begleitet von M. C. G. Tilling. Bresl. 1789. 8. Parum probatur versio a censoribus in A. L. Z. 1789. in. Nou. plag. 352. et in Tubing. ephem. litter. a. 1791. plag. 9. — *Anglice* vertit Samuel Parker cum praef. Ier. Collier et Henr. Dodwell apologia philosophicorum Ciceronis operum. Londini 1702. 8. — tum a Guil. Guthrie in: The Morals of Cicero. Containing 1) His Conférences de Finibus. — — 2) His Academics etc. Londini 1744. 8.

Ad pag. 152. lin. 9.

Tusc. quæst. fol. sine l. et a. (Parisi. in Sorbona circa 1470.) *Reviczky* in Supplem. ad suum catal. pag. 3. — Venet. per Nic. Ienson: 1472. mai. 4. (v. *Foffi* cat. etc. I. pag. 545 sq.) — Venetiis per Phil. Condarn Petri. 1479. fol. et 1480. fol. — Parisi. per Vlr. Gering, Mart. Cranz, Mich. Friburg. f. a. fol.

Cum comment. anonymi, Venet. opera et impensa Io. de Forliuio et soc. 1482. fol. Exemplum ipse habeo. — ib. 1491. fol. — ap. Io. de Tridino, 1494. fol. — Mediol. ap. Leonh. Pachel. 1494. fol.

In bibl. lat. Fabric. Ernest. I. pag. 183. citatur edit. *Juxtina* per Luc. Robiam. 1496. 8.

Sed

Sed ea nec in *Pentzori* A. T. nec in *Bandini* ann. typogr. Iunt. occurrit. Contra in *Band.* annal. II. pag. 28. recensentur *Tusc.* quaest. opera Phil. Iunt. Florent. 1508. 8. (cuius edit. exemplum ipse habeo.) cum praef. *Luc. Robias*, in qua scribit, se quaest. *Tusc.* in hoc tempus seruasse: — tum p. 72. iterum 1514. 8. — et pag. 230. ed. 1532. 8. add. tom. I. p. 127. de Luca Robia.

Editio cum comment. *Phil. Beroaldi*, Bononiae 1496. fol. quam in *Introd.* II. pag. 118. dubiam esse scripseram, reuera exstat, uti in praefat. ad notit. breuior. pag. X. sq. copiosius demonstraui. — Eadem editio prodiit f. l. 1499. fol. et Venet. 1500. 4. — cum comment. *Beroaldi*. Paris. ap. J. Petit. 1509. 4. de qua edit. v. *Maittaire* A. T. II. pag. 200. not. b.

Tusc. quaestion. *M. T. Cicor.* nouissime, post omnes impressiones vbique locorum excussas: ad amulsum recognitae: cunctisque erroribus expurgatae etc. In calce: „Finiunt *Tusc.* quaest. *M. T. C.* cum luculentissimis comment. *Phil. Beroaldi* nec non *Omniboni Vicentini* nouissime per *Luam Olchinensem* — accuratissime recognitae; cunctisque mendis expurgatae: Impressaeque Venetiis — per *August. de Zannis de Portesio* a. M. D. XVI. (1516.) fol. In bibli. acad. Erlangensi. — *Tuscul.* quaest. libri V. praefatus est et varia con-

contulit exemplaria editor *Wolff. Angli* *)
 Argentorati in aedib. Schurerian. 1516. 4.
 et in. lun. 1519. 4. — Basil. cura Erasmi.
 1523. 4. ap. Io. Froben. — ibid. per Hieron.
 Froben. et Nic. Episcop. 1536. 4. —
 cum notis Erasmi. Lugduni apud Seb. Gry-
 phium. 1534. 8. — cum comment. *Omniboni*
Vicentini per *Lucam Olchinesem* ar-
 tium et legum professorem recognitae. Ve-
 net. per Bened. Augustinumque Bindonos.
 Venet. 1525. fol. ap. Maittaire in indice. —
 post Erasim. emendati a *Petro Bauduino* Sam-
 paulino restituti; cuius castigationes et scho-
 lia seorsim excudentur. Paris. ap. Io. Roigny,
 excud. Io. Lodoicus. 1538. 8. v. *Maittaire*
A. T. III. pag. 289. qui partem praefationis
 in nota a recudi fecit. — cum comit. Val-
 lae, Beroaldi, et Ioach. Camerarii et cum
 scholiis Erasmi Roterod. Iani Pagnini et P.
 Manutii. Paris. apud Vascosan. 1549. 4. —
 per D. Erasim. Roterodamum acri iudicio re-
 stitutas, emendatas et scholiis — illustratas.
 Colon. 1556. 8. — per *Erasmum*. Londini
 ex offic. Jo. Kingston. 1577. 8.

Ad pag. 152. lin. 16.

— Tusc. disputat. libri V. Londini typ.
 Guil. Bowyer. 1758. 8. — Noua recensio

*) Praefatio scripta est VI. idib. Febr. 1510. et
 prima editio illo anno iam prodisse videtur.

et omnino critica est edit. in qua lectio Ernestina ultra sexcenties esse mutata fertur. *M. T. Cic. Tuscul. disputationum libri V. ex recensione Frid. Aug. Wolfii*, (Prof. Halensis.) Acc. diuersitas lectionis Ernestianae. Lipsiae 1792. 8. Maior editio cum commentario promissa est in praefatione: sed nondum vidit lucem.

Anglicae versiones, quas *Brüggem.* l. c. pag. 496. vberius recensuit, sunt, *Jo. Dollmani*, Londini 1561. 8. — anonymorum, ibid. 1685. 8. — Oxon. 1714. 8. et Londini 1758. 8. — *Theatiscis add. M. T. C. tusculanische Untersuchungen* — in fünf Büchern. Mit kurzen Anmerkungen herausgegeben von *I. I. von Hüber*. Heilbronnæ et Rothemb. ad Tubar. 1795. mai. 8. — *Cic. fünfte tuskul. Untersuchung*, aus dem Latein. mit Anmerkungen eines kritischen Philosophen, in *I. Guil. Andr. Kosmann* allgem. Magazin für kritische und populaire Philosophie, tom. I. part. II. nr. 7. Bresl. 1792. 8. — *Das erste Buch der Tusculan. Reden von Cicero*, übersetzt vom Prof. *Drück*, in *Car. Phil. Konz* Museum für die griech. und röm. Litteratur. Tiguri et Lipsi. part. I. 1794. m. 8. pag. 28 — 69. et part. II. 1795. pag. 31 — 82. — *Cicero's* Abhandlung über die Zulänglichkeit der Tugend zur Glückseligkeit. Eine von dessen Tuscul. Untersuchungen (scilicet, quinta disput.) verdeutscht und mit

mit Anmerkungen und Vorerinnerungen begleitet von *Chr. Fr. Böhme*, Lector am Gymnasio zu Altenburg: Altenburg 1797. 8.
Acriore eget lima versio.

M. T. Cic. Tuscul. quaestionum aphorismi, h. e. separatae selectaeque sententiae, cum explicatione *Hieronymi Wölffi* etc. Basileae ex officio Heruagiana, per Euseb. Episcopium. 1580. 8.

Richard Bentley emendat. in *M. T. C.* disputat. Tusculan. Cantabrig. 1709. 8. —
 Noua emendatio loci cuiusdam in tertio libro tusc. quaest. cum obs. in edit. Cantabrig. in: the present State of the Republick of Letters. Octob. 1728. art. VII. et iudicium de illa emendatione; ibid. Nou. art. VII. —
 A Review of the Passage in *Tully's first Tusculan* disp. concerning *Pherecydes's* notion of a future State, against *Mt. Warburton*. By *Thom. Bott*, M. A. Londini 1744. 8.

Frid. Wilh. Dan. Snell Bemerkungen über eine Stelle aus *Cic.* tuskulan. Untersuchungen I. B. 29. Kap. Gießae 1790. 4. —
H. F. Nissen aninaduert. in libr. de fin. B. et M. Altonae 1791. — eiusd. curae novissimae in *M. T. C.* Tuscul. quaest. ibid. 1792. 8. sed parum probantur criticis. —
Car. Ludov. Richter. Rect. progr. de libera, quam Cicero (Tusc. I. 30.) vocat, Socratis contumacia. Casselis. comment. I. 1788. —
 III. 1790. 4.

=====

Ad pag. 152. lin. 20.

— De natura deorum, Regii, ap. Bazar. de Bazaleriis. 1488 et 1495. fol. — de N. D. libri elegantiss. qui ante inscitia chalcographorum deprauati, iam saeuiori ad vnguem lima expoliti et a plusculis mendis vindicati sunt. f. l. et a. (Lipsiae) fol. vid. *Leich.* de origine — typogr. Lips. p. 104. — de N. D. de legibus, acad. quaest., de diuinatione, de fin. B. et M. de petitione consularis, somnium Scip. Venet. apud Christ. de Pensis. 1494. fol. — de N. D. de diuinatione de finibus B. et M. de petit. consul. somn. Scipionis, fragm. libri de republ. ibid. ap. Sim. Beuilaquam. 1496. fol. — de N. D. de fin. B. et M. de legibus. Bonon. apud Benedict. Hector. 1494. fol. — f. l. 1499. fol. — de N. D. Paris. ap. Sim. Colinaeum. 1533. 8. — ibid. ap. Io. Lodoicum Tiletanum. 1544. 4.

Ad pag. 153. lin. 6.

M. T. C. de nat. deor. libri III. Acced. *Bouherii, Dauisii* et aliorum insigniores lectt. varr. et coniecturae. Glasgae. exc. Rob. Foulis. 1741. 12. — Recentissima notisque eruditis instructa est editio:

M. T. C. libri tres de N. D. ex recensione Ernestina, et cum notis perpetuis *Chr. Vist. Kindervater, A. A. M.* et pastor eccl. Pedelwicensis. Lipsiae 1796. 8. — Idem ille
V. D.

V. D. antea commentarios vberrimos in illos libros conscripserat: *Anmerkungen und Abhandlungen philosophischen und philologischen Inhalts über Cicero's Bücher von der Natur der Götter*. Lipsi. Erster Band. 1790. — II. B. 1792. m. 8. conf. *Ien. A. L. Z.* 1791. m. Jan. nr. 20. p. 158 lqq. et a. 1794. nr. 167. et *Salisburg. A. L. Z.* 1793. nr. 36. — In linguam *anglicam* translati sunt illi Ciceronis III. libri, Lond. 1683. 12. — cum notis et dispp. varii generis, (a *Thom. Franklin.*) Londini 1741. 8. — rec. 1775. 8.

Facciolati emendat. in libr. I. de N. D. nr. 32. in *New Memoirs of Literature*, m. Mart. 1727. pag. 206 — 208. — *Xyssi Bétuleii* commentarii in Cic. libr. III. de N. D. et Paradoxa. Basil. apud Io. Oporin. 8. — *Germ. Aug. Ellrodii* programm. 1) ad lib. I. cap. 33. §. vlt. Cic. de N. D. Baruthi 1735. fol. — 2) de pietatis et sanctitatis definitione, ex mente Cic. de N. D. I. 41. ibidem 1736. fol. — 3) Locus ex libro I. cap. 42. nr. 119. Cic. de N. D. illustratur. ibid. eod. anno. fol. — 4) comment. ad loca quaedam libri II. de Nat. Deor. 1737. fol. — 5 — 8) Obsf. ad capp. XV — XVIII. libri II. de N. D. ib. 1738 — 1739. fol. — 9) super quaestione, num M. T. Cic. inueniendae typographices occasionem dederit. ibid. 1741. fol. add. *Intröd.* II. pag. 162.

Cic. de diuinatione. Venet. 1487. fol. — de diuin. et de legibus. Regii. ap. Bazaler. de Bazaleriis. 1489. fol. — Paris. ex offic. Peregrini Caluarini. 1539. 8. — de diuinat. cum comm. *Petri Marfi et Iul. Obsequentis* de Prodigiiis. Paris. ex offic. Mich. Vascosani. 1542. 4. — *Dauisii* edit. prodit etiam Cantabr. 1721. 8. et 1741. 8. — Praeclara est et critica ed. cuius quidem basis est *Dauisiana* II. sed saepius reficta: *M. T. Cic. libri de diuinatione* ex recensione et cum notis *Io. Iac. Hottingeri*. Lipsiae 1793. 8. Multa tamen vel sub examen vocantur, vel emendantur a censore in noua vniuersali bibl. Kilon. vol. VIII. part. I. fasc. IV. a. 1794. pag. 458 sqq. — Idem *Hottinger*, V. doct. egregie transtulit illos *Cic.* libros in linguam germanicam. Tiguri 1789. 8.

Cic. de fato, cum explanat. *Georg. Valae*. Paris. in aed. Io. Confluentini. 1509. 4. v. *Maittaire* II. pag. 200. — *Cic. de fato*, commentatione logica ita explicatus, vt et logicae Aristoteleae genuinus vsus dilucide monstretur, et grauissima de fatali necessitate, deque contingentia quaestio, tum ex Aristotele eiusque interpretibus, tum ex aliis autoribus et theologorum scriptis ostendatur. Scriptus a *Salomone Gesnero*, S. theol. D. et Prof. in acad. Witeberg. etc. Witebergae, exc. Sim. Gronenberg. 1594. 8. — de fato liber cum notis criticis et grammat. *J. H.*

Br-

Bremii. Lipf. 1795. 8. conf. Ien. A. L. Z.
a. 1795. m. Octobr. nr. 258. p. 164 sqq.

Ad pag. 153, lin. 13.

Cic. libri de fato et legibus. edit. vetus
litteris quadratis excusa, circa a. 1475. abs-
que indicatione vlla, fol. Sic indicatur illa
ed. a *Guil. Franc. de Bure* in Catalogue de
Livres du Cabinet de feu Mr. Louis Jean
Gaignat, Paris 1769. 8. tom. I. p. 389. (vbi
plures variorum Ciceronis opp. editiones a
pag. 382. memorantur,) nr. 1497.

De legibus. Paris, ex offic. Ger. Morrhi,
Campensis, 1530. 8. — ibid. ap. Lud. Gran-
dinum. 1553. 4. — ibid. ap. viduam Mau-
ricii a Porta. 1555. 4. — cum P. Victorii
castigation. aliquot locorum, Colon. excud.
Io. Gymnicus. 1543. 8. — ibid. excudebat-
tur Gualthero Fabricio. 1558. 8. — *de legg.*
liber primus, apud Petr. Pautonnier. Paris.
1602. 4. — *Dauisii altera* edit. prodiit Can-
tabrig. 1745. 8. — De *Turnebi* comment.
disserit *Dauis*, in praefat. adde, quae adno-
taui in Introd. II. pag. 123 sq. — *Ant. Got-
veani* in M. T. Cic. libros de legibus anno-
tatt. Paris. 1552. 4. — De lege liber. —
Recensuit et adnotatione auxit *I. Fr. Wag-
ner.* Hannover. 1795. 8. Praeclara est edit.
cuius virtutes recenset V. D. in Ien. A. L. Z.
a. 1795. m. Aug. nr. 233. pag. 430 sq. —
Heinze versio *germanica* mutato tantum ti-
tuli

tituli folio etiam prodiisse dicitur Gotting. 1788. 8. — *J. Chapman* diss. chronolog. de aetate Cic. librorum de legibus; subiuncta est *Jac. Tunstall* epistolae ad Conyers Middleton. — Cantabrig. 1741. 8. Lond. 1742. 4. v. *Brüggemann* l. c. pag. 499.

Ad pag. 153. l. 26.

De edd. *Moguntinis Cic. de Offic.* v. etiam catal. bibli. Bunau. I. pag. 284. (vbi alias quoque nec paucae edd. librorum de Officiis etc. indicantur,) atque cl. *Panz.* A. T. II. pag. 115 et 116. — *Moguntina* tamen antiquiorem officiorum esse edit., quae vitiosis typis exscripta est, Colon. char. Vlr. Zell, in 4. sine anno, sign. custode et pagg. suspicatus est *Maugerard*, in litteris ad cl. *Panzer.* datis: vide huius A. T. IV. pag. 492. quae quidem opinio altioris esse indaginis mihi videtur. — Edit. *Colon.* in 4. char. Olr. Zellii, sine anno, sign. cust. et pagg. memorat idem cel. *Panzer.* I. p. 329. quae num cum superiore eadem sit, nec ne, nescio. Nam libelli de senectute, de amicitia et paradoxa aliis libror. de officiis exemplis illius edit. adiuncti fuisse videntur, ab aliis seclusi. Sic exemplum, quod libellos, paradoxa, de amicitia et versus 12. sapientum tantum continuit, vidit *Meermann.* (v. eius *Origg. typogr.* tom. I. p. 58 lq. not.) Aliud exemplum, in quo sunt Cic. paradoxa et de fene-

senectute, est in bibl. monasterii ad SS. Vdalric. et Afram Augustae Vind. (v. *Braun* notitiam de libris — illius bibl. pag. 61.) — de officiis, Argentorati typis Henr. Eggesteyn. 1472. mai. 4. v. *Panzer* I. pag. 17 sq. qui in secundo et reliquis A. T. voluminibus tantam copiam editionum saeculi XV. adtulit et curate indicavit, vt metuerem, ne vel sola nudaque illarum repetitione molestus fierem lectoribus. Alia autem exempla textum librorum de officiis et reliquorum minorum libellorum modo plurimum inodo pauciorum, vel commentariis destitutum habent; vel editi sunt libri de Officiis cum comment. *Petrus Marfi*, vt Venetiis ap. Bapt. de Tortis 1481. et sine loco 1488. fol. vel libri de Offic. cum illius *Marfi* comm. de senectute cum notis *Omniboni Leonicensi*; de amicitia et paradoxa cum notis *Philetici*, vt Venetiis apud Bapt. de Tortis. 1482. 1484. 1486. ac saepius in fol. — Louaniae apud Io. de Westphalia. 1483. — ibid. f. a. fol. etc. Nonnullas edd. iam memoravi in *Introduc. II* pag. 126 sq. — Quam ego *Neapolitanam* ed. a. 1479. ibi ex *Lengnichio* I. potius ex cat. bibl. *Hartfoeckero* citavi, eius et pleniorum titulum, et a. 1478. refert *Panzer* III. pag. 371. *Cic. de Officiis: Paradoxa: de amicitia; Epistolae ad Atticum Brutum et Q. Fratrem.* In fine epistolarum: „M. F. *Cicer. epistolae* — — *foeliciter explicant*

M. CCCC. LXX. — Tandem: „Principis latine eloquentie M. T. Cicer. liber quinque operum intitulatus fuit foelicit. ter. Impressus Neapoli — anno salutis M. CCCC. LXXVIII.“ (1478.) fol. Atque *Panzer* V, C, vol. II. pag. 160. veretur, ne in illo catalogo Hartfoeck, per errorem annus 1479 pro 1474 positus sit. Nam hoc anno, n. 474 *Neapoli* in fol. prodierunt *Officia, Paradoxa, amicitia, senect. somnium Scipionis*, nec non de essentia mundi: notante *Maittairio* IV, A, T. p. 335. vbi quoque editiones eorundem Cic. operum, *Venet.* expensis Io de Colonia Agrippin. et Io. Manthen de Gherretshem. 1477. et, excepto opusc. de essentia mundi, *Mediolan.* per Ant. Zarotum, 1477. fol. memorantur.

Editionem perantiquam *Paradoxorum et de senectute*, sine vlla anni locique nota, (circa a. 1480.) curate descripsit et tam vitia typogr. quam V. L. excerptas dedit *J. G. Hutten* in *Meuselii* histor. Magazin, part. VI. p. 118 sqq. Libelli minores eodem faeculo vel iunctim, n. *paradoxa, de senectute, de amicitia, somnium Scipionis*, it. *vers. XII, sapientum*, vt *Dauentriae* 1489. 4. — *Coloniae* 1490. fol. *) — f. 1. et 2. fol. — vel singu.

*) A *Leichio* in *Supplem. Maittair.* ad libr. de origine — typogr. Lipsiens. citatur: *Tullius de senectute* — item de amicitia, *Coloniae* 1490. 4.

singulatim, vt *paradoxa* cum nouis Io. Gabr. Senensis comment. Lips. apud Martin. Herbipol. 1492. (v. *Leich.* p. 66.) et 1500. 4. (v. *Panzer.* IV. p. 477 et 497.) — de amicitia et paradoxa, f. l. et a. (Coloniae apud Vlr. Zell) 4. — de senectute, Lipsiae apud Mart. Herbipol. 1500. fol. — de amicitia, ib. 1494. fol. editi sunt. Praeter ea habeo exemplar, inscriptum: *M. T. Cicer de senectute. Liber acri cura et diligentia magistri Io. Cubitensis emendatus.* In calce: Liptzyk (Lipsiae) per Bacc. Mart. Herbipol. MCCCCIII. (1503.) fol. — In *Leichii* libro de origine et incrementis typogr. Lipsiens. praeterea memorantur; *Cic. Lael.* per Mart. Herbipol. 1504. fol. — de senect. per eund. 1507. fol. (est repetitio ed. a. 1503.) — de amicit. per Thanner. 1508. fol. — 1511. fol. — *Paradoxa* per Iac. Thanner. 1511. fol. — de Sen. cura Io. Cubit. per Wolfg. Monac. 1514. fol. — Pari modo adhuc, teste *Panz.* in vol. VI. ab a. 1501 — 1536. sexies, Argentorati; quater Coloniae; bis Basileae; ter Cracouiae etc. et ita persaepe in aliis vrbibus reliquisque illius saeculi annis, modo cum notis scholiisque, modo sine illis excusi sunt typis. (v. quoque *Maittaire* A. T. ind. pag. 279 et 288 sqq.) Vt plurimum esse solent mera exempla vnius alteriusue antiquioris editionis.

A. *Leichio* l. c. pag. 86 et 89. citantur:
M. T. Cic. offic. liber et dialogus de amicitia, Lipsiae per Mart. Herbipol. 1507. fol. et Offic. liber, per Jac. Thanner, ib. 1510. fol. Sed omissa est mentio editionis, cuius exemplar ipse habeo: *M. T. Cic.* — ad *Marc. Cic.* — — *Officiorum liber incipit.*
 In calce: „Habet — tres libros Officiorum Tullii denuo satis laboriose emendatos — diligentia Baccal, Mart. Herbipol, etc.“ — Lips. 1504. fol. add. Introd. II. p. 128. — *Venetis* ex officina *Aldina* prodierunt *Cic. de officiis.* 1517. 8. 1552. 1555. 1559. 1564. 1570. 1592. 8. — de offic. de senectute, et reliqui libelli minor. cum Theodori Gazae interpretat. gr. 1519. 8. — ibid. additis in extremo opere variis lectt. e libris mssis et ex ingenio. 1541 et 1545. 8. — it. 1548. 8. — a *Paullo Manutio.* 1567. 8. — *Aldi Manutii* nepotis comment. in libr. de officiis, de senectute etc. Venet. ex typographia Ge. Angelerii, sumt. Aldi Manut. 1581. fol. v. Serie dell' ediz. Aldine annis notatis,

— Offic. cum notis Erasmi Roterodami, Phil. Melanchth. et Barth. Latomi. Par. ap. Sim. Colinaeum. 1538. 8. — et Lugd. ap. Seb. Gryph. 1558. 8. — id. lib. ap. Rob. Stephan. 1549. 8.

M. T. Cic. librorum de officiis enarrationes *Viti Amerpachii* correctae ac multae in

in locis auctae, Basileae per Io. Oporinum. sine a, nota. 8. cum textu Ciceronis. Praefatio scripta est Ingolstadii 1548, in qua postquam conquestus est, se misisse ad Cratonem typographum Argentoratensem, correctionem harum cum nonnullis additionibus ante quam eas edidisset ille postremo, per intervalla quaedam illarum et ordinem inserto Ciceronis opere; sed illum emendationem et clariorem alicubi enarrationem prorsus omisisse; se, scribit, hanc tractationem librumque adhuc sentel edere, eumque ita correctum, ut illo tempore fuerit ad editionem paratus. Dedicatio priori forsitan editioni iam praemissa, scripta est *Vuitenbergae* V. id. Novembr. sed anni indicio non addito.

Opera M. T. C. de officiis libri III. de amicitia liber vnus, de senectute liber I. item paradoxa eiusdem. 8. Praefationis dote et loci, anni, atque typographi indicio caret meum exemplum. An est pars maioris operis?

— de Offic. libri III. cum commentariis Viti Amerbachii, not. Erasmi Roterod. Philippi Melanchthonis, et disquisit. aliquot Caecili Calcagnini. Acc. de senectute, de amicitia et somnium Scipionis, cum notis Erasmi Roterod. et Barth. Latomi, ed. per Petr. Balduinum. Paris. Th. Richard. 1550. 4. —

Xyfti Betuleii chronologia in Cicer. de Offic. amicitia et senectute. Lugdun. Th. Pagan.

1556.

1556. 4. — *Cic. paradoxa*, cum comment. variorum illustrium; ed. per *Leodegarium a Quercu*. ib. eod. anno. 4. — *Cic. somnium Scipionis*, cum comment. varior. ibid. eod. anno. 4. — *De offic. cum comment. Erasmi Roterod. Phil. Melanchthonis* et varior. Acc. de senectute etc. cum notis variorum. Lugd. L. Cloquemin. 1578. 8.

M. T. Cic. de offic. libri III. etc. ex castigazione Io. Boulierii. Fragmenta poematum, in quibus continentur *Aratea*. *Quinti fratris de petitione consulatus*, lib. ex *Dionysii Lambini* emendatione. Londini 1577. 8. — *Cic. de offic. ex emend. Lambini*. ap. Petr. Santandr. 1580. 8. — ed. per *Io. Piscatorem*. Spirae. B. Albin. 1582. 4. — *de offic. Londini. exc. Henr. Middleton*. 1583. 16.

Cic. de offic. etc. cum scholiis Fr. Vrsini et notis *P. Manutii*, ex officina Plantin. ap. Fr. Rapheleng. 1605. 8. — ad *Manutian. et Brutinam* edit, Hanou. ap. A. Wechel. 1610. 8.

M. T. Cic. Cato maior seu de senectute libellus, cum dispositione argumentorum et annotatt. per *Ioh. Alburgensem*, excerptis ex praelectionibus *D. Daudis Chytraei*. Rostochi excusus per *Iac. Transylvanum*. a. 1572. 8. Praemissa est tabella chronologica, indicans tempora omnium historiarum et virorum illa.

illustriam, quos in libello de senectute Cicero nominatim celebrat. Tum sequitur argumentum et dispositio; posthaec series annorum vitae; honorem; rerum gestarum et scriptorum M. T. Ciceronis; dein titulus libri M. T. Ciceronis; Cato maior s. de senectute ad Pompon. Atticum explicatum; post, series familiae Catonum; denique textus libelli in plurimas particulas dissectus, subiuncto singulis commentario grammatico et historico haud spernendo. — *Cic. Laelius* cum comment. *M. Rogerii*. Paris. 1547. 4.

Ad pag. 154. lin. 23.

Cic. de offic. etc. Londini 1664. 8.

Ad pag. 155. lin. 6.

Cicero de offic. etc. sec. margini sectio Transalpina et breues notae ad calcem. Patavii, apud I. Manfre. 1720. 8. — *Pearcii* edit. repetita est Londini, apud Beni. Dodd. 1761. 8. — Cantabrigiae 1777. 8. — Londini 1778. 8. — *Cic. de Offic. etc.* Lond. 1754. 12. — ex edit. Oliueti. Edinburgi 1758. 8. — Glasguae apud Foulis. 1767. 1784. 12. — Id. liber et *Cic. Brutus*, cum notis *S. Monrad*. Hauniae 1777. 8.

Ad pag. 155. lin. 17.

Cic. de Offic. etc. edidit *I. Homer*. Londini 1791. 8. — cum delectu commentariorum in iuventutis gratiam. Lipsi, 1790. 8.

In priore parte maxima pars notarum, in posteriore autem paene omnes sunt ex minore Contr. Heusingeri editione desumptae. conf. Ien. A. L. Z. a. 1794. nr. 182. mense Jun. — ad fidem optimarum edd. in usum germanicae iuventutis, sapientiae operam dantis; denuo edidit *D. Mich. Feder.* Würzburg. et Bamberg. 1796. 8. Editor libros in sectiones non ex sueto capitum ordine, sed secundum logicam rationem distribuit: lectionem vero eam recepit, quae maximam sibi videbatur habere probabilitatem, notasque adiecit grammaticas.

Libelli minores, qui vulgo adiciuntur libris de Officiis, nostro saeculo separatim sunt aliquoties editi.

M. T. C. Cato maior — Glasguae, ap. Foulis. 1748. 12. — Paris. apud Barbou. 1758. 32. — *M. T. Cicero*. opuscula, h. e. Cato mai. Laelius, Paradoxa, somnium Scip. et vita litteraria Ciceron. cum adnotatt. Etonae 1768 et 1778. 8. — *Cic. Laelius*, ex rec. *L. Sahl.* Hauniae 1772. 8. — Eclogae ex Ciceronis libello de senectute, auctore *I. S. Semler.* 1789. 4. — Cato maior s. de Senectute — mit erklärenden Anmerkungen für Schulen und Gymnasien bearbeitet von *I. Dav. Büchling.* Lipsiae 1797. 8. — Pari modo *Laelius* ab eodem editus, ibid. eodem anno. et *Paradoxa* ad Brutum. Mit historischen und philosoph. Anmerkungen für die
obern

obern Klassen etc. auctore eodem *Büchlingio*. Berol. et Stralsund. 1797. 8. de tribus hisce edd. copiose agitur et iudicatur in *Tubing. ephemer. litter. a. 1797. nr. 97.* — *M. T. Cic.* Cato maior, Laelius, Paradoxa. Ad fidem optimarum edition. in usum iuuentutis denuo edidit *D. Mich. Feder.* Wirceb. vniu. bibliothecar. Noribergae 1798. 8. — *Somn. Scipionis*, ex sexto libro de republ. *M. T. Cic.* explicatum ex *Petri Rami* praeflection. Paris. 1546. 8. — *Dionysii Petauii* parerga quaedam, h. e. *Cicer.* paradoxa et alia eiusd. gr. reddita. Paris. 1649. 8.

Ad pag. 156. lin. 6.

Versiones *germanicas* recenset cl. *Degen.* l. c. pag. 69 sqq. add. *Cic.* von dem hohen Alter, durch Herrn *Bayer.* Augustae Vin- del. 1626.

Gallica versio *Cic.* de *Offic.* antiqua, go- thico caractere. Lugd. 1493. ibid. 1496. fol. v. *Maittaire* IV. pag. 563 et 628. — versio, a *P. de Ryer* confecta. Paris. 1641. 4. — alia versio *gallica* libr. de *Offic.* cum notis. Hagae Com. 1692. 8. — de senectute, de amicitia et paradoxa, secund. edit. *Graeuianam*, *gallica* versio cum notis. Paris. 1691. 8. — idem libelli, latine secundum *Graeuian.* recensione, et gallo-francice versi, per *du Bois.* Paris. ap. fratres Barbou. 1725. min. 8. f. mei. 12. — de *Offic.* libri gal-

gallice versi ab *Emman. Brosselard*, cum notis et vita Ciceronis. Paris, (1792.) v. I. n. A. L. Z. m. Dec. 1793: nr. 255. — Nouv. Opp. Cic. versionis gallicae: Oeuvres de Ciceron; traduction nouvelle; Paris. apud Moutard. 1783. 12: tomi I.—IV; prelo exierunt, singulisque tomis praemissa est notitia historica et critica, secundum Journ. Encyclopédique à Bouillon, 1783. tom. VII. part. I. pag. 77 sqq. Reliqui autem operis, nondum absoluti, tomi num? et quando lucem aspexerint, equidem ignoro.

Anglicae versiones latius refert *Brügmann* l. c. pag. 500 sqq. Libr. de Offic. *anglice* versi sunt a *Robert. Maynton*. Lond. 1534. 8. et 1540. 12. — a *Nic. Grimaldo*, addito contextu latino: Lond. 1553. 1556. 1568. 1574. 8. — 1558. 16. — 1590 et 1596. 16. — a *Brinsley*. Lond. 1616. 8. — ab *Arthur Maynwaring*; anni nota non addita est: — a *Roger L'Estrange*. Londini 1680. 1681. 1684. 1688. 1699. 1700. 8. — a *Thom. Cōkman*, D. D. Lond. 1706. 1714. 1715. 1720. 1723. 1730. 1732. 1739. 1756. 12. Dublin. 1732. 12. Cantabrig. 1776. 12. — cum Catone mai. et reliquis Cic. libellis philos. minoribus, a *Guil. Guthrie*, cum notis historicis et grammaticis, Londini 1755. 8.

Cic. de amicitia, senectute, Paradoxa et Scipionis somnium, vers. a *Thom. Newton*. Lond.

Londini 1577. 8. — *Idem libelli, versi a Sam. Parker.* Lond. 1704. 12. Oxon. 1720. 1727. 1731. 8. — *De senectute et de amicitia.* 1481. min. fol. — *de senectute, lat. cum anglica Roberti Whittington versione,* Londin. 8. sine a. — *de amicitia, ab anonymo,* Lond. 1562. 8. — *ab alio anonymo.* Londini 1691. 8. — *Glasguae* 1759. 12. — *Paraphrasis Laetii ab Edwardo Howard.* inter eius poemata et comm. Lond. 1673. 8. — *a Guil. Melmoth,* cum obs. Londini 1777. 8. et 1785. 8. — *a Guil. Ellis.* Londini 1782. 8.

De senectute, Lond. 1569. — *Cato maior* — *a Poem in four parts. auct. Io. Denham.* Londini 1648. 12. — *rec. inter eius poemata et versiones* ibid. 1667. 1668. 1709. 1719. 8. — *de senectute vers. ab Austin,* Londini 1671. 1684. 8. — *a Wilson.* ibid. 1710. 8. — *a Logan.* cum obs. Philadelp. ap. B. Franklin. 1744. 4. Lond. 1750. et 1778. 8. *Glasgow.* 1751. 12. — *a W. Massey* cum notis. Lond. 1755. 8. — *cum animadvers.* Londin. 1773. 8. *ed. II. recognita et correcta a Guil. Melmoth.* ibid. 1777. et 1785. 8.

Paradoxa anglice versa a Roberto Whittington. Southwarke. f. a. (circ. 1540.) 16.

The Theology and Philosophy in Cicero's *Jomium Scipionis* explained: Or, a brief attempt

attempt to demonstrate, that the Newtonian System is perfectly agreeable to the Notions of the wisest Ancients, and that Mathematical Principles are the only sure ones. Londini 1751. 8.

Italica librorum de offic. et reliquorum minorum libellorum versio a nobili quodam Veneto facta, Venetiis. 1528. 4. v. *Paioni* l. cit. l. pag. 251 sq. qui reliquas quoque recenset versiones *italicas*. — Libr. de officiis et ceteri. Venet. per Io. Anton. de Nicolini da Sabio. 1536. 4. — ib. 1539. 8. — iidem interprete *Frid. Vendramin*. 1540. 8. — et recogniti atque correcti à *Ludou. Dolce*. Venet. 1563 et 1564. 8. nec non 1739. 8. — interprete *Io. Augustino Zeviani*. Veronae 1737. 8. 1739. 8. — addito textu latino, cum notis. Venet. 1750. 12. — De officiis, interpr. *Matthaeo Fasciolata*. Venet 1750. 32. — De offic. et reliqui minores libelli, versi a *Domenico Antonio Borghesi*. Luceae 1753. 8. — ab *Alexandro M. Bandiera* etc. cum notis. Venet. 1754. II. tom. 8. De officiis cum comment. iuridicis, philosophicis, politicis et philologicis, auct. *March. Andrea Luigi de Silua*. Florent. 1756. fol. et Venet. 1765. 8. *de amicitia*, interprete *M. Horatio Cardaneto*, Florent. 1560. 8. — idem libellus lat. cum versione *Dom. Borghesi*. Venet. 1763. 8. — I discorsi filosofici di *M. Pompeo della Barba da Pescia* sopra il

il Platonico et divino sogno di Scipione di
M. Tullio. Venet. 1553. 8.

Libri de Offic. translati sunt in linguam
ungaricam ab *Alexandro Kovátsznay*; et editi
ab *Engel*. Presburg. 1795. — in linguam
Danicam a *L. Sahl*. Hauniae 1776. 8. —
Paradoxa et somn. Scipionis in linguam Lu-
sitanicam translata per *Duarte de Rezende*.
Coimbrae 1531. 4. — Cato maior, per *Da-
mião de Góes*. Venet. 1534. 8.

E multis scriptis, in quibus loca libro-
rum de officiis et reliquorum emendantur
aut illustrantur, pauca nominare liceat. Alias
commentatt. laudavi in Introd. II. p. 163 sq.

Io. Lodou. Viuis Valentini somnium:
est praefatio ad somnium Scipionis Cice-
ronis. Eiusdem vigilia, quae est enarratio
somnia Scip. Ciceronis. (cum Ciceronis som-
nio et Viuis argumento in illud.) In calce:
Basileae ex aedib. Io. Frobenii. a. M.D.XXI.
(1521.) 4.

Leon. Baptistae Alberti, Florentini, in
Cic. locum de Offic. brevis et accurata in-
terpretatio. Basil. ap. Rob. Winter. 1538. 4.
etiam in eius opere, *Trinia* inscripto, et in
Petri Io. Oliuarii scholiis in somnium Cice-
ronis. v. Mazzuchelli Scrittore d'Italia, vol. I.
part. I. pag. 316. — item in *Viti Ammer-
bachii* comment. in Cicer. de officiis. Lugd.
1541. 8.

M. Ant. Majoragius in paradoxa Ciceronis. Lugd. ap. Gryphium. 1546. 8.

A. Schurerius in Cic. de amicitia. Lips. 1554. 8.

Quaestiones in officia M. T. Cic. compendiarium totius opusculi epitomen continentes, auctore *Thoma Brasbridge*. Oxon. 1615. 8.

Ragionamento ad un amico sopra Cato Maior Ciceronis. Bonon. 1728. 4.

M. Georg. Sigism. Green, Rect. scholae Misena. de sodalitatibus quaest. M. Catone mai. constitutis ad *M. T. Cic.* Caton. mai. §. 45 etc. Misena 1743. 4.

Io. Christoph. Gottleberi animaduersionum super aliquot locis Ciceronis e libr. Offic. specimina nouem (in quibus permulta loca critice potissimum pertractantur.) Misena a. 1780—1785. 4. — *I. A. Mülleri* quaedam de haereditate cupiditatum ad Cic. de Off. II. 8. Misena 1790. 8.

I. F. Eckhard progr. quid sit erudite scribere. (Cicero de senectute I.) Misena 1788. 4.

I. G. Escii ad locum Cic. de Offic. II. 13. de modestia dissertat. Lipsiae 1790. 4.

Ch. H. Schmid in praefat. ad catalog. praelection. academic. a. 1790, dedit V. L. codicis antiqui Ciceronis de amicitia. 4.

De metaphrasi Prognosticorum *Arati* v. Introd. II. pag. 138. Illis addatur

Cice-

Ciceronis Aratus ed. a *Io. Cochanouio*. Cracou. 579. 4. (v. Ern. Fabric. B. l. I. pag. 204.) et secundum catal. comit. de Thott. IV. pag. 300. ibid. 1612. 4. Tum

Cic. fragmenta, a *Car. Sigonio* collecta. Venet. lord. Zillet, 1560. 8. — *fragmentorum* tomi IV. cum notis *A. Patricii*. Venet. apud I. Zillet. 1565. 4. etc. v. Ern. Fabr. B. L. I. pag. 204.

Ad pag. 156. lin. 7. sqq.

De *Tunstali* epistola, (quae rec. est Londini, 1742. 4.) et *Middletoni* epistolis Ciceron. etc. sunt longae et eruditae censurae in nouis act. eruditor. an. 1747. mens. Iul. pag. 407 sqq. et m. Aug. pag. 463 sqq. — et de *Tunstal* Observations etc. ib. a. 1748. m. Nouembr. pag. 631 sqq. vbi censor pag. 641. it in sententiam *Tunstali*, speratque, paucos eruditorum porro fore, qui nolint, aut dubitent, in auctore harum Epistolarum sophistam impostorem agnoscere. adde *Zuverlässige Nachrichten* etc. Lips. 1743. part. 44. nr. 1. Historia illius controversiae enarratur a *Windhemio* in praefatione ad versionem suam germanicam *Middleton*. opusc. de senatu romano, Götting. 1748. 8. p. 52 sqq. et a *Strodtmanno* in: *Beyträge zur Historie der Gelahrtheit*, part. III. Hamburgi 1749. 8. pag. 249 sqq.

Oratio pro P. Sulla ab alio V. D. spuria habebatur in: A Dissertation in which the Defense of P. Sulla, adscribed to M. T. Cicero, is clearly proved to be spurious after the Manner of Mr. Markland, with some introductory Remarks on other Writings of the Antients never before suspected. London. adnotante *Windhemio* l. c. p. 59.

*Ad pag. 157. lin. 4. inprimis ad notam **.*

M. T. Ciceronis consolatio. Liber, quo se ipsum de filiae morte consolatus est. Nunc primum repertus et in lucem editus. Londini. exc. Henr. Middleton. pro Gul. Ponsonio, 1583. 8.

Cic. consolatio et fragmenta eius. Francof. 1584. 8.

Paraclesis: or, Consolations deduced from Natural and Revealed Religion: in two Dissertations. The first supposed to have been composed by *Cicero*; now rendered into English: The last originally written by *Thom. Blacklock*, D. D. Edinburgh. — Lond. 1767. 8. *Middlet. consolationem aperte spuriam esse iudicat: Blacklock vero secus sentit. v. Brüggemann* l. c. pag. 508.

La Consolatione di M. T. Cicerone. Fatta volgare da *Fortuniano Sanvitale* etc. Parmae. 12. Epistola nuncupatoria scripta est

est Parmae 1593. v. *Paiton*. l. o. p. 260. — Ingenii Sigoniani foetum, quamquam haud tetrum et abiiciendum, fuisse *lib. de consol.* docet quoque, adlatis Lipsii, Franc. Mendogii, Ian. Guilielmi et Clerici iudiciis, *Dau. Richter* in comment. de vita et scriptis *Ian. Denoris*, huius *Institution. in M. T. Cic. philosophiam de vita et moribus* — edit. *Joach. Meieri*, praemissa, pag. 44 sqq.

Alius supposititii libri *de proprietatibus terminorum*, edit. Augustae per Anton. Sorg. 1488. 4. ex aliorum notitiis memorat *cel. Panzer* I. pag. 113. Bibl. vero acad. Erlang. seruat exemplar, in cuius fronte legitur *Cicero de proprietatibus terminorum*, in min. 4. gothico caractere saec. probabiliter XV. sine vlla loci, anni et typographi nota.

Hic notandus quoque est spurius *Ciceronis* liber, qui paucis abhinc annis ita est typis renouatus, vt in fronte libri tantum exstaret: *Orpheus suus de adolescente studioso*. Tum sequitur dedicatio editoris, *Io. Andr. Folierini* ad Franciscum Francischinium, ex cuius bibliotheca se, testatur, accepisse sibi concessum, *hoc Κεσμηλιον a paucis visum, a plurimis expetitum Venetiis iterum post bina saecula peruulgandum* — dat. Kal. Septemb. A. C. M. DCC. XCIII. (1793.) in 4. cum largiss. margine. Postea primae editionis inscriptio legitur: *M. Tull. Ciceronis Orpheus,*

*fus de adolescente studioso, ad Marcum. filium
 Athenas. Nuper inuentus, et in lucem edi-
 tus, cum privilegio. Venetiis, M. D. XCIV.
 (1794.) apud Io. Baptistam Ciottum, typo-
 graphum, et bibliopolam academias Venetae.*
 Dein repetita est epistola nuncupatoria Iulii
 Caesaris Glusiani Squarcias I. C. ad Io. Petr.
 Ayroldum Marcellinum, medicum ac philo-
 sophum, scripta, Mantuae, prid. Non. Iul.
 M. D. XCIII. in qua narrat, se in gaza D.
 Marci, Venet. inuenisse multa, partim edita,
 sed meliora impressis multis partibus, partim
 non edita; in his *Ausonii* poetae de aurifica
 philosophia, quam alchimiam vocant, par-
 vam isagogen, satis eruditam et minime ob-
 scuram; item fragmenta quaedam ex libris,
 vt sibi quidem videretur, *de republ. M. T.* et
 libellum *de Orphei moribus et vita, Cice-
 roni inscriptum.* Postquam rogauerat Mar-
 cellinum, vt Libellum istum typis describen-
 dum curaret, *mitto, inquit, ad te Orpheum,*
quem vel ipsius esse Ciceronis, vel ex officina
*alicuius prodisse, qui proximus aetati Cice-
 ronis vixerit, tute, qui mihi instar es om-
 nium Manutiorum, testis esse poteris.* Auso-
 nium, tradit, se commendasse Gaspari Soro-
 mano patricio Mediolanensi, in *fragmentis*
autem de republ. characteres ac effigies lit-
 terarum esse ita vetustate detritas, vt passim
 vix vel nullo modo adpareant, vt egeant li-
 matiori ingenio et homine magis vacuo. Li-
 bellum

bellum Pseudo-Ciceronis excipit denique brevis *M. B.* adlocutio ad cultores antiquitatis, in qua „caueant, ait, ne tamquam genuino *M. T. Cic.* partu donari putent, cuius vetus exemplum in Veneta D. Marci bibliotheca exstare, Fabricius *) aliique viri clarissimi memoriae prodiderunt, ambage verborum decepti, quibus Squarcia Orpheum praefatus est: si quid autem mihi fari licet, *non ipso Squarcia vetustiore, nec alio natum patre suspicer* **), cui Sigonii auctoritas et existimatio exemplo esse potuit, qui decennio ante libros de consolatione *M. T. Ciceroni* attributos non sine laude vulgauerat.“ In vltima pagina legitur: „Orpheum rarum opus Io. Andreas Follierinus post bina saecula Venetiis iterum imprimendum curauit — — A. C. M. DCC. XCIII, Kal. Septemb. *ad centena exempla.*“ Quod ipsa haec editio in paucorum veniet conspectum, ego paullo fusius de ea disputauit.

Q 5

Ad

*) In *B. L. L.* pag. 215. vbi dicitur ed. *Cic. Orphei* prodiisse, *Regiomonte* 1643. 8. sed in catal. bibl. Thottianae, tom. IV. p. 300. citatur illa editio, *Elbingae Boruffor.* 1643. 8.

**) Enimvero Squarciae stilius in praefatione minus latinus differt a stilo operis ipsius, ad exemplum Ciceronis facti. Forfan alius, siue aequalis Squarciae, siue antiquior, calidus fuit operis illius architectus, et ipse Squarcia deceptus.

Ad pag. 160. §. 7.

Tanta varii generis variaeque molis librorum, in quibus Ciceronis vel vita, vel ingenium, doctrina et disciplina, vel scripta locaque illorum singularia, explicantur illustranturque, exstat copia, ut omnino verendum sit, ne vel nuda eorum commemoratio multas impleat paginas plagellae, et tamen manca sterilisue adhuc aliis videatur. Atqui quum *Fabricius* in B. L., *Brüggemann* l. c. pag. 508 sqq. aliique, cum primis cat. bibl. *Thottian.* tom. IV. pag. 300 sqq. ac *Burmanni* II. pag. 65 sqq. et pag. 179 sqq. et cel. *Meusel.* in Bibl. histor, vol. IV. part. I. p. 277. 299. amplum permultorum, quae huc pertineant, scriptorum, nec tamen omnium, catalogum praebent: iis, quae in Notitia et Introduct. iam adtuli, pauca tantum addam.

Ad pag. 161. lin. 26.

Fabricii vita Ciceron. primum Coloniae 1563: 8. deinde saepius ab aliis edita, denique cum praef. *Heusingeri*, *Budingae* 1727. 8. prioribus tantum Ernestinae edit. Opp. Cicer. praemissa est, in nouissima autem omissa.

Vita M. T. Cicer. in annos distincta ac in epitomen secundum artem Mneimonicam redacta *) a *D. I. Paëpp* Galbaico, cui adiuncti

*) *Lenis* et brevis opella. Vitae enim narratio implet tantum 25. pagg. sed quoniam
cl.

iuncti sunt catalogi Pontificum et Imperatorum a mendis purgati quae typographorum incuria in Schenckelio detecto irreperant. Lugduni sumt. auctoris et venundantur apud Barthol. Vincentium. 1618. mai. 8.

Artificiose memoriae fundamenta, ex Aristotele, Cicero, Thoma Aquinate, aliisque praestantissimis doctoribus petita, figuris, interrogationibus ac responsionibus clarius, quam vnquam antehac, demonstrata a D. Ioan. Paëpp Galbaico, cui etiam praeter modum commodiorem eadem sine locis praestandi, quae cum illis, alia nonnulla eiusdem artis inaudita adiunguntur. Lugduni sumt. auctoris et venundantur ap. Barth. Vincent. 1618. — *Ελαργωρη* seu introductio facilis in praxin artificiosae memoriae a D. I. Paëpp, Galbaico. ibid. eod. anno. — *Schenckolius detextus*: seu memoria artificialis haecenus occultata, ac a multis quamdiu desiderata: nunc primum in gratiam optimarum artium ac sapientiae studiosorum luce donata. A. I. A. P. G. S. P. D. Hanc artem principes et alii nobiles, cum ecclesiastici tum seculares

pl. *Meusel*. l. c. pag. 281. nihil sibi, scripsit, nec de illo libro nec de eius auctore constare: ego vero in vno volumine et vitam illam et alia illius opuscula, iunctim compacta eodemque anno edita possideo: supra omnia ista opuscula indicare, haud iucundum videretur.

culares addidicerunt, exercuerunt et mirifice probarunt, ut ex sequentibus notum fiet. Lugd. ap. Barthol. Vincentium. 1617. m. 12. Multa lepida continent illi libelli.

M. T. Ciceronis vita, ex optimis quibusque scriptoribus delibata, et in compendium redacta, cura *Io. Harmari*. Oxon. 1662. 8.

Jac. Angeli historica narratio de vita rebusque gestis *M. T. Ciceronis* primum edita est a *Wolf. Peristero*, Berol. 1553. 8. v. *Meusel*. I. c. pag. 278. sed omissa est edit. Wittenb. 154. 8. (v. catal. bibl. Burmanni II. pag. 179.) — De nummis gemmisque, imagine *Ciceronis* insignitis, staturisque *Cicer.* v. *Klotzii* lectt. Venusin. pag. 64 sqq. ubi quoque notavit artificum fraudem, qui in genâ *Ciceronis* sinistra *cicer* fingerent. In Marmoribus Oxon, (Oxonii 1763. fol.) tab. XXI. conspicitur *Cicero* togatus, gestu oratorio, dextrâ tenens sudorium, sinistra libellum: de quo marmore v. *Klotzii* acta litter. voll. II. part. II. pag. 124.

Ad pag. 161. fin.

Add. *Marii Nizolii* Brixellensis Observationum in *M. T. Ciceronem*, (scil. in omnia *Ciceronis* opera.) partes II. ad prætum *Albuini*, in aedib. *Io. Francisci Gambaræ*. 1535. m. Ian. II. voll. fol. de qua prima raraque edit. v. *Quirini* specim. litteraturæ Brixian. p. 149. *Bolongar. Creuennas* catal. raison.

raison. III. pag. 85. et *Panzer*. A. T. VI. pag. 341. — Nizolio Didascalus sive monitor Ciceronianorum Nizolianorum, dialogus *Henr. Stephani*. 1578. 8. — *Plexiaci* (Abb. Brocharo,) Lexicon philosophicum — —. In prima parte materia philosophica, ut a *Cicerone* tractata est, seruato rerum ordine, continetur: in altera vero, quae vocc. a Scholasticis, ut aiunt, nouata sunt, aut barbare et horride vsurpata, ab vsitatis et latinis uocibus ordine litterarum secernuntur. Hagae Comit. 1716. 4.

Ad pag. 162. lin. 20.

Middletoni vita etc. primum auctoris sumtu lucem adspexit Londini 1741. m. 4. — quartum 1750. 8. — septima edit. Londini 1757. 4. accepit additiones. denique Lond. 1759. III. vol. 8. — rec. Basil. ap. Thurneylen, 1789. III. voll. 8. — In linguam *germanicam* iterum translata est a *G. K. F. Seidel*. Dantisci. IV. voll. 2. 1791 — 1793. 8. — *Francogallice* uersa est aut potius truncata ualdeque pro arbitrio mutata, ab *Anton. Franc. Prevost d'Exilles*. Paris. 1742. 12. III. voll. — a. 1743 — 1744. in 12. V. voll. et 1749. 12. IV. voll. — *italice* a *Iac. Fabrizi*, Veneto, Venet. 1744 — 1748. 8. V. voll. quorum ultimum volumen continet: „Appendice alla storia della vita di *M. T. Cicerone*. *Lettere di M. T. Cic. a M.*

M. Bruto e di Bruto a Cicerone: col testo latino a rincontro, con annotazioni a ciascuna lettera, ed vna dissertazione preliminare, in cui si vendica l'autorità delle medesime lettere e di proposito si considerano e si confutano tutte le obiezioni del rev. Sig. Tunstall al Sig. C. Middleton. v. (*Strodtman*) Beyträge zur Historie der Gelahrheit etc. part. III. p. 253. — Repetita est typis versio illa italica Neapoli 1748 — 1750. 12. V. voll. — Romae 1777. 12. V. voll. De virtutibus operis Middleton. bene copioseque differitur et iudicatur a viro quodam docto in *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürdigen Büchern, vol. VIII. pag. 452 sqq. et a cl. *Meuselio* l. c. pag. 282 sqq.

Morabini historia Ciceronis gallice scripta, prodiit Paris. II. voll. 1745. 4. — Idem *Mor.* scripsit Histoire de l'Exile de Ciceron. Paris. 1726. 12. omnemque historiam hausit ex ipsis Cicer. epistolis atque orationibus. — Ille liber in linguam *anglicam* translatus est Londin. 1725 et 1736. 8.

An account of the life and writings of Tully, by *Edmund Burton*, Esq. — Cambridge, in eius *Ancients Characters deduced from classical Remains.* 1763. 8.

Christian. Ios. Jagemann in: Geschichte der freyen Künste und Wissenschaften in Italien, tom. I. Lipsiae 1777. 8. de Cicerone
poeta,

poeta, pag. 171 sq. de Cicer. eloquentia studiisque et magistris p. 221 sqq. de eius philosophia et theologia, pag. 253 sqq. aliisque rebus breuiter, at bene differit.

Libellis de Ciceronis villis a cl. *Meuselio* l. c. pag. 298. citatis, addi possunt: *Io. Luc. Zuzzeri* sopra un antica villa, scoperta sopra Frascati nelle appartenente della nuova villa di Collegio Romano. Venet. 1746. — cuius sententia refutata est in lib. de Tusculano M. T. C. nunc Crypta-Ferrata aduersus *Io. Lucam Zuzzeri*, soc. *Ies. Basilii Cardoni*, Abbatis S. Basilii M. de vrbe disceptatio apologetica. Romae 1757. m. 4.

De *philosophia Cicer.* multi scripserunt. v. *Introd.* li. pag. 147 sq. His accedit *Herr. Dodwell*, cuius apologia operum Ciceronis philosophicorum subiuncta est versioni librorum Cicer. de Finibus anglice a *Sam. Partero* confectae editaeque Londini 1702. 8. Illa autem apologia gallice versa, separatim euulgata est: *Apologie des Ouvrages philosophiques de Ciceron par Mr. Dodwell.* à Londres 1702. 8. cuius argumentum late exposuit *de Windheim* in *Bemühungen der Weltweisen vom J. 1700 — 1750.* tom. III. Noribergae 1752. pag. 79 — 88.

Pensées morales de Cicéron, recueillies et traduites par *Mr. Levesque.* Paris. 1782. 12. Ex *Middletoni* *Histoire de Cicéron*, secundum

cundum versionem Prevost. excerptis notabiliora. De comparando quidem Cicerone cum Seneca ratione frequentium posterioris sententiarum moralium bene iudicavit; sed minus acute recteque de Ciceronis notatione, eiusque operibus et scribendi genere.

Philosophisches Lesebuch aus Cicero's Schriften zusammengetragen, mit erklärenden Anmerkungen und einigen kleinen Abhandlungen, wie auch mit einer kurzen Geschichte der griechischen und römischen Philosophie begleitet von *Christian Wilh. Snell*. Francof. ad Moen. 1792. 8. Laudatur in ephem. litter. Gotting. 1793. nr. 162.

De *Ciceronis* itinere litterario, studiis philosophiae atque eloquentiae et de eius praeceptoribus bene scripsit *I. G. Walch* in diatribe, de amoenitatibus historicis ex *Ciceronis* peregrinationibus collectis, in *Parergis academicis*, Lipsiae 1721. 8. p. 161 — 196. et de *Ciceronis* studiis logicae. pag. 553.

Desiderii Jacotii Vandoperani de philosophorum doctrina libellus ex *Cicerone*. Oxonii e typographeo Clarendon. 1769. 8. et subiunctus nono *Operum Cicer.* volumini, ibid. 1783. 4.

De *iurisprudentia Ciceronis* v. *Introd.* II. pag. 149. et *Meusel*. l. c. pag. 293. sq. quibus addes, *Schultingii* orat. de iurispr. Cic. notis illustratam *Londini* quoque per *Robertum*

tum

tum Eden. 1761. 4. esse euulgatam. — *Io. Luzac* obs. apologet. pro Ictis romanis ad locum *Cic.* in orat. pro Murena, cap. 11 — 13. Lugd. Bat. 1768. 4. — *Henr. Constant. Cras* diss. qua specimen iurisprudentiae Ciceronianae exhibetur, siue Ciceronem iustam pro A. Caecina causam dixisse ostenditur. Lugd. Bat. 1769. 4. — *Wakwyk* dissert. ad *Cic.* orat. pro Archia. Lugd. Bat. 1776. 4. — *Bachii* histor. iurisprud. rom. lib. II. cap. II. §. 43. pag. 246 sqq. ed. Stockmanni.

Ad pag. 163. lin. 25.

Contra *Püttmanni* disp. et aliorum sententias *M. Christ. Aug. Schwarz*, Correct. Görlit. scripsit progr. Inquiritur, an Cicero ob Milonem defensum sit reprehendendus. Görlitii 1789. 4.

Püttmanni programma de utilitate e lectione scriptorum *M. T. Ciceronis*, praecipue orationum Tullianarum, in disciplina iuris criminalis capienda. Lips. 1789. 4. — rec. in *Püttmanni* Miscellaneorum libro singulari, ibid. 1793. 8. c. 19.

De iure ciuili a *M. T. Cicer.* in artem redacto scripsit disp. *Io. Gotthelf Hornemannus*, Lubena-Lufarus, praeside *Humboldo*. Lipsiae 1797. 4. Ciceronem de eiusmodi labore et opere cogitasse, dubitari nequit, atque colligi potest ex libr. I. de orat. 42. et quibusdam speciminibus in *Topicis*, *Gellii*

que et Charisii testimoniis. *Hornemann* ad-
sentitur Bynkershoekio, Ciceronem incepisse
quidem opus, nec vero absoluisse, secundum
Quintil. XII. 3, 10. *M. Tullius non modo
inter agendum numquam est destitutus scien-
tia iuris; sed etiam componere aliqua de eo
cooperat.* Censor tamen in ephemer. litter.
Göttingens. a. 1798. plag. X. p. 96. locum
Gellii intelligit de cogitatione et consilio Ci-
ceronis, aut illum a Gellio citatum librum
Ciceronis, inscriptum de iure civili in artem
redigendo, egisse tantum videri de necessi-
tate aut vtilitate iuris in artem redigendi, non
continuisse quamdam illius sciagraphiam.

Ad pag. 164. lin. 10.

Baden. prolus. qua constantia Ciceronis
in iudiciis de hominibus rebusque defendi-
tur, et eiusdem prolus. de poetica facultate
M. T. C. recusae sunt in illius Opusc. lati-
nis. Hauniae 1793. mai. 8. nr. 19 et 22. —
Cicero relegatus etc. Iis, quae in Introd. II.
pag. 150. scripsi, adde novam *Hallbaueri*
edit. supra pag. 71 sq. memoratam. — Prae-
terea alia pauca notanda sunt scripta, quae
huc pertinent:

Olai Brehmeri M. T. Cicero laudatus
cuius in bello civili dissert. histor. politica,
praef. *Petro Lagerloof.* Holmiae 1695. min.
8. — *Acronis Dahleri,* Calmariensis, diss.
politico-moralis demonstratura, Ciceronem
neque

neque Caesari, neque Pompeio, sed salutis patriae in bello civili fuisse addictum. Vpsal. 1773. 4.

Clavis eloquentiae *Ciceronianae*, sine Rhetorica ex *Ciceronis* operibus excerpta, suamque ipsius aitem oratoriam exhibens. Editore *T. Turner*. Londini 1755. 8.

Hier de Bono diss. de medica facultate in *M. T. Cicerone* comperta, in Nuova Raccolta d'Opusc. scientif. tom. III. p. 129 sqq.

Ios. Greatti in Saggi scientifici e letterarii dell' Academia di Padova, tom. III. part. II. Patauii 1796. 4. defendit *Ciceronem* a crimine mordacium dictorum, contra *Plutarch.* in vita *Ciceronis*.

Pensées de Cic. par *d'Olivet*. (v. *Introd.* II. p. 157.) — Idem fere liber, inscriptus: *M. T. Ciceronis Eclogas*: Gesammelt vom Herrn Abbt *d'Olivet*, und zum Gebrauch der Zürcherischen Schule von Neuem mit Anmerkungen erläutert. Tiguri 1783. 8. Editor pristinis notis substituit meliores, tam verba, quam res explicantes. — *Obss.* in *Cic.* de inuent. II. 7. de orat. I. 36. II. 24 66. pro *Roscio Amer.* c. 31. 35. in *Braunschw. Journal.* 8. Stück. 4.

Versuch einer praktischen Anleitung zu *Cicero's* Schreibart von *Karl Heintz. Sintenis*, Director des Zittauischen Gymnasii. Lipsiae 1794. mai. 8.

Uebungen in der Ciceronianischen Schreibart, vorzüglich in Hinsicht auf Numerus und Periodenbau — von M. Frid. Wilhelm Hagen. II. partt. Erlangae 1795 sq. 8. Tertia particula est inscripta: Materialien zu Uebungen in der Ciceronianischen Schreibart für Gymnasien und Schulen. ibid. 1798. 8.

I. F. Eckhardi prol. de legatione libera, cuius mentio fit in epistolis Ciceronis. Ilenaci 1789. 4. — Erasm. Möller. de eo, quod interest inter dicendi genus epistolare Ciceronis et Plinii Secundi. Hauniae 1790. 8.

Tanta denique est copia observationum, emendationum atque animaduersionum etc. in omnes aut singulos Ciceronis libros aut selecta loca, quae a viris doctis vel in peculiaribus libris scriptae sunt, aut oblata occasione per aliorum auctorum edit. aut per libros, *animaduersiones, pericula, opiniones, emendationes*, etc. inscriptos, aut alicubi sparsae, vt vel plena earum enumeratio iustum impleret volumen, et vero meam vinceret industriam atque diligentiam. Atqui multorum V. D. labores partim iam in notitia et in his supplementis sparsim indicaui, partim in Introd. II. pag. 158 sqq. Haud paruum eiusmodi libellorum observationumque in Ciceronis libros locaue numerum partim coegit auctor catalogi Bünauiani I. pag. 288 — 291. partim Gruterus in voluminibus, *Lampar*

par etc. (v. supra pag. 40.) in scriptis exhibit. Quae cum ita sint in colligendo, quamquam exiguo, spicilegio acquiescam.

Fulvii Ursini in omnia opera Ciceronis notae. Antwerp. ex offic. Christoph. Plantini. 1581. 8.

In noua *Mureti* Opp. editione, curata a *Dau. Ruhnkensio*, Lugd. Bat. 1789. IV. voll. 8. infinita Cic. loca tum passim, oblata occasione, emendantur aut illustrantur, tum singulari opera in tom. II. in permultis variarum lectionum capitibus. A pag. autem 522. eiusdem tomi est *Mur.* commentarius in Ciceronis Catilinas; ibid. a pag. 973. scholia in Cic. Philippicas; ibid. pag. 779 sq. scholia in primam Tuscul. a pag. 800. scholia in Offic. a pag. 824. in V. libros de finibus et a pag. 858. in orat. pro Deiotaro.

Markland in epistola critica ad Fr. Hare, (Cantabrigiae 1723. 8.) pag. 23 sqq. et pag. 26 sq. duo loca Cic. de N. D. II. 16. ac III. 35. atque pag. 45 sqq. Cic. II. de diuin. c. 21. et pag. 120. locum ap. Nonium face critica illustrat.

Io. Toup tam in ed. Dionysii Longini, Oxon. 1778, p. 159 et 194. quam in Emen- datt. in Suidam et Hesychium, Oxon. 1790. aliquot Ciceronis loca emendat aut vindicat. — *Petr. Paul. Iustus* in specimine obseruatt. criticarum, Viennae 1765. 4. pag. 5. 32. 68 — 74. quaedam Cic. loca aut defen-

dit ab aliorum crisi aut emendat illustratue. (conf. Klotzium in actis litter. vol. II. part. III. pag. 328 sqq. vbi is inter alia de loco Ciceronis in Catilin. I. cap. 8. disputat,) — *Imm. Io. Gerh. Scheller* in *Obff. in priscos scriptores quosdam*. Lipsiae 1785. 8. pag. 1 — 248. Omnia Ciceronis scripta critice pertractat. et saepe rem habet cum Ernesti.

Io. Hildebr. Withof in: *Kritische Anmerkungen über Horaz etc.* (v. supra p. 48.) I — IV. Stück. Düsseldorf. 1791 — 1798. 8. praecipue in particula III. pag. 141 — 157. loca quaedam in oratt. Ciceronis tentat: *Grimm* vero in eadem particula ex codice mst. qui aliquot scripta Ciceronis continet, varias illius lectiones in paradoxis ac disputat. Tusculanis excerpfit: in partic. autem IV. continuauit eas libri I. cap. 21 — 28. e duobusque codd. dedit V. L. in Sallustii de-clamat. in Ciceronem, et Ciceronis in Sal-lustium.

In Actis litterariis societatis Rheno-Tra-jectinae, tom. I. 1793. et II. 1795. 8. plura *Cic.* loca passim emendantur aut illustran-tur. et data opera in tom. I. pag. 150 sqq. a *Io. Ad. Nodell* in notis criticis in Ciceronem, Iulium et Horatium, ybi is in multis locis Ernesti refutat reiicitque lectiones aut anim- aduerfiones: — pag. 177 sq. a *Io. Sterke* in suspicionum criticarum specimine I. cap. 3. duo

due loca in Cic. de orat. II. , cap. 33 et 78. tentantur.

Sed hætenus: et ego vereor, ne aliis iam oleas extrauagatus videar.

De filio etiam filiaque et matre Cicero- nis disputatum est a viris doctis.

Simonis Vallamberti historia de vita et rebus gestis M. T. Ciceronis, M. filii, Paris. 1545 et 1587. 8. — quam propter utrius- que editionis raritatem recudi fecit Fabricius, et inscripsit: *Sim. Vallamberti* vita M. T. C. filii. Acc. *Andr. Schotti* Cicero a calumniis vindicatus; cum præfat. *Io. Alb. Fabricii*. Hamburgi 1730. 8.

De *Casp. Sagittarii* historia vitæ et mor- tis Tulliaæ etc. — et *Nic. Mongault* Remar- ques etc.: in Mem. de l'Acad. des Inscript. tom. I. pag. 370 sqq. Paris. v. Introduct. II. pag. 145.

Doctus et festiuis libellus est: *Frid. Do- minici Ringii* de matris Ciceronum circa rem familiarem prouidentia, qua lagenas etiam inanes obsignasse legitur, commentatiuncula Francof. et Lipsiæ, 1769. 8.

Ad pag. 164. lin. antepen.

Noua eaque cultior et ex schedis Schwar- zianis locupletior editio prodiit: Q *Cicero- nis* commentariolum de petitione consulatus ad M. T. fratrem. Accedunt alia quaedam *Quincti* scriptorum reliquiae. Cum animad-

verſſ. *Chriſt. Gottlieb. Schwarzii*, Prof. quondam Altorf. ſuiſque nonnullis edidit *Bernhard. Frideric. Hummel*. Norimbergae 1791. 8. Schwarziius ex antiquis editt. excerptſerat V. V. L. L. et codicis quoque Betnensis V. L. *) ab Altmano habuerat ſubminiſtratas: tum ampliores reliquerat animaduerſiones, ſcholis ſcriptas. Hummelius igitur iis leuioribus, quae ſcholis tantum accommodate conſcripta videbantur, reſciſſis aut in compendium coartatis, in hac altera editione ea, quae ad faciliorem libelli intelligentiam aut emendationem locorum corruptorum facerent, ſuis paſſim adiectis obſſ. publici fecit iuris.

Q. *Tullii Ciceronis* commentariolum petitionis ad Marcum fratrem cum adnotationibus et *italica* interpretatione *Jacobi Faſſiolati*. Patauſii 1732. 8.

Ad pag. 165. lin. 10.

In coenobio Gottwicensi eſt cod. membran. vetus notarum *Tironis* et *Senecae*, qui cenſori libri: *Verſuch einer Litteratur der Diplomatiſtik*, von *Frid. Aug. Huch*, Erlangae 1792. 8. in *len. A. L. Zeit.* a. 1793. nr. 1. pag. 4. melior et correctior eſſe videtur.

*) Quas a genere Schwarzii, cel. Weiſſio, acceptas in commercio epiſtologico, partic. III. pag. 89 — 91. antea iam euulgauerat cl. *Willius*.

detur, quam Alphabetum etc. a Grutero, Graevio et Carpentiero editum. Codicis eiusmodi in Seminario Argentoratensi meminit *Oberlin* in primis lineis artis diplom. p. 34. De *Tirone* v. quoque *Jagemann* l. c. l. pag. 229 sq.

Ad pag. 165. lin. 23.

De *Nigidio Figulo* vide quoque *Plutarch.* in vita Caesaris cap. XX. pag. 76. ed. Hutten. ibique notam, aut pag. 212. ed. Barton. huiusque adnotationem; tum *Jagemann* l. c. pag. 260 sq. et de *Afinio Pollione* pag. 232. 241 et 313. — De *M. Iunio Bruto, Servio Sulpicio* et reliquis Ictis romanis, Ciceronis potissimum aequalibus aut aetate paullo superioribus v. *Bachii* histor. iurisprud. rom. lib. II. cap. 2. §. 32 — 53. et ibi citata V. V. D. D. scripta in ed. *Stockmanni*, Lips. 1796. 8. pag. 240 — 257.

Ad pag. 167. lin. 25.

De principe eaque rarissima Caesaris edit. Romae 1469, fol. v. quoque Dictionaire bibliographique, historique et critique des Livres rares etc. Paris. 1790, mai. 8. tom. I. pag. 221. vbi praeterea multae aliae rariores memorantur editiones; cum primis *Clement* Bibl. curieuse etc. tom. VI. pag. 16. aliosque, quos citat cl. *Pauser* A. T. II. pag. 411. — De *Fansta* a. 1471. v. *Clement* l. c.

pag. 18. not. et *Panzar* III. p. 76. — De *Romana* a. 1472. in domo Petr. de Maximis (per. Conr. Schweynheym et Arnold. Pannarz,) copiosus est *Clement* l. c. p. 17.

Ad pag. 168. lin. 2.

Editio *Romana* 1476. fol. a *Gottfr. Ephr. Müllero* male adtribuitur Schweynhemio, iam defuncto circ. a. 1474. obseruante *Clement*. pag. 18. In catal. bibl. Gracianae p. 119. nr. 30. sic citatur *Iul. Caes.* de bello gallico, Romae 1476.

Ad pag. 168. lin. 9.

adde (Romae.) Aliam edit. etiam Romae probabiliter, caractere romano, sine l. et s. in 4. min. vberius descripsit *Seemiller*, fasc. III. biblioth. Ingolstadiensis etc. p. 192. v. praef. ad notit. breu. pag. XV.

Ad pag. 168. lin. 12.

Haec editio *Iulii Caesaris* comm. de B. G. cum *Iulio Celso*, excusa est sine loco quidem et typographo, sed caract. gothic. minor. *Henr. Eggesteyn*, *Argentorati*: docente aliosque V. D. laudante *Panzero* l. pag. 18. Amplam illius notitiam dedit *Clement* l. c. pag. 18 fqq.

Majttaire A. T. IV. pag. 343. citat ex *Beughemio*, *Boni Accursii Pisani* animadvers. in *C. Iul. Caes.* comment. *Fertariae*

1474.

1474. 12. Sed dubia esse edit. videtur *Panzer* I. pag. 394.

Ad pag. 169. lins 1 et 2.

De ed. *Tarvisana* cum epist. Hier. Bonon. et Marliani indice, quam ipse habeo, et de qua multus est *Clement* loc. cit. pag. 20 sqq. haec notanda videntur: signaturam litterarum in infima folii pagina non semper esse aequalem, ita vt forma modo in 4. mai. modo in folio esse videatur: tum ante epistolam locum et an. 1480, indicari: nequis anni notam in vltima vltimi folii pagina quaerat. — In *Dictionaire bibliograph.* cit. pag. 222. nota est addita, reliquas post illam edd. saeculi XV, minoris aestimari, nec habere ac ceteras parem auctoritatem. Add. edd. *Venetae*, cum epist. *Hieronymi Bononii Tarvisini*, et cum *Raym. Marliani* indice vrbium, per M. Theodor. de Regazonibus, 1490. fol. (v. *Panzer* III, p. 290.) — et cum *Marliani* indice etc. per Phil. de Pincis Mantuanum. 1494. fol. (*Panzer* III. p. 359.) — Edit. Venetam *Commentaria Caesaris*, cum epist. *Hier. Bononii et Marliani* indice: in cuius calce legitur: „*Impressum Venetiis sumptibus Bened. Fontana,*“ 1499. fol. ipse habeo.

Ad pag. 169. lin. 6.

Editio a. 1508. cum commentariis *Philippi Beroaldi*, absque loci et typographi nota

nota in 8: prodiisse dicitur in *Pinelli* catal. tom. II, pag. 61.

Commentaria *Caesaris*, recognoscente *Luca Robia*, Florent, opera et impensa Phil. Giuntae, 1508. 8. v. *Maittaire* II. p. 189. et *Bandin.* annal. Iuntarum typogr. II. pag. 26 sq. — In Introd. II. p. 200. iam memoravi ed. *Venet.* 1511. fol. — Haec omissa est in Bibl. lat. Ernest. Fabr. I. pag. 260. sed ornata, aut deformata iam est, (teste Goetizio in mem. bibl. Dresd. I. pag. 154 sq.) figuris: postea recusa esse aut vltimum tantum folium immutatum, videtur: — habet enim eandem in prima pagina epigraphen, eandem *Lucas Olchinentis*, qui curavit editionem, dedicationem: in calce vero eandem quidem clausulam, sed paullulum in anni nota mutatam, n. „impressa mira diligentia *Venetis* per *Augustin. de Zannis de Portesio* a. M. D. XVII (1517.)“ fol. cum epistola nuncupatoria *Lucas Olchinentis* aetium et legum professoris et Canonici, qui quidem alias dicebatur *Lucas Panetius*, (v. *Quirini* specimen variae litteraturae, quae in vrbe Brixia — — florebat, tom. I. p. 40.) in qua quidem is scribit, se collatis multis exemplaribus — *Caesarem* mendosum — claudum, corruptum in pristinum candorem deduxisse. conf. *Clement* l. c. p. 24 — 27.

Ad pag. 169. lin. 13.

Edit. *Aldinae* a. 1518. nulla fit mentio in Serie dell' edizioni Aldine. In bibl. autem lat. Fabr. Ernest. l. m. nude citatur ed. Veneta 1518. fol. in fine index Raymundi Marliani, sed formam habet in 8. atque vberius describitur, et de *Iucundo*, (*Giocondi*) plura narrantur a *Goetxio* in memor. bibl. Dresd. l. pag. 155 sqq. Index Marliani habet notam a. 1519. — E contrario plures ex officina *Aldina* prodeuntes editiones in Serie etc. recensentur, quam in Fabr. Ern. bibliotheca enumerantur: n. a. 1519. (Est quoque in catal. bibl. Pinelli, sed videant alii, annon haec edit. eadem sit, quam antea e *Goetxio* editam esse a. 1518. et indicem Marliani demum cum nota a. 1519. accepisse, cognouimus. Saltem inscriptio eadem est:) — cum correctionibus P. Manutii. 1559. 1561. — cum scholiis *Io. Mich. Bruti*. 1564. 1565. — cum eiusdem scholiis, cum locorum insignium pictura, et nominum explanatione: corrigente Aldo Manutio, Paulli F. 1566. (quam in notitia brevior pag. 170, et paullo vberius in Introd. II. pag. 203 sq. indicaui.) — cum scholiis *Henr. Glareani*, in biblioth. Aldina. 1569. — vlla scholiorum dote non instructa, saltem non laudata, 1570. — cum scholiis Aldi Manutii, varr. lectt. et fragmentis a *Fulvio Ursino* collectis, ex aedibus Manutianis, 1571.

(v. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. I. p. 158.) — *Caes. commentarii* ab Aldo Manutio, Paulli F. emendati et scholiis illustrati ad D. Jac. Boncompagnum etc. 1575. — *Caes. commentaria*, 1576. — *commentarii* ab Aldo Manutio, Paulli F. emendati et scholiis illustrati, cum figg. 1588. Omnes et singulae editi. Aldinae in forma 8. excusae, quatenus inter se differant, aut num quaedam in nonnullis tantum foliis extectis nouisque, in quibus Manutius vel errores typographicos sustulit, vel alias aut quae ipsi paullo post videbantur meliores, substituit lectiones, susfectis, ita ut illa exemplaria nouam quoque in fronte inscriptionem aliamque anni notam acciperent, a semet inuicem discedant, definire nequeo. Ex ea quidem ratione, qua Manutius uti solebat, incredibilis editionum Aldinarum copia, et cur illae intra breue temporis spatium toties repetitae, interdum mutatae, videantur, intelligi potest. In editione I. *Iuntina* 1514 calligatius cura *Io. Lucundi* Veronensis euulgata, quid praestitum sit, patet ex inscriptione longa, cuius initium repetemus ex *Bandini* Annal. Iunt. typogr. part. II. pag. 61 sq.

Commentaria Caesaris, prius a *Iocundo* impressioni data, posterius a nobis diligentissime reuisa et cum exemplaribus eiusdem collata restitutis omnibus locis — etiam in meliorem formam redactis figuris Galliae,

et Ponti et aliorum locorum — — — Pi-
 ctura totius Galliae — etc. Florentiae 1514.
 8. Add. *Bandin.* annal. tom. I. p. 105. de
locondo Veronensi, ac part. II. pag. 162. de
 edit. *Iuntina* per hered. Philippi Iuntae, 1520.
 8. — Editionis Iuntinae a. 1510. 8. quam
 adfert *Maittaire* II. pag. 217. non meminit
Banain. — Denique ed. 1523. 8. apud
 Iuntas notitiam vnde hausetit Fabric. aut Er-
 nest. l. c. equidem ignoro. Illius quidem
 mentio neque a Bandino fit neque a Mait-
 tairio. — Aliae edd. enumerantur in bibl.
 lat. Fabr. Ernest. — De edit. *Vascosani*, Pa-
 ris. 1543. fol. oppido rara ego in Introd. II.
 p. 202. quaedam notavi: plura autem *Cle-*
ment l. c. pag. 26 sqq. obseruavit et in nota
 aliarum iniecit mentionem edd. rariorum. —
Caes. commentar. de B. G. libri VIII. Lutet.
 apud. Vascosan. 1550. (alia exemplaria ha-
 bent notam anni 1551. 4.)

Ad pag. 169. lin. 18.

Loco a. 1528 scribendus erit *annus* 1538.
 de qua edit. et de *Glareano* (sive *Lorito*)
 multus est *Freytag* in adparatu litt. I. pag.
 448. (quem iam laudaui in Introd. II. pag.
 201.) Constat autem illa editio duabus par-
 tibus: prior enim, inscripta, *Commentario-*
rum Caesaris elenchus. De B. G. libri IIX.
 etc. continet Caesaris commentarios cum pi-
 ctura et indice locorum vrbiumque etc. ex
 Henr.

Henr. Glareani castigatione: altera pars peculiarem habet inscriptionem: *In C. Iulii Caesaris* — commentarios — *Henr. Glareani* — *annotationes* — Friburgi Brisgoae. 8. in calce: per Ioan. Fabrum Emmelium, Iuliacen. M. D. XXXVIII. (1538.) Epistola dedicatoria, adnotationibus praemissa, scripta quoque est Friburgi Brisgoae 1538. Atque hanc editionem illius anni primam esse editionem, Glareani adnotatt. instructam, censet Freytag. Prior autem pars incognita fuit Fabricio: hinc illius editione omissa, quoniam alteram partem, quae singularem praefixum habet titulum, tantum viderit, huius tantummodo partis, textu Caesaris quasi destitutae, mentionem iniiciens, Glareani, ait, notae separatim prodierunt Friburgi Brig. 1538. 8.

Editio Caesaris, *Paris.* ap. Franc. Gryph. 1539. 8. rarioribus libris adnumeratur.

Gryphianis in bibl. lat. Fabr. nominatis add. *Iul. Caesaris* commentarii, Lugd. apud Gryphium 1551. 8. cum figg. — De ed. Francof. impensis *Iac. Stradae* 1575 et 1589. fol. multus est *Clement* l. cit. pag. 28 sqq. add. quae scripsi in *Introd.* II. p. 205 sq. — Basis illius editionis fuit editio *Caesaris* — — cum scholiis *Franc. Hottomanni*, Iurisc. *Ful. Vrsini*, Romani, *Aldi Manutii*, P. F. Lugduni ap. Barth. Vincentium. 1574. fol. et 8. v. *Introd.* II. p. 205. et *Clement* l. c. p. 31.

Ad

Ad pag. 170. lin. 8.

Aldinae ed. a. 1566. repetitio, sed emendatior et auctior esse videtur sequens:

C. Jul. Caesaris commentariorum de B. G. libri VII. et ciuiti libri III. Nunc primum varijs in margine lectionibus illustrati, tum vero doctiss. annotatt. et aliquot Vrsini emendationibus locupletati. Eiusdem librorum, qui desiderantur, fragmenta. Lugduni ap. Guil. Rouillium 1574. 8. cum epistolis nuncupatorijs Vrsini et Pauli Manutij. (Vrsinus vero in epistola ad Fabium Farnesium Romae 1569 scripta et ed. 1570 praefixa, ait, se cod. sexcentis fere abhinc annis instum optimum contulisse, et ex eo eruisse correctiones.) In fine post pag. 524. emendationes positae sunt e cod. Carrariensi, editt. Gryphii Lugdunensi, Florent. Parisiensi Rob. Stephani et alijs libris.

C. Iulii Caesaris commentarij, nouis emendationibus. Londini apud Arnold, Hatfield et Nin. Newton. 1585. min. forma. v. *Brüggemann View of the English Editions* etc. pag. 515.

Ad pag. 171. lin. 1.

De edit. *Iungermanni* egi in *Introd.* et plura, praesertim de commentarijs aliorum repetitis, quorum alter alterum in parte secunda excipit, adnotauit *Clement* l. c. pag. 32 sqq. curateque significauit, vnde singulos

commentarios acceperit Iungerna. aut sumferit mutuos.

C. Iulii Caesaris commentarii novis emendationibus illustrati. Eiusdem librorum, qui desiderantur, fragmenta. Ex bibliotheca *Fulvii Ursini* Romani, Antwerp. ap. viduam et heredes Petri Belleri. MDCIX. (1609.) 8. Repetitio editionis ap. Plantin. a. 1570. esse videtur. In calce etiam adduntur *Bruti* scholia f. V. L. ex cōd. Carrar. et bonis edd. in ed. Ald. a. 1566. 8. collectae. — *Caes. commentarii* cum notis variorum ab *Arn. Montano*, typis Elzevir. Lugd. B. 1651. 8. — Amstelod. 1661. 8. et 1670. 8. v. *Pinelli* catal. II. pag. 62 sq.

Ad pag. 171. lin. 5.

C. I. Caesaris commentarii cum interpretatione et notis *Io. Godouini* ad usum ferren. Delphini. Lutetiae Paris. 1678. 4. — rec. Londini 1693. 1697. 1706. 1731. 1745. 1763. 1770. 1778. 1788. 8. — ex ed. *Ios. Scaligeri*. Francof. et Lips. 1706. 8.

Ad pag. 171. lin. 9.

Nec tam. — *corrige nec tamen*.

C. I. Caesaris quas exstant cum indice locupletissimo, ex recensione T. P. A. M. Londini, typis T. M. impensis Th. Newborough etc. 1706. 8. — rec. Londini 1719. 12.

Ad

Ad pag. 171. lin. 26.

De editione illa maiore typis Jac. Tonsoni v. *Brüggemann* View etc. pag. 516. et act. erud. Lips. 1714. pag. 46 sqq. Atque eel. *Morelli* in nota ad *Pinelli* catal. II. pag. 63: editionis, ait; splendidissima exemplar, (quod fuit in biblioth. Pinell.) integerrimum, atque adeo tabulas LXXXVII. aere expressas continens, quas inesse eidem oportet. Has inter quadragesima secunda, quae pag. 135: exstat et *Vrum* exhibet, ipsa quoque optime conservata est. Illius autem tab. 42. inprimis habenda est ratio. Cette planche, ait auctor Dictionnaire bibliogr. I. pag. 223.) par sa gravure est singulièrement estimée des Connoisseurs, et les exemplaires, où elle manqueroit, ou quelqu' une des autres, perdroient beaucoup de leur valeur. *Goetz* quidem in Memor. bibl. Dresd; I. pag. 160. arbitratur, plurimas tabulas potuisse abesse, eoque immane pretium diminui, quod plurimae illarum iam reperiantur in italica Caesaris commentar. versione a *Palladio* facta; (Venetiis 1575. 4.) in gallica versione, quae *Ludouico XIV.* tribui solet; in *Lazio* de migrationibus populorum et in *Cluverii* Germania antiqua. Sed in hac editione illae tam sunt bene coniunctae, quam splendore vincunt superiores. Quare *Clarkii* consilium, operaque bene defenditur a *Clement* I. cit. qui pag. 33 sqq. copiose describit magnificam

illam editionem. — Minor *Clarkii* editio cum eiusdem adnotationibus, sine iconibus recusa est Londini 1739. 1753. 1771. 1778. 8. — Nitida *Mich. Maistairii* editio prodiit Londini ex offic. Jac. Tonson et Io. Watts. 1716. 12. — ibid. ex offic. J. et R. Tonson. 1736. 1749. 1759. 1772. 1777. et 1784. 12.

Ad pag. 172. lin. 3.

Alteram, quae dicitur, edit. Graevianam incio Graevio, a bibliopolis esse curatam, vel cognosci poterit ex praefatione. — De *Albritii* editione, cum *italica* versione, et MS. cod. ad hodiernum stylum accommodata etc. vide *Paitoni* bibliot. degli Autori — volgarizzati, tom. I. pag. 218. Caret illa anni nota secundum aeram vulgarem; contra in fronte scriptum est: — — *notis tam variorum — tum suis; altero tomo reperientis auxit Hermolaus Albritius, vniuersalis litter. societatis Albritianae conditor, sereniss. reipubl. Venetae D. D. D. et aere eiusdem Societatis. Anno autem XII. Superiorum privilegio.* — Hunc annum respondere a. C. 1737. scribit *Paitoni*; ad annum autem C. 1736. refert *Hamberger*. Alterum vero tommum nondum prelo exiisse, dolet *Paitoni*.

C. I. Casf, commentarii de B. G. et C. Edinburgi 1739. 1771. 12.

Ad

Ad pag. 172. lin. 13.

Editio *Bentleiana* inscripta est: *C. Iul. Caes.* de bello gallico et ciuili nec non *A. Hist.* aliorumque de bellis Alexandrino, Africano et Hispaniensi, commentarii. Notas et animadu. addidit *Thom. Bentleius*, Accessere coniecturae et emendationes *Iacobi Jurini*. Londini, sumt. Guil. Innys et Rich. Manby. 1742. vid. Act. Erud. Lips. 1745. pag. 496 sqq. — *Caes.* de B. G. et C. commentarii. Londini 1772. 12. — *C. I. Caes.* commentarii, a *Fr. Oudendorpio*. Lugd. Bat. 1773. 8. v. *Pinelli* cat. II. p. 65. — *Caes.* commentaria iuxta edit. Oudendorpii, cum tabb. geograph. Oxon. e typogr. Clarendon. 1780. 8.

Iul. Caes. opp. omnia. Londini, typis Iakson. 1790. 8. II. voll. ap. Payne. Nitida haec est correctaque editio. Priori tomò, qui comprehendit libros de B. G., additi sunt nomenclator geographicus, Scaligeri notitia gallica, Clarkii index nationum, oppidorum etc. Caesaris fragmenta, et Dodwelli comment. de auctore supplementorum vna cum tabulis geographicis etc. Volumini secundo, complectenti bella ciuile, alexandrinum, africanum et hispan. adiecta est tabula geographica veterum Hispaniarum et index rerum. — *C. I. Caes.* opera edidit *I. Ho-mer*. Londini 1790. 8.

C. Jul. Caesaris commentarii et supplementum incerti auctoris de B. G. ex recensione Franc. Oudendorpii, in usum scholarum edit. curavit *Phil. Ludou. Haas*. Prof. et praef. Gymn. Mogontiaci. Moguntiae 1783. 8. Notae sunt vsui pubis scholasticae destinatae. — *C. I. Caes.* commentaria de B. G. cum versione anglica, in usum scholarum, per *Johnson Towers*. Londini 1755. 1768. 1786. 8. — de B. G. primi quatuor libri commentariorum ex — *Fr. Oudendorpii* edit. expressi: cum versione anglica notisque *I. Mair*. Editio Vta. Edinburg. 1777. 12. v. *Brüggemann View* etc. pag. 521.

Ad pag. 172. lin. 20,

C. I. Caes. de B. G. et C. nec non aliorum de bello alexandrino, africano et hispan. comment. Ad exemplar Oudendorpii recurrendum curavit, indicem historicum et geographicum adiecit et vitam Caesaris a Suetonio conscriptam praemisit *M. Io. Christian. Frid. Wetzel*, Lycei Primislau. Rector. Varsoviae 1797. m. 8. Huius ed. venustae atque correctae basis est ed. Oudendorpiana, ita tamen, ut hinc inde in textum admitterentur lectiones meliores, a Morq in notis olim probatae.

C. I. Caes. Opera: editionem curavit *I. G. Hutten*, scholae Anatol. Tubing. Rector. Tubin.

Tubingæ 1797. 8. sine notis. Est quodammodo noua et eclectica recensio, cuius basis est edit. Oudendorp. et Mon.

Excerpta historica ex *C. Julio Casare*, *T. Lilio* et *Corn. Tacito*, in vsum scholarum. Londini 1790. 12.

Ad pag. 175. sect. 6.

Caesar Augustus siue historiae imperatorum Caesarumque roman. ex antiquis numismatibus restituta. Acc. Caesaris Augusti vita et res gestae, *Huberto Goltzio* — auctore et sculptore. Brügis Flandror. 1574. folio.

The Life and Death of C. J. Caesar, by Mr. *Clarke*. Londin. 1665. 4.

C. I. Caesar Dictator perpetuus sub exemplo mutatae reipubl. descriptus a *Georgio Schubarto*, Prof. Ien. disput. respond. I. Vlr. Weyenmaiero. Jenae 1681. 4. — *Præf. Christoph. Cellario*, disput. resp. Io. Herm. Reussen, s. diatribæ historicae *E. I. Caesaris* aduersus Ariouistum regem aliosque Germanos gesta bella explicans. Halse Magdeb. 1702. 4. — rec. ib. 1710. 4.

An Enquiry into the Merit of Assassination, with a View to the Character of Caesar. Londin. 1738. 8.

Thom. Blackwell, The Character of Jul. Caesar, in Memoirs of the Court of Augustus. Edinburgh 1756. 4. II. voll. — The Life

Life of C. J. Caesar — by **Charles Coote**,
L. L. D. London. 1795. 12.

Storia della vita di Cajo Giulio Cesare
da **Giuseppe Maria Secondo**. Neapoli 1776.
8. IV. voll.

1 Critice atque historice, praeter illos, quos
in Notitia brevior et Introduct. laudavi,
Caesaris commentarios illustrarunt plures.

A Discourse tending to prove at what
Time and Place Jul. Caesar made his first
Descent upon Britain by **Edmond Halley** in
Philosophical Transactions, vol. XVII. an.
1693. nr. 193. pag. 495 sqq. et in the phi-
losophical Transactions and Collections to
the End of the year 1700. abridg'd by **John**
Lowthorp. London. 1705. 4. vol. III.

Jul. Caes. portus Iccius illustratus, siue
1) **Gul. Sommersi** ad **Christeti** librum de portu
Iccio responsio, nunc primum e msto edita.
2) **Catoli du Fresnois** dissert. de portu Iccio.
Tractatum utrumque latine vertit, et nova
diss. auxit **Edmund Gibson**. Oxon. e theatro
Sheldon. 1694. 8. — conf. **Supplem. Act.**
erud. tom. II. 1696. p. 491. — **Sans. Gals**
Diss. on Caesar's Passage over the Thames;
in **Archaeologia** etc. ed. II. vol. I. Londini
1779. 4. nr. XL. pag. 184 — 190. — **Dai-**
vis Barrington **Obss.** on Caesar's Invasion
of Britain; and more particularly his Pas-
sage across the Thames etc. in **Archaeolo-**
gia etc. Londini 1773. 4. vol. II. n. XXII.
pag.

pag. 134 — 158. et nr. XXIII. pag. 159 — 168. et de antiquo portu Iccio etc. *ibid.* Lond. 1792. 4. vol. X. — *John Horsley* de exped. Caes. britannica, in eius *Britannia romana*, Lond. 1732. fol. lib. I. p. 1 — 17. v. *Brüggemann* pag. 525 sqq., et conf. *Cour. Mannert* Geographie der Griechen und Römer. part. II. fasc. II. Noriberg. 1795. 8. pag. 27 sqq. de Caesaris expeditione britannica et de portu Iccio. Alios de expeditione illa Caesaris Britannica, et de interitu ac percussoribus libros, ab Anglis VV. DD. conscriptos, memorat *Brüggeman View* etc. pag. 523 sqq.

Clement. Edmonds observatt. (v. *Introd.* II. p. 215.) constant tribus veluti partibus. Prima pars continet observationes in V. priores libr. de B. G. Londini 1600. fol. — altera pars obsf. in libr. VI. et VII. *ibid.* 1600. fol. — tertia obsf. in libros III. de B. C. 1609. fol. — recusae sunt et auct. obsf. in *Hirtii* comm. etc. Lond. 1677. fol. v. *Brüggemann* pag. 519.

Coniecturae in quaedam capp. commentariorum in *Memor. Trepoli* et anglice versae in *Memoirs of Literature for August.* 1713. vol. III. pag. 233 — 238. — *Caesar* emendatus a *Io. Taylor* in *Lectionibus Lyfiacis*, praefixis edit. *Lysiae Taylorianae*, cap. IV. et a *Ier. Markland* ad calcem *Euripidis* trag. *Supplicis mulieres*, Lond. 1763. 4. —

M. Io. Rodolphi Schnell specimen observationum (criticarum sagacium, partim audacium) in C. I. Caesaris comment. Basileae 1789. 4.

De Caesare abiecte sentit de *Warnery* in Mélanges de Remarques surtout sur César et autres Auteurs militaires, anciens et modernes. Dresdae 1782. 8. sed Caesar bene doctèque defenditur itemque de re militari Romanorum soite disputatur a *Jac. Frid. Rosch* (centurione Würtemberg.) in: Commentar über die Commentarien des Caesar, als eine Beantwortung der Remarques sur César des Herrn Generalmajor von W. (*Warnery*); nebst Beyträgen zur römischen Taktik. Halae Sax. 1783. mai. 8. — *Phil. Lud. Haas*. progr, Caesars Krieg mit dem Germanier-König Ariovist, kritisch betrachtet und erläutert. Mogunt. 1790. 8. Fidem Caesaris in ipsius commentariis valde oppugnat; et vanitatem, ambitionem atque iniustitiam eius valde culpat. Persequitur ergo illius belli cum Ariovisto historiam causasque belli; et comparat narrationem Dionis Cassii magis fidi, ac Flori, hominis quidem ventosi, sed tamen minus callidi nec partium adeo cupidi. — Paucos alios refert libros cel. *Menselius* in biblioth. histor. vol. IV. part. I. pag. 258 sqq. Idem nonnullas enumerat *versiones*; neque vero ego hic volo plurimarum, nedum omnium, versionum

contexere catalogum. *Germanicas* recenset
 cl. *Degen* in: Versuch einer vollständigen
 Litteratur der deutschen Uebersetzungen der
 Römer, part. I. pag. 25 sqq. *Grieningeri*
 (Argentor. 1508. fol.) et quorundam aliq-
 rum, *Clement* in Biblioth. curieuse etc. II.
 pag. 36 sq. — *Anglicas* cl. *Brüggemann* in
 View etc. pag. 518 sqq. — *Italicas*, *Paitoni*
 l. c. I. pag. 210 — 219. atque *Clement* l. c.
 pag. 38 sqq. — Versionum, in sermone
 francogallico confectarum, est antiquissima:
 Commentaires de César, traduits par *Ro-
 bert Gaguin*, 1488. fol. v. *Maittaire* A. T.
 IV. pag. 495. qui in indice pag. 220. etiam
 memorat Commentaires de César, par
Estienne de Laigue dit Beauvais. Paris. 1546.
 12. — De recentissima Comitum *Turpin de
 Crisse*, quam in Notitia laudavi, hæc sunt
 adhuc obseruanda. Textus latinus descrip-
 tus est ex edit, *Clark*, 1712. fol. versio au-
 tem gallica parentem quidem habet *de Wailly*,
 sed est emendata et hinc inde mutata. Ta-
 bulæ aeri incisæ ad commentarium illustran-
 dum sunt XL in mai. folio, ex *Clarkiano*
 quidem exemplo repetitæ, sed ita, vt quæ-
 dam omitterentur, aliæ adderentur, multæ
 corrigerentur atque narrationi *Caesarianæ*
 redderentur aptiores. *Turpini*, ducis ipsius
 periti, commentarius est fructus XL anno-
 rum et XVII. stipendiorum. Idem *Turpi-
 nus* *Caesarem* defendit contra *Warnerium*;
 neque

neque tamen reticet Caesaris vitia. Sui autem laboris eum habuit scopum, ut patrie suae bonos prudentesque belli duces formaret, eorumque studia acueret ad patriae honorem bellicae gloriae.

De versionibus *hispaniis* anonymi, Alcal. 1529. fol. — *Petri Garzias*, Toled. 1570. 8. atque *Diego Lopez de Toledo*, Madrid. 1621. 4. v. *Clement* L. c. p. 37. sq.

Belgicas Io. Fenaccii, Delphis 1614. 8. et ex recenti interpret. *Abt. Boguert*, Amsterd. 1709. 8. II. voll. refert *Fabr.* B. L. L. pag. 267.

Ad pag. 174. sect. 7.

Schurzleisch in anal. styli 7, 3. „liber, inquit, de bello hispanico *Hirtii* tribui solet, *Hirtii* non est, et a prisca Romanorum eloquentia multum recedit. *Hirtii* autem veri libri de bello Alexandrino et Africano satis elegantes sunt et stili ordinisque causa proxime a Iulio Caesare recte leguntur.“

Addatur *Q. Cornificius*, Ciceronis in augurato collega, sed illo paullo senior, (v. *Cic.* ad diuers. ep. 23. sect. 6. libr. XII. in quo libro multae exstant epistolae Ciceronis ad Cornificium, Africae tum praefectum: vide interpret. ad epist. 17. et *Ernesti* clau. Ciceron. in indice histor. p. 142.) A *Quintiliano* I. O. IX. 2, 27. item, (forsan ex *Quintiliano*,) *Iulio Rufiniano* p. 219. in *Ruhnke*. ed.

ad Rutilii Lupi citatur in figura *Parrhesia*, quam Cornificius vocasset *lisentiam*, qui locus est ad Herennium IV. 36. atque multi VV. DD. existimant, libros, qui inscribuntur ad *Herennium*, auctorem habuisse Cornificium. v. *Burmann*. praefat. ad Ciceronis (vel incerti auctoris) rhetoricor. ad Herennium libr. IV. et de inuentione libr. II. pag. XIV. sqq. vbi Regii, Ascensii, Petri Criniti aliorumque recenset examinatque iudicia. Cornificium quidem de arte oratoria, cuius in primis erat studiosus, scripsisse, tradit *Quintilian*. I. O. III. 1, 21. vbi vid. notam Spaldingii. Atque *Cornificius* saepius a *Quintiliano* laudatur, vt libr. V. 10, 3. libr. IX. 3, 71 et 91 ac 98. Ex eodem libro IX, 3, 89. cognoscimus, *Cornificium* proprie libros operi *de figuris* dedicasse.

Ad pag. 176. ad notam.

C. Catellianus Cotta libell. *de viris illustribus* ex sententia *Hermolai Barbari* et *Iani*, edidit multis in locis castigatum sub titulo *Cornelii Nepotis*, et in dedicatione disserit de libelli auctore. v. *Saxii* histor. typograph. literar. *Mediolan.* col. 427 sq. et not. a. ad pag. 548.

Ad pag. 177. lin. 2.

Post voc. *Corneri* adde: *de viris illustribus.*

Corn.

Corn. Nepotis vitam T. Pomponii Attici
 f. l. et a. fol. ex *Denisi* supplement. p. 624.
 refert *Panzer* A. T. III. pag. 165. et ibid.
 ex *Laire* ind. II. pag. 144. *Corn. Nep.* —
 accuratius examinatum ac cum Dominici
 Machanei commentariis differentibus figuris
 insignitum. f. l. et a. 4.

Aemilii Probi historici excellentium im-
 peratorum. Venet. f. a. per Bernard. Vene-
 tum: in 4. Ultimum locum obtinet *Cato-
 nis* vita, ad cuius finem legitur: *Aem. Probi
 de virorum illustrium vita. Finis.* v. *Braun*
 notitiam — de libris — in bibl. monasterii
 ad Vdalric. et Afram Augustae. II. p. 42.

Corn. Nepotis vita T. Pomponii Attici
 exstat cum epistolis *Ciceronis* ad Brutum etc.
 sine notis typograph. et Venet. 1470. tum
 cum vitis *Plutarchi* (Romae 1470. ser. Fol-
 sius.) Venet. 1478 et 1491. et Cornelius
 Nepos velut *Plutarchi* interpres indicatur.
 v. *Fossi* catal. bibl. Magliabech. I. col. 575.
 et III. col. 63. adde *Fabr.* B. Gr. vol. V.
 p. 291. et Introduct. meam I. pag. 384.

Ad pag. 177. lin. 20.

Longolii editio plena est, nec desinit in
Timoleonte: huic vero tanquam pars conti-
 nuo adhaeret libell. de Regibus. Tum se-
 quitur vita *Hamilcaris* et reliquorum. At-
 tici autem vitae subiuncta est *Sin. Grignaei*
 comment. de utilitate legendae historiae. —

Vitas

Vitae illustrium virorum, auctoribus *Amilia Probo*, *C. Plinio Secundo*, *Suetonio*, *Petrarcha* etc. cum commentis variorum collectore *Herm. Wittekindo*. Basil. 1563. fol.

Ad pag. 178. lin. 1.

Num ed. *Lambin.* a. 1560 reuera prelo exierit; adfirmare non ausim. Equidem a *Fabricio* in B. L. I. pag. 104. an. 1568. a *Maittario* in A. T. III. pag. 747. et in *Pinnelli* catal. II. pag. 83. (vbi plures *Cornelii Nep.* editt. occurrunt,) *Thott.* cat. IV. pag. 110. et alibi a. 1569 designatum reperi. — In *Menkenii* catal. I. pag. 182. memoratur edit. cum *Dion. Lambini* et aliorum comm. et adnot. Francof. 1608. fol.

Corn. Nep. ex emendat. *Lambini* edit. *Nath. Chytraci*. Francof. 1577. 4.

Ad pag. 178. lin. penult.

Ne quis offendatur voc. *Lipsiae*, quando ab aliis, *Ienae* prodiisse illam edit. relatum legerit: tenendum est, redemptorem operis vixisse *Lipsiae*; librum autem *Ienae* typis expressum. Vide, quae scripsi in *Introduct.* l. c. pag. 377.

Editionibus ibi memoratis addi possunt: *Abrab. Sculteti*, rector. quondam scholae *Lübben.*, edit. lat. cum eius interpret. germ. *Noriberg.* 1662. 8. de qua v. *critische Beyträge* part. I. pag. 19. et der *Deutschen Gesellschaft*

fellschaft in Leipzig Nachrichten, part. I. p.
 331. vbi Buchneri epistola ad histor. L. germ.
 et versionum facit. *Corn. Nep. vitae* etc.
 cum notis variorum. Lugd. Bat. apud Hack.
 1675. 8. — ex edit. *Andr. Reyheri*, Go-
 thae 1659. 8. — *Christiani Gruenbergii*.
 Francof. ad Viadr. 1697. 1709. 8. — *Ioach.*
Hemmingii. Hauniae 1697. 8. — *Rutgeri*
Hermannidae. Londini 1688. 12. — *Cour-*
tini ed. in vsum Delphini, (v. *Introduct.* I.
 p. 379.) rec. est Londini 1729. 1773. 1780.
 1786. 8. — ex ed. in vsum Delphini, Pa-
 ris. Barbou. 1726. 4. — *Vitae excellentium*
imperatorum. Londini 1710. 1724. 1741.
 1756. 1764. 12. et 1763. 18. — Edit. a
Vulpiis fratribus ap. Comin. Patauii 1721.
 1727. 1733. 8. — cum notis varior. Lugd.
 Bat. 1728. 8. — cum notis *Dau. Hoog-*
stratani, ed. II. Amstel. 1739. 8. — in cat.
Menken. Secundum notitiam litter. in edit.
Bipont. antea Amstel. 1691. 1706. 12. —
Corn. Nep. Miltiades cum comm. *Io. Rau*,
 Sorae 1641. 4. — *Themistocles* cum com-
 ment. *Casp. Lillii*. Lipsiae 1652. 4. — *Corn.*
Nep. Agefilaus princeps, pace belloque bo-
 nus, cum breui expositione *I. H. Boscleri*.
 Argent. 1644. 4.

Ad pag. 119. lin. 13.

Stäuer. notae ad mitiorem edit. sunt
 potissimum argumenti historici. — Ex ed.
 (vt

(vt in fronte dicitur,) emaculatissima Aug. van Stauer. emendatae. Acced. fragmenta, olim *Schotti* studio collecta, postea emendata et subinde aucta ab *Andrea Bosio*. Glasguae exc. Rob. Foulis. 1744. 8. et 12. — lat. cum versione anglica, notis et indice, curante *Io. Clarke*. Lond. 1722. 1726. 1730. 1732. 1734. 1738. 1748. 1754. 1761. 1771. 1773. 1784. 8. — lat. cum versione *Arrol*. Edinburgh 1744. 8. — A *Brüggemann* in *View* etc. pag. 479. ita citatur editio quaedam vsui scholarum, in primis britannicarum, vnice parata; cuius initium hic ponemus: *Cornelii Nepotis* vitae excellentium imperatorum. Or, *Cornelius Nepos's* Lives of the excellent Commanders, with the following Improvements etc. By *John Stirling*, D. D. London, Baldwin. 1767. 8. — cum notis vtilibus *Hausii*, Mogunt. 1785. 8. — cum adnotationibus *M. Sim. Fr. Wursteri*, pueris scriptis. Ulmae 1791. 8. — edit. *Sandvigi*. Hauniae 1776. 8. — Editio *A. Ch. Meinecke* cum breuibus notis grammaticis et historicis pueris scriptis. Lemgou. 1793. 8. haud mihi nota est censorum in Salisburg. actis litter. a. 1793. plag. 21. pag. 337 seq. et in Jen. A. L. Z. in. Dec. a. 1793. nr. 348. Multo meliores sunt editi. *Car. Heur. Tzschuckii*, Conrectoris scholae Misnensis, et *I. H. Bremi*,

T

Prior

Prior *) edidit *Coru. Nep. vitas excellentium imperat.* in usum scholarum, additis notis, (doctis eruditisque tam criticis quam exegeticis,) ex rec. Aug. van Steveren. Lipsiae 1791. 12. — Posterior autem cum notis german. Tiguri 1796. 8. — Pubi scholasticae utilis esse potest et cum primis ob indicem grata erit ed. Cothen. 1796. 8.

Ad pag. 180. lin. 25.

Bergsträsser versio commoda recusa est emendatius Francof. 1789. 8. et tum propter praefationem de Nepotis virtutibus, tum propter subiectas notas est commendanda. — *Epaminondas*. Nach der lateinischen Klassik des Nepos, von *Sam. Gottlob. Frid. Haas*. Oettingae 1776. 8. — De reliquis versionibus germanicis v. cl. *Degen* l. c. sect. II. pag. 128 sqq. — *Vitas vertervat Danicce Haas I. Daberg*, Hauniae 1669 et 1670. 8. — *Suecice*, Io. Bäckstrom, Holmiae 1730. 8. — *Anglice*, *Matt. Hale*, cum anotatt. Londini 1677. 8. — *Thom. Creech, Andr. Allam* et alii,

*) In praefat. pag. XVI. illi videtur, quidem *Cosp. Barthii* sententia, Nepotem esse auctorem, ab Aemilio tamen Probo pleraque mutata, et vel alia intexta, alia omissa et contracta fuisse, veri aliquam speciem habere; at, vitas ab eodem Aem. Probo in compendium esse redactas iure *Tzschuckè* censet, vix esse credibile.

alii, Oxon. 1684. 12. rec. Londini 1685.
 1712. 1713. 1723. 1726. 12. — vitam
 Attici, *Rich. Pack.* Lond. 1719. 8. — vi-
 tas Attici, Milriadis et Cimonis. *Richardson*
Pack. ibid. 1735. 8. v. *Brüggem.* View etc.
 pag. 478 sq. Add. The Life and Death of
 Pomponius Atticus written by his Contem-
 porary and Acquaintance *Corn. Nepos*, trans-
 lated out of his Fragments. Lond. 1677. 8.
 v. *Menkenii* cat. l. p. 236. — *Italice*, Emi-
 lio Probo etc. per *Remigio Fiorentino*, Ve-
 net. 1550. 8. — Cornelio Nipote etc. per
 eundem; acc. vitae Catonis et Pomponii
 Attici. Veronae 1732. 8. rec. Venet. 1740.
 8. — lat. cum versione italica emend. Ve-
 net. 1750. 12. — in linguam toscanam, cum
 notis, per *Alex. M. Bandierati* Venet. 1743.
 8. v. *Paioni* bibliot. degli autori — vol-
 garizzati. tom. II. pag. 262 sq. — *Gallice*,
Bern. Girard. Paris. 1568. 4. *Ant. le Gras*,
 Paris. 1729. 12. cum textu latino et notis
 per le Gras. Paris. 1757. 12. ap. Brocas et
 Barbou. etc. v. *Fabr.* B. L. I. pag. 107 sq.
 ubi etiam versiones, in alias linguas factae,
 memorantur.

Ad pag. 181. lin. 22.

Attamen cl. *Schmieder*, in: *Lexicon über*
den Cornel. Nepos, (de quo libro paullo post
 plura dicemus,) primum in praefat. omnem
 operam collocat in defendenda antiqua opi-
 nione

nione atque consuetudine, initium linguae latinae discendae a lectione atque interpretatione Cornelii Nepotis capessendi; qua quidem in re me necdum habet omnino consentientem. Idem excusat quae minus recte apteque a Cornelio Nepote scripta videantur, eo, quod is non laudem historici perfecti, qui singula critice exacteque persequeretur, venatus fuerit; neque eruditus, sed iis tantum scripserit, qui aliqualem rerum domi militiaeque gestarum maxime memorabilium scientiam ex libro quodam eleganter amoenaeque conscripto hautire cuperent, haud admodum curiosi, num cuncta recte vereque fuerint exposita. Ipse cl. *Schmieder* multa, quae vel a veritate historica, vel a recta scribendi ratione aberrare viderentur, et in praefatione et vero passim in notis adnotavit. Quae licet speciose ingenioseque prolata num ad laudem aut excusationem Cornelii Nepotis, iustamque vulgaris disciplinae motisque scholastici commendationem omnino valeant, et num omnia, quae culpavit, pristinae latinitatis regulae, vsui praeceptisque repugnent, equidem me subdubitare profiteor. Tum pag. 100 sqq. consilium, quod Nepos in concinnando opusculo habuerit, ut brevem descriptionem seu synopsis rerum publicarum tum maxime memorabilium in breuib. vitis s. biographiis conficeret, acute quidem exposuit, sciteque exornavit: nec
vero

vero a mea me pristina sententia plane abduxit. Sed suum cuique placere solet: aliis igitur viris doctis relinquam iudicium. — De Corn. Nepote, vero vitarum auctore, eius consilio, aliaque, quae ad illius defensionem aut intelligentiam pertineant, disputare coepit M. *Guit. Mosche* in: Allgem. Jahrbuch der Universitäten etc, tom, I. fasc. III, pag. 221 sqq. Erford. 1798, 8.

Ad pag. 181. sect. 7.

Commentatt. Cornelianae per *Io. Henr. Ernesti*. Lipsiae 1707. 8. — *Io. Gottschalk* progr. de vno *Corn. Nepotis* loco (Attic. 2.) et *Velleii Paterculi* tribus. Aalborg. 1770. 4. — *Io. Iortin* Obsf. criticae in *Corn. Nepot.* in eius *Tracts philological, critical and miscellaneous*, Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 183. — M. *Io. Iac. Schmidt* Spicilegium obsf. (criticarum) ad *Cornel. Nepotis vitam T. Pomponii Attici*, Basileae 1789. 4. — *Gottfr. Webers* *Miltiades ex Corn. Nepote* per historica et politica propositus. Colon. cis Spream. 1666. 8. — *F. Pomponius Atticus*, siue civis tranquillus in rep. turbata ex *Cornelio Nep. XXV.* quem sub praef. *Iac. Schalleri*, Theol. D. et philof. pract. profess. proponit *Ioann. Erasm. Seiffartus*, Moeno-Francof. Argentor. 1651. 4.

Lexicon über den *Cornelius Nepos*, das Sprache und Sachen vollständig erklärt und

viele Stellen in besondern Anmerkungen erläutert. Von M. *Bonjam. Fried. Schmieder*, Rector des luther. Stadtgymnas. zu Halle. Halae Sax. 1798. 8. In priore parte grammaticae et criticae secundum ordinem vitarum capitumque V. D. ita pertractat loca, ut modo sensum verborum explicet, modo corrigat vel loca deprauata, vel quae a Nepote minus recte minusue clare latineque scripta videantur. Haec pars futuro interpreti atque editori imprimis commendanda est. Multa enim subtiliter intelligenterque sunt notata: quamquam haud negandum est, multa etiam loca bene posse a seueritate iudicii vindicari; quod etiam ostendit cel. *Millerus*, Rector Cizensis, in longa doctaque censura, in ephem. litter. Erford. a. 1798. plag. 52. pag. 410 — 414. (Atque glossarium, continens voces ac formulas loquendi, Cornelio Nepoti familiares, quarum paucissimae a lexicographis notatae essent, subiectum est pag. 69 — 73. *Ernstii* edit. vitae Pomponii Attici, quam laudauit in Notitia etc. pag. 178.) Altera libri pars est index s. lexicon latinogerman. publi scholasticae dicatum, illique ad faciliorem libri intelligentiam valde commodum.

Cornelio nostro quondam perperam tribuebatur *Daretis Phrygii historia excidii*, in latinum conuersa sermonem: quae plerumque cum *Pseudo-Dictys*, Cretenſi, de bello Tro-

Troiano iunctim edi solet, De utriusque historia atque editionibus pluribus egi in *Introd.* I. pag. 389 sqq. et ad *Fabr.* B. Gr. I. pag. 22 sqq. Add. *Historia antiquiss. Dicitys et Daretis.* Messanae 1498. 4. (v. *Panzer* A. T. II, p. 110.) — *Dicitys* — *Q. Septimio* Romano interprete. *Daretis* — liber interprete *Corn. Nepote* etc, Basil. 1529. 8. (v. *Panzer* A. T. VI. pag. 271.)

Ad pag. 184. lin. 8.

Prima aetas, et vèro saeculum XV. quam ferax fuerit editionum Sallustii, cognosci potest ex *Maittarii* A. T. (vbi v. indic. voc. *Sallustius*.) nec non ex catalogo bibl. *Valler.* tom. III. pag. 139 sqq. (vbi de nonnullis rarioribus *de Burs* quaedam docte obseruauit, praeterea quatuor Sallustii codd. qui in illa adseruabantur bibliotheca, recensuit,) tum ex *Burii* Bibliographie instructive, *Histoire*, tom. I. pag. 559 sqq. (vbi plures curatius describuntur,) in primis ex cl. *Panzeri* A. T. in quibus XLV. edd. ab a. 1470 — 1500. excusae diligenter indicantur. Ego vero ne oleas extravagari videar, iis quoque omissis, quarum mentionem iam feci in *Introduct.* II. pag. 247 sq. in commemoratione paucarum acquiescam. Qui plura de iis scire cupiant, ii consulant libros memoratos.

Ad pag. 184. lin. 17.

Litteris *A R.* designari *Adam Rot*, suspicatur *Panzer* II. pag. 527. *Maittaire* autem IV. pag. 761. coniicit *Adam Rot* aut *Arnoldum* (scil. *Pannartz*) *Romae*.

Ad pag. 184. lin. 26.

Add. de edit. *Parisiensi Burs* Bibl. instruct. l. c. pag. 561 sq. imprimis ad catal. bibl. *Valler.* l. c. pag. 139 sqq. vbi bis occurrit, sed differre duas illas editt. *Burs* docet *B.* instruct. pag. 562 sq. et *Laire* in indice librorum ab inuenta typograph. I. pag. 180 sq. posteriorem *Parisi.* ap. *Vlric. Gering.* a. circ. 1477. adsignat: *Panzer* II, p. 270, qui illam edit. etiam habet principem, et p. 340. — *Laire* l. c. pag. 179 sq. copiose describit ed. *Sallustii* sine l. et a. et typographi nota, sed *Parisiis* circa a. 1473. typis *Petri Caesaris* fuisse expressam coniicit; (ap. *Io. Stoll*, addit *Panzer* in indice, s. vol. V. p. 393. Atque per *Petrum Caesaris* et *Io. Stoll* excusus est *Sallustius* cum quatuor *Ciceronis Catilinaris*. 1479. 4. teste *Panzer* II. pag. 281.) — *Burs* in cat. bibl. *Valler.* l. c. nr. 4889, profert edit. vetust. *Cay Crispi Sallustii, de Lucio Catilina coniuratione* liber. fol. sine vlla nota typographica; ex typis vero, quorum specimen aeri incisum addidit, cum abb. *Rive* coniicit, editionem prodidisse ex officina *Ioan. Zainer* de *Reutlingen*,

Vhuas

Vlmas circ. a. 1470. Sed *Lairio* in indice etc. I. p. 181. character pertinere videtur ad Flachen, *Argentinesem* typographum, eique adfentitur *Panzer*, V. C. I. p. 89 sq. — *Sallust.* de coniurat. Catilinae, sine nota loci. 1474. fol.

Ad pag. 184. lin. ult.

De ed. Valent. sine nota typogr. v. *Raymundi Diosdati Caballeri* specimen de prima typograph, hispanicae aetate, Romae 1793. mai. 4.

Editionem *Mediolanensem*, a. 1472, quae citatur in Fabr. Ernest. B. L. I. pag. 240. ignorant *Aut. Saxius*, qui sex edit. Mediolan. saec. XV. excitat in histor. typogr. Mediol. et *Maittaire* ac *Panzer* in A. T. sed primam Sallustii edit. Mediol. ad a. 1474. referunt. — *Sallust.* Opera. Florent. apud Sanctum Iac. de Ripoli, 1478. fol. v. cat. Valler. l. c. pag. 144. — Venet. f. a. per Io. Vercellens. et Franc. Madium, fol. — *Lipfensis* vtriusque belli edit. f. a. cuius meminit Ernesti in Fabr. B. L. pag. 241. esse videtur *Martini Herbitolens.* quam memorat *Leich* de origine — typogr. Lips. p. 101. Exemplar, quod fuit penes cl. *Saybold* (p. 4. progr. laud.) non nisi bellum habet. Catilinarium etc. Oratt. et epistolae sunt ex libris *Sall.* histor. iam ab incunabulis paene typograph. excerptae, et editae Romae op. Arn.

Pannartz 1475. 4. (Mutinae ap. I. Schallum)
f. l. et a. 4. et Pratt. ex Sallustio et aliis,
f. l. et a. 4.

Ad pag. 186. lin. 8.

Sall. opera cum comment. Laur. Vallae
in bell. Catilin. lucem quoque viderunt *Me-
diolani* ap. Vlr. Scinzenz. 1493. fol. Venet.
per Io. Geret. de Tridino. 1493. fol. — ib.
l. a. per Bernard. Renal. — alia ibid. f. a.
fol. min. — Opp. cum commentar. Laur.
Vallae in B. Catil. et Io. Chrysof. Soldii in
B. lug. Brixiae, opera Bernardini Misintae
Ticiensis, impensa Angeli et Jac. Britannia-
corum. 1485. De hac edit. v. *Mittarelli*
adpend. edd. saec. XV. ad catal. codd.
Instit. bibl. Venetae S. Michaelis p. 413. et
Gail. Abr. Teller praef. ad edit. Sallustii Be-
rolin. 1790. 8. — Tum Venet. per Phil.
Pinc. 1496. F. quae omnes referuntur a
Panzer in A. T. De alia f. l. et a. vide,
quae notati in Introd. II. pag. 250. Illam
tamen *Brixias* sub prelo fuisse, dubitat
Andiffred. in specim. edit. italic. p. 203. —
Sall. B. Iugurth. Daventriae per Jac. de Bre-
da 1501. 4. — Opp. cum Vallae et Omni-
boni Leonie. comment. in B. Cat. et Soldii
comm. in B. Iugurth. Venetiis opera Jac.
Tecuini de Tridino. 1502. fol. (*Panzer* III.
pag. 474.)

Ad

Ad pag. 186. lin. 19.

Ascensii edit, repetita est *Lugduni* 1509; min. fol. in cuius calce legitur: *C. Crispi Sall. Catilina et Iugurthina cum reliquis collectaneis ab Ascensio utcumque explanatis;* hic suum capit finem. *Lugduni* diligenti recognitione, impressus per *Claudium Dauost*, alias de *Troys*, Impensis honesti viri *Simonis Vincentii* a. dom. millesimo quingentesimo nono, XVIII. Iun.

Ad pag. 186. lin. 28.

— de coniurat. L. Ser. Catilinae. *Constantiae* per *Io. Schaeffler*. 1505. 4. — *Sallust. Colon.* in offic. *Quenteliana*. 1510. 4. — ib. exc. *Io. Gymnicus*. 1536. 8. — *Argentorati* ex aedib. *Schurerian*. 1512. 4. — ib. ex sec. recognitione *T. O.* 1513. 4. — ib. cum *Gerbelii* praefat, 1517. 4. — *Sall. B. Catilin.* cum oratione *Ortwini Gratii*. ibid. 1519. 4. — cum *Phil. Melanchthonis* adnotatt, *Colon.* 1532. 8. — *Basil.* in aedib. *Andr. Cratandri*. 1521. 8. — *C. Sall. et Q. Curtii* flores selecti per *Hulderich. [Hutten.]* equitem eiusdemque scholiis non indoctis illustrati. *Argent.* 1528. cum ep. *Io. Heruagii*. Sic citatur a *Maittario* A. T. V. part. I. p. 510. et adnotatur, *Hutteni* liber ne prodiret, *florenos* quinquaginta obtulisse *Frobenium*. — In cat. *Thottiano* IV. pag. 304. occurrit *Sallustius*, cum alphabetico indice floscu-

Rosculorum Sallustianorum ab *Halderico Hut-*
teno selectorum. Paris. apud Simon. Coli-
 nacum. 1536. 8. aliaeque ibi Sallustii edd.
 indicantur. Aliam edit. *Sallustius cum Hut-*
tensi et Melanchthonis scoliis, Haganoae per
 Io. Secerium. 1529. 8. refert cl. *Panzer* in
 libello: Ulrich von Hutten, in litterarischer
 Hinsicht, Norib. 1798. 8. pag. 84. — vt
 alias editt. huius et sequentis aetatis a Mait-
 tario in A. T. (v. indic. voc. *Sallustius*,) ab
 edit. Bipontino et a me in Introd. memora-
 tas omittam;

Ad pag. 187. lin. 21.

Raris vtilibusque edd. adnumerandae sunt
Sallust. historia etc. Basileae per Henr. Petri.
 1563. 8. — *Sall.* historia. Londini ex offic.
 Io. Kingston. 1571. 8. — Coniuratio Cati-
 linae et B. Iugurthin. Londini. exc. Henr.
 Middleton. 1573. 8. Again. 1583.

Ad pag. 188. lin. 21.

Sallust. Opp. cum notis *Petri Ciacconii*,
 Toletani. Londini 1601 et 1615. 8.

Ad pag. 189. lin. 15.

Sall. opp. cum indicibus et variis lectio-
 Oxon. e theatro Sheldon. 1673. 1701. 12. —
 Editio *Crispini* in vsum Delphini. (v. Introd.
 II. pag. 258.) recusa quoque est Londini.
 1726. 1735. 1768. 1784. 8.

Ad

Ad pag. 190. lin. 9.

Maittarii edit. cum indice et V. L. ex offic. Jac. Tonson. et Io. Watts. Londini 1713. 1725. 1745. 1762. 1771. 12. — *Sall.* quae superiunt. Londini 1738. 18. — Dublin. 1745. 8.

Ad pag. 190. lin. 18.

Iterum edidi *Sallustii* B. Cat. et Jugurth. Noribergae 1797. 8. in qua ed. non solum cod. Erlang. iterum contuli et multo plures ex eo excerptas adieci L. V. sed etiam cod. a cl. Herelto mihi commodati V. L. admiscui et plura alia aut mutavi aut adieci.

Ad pag. 191. lin. 2.

Birmingh. etiam 1773. 4. splendide excusa sunt *Sall.* opp. — et 1776. 12. — *C. Sall. Crispus* Aros. 1781. 8. — Venusta est editio. *C. Crispi Sallustii* Opp. omnia, excusa ad edit. Cortii, cum edit. Hauerkampii et Gabrielis Antonii collatam. Londini apud Payne. 1789. 8. sine notis; addito tamen indice variarum lection. secundum Hauerkampii editionem.

C. Crispi Sallustii bellum Catilin. s. de coniuratione Catilinae eiusque sociorum. — *Kaisr Krispus Sallustius* vom Catilinarischen Kriege, übersetzt und mit historischer Anmerkungen begleitet von *A. G. Meissner*, Prof. zu Prag. Lipsiae 1790. 4. Nitida utriusque

lisque est editio. In contextu Latino Cortii recensione sequutus videtur, et Cortii coniecturae sunt saepius receptae. In notis cum interpretationem suam germanicam defendit explicatque, tum maxime historice exponit verba Sallustii, cuius vita praemissa est, moderate scripta, et ex testimoniis rebusque historicis hausta; quamquam de illius moribus Meilsner non aeque ac fecit Wielandius ad Horat. satir. P. I. pag. 69. vers. germanicae, benigne sensit. Multa tamen culpata sunt in Salisburg. ephem. litterar. a. 1792. nr. 66.

C. Crisp. Sallustius. Accedunt recensio nouissimae versionis hispanicae, examen variarum lectionum, interpretatio locorum, index latinitatis. Berolini, ex offic. atque impensis Io. Frid. Vngeri. 1790. 8. Duplicis generis sunt exempla; alia sunt typis Didoti et splendido quasi vestitu ornata; alia minus quidem splendide, at tamen venuste excusa. Editor est *Guil. Abrah. Teller*, supremi senatus eccles. Berolinensis collega, qui potissimum sequutus est ed. Cortianam; sed ita, ut hinc inde ex edit. rara Bresciana a. 1495. fol. corrigeret. Idem primam recensione versionis hispanicae nouissimae, in qua et a Principe et a Tellerio multa de vita, moribus scriptisque Sallustii praecclare disputantur, quaedam contra Clericum et Fabricium moventur, tum examen V. L. siue ex eadem edit. indicem criticum L. V. quatenus illa discrepat

pat ab ed. Elzevir, a. 1634. repetit, suasque criticas adiecit animaduersiones; deinde grammaticas exegeticasque adnotationes, s. interpretationem locorum, sententiarum et elegantiarum separatim dedit: denique plenum indicem latinitatis Sallustii cum glossario addidit, cui praeternisit breuem, sed eruditam de breuitate, de numero, atque aliis quibusdam proprietatibus Sallustianae latinitatis disputationem. Adde de hac et Meisneri edit. iudicium in *len. A. L. Z.* a. 1792. nr. 45. m. Febr. — *Sallust.* cum notis atque emendatt. *Io. Hunters*, apud Morison, typogr. Vniuersit. S. Andrew. 1798. vide *Monthly Magazine* 1798. m. Mart. n. 29.

K. K. Sallustius, Author *); *Katilina und Jugurtha, deutsch und lateinisch, mit dem Leben*

*) Primum rectius scribitur *auctor*. Tum illud cognomen tribuitur Sallustio non fide codicum, sed auctoritate nummorum duorum. v. *Fabr. B. L.* 1. pag. 235. et *Hauerkamp.* *diff. de Alexandri M. numismate et de nummis contorniatis*, pag. 149 et 151. ubi in illorum priore conspicitur Sallustius rasa barba, cum epigraphe *Sallustius auctor*; in posteriore autem is satis barbatus fingitur cum inscriptione *Sallustius autor*. Neuter ad nostrum historicum pertinere videtur, et alter fictus; alter diu post Sallustii nostri aetatem cusus, add. *Principem Hispan.* p. 187 sq. ed. Telleri, qui quoque subscriptionem, in priscis Taciti et Apuleii codd. Florentinis repertam:

Leben des Geschichtschreibers, einer durchgängigen Analys, und Bemerkungen sowohl über die allgemeinen Vorzüge der Historiographen, als die Uebersetzung selbst. Herausgegeben von *Albert Xaver Weinzierl*, regulirten Chorberrn zu Pollingen etc. Monachi 1790. 8. Hic quoque defendere studet Sallustium a criminibus et maculis, vulgo isti iniustis. Laudatur illa editio, exceptis quibusdam patriae ipsius propriis idiotismis, et comparatur cum Meisneriana versione in Allgem. deutsche Bibl. vol. CX. part. I. pag. 229 sqq.

Ad pag. 191. sect. 6.

De Brosses collegerat omnia Sallustii fragmenta e sex libris historiarum P. R. a morte Sullae a. v. 676. vsque ad Catilinae coniurationem, a Grammaticis vett. seruata, quae secundum temporis rationem ordinauit et lacunas permultas ex monumentis antiquis explere, atque plenam illius temporis historiam sermone gallico contexere sustinuit in opere, quod tribus voll. in 4. constat, Dijon

pertam: *ego Crispus Sallustius legi et emendauit* etc. a Fabricio ad Sallustium quemdam iuniorum rhetorem relatum, nec vero, ut ipse ait, intellectam, pro merito habet ingenii lusu descriptorum seu calligraphorum, ad maiorem exemplis suis comparandam auctoritatem.

jon 1777. et inscriptum est: *Histoire de la
 republ. romaine* etc. de quo iam egi in Intro-
 duct. H. pag. 264 sq. add. praef. ad tom. II.
Ferguson histor. reipubl. rom. in linguam
 germanicam translata Lipsiae, 1785. 8.
 Germanicam illius operis versionem editurus
 est *Io. Christoph. Schlüter* eiusque specimen
 publicavit: *Sallust's römische Geschichte, er-
 gänzt von de Broffes, übersetzt von I. Chr.
 Schlüter*. Mit einer Vorrede von *I. Fried.
 Degen*. Altenburg. 1798. 8. Idem *Schlüter*
 antea germanice vertērat *Sallustii B. Catilin.*
 Münster, 1794. 8. et *B. Jug.* ibid. 1795. 8.
 Prioris partis grauis censura legitur in *len.
 Allg. Litt. Zeit.* a. 1794. nr. 191. m. Jun.
 pag. 651 sqq. In *Kilon. bibl. noua german.*
vnuerfali vol. XV. part. I. fasc. II. p. 79 sqq.
 comparatur cum versionibus *Hoeckii*, (cuius
 versio iterum exiit prelo,) *Meisneri* et *Wein-
 zierl.* — *Abbtii* versio germ. neque suavis,
 neque facilis neque correctā habetur. Sed
 de his et reliquis versionibus *Sall. germani-
 cis* consule cl. *Degen* Versuch etc. sect. II.
 pag. 328 — 358. de *anglicis*, *Brüggemann*
View etc. pag. 528 sqq. e quorum haud exi-
 guo numero memorare licet *opera Sallustii*
 esse translata a *Guil. Crosse*, Londini. 1629.
 8. — ab anonymo, ib. 1687. 8. — a *J.
 Rowe*, ib. 1709. 1716. 1726. 1730. 12. —
 a *J. Clarkio* cum textu lat. ib. 1734. 8. —
 a *Thoma Gordon*, ib. 1744. 4. et 1769. 4.
 V (conf.

(conf. noua acta erudit. 1749. pag. 178.) —
 ab *Henr. Lee*, Cantabrig. cum textu latino.
 Lond. 1744. 4. — a *Guil. Cooke*, cum no-
 tis etc. Londini 1746. 8. — a *Guil. Rose*,
 cum noua Ciceronis oratt. IV. Catilin. ver-
 sione et Sallustii vita. Lond. 1751 et 1757.
 8. — cum textu latino, a *Io. Mair*. Edin-
 burg. 1756. 12. — quartum, ib. 1774. 8. —
 B. Catil. cum IV. oratt. Ciceron. Catilinar.
 a *Georg. Frider. Sydney*, versum et notis il-
 lustratum. Londin. 1795. 8. — De seqq.
italicis versionibus v. *Paitoni* biblioteca saepe
 laudata tom. IV. pag. 7 sqq. per *Augustin.*
Ortica, Venet. 1518. 4. 1523. et saepius. —
 per *Lactium Caranum*, Florentiae 1550. 8.
 1556. 8. — per *Paullum Spinolam*, Venet.
 1564. 8. — per *Car. Corfin.* Florent. 1644.
 4. — per *I. Baptist. Blancum (Bianchi)* cum
 notis. Venet. 1761. 8. — *Gallicis* versioni-
 bus, a Fabricio citatis, addatur recentissima:
 Conjuration de Catilina contre la Republique
 romaine par Salluste: nouvellement traduite
 sur les meilleures editions de cet Auteur.
 Avec un Discours préliminaire et des no-
 tes — par *I. B. L. I. Billecoq.* Paris. 1795.
 12. vid. Ien. A. L. Z. m. Mart. nr. 84. a.
 1796. — *Hispanica* versio, en Medina. P.
 de Casto. 1548. 4. citatur in catal. *Thot-*
tiano, tom. IV. p. 111. alia Antwerp. per
 Mart. Nucium. 1554. 12. a *Maittaire* in in-
 dice A. T. part. II. p. 225. — *Danice* ver-

tit *Samuel Hanc Wallenberg*. Hauniae 1792.
 8. — Specimen nouae versionis *Danicae*, n.
 Caesaris et Catilinae oratt. in coniuratione
 Catilinae, est in *Minerva et Maanedskrivt*,
 Hauniae, IV. vol. 8. m. lul. a. 1788.

Ad pag. 192. lin. 3.

Paulli Beni comment. in C. Crisp. Sal-
 lust. memorantur a *Mazzuchellio* in *Scrittori*
 d'Italia, vol. II. part. II. p. 848. nr. XX. —
Henr. Glareani notae in Sallustium, Basil.
 1538. 8. — Obsi. in Sallustium eiusque ar-
 tem historicam, in libro anglice scripto de
 caussis prodigiorum et miraculorum, ab histo-
 ricis narratorum. Londini 1727. 8. — Dis-
 cours histor. et politiques sur *Salluste*, par
 Mr. *Gordon*, trad. de l'Anglois. f. l. 1759.
 II. voll. 8. — De charactere et scriptis Sal-
 lustii scripsit *Edmund Burton* in: *Ancient*
Characters deduced from classical Remains.
 Cantabr. 1763. 8. — Thucydidem, Sal-
 lustium et Tacitum comparauit *Rob. Aves*
 in: *Sketches of a History of Literature*.
 Edinburg. 1795. 8. — *I. I. H. Nafst*, Prof.
 progr. de virtutibus historiae Sallustianae.
 Stuttgartard. 1785. 4. — Notitia cod. insti.
C. Crispi Sallustii B. Catil. et Iugurthinum,
 item *Eutropii* fragmentum continentis, et, in
 bibl. Rostoch. acad. adseruati, vna cum spe-
 cimine praecipuarum lectionis varietatum ex-
 hibita a *I. C. P. Dahl* et *P. D. F. Zaspelihn*

in parte VI. tom. I. operis mensurui, (Rostockische Monatschrift,) editi a D. Burckhard et D. Koppe, a. 1791. p. 321—358. et separatim, Lipsiae 1791. 8.

Ad pag. 193. lin. 21.

Gabriel, Princeps Hispan. (in edit. Salustii Telleriana p. 188.) de fallacibus subscriptionibus, quae in codd. sunt obviae, inter alia: „in vno, ait, T. Liuii, bibliothecae regiae Escorialis G. plut. 2. n. 2. scripto per Io. de Colonia in extremo cuiusque libri legitur subscriptio:

Lib. V. *Titi Liuii Tincomachus dextrum emendavi ad exemplar Parentis mei Clementiani ab urbe condita* (forte, viri consularis, male intellecto compendio scribendi V. C. in codice, ad quem suum describebat,) *Victorianus emendabam dominis Symmachis.* Lib.

VII. *Nicomachus Fabianus Titi Liuii tertius praefectus vrbs.*

In fine aliorum librorum paullo aliter se habent.“

Hoc quoque loco monere haud incommodum videtur, ex scriptis *Titi Liuii* aliisque chronicis *chronicon Martini* (Poloni) compilatum esse, quod ipse auctor profitetur in limine codicis Veneti bibl. SS. Ioannis et Pauli Dominicanorum, teste *Montfaucon* in diario ital. pag. 47 sq.

Ad

~~At~~ pag. 194. lin. 6.

Cl. Panzer in A. T. II. pag. 412 sq. primum contendit cum Audiffredo, ed. roman. Schweygh. et Pannartzii ad a. 1469 esse referendam et ante edit. roman. Vfrici Galli, (de qua pag. 414. agit, et quam Rossi pag. 67. ad an. 1472 refert,) et ante *Venetam* Vindelini de Spira, a. 1470. (de qua multus est in vol. III. p. 64 sq.) vidisse lucem: tum adnotat, principem et splendidam illam edit. extare in bibl. publ. Noriberg. tribus voluminibus compactam. — Tertia romana edit. apud Sutenheim (sic) et Arn. Pann. prodit nota anni 1473. expressa, fol. v. Panzer. II. pag. 430. — cui vero (III. p. 198.) edit. (*Venetis*, aut opinante Drakenb. in syllabo edd. rec. in altera Ernestina Liuii ed. tom. IV. *Tarvisi*) 1483. fol. et (II. pag. 286.) ed. Paris. 1485. fol. a Maisttaire et Drakenb. memorata, esse videntur dubiae. — Missis aliis saeculi XV. edd. a Panzero, a me in Introd. II. pag. 419 sq. aliisque excitatis, et versionibus *italicis* illius saec. a Paitonio et Panzero commemoratis h. l. quoniam primae editionis *ital.* versionis mentionem feceram, tantummodo addam, primam decadem *gallica* versam prodisse Paris. 1486. 4. *hispanice* autem, Las Decades de Tito Livio, Romanzadas o traduzidas en lengua Castellana por D. Pedro Lopez de Ayala, Salamanca.

manticae. 1497. fol. v. *Panzer* II. p. 287.
et III. pag. 2.

Ad pag. 195. lin. 14.

De ed. *Mogunt.* conf. *Panzer* in lib.
docto: *Ulrich von Hutten* in litterarischer
Hinſicht pag. 98 ſqq. —

Ad pag. 195. lin. 18.

Ex officina Aldina prodierunt 1520. in
forma *offuplici*, decas quarta, m. Nou. pri-
ma autem, *tertia* et *quarta*, cuius tertio libro
prima pars, quae desiderabatur, et decimo
quidquid fere non habebatur, additum est
eum duplici epitome et Polybii libris quin-
que a Perotto latine versis, m. Decemb. an-
no eodem 1520. fol. secundum Serie dell'
ediz. Aldine pag. 51. contra a. 1523. in
fol. mens. Febr. editos esse *Liuii* libros, et
eodem anno m. Martio Epitomen decadum
cum Lucio Floro et Polybii histor. lib. V,
in forma *offuplici*, et hoc volumen esse
quartum historiae *Liuianae*, ex eadem Serie etc.
pag. 52. cognoscimus; nam pag. 46. indica-
tur *primum* volumen a. 1518. in cuius ti-
tulo omnia, quae in quatuor tomis continen-
tur, iam sunt adnuntiata. *Secundus* vero to-
mus, qui continet *tertiam* decadem, m. Febr.
1519. ex illa officina exiit. *Quarto* deni-
que tomo accesserunt *decadis quintae* lib. V.
mense Maio. 1533. 8. (v. Serie etc. p. 65.)

Ad

Ad pag. 196. lin. 3.

T. Livii Patau. historiarum ab v. c. decadis quintae libri quinque nunc primum excusi. Florent. in aedibus Bern. Iuntae, 1532. 8. cf. *Bandini* annal. Iuntarum typogr. II. pag. 227. et de edit. decadum I—IV, trib. voll. 8. atque epitomarium decadum XIV. 1532. 8. l. c. pag. 175, et 177—179. — *Liuius Venetiis* in offic. Lucae Antonii Iuntae 1532. fol. — *Italice* le Deche di Tito Livio, cum historia belli punici etc. Venetiis 1493. fol. et Iac. Nardo interprete, Venet. 1547. fol. v. *Bandin.* l. c. I. pag. 6 et 19.

Ad pag. 196. lin. 20.

In *Liuii* edit. Heruagiana 1554. 8. (cuius exemplar. habet bibl. publ. Noriberg.) legitur chronologia *Liuiana G. Haloandri*, a Glareano edita, — In Serie dell' ediz. Ald. *Tit. Liu.* cum scholiis *Sigonii* praeter memoratas edd. indicantur edd. a. 1558. 1571, et 1591. fol.

Ad pag. 197. lin. 3.

De edit. Francof. 1568. II. tom. multus est editor *Liuii*. *Bipontinus* in notitia litter. de *Tito Livio* pag. CXXVI, sqq. ac praefuisse operis typogr. videtur *Ioach. Grellius*, chronologiae *Liuianae* auctor. Tum idem monet, nihil a *Franc. Modio*, qui anno demum

1586. aduenit corrector typographiae Feyerabendinae, in hanc edit. esse collatum, eam igitur male inter edd. Modianae recensionis vulgo referri, potiusque *Godeseuaci* posse ob recens adiunctas obsl. dici. Denique ostendit ex ipsa inscriptione obseruationum et ex *Godeseuaci* epistola, Midense 1568. scripta, *Godeseuaci* obsl. in hac edit. primum lucem vidiisse, ideoque illas mendose a Drakenb. in indice ad a. 1551. referri.

Ad pag. 197. lin. 10.

T. Liuii — *libri* — post varias doctorum virorum emendatt. et veterum et recentium exemplarium collatione summa fide ac diligentia recogniti. — Adiuncta est chronologia noua, accommodata ad tabulas capitolas Verrii Flaeci, annotatt. vtilissimis — illustrata, Londini 1589. 8. v. *Brüggemann View* etc. pag. 632.

XVII. priora capita libri XXIII. primum ex cod. bibl. cathedralis Bambergensis *Francisc. Bartholinus* Vrbinas descripsit et Romam adtulit; vbi cum illius Bartholini et Anton. Quaerengi castigationibus primum ista capita cum integro libro XXXIIIimo seorsum euulgauit *Caspar Lusignanus*. Romae apud Barthol. Zannetum, 1616. 8. Postea ille liber aliquoties recusus est, et supplementum ipsum aliis editionibus, vt Francof. 1619. 8. etc. insertum.

Ad

Ad pag. 198. lin. 1.

Liiv. ad edit. Gronouianam. Cantabrig.
1679. 8. II. voll. — Londini 1702. 8. II.
voll. — ex gymnasio Dodraceno, typis Bra-
miis. 1711. 8. — Patauii ap. Manfré. 1727.
8. tom. III. voll. IV.

Ad pag. 199. lin. 2.

Liiv. — cum supplementis sumtis ex
Freinshemio, Creuierio, Sigonio et aliis.
Londini. Tonson et Watts. 1749. 12. VII.
tom. — cum notis *Creuierii*. Lond. 1750.
12. VI. voll. — *Creueriana* ed. repetita est
per *Remondinium*, cum variorum, praeser-
tim Io. Clerici adnotatt. additis chronolo-
giis, rhetoricis exercitatt. vniuersae rom. hi-
storiae epitomis et XVII. capp. *Liui*o ad-
scriptis. Venet. 1751. V. voll. — Libri quin-
que priores. Edinburgi 1761. et 1783. 12.

Ad pag. 199. lin. 9.

Ruddimanni ed. ad optimas edit. casti-
gata, excusa est Edinburgi, in aedibus T. et
W. Ruddimanni, 1751. 12. IV. tom. Ba-
sis est ed. Drakenborch. sed quaedam mutata
sunt de coniectura Kennethi Mackenzie; alia
ex aliorum emendatt. iam publicatis partim,
partim ex variis codd. per ipsum Drakenb.
notatis. — Rec. est Edinburgi in aedib. T. et
W. Ruddimanni; prostant autem Amstelaed.
ap. Iac. a Wettstein. 1752. 12. tom. IV. —

tum Edinburgi 1764 et 1772. 12. IV. tom. v. *Brüggemann* pag. 633. — *T. Livii opera* — obscuriorum locorum interpretatione et selectis adnotat. illustrata ab *I. B. L. Crivier*, cum eiusdem supplementis in postremos libros ex recens. Arn. Drakenb. Venetiis 1759. 8. (de qua ed. vide notit. litterar. Bipont. pag. CXLVI.) — Editio postrema, cui nunc primum accedit fragm. libri XCI. nuper inuentum in bibl. Vatic. et scholiis illustratum a *Vito M. Giopenazio*. Venet. 1791. 8. VI. tom. conf. *Ien. A. L. Zeit.* a. 1795. nr. 164. pag. 550 sq. Num ed. *Patay.* a. 1751. in notitia litter. de Livio Bipontina pag. CXLV. citata, eadem sit cum binis modo memoratis, adeoque harum quasi mater, equidem definire nequeo. — Libri V. priores. Edinburg. 1761 et 1783. 12. — Singularum, quae supersunt, decadam liber prior, ex ed. Drakenb. cum notis eiusd. selectis. Londini 1789. 8. — Excerpta historica ex *C. Jul. Caesare*, *T. Livio* et *C. Corn. Tacito*. Londini 1790. 12.

Stroth alterum quoque volumen more suo vulgavit. Postea duo illa volumina iterum edidit suisque obs. eruditis auxit *Frid. Guil. Döring*. Gothae 1796. II. voll. 8. atque ut laborem profliget absoluatque edit. vir doct. omnino est optandum. — Historisches Lesebuch aus des *Livius* Werken gesammelt für die obern Classen der Gymnasien,

lien, von *Chr. Wilhelm Snell*, Prorect. des Gymnas. zu Idstein, Giessae. 1795. 8. Similia excerpta antea concinnauerant in vsum scholarum *Bauer et Soergel*. — *T. Liuii* historiarum libri. Tom. I. libri I—VII. ex ed. Ernest. Vpsal. 1795. 8.

Ad pag. 200. lin. 13.

Liuii historia in multas recentiores linguas saepe est translata, ita vt omnium versionum commemoratio fieret molesta. At qui plurimas enumerant *Fabricius* atque editor *Bipontinus* in notitia litter. In specie *germanicas* recenset *Degen* l. m. II. p. 61 sqq. et de recentissimis *Grossii* atque *Ostertagii* versionibus vide quoque *Iem. A. L. Zeit.* a. 1793. nr. 322 et 323. *Italicas* persequitur *Paitoni* in *Bibl. laudata* tom. II. pag. 294 — 218. *Anglicas* autem *Brüggemann*, pag. 634 sq. quibus add. *anglicam* *Liuii* versionem a *G. Baker* factam et animadversionibus illustratam. Oxon. 1797. 8. VI. voll.

Ad pag. 200. lin. vlt.

Plura vide vna cum specimine arabicae versionis in: *Reise von Warschau über Wien nach der Hauptstadt von Sicilien.* Breslau. 1751. p. 195 — 206. Versionem esse veteris epitomes et forsitan epitomes *Flori* rhetorice amplificatae, fuerunt, qui
opina-

opinarentur. De versionis arabicae spe illusa disputat quoque Fabr. B. L. I. pag. 296 sq.

Ad pag. 201. sect. 5.

De veritate priorum historiae romanae saeculorum iam subtraxerunt viri quidam docti, alii defenderunt illam. Nouissime *Nachtigall* in: *Deutsche Monatschrift* a. 1790. m. April. pag. 333 — 347. ostendere conatus est ex ipsis quibusdam Livi confessionibus, maximam partem historiae antiquiorum Romanorum non esse historiam veram, sed historiam, quam dicunt romanensem, (*historischer Roman*;) et potissimum illam periodum temporis, quo Romani viri Romanaeque foeminae, ab Horatio, Lucretia, Brutoque usque ad Clacinatorum, Curtium, Decios, Fabricios, Attilium Regulum (de quo nuper in utranque partem est disputatum a Roscio, Fikenschero aliisque,) et Scipionem seniore floruisse dicuntur, et usque ad bella punica nihil certi posse certi atque expectari; vel ipso saeculo VI. ab v. c. historiam rom. partim esse cognitam, certam atque exploratam; e contrario fontes, e quibus Livius alique seniores scriptores hauserunt, fuisse saepe turbidos, in publicis et familiarum documentis multas inesse fictiones et iactationes, etymologias vocabulorum haud paucas procreasse et aluisse fabulas, poetas multa fluxisse, ideoque curatam fidamque
anti-

antiquiorum Romanorum cum illis populis
 comparisonem non posse institui. Enim-
 vero in examinanda improbandaque antiquae
 historiae romanae fide id quoque valet; ne
 quid nimis. Verum est, Romanos scripto-
 res, vti alii quoque, etiam recentissimi suae
 nationis praecones facere solent, in extollen-
 dis populi sui aut hominum, virtute, inge-
 nio et fortitudine in primis conspicuorum
 laudibus, aequae ac in reticendis aut immi-
 nuendis hostium aliorumque populorum vir-
 tutibus modum haud raro excessisse. Neque
 tamen, credo, ex eo statim colligi potest,
 omnia, quae de illis Romanis narrantur, esse
 falsa, aut vniuersam antiquiorem populi ro-
 mani historiam esse incertam et fabulosam.
 Atque pro *Liui*o iam in *Introduct.* l. m.
 paucis dixi: quibus addes *disput. M. C. I.*
Eschenbachii: *defensio fidei Liuii aduersus*
Jocher. Lipsiae 1777. 4.

Ad pag. 201. sect. 6.

Pauca addere liceat. *Christoph. Schra-*
deri *Liuianarum orationum XVIII. analysis*
rhetoric. it. hypotheses orat. ad Sleidanum.
Helmstadt. 1669 et 1676. 4. — Ant. Ci-
carelli *Discorsi sopra Liui*o. Romae ap. St.
Paolin. 1598. 4. — Io. Saxonis Hattestedii
commentarii II. ad Liuii historiarum librum
21 et 22. Basil. ap. Io. Oporin. 1547. 8. —
Liuii sententiose dicta ex libris historiarum
eius

eius excerpta a *Nic. Kragio*; selectae sunt sententiae *Liuii*. Haun. 1582. 12. — *Tite Live*, réduit en maximes. Paris. 1694. 12. — Essai de Rhetorique dans la traduction de IV harangues de *Tite Live*, avec des notes par Mr. de *Croufaz*. Gröningae 1725. 8. — Storia della republ. e dell' imperio Romano, nelle quale, con quelle degli altri scrittori Greci, e Latini, si mostrano i vizi et gli errori di quelle di *Tito Liuiio* etc. Opera del fu relig. Capuc. *F. Felice Maria da Napoli*, oggi Prete secolare *D. Gasp. Garzia*: cuius operis tom. XVI. et XVII. Neapoli 1778. 8. lucem viderunt. Post auctoris mortem *Don Santo Capasso* editionem atque continuationem suscepisse dicitur. — *M. Chr. Gottfried Müller*, Rector Cizensis, edidit *observationum Liuianarum* specimen etc. Cizae 1789. 4. In hoc ille programme, collatis pluribus edd. veteribus, praecipue Ascensiana a. 1516. plura loca libri I. et vnum libri III. cap. 63. critice acuteque pertractauit.

Georg. Christiani Brendel, Rect. scholae Eisenberg. progr. quartum proponuntur obsl. in quaedam *Liuii* loca, (lib. III. et IV.) Eisenberg 1790. 4. A *Strothii* opinionibus loca quaedam vindicantur. — *Io. Christ. Henr. Krause*, Prof. et Rect. scholae Ieuer. progr. Erläuterung einer Rede des *Camillus* bey *Liuius* V. 44. als Probe einer Methode, die Alten mit der Jugend zu lesen. Ieuer. 1789. 8.

rec. in Magazin für öffentl. Schulen, vol. I. pag. 57 sqq. — Observatt. *Bredenkampii* criticae in Liu. IX. 18. X. 6. X. 7. XXII. 10. ibid. part. II. p. 444 sqq. coll. vol. II. part. I. pag. 189 sq. — *I. H. Vossii* emendatt. nonnullorum *Liuui* locor. in *Wiedeburg*. humanist. Magaz. III. 4. — *M. I. Ge. Car. Klotzsch* disp. de diligentia *Liuui* in enarrandis prodigiis recte aestimanda. Witteberg. 1789. 4. Non adeo credulum fuisse *Liuuium*, nec omnibus, quae narrabantur, fidem adhibuisse, neque vero potuisse ab omni superstitione liberum esse docet. Illorum tamen commemoratio necessaria fuisse videtur ob conditionem imperii rom. et quia *Liuuius* omnem imperii historiam voluit persequi, istaque prodigia etiam amore antiquitatis et patriae religionis ductus enarravit. Adde *Schwabii* vindicias credulitatis *Liuui*. Buttstädt. 1773. 4. et *Heynii* Opuscula, tom. III. p. 203 sqq.

De legione Manliana, quaestio ex *Liuio* (VIII. 8.) desumpta, et rei militaris rom. studiosis proposita; auctore *Guil. Vincent* (scholae regiae Westmonaster. praefecto.) Lond. 1792. 4. v. ephem. litter. Gotting. a. 1794. nr. 39. pag. 387 sqq. — *Io. Christoph. Macheri*, Prof. quondam Gymnasii Gerani, (mortui 1754.) prolusio de conuentu Graecorum pylaico, ad *Liuuium* XXXIII. 35. in eius Opusculis varii argumenti, a *M. F. A. Toep.*

Toepfero collectis et editis, Ratisbonae 1790.
8. nr. 4.

A *Krüggermanno* in *View* etc. memoran-
tur p. 635 sq. *Macchiavel's* Discourses upon
the first Decade of *Titus Livius*. Trans-
lated out of the Italian. (addito eius Principe,
et animaduers. in margine positis, in qui-
bus illius errores notantur atque culpantur.)
Per *E. D.* Lond. 1674. 8. — Alia eiusdem
sermonum (Discourses) etc. versio anglica.
Londini 1681. fol. — Comparatio Thucy-
didis et Liuii, a *Rapinio* instituta, et anglice
versa a *Thoma Taylour*. Lond. 1694. 8. —
Comparatio Liuii cum Tacito, auctore *Tho-
ma Hunter* in huius parte II. Obseruat. in
Tacitum. Londini 1752. 8. (anglice.) —
Herodoti comparatio cum Liuiio, auctore
Roberto Alves, in huius *Sketches of Litera-
ture*. Edinburgh. 1795. 8. — *Henr. Dod-
welli* diss. de fragmento Liuii, in membra-
nis Laudinis reperto, in *Th. Hearne* ed. Li-
vii. Oxon. 1708. 8. vol. I. pag. 210 fqq. —
Apendix *Liuiana*, continens I. selectas
codd. et editionum antiquarum lectiones
praecipuas, variorum emendat. et supple-
menta lacunarum in iis T. Liuii, qui super-
sunt, libris. II. Io. Freinsheimii supplemen-
torum libros X. in locum decadis secundae
Liuianae deperditae, in usum iuuentutis aca-
demicae. Oxon. 1746. 1768. 12. — De
codd. msstis *Liuii* in bibl. Escorial. in Hispa-
niis,

nis, per *Jac. Harris*, in huius philological
 Enquiries, III. partt. Londini 1781. 8. II.
 voll. — Disputatio brevis de ponderibus,
 pecunia, mensuris a Liuiio identidem memo-
 ratis, in libro inscripto: Tractatus varii la-
 tini a *Crevier, Brotier, Auger* aliisque cla-
 riss. viris conscripti, et ad rem, cum criti-
 cam, tum antiquariam pertinentes. Londini
 1788. 8. part. I. art. I. — The Course of
 Hannibal over the Alps ascertained. By *John*
Whitaker. — II. voll. Londini 1794. 8. —
Ios. Toaldi contin. ad Liuium XLII. 2. de
 itinere Hannibalis per paludem, quam fluvius
 Arnus per eos dies solito magis inundauerat,
 in: Saggi scientifici e letterarii dell' Accade-
 mia di Padova, tom. III. part. II. Patau.
 1796. 4. class. histor. *Toald.* vindicat lectio-
 nem vulgarem *Arnus* et paludes sunt inter
 Pisam et Liburnum, (Livorno.) — *Fried.*
Heinr. Emil. Schnaur, (Prof. Rintel.) Ver-
 such einer richtigen Erklärung der Stelle im
Livius B. IX. cap. 19. mit Rücksicht auf
 den critischen Versuch des Herrn Halbkart
 über eben diese Stelle im Schleswig Jour-
 nal. Sept. 1792. fin. in libro menstruo, der
 Genius der Zeit — — von Aug. Hennings.
 m. Mart. 1794. Altonse. Auctor nihil mu-
 tat, et vocc. *gravis armis miles* non intelli-
 git de legione grauibus armis armata, sed
 vniuersim de milite grauiter armato. —
Godofr. Guil. Leonhardi epist. de lectione
 X. Liuii,

Liuii, duci militari perutili. Dresdae 1794. 8. — *Meierotto* progr. de candore Liuii. Berol. 1796. fol. et alia. v. Kiel. nou. bibl. vniuers. vol. XXXVIII. Intellig. Blatt, nr. 30. a. 1798. p. 245. — *F. C. Matthias* progr. Einige Anmerkungen zum 21sten Buch des *Liuius* vom 1—38. Cap. Worms 1793. 8. Auctor primum adhuc desiderat Liuii editionem cum commentario scholis idoneo, nec Strothiana editio rectum illis vsum praestare iure existimat. Ipse vero egregium commentarii dat exemplum, atque tam criticis quam historicis obseruat. Polybio in primis comparato, illustrat illam Liuii particulam. conf. Ien. A. L. Z. a. 1793. nr. 211. m. Iul. — Alia scripta haud pauca, in quibus Liuiana loca siue critice siue historice et grammaticae pertractantur aut illustrantur, vide memorata in Catal. Bünaui. I. pag. 298—300. add. *Meusel*. biblioth. histor. vol. IV. part. I. pag. 153—168.

Ad pag. 205. lin. ult.

Adde *Panzeri* A. T. II. pag. 245.

Ad pag. 206. lin. 9.

Tres *Iocundi*, Veronensis, docti viri ex ordine Dominicanorum peritique architecti, editt. habuerat interpretes hispanus. De edd. Iuntinis a. 1513 et 1522. v. quoque *Bandini* Iuntar. typograph. annal. II. pag. 48 et 186.

186. Exemplari quod in bibl. Leidensi exstat, a. 1522. multa adscripsit *Scaliger*. v. catal. bibl. Leidens. pag. 171. — In catah. bibl. Valler. I. pag. 577 sq. copiose describitur edit. princeps, quam, de Bure quoque contendit, prelo exiisse intra ann. 1484 — 1492. — pag. autem 579. memoratur editio:

M. Vitruvii de architectura libri X. summa diligentia recogniti. Additis *Iulii Frontini* de aquaeductibus libris, ex recens. *Io. Locundi*, 1523. 8. cum figg. sine loci et typographi nota, eamque Bure scribit in adnotat. probabiliter exiisse ex officina Iuntina, Florentiae. Atque ego in Introd. II. pag. 342. quoque, ita senseram. Contra Abb. *de Saint-Leger* in l'Esprit de Journ. tom. IX. Paris. 1790. pag. 249 sq. in not. adseuerat, similitudine typorum aliorumque characterum typographicorum cum edit. Lucani a. 1521. motus, illam Vitruvii edit. certissime descriptam esse *Lugduni Gall.* formulis *Guil. Huyon* typographicis.

Ad pag. 206. lin. 20.

Corrige: *Lugduni apud Io. Tornacensium*. 1552. 4. v. *Maittaire* A. T. ind. I. tom. V. part. II. pag. 332. et catal. bibl. Thott. IV. pag. 115. vbi adnotatur, in illa editione non exstare *Iul. Frontinum* et *Nic. Cusanum*. In eodem catal. l. c. laudatur *Vitruu*, cum colligationibus *Guil. Philandri Castilioni*, et

indice graec. ac lat. Argentor. 1550. 4. — In bibl. publ. Leidensi est exemplar ed. 1552. in quo liber quintus et sequentes ab Isaaco Voffio collati sunt et emendationes quoque msstae adscriptae. v. catal. mem. pag. 171. Illam edit. Lugdun. in primis commendat Polenus. — *Vitruvii epitome*, edente Guil. Postello. Faris. ap. Vascofan. 1540. 4.

Ad pag. 207. lin. 4.

Alias versiones *anglicas* refert *Brüggmann* in View etc. pag. 573 sq. n. The Theory and Practice of Architecture, or *Vitruvius* abridg'd by Mr. *Perrault*; and translated into English. Lond. 1692. 1703. 8. cum tabulis aeneis. — The Architecture of M. *Vitruvius Pollio*, translated from the Original Latin, by *W. Newton*, Architect. London. Dodsley. 1771. form. max. — contin. ad complendum volumen. ibid. Taylor etc. 1791. et separatim 1792. fol. II. voll. In compendium redactum est opus et inscriptum: The Rudiments of ancient Architecture, in two Parts. Containing an historical Account of the five Orders, with their Proportions and Examples of each, from the Antiques. Also *Vitruvius* on the Temples and Intercolumniations of the Ancients. With a Dictionary of Terms. Illustrated with ten Plates. London. Taylor. 1789. max. 8. — ed. II. auct. ib. 1794. 8. max. —

Prae-

Præter memoratas versiones *italicas* *Paito-*
nus in *Bibl. citata*, IV. pag. 225 sqq. et
Polenus in exercitatt. *Vitruvianis* primis, in
Introd. II. pag. 345 sq. iam laudatis, multo
 plures recensent copiose. — *Vitruvii* archi-
 tectura, a *Perralto* in compendium redacta,
 ex lingua gallico-francica in italicam a *Iac.*
Campello translata est, addito *textu latino* et
Barbari commentario etc. Venet. apud Io.
 Bapt. Albrizzium. 1747. 8. — In linguam
gallicam conuersi sunt *Vitruvii* libri, Paris.
 1547. fol. — cum notis *Claud. Perralti*,
 Paris, 1673. et emendat. *ibid.* 1684. fol. —
 Epitomen fecerunt anonymus inscriptam,
Raison d'Architecture, extr. de *Vitruve* et
autres anc. Architecteurs, Paris. 1542. 4. —
 tum, *Io. Gardet* et *Dom. Bertin* (*Epitomé*
 ou *Extrait abrégé des X. Livr. d'Architect.*).
 Tolosæ 1559. 4. — et *Perrault* (*Archit.*
générale de Vitruve, reduite en *Abrégé.*)
 Paris. 1674. 12. 1768. 8. Amstel. 1681.
 12. (al. 8.) cum tabb. æn. atque *Perralti*
 epitome translata est in linguas, italicam,
 anglicam, et Pragæ 1757. 8. in germani-
 cam. — *Germanicas* verss. recenset *Degen*
 l. c. tom. II. pag. 635 — 639. — In pri-
 mis commendanda est versio *Aug. Rode*
 german. Lips. 1796. mai. 4. II, voll. Prius
 volumen incipit a vita *Vitruvii*. Vtrique au-
 tem volumini adiecta sunt varia, germanice
 versa, veterum auctorum loca ad illustran-
 dum

dum aut suppleendum Vitruuium, n. ex Jul. Polluce, cap. 19. libr. IV. de theatro eiusque partibus, cum obs. Röttigeri; *Plinii* descriptiones villarum suarum Laurent. et Tuscul. tum cap. V. libri tertii ex *Terentio Varrone* de eius villa, et capp. 11. — 15. libri I. denique ex *Columella* cap. 2. libri I. Additum est Lexicon Vitruuianum, plenius eo, quod Baldus concinnarat, cum indice generali. In notis vberioribus textus latinus critice tractatur. conf. ephem. litt. Götting. 2. 1796. plag. 189. p. 188. sqq. et Kilon. nou. bibl. vniuers. etc. vol. XXXVIII. part. I. fasc. V. pag. 229 sqq. vbi quoque editt. et versiones memorantur.

Ad pag. 207. lin. ult.

Lege *Esior* loco *Excior*. — *Ortiz* quoque scripsisse dicitur *Abaton reseratum*, s. genuinam declarat, duorum locorum cap. ult. lib. III. Architecturae M. Vitruu. P. — — scil. de adiect. ad Stylobatas cum podio, s. ad podium ipsam, per Scamillos impares et it. de secunda adiect. in Epistyllis facienda R. 1787. 8. cum tabb. aen. v. *Frid. von Blankenburg* Litterarische Zus. zu I. G. Sultzers allg. Theorie der Schön. K. tom. I. (Lipsiae 1796. mai, 8.) voc. *Baukunst*; pag. 177. vbi praeterea nonnullorum V. V. D. D. libri ad illustrandum Vitruuium pertinentes excitantur, quibus addi possunt: *Io. Hutconis* Logistica,

gistica, quae et arithmetica vulgo dicitur, in libros quinque digesta: quorum index summatim habetur in tergo. Eiusdem ad locum *Vitruvii* corruptum restitutio, qui est de proportione lapidum mittendorum ad ballistae foramen libro decimo. Lugduni apud Guil. Romillum sub scuto Veneto. 1559. 8. Commentatio ad locum Vitruvii est pagina 387 — 396. v. *Scheibel* Einleitung zur mathemat. Bücherkenntnis, part. XI. pag. 355. qui Montuclae notitiam in Histor. mathes. tom. I. pag. 488. 501. emendat. — *Io. Ant. Rusconi* in libro; Della Architettura — — secondo i precetti di Vitruvio. Venet. 1590. fol. cum 160 figg. ligna incis, et 1660. (sed prior ed. venustate multo praestat posteriori;), Vitruvium sequitur et saepius illustrat; perperam vero ille liber habetur pro versione Vitruviani operis. — *Scamillos imparis* Vitruvianos a viris doctis haud pariratione ac fortuna fuisse explicitos, in Introd. l. c. iam monui: quibus addes Galliani, imprimis Ortiz y Sanz vberiores melioresque expositiones; aliam D. *Petri Marquez Messiani* in libro; Delle Ville di Plinio il Giovani — con un' appendice su gli *Scamilli impari di Vitruvio*. Romae 1796. 8. quae vero minus probatur censori in ephem. litter. Götting. 1798. nr. 90. adde ead. acta litter. 2. 1791. plag. 199. pag. 1993 sqq.

Ad pag. 209. sect. 4. lin. 3.

Ed. *Veneta*, ex bibl. *Ant. Augustini*, in catal. bibl. Thott. IV. pag. 323. adferitur a. 1559. 8. — *M. Verrii Flacci quae extant. Sex. Pompeii Festi* de verborum significatione libri XX. et in eos *Ios. Scaligeri*, Iul. Caesaris filii, castigationes nunc *primum* publicatae, Apud Petrum Santandreamum 1573. 8. Epistola *Scaligeri* nuncupatoria scripta est Abenni in agro Iuliodunensi XI. Kal. Nou. 1574. In hac is succenset veteribus epitomarum concinnatoribus, in primis *Festo*, qui Verrii Flacci libros breuiasset, et *Paullo Diacono* Longobardo, quem hominem vocat confidentissimum atque ineptissimum, quod se magnam et a victore Desiderii regis, Carolo M. et a posteritate se initurum gratiam putasset, si S. Pomp. Festum mutilaret, et tanto posteritatis damno se a victo redimeret. *Scaligeri* castigati, peculiarem habent inscriptionem, illisque adiunctae sunt *doctissimorum virorum ex Venetiano codice adnotationes*; haec autem adnotati, suum quoque habent titulum, sed cum nota a. 1574. et peculiarem eamque doctam praef. de fatis diuersisque exemplaribus illarum reliquiarum. Haec editio, quae penes me est, rarior esse et antecessisse videtur edit, Paris, apud Patisson: in offic. Rob. Stephani a. 1575. quoniam in hac *Scaligeri* castigati. dicuntur *recognitas et auctae*. — Aliam *Verrii Flacci ac Sexti Pomp. Festi*

Festi ed. cum notis variorum, apud Petrum Santandreamum a. 1593. 8. memorat catal. bibl. Thott. IV. pag. 323.

Ad pag. 210. §. 10 nr. 2.

Fenestella de magistratibus rom. Mediolani 1477. 4. — Parisi 1544. 8. — in linguam italicam translatus. Venet. 1547. 8. — *Fenestella et Pompon. Lactus* per Io. Anton. Brixianum. 1510. 4. — Parisi. 1530 — 1550. nouies, v. *Maittaire* A. T. indic. E. tom. V. part. I, pag. 304. — *Idem et Valerius Probus* de litteris antiquis. Parisi. ap. Wechel, 1529. 8. Basil. apud Thom. Volf. cum epistola *Valentini Curionis* ad lectorem. 1532. 8. (de qua ed. v. *Maittaire* A. T. II. pag. 771 sq.) — *ib.* cum *Curionis* epistola. 1535. 8. — *ibid.* cum indice per Ioan. de Bussi, Sabaudum. 1546. 12. — *Fenestella et Pompon. Lactus* cum Raph. Volaterrani et Henr. Rebelii libellis eiusdem argumenti. Parisi. apud Libert. 1631. 12. — Sub vero *Dominici Flocci*, Florentini, nomine, studio *Egidii Wittsi*. Antwerp. 1561. 8.

Ad pag. 211, lin. 3.

Rubikon in praef. de aetate *Rutilii* expropiose differit et confutat aliorum de ea coniecturas.

Rutilius confunditur cum *Tutilio*, (qui nobilis rhetor fuit tempore *Quintilianii*; v.

Martial. V. 56.) apud *Quintilian.* institutt. orat. III. 1. pag. 219. ed. *Burm.* qui quidem *Rutilium* in textu retinuit; alteram tamen aliquot codd. et edd. lectionem, *Tutilium*, non plane spernit: nec improbat *Gesner.* id voc. pag. 120 suae edit. at nomen, *Tutilium*, voce verum ibi esse iudicat. *Ruhphen.* praefat. pag. XIII. cuius auctoritate et codd. fide motus *Spalding.* in sua *Quintiliani* editione tom. I. pag. 437 sq. et voc. illud rescripsit, et in notis defendit atque de *Tutisio* plura adnotat.

Ad pag. 211. §. 11. nr. 1.

Ad finem saeculi quinti reiicit *Aethici* aetatem *St. Croix* in Mem. siue notitia minor. gr. geographic. nr. 43. adde de auctore *Cosmographiae*, a *Gronovio* sub *Iulii Honorii* nomine editae, *Wernsdorf* ad *Poetas* lat. minor. tom. V. part. II. pag. 666 sqq. not. a.

Ad pag. 212. §. 13. lin. 8.

Lege *Bianconi* loco *Brianconi.* conf. *Introd.* II. p. 352 sqq. quibus add. *Crellii* lib. (p. 354. memor.) recusum esse in *Opusculis ad medicinae historiam pertinentibus*, collegit — *I. C. Gottl. Achermann.* *Noribergae* 1797. 8. nr. 6. Illi disp. opposita est *Chr. Rose* diss. de *Augusto*, contraria medicina curato. *Halae* 1741. recus. *ibid.* nr. 7. pag.

pag. 383 — 422. *Rose* morbum habet pro febris hectica etc.

Paragr. 13. subiici potest *M. Valerius Messala Corvinus*, nobili genere ortus et a. Chr. 59. natus: orator et historicus. In bello civili primum contra triumviros stetit; postea se dedit Augusto, quem a. v. 723. habuit collegam in consulatu, et primus appellavit patrem patriae. A. C. 26. a. v. c. 726. (al. 727.) triumphum egit de Aquitanis. Anno aetatis 70. memoriam, qua antea maxime valebat, adeo amisit, ut nominis sui obliuisceretur. Huius calamitatis sensu, quem acrior ulceris dolor adauxit, abreptus, biennio post, a. post. Chr. n. 14. a. aet. 72. inedia mortem sibi acceleravit. Scripsit *libros de auspiciis*, ex quibus aliqua adulerunt fragmenta Festus, Macrobius, A. Gellius, *orationes*, quae laudantur a Quintiliano, et alia, quae perierunt: sub nomine eius circumfertur libellus de *progenie Augusti Caesaris*, qui vero foetus est spurius in dii aevi. Primus illum in lucem produxit *Iac. Bedrotus*, philologus Argentor., et Floro adiecit. *Sylburgius* locum illi dedit inter scriptores historiae romanae, tom. I. pag. 373. et varias addidit lectiones. Eundem libell. post alios Bipontini hist. rom. scriptoribus, 1789. *Haarnius* vero, qui libell. cum codice Lincolnensi contulit notisque illustravit, atque *Hauerkamp* edit, *Eutropii*, (v. in noti.

notitia pag. 598.) adiunxerunt. Separatim, (ita tamen ut etiam pars esset *anctorum latinorum minorum*, tom. III, part. II.) libellum edidit in usum scholarum, subiectis notis, ex rec. Hearnii, *C. H. Tschucke*, Lipsiae 1793. 12.

Conf. *Scaliger*, *Bronkhusum*, in primis *Heyne* ad Tibull. l. el. 3. init. — *Dan. Guil. Mosleri* disp. de M. Valer. Coru. Messala. Altdorf. 1689. 4. *Saxium* in Onom. I. pag. 183. et alios, qui ab illo et a me in Introd. II. pag. 348 sq. laudantur. *De Bursigny* in Memoir. sur M. Valerius Messala, ami d'Auguste, homme de Lettres, et Protecteur des Savans, in Hist. de l'Acad. des Inscript. tom. XXXIV. pag. 99 sqq.

*Ad pag. 214. not. *. lin. 9.*

Corrige pag. 310 sqq. tom. I. — Editiones siue Catulli solius, siue cum aliis poetis iuncti, quae saec. XV. prelo exierunt, diligenter recenset cel. *Panzer* in A. T.

Principem edit. *Catullus, Tibullus, Propertius* et *P. Papinii Statii Sylvae*, 1472, sine loco, non *Romae*, ut Laire opinabatur, sed *Venetis*, typis Vindel. de Spira, in mai. 4. esse excusam, cum Audiffredo statuit quoque *Panzer* III. pag. 87. Conf. in Notit. pag. 35. *Quirini* epistol. Saxii hist. typogr. Mediol. subiunctam, pag. 17 sqq. — Edit. *Veneta*, quae penes me est, habet in fine Pro-

Propertii notam a. 1475. Vitium igitur est typogr. in Notitia pag. 36. lin. 1. in nota a. 1745. — Editio *Cat. Tib. et Propert.* Mediolan. 1480. fol. suspecta est *Panzer* II. pag. 40.

Ad pag. 215. lin. 7.

De edit. *Brixienfi* v. quoque *Panzer* I. pag. 246. et *Clement* in bibl. curieuse etc. VII. pag. 460 sq. vbi etiam edit. trium illorum poetarum, cum notis *Antonii Parthenii* et aliorum, Venetiis per Mag. Andream de Patascichis, (sic apud *Clement.*) Catarensem, 1488. fol. et multae aliae editiones saeculi potissimum XV. indicantur. Sed illius editionis exemplaria, saltem aliqua, tres peculiare habuisse videntur inscriptiones. Nam in catal. bibl. Schwarz. II. pag. 206. citatur *Tibullus* cum commentario *Bernardi Veronensis*. In calce: Impressum Venetiis per Mag. *Andr. de Palthascichis*, (sic) Catarensem. 1487. tum *Catullus* cum commentario *Antonii Parthenii Lacisi* Veronensis. fol. sine typographi et anni nota: — pag. autem 210. *Propertius* cum Antonii Volsci interpretationibus, ad Iulian. Honoratis. — In fine: Impressum hoc opus Venetiis per magistrum *Andream de Patascichis* (sic) *Catarensem*. 1488. fol. Schwarz. vero ad *Catullum* haec adnotavit ibid. pag. 206. „sine dubio idem typographus, eodem anno, aut certe

certe proximo, Catullum hunc impressit, qui
 impresserat editionem praecedentem Tibulli
 et sequentem Propertii. Idem enim prorsus
 typus, eadem charta, fortipe insignita, con-
 spicitur, et eodem volumine hi tres poetae
 compacti sunt: etc. adde *Panzer* III. pag.
 240. nr. 987. et pag. 492. vbi inter libros,
 nota anni destitutos, ex *Maittaire* IV. pag.
 748. refert *Catullum*, Venetiis per Andr. de
 Paltasichis Catarensem, fol. sed bene adno-
 tat, esse forte an. 1488. per eundem. —
Parthenius autem primus fuit, qui corruptum
 Catulli textum perspiceret, codd. et edd. vet.
 confuleret, atque textum poetae emendare co-
 naretur. Hinc editio: *Tibullus* cum commen-
 tatiis Cyllaeii Veron. *Catullus* cum comm.
Parthenii Veron. et *Palladii* Patavini. Emen-
 dat. Catullianae per *Hieron. Auancium* Veron.
 et eiusdem in Priapeias castigat. *Propertius*
 cum comment. *Beroaldi*. Annotat. in Pro-
 pertium: tum per Domin. Calderinum; tum
 per Io. Cottam Veronens. Haec omnia sunt
 ex exemplaribus emendatis Domini *Hieron.*
Auancii. Venet. per Io. de Tridino de Ce-
 reto, al. Tacuinum. 1500. fol. (v. *Panzer*
 III. p. 473. et *Schwarz.* catal. II. pag. 256.)
 illa igitur editio et plures Venetae Catulli
 cum comment. Parthenii passae sunt inter-
 polationes et arbitrarias mutationes Parthenii.
 Neque vero ex illa nata esse ed. *Aldina* a.
 1502. quae frequenter variat, et discrepat
 ab

ab ista, contra habere correctiones atque interpolationes Auantii videtur censori edit. *Catulli Doeringianae*, in *Ien. A. L. Zeit.* a. 1790. mens. Iun. pag. 651. sed conf. quae cl. Heyne in prolegg. ad *Tibullum* ed. III. de illa edit. erudite obseruat.

Ad pag. 216. lin. 1.

Val. Catullus per Baptistam Guarinum emendatus, cum *Alexandri Guarini*, Ferrariensis, *Baptistae Guarini F.* expositionibus. Venetiis per *Georg. de Rusconibus*. 1521. 4. — Editio trium poetarum cum *Cn. Cornelii Galli* fragmentis, Basileae exc. *Henric. Petri* 1530. 8. est quoque interpolata. conf. *Goetz Mem. bibl. Dresd. I.* pag. 425. vbi a pag. 424. haud paucae commemorantur editiones.

Ad pag. 216. not. lin. ult.

Haec edit. s. l. et a. est *Lugdunensis* ex offic. *Guil. Hyon*, qui *Aldinas* trium istorum poetarum, nec non *Terentii*, *Virgilii*, *Lucani* et aliorum edd. at vitiose recudi fecit, vt ipse conquestus est *Aldus Manutius* et docte ostendit *Abb. Saint-Leger* m. Mart. 1790. in *Journ. des Sav.* iterumque in *L'Esprit des Journaux*, m. Sept. 1790. Paris. p. 242 sqq.

Ad pag. 217. lin. 1—3.

Locum illum ita legas velim: — *Lutetiae*, apud *Mamertum Patissonium*, in offic. *Rob.*

Rob. Stephani: 1577. 8. — *Catulli, Tibulli, Propertii*. Noua editio. *Ios. Scaliger*, lul. Caelaris F. recensuit. Eiusdem in eosdem castigationum liber. Antwerp. (cum *Mureti* commentario in Catullum, et scholiis in Tibullum et Propertium separatim excusis, suisque paginis notatis.) apud Aegid. Rudaeum. 1582. 8. Non est mera superioris editionis repetitio, a librariis facta. Scaliger enim hinc inde discedit ab interpretatione sua priore. In bibl. Dresdensi sunt, teste *Goetzio* l. m. p. 425. duo utriusque editionis exemplaria cum *Taubmanni* aliorumque notis, margiui adscriptis. — *Cat. Tib. Propertii*. Noua editio. *Ios. Scaliger* — recensuit. Eiusdem in eosdem castigationum liber auctus et recognitus ab ipso auctore. In bibliopolio *Commeliano*. 1600. 8. cum praef. *Scaligeri* 1576. scripta.

Ad pag. 217. lin. 12.

Eodem anno 1608. prodierunt *Cat. Tib. et Prop.* cum poemat. *Corn. Galli* etc. et indice *Horatii Tuscanellae*. Hanou. typis *Wechel*. 8. Enimvero non est repetitio ed. *Basil.* 1530. Ex *Wechel.* autem et expressa sunt poetar. verba in ed. *Gebhard.* De edd. *Gebhardi*, Hanou. 1618. 8. et *Francofurti* 1621. 8. (quam cum priore plane, vel in ipsis paginis conuenire ait *Barth.*; praeterea tamen illa continet *Liuisii* notas in tres
poe-

anteambulò inuidiose respiceret, precibus Gebhardi notum, spicilegium e Gruteri libro ad mssos codd. comparato concinnatum donasse Catullo. Ipse Gebhard sex *Tibulli* et duo *Propertii* codd. Palatinos contendit; præter ea a Grutero accepit collationem cod. Commeliani et lectiones duorum codd. Palatin. Scaligerianæ editioni adscriptas; se vero in eodem præfatione confitetur, ea, quæ ante sesquiannum infelici auspicio amisisset, in altera eaque noua hac edit. ad manus et nouam incudem reuocasse, multaque, quæ peccasset, melioribus subsidijs sura, correxisse.

Ad pag. 218. lin. 6.

Catulli opp. in *Mich. Maittaire* corpore poetarum latin. Londin. 1713. vol. I. pag. 342. — Minor *Maitt.* edit. trium poetar. Lond. 1715. 12. (v. *Introd.* I. pag. 323.) et *ibid.* 1776. 12. — *Döring* ad a. 1738 refert: *Cat. opp.* ex castigat. obseruationibusque *Graeuii*, *Vossii* et *Vulpit* emendat. f. a. et l. 12. acc. *Peruigilium Veneris* ex castigat. et *obss.* *Sanadoni* emendatum.

Ad pag. 218. lin. 18.

Cat. Tib. Prop. Londini typis *Brindley*. 1749. form. min. et (cura *Harwood.*) *ibid.* 1774. 12. (*Bruggem. View* etc. p. 476.)

Catulli,

Catulli, Tibulli, Propertii Opera. Parmae ap. Bondon. 1794. mai. fol. Splendide diffusa editio: Contextus Tib. recusus est ex edit. H. Heynii; et Propertius ex edit. Burmann. Santen. Catulli autem carmina editor anonymus ipse recensuit, vltus tribus codd. romanis, tum duobus aliis, quos Ant. Angelius, qui saec. XVI. vixit, possederat, itera lectionibus cod. Guarneriesi, praeterea habuit duas vett. editiones cum lectionibus atque emendatt. virorum doctorum, atque duas principes edd. sine loco, quarum priorem excusam putat Venet. 1472. et alteram Parmae 1473.

Ad pag. 219. lin. 2 et 3.

Alia exemplaria Vossianae edit. a. 1691. in fronte genere notam vrbis *Ultraiecti*; alia vrbis *Lugdani Bat.* iam in Introd. l. pag. 325. obseruavi. add. *Clement* l. m. p. 463 sq. qui varia narrat de illis edit. At cl. *Seybold* in progr. pag. 2. habuit tantum notitiam exemplaris cum nota vrbis *Ultraiecti*.

Ad pag. 219. lin. 13.

In primis confer de illo *Santen*. spectamine eruditum censorem, haud raro secus sentientem, et sana editori dantem praecepta, in *Annal. litterar. Helmstadt. m. Maio. 1789.* pag. 448 sqq. — De ed. *Eglini*, (qui praec-

ter rem *Cirin* tribuit Catullo,) v. *Clement.*
I. c. pag. 465 sq.

Ad pag. 219. lin. penult.

Epithalamium etc. sive *darmen* argonauticum Pelei et Thetidis nuptias cantans, cum praef. *Jac. Harysi.* Lipsi 1493: 4. v. *Panzer* I. pag. 480. imprimis de hac et sequenti ed. Lipsi cl. *Seibold* in: *Magazin für öffentl. Schulen* etc. tom. II. part. I. (Bonuae 1791. 8.) pag. 177 sqq. qui exemplar suum cum ed. Döring. contulit, variasque illius lectiones complures excerptas dedit. — *Catulli* carmen Pelei et Thetidis nuptias complectens f. 1. et a. (Lipsiae ap. Thanner, litteris gothicis. 4. faeculo siue XV. exeunte, siue XVI. ineunte,) edit. *M. Christoph. Sachtlenio*, Gedenen. Textus ex antiqua editione Veneta 1475. esse videtur. — Duplex enim in antiquioribus et recentioribus edd. circumfertur huius carminis inscriptio. Antiquior, at a plerisque iam diu fere repudiata, est, *Argonautica*, ab exordio carminis haud dubie efficta: altera, esque vulgo nunc recepta, *Epithalamium Pelei et Thetidos.* v. Döring, v. Cl. not. ad hoc carm. pag. 251 — 258. ubi non solum de argumento, sensuque carminis et fontibus, e quibus hauserit doctus pecta, sed etiam de interpretibus versioibusque illius diligenter dislocitur.

Ad pag. 220. lin. 9.

Basis ed. Doering. erat textus Scaligeri-Vossianus, sed ita, ut V. D. utramque re-ensionem, praecipue Vossianam saepe desereret, et correctiones Faerni, Victorii, Mureti, Statii aliorumque retineret aut reciperet confirmaretur. Longa doctaque prioris voluminis censura, quae multas praebet emendationes ideoque a futuro editore atque interprete carminum Catull. haud omnino praetermittenda est, exstat in Ion. A. L. Zeit. a. 1790. nr. 172. m. lun. nr. 175, et 180. Neque vero cl. *Doeringia* satisfacit censor. Ille enim in praef. ad *tomum Cat. carminum posteriorum*, (Lips. 1792. 8. cum indicibus,) modeste respondit, vereque et ex mea sententia „quod, aiebat, recte ab aequo iudice monetur et reprehenditur, id a quolibet, qui non sui amore obcaecatus est, grato animo agnoscitur, et tacite in usum conuertitur; quod vero a censore supercilioso, nil nisi vitia rimante, ficta subinde crepante, et de iis, quae a sensu cuiuslibet pendent, magna cum fiducia pronunciante et praeter modum carpitur et fugillatur, id, cum nemo sine praenaricationis suspicione in causa sua iudex sedeat, rectius eorum, qui ipsi in his rebus vident, relinquitur arbitrio.“ — Idem V. D. in *Eclogis vet. postarum*, cum adnotat. (Gothae 1793. 8.) dedit et exposuit carmina Catulli LXV. et LXVIII.

Aliquot *Catulli* carmina recepta sunt in Encyclopaed. poetar. lat. part. VI. sine Auserelesene Stücke der Elegien Dichter und Lyriker zum Gebrauch der Schulen, cum adnotatt. C. G. Lenz. Brunsvici 1794. 8. conf. Kil. nou. bibl. vniuersal. vol. XXXIII. part. I. fasc. VI. pag. 388 sqq. — Koeleri. ed. Epithalamii prodiit Lemgou, 1788. 8. in parte I. illius collectionis.

Ad pag. 220. §. 4. lin. vlt.

Cl. Digen in: *Deutsche Anthologie der römischen Elegiker*, Norib. 1784. 8. aliquot carmina vertit, et de suo ipsius labore, ceterisque versionibus Catullianorum german. iudicauit in Versuch einer vollständ. Litteratur etc. tom. II. pag. 20 sqq. quibus addet *Nasseri*, Profess. Kiloniens. versionem XII. carminum Catulli, XXX. odor. Horat. et Peruigilii Veneris; in eius *Lyrischen Gedichten aus dem Lateinischen* etc. Kilon. 1795. 8. — De *italisis* versf. v. *Paitonum* in bibl. saepius mem. tom. I. p. 202. et add. Endecasillabi di *C. Valerio Catullo*, Verou. con alcune altre Poesie di lui e di altri Poeti latini nuoyamente messi in volgare, col testo latino in fronte ed al suo autore Catullo, dal traduttore dedicato. Massa 1791. 8. — De versione Le Opere di *Cajo Val. Catullo* tradotte da Parmindo Ibichense, (h. e. *Franco Maria Biacca*,) in Raccolta di tutti Poeti Latini,

dnl, tom. XXI. Mediol. 1740. v. *Maxzuchelli* scritt. d'Italia, tom. II. part. II. pag. 1118. et *Paiton*. l. c. *Epithalam.* versf. ital. reddidit *Ost. Nervucci*. Siensae 1751. 8. item *Ios. Torelli*, Veronae 1781. mai. 8. — De *anglicis* quorundam carminum versionibus v. *Brüggemann View* etc. pag. 476 sq. — De *Catullo* et versionibus *gallicis*, de *Marolles*, (in prosa 1653.) de *la Chapelles*, (qui plurima Catulli carmina, nullo ordine servato, gallice vertit et illustravit aesthetice in: *Amours de Catulle*, Paris. 1680. 8. melius in: *Oeuvres du Sieur de la Chapelles*, tom. I. Paris. 1700. 8.) *le Gendre*, (qui vertit et explicuit Epithalamium, Lugduni 1701. 12.) et de *Peruigilio Veneris* copiose disserit *Goujet* in *Biblioth. françoise*. tom. V. ed. II. p. 26 sqq. Add. (*Pezay*) versionem prosaicam Catulli, Tibulli et Galli, (II. tom. Amstel. 1771. 8.) in tom. I. qui complectitur textum lat. cum versione et notis,

Ad pag. 220. §. 5. init.

Voc. posta, add. *lectione et studio graecorum postarum formatus*,

Ad pag. 221. lin. 17.

Adr. Baillet in *Jugemens des Savans*, tom. III. p. 182 sqq. et *Menagii Anti-Baillet* f. tom. VII. ed. in 4. p. 200. — *Abb. Clemens Sibiliati* de loco carm. LXIII. 124 sqq.

et Vulpiana illius interpretatione, in: Saggi scientifici e letterarie dell' Accademia di Padova, tom. III. part. II. Patav. 1796. 4. — *Catullus* s. de stylo et sapore Catulliano, diatr. auct. *C. Michaeler*. Aug. Vindel. 1776. 8. et in eius Collect. poet. elegiac, tom. II, Vindobonae 1784. 8. II. voll. — *Fortin* obsf. crit. in Catullum, in eius opusc. philolog. criticis et miscellaneis, Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 147 sqq. Add. edit. *Bipont.* et *Döring* in notit. litt. edd,

Ad pag. 223. lin. 1.

Bouhier diuidendum censebat in Nouvelles litteraires. Amstel, tom. XI. part. II. art. 5. 1720. carmen in duo poemata, rursus priores 22, versus elegantes et saeculo Augusto dignos esse; reliquos sequioris latinitatis habere indicia. Atque ita edidit in priorē ed. a. 1737, in altera a. 1738. plura addidit; in his plurimas *Menagii* obsf. (ex Menagianis depromptas,) et latinas obsf. Abb. *de Longuerus*. Plura dabit *Goujet* l. c. — In ed. Clerici primum est editum cum Pithoei et Lipsii notis, pag. 1—17. deinde e recensione Scriueriana repetitum cum ipsius Scriuerii, Weitzii selectis et Salmasii omnibus animaduersf. pag. 18—42. Tum sequuntur Riui notae, pag. 43—166. — *Wernsdorf* cum Scriuerio et Bouhierio. l. c. pag. 452. *Anasum Florum*, vel *Senecam* poetam,

tam, qui sub Hadriano vixit, pro auctore
 Peruigilii habet, et vero cum Vossio ac Sal-
 masio arbitratur, eundem hunc Florum
 poetam et Florum historicum esse, eumque
 videri adoptione nomen geminum gessisse,
 ut et *L. Annas Seneca* et *L. Annas Fla-
 rus* diceretur pluraque de illo adnotavit.
 (*Flori eclogas vel excerpta trochaica* de qua-
 litate vitae idem *Wernsdorf.* l. c. pag. 483.
 recudi fecit doctisque illustravit animadversio-
 nibus.) Idem *Wernsdorf.* in tomo V. part. III.
 poet. lat. min. p. 1466 sq. quod *Barth* nomen
Senecas Peruigilio reperit praefixum, obser-
 vat, Grammaticos vel librarios recentiores
 Senecam aliquem, siue antiquum philoso-
 phum, siue alium recentiorem, passim nomi-
 nare, quem putent veteres poetas subinde
 correxisse, interpolasse, excerptisse. Tum
 refert id, quod *J. Vossius* in obs. ad Ca-
 tullum pag. 282. de eo Seneca memorat,
 Aliam de illo *Seneca* notitiam et narrationem
 v. paullo ad Tibullum sect. 4. adlatam. —
 Liberius vertit *Bürgerus* carmen, et in tres
 odas seu partes diuisit, atque inscripsit *die
 Nachtfeier der Venus, nach dem Lateini-
 schen*, posuitque primo loco in suis carmi-
 nibus theotiscis, Gottingae 1778. emend.
 Gotting. 1789. conf. *Wernsdorf.* ad tom.
 III. poet. lat. min. pag. 540 sqq. et *Degen
 Versuch* etc. II. pag. 36.

*Ad pag. 224. sect. 1. lin. 6. post
voc. pag. 59.*

In edit. III. Heyniana pag. LXXVI. in
synopsi chronologica: et pag. LXV sqq. le-
gitur vita Tibulli, a Vulpio conscripta cum
notis Heynii,

Ad pag. 224. sect. 3.

Carmen primum libri quarti an Tibul-
lum habeat parentem, inquit et cum plu-
ribus viris doctis dubitat Heyne. Quae vero
huius libri quarti alia poemata ille abiudicat
Tibullo, ea *Mund* in *Wielands* deutschem
Merkur. a. 1794. part. III. pag. 257 sqq.
putavit et evincere studuit, iuvenes fuisse
Tibulli primitias, atque metricae illorum
versionis germanicae fecit periculum. —
Stirpem ac propaginem edd. *Heyne* in pro-
legg. ad III. edit. diligenter indagavit, et fa-
milias scite curateque distinxit ac designavit. —
De *Seneca* nomine, quod praefixum quoque
fuisse Peruigilio Veneris supra retulimus,
ibidem *Wernsdorfii* ac *Vossii* indicavimus
opinionem. Eiusdem *Seneca* nomen in cod.
Tibulli *Dresdensi* saec. XV. exarato, versi-
bus quibusdam interpolatis, cum hac nota
Seneca supplevit sic, fuisse adpictum, animad-
vertit cl. *Heyne* in prolegg. pag. XXI. ed.
secundae, aut pag. XXVIII. ed. tertiae, et fal-
sus est, quis ille *Seneca* fuerit, nondum sibi
liquido constare: fuisse tamen aliquem veterum
rum

rum interpolatorem ex illo saeculo hoc nomine, collegit ex Vossii observatione ad Catull. pag. 284. Is enim librum mistum viderat Aeneidos, in quo *Seneca* priorum quatuor versuum, qui Aeneidi praemitti solent, auctor edebatur. Forsan tamen certiora, saltem probabilliora de eo dicere licet, ut iam monui in Introd. I. pag. 346. Medio enim saeculo XV. floruit quidam *Thomas Seneca Camers*, non latinis modo, sed etiam etruscis litteris commendatus et poeta; cuius latina habentur inter carmina illustrium poetarum Ital. Florent. 1721. tom. IX. pag. 39. Is, qui Aesii, Arimini, Bononiae et Florentiae docebat, vna cum *Porcello*, seu *Porcellio*, (de quo multus est *Zenus* in Dissertationi Vossianae, tom. I. pag. 15 — 21.) studium litterarum graecarum, quas ignorabat, stulte spreuit. Quod igitur vterque homini latino graecis non opus esse litteris temere praedicabat, imo potius odio iraque in *Bassinium* Parmensem, graecarum litterarum amantissimum inflammatus, hunc omne tempus, in litteris graecis consumptum, omnino perdidisse, clamitabat: *Bassinium* grauem nactus est aduersarium, qui quidem in binis epistolis, altera prosa oratione exarata, altera poetica, in qua ostendit, *poetas latinos sine litteris graecis nihil posse*, contra vtrumque stilum acuit, in vtraque autem epistola

Nota *) *Thomam Senecam Camertem*, nomine tantam *Senecas* adpellavit. Hic igitur Seneca forsan fuit, qui interpolaret Tibullum, Virgilium aliosque poetas, et cuius nomen adpingeretur versibus interpolatis,

Ad pag. 306, lin. 3.

Cel. *Heyne* in prolegg. ad tertiam edit. pag. XVI. ead. progeniem hanc esse, indicat; ex ed. principe, a. 1472. nondum satis accurate excussa, probabiliter expressam esse Venetam 1475. ex hac autem ductas esse Regiensem 1481. Vicentinam 1482. Lipsiensem s. a sed, aliam aliter, in nonnullis locis correctas; e contrario *Romanam*, subiectis *Cyllenii* commentariis, a. 1475. ex cod. minus emendato ductam, pro altera quasi principe habendam, et matrem fuisse Brixien- sis a. 1486. Venetarum 1487. 1491. 1493. 1500 et 1520. et Aldinae primae, 1502, **) sed passim et varie ex *Cyllenii* commentariis

*) Vtramque epistolam ex cod. saec. XVI. optimus in lucem edidit *Hieron. Ferrinus Longianensis*, Prof. in academia Ferrariensi in *Amadutii* anecdot. litter. vol. II. pag. 300 sqq. et pag. 401 sqq. ybi pag. 407. in not. a de *Seneca* illo quaedam traduntur.

**) De hac edit. memor. v. *Heyne* prolegg. pag. LII. neque in meo exemplo extant, quae *Manut.* in praefatione promiserat, se, quae alteris notaasset loca, ea in fine operis aliter atque aliter legi excudenda curasse.

riis forte et aliis edd. interpolatarum: his
 successisse Aldinam secundam a. 1515 a do-
 ctissimo viro curatam et magno eruditionis
 apparatusu correctam: alterutram vero ex Al-
 dinis sequitas esse varia fortuna et ratione
 sequentes omnes edd. vsque ad Muretum,
 cui Tibullus non parum debeat. Aequè sub-
 tiliter curateque historiam reliquarum editio-
 num et recensioneum, ex quibus alicae manas-
 sent, criticam contexit cel. Heyne, et ea,
 quae Scaliger, Achilles Statius, Ianus Doula
 pater, Brouckhui, aliique bene maleque prae-
 stiterint, copiose explicuit: in primis de au-
 dacioribus *Scaligeri* et *Henley* transpositioni-
 bus iudicauit, acuteque pag. XX. docuit, ex
 eo, quod nos in multis poetae partibus tan-
 tum lacinias et fragmenta habeamus, exem-
 plo illo, vnde codd. nostri ducti essent, la-
 cero et mutilo, aut excerpta tantum ex ple-
 niora codice a viro quodam facta consistente,
 ortas esse illas lacunas, illas hiantes senten-
 tias, disiectis comprehensas. Sed totus ille
 locus, subtiliter ingeniosaque formam hodie-
 nam. fataque contextus Tibulliani et venusta-
 tem artemque elegiarum poetae nostri expli-
 cans, dignus est omnino, qui legatur. —
 De editionis Venetae 1475 exemplo meo *),
 cuius

*) In primo folio hanc *Cortius* scripsit adnota-
 tionem. „Primae etiam signaturae, vt vo-
 cant, in his libris visantur, extremis pagi-
 narum

cuius margini Cortius lectiones cod. Guelferb. adscripserat, v. quae scripsi in Notitia etc. pag. 36. — Mox, de *Andrea de Palthschis* v. ad Catullum notata, et *Heyne* in prolegg. pag. XLIX. ed. tertiae.

Ad pag. 225. lin. 20.

Cl. *Panzer* in vol. I. A. T. pag. 499. citat ed. Lipsiens. sine a. nota: deest tamen exemplum, quod in manibus habuit; folium primum, sed censor in ephemer. litter. Gothanis a. 1793. nr. 52. pag. 462. deprehendit, id nullum alium esse exemplar, ac id, quod *lat. Thanner* 1500. 4. prelo exire iusserat. — De edit. cura *Conr. Celtis* vide *Schnizer* de bibl. Neostad. ad Aiffum, part. II. pag. 23 sq.

Ad pag. 225. lin. 24.

Bronsh. edit. a. 1727 neque ab *Heynio*, neque in aliis, quos consului, libris memoratam reperi. Edit. autem a. 1708. exemplar cum notis P. Burmanni msst. exstabat in bibl. Burm; II. v. cat. pag. 31. inter auctores vett. collatos, et ibid. plura Catulli exempla cum notis msstis: nr. autem 12727.

notum oris adpictae: e. g. in Catullo a. b. minori forma. v. in Catullo statim pag. 5. in reliquis A. B. maiusculae, quae tamen non ita in Tibullo, vt in Propertio et Statio agnoscuntur."

2727. notatur, edit. L. B. 1691. Insertas esse ex *N. Heinsii* autographo ad Catullum, Tibullum et Propertium emendat. ex variis vet. codd. msst. item excerpta ex Mureto ad Catullum et Tibullum edit. apud Aldum 1558, ad calcem libri huius intueniri spectanti nouae editionis Verburgianae.

Ad pag. 226. lin. 8.

Tertia editio Heyniana multo emendatior et auctior prodit, incripta: *Albi Tibulli carmina libri tres cum libro quarto Sulpiciae et aliorum: nouis curis castigauit Chr. G. Heyne.* Lipsiae 1798. mai. 8. Adhibuit plura subsidia, in his quatuor codd. msst. Guelferb.

Ad pag. 227. lin. 12.

De versionibus *germanicis* v. *Degen* (II. pag. 495 sqq.) de *anglicis* v. *Brüggemann* l. c. pag. 575 sqq. de *italicis*, *Paiton*. (IV. pag. 120 sq.) de *franco-gallicis*, *Goujet*, (tom. VI. pag. 104 sqq. vbi quoque de Tibulli ingenio et poesi iudicatur,) et *Heyne* fin. prolegomenor. ac supra ad Catullum. Add. *Elégies de Tibulle*, traduction nouvelle, à Paris, de l'imprimerie de Pierres. 1784. (per *Pastoret*.) In *Journal Encyclopédique*, à Rouillon a. 1784. tom. II. part. III. laudatur versio illa et comparatur cum versionibus, quas *de Pezac* et *de Longchamps* fecerunt. — *Elégies de Tibulle*, enrichies de

de Notes et Recherches de Mythologie, d' Histoire et de Philosophie; suivies des bairers de *Jean Secoud* — Contes et Nouvelles Ouvrages posthumes de *Mirabeau* etc. Tours, III. voll. 1796. 12. cum XIV. figg. et II. voll. cum XV. figg. Tibulli quidem versio primum parentem habuisse dicitur *le Chabouffiere*, Mirabauil amicum; sed postea reuisa a Mirab. qui, suo ingenio duce liberaliorem et Tibulli et Secundi fecisset versionem, e carcere amasiac suse Ruffey dedicata. Nec tamen integra dedicatio ab ipso profecta esse perhibetur, notae tamen ab eo sunt conscriptae. — *Tibulli eleg.* 13. libr. I. versio germanica, versibus hexametris, in opere menstruo: *Horas*, part. V. a. 1796. pag. 87 sq. — De audacioribus *Samuelis Henley*, verbi diuini praeconis Rendlesham prope Ipswich, translationibus iam paucula notauimus. Is vero edidit: *An Essay towards a new Edition of the Elegies of Tibullus: with a Translation and Notes.* London apud Io. Johnson. 1792. mai. 8. atque elegias libri primi aliter ordinandas esse censuit et vero tentauit. In illo enim futurae editionis specimine dedit elegiae primae libri primi et l. 7. vers. 29 sqq. textum latinum cum versione anglica notisque, in quibus varias lectiones, a Brouckhuusio Heymoque repudiatas, recepit ac defendit: exemplo autem Scaligeri verius transposuit. Laudatur qui-

quidem Henley in *Critical Review* et *Monthly Review* etc. teste Brüggemannno p. 576. sed vide doctam censuram in ephemeridibus litterar. Gotting. a. 1792. pag. 163. Ab eodem Brüggem. memorantur poetica versio Tibulli et carm. Sulpiciae *anglica*, auctore Jac. Grainger, cum huius notis criticis atque exegeticis, et cum textu latino, Londini 1759. 12. nec non: A Letter to Tobias Smollet, M. D. occasioned by his criticism on a late translation of Tibullus, by Dr. Grainger. Lond. 1759. 8. — tum Thomas Harmer. obsl. in Tibullum, aliasque in eius Obsl. on divers passages of Scripture etc. Lond. 1787. 8. vol. III, et IV. — denique I. Iortin critic. animaduersl. in Tibullum, in eius Tracts philological, critical and miscellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 448 — 457. — Ium. Gottlieb Hufschke comment. Tibulli et Propertii quaedam loca e graecis fontibus deriuata. Ienae 1783.

Ad pag. 228. tit. 4.

De edit. in quibus Propertius vna cum Catullo et Tibullo comparet, v. ad Catullum, item Heynium in prolegg. ad Tibullum, edit. III. in primis quae ib. pag. XLIX, et a me supra ad Catullum et Tibullum de ed. Propertii, cum anni nota 1487. cum duobus poetis amator. per Mag. Andr. de Paltaschichis, disputata sunt.

Ad pag. 228. sect. 4. lin. 5.

Monobiblos Propertii Aurelii. Brixiae. f. a. nota, char. Thomae Ferrandi. 4. (*Panzer* A. T. IV. pag. 263. ex *Boni* lettere II. p. LXXVIII. sq. — Quod Propertius cum comment. *Herbaldi* ante ann. 1487. (de qua edit. vid. *Panzer* I. pag. 218. nt. 105.) non prodiit, ed. a. 1483. sine loci indicio, fol. cum *Ber.* comm. (quam *Maittaire* pag. 778. ex bibl. Bigot. adfert,) suspecta est *Panzer* IV. pag. 31 n. 233. — Eidem, tom. I. pag. 223 n. 136. valde dubia est edit. cum *Berwaldi* comm. Bonon. 1490. a Denisio pag. 295. ex bibl. Gottw. excitata. — Editio *Lipsiensis* a. 1495. a Denisio et Zeunio memorata, prodiit ex offic. Mart. Lantzpergenfis, Herbipol. 4. cui addenda est edit. *Propertii* Lipsi. per Wolfg. Landsperg. Monac. 1497. 4. v. *Panzer* I. pag. 484 et 488.

Ad pag. 229. lin. 15.

Ex *Propertio* I. 17. II. 10. III. 1. 7. IV. 1. 11. cum *Lenzii* notis in Encyclopaedia lat. poetar. ad Catullum supra citata. — Ibid. tam laudavi *Mitscherlichii* lect. in Catullum et Propertium. — In bibl. Burmanni II. teste catal. pag. 30. fuerunt edit. *Propert.* e. not. Broukhuf. 1702. cum notis msst. *H. Relandi*, et edd. Siluii in usum Delphini, Paris. 1685. 4. cum msst. adnotatt.

Ad

Ad pag. 229. sect. 5.

Quem sensum amoris erga sexum sequio-
rem vel veri et nobilioris, vel falsi et ab-
iecti Tibullus, Propertius, Ovidius, Horatius
et Virgilius ac Seneca habuerint verbisque
expresserint, et quomodo singuli in illo de-
clarando inter se differant, ostendit *von*
Ramdohr in parte III. operis, inscripti: *Ve-*
nus Vrania, Lipsiae 1798. in 8. libr. XVII.
Den ungsart der Römer über Geschlechts-
Verbindung und Liebe bis auf die Zeiten
des Septimius Severus. — De ingenio arte-
que poetica *Propertii, Tibulli, et Ovidii*
Manso subtiliter intelligentisque iudicat, Pro-
pertium Tibullumque sobrie acuteque com-
parat, et nonnullas elegias, praecipue Pro-
pertianas versibus germ. reddidit, in: *Chaa-*
racters der vornehmsten Dichter aller Natio-
nen etc. s. *Nachträge zu Sulzers allgem.*
Theorie etc. vol. II. part. I. pag. 190 sqq. et
in specie de Propertio, vbi quoque de eius
aerate agit, vol. III. part. I. pag. 6 sqq. de
Ovidio autem vol. III. part. II. p. 325 sqq. —
add. C. comment. de poetis elegiacis rom.
vbi etiam Tibullus, Propertius atque Ovi-
dius comparantur, et Tibullo primae tri-
buuntur partes, in *Schirachi Magazin der*
deutschen Critik. tom. II. part. I. p. 12 sqq.
Halae Sax. 1773. mai. 8.

Ad pag. 230. lin. ult.

De versionibus *germanicis, italicis, gallo-francicis et anglicis* v. Degen, Paiton, Goujet et Brüggemann ll. citt. — *Harmar et Tortin* scripserunt obs. in Propertium, in libris supra ad Tibullum et a *Brüggem.* pag. 580. memoratis. — *Imm. Gottlieb Hufschke* epist. critica in Propertium. — acc. nonnulla in Catullum et Tibullum. Amstelod. 1792. mai. 8. conf. Ien. Allg. Litt. Zeit. a. 1792. m. Dec. nr. 321. vbi multae adsparguntur coniecturae. — *Io. Ern. Christiani Schmidt*, paedagogii collegae, progr. Obseruata in Sexti Aur. Propertii quaedam loca. Giessae Hassor. 1794. 4. Emendare et explicare studuit libri IV. el. 11. sed censor in ephemer. litter. Erfurt. 1795. plag. 19. pag. 155 sq. interdum declarauit dissensum. — *Io. Schraderus* in libro Emendationum, (Leouard. 1776. 4.) cap. V. — IX. incl. pag. 87 — 185. permulta tentat et docte illustrat Propertii loca secundum ordinem IV. librorum, insuper Hemsterhusii aliorumque criticorum opiniones modo laudat probatque, modo vituperat et reiicit, imitationes aliorum comparat, nec pauca aliorum, praecipue poetarum latinorum loca facie illustrat critica. (Excerpta plura dedit censor in: Neue philolog. Biblioth. vol. IV. pag. 27 sqq. Lipsiae 1778. 8.) Non deprimit quidem laudem meritaque Broekhusii; at culpat tamen pro-

probatque exemplis eius negligentiam in variis editorum et scriptorum librorum lectionibus coniecturisque et correctionibus criticorum atque interpretum notandis: tum quod aliorum sibi tribuit inuenta, et incertas falsaeque multorum coniecturas in textum carminum Propertii recepit, et prauas versusum traiectiones, a Scaligero factas, admittit. Idem laudat *Tib. Hemsterhus.* qui et in *Observatt.* I. 3. plura sanauit et in *Observattis*, missis ad Vlamingium, quum hic Broekhusianam editionem repetere pararet, antiquas lectiones a Broekhusio sine iusta causa reiectas defendit, magnamque illarum lectionum cateruam producit, suo interposito iudicio. — Idem *Schrader* in libro *Observatt.* Franck. 1761. 4. pag. 28. et 79 sq. duobus Propertii locis medelam adfert criticam. — In biblioth. philolog. germanice scripta, vol. III. part. I. 2, 1775. 8. p. 364 sq. de Barthianis recitationibus. (*Vorlesungen über einige Elegien des Propertius etc.* Dredae 1775. 8.) et in eadem noua bibl. philolog. III. vol. (Lipsiae 1778.) p. 243 sqq. de ed. Barthiana Propertii iudicatur.

Ad pag. 231. lin. ult.

Illa elegia cum tribus epigrammatibus et reliquis sex elegiis addita est Catullo, Tib. et Propertio. Hanou. typis Wechel. 1608. 8. vbi pag. 336. haec notata leguntur. „Li-

brum ego scriptum habeo, in quo *Galli Maximiani* nomine ea leguntur."

Ad pag. 232. sect. 6.

A *Brüggemann*o *Vieu* etc. pag. 575. citatur: The impotent Lover, accurately described in six Elegies upon old age; with the old doting Letchers Resentiments on the past Pleasures and vigorous performances of Youth. Made English from the Latin of *Cn. Cornelius Gallus*, by *Hovenden Walker*. Gent. Lond. 1689. 8. et 1693. 8.

Ad pag. 233. lin. 7.

Add. *Ramdohr*, supra ad pag. 229. sect. 5. de *Propertio* laudatum.

Ad pag. 212. lin. ult.

Faustinus Areuallus in ed. sua *Coelii Suetonii*, (Romae 1794. mai. 4.) inseruit prolegg. pag. 71. disput. de *Asterio*, i. e. Turcio Rufio Aproniano, col. a. 449. In adp. leguntur *Turcii Rufii Asterii* epigr. et *Belisarii* ac *Liberii* acrosticha, nec non agitur de controuersia, num *Asterius* fuerit *Apronianus*. conf. *ephemer. litter. Gotting. 1795. m. Mart. nr. 51.* add. *cel. Heyns* prolegg. ad *Virg.* ed. II. pag. XLI. sqq. de codice *Mediceo*. et de cod. illo *Bandin.* praef. ad catal. codd. gr. *Laurent. Medic. tom. I. pag. XVIII.* — De *Pomponii Sabini*, s. *Pomponii Lacti*

Laeti comm. v. *Heyne* l. c. pag. LXXXII. sqq. qui illius opus in Virgilium, scribit, primum esse editum per Dan. Galetanum. Cremonae 1486. fol. At enim ed. *Cremonens.* a. 1486. non exstat, ex vrbe autem Cremona a. 1486. scripta est epistola Galetani. — *Panzer* quidem in A. T. I. pag. 159. ex cat. Isendoorn ap. *Maittaire* pag. 479. citat *Iul. Pompon. Sabini (Laeti)* comment. in Virgilium. Basileae 1486. sed editio, caute ait, *si adest*, rarissima: pag. autem 249. n. 46. ex *Denisi* supplement. p. 213. *Iul. Pomp. Sab. commentum in Virgilium. Dan. Galetanus dicit Petro Mannae etc. Brixiae* per Bonin. de Boninis de Ragusio. 1487. fol. Aliam tamen et, credo, veram illius editionis inscriptionem refert *Audiffred.* in specim. edd. italic. pag. 157. (et ex eo *Panzer* l. pag. 257. qui non exstare, ait, ed. *Cremonens.* a. 1486. certo certius est;) *Pomponii doctissimi viri interpretatio in Aeneide Virgilio.* In calce: *Impressam. Brixie per Boninus (sic) de Bouinis (sic) de Ragusia. Anno X. M. CCCC. XLXXX. *) (sic) die V. mens. Febr. Acc. Pomponii Grammatici eruditissimi in culicem commentarium. Quod sequuntur*

*) Signa illa seu litteras rom. anni *Foss.* in catal. codd. impr. saec. XV. in bibl. Magliab. tom. III. p. 95 sq. (vbi recenset illam edit.) interpretatus, M. CCCC. LXXX. h. e. 1490.

tur commentaria in alia eiusmodi Poematia, Virgilio tributa, cum comment. in opus Bucolicorum, ac postremo in opus Georgicorum; in calce: *Impressam Brixiae per Roninum de boninis de Ragustas* (sic.) M. CCCC. LXXX. VII. (1487.) fol. Hosce commentarios edidit *Dan. Gaitanus*; et in epistola praefixa (quae, vt supra monui, data est *ex vrbe Cremona, prid. Kal. Ian. 1486.*) sub finem haec de Pomponio scribit; „sed ad *Sabinum meum* redeo. Is est vnus, qui in praecclarissima illa et felicissima beatissimi Pii Pontificis secundi academia optimas et scitu dignas literas in lucem coepit afferre, et mirifica illa veterum annualium apophthegmata miro ingenio dilatauit, *nec adhuc parciſ antiquorum Graecorum vti consuetudine, etc.*“ Add. Introd. II. pag. 295. — In bibl. acad. Erlang. sunt duo codd. chartacei, quorum alter continet excerpta *Virgilii, Ouidii, Terentii et Persii*, cum *Virg. Bucolica* atque *Georgica* et minora quaedam carmina, de viuo et Venere etc. — alter comprehendit *Aeneidos* partem, *Bucolica* et *Georgica*.

Ad pag. 234. lin. antepen.

Quanta copia editt. saeculo XV, ab a. 1469. ex officinis typographicis, praecipue in Italia, prodierint, vel ex *Panzeri* A. T. cognoscere licet. Vide indicia et nomina illarum in indice s. vol. V. p. 446—449.

Ad

Ad pag. 235. lin. 21.

P. Virgilio Maronis opera cum opusculis et Priapeis. 1472. fol. Mediolani, vulgo ab *Ant. Zafotto* confecta creditur: a *Lairio* tamen in Indice etc. I. pag. 291, (ubi curatius de illa agitur edit. et Deburę descriptio emendatur,) adseritur *Philippo Lauagnia*. conf. *Panzer* II. pag. 13, — Idem *Lairio* ibid. pag. 292. se Florentiae vidisse, scribit, exemplar edit. eiusdem anni penitus ignotum in fol. in cuius fine quod legitur: *Sculpserunt docti — — Iacobus existens primus; Baptista sacerdos Atque Alexander comites in amore benigni Qui Fivizani viuunt super oppida digni.* M. CCCC. LXXII. opinabatur, excusam esse edit. *Venetis a Iacobo de Fivizano*, qui *Venetis Iuuenalis satyras* circa an. 1472. formulis descripsit typographicis; eumque sequutus *Panzer* in A. T. III. pag. 94. illam edit. inter libros *Venetis excusos* receperat, admonitione tamen caute addita: *prelum fortasse etiam in patria habuit?* Atque id verum esse, docuit *Fossius* V. C. in catal. laud. II, pag. 797 sqq. qui et curatiorem dedit illius edit. notitiam, et ostendit ex versibus mem. intelligendum esse *Fivizanum* oppidum *Etruriae*, in *Lunensi* prouincia situm, et *Iacobum*, *Baptistam* atque *Alexandrum* ibi artem exercuisse typographicam, ipsamque *Iuuenalis* editionem, ad quam *Lairio* prouocauit, adferendam esse

illi oppido, non, Venetiis. His rationibus motus cl. *Panzer* III. pag. 296 sq. de Virgilii aequae ac Iuuenalis edd. mutavit sententiam, et Fiuizano oppido reddidit honorem. — Eodem anno 1472. *Virgilii Opp. Venetiis* per Leonard. Achatem, fol. (*Panzer* III. pag. 91.)

Ad pag. 236, lin. 10.

Virg. Opp. cum spuris et incertis, Mutinae per Mag. Ioan. Vurster de campidona, 1475. 4. de qua edit. copiose diligenterque differit *Fossius* l. c. II. pag. 800—803. — ubi ed. Operum genuinorum spuriorumque ac dubiorum, cum Seruii commentariis, Venetiis f. a. fol. — tum *Venetam*, cum iisdem commentariis, per Antonium Bartholomaei, 1486. fol. aliaque fufius recensetur *), — De edit. *Virgilii Opp.* cum min. poematibus, *Copa* etc. per Andream Portilia, Parmae 1479, fol. v. *Affò Saggio di Memoriae fu la Tipogr. Parmense, de seculo XV*, pag. XXIII, imprimis pag. LXVII. sq.

Ad pag. 236. lin. antepen.

Loco 1481. legendum est 1491. Delenda igitur sunt verba vltimae lineae: *in hac*

*) *Venetam* ed. a. 1486. curatus et multo copiosius describit Io. Fr. Eckhard in Nachrichten von einigen seltenen Büchern der Bibl. zu Eisenach aus dem XV. Jahrhundert. Eisenach 1775. 8. pag. 144 sqq.

has etc. vsque ad verba, *rec. 1491. fol.* in liq. 3. seq. paginae. Contra in prima huius paginae linea est sic corrigendum: Iudice cl. *Heynio pag. LXXXI. sq. in ed. Virgil. cum comm. Seruii, et eiusdem Opusc. cum enarrationibus Domitii Calderini; Virg. ad Priapum et Priapeia cum aliis, Venet. per Baptistam de Tortis, 1483. fol.* (aut in *Matthaei* indice edd. quas ille consuluit carminis causa *de Aetna, 1484.*) *). Domitii enarratio primo occurrit, in opusc. min. scilicet ad *Culicem, Ciris* et alia. — In eodem *Matthaei* indice, (de quo paullo post sermo erit,) aliae praeterea nominantur editiones.

Virgilii opp. cum quinque commentariis, scilicet Seruii, Donati, Landini, Calderini et Mancinelli Venetiis ab a. 1491 — 1500. decies exierunt prelo, indice *Panzero*. In his est edit. a. 1493. quam *Fossius* l. c. vberius describit. — Edit. valde raram et antea incognitam, *Virg. Buc., Georg. et Aen.* Heidelbergae per Henr. Knoblotzer. 1495. 4. primus reperit *Strauss* in bibl. Rebdorf. v. Opera rariora, quae latitant in bibl. canon. reg.

*) Editioni *Venetae*, per Thomam de Alexandria 1484. fol. (quae seruat in bibl. acad. Erlang.) subiecta sunt carmina minora; destituta vero commentariis. — In eadem bibl. est quoque exempl. ed. *Venet. 1487. fol.* per Bap. de Tortis.

reg. — Rebdorf. etc. Eichstadii 1790. 4. pag. 276.

In Introduct. II. pag. 299. scripseram, exemplum edit. Venetae 1492. existare in bibl. Erlang. Cel. vero *Panz.* in A. T. III. pag. 307. nr. 1425. dubitare de illa videtur. Nam post plenam edit. Venetae, *Virgil.* cum quinque commentariis, per Phil. Pintium 1491. fol. commemorationem, est, ait, *sine dubio editio illa, quae extat in bibl. Erlangenensi academ.* ideoque ad a. 1492 nostrae editionis mentionem omisit. Verum quidem est, in nostro exemplo, fol. 121. b. eandem esse subscriptionem, quam *Panz.* ex ed. 1491. enotavit, *P. Vergel. Mar. Bucol. et Georg. libri — Venetiis per Philippum Pintium impressi anno — MCCCCXCI. die XXVIII. Dec.* Sed id quoque certum est, ad calcem totius operis in edit. cuius exemplar habet nostra acad. bibl. post registrum chartarum diserte scriptum esse: *Impressum Venetiis Anno domini MCCCCXCII. Die Decimo Octobr.* Atque hoc verius exaratum videtur, quia Bucolica et Georgica mense *Decembri* 1491. iam prelo exiisse dicuntur. Eadem igitur editio esse potest, quamquam exemplaria in nota anni ad calcem operis differunt. In nostro exemplo numerantur 371. folia. Cum nostro exemplo convenit id, quod *Seemiller* in bibl. Ingolst. incunab. typogr. IV. p. 27. nr. 22. descripsit. Atque priorē

rem partem cum nota 1491 separatim fuisse editam patet ex exemplo apud Seemiller pag. 23. nr. 41.

*Ad pag. 235. not. **

Seorsum Bucolica, aut alia aliquoties hoc et sequenti saeculo prodire. *Bucolica* igitur vel separatim vel cum Georgicis, et cum comment. et Aeneis praeter edd. a me tum in Notitia h. J. quam in Introduct. II. pag. 300 sq. memoratas, quoties Dautentriae, Lipsiae, Argentorati, Basileae, in primis Coloniae et alibi prelo exierint, curate indicantur *Panzer* et *Maittaire* earumque commemoratio superuacanea esse videtur: de plurimis etiam iudicavit cel. *Heyne*. Qui quoque pag. XC. ex Amesio, Old English Printers, pag. 130 refert edit. *Bucolic.* l. a. per Rich. Pynsonum, qui intra a. 1493 et 1528 typographiam Londini exercuit. Forte eadem est editio, cuius pleniorē dat notitiā *Brüggemann View* etc. pag. 535. ex *Herberts* typogr. antiq. vol. I. pag. 288. *Virgiliana poesis, quae latinitatis est — Virg. bucolicam decem eclogarum* etc. Lond. cum dedicatione Io. Ferrandi, charact. Rich. Pynsoni, l. a. 8. — *Bucolica Virgilii cum commento* (Herm. Torrentini.) Londini 1512. 1514. 1516. 1533. 4. vid. *Brüggem.* p. 536. et *Maittaire* A. T. V. part II. p. 330.

Pag. 238. lin. pen. leg. Vindouaeus.

Ad

Ad pag. 239. lin. 20.

Repetita ex superiore quadam esse videtur editio haud admodum frequens nec satis nota, cuius inscriptio haec est: *P. Virg. Mar.* — Opera omnia innumeris penè locis ad veterum Petri Bembi Cardinalis, et Andreae Naugerii exemplarium fidem, postrema hac editione castigata, cum XI. commentariis, Serui praesertim ac Donati, ad suam integritatem restitutis, et aliis omnibus, quorum nomina versa pagina monstrantur *). Vita ipsi authoris a Donato perquam copiosissime descripta. Copiosissimusque index adiectus est. Denuo post omnes onipiumque editiones perquam diligentissime castigata atque elaborata. *Venetis* apud Hieron. Scotum. 1555. fol. Additum est *Maphaei* supple-

*) In pag. aversa primo ita scriptum est: „Interpretantur *Seruius* Bucolica, Georgica et Aeneida: *Donatus*, ad integritatem restitutus, Aeneida: *Probus* et *Mancinellus* Bucolica et Georgica: *Astensis* Buc. et Georg. Aeneida et opuscula: *Augustinus Datus* quaedam in Aeneide: *Iacob. Constantius Phantensis* quaedam in Georgicis: *Domitius Calderinus* Opuscula: cum adnotat. *Phil. Berroaldi* et *Angeli Politiani*. His acc. *Io. Pierri Valeriani* castigata, et varietates Virgilinae lectionis.“ Tum sequitur elenchus opusculorum (XXV.) quam maxima fieri potuit diligentia emendatorum: n. *Colex*, *Diras* in *Battarum* etc. Ultimum est, in Priepum lusus,

supplementum. A quo autem curata sit editio, quum nulla praefatio aut dedicatio, saltem meo exemplo, sit praefixa, dicere nequeo. Contextus autem est in multas minores dissectus partes, et singulis statim adiectae sunt interpretum adnotationes varii generis pretiique. Ex ea ducta esse videtur editio Veneta, variis accessionibus locupletata, cuius exemplar, praefationis etiam dote destitutum, quondam habui in manibus et, quod rarius occurrere mihi videbatur, sequentem notati inscriptionem:

P. Virgilii Mar: — vniuersum poema, cum absoluta Seruii Honorati Matti, Grammatici, et Badii Ascensii interpretatione: Probi et Io. Viuis in eclogas allegoriis, Io. doei que eruditus super Georgica commentariis. Quibus accessit Ludouici Coehi Rhodogini, Io. Seoppae Parthenopaei, Iac. Constantii-Fanensis, Francisci Campani Colensis, Iac. Crucii Bononiensis, nec non alterius docti hominis lucubrationes et adnotationes in loca difficiliora. Elegantissimae praeterea librorum omnium figurae, argumenta, lectionum denique varietates, quas et Io. Pierius et alii doctissimi viri hactenus obseruarunt. Quae non, vt antea, plurimis foedata mendis, sed acri studio emendata, atque omni, quantum licuit, ex parte expolita emissimus, quod alios libros cum nostro conferentibus patebit. Venetiis ap. Io. Mariam Bonellum
MDLXII,

M^DLXII. (1562.) fol. In calce adiecta sunt poemata minora, quae vulgo tribuuntur Virgilio, et alia, quorum ultimum est, divetorum veterum poetarum in Priapum lusus. Si laudi in titulo iactatae, at superioribus saeculis sollemniter, fides est habenda nec ea ludit expectationem, illa editio bonis et emendatis est adnumeranda.

Ad pag. 239. lin. 24.

Editt. Aldinae a. 1558 et 1566. (in quibus Manutius pleraque ex Servio hausisse et alia haud magni momenti admiscuisse fertur,) ab *Heynio* memoratae, latuerunt auctorem libelli, Serie dell' Edizioni Aldine; sed reliquarum *Aldinarum* a. 1563. 1576. doctorum virorum notationibus illustratarum, opera et industria *Io. a Mayon Bergizonii Belgae*; — rec. 1589. et ed. a. 1585. 8. (expressarum ex editione a. 1558 aut 1560.) fit ibi mentio.

Ad pag. 239. lin. ult.

Lamberti Hortensii enarrationes in sex priores libros Aeneidos Vergilianae. His accesserunt illustres annotatt. in sex eisdem poetae posteriores libros, eodem *Lamb. Hortensio* autore. Item rerum et verborum — copiosus index. Basileae per Henricum Petrum et Io. Oporin. 1559. fol. Commentarii in sex priores libros sunt amplissimi, saepe eruditi, in quibus res, sententiae verbaque

que et vis vocabulorum tam grammatica quam poetica bene at more istius aevi iuste fusius explicantur: saepe tamen multa, quae ad poetam nihil faciunt, molesta obscuraque diligentia congeruntur et difficiliora vel praeve vel plane non exponuntur. Eo breviores et leuiore sunt adnotationes in sex reliquos libros a pag. 429 — 546. In fine ait typographus, propter nundinas imminentes non potuisse indicem copiosissimum absolui; promittit autem ad proximas nundinas alterum tomum, qui contineat et indicem, et *Iodoci Wilichii* in omnia Virgilii opp. omniumque, quotquot habere licuerit, recentiorum commentarios. Id num factum sit, et an illi sint additi edd. ab Heynio memoratis, Basileae 1577. (cui accessisse dicitur Nascimbaenii in priorem P. V. epopoeae partem explanatio etc.) et 1596 cum Nascimbaenii explanationibus in Aen. libros V. priores, equidem ignoro; ego enim edit. a. 1559. tantum possideo.

Ad pag. 240. lin. 14.

Editionis *Ald.* a. 1583. ab Heynio laudatae, nulla fit mentio in: Serie d' ed. Ald.

Virgili opp. omnia, culex, dirae etc. Londini. 1570. 8. — *Virg. opp.* ibid. 1577. 8. et 1591. 4. *Brüggem.* View etc. pag. 536. ex Herberti et Amel. antiqq. typogr. — *Virg. opp.* Coloniae 1582. 8. — *Nicoali Grimoaldi* — in P. V. Maronis IV. libros
A a Geor.

Georgicorum in orat. soluta paraphrasis. Oxonii in aede Christi, anno sereniss. regis Edouardi VI. secundo confecta, cum notis *W. Haydock*. Londini 1591. 8. v. *Brüggemann* pag. 536.

Ad pag. 241. lin. 6.

Virg. opera indubitata 1605. 8. cuius memoriam reperi in catal. quodam librorum venalium; sed quae fides sit interdum catalogis habenda, constat. — *Virg.* opp. cum notis *Paulli Manutii* et *G. Fabricii*. Lond. 1617. 8. — cum *Phil. Melancthonis* et aliorum scholiis; figg. ligno incisis etc. Wittebergae 1623. 8.

Ad pag. 241. lin. 20.

Ruasi ed. est Londini saepius recusat: n. teste *Brüggemanno*, 1686. 1687. 8. 1695. 4. — secundum ed. Amstel. 1692. et Londini 1696. 1707. 1712. 1718. 1722. 1727. 1740. 1753. 1765. 1776. 1777. 1781. 1787. 8. — *Virg.* Opp. ex ed. Elzeviriana: e rec. Nic. Heinsii. Londini 1695: — Edit. *Herr. Laughton* recusa est Cantabrigiae 1707 et 1711. 8. — *Virg.* Opp. inter opera et fragmenta veterum poetar. latin: a *Mich. Maittaire* edit. Londin. 1713. fol. vol. I. pag. 359 sqq.

Ad

Ad pag. 243. lin. 3.

Bucolica in ordinem profaicum disposita, vna cum vocabulario explicatiuo etc. in vsum iuuentutis edidit *Io. Stirling*. Londini 1733. 8. — Item *Stirling* edidit opp. *Virgillii* in vsum iuuentutis. Loud. 1741. rec. 1771. 8.

Ad pag. 243. lin. 17.

De splendida illa ed. cum praef. *Bottarii* v. ephem. Lips. litter. a. 1743. nr. VII. vbi quoque memoratur liber: *Iconitae figurae, quae in vetustissimo cod. Virgiliano bibliothecae Vaticanae, anno supra millesimum scripto et depicto, visuntur Romae*: quae forsitan est editio, cuius exemplum esse in bibl. Gottingensi, testatur Heyne in praef. ad *Virgil.* pag. XXXVI. vbi fuse ac diligenter agit de cod. et edit. rom. Idem ibid. tradit, se vidisse aliud exemplum a. 1725. aliud a. 1677. 4. in *Goetzii* Memor. bibl. Dresd. tom. II. n. 317. *Goetz* autem notat, non additum esse contextum, sed tantum comprehendere LV tabulas, ad priscam (vti in titulo, manu exarato, proditur,) imaginum, quae supersunt in codice Vaticano, (aut, vti manu adscriptum legitur, in duobus codd. Vatic.) formam incisam a *Petro Sancte Bartoli* in bibl. *Camilli Maximi Cardinalis*. 1677. 4. — Ipsam ed. cum *Bottarii* praef. *Goetz* ibid. pag. 262. paucis describit.

Virg. latin. cum gallica Guyot des Fontaines vers. Paris. 1743. 8. IV. voll. — The works of *Virgil* in Latin and a prose Translation with notes by Mr. *Davidson*. Londini 1745. 1748. 1754. 1763. 1785. 1790. 8. II. voll.

Ad pag. 244. lin. 23.

De versione et edit. *Martyni* a. 1741. conf. noua acta erud. a. 1741. nr. 4. pag. 145 sqq. — Editionem tertiam produisse 1755. 8. narrat *Brüggemann* pag. 539. — *Duschius* ita repetit *Martyni* edit. vt textum latin. ab eo constitutum, et ex *Heinsiana* recensione maxime ductum retineret, *Martyni* notas verteret germanice, et suam ipsius versionem calci adiceret teutonicam doctisque illustraret animaduersionibus, et criticis et exegeticis, in quibus saepe discessit a lectione et interpretatione *Martyni*; nec longa doctaque praefatio est omittenda. *Hamburgi* et *Lipsiae* 1759. mai. 8.

Ad pag. 244. lin. penult.

Martyni ed. *Bucol. iterum* prodiit *ibid.* eodem anno 1749. in m. 8. cum tabulis, et *tertium* *ib.* 1750. mai. 8. *Martyni* quoque spem fecerat ed. *Aeneidos*; sed illa fuisse videtur inanis. Ab eo tamen publicatae sunt *Dissertations and critical Remarks upon the Aeneid of Virg.* Lond. 1770. 8.

Ad

Ad pag. 245. lin. 5.

Post not. a. 1753. addè in 8. et conf. iudicia Anglorum ap. Brüggem. p. 540 sq.

Ad pag. 245. lin. 13.

De edit. Philippi Paris. 1745. 12. III. voll. cum XVII. figg. aeneis, ex ed. Heinsiana expressa, coll. lectionibus cod. Florent. et cum V. L. v. Lipsiens. ephem. litterar. a. 1746. pag. 51.

Virg. Bucolicorum eclogae decem: cum accentibus et versione anglica litterali etc. Londini 1763. 8. v. Brüggem. pag. 541 sq.

— *Bucolica, Georgica et Aeneis, ex ed. P. Burmanni. Glasgae. exc. Andr. Foulis, 1778. fol. II. voll. — 1784. 12. — Opera, (ex edit. Heinsii cum notis Ruæi,) Bernae 1782. 12. III. voll. — Kehl. 1784. 8. — Virg. X. eclogae, Aros. 1786. 8.*

Ad pag. 247. lin. 10.

Brunck adhibuit cod. Medic. typis euulgatum et cod. seminarii episcopalis Argentor. Omnes vero lectiones, ab Heynio probatas, rescripsit; in orthographia veterem reduxit scribendi rationem; item versus spurios, aut valde suspectos, nec in antiquissimis reperi-
tos codd. aut qui aperte ab hominibus imperitis confarcinati in textum irrepressissent, deleuit et expunxit, et multa alia mutauit, de quibus in notis admonuit lectores. Conf.

Mainzer Anzeigen von gelehrten Sachen,
 plag. XXXV. a. 1786. — Brunckii recensio
 repetita est in splendida editione; *P. Virg.*
Mar. Bucolica, Georgica et Aeneis. Argen-
 torati typis Phil. Jac. Dannbach. 1789. mai.
 4. — *Virg. Opera*, in tres tomos distributa,
 Holmiae. tom. I. 1789. — tom. II. 1790. —
 tom. III. 1791. 8.

— Georgicon liber primus et secundus.
 The first and second Georgic, attempted in
 blank Verse. Accedit Ode hebraea, cum ver-
 sionibus metrica prosaicaque, (per *Capel Lofft.*)
 Londini 1784. 8.

Ad pag. 248. lin. 1.

De ed. *Georgicorum* Wakefieldiana vide
Monthly Review etc. a *Brüggemann* cit. et
Ien. A. L. Z. a. 1789. m. Oct. pag. 146 sq.

Ad pag. 248. lin. 9.

Pari modo *Eug. de Bulgaris* edidit *Virg.*
Aeneidis libros XII. graeco carmine heroico
 redditos notisque perpetuis illustratos — qui
 typis nunc primum ad usum Helleno-Ros-
 sicae iuventutis Graec. in rossico imperio
 coloniarum educandae, sunt excusi iussu —
 Aekaterinae (Catharinae) II. tom. I. qui con-
 tinet libros I — IV. Petropurgi 1791. fol.
 v. ephemer. litterar. Lips. a. 1792. scid. 38.
 pag. 102 sq. Num et quando reliqui libri et
 tomi lucem adspexerint, equidem ignora.

Maior

Maiores Heynii edit. in Anglia est reuulsa, multisque nouis emendatt. et additamentis ac nonnullis virorum doctorum coniecturis, ab editore collectis, aucta atque inscripta: *Virg. Opera*, varietate lectionis et perpetua adnotatione illustrata a *Chr. G. Heyns*. — acc. index vberimus. Editio tertia auctior et emendatior. Londini, typis Richaby, impensis T. Payne. 1793. 4. VIII. voll. cum figg. aen. — Eadem editio: IV. voll. 8. cum figg. aen. — Eadem editio, sine figg. aen. IV. voll. 8. conf. ephem. litter. Gotting. a. 1794. nr. 47. pag. 46 sq.

Virgil. in vsum scholarum ad Londinensem Heynii edit. exactus; excisis disquisition. excursibus et notarum iis, quae ad iuniorum commoditatem minus pertinere videbantur. Londini. Payne. 1793. 8.

Virg. opera, tom. I. et II. Parmae, in aedibus Palatinis, typis Bodonianis. 1793. imper. fol. curante *D'Azara*. Quae peculiaris habet splendida illa editio, ea adnotatur in ephem. litterar. Gotting. a. 1794. nr. 203. m. Dec.

Virg. Opera, locis parallelis ex antiquis scriptoribus et annotatt. delectu illustrata, in vsum iuuentutis. Acced. tabb. geographicas et index Maittairianus. Oxon. e typographeo Clarendoniano. 1795. II. voll. 8. Textus est is, quem constituit Heyne; ex cuius quoque ed. notae sunt excerptae. Ipse vero

Heyne V. C. nouam eamque splendide vestitu ornatam parat editionem; quae Lipsiae iam sub prelo sudare dicitur.

Virgil. opera emendabat et not. illustrabat *Gilbertus Wakefield*. Londini 1796. 8. II. voll. Noua est quodammodo textus recognitio: quaedam sunt ingeniose et feliciter restituta emendataque; multa vero temere infeliciterque tentata. Quae propria viderentur huius editionis, ea fere omnia diligenter excerpta sunt et comparata in *Monthly Review*, 2, 1797. m. Mart. pag. 272 sqq. et m. Maio pag. 48—51.

Encyclopaediae latinorum poetarum pars IV. continet: *Virgils Aeneis*, herausgegeben von *Georg Heinr. Noehden*. Brunswici 1793. 8. Et contextus et notarum fundus est ed. Heyniana.

P. Virg. Mar. opera. Locis parallelis illustravit *I. Georg. Madlinger*, ciuis Alsatensis, Berol. sumt. Himburgi. 1798. mai. 8. Correcta est et venusta editio; at loca parallela sub textu tantum citantur; notae autem tam criticae quam exegeticae desunt: neque tulit opera plausum censoris in *len. A. L. Z.* 2. 1798. nr. 323. m. Oct. col. 270 sq.

P. Virg. Mar. Georgicon libri IV. 'des *P. Virgil. Maro Landbau, vier Gesänge.* Uebersetzt und erklärt von *Io. Heinr. Voss.* Eutin et Hamburg 1789. mai. 8. In textu latino

latino constituendo maxime sequutus est rec. Heinſianam; haud pauca tamen mutauit, quinque codd. vsus. Versio germanica versibus hexam. celebratur: et animaduers. germanice scriptae sunt eruditae atque copiosae. Conf. Ien. A. L. Z. a. 1790. m. Oct. nr. 313, et *Dogin Versuch* etc. II. pag. 580 sqq. — Idem Voss. pari ratione edidit et vertit *Eclogas Virgilii*. Hamburg. 1797. mai. 8.

P. Virg. Maro, (mai. fol. et venustissima editio,) imprimé au Louvre par P. Didot l'ainé, au nombre de 250 exemplaires seulement, (tous numerotés et signés,) ornées de XXIII. estampes d'après les desseins de Gerard et Girodet, peintres. Fascic. I. continet *Rucolica* et *Georgica*, mense Sept. 1797. — fasc. II. libros VI. priores *Aeneidos*, m. Dec. fascic. autem III. libros VI. posteriores *Aen.* post tres menses in lucem esse proditurum, nuntiarunt ephem. litterar. Noriberg. a. 1797. nr. 77. — *Virg.* latin. cum noua versione *gallica*, notisque et dissert. praeliminari, Paris. (1797.) 12. III. voll. per *le Blond*. — *Blondii* Traduct. des Oeuvres de Virgile cum notis et diss. iam Paris lucem adspexerat 1783. conf. *Journal encyclopédique*. a. 1783. tom. III. part. III. pag. 460 sqq.

Virgilii carmina et omnia et vero singula toties in varias linguas sunt translata, vt. omnium enumeratione fines, huius opus-

culo praefixos, longe transgrederer. Atque insignem earum nubem excitaverunt editores *Bipontini* in notitia, in primis *de Blankenburg* in litterar. Zusätzen zu Sulzers Theorie etc. tom. I. pag. 10 — 20. voc. *Aeneis*, ubi praeterea permultas editt. Virgilii, addito interdum iudicio, refert, et eos indicat, qui vel simile Virgilianae Aeneidos argumentum vel historiam belli Troiani exposuerunt, vel Virgilium varia ratione sunt imitati, aut Virgilium illustrarunt. Pari modo versiones atque interpretationes *Eclogarum*, tom. II. pag. 97 sq. et *Georgicorum*, ibid. pag. 230 sq. enarrat. — Copiosius tamen recensuerunt versiones *germanicas* c. *Degen* in Versuch einer vollst. Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer, tom. II. pag. 545 — 634. — *italicas*, *Iust. Fontanini* in Eloquenza italiana, (Venet. 1737. 4.) p. 384 sq. *Quadrio* in Stor. e rag. d'ogni Poesia, vol. IV. Mil. 1749. 4. p. 694 sqq. cum primis *Paitoni* in Bibl. saepius citata, tom. IV. pag. 149 — 225, — *anglicas*, *Brüggemann* in View etc. pag. 544 — 561. — *hispanicas*, *Lud. Inf. Velazquez* in historia poeseos hispanicae, ex lingua hispanica in germanicam translata a *I. Andr. Diez*. (Gotting, 1769. 8.) pag. 198 sq. et pag. 459 sqq. Atque de versionibus *Guzmani*, (*Georgic.* Salamant. 1586. 12.) et *Lopez* (opp. Virgil. Madrit 1641. 4.) γ. Specimen biblioth. Hispano-Maian-

Maianfianse — ex museo *Dau. Clementis* pag. 133. 141. — *Ibid.* pag. 37. *Virg.* opp, post omnes omnium editiones nunc demum reuisa et emaculatioꝛa reddita, cum *Ael. Anton. Nebriffensis* ephraſibus apud inclytam Granatam, 1546. 4. et pag. 96. Bucolica, ſerio emendata, cum ſcholiis *Franc. Sanctii* Brocenſis, Salmanticae 1591. 8. (repet. in *Sanctii* Opp. tom. II, p. 151.) paullo vberius indicantur, — De carminibus Virgilii et maioribus et minoribus, variorumque de minoribus poematibus iudiciis, de gallicis verſionibus tam metricis, quam profaiciſ, nec non iis, quae ludicra imitatione (*en vers burlesques*.) ſunt expreſſae, denique de auctoribus gallicis, qui vel in genere de Virgilio vel de ſingulis eius carminibus aut locis verſibusque in vtramque partem diſputarunt, docte copioſeque agit iudicatque *Goujet* in *Bibliothèque françoiſe* tom. V. capp. VI — X. pag. 47 — 296. et tom. VI. pag. 371 — 404. Quare quia ego quoque nonnullarum verſionum et in *Notitia* hiſque ſupplementis et in *Introd.* feci mentionem, in paucaꝛum commemoratione acquieſcam, et potius ab aliis omiſſas addam.

Kirgils IV. Bücher von der Landwirthſchaft, aus dem Lateiniſchen überſetzt und mit Anmerkungen begleitet von *Joh. Heinr. Jacobi*, Regimentsquartiermeiſter etc. *Zweite verbesserte Auflage.* Berol. 1797. min. 8.
 Prief

Prior edit. Halae. 1781. 8. non probabatur criticis.

Editionem rarissimam: *P. Mar. Virg. liber Eneidos feliciter incipit*: in calce: — impressa ne la famosa citade de *Vicentia* per Herm. Leuilapide, 1476. 4. s. *L' Eneida*, ridotta in prosa per *Atanagio* Greco, et tradotta anticamente in volgare. (v. Pinelli catal. IV. pag. 302. vbi plures, praecipue *Hann. Cari*, versiones italicae significantur,) copiose describit *Paizoni* l. c. pag. 158 sqq. et *Atanagii*, (quem se nescire fatetur *Maittaire* pag. 370. not. 3.) nomen fictum esse suspicatur, corrigitque aliorum errores. Adde *Panzer* III. pag. 509. et *Paizon*. l. mem. pag. 162 et 163.

L' Eneida di Virgilio, volgare. Bologna 1491. 4. Hanc non esse versionem Aeneidos, sed carmen ignoti hominis, qui ab Aeneide Virgiliana tantum sumisit argumentum, monuit *Morelli* ad catal. Pinell. tom. IV. pag. 284. adde *Panzer* I. pag. 223. — *L' Eneide* tradotta in versi Italiani da *Clem. Bondi*. Parmae 1790.

P. Perrin versio Aet. gallica cum textu latino et notis. Paris. 1658. 4. II. partt. — *Elogas*, gallicis versibus expressae. Paris. 1793. 8. Parum laudatur versio in: *Neue Bibl. der schön. Wissensch.* vol. LII. tom. II. pag. 365 sqq.

Abb.

Abb. *Delille* versio metrica *Virgil. Georgicorum gallica*, quae mire placuisse dicitur *) Voltario et Friderico II. regi Borussiae, et saepissime typis renouata, in omnibus foris (duodecies in 18.) cum prolegomenis et copiosis adnotat. ex prima editione in 8. recusa fertur in 4. litteris Didoti. Huic splendidae editioni additur tamquam appendix et pars secunda moralis Virgilii Georgicorum, *L'Homme des Champs, ou les Georgiques Françaises, poëme en IV. chants par M. Jacq. Delille*, quod opus sub prelo sudabat, (et forsitan reliquit prelum,) Argentorati. Illius autem notitiam debeo cl. Boetrichero, qui specimen dedit in *Wiolandi neuem teutschen Merkur* a. 1797. part. 8. pag. 339 sq.

In linguam *Lusitanicam* transtulit *Elogas et Georgica*, *Leonet de Costa*. Lisboae, 1624.

*) At enim criticis, linguae latinae peritioribus, *Delille* haud aequè suam probauit interpretationem, quamquam ueustam. Censor enim editionis tertiae (cum notis et figg. Paris. 1770. m. 8.) in biblioth. philol. vol. I. part. IV. Gottingae 1770. 8. pag. 138—159. multa culpauit. Acrius tamen et seuerius de ea tulit iudicium *Clement* in; *Observations critiques sur la nouvelle traduction en Vers François de Georgiques de Virgile etc.* Geneu. 1771. 8. nec vero hic eiusdem censoris (in bibl. phil. loc. cit. pag. 159—166. illas Obseruatt. copiose persequenti) opinio satisfacit expectationi.

1624. fol. — *Aeneidos* libr. *Io. Franc. Baretto*, *ibid.* 1759. 8. (teste *Blankenb. l. c. l.* pag. 14.) et 1751. 12.

Aeneidos libros carmine *anglico* reddidit *Jac. Berensford.* Oxon. 1795. 4. — *John Philips* in carmine: *On Cider* (edit. 1706. rec. cum ejusdem operibus poeticis in vol. VI. Operis inscripti; A complete Edition of the Poets of Great Britain. London. 1794.) feliciter imitatus dicitur. *Virgillii Georgica.* — *Jo. Morrison*, annos XII. natus, libros II. et IV. *Aen.* in *anglicos* versus transtulit 1787. 8. eiusque labor a criticis popularibus laudatur.

Belgica versus est *Virg. Aen.* a *I. v. Vondel.* Amsterd. 1646. 4. et 8. et 1737. 4. — In linguam *Suecicam* translata est *Aeneis* ab *A. Nicandro*, *Holiniae* 1751. 4. — *Eclo-gae*, versibus *Suecicis*, *ibid.* 1740. et 1752. 4. — *Bucolica Danico* carmine reddidit *Petr. Iav. Roiskilds*, 1680. 8. et *Andr. Traut* sub titulo: *comoedias Bucolicas Mantuanas.* Hafniae 1709. 8. — *Georgica* carmine *Danico*, *Mich. Chr. Raun*, s. *Corvinus*, Hafniae 1680. 8. — *Bucolica et Georgica*, *danico-metrica*, edidit *Petrus Barous*, Ripens. Hafniae 1680. 8. v. *Alberti Thura* *idea historiae litterar. Danorum*, (Hamburgi 1723. 8.) p. 320 sq. — *Add. vers. Danicam* per *F. Ch. Schoenau*. Hauniae 1753. 8. — *Bucolica, danica*, cum *textu latino*, ita ut *sin-guli*

guli poetae versus singulis versibus dan. exprimentur, per *S. H. Wold*. Hauniae 1781. 8. — In linguam *Hungaricam* metrice convertit *Virgil, Eclogas Ioseph. Rajnis*, Presburg. 1790. (1789.) 8.

*Pag. 250. lin. 7. loco denegavit leg. ab-
iudicavit.*

Ad pag. 231. lib. 2 et 3.

De libro *Critical* etc. (in quo *Warburtoni* sententia atque interpretatio paullo acrius perstringitur,) v. *Philolog. Biblioth.* vol. I. part. III. Gotting. 1771. 8. pag. 81. *Warburtoni* autem dissert. inserta est eius libro: *Divine Legation of Moses* etc. tom. I. libr. II. sect. IV. et nonnullis additionibus locupletata *Wartoni* ed. *Virg. lat. et anglice*, Lond. 1753. 8. vol. III. pag. 1-76. praefixa. *Warburton* autem contendit, a *Virg. Aen. VI. 664* sq. descensu ad inferos repraesentari initiat. *Aeneae* et descriptionem pompae *Eleusinae* eorum, qui initiarentur, oculis exhiberi solitae: quae tamen nova atque ingeniosa expositio neque *Heynio* in *Excursu X.* ad *Virgilii* locum (pag. 803 sq. tom. II.) placuit, neque *Ed. Gibbon*, in: *Critical Observations on the Design of the Sixth Book of the Aeneid*. Lond. ap. *Ehusly*. 1770. 8. quae dissertatio, quod pauca tantum illius exemplaria formulis descripta erant typographicis, recusa est in: *Miscellaneous Works of Ed. Gibbon*,
(cum

(cum eius vita ab ipso scripta et notis etc. *Io. Sheffield,*) Londini: II. voll. 1796. 4. tom. II. nr. IV.

Ad pag. 251. lin. 4.

Post vocc. on *Virgil*, inferre: *with some other classical Observations* etc. Pars notarum *Holdsworthi*, (denati 1746.) et *Spencii* iam publicata erat in ed. *Warton*. *Holdsworthum* tamen, vtut multa *Virgilii* loca praeclare explicaret illustraretque, haud pauca vel perperam interpretatum esse, vel multa adtulisse, quae ad meliorem *Virgilii* intelligentiam parum facerent, pluribus ostendit vir doctus in *Bibl. philol.* cit. pag. 406 sqq. et, quod *Holdsw.* ex cod. quodam *Stofchiano*, qui *Seruii* opera, et ab initio vitam *Virgilii*, *Donato* vulgo tributam, at nomine eius suppresso, ab editaque mire discrepantem, continet, illam vitam euulgauit pag. 410 sqq. censor eam contulit cum editione *Heyniana*, et omnes lectiones, valde diuersas, enotauit.

Ad pag. 251. lin. 11.

De illo *Henleii* libro v. ephem. litterar. *Gotting.* a. 1789. p. 639 sqq. *Henley* autem disputat contra *Rob. Lowth* sententiam, de ecloga IV. in Praelectionibus de sacra poesi *Hebraeorum*, praelect. XXI. propositam. Alius quoque anonymus scripsit *Observations on the*

the Sentiments of Bishop Lowth etc. 8. sine anni nota: (*Brüggemann* pag. 566.) Atque plurium ingenium et diligentiam sæpe inaniter torfit illius eclogæ interpretatio. Vide, quos citati in *Introduct. II. pag. 321 sq.* et *Heyne* in argumento illius eclog. Sibyllæ vaticinationem; a Virgilio ingeniose ad natales nobilis pueri translata, de Christi natalibus esse intelligendam, cum aliis statuit *Cudworth* in *system. intellect. cap. IV. §. 16. pag. 412 sqq. tom. I. ex interpret. lat. Mosheimii; iure dissentientis; ed. Leidens. 1773. 4.* — In *J. Vossii* variarum observationum libro; (*Londini 1684. 4.*): est pag. 234 sqq. interpretatio eclogæ IV. — De eadem agit *I. Iortin* in suis *Remarks on ecclesiastical History; vol. I. pag. 294 sqq.* — item anonymus in prima epistola libri: *Letters to a Friend: Concerning the LXX Translation and the Heathen Mythologie. Edinb. 1759. 8.* — In *Georgica et IV. eclogam in: Town and Country Magazine, mens. April. pag. 186. et Mai. pag. 246, a. 1783:* atque in supplementis illius a. 1787. p. 580: — *Dan. Wolleb;* phil. et med. D. delectus notarum ad Virg. eclog. IV. *Basileæ 1789. 4.* Ille putat, nec verò aliis persuadebit, Virgilium vaticinationes de Messia, quas tanquam fundam carminis sui posuisset, vel accepisse a Iudæis, vel in ipsis LXX interpretibus legisse. — *I. Lundblad;* eloq. et poef. Prof.

in diff. de argumento vaticinii Virgiliani, in Ecl. IV. Lund. 1790. sex diuerfas indicat examinatque interpretationes. — Pollio, Virgilii eclogæ IV. germanice vertit notisque illustravit *Lud. Christoph. a Burgsdorf.* Dresdae 1789. 4. Notetur denique: Virg. eclogæ IV. graecis versibus expressa ab *Eusebio Pamphilo.* Lutet. Frid. Morel. 1583. 4. — rec. in *Maittaire* miscell. carmin. pag. 139. et in *Heynii* edit. Virgil. excursu I. ad hanc ecl. addita crisi, et nota litteraria.

Ad pag. 252. lin. 11.

Franc. Campani quaestio Virgiliana prodit quoque Bononiae 1526. 4. — Eadem adiuncta est *Iani Parrhasii* libro, de rebus per epistolam quaesitis, ab H. Stephano edito 1567 et 1573. 8. conf. *Introd.* II. p. 328. *Freytag* analecta litter. pag. 196 sq. et *Clement.* Bibl. curieuse etc. tom. VI. pag. 176. Inquiritur autem, num versus illi XXII. in *Aen.* II. v. 567 — 574. (vbi v. *Burmanni* et *Heynii* notas,) qui a nonnullis codd. et paucis antiq. editt. exfularunt, et quos a *Tucca* et *Vario* in Virgilii codice detractos esse ferunt, aduersentur illis, qui libro VI. 509. leguntur. — De *Turcio Rufio*, *Aproniano Asterio*, aliisque, qui codd. a se emendatis nomen suum subscribere solebant, v. *H. Vales.* de critica, ibique *Burmann.* p. 180 sqq.

Ad

Ad pag. 252. lin. 25.

Hoc pertinent quoque: *H. Meibomii* imperatorum ac Caesarum rom. ex familia austriaca oriendorum descriptiones Vergiliano carmine. Helmstad. 1589. 4. — Eiusdem *Cento Vergilianus de monomachia Davidis et Goliathi.* ibid, eod. anno. — *Probat Falcomiae* cento Virgilian. est quoque in *Latur. Olai Wallii* scriptis latinis. Vpsal. 1635. 4. v. Fant histor. litter. græcæ in Suecia, pag. 59 sqq. — *Alex. Rosaci*, Aberdonensis, S. I. *Psychomachia Virgiliana*, et libri XII. *Christiados*, sub titulo Virgilii Christiani sive euangelisantis editi. Londini 1638. 8.

Ad pag. 253. lin. 12.

Valde augeri potest catalogus scriptorum, in quibus Virgilius varia ratione et fortuna explicatur, aut illustratur, aut defenditur. Atque præter Fabricium et Brüggemannum, *de Blankenburg* II. citt. nubem eiusmodi librorum libellorumque excitavit, et tamen, quod quidem neque mirandum est, neque culpandum, aliis reliquit spicilegium. Ego vero, quoniam et metuo, ne inaniem ingratisque operam in conquirendis et enumerandis, non dicam omnibus, sed quam plurimis scriptis posuisse videar, et vero me sentio imparem pleno catalogo contexendos, iis, quæ in Notitia et Introductione memoravi, nonnullorum addam notitiam.

Primum igitur quaedam enarrabo scripta, in quibus generatim de Virgilio aut pluribus carminum locis disputatum est.

Jac. Pontani Symbolarum libri XVII. quibus P. Virg. Maronis Bucolica, Georgica, Aeneis ex probatissimis auctoribus declarantur, comparantur, illustrentur. Augustae Vind. 1599. fol. — Lugduni 1604. fol.

Alberici Gentilis lectiones Virgilianae variae. Hanov. apud G. Anton. 1603. 8. — *Nathan. Chytraci* prolegg. in Virgil. Rostoch. 1589. 8.

Targ. Gallutii Virgilianae vindicationes et commentarii de tragoedia, comoedia et elegia. Romae 1621. 4.

Virgilium, Horatium et Ariostum comparat *Hieron. Cardanus* de hominum antiquorum illustrium iudicio, in tomo X. nr. 16. *Cardani* operum omnium, a *Carolo Sponio*, Lugduni 1663. fol. editorum. (de qua editione pluribus agitur in *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürdigen Büchern, tom. XI. pag. 502. — 525.) — Alia comparatio instituta est a *Benio* in Comparazione di *Homero, Virgilio e Tasso*; ed a chi di loro si debba la palma nell' Eroico poema, del quale si vanno anche riconoscendo i preceppi, con dar largo conto de' Poemi eroici, tanto Greci, quanto Latini ed Italiani, ed in particolare si fa giudizio dell' *Ariosto*. Pa-
tauil

totius ap. Laur. Pasquatum, 1607. 4. et mutatis primo folio, praefatione et dedicatione, sed additis tribus sermonibus, Patavii per Bapt. Martin. 1612. 4. v. *Manzuchelli* Scrittori d'Italia II. part. II. pag. 845 sq.

Sam. Bocharti diff. de quaestione, num Aeneas unquam fuerit in Italia, ex gallico in sermonem latinum versa a *Io. Scheffero*. Hamburgi 1672. 8. — Eandem quaestionem examinat, et obsl. in Virgilium addit *Car. Lamotte* in History of the works of the Learned etc. Londini 1737. 8. vol. II. pag. 1 sq. de quo aliisque libris aut commentationibus, v. *Brüggenmann*.

Flores philosophici, ex Virgilii poematis collecti a *Ioach. Tellerio*. Lipsiae 1682. 8. — Apparatus Virgilii poeticus per *Laur. Brun.* Colon. Agrip. 1703. 8. II. voll.

In Introd. II, pag. 321. quaedam notavi de *Vergerii inuestina*. Hic addam, *Zenonem* in Dissertaz. Vossianae, tom. I. ubi pag. 51 sqq. multus est de Vergerio, pag. 56 sq. non solum ei adseruisse *inuestinam*, sed etiam indicasse primam editionem, a *Mich. Ang. Biondo*, (Biondo) Venetiis sine anni nota, (probabiliter autem 1540.) 8. publicatam.

Virgilius a calumniis vindicatus, autore *Guit. Modico*, Monteferratensi etc. Perusiae 1575. 8. v. *Goetz*. Mem. biblioth. Dred. tom. II. p. 551 sq. et *Freitag* analecta litt.

pag. 602. — *Remarques sur Virg. et sur Homere.* Paris. 1705. 8.

De conditione animi post mortem secundum Homerum et Virgilium disserit *Io. Whiston* in sexta disput. pag. 205 sqq. operis; Six dissertations upon different subjects. Londini 1755. med. 8. Auctor Virgilium sectatum esse putat in hac doctrina Epicuri somnia. — *Io. Car. Volborth* super fructu, quem interpres e Homeri e Virgilii lectione capere possit. Göttingae 1777. 4. — *Io. Dan. van Housen* in Campensibus siue spicilegiis critico-antiquariis etc. Amstel. et Campis, 1779. 4. nr. 5. curas Virgilianas, siue specimen hebraismorum Virgilii primum dedit. Sed quis illum sequetur? *Io. Andr. Benign. Bergsträsser* progr. über einige Stellen des Virgils zur Erläuterung der Wörter *Indigena* et *Indiges*. Hanou. 1798. 8. — De defensoribus Virgilii cum Homero comparati, v. Hist. de l'Acad. des B. L. et I. vol. I. pag. 176 sqq. — In *Curiosities of Literature: consisting of Anecdotes, Characters, Sketches and Observat. literary, critical and historical.* Lond. 1791. 8. — ed. III. auct. 1793. 8. Murray, Virgilius scriber notatur, argumentis nec novis nec validis. — *Georg. Waddelii* animadu. criticae in loca quaedam Virgilii, Horatii, Ovidii et Lucani. Edinburg. 1734. 8. et Traiecti, ad Rhen. 1738. 12. — Plura Virg. loca emendantur aut illustrantur a *Rich.*

a *Rich. Dawes* et *Thoma Burgess*, in *Miscellaneis criticis*, (Oxon. 1781. 8.) passim, et a *Io. Toupio* quater in I. et II. volum. *Emendationum in Suidam et Hesychium*, (Oxon. 1790. 8.) — *Ian. Parrhas.* in libro de rebus per epistolam quaesitis, p. 162 sqq. (edit, Stephani, 1577.) haud pauca Virgilii loca emendat illustratque.

Ad interpretationem *Bucolicorum* pertinent *Fraguier* diss. sur l'Eclogue, in *Mem. de l'Academ. Paris. des B. L. etc.* II. pag. 141 sqq. — *Virgil's Ecloga I. cum Engelii* obsf. critico-aestheticis, in *Magazin der Philos. und schönen Litteratur*, fasc. III. nr. 1, Mogunt. 1785. 8. — *Vossii* interpretatio *Virgil. Ecl. III. 84—91.* in *Henning's* libro *menstruo, der Genius der Zeit.* Altonae m. April. 3. 1796. 8. pag. 409 sqq. — Ad *Ecl. VII. 18. 19.* eristicae *Telleri* atque *Heynii* commentatt. in *Gedicke und Biesler* Berlin. *Monatschrift* m. Febr. et Jul. 1783. — *Io. Macpherson* animaduersf. in *Ecl. IX. 34.* in eius *Critical Dissert. on the Caledonians, Picts etc.* pag. 205.

¶ *Scholia in Virgilii Bucolica per Iod. Villichium.* Basil. 1540. 8. — *Mich. Barthii* commentarii in *Virg. Bucol.* Lipsiae 1570. 8. — *Virgilii Bucol. explicatio, auct. Ioach. Camerario.* Argentor. 1556. 8. — *Eobant Hessi* annotatt. in *Bucolica.* Acced. *scholia Leonh. Kilmanni.* Argentorati 1540. 8. *H.*

Stephani obsl. in *Virgilianas* et *Nes.* imitationes *Theocriti* adnexas sunt eius minori *Theocriti* edit. 1579. 12. — In *P. Virg. Mar.* bucolica *Ioach. Camerarii* post omnes aliorum non contemnenda explicatio. — *Io. Sturmii* in priores III. eclog. commentariolus. Argentor. 1568. 8.

In explicandis *Georgicorum* libris locis-ve multi *V. D.* sunt versati. E multis paucorum nominabo scripta.

A *Diff.* on *Virgil's Description* of the ancient Roman Plough — To which is added, critical *Objections* against the Ploughs of *Mssrs Spence* and *Martyn*, manifestly shewing them to be entirely erroneous. By *A. J. des Carrieres.* Lond. 1788. 8. Auctor sibi videtur in pondere quodam vetero romano aratrum, prouti in *Virgilii Georgicis* describitur, reperisse et singulas persequitur partes. Sed in ephem. litter. *Goetting.* animaduertit censor, opinabile illud vnicum antiquitatis monumentum nihil aliud esse ac romanum assem cum proa nauis, et frequenter conspici in collectionibus numismaticis.

Io. Stigeli commentarii succincti in *Virg. Georgica.* Mulhusii 1574. 8. — *H. Kobani Hessi* adnotatt. in *Virg. Georgica.* Colon. 1582. 8. etc.

In *Caspar. Dornauii* amphitheatro sapientiae *Socraticae* ioco-seriae etc. Hanou.

1619. fol. est tom. I. pag. 155. apud res-
publica Virgiliana, pag. 159. *Georgii Galli*
Chrudimeni Bohemi de apibus synopsis Vir-
giliana poemation, et p. 785. vitae rusticae
enconium ex Virg. Georg. II.

Racine in recitatione de carminibus di-
dacticis (in Historia acad. Paris. Inscript. ex
Gottschediae germanica interpretat. tom. VI,
pag. 131 sqq.) inter alia comparat Virgilium
cum Lucretio.

A Dissertat. upon eight Verses in the se-
cond Book of *Virgil's Georgic*, by *Edw.*
Holdsworth. London 1748. 4. Sed de hac
dissert. aliisque Addisoni, Bradleii, Bentleii,
Blackwelli, Dicksonii etc. Obs. in Virgil.
Georgica v. *Brüggemann* pag. 562 sqq.

Quatuor Georgic. loca (I. 113. II. 212.
IV. 246. et I. 84.) explicat *Cartheuser*, Prof.
Giessenf. in progr. quodam, Giesae 1777. 4.
cuius summam leges in *Volborthi* Neuen
philologischen Bibl. vol. IV. (Lipsiae 1778.)
pag. 122 sqq.

I. H. L. Meierotto in libr. de rebus ad
auctores quosdam classicos pertinentibus du-
bia, (Berol. 1785. 8.) pag. 1—68. permulta
Georgicorum et Aeneidos loca persequitur,
in illorumque interpretatione haud raro ita
discedit a sententia atque expositione Heynii
V. C. ut modestiae atque verecundiae exem-
plum aliis ad imitandum possit proponi.

Io. Lud. Vmme, Rect. scholæ cathedra-
lis Bremens. progr. de mari purpureo *Virg.*
Georg. IV. 373. Bremæ 1786. 4. — *Io.*
Heinr. Vofs über des Virgilischen Landge-
dichts Ton und Auslegung. Hamburg 1791.
min. 8. — *M. B. Fr. Schmiederi* progr. Eu-
rydica, nach dem Virgil (*Georg. IV.* 453 sqq.)
und Ouid (*Metamorph. X.* initio) verglichen.
Halæ 1791. 8.

Vt ex iis, V. V. D. D. qui varia ratione
commentati sunt in *Virgilii Aeneida*, paucos
producam in medium, tempus et instituti
ratio me admonent.

C. S. Villanovæ supplem. ad *Aeneida*
sive librum decimum tertium, Paris. 1698.
memoravi quidem in *Introd. II.* pag. 329.
sed curatius de eo disseruit *Freitag* in
Analect. litter. p. 1054 sq. vbi quoque pag.
1057 sqq. quaedam antiquiores *Virgilii* edi-
tiones recensentur.

Fraguier de ratione, qua *Virgilius* imi-
tatus est *Homerum*, in *Memoires de l'Acad.*
des Inscript. II. pag. 141 sqq. — *Boivin* de
lite inter *Homeri* et *Virgilii* admiratores, in
Hist. illius acad. ex versione *Gottschediæ I.*
pag. 200 sqq.

Io. Willichi chronologia in *Aeneida*
Virg. Francof. V. 1551. 8. — *Seb. Cor-*
radi commentarii in *Virgil.* librum I. *Aen.*
Florent. 1555. 8. — *Mel. Laubani* arche-
typorum analyticorum ad integram *Virgilii*
Aenei-

Aeneidem, libri VII. Lignic. Sil. 1610. 4. — *Seb. de Matienzo* commentat. in Virgilio Aeneidem. Lugd. 1662, 4. — *Ios. Seizii* clavis Aeneidos, cum nott. et tabb. Hal. Suevor. 1657. 4.

Virgilius restauratus: siue *Martini Scribleri* — castigationum in Aeneidem specimen. Londini 1746. 8. et insertum *Alex. Pope* Opp. Lond. 1752. 8. vol. VI. pag. 271 sqq. Aliorum Anglorum obsf. in Aeneid. refert *Brüggemann* l. c,

Io. Frid. Behrendt. commentat. Virgilio locorum vindex etc. Berol. 1746. 4. Examinat quasdam Aen. I. 591. IV. 90. V. 751. emendat. ab Heumanno in bibl. Hamburg. propositas. conf. ephem. Lips. litt. a. 1746, nr. 46. — Idem loca plura Aen. I. explicat illustratque in progr. s. aduersariis ad dubia auctorum loca. Seruestae 1755. 4. cap. V.

A. G. Kästner super Aen. III. 513 sqq. in Volborthi neuer philolog. Bibl. vol. II. Lipsiae 1777. pag. 3 sqq.

Plan de l'Eneide de Virgile ou Exposition raisonnée de l'Economie de ce poeme, pour en faciliter l'intelligence etc. par M. *Vicaire*, Professeur Emerite d'Eloquence et ancien Recteur de l'Université de Paris. à Paris, chez Debure. 1788. 12. Est labor XXX annorum, et omnes scriptores, qui ad illustrandum poema conferrent, a se lectos esse adfirmavit.

M. Car. Aug. Böttiger (tum Rect. Scholae Guben.) progr. explicatio loci Virgil. Aen. VIII, 208 — 303. Guben. 1789. 12.

Dissertazione sull' Episodio degli Amori d'Enea e Didone introdotto da Virgilio nell'Eneide; detta in Mantova dall' Abate D. Giovanni Andres, nell' Accademia di Scienze e belle Lettere. Cosenae 1788. 4. Demonstrare adnititur, Virgilium, dum fingit, Aeneam venisse ad Didonem, sequutum esse historiam, et famam historice veram esse putat, Belum Sidonii, atque Teucrum Salaminis in Cypro conditorem eodem vixisse tempore, quod quidem adsumit Virgil. Aen. I. 619. Enimuero historice id demonstrare non debuit Andres, nec prouocare ad Newtonii contortum temporis ordinem, initia Carthaginis et Troiae distare tantum XXI. ann. Sed id efficitur, si in tabulis poeticis dicuntur Belus ac Teucer simul vixisse, inde sequi, Pygmalionem, Beli filium, Didonem atque Annam potuisse secundum fabulas poeticas eodem fuisse tempore. Virgilius, vt poeta, amplexus est partim falsas veteres temporis rationes de Didonis aduentu in Africam, partim veterem quamdam famam. Hanc igitur sequi aut sibi conuenientia fingere potuit poeta. Reliqua diluit argumenta censor libri in Gotting. ephem. litt. a. 1789. plag. 116. adde Heyne ad Virg. Aen. I. 619. in nota et in excursu XXIII.

Ueber

Ueber die Beschreibung der Fama beym Virgil. Aen. IV. 173 sqq. in *Schirach* Magazin der deutschen Critik. vol. II. part. 1. Halae 1773. mai. 8. pag. 47 sqq. — Ibid. pag. 245 sqq. est specimen nouae versionis Aeneidos.

Eckhardi progr. de ritu antiquissimo per ignes et carbones incedendi ad loc. Virgil. Aen. XI. 758 sq. Menaci 1791. 4. Praemittit quaedam de episodio de Camilla, et Virgilii fictionem, quo modo illa a patre fuerit ab interitu seruata; a culpa improbabilitatis vindicat: tota autem actio de lustratione intelligenda videtur etc.

Henr. Credé tria loca emendat illustratue, et Aeneida germanice vertere coepit in Animaduersionum in loca quaedam veterum poetarum eorumque vertendorum periculo. Marburgi 1792. 8.

In *Iani* obs. criticis part. I. 1784. de loco Aen. II. 471. agitur.

In *Car. Phil. Konz. Museum für die griechische und röm. Litteratur*, Tiguri et Lipsi. 1794. 8. part. I. sunt 1) super Virgilio et Aen. e Bodmeri msto: nr. 4. pag. 83—103. Bodmer acute quaedam monet contra ordinem s. consilium Virgil. in Aeneide, atque epicam poetae ingenium; idem suspensiones quasdam addit, cur Virgilius, vt opus suum ad posterós perueniret, noluerit; sed nr. 5. aeque acute Bodmerum refutat Hottingerus; deni-

denique nr. 7. est M. Neufferi specimen versionis episodii de Niso et Euryalo, in Aen. IX. vers. hexamet.

Benedict. Marini explicat locum Aen. I. 246—253. de situ urbis Patauli, in Saggi scientifici e letterarii dell' Accademia di Padova: tom. III. part. II. Patau. 1796. 4. class. histor.

Ad pag. 253. vers. 7. lin. 3.

De *Culice* vid. Introd. II. pag. 277 sqq. et, quae ibi de *Bombi* ed. scripsi, his adde *Mazzuchelli* Scritt. d'Italia II. part. II. pag. 766. qui, et *Niceron* in Mem. eruditor. tom. IX. pag. 446. ex vers. Baumgart. memorant quoque, edd. Lugduni apud Seb. Gryphium 1532. 8. et Florent. 1564. 8. et *Heyns* in IV. tom. Opp. Virgil. init. qui se in altera recensione paullo licentius versatum esse in lectione mutanda fatetur: *Culex* Virg. cum comm. Fr. Taubmanni. Wittebergae 1609. 8. — *Culex* exstat quoque in *Dornauii* amphitheatro sapientiae etc. tom. I. p. 113 sqq. — Minorum Virgilii carminum, praecipue *Culicis*, multis locis criticam operam adtulit *F. Jacobs* in specimine emendationum in auctores vett. (Gothae 1786. 8.) cap. 17. pag. 89 sqq. — Collectio minorum opusculorum, quae editor a Virgilio iuvene scripta esse putat, est sequens opus, inscriptum:

P. Virg. Maronis Opera, ab ipso primum edita. Studiosis lucubrationibus *Ossavii Scarlatini* nobilis Bononiensis examinata et exposita cum commentariis et obs. amplissimis, nec non paraphrase italico metro concinnata, in duos tomos distincta. — Bononiae 1697. fol. In tomo I. continentur *Calex*, *Dirae* in *Battarum*, *Ciris*, *Moretum*; reliqua carmina in tomo II. v. *Paitoni* *Bibl. degli* — vulgarizzati, tom. IV. pag. 223 sq. In *Corpore poetarum lat. siue Raccolta di tutti i Poeti Lat.* vol. VII. *Mediol.* 1734. 4. est versio *Culicis*, *Ciris* et *Moreti* ital. a *Biacca* sub nomine *Parmindo Ibichense* confecta. v. *Mazzuchell.* l. c. pag. 1117. in primis *Paiton.* l. c. pag. 149 sq. et p. 224. — *Calex* et *Ciris* in notis ad *Anthol. vett. lat. epigr. etc.* vol. I, ed. *Burm.* passim saepeque corriguntur et explicantur.

Ciris esse genuinum *Virgilii* poemation, contendit quoque *Thom. Warton* in *History of English Poetry*, Lond. 1781. 4. vol. III. sect. XL. pag. 406 — 409. — *Catullo* tribuit id carmen *Iconius* in libello inscripto: *C. Valerii Catulli casta carmina, ad usum studiosae adolescentiae selecta, ab Raphaeli Eglino Iconio, Tigurino. Eiusdem adversus Ios. Scaligerum vindiciae Ciris Catullianae*: — *Access. Gaspar. Schoppii, Franci,* epitheta et synonyma poetica, cum notis eiusdem in *Claudii Verderii* censionem. E typogr.

typogr. Wolfg. Richter. f. l. CIQIIOVI. 12.
 (sed leg. CIQIIOCVI: nam praef. scripta est
 Tiguri 1603.) refutat eum *Casp. Barth* in
 praefat. commentationi sui in *Virgilli Cirin*
 scripti. Idem Cirin adserit Virgilio in anim-
 edu. in Claudian. in Ruffin. II. 252. pag.
 46. — De *Copa* eiusque auctore v. *Bur-*
mann in Anthologia cit. vol. I. pag. 707 sqq.
 ubi illud poemation recusum, et emendatum
 atque illustratum est.

Ad pag. 254. lin. 3.

Adde *Wernsdorf* poet. lat. min. tom. V.
 part. III. pag. 1452.

Ad pag. 254. lin. 11.

Adde *Wernsdorf*. in supplement. sine
 tom. V. part. III. pag. 1468 sqq. et p. 1472.
 obseruat, ab *Aimerichio* quoque in Specimine
 vet. rom. litteraturae deperditae, part. I. pag.
 203. poema de *Aetna* tribui *Luclio*, indice
Seneca ep. 80. — Idem *Wernsdorf* tom. IV.
 pag. 28 sqq. copiose docet, id carmen sub
Cornelii Seueri nomine aliquoties esse edi-
 tum, praecipue a *Theodoro Goralko*, h. e.
Clerico; cum suis aliorumque notis, Amstel.
 1703. apud Henr. Schelte, et, inuouato ti-
 tulo, apud Dau. Mortier 1715. 8. tum ita-
 lica a *Claudio Nic. Stampa* versam cum textu
 latino in Corpore poet. latin. cum versione
 italica; Mediol. 1731. tom. X. pag. 177. et
 in

in linguam gallicam conuersum, cum sententiis *Publii Syri*, et animaduersionibus atque dissertat. criticis, historicis ac geograph. latine et gallo-francice. *P. 1. Accarias de Serione*. Paris. 1736. 8. denique in linguam germanicam a *Conr. Arn. Schmidio*, Brunsvigae 1769. 8. Tam agit de commentatoribus atque interpretibus. Conf. meam Introduct. II. pag. 403 sq. vbi de *Cornelio Seuero* egi, et *Menkenii* ac *de Rooy* obsl. criticas in *Seueri* Aetnam iam laudati, et in *Notitia* etc. pag. 293. — In Actis societatis lat. Ienensis, vol. V. pag. 3 sqq. insunt lectiones codicis *Florentini* in *Cornelii Seueri* Aetnam. Sed *Matthaei* ex biblioth. Kulenkampii habuit exemplar ed. *Pithoi* a. 1590. 12. cui plures lecti. et cum maiore cura ex codice illo Florent. adscriptae sunt probabiliter manu *Nic. Heinsii*. (v. *Burm.* ad *Ouid. Metam.* I. 85. et compara *Burmann.* II. praefat. f. dedicat. ad *Antholog. latin.* etc. I. pag. LIII.) *Matthaei* autem, id carmen, quod etiam *Lucilio* adserit, ante *Wernsdorf.* separatim editurus erat, et compararat XI. vet. editt. in his duas *Catalectorum Aldinas* a. 1517 et 1534. 8. pluribus locis discrepantes, aliaque collegerat subsidia. Post carmen istud a *Wernsdorfio* editum abiicit quidem id consilii; — sed in noua bibl. litterarum elegantiorum etc. tom. LIX. part. II. Lips. 1797. 8. pag. 311 sqq. nr. XII. (vbi dedit supplementa

C 6

quae-

quaedam ad Wernsdorfianam Aetnae editionem,) primum de suo dixit adparatu. Nam praeter edd. et cod. Flor. V. L. memoratas acceperat ab Heeren collationem exigui fragmenti, XVI. versuum scripti, et adiuncti vetustae cuidam Claudiani edit. in biblioth. Medicea, (v. *Bandini* catalo cod. bibl. Medic. tom. II. coll. 96. cod. 1.) et a Friesemanno Pithoei exemplar, cui etiam eiusdem cod. Medic. V. L. ab Schradero margini cum variis Schraderi coniecturis erant adscriptae. Quo facto pag. 316 sqq. ad versus 137 — 276. e fragmentis illis msst. varias lectiones curatius excerptas dedit, suo frequenter interposito iudicio suisque intextis emendationibus atque coniecturis.

Valerii Catonis dirae in Battarum cum animaduersis Ios. Scaligeri et notis ineditis Nic. Heinsii, quibus et suas adiecit *P. Burmannus* II. agmen carminum vett. claudunt in collectione s. Anthologia Burmanniana p. 647 sq. tom. II.

Frid. Jacobs in Biblioth. der alten Litteratur und Kunst etc. part. IX. (Gotttingae 1792. 8.) *Diras* non plane abnegat quidem *Valerio Catoni*: sed ingeniose suspicatur docetque acute, carmen, prouti hodie legitur, duabus iisque diuersis constare partibus seu poematibus, quorum alterum a vers. 1—103 contineat *Diras*; alterum vero, siue reliquos LXXVII versus, esse ex *Valer. Catonis*

tonis carmine, (quod deperditum habebatur,) *Lydia* inscripto, et ratione argumenti, consilii et orationis a priore omnino diuersum. Idem opinionem *Wernsdorffii*, carmen, quod in Catalectis Petronii seruatum legitur, *Lydia, bella puella candida* etc. a *Valerio Catone* fuisse compositum, infirmam et lubricam esse iudicat.

Ad pag. 254. fin. de Priapeis.

Inscripção vera ed. Francofurt. hæc est: *Priapeia* siue diuersorum poetarum in Priapum lusus, illustrati commentariis *Gasperis Schoppi* Franci. *L. Apuleii* Madaurensis *Ayexomevos*, ab eodem illustratus. Adiunctæ sunt *Heraclii* imper, *Sophoclis* sophistæ, *C. Antonii*, *Q. Sorani* et *Cleopatrae* Reginae epistolæ de propudiosa *Cleopatrae* Reginae libidine, nunc primum inuentæ et editæ, Francof. ad Moen. MDCXVI. 12. sed scribendum erat MDCXCVI in titulo. Praef. enim seu epist. scripta est Ingolstadt. 1596. et Scioppius primum adspexit lucem 1576. Scioppius tamen postea negauit, se esse impurissimi istius foetus parentem, ac Melchiori Goldasto adtribuit, qui Scioppi nomine esset abusus. v. *Oporinum Grubinium*, qui est ipse Scioppius, in *Amphotid. Scioppianis*, pag. 102. et (*Groschuff.*) in noua librorum rariorum collectione, fascic. I. Halæ 1709. 8. pag. 151 sqq.

Ad pag. 255. lin. 7.

Lessing in *Vermischten Schriften* part. I. pag. 282 sq. Berol. 1771. 8. aut p. 263 sq. ed. ib. 1796. quaedam Priapeiorum loca ex cod. Guelferb. et c. Rhedinger. Breslau. corrigi. Ideam animaduertit, *Lindebruchium* nouam, eamque emendatiorem auctioremque *Adpendicis Virg.* editionem p̄aene prelo paratam reliquisse, vt exemplo suo, quod in biblioth. Guelferb. ducali seruatur, inultas adscripsisse emendat. ac supplementa, in eoque etiam e cod. mssto Priapeiorum collato varias enotasse lectiones, quarum vero plurimas manifesto esse vitiosas, *Lessingius* ait.

Ad pag. 255. fin.

Eudocia in *Iouia* pag. 69. tradit, Augustum scripsisse *tragoediam Aiacis et Achillis*, atque *de sua ipsius vita rebusque gestis* libr. XIII. *Petrarca* vero, (adnotante *Villoison* in *Anecd. gr.* tom. II. pag. 262. not.) narrat *Rerum memorabil.* lib. I. cap. 2. p. 395. tom. I. Augustum scripsisse *epigrammatum* librum et *epistolarum ad amicos*, conditum facetissima grauitate et luculentissima breuitate, quod, ait, opus inexplicatum, et carie obesum adolescenti mihi in manus venit, multum postea frustra quaesitum. — *René d'Auber de Vertot* *Diff. on the Characters of Augustus, Horace and Agrippa*, with a comparilon between his two Ministers
Agrip-

Agrippa and *Mæcenæ*. To which is added some Reflections on the characters of *Augustus*, *Mæcenæ* and *Horace*, and on the Works of *Horace*, by the earl of *Shaftesbury*; with a print from an ancient painting, representing *Augustus*, *Agrippa*, *Mæcenæ* and *Horace*. Londini 1740. 4.

Memoirs of the Court of *Augustus*. By *Thom. Blackwell*, I, V. D. — in the University of Aberdeen. vol. I. Edinburgh 1753. 4. — vol. II. ibid. 1755. — vol. III. continued and compleated from the original Papers of the late *Thom. Blackwell*, by *John Mills*, Esq. Edinburgh, 1763. 4. vid. *Brüggemann* View etc. pag. 572 sq.

Ad pag. 256. lin. 4.

The Life of *Mæcenæ*; with critical, historical and geographical Notes. Corrected and enlarged by *Ralph Schomberg*, M. D. Edit. II. Londini 1766. 8. Fundus est liber *Meibomii* de *Mæcenæte*, sed multis expunctis, rescissis, aut correctis aliisque additis. v. *Brüggemann* pag. 573.

Inferendus est *Domitius Marsus*, cuius vero scripta omnia interierunt. Floruit temporibus *Augusti*, et habitus est epigrammatarum scriptor imprimis nobilis atque excellens, et a *Martiale* pluribus locis inter primos poetas collocatus. *Ovidius* libr. IV. epistoll. e *Ponto*, epist. XVI. 5. numerat eum inter nobiles

biles carminis lepici poetas. Eius epigramma ad Tibullum, inter carmina Tibulli, libr. IV. ultimum occupat locum: (receptum quoque in Anthol. lat. libr. II. epigr. 226, tom. I. pag. 416. edit. Burm.) De *Marso* autem, eiusque carminibus, quorum nomina supersunt, et fragmentis docte copioseque disputat *Broukhuf.* ad Tibull. pag. 407 sq. Adde *Spaldingii* notam ad Quintil. (qui eius aliquoties meminit,) I. O. libr. III. 1. p. 433. vol. I.

Ad pag. 257. not. lin. 4.

Van Ommeren in libro inferius citando, in nota pag. 51. animadvertit, Capmartin de Chaupy non fuisse primum inventorem; sed Batauum quemdam *Heerkens* in Notabilibus libr. I. p. 29. illam villam primum descripsisse, hunc primum societati Arcad. Romanae id aperuisse, et addidisse, suam se inventionem cum abbate quodam gallico, quem saepius vidisset apud pictorem Pesciaeum, et qui probabiliter is fuerit, qui postea edidit *Decouverte de la Maison* etc. communicasse.

Ad pag. 258. nr. 4. lin. 7.

Aut pag. 14. ed. Steph.

Ad pag. 259. lin. 20.

Enimvero principem illam editionem sine vlla nota anni, loci et typographi cel. *Morall.* ad Pinelli catal. II, pag. 324 sq. negat,

gat, Mediolani a Zaroto factum esse, quoniam a Zarotti typis cum, quod ad charactere[m], (in hac ed. romanum,) tum quod ad chartae genus pertineat, liber haud leuiter dissidere ipsi videatur.

Horatii odar. libri IV. Epod. liber I. carmen saeculare et ars poetica cum commentariis Acronis et Porphyriionis, curante Io. Aloysio Tuscano, etc. f. l. et a. et typogr. fol. paru. sed Romae. Desunt igitur sermones vel satyrae. In Catal. Ducis de la Vallière tom. II. p. 91. nr. 2466. Bure arbitratur, prodiisse opus ex officina Georgii Laueri. Contra Audiffredus in catal. rom. edd. saec. XV. pag. 413 sq. statuit, excusum id esse typis Barthol. Guldinbeckii: cui adfentiuntur Fossius catal. Magliabech. I. pag. 802 sq. et Bolongaro-Cresenna in cat. bibl. (ed. min, in 8.) tom. III. nr. 3869. vbi circa a. 1475. e prelo exiisse opinatur doctus adnotator. — Rarissimis edd. adnumeranda est ed. Odarum, satyrarum et epistolarum cum arte poetica, f. nota, Neapoli per Arnaldum de Bruxella. 1474. 4. (Panzer A. T. II, pag. 155. 11.)

Ad pag. 259. lina 25.

Haec edit. Acronis comment. est princeps. v. Clement Bibl. curieuse etc. I. pag. 42. et Panzer II. p. 16 sq. qui plures citat

V. D. notatque, *de Burs* nr. 2716, perperam referre, Horatii textum cum Acrone esse impressum. — Idem *Panzer* l. c. pag. 15. dum ex pluribus catal. memorat edit. Hor. Opp. *Mediolanensem* per Zarotum 1474. fol. addit, Saxium pag. 563. ex catalogo quodam excitare edit. a. 1475. per eundem; at suspicatur, hanc forte esse eandem cum ed. a. 1474. et vbi pag. 21. nr. 49. illam edit. a. 1475. ex Saxio refert, adiicit, *est forte a. 1473?* (forsan per errorem typogr. pro a. 1474. nam a. 1473. ibi ex ista officina Horatius non, exiit.) In bibl. *Pinell.* existit exempl. edit. Mediol. a. 1474. Zarot. cum notis msst. saec. XVI. v. catal. Pin. II. pag. 325. vbi plures edd. Horat. indicantur.

Ad pag. 260. lin. 1.

Edition. Mediol. a. 1486. cum Acrone et Porphyry, castigavit *Alex. Minutianus*, eiusque praefatio scripta est *in diali arce*: Gesner in prolegg. pag. XXI. (ed. Zeunii,) *an hoc est, ait, in palatio Episcopali?* At vir quidam doctus in *Litterarischen Wochenblatt* (Noribergae 1770. 8.) tom. I. pag. 119 sq. suspicatur, intelligendum esse castellum Mediolanense, quod ciues Mediol. vocant *Castello di porta Zobia*; secundum autem dialectum Lombardicam voc. *Zobia* idem esse ac Iouialem, et *Zobe* vsurpari ac pronuntiar

tiari loco *Giove*; *arcem* igitur *dialem* esse *arcem Iouis*.

*Ad pag. 260. lin. 4. et not. **.*

Edit. an. 1481. sine loci nota prodit. Curatius illam describit *Panzer* IV. p. 144. nr. 641. et pag. 478. nr. 998.

*Ad pag. 260. lin. 12. et not. ****.*

Edit. Grüninger, num iure dici possit *princeps* in Germania, quae omnia comprehendit *Horatii* carmina, dubitavit cel. *Seybold*. Hic enim primum in progr. quodam germanice scripto: (*Ueber die 3te Ode des 3ten Buchs von Horaz*, Grünstadt 1778. 4.) pag. 13. not. tradidit, se habere volumen, quod omnia continet carmina *Horatii*, typis Gothicis: in calce autem Epodon legi: *Impressum in inclyta ciuitate Lipzgh per Baccalarium Martinum Herbipolensem a. sal. 1492.* Tum in progr. (*Ueber den Horaz*, ibid. 1779. 4.) suum exemplar curatius descripsit, et ostendit, quo ordine, (per errorem bibliopegae confuso,) carmina ibi essent posita; et animaduertit, singula carmina peculiarem habere inscriptionem et in fine: *finit foeliciter* aut *finis*, cum insigni *Martini Landsberg Herbipol.* typographico, calci vero tantum Epodon *ann. 1492.* fuisse additum. (Hinc autem fieri potuit, vt singulae illius collectionis partes separatim ederentur ac ven-

derentur, et reliquae, praeter epodon librum, his adnumerarentur libris, qui anni nota carent. v. *Panzer* passim vol. II. et IV. et in indice.) Praeterea suspicatur Seybold, in catal. edd. a Iani primo tomo praemisso pag. XXVI. edit. *Epistolarum*, (non, *Epodon*, ut scripserat Seybold,) Lipsiae 1482. 4. in bibl. Comitum Solmensis, esse errorem typogr. et scribendum 1492. editionem autem *Epodon*. Liptzk, 1488. ibid, pag. XXVII. ex Douglas excitatam, habet suspectam. Postea varias illius edit. collatae cum edd. Locher. et Bentleiana, ex quinque prioribus odis libri I. excerptas dedit lectiones. Denique plura loca in duobus prioribus odarum libris critice atque exegetice pertractat, et interdum disputat contra Iani interpretationem. Quod vero *Seybold* scripsit, suum exemplum carere praefatione propria aut vlla notitia, quid praestiterit editor, aut unde duxerit textum; certo definire non ausim, num eadem sit omnino editio, quam *Leich* de origine et incrementis typogr. Lips. pag. 66. ita citat: *Horatius* per Martin. Landsb. de Herbipoli 1492. 4. et in nota: „*edente Ioh. Cubitensi*, qui Angeli Politiani Oden ad Horatium et Iac. Sentini, Ricimensis, de lyricis quibusdam carminibus libellum adiecit.“ Quae eadem esse videtur, quam auctor Thesauri bibliothec. tom. I. pag. 326. citat: *Horatius* 1492. cum eadem, quam adnotavit Seybold,

sub-

subscriptione; nec tamen addidit, ubi illa sit adiecta, At tamen haud differre exempla, colligo ex pleniore notitia editionis; sed *Epodon* tantummodo, quam dedit *Panzer* A. T. III. pag. 342. nr. 41. — De reliquis carminum Horat. edit. Lipsiensibus saec. XV. vide, quae notavi in Introd. II. pag. 375 sq. adde Maittaire, Leich. in primis *Panzer*, qui omnes fere edd. illius saeculi in opere suo praecclaro enumeravit. De quibusdam consulēs *Goetzii* Memor. biblioth. Dresdens. I. pag. 515 sqq.

Ad pag. 261. lin. 16 et 17.

Dele verba *Georg. Fabric.* — 1520. 8. Nam *Georg. Fabricius* Chemnicii 1516 natus, illo anno de Horatio nondum cogitabat. Et tamen in indice edd. a Bipontino editore pag. 39. cum nota quadam laudatur ad h. a. sed multo serius ab eo novam editionem esse curatam, paullo post videbimus, Contra *Rasileae*, m. *Decembri*, 1520, 8. ex recensione Aldina, cum *centimetro Marii Seruii* adnotat, Aldi Manutii in Horat. et Nic. Perotti de metris odor. Horatii etc. in aedibus Andr. Cratandri prelum reliquit *Horatius*. v. *Panzer* VI. pag. 222. nr. 360. qui pag. 227. nr. 400. aliam Cratandr. memorat edit. 1521. 8. cui praecedit epistola Nic. Mich. Araclanensis ad studiosos, *Basileae decima Calend. Febr. M. DXXI.* sed cum superiore

periore eadem esse, et vel, ultimo folio m. Decembr. e manibus typographi iam emissio, omnibus, vel quibusdam exemplaribus aliquot diebus post praefixa esse videtur illa epistola. — In eodem vol. cel. *Panzer* vberius indicat octo editt. *Argerotanses*, nempe 1503. fol. cum notis Tib. Claudii Donati. — epistolarum liber, et de arte poetica. Multa praeterea hic sunt correctae vel mutatae ad exemplar Aldi. 1514. 4. ex aedibus Schureri — Epodon liber, de arte poetica; item epistolarum libri duo. 1515. 4. ex aedibus Schureri. — odarum libri IV, ibid. 1516. 4. et 1517. 4. — sermonum libri II. cum adnotatt. criticis in calce adiectis. ibid. 1517. 4. — liber epistolarum, impensis Io. Knobloch et PauH Getz. 1520. 8. — denique Epodon libr. de arte poet. et epistolar. libr. II. ex aed. Schurer. 1520. 4. — Tum ab eodem viro doctiss. in eodem volumine quinque *Antwerpenses* edd. citantur; II. epistol. libri, cura *Christophori Landini*, per Io. Graphium. mense Julio. 1528. 8. — et de arte poetica apud eundem eod. anno. 8. mense Julio: sed duae vnus voluminis partes esse et suam quaeuis peculiarem inscriptionem more haud infrequenti accepisse videntur. Atqui forsitan reliquae partes accesserint sequenti anno; quo quidem, incerto tamen breui, aut decurtato titulo, *Q. Hor. Flacci opera*, Antwerp. 1529. 8. ex bibl. Horatiana

pag.

pag. 19. a *Panzero* pag. 15. citantur. —
 Epistolae, satyrae et ars poetica. 1534. 8. —
Hor. poemata cum Erasmi, Rhodungi, Po-
 litiani, Sabellici, Io. Bapt. Pii et Jac. Bon-
 niens. annotatt. 1535. 8. Sed quis omnium
 edd. enumerationem h. l. desiderabit? — In
 bibl. *Burmam.* II. (secundum catal. p. 31.)
 fuerunt aliquot exempla cum notis msst.
 Burmanni aliorumque.

Ad pag. 262. lin. 6.

In Serie dell' ediz. Aldin. memorantur
 tantum editt. Aldinae cum *Mureti* scholiis
 et Ald. Manutii adnotatt. an. 1555. 8. —
 1559. 8. — 1561. 8. — cum *Mureti*
 scholiis, Io. Mich. Bruti animaduersif. et Aldi
 Manutii adnotatt. 1564. 8. — denique cum
 scholiis *Mureti*, ex bibl. Aldina. 1570. 8. —
 In catal. bibl. *Pinell.* II. pag. 326 sq. nomi-
 nantur edd. a. 1559. 1564. et, cum notis
 I. Mich. Bruti, 1566. 8.

Ad pag. 262. lin. 9.

Loco 1556. corr. 1555.

Ad pag. 262. lin. 23.

Adde in 8. — De Georgio Fabricio eius-
 que edd. Horatianis vid. Io. Dau. *Schrebers*
vitam Georgii Fabricii Chemnicensis, etc.
 Lipsiae 1717. 8. inprimis pag. 206 sq.

Ad

Ad pag. 264. lin. 20.

Editio *Cruquii* a. 1578. (vti a Goetzio in Mem. bibl. Dresd. I. pag. 536. citatur,) et a. 1579. (qui annorum numerus in fronte mei exempli legitur,) non duae editi. sed vna eademque esse videtur. Nam in fronte quidem exstat nota anni 1579. sed in calce scriptum est: *Antwerp. excud. Christ. Plantinus: a. domini M. D. LXXVIII. (1578.)* VI. idus Octob.

Ad pag. 264. lin. 22.

Haud frequens esse videtur editio in bibl. lat. Fabric. haud memorata: *Q. Hor. Flacci epistolarum libri duo*: et in eas praelectiones methodicae, quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur, per *Claudum Minoem*, Divionensem. Paris. ap. Dion. Duvallium. 1584. 4. Cuius generis sint adnotationes, ex inscriptione libri iam patescet. Sunt vero sat copiosae, et saepe doctae, rarius eruditae, interdum leues. Nec desunt falsae locorum quorundam interpretationes. Criticam non adtigit nisi in Praetermissis pag. 166 sq. ter quaterue, saltem perraro. Margini tamen textus Horatiani adscriptae sunt variae lectiones, numero multae, auctoritate haud raro graues. Nullius vero codicis, ex quo excerptae sint, equidem in libro deprehendi notitiam: sed manus docta in meo exemplo ad primam V. L. obser-

obseruatum, *exornat* pro vulgato: *exoret*, scripsit, *codex Bland. habet*: ex quo codice vita Horatii descripta in nonnullis edd. nomine *Bland* vel omisso, vel, ut in Heiniana editione, addito, legitur. Illo autem cod. vsus est Cruquius, et ex ed. Cruquiana, quam Minois serius in manus suas venisse scribit in Praetermissis, sumtae esse videntur variae illae lectiones.

Hor. poemata omnia doctiss. scholiis illustrata. Londini. excus. apud Guil. Norton. 1574. 8. rec. et nouis aliquot annotationibus illustrata. ibid. ap. Guil. Norton et Io. Harrison. 1578. 8. — poemata: quibus adiunximus I. Iuuenalis et A. Persii opera: doctissima etiam in vnumquemque scholia et annotatt. quam maxime idoneas coniecimus. Londini, ap. Nid. Newtonum, impensis Norton et Harrison. 1585. 16. Iuuenalis et Persius peculiarem quoque habent inscriptionem.

Ad pag. 264. lin. 25.

Henr. Stephani editio non plane repetita est in exemplis Wecheliana a. 1600. 8. uti ex indice Bipont. pag. LIX. colligi possit: nam desunt scholia, diatribe et obss. Stephan. Nec vlla praefixa est praefatio: sed tituli folium excipiunt vita Horatii ex duobus codd. neque tamen primum, descripta; eadem per Petrum Crinitum, libr. III. de poetis

poetis lat. tum alia quaedam de Horatii vita et scriptis ex G. Fabricii praefatione, denique, de XIX. generibus metrorum Horatii tractatus Aldi Manutii. Plena autem inscriptio haec est: *Q. Horatii Flacci — poemata omnia.* Ad castigatissimi cuiusque exemplaris fidem quam accuratissime restituta. Aditi sunt indices locupletissimi duo: vnus docti cuiusdam viri, per *Henr. Stephanum* recognitus: alter *Thomas Treteri*, ad exemplar *Lugdunense*, (h. e. ad paginas exempl. Lugd. 1545. ap. Gryphium.) quod secuti sumus, accommodatus. Francof. ap. hered. Wecheli, Claud. Maruim et Io. Aubrium, M. DC. *Treteri* index suum quoque habet titulum.

Lubini paraphrasi addi potest similis Frischlini labor: *Nic. Frischlini* paraphrasis in Epistolarum libr. II. Francofurt. 1586 et 1596. 8. quarum editt. notitiam debeat ed. Bipont. Tertiam in manibus habeo inscriptam: *Nicodemi Frischlini* cum in *Q. Horatii Flacci* Venusini epistolarum libros duos, tum *A. Persii Flacci* Volat. satyras sex [cum textu satyrarum] eruditae et elegantes paraphrases, quae vice commentarii esse possunt. Adiecta eiusdem authoris oratione etc. Francof. ad Moen. 1609. 8.

Ad pag. 265. lin. 15.

Heinsiana I. Hor. edit. in indice Bipontino et in Iani notit. edit. p. XXXVII. adseritur

ritur a. 1605, neque vero in Fabric. B. L. neque in multis, quos consului, catalogis eius fit mentio. In catalogo bibl. N. Hein-
 sii occurrunt inter poetas in 8. nr. 147. Hor. cum notis et animaduersis. D. Hein-
 sii, quibus praefigitur eiusdem Hein-
 sii lib. de satyra Horatiana, sed nulla anni nota est ad-
 dita, et nr. 363. ed. Hein-
 sii, Lugd. Batau. 1612. — Edit. 1609 et 1610 eadem esse videtur: exemplar quidem cum nota a. 1610. citatur in cat. Pinell. II. p. 328. et in Goetziæ Mem. Bibl. Dresd. I. pag. 537. Huic edit. (testibus illis,) acc. Horatii ad Pisonem epi-
 stola: *Aristotelis de poetica libellus*, ordini suo nunc demum ab eodem restituta. Ex offic. Plantin. Vbi Aristot. de poetica librum Hein-
 sius Lugd. Bat. 1611. 8. edidisset, (dedicatio scripta est 1610. in praefatione au-
 tem paucis defendit suam mutandi et transponendi rationem, etiam in Horatio suscep-
 tam,) in edit. Horatii a. 1612. Aristot. libellum omisit; sed alia addidit. Inscriptio autem haec est: *Q. Horatii Flacci opera, cum animaduersionibus et notis Dan. Hein-
 sii, longe auctioribus.* Idem librum de Sa-
 tyra praefixit, in quo tota autoris eruditio explicatur. Lugd. B. apud Lud. Elzevirium. 1612. 8. In meo exemplo hoc ordine se-
 quuntur, quae insunt huic editioni. A pag. 1—284. textus poematum Horat. p. 287 sqq. Epistolae ad Florum et Pisonem suo ordine

editae: pag. 310 sqq. fragmenta e *Timonis Phliafi filii* ex diuersis auctoribus collecta. Tum cum noua paginarum serie, *D. Heinsii* in *Q. Hor. Flacc. animaduerss. et notae*; pag. 215 sqq. selectiora quaedam *Lucilii* fragmenta. Denique cum nouo paginarum ordine *Heinsii* de satyra Horatiana liber.

Hor. cum Iuuentale Lond. 1604. 12. — *Hor. cum notis Bondii*, (qui ex paraphrasi Lubini plurima hausit,) Londini 1608. 8. et saepius. v. *Brüggemann* pag. 581. et edit. Bipont. in *Notitia* etc. — cum notis *Iac. Cruquii*. Lond. 1611. 8. — per *Gid. Lithgow*. Edinb. 1662. 12.

Ad pag. 266. lin. 5.

Hor. Opp. cum notis et animaduerss. criticis *Andr. Dacierii* et *Annae* coniugis. Londin. 1694. 8. — Editioni *Bondii*. Brunswigae 1640. 12. — 1655. 12. ac 1668. 12. acc. *Parodiae Dau. Hoppii*. Hæc separatim prodierunt inscriptæ: *Parodiae in libros odarum et epodon Q. Hor. Flacci rebus sacris maximam partem accommodatae a Dau. Hoppio*, Coslin. Pomer. scholae Prorectore. Adiecta est in fine satira ad primæ Iuuenalis imitationem, in iuuentutis scholasticæ improbitatem conscripta. Brunswig. 1668. oblong. 8. Dedicatio quum scripta sit Regiomonti 1634. d. 24 Mai. credibile est, illas prius, quam supra ex indice Bipont. notauimus, fuisse

fuisse publicatas. — Eadem forma anno 1667. editus est, aut potius recusus, (nam edit. Bipont. citat edit. Brunswig. 1657. 8.) *Hodegeta Horatianus* siue index omnium verborum in Horatii poematibus contentorum absoluteffimus, ita adornatus, vt quibuslibet editt. facili negotio accommodari possit: opera et studio *Dan. Aucman.* Bründopolitani Vicarii ad D. Blasii.

Hor. lat. cum versione gallica *Hieron. Tarteroni*, S. L. Paris. 1700. 12. — *Hor. opp.* cum notis selectissimis *Andr. Dacierii* et *Ed. a Zurk.* Londin. 1702. 8. — *Opp.* ex libr. msetis iuxta edit. Rutgerfianam et Cantabrig. Lond. 1702. 12. — cum notis *Dan. Heinsii.* Edinburgi 1704. 8. — cum variis lection. Cantabrig. 1707. 12.

Ad pag. 266. lin. ult.

Edit. Baxter — Gesneriana recusa est Londini 1772. 8.

Ad pag. 267. lin. 8.

Q. Horatius Flaccus ad nuperam Rich. Bentleii edit. accurato expressus. Notas addidit *Thom. Bentleius*, A. B. Cantabr. typis academ. impensis Corn. Crownfield. 1713. 8. Notae paucae breuesque in nitida hac editione sunt magnam partem ex ed. Rich. Bentleii excerptae: additis interdum vel coniecturis vel iudicio editoris. Textus est quoque

que is, quem Rich. Bentl. constituit. „Vulgatas tamen (ait Thom. Bentl. in præfat.) lectiones, quas patruus meus in præfatione dicit, se sedibus suis restituras cupere, suis locis inserui. Sex vel septem emendatt. quae in eius notis tantum comparent, quasque docti plerique certas esse iudicabant, in textum reposui, deiectis ad imum folium vulgatis lectionibus.“ — Maiori Bentleyi edit. Amstel. et Lips. subiectus est „Index in Q. Hor. Flaccum, olim quidem collectus a Th. Tretera, deinde omnibus edd. accommodatus a Dan. Assman, nunc vero, additis etiam R. Bentleyi variantibus lectionibus, pluribus quam mille et quingentis locis auctus et emendatus ab Jf. Verburgio.“ — — Hor. Opp. in operibus et fragmentis veterum poet. latin. a Mich. Maittaire ed. Lond. 1713. fol. vol. I, pag. 443 sqq.

Ad pag. 267. not.

Hagana et Londinensis ed. vna eademque esse ac duplici tantum titulo bibliopolae urbisque nomine cum diuerso insigni typographico differre videtur. Nam *Brüggemann* pag. 584. citat *Cuninghamii* ed. in qua tum Hor. poemata cum V. L. tum animaduers. nomen urbis *Londini* apud fratres Vaillant et N. Prevost a. 1721. in fronte prae se ferunt: eiusmodi exemplar censor in *Tubing. litter. ephem.* a. 1790. nr. 33. se habere scribit.

bit. Ego vero vidi exemplar, in quo non solum prior pars, n. textus Horat. sed etiam posterior, n. Animaduersiones etc. *Hagae Comitum* ap. Thom. Ianson. 1721, excusa in titulo dicitur, cum eodem insigni typographico. Reliqua vero consentiunt cum exemplo, quod Londinense fertur, in ordine paginarum et custodum et in signo chartae, a confectore papyri notato. Dedicatio ad Bentleium, praefixa animaduersionum libro, scripta est Hagae Comitum IV. Kal. Decemb. 1721. et pag. 2. cap. I. pollicetur *Com.* editionem, quadringentis plus locis Bentleiana emendatiorem. Praefatio autem ad Horatii poem. exarata est Hagae Comit. ipsis Idibus Decembr. 1721. ita vt editio animaduersif. paullo prius prelo subiecta videatur. Fere igitur adducor, vt credam, Londinensem atque Haganum bibliopolas, rem communem egisse, et suum quemque nomen suis praefixisse exemplaribus, quod etiam a Wechelocum Paris. librario in quibusdam auctorum vet. edit. institutum fuisse constat.

Hor. carminum libri V. Recensuit, et ex vetustis exemplaribus et commentariis ad certissimas criticae artis regulas quam plurimis in locis emendauit *Georg. Wadd,* S. T. P. Londini typ. Guil. Bowyer etc. 1731. 4. et 8.

Francis ed. lat. cum anglica versione et notis (v. Introd. H. p. 390.) excusa est Lond.

1743. 1746. 1747. 1750. 1753. 1756.
1765. 1778. 12. (v. *Brüggemann* p. 597 sq.
et p. 599. de edd. *Smart*.)

Ad pag. 268. lin. 15.

Hor. poemata ex castigat. et obseruat.
Rich. Bentleyi, Cuninghamii et Sanadonis
emendata. Londini, impensis Io. Nourse.
1740. min. 8. — *Horat. Flaccus in Latin*
and English, with the Notes of Dacier, Sa-
nadon, and others, and Latin text put in
order of construction, Lond. apud Ios. Da-
vidson. 1741. 8. III. voll.

Ad pag. 269. lin. 12.

Q. Horatii Flacci opp. Parmae in aedi-
bus Palatinis, typis Bodon. 1791. mai. fol.
Splendidae huic editioni, a *Ios. Nic. de Azara*
curatae, nullae additae sunt notae; sed edi-
tor auctoritate codd. meliores delegit rece-
pitque lectiones, multaque melius interpunxit.
Vfus autem est quinque odarum codd. e bibl.
Chigiana; tribus epistolarum et A. P. ac II,
sermonum ex eadem bibl. et vno cod. Ze-
ladae. conf. ephem. litter. Gotting. a. 1793.
nr. 29. pag. 284 sqq. — Ibid. cum praef.
Ios. Nic. de Azara, 1793. 4. et 8. cum
effigie Horatii. — Contra illum stilum acuit
et multas impugnavit emendationes *Clemen-*
tinus Vanneti in tertio vol. operis: *Osserva-*
zioni intorno ad Orazio, Rovereto 1792. 8.
de

de quo opere iudicatur in Ion. Allg. L. Z. a. 1793. nr. 269. m. Sept. et tam contenta tomorum trium fufe recensentur, quam de Horatio et Iuvenale, comparatis vtriusque satyris, bene differitur. Sed grauter, moderate tamen, refutatur Vanneti, eiusque sententiae argumentsque examinantur curatius, praecipue multa Horatii loca late doctesque explicantur, ac lectiones, in edit. Bodon. rescriptae, vindicantur a Vannetti crisi atque reprehensione. in: *Lettera di Stefano Artega a Giov. Batista Bodoni, intorno alla censura publicata dal Caval. Clement. Vannetti academico Fiorentino contro l'Edizione Parmense dell' Orazio del MDCCXCI Crisopoli. MDCCXCIII. m. 8. Quod Vannetti inter alia criminatus est: che nel testo Bodoniano non s' incontra lezion nessuna, da due per auventura. o tre in fuori, che non sia stata dal gran Riccardo Bentley o veduta o conghierutta: Artega, id crimen a typos theta potius, quam a Vannetto ita esse perscriptum, urbane suspicatus, pag. 13 sq. Quae, ait, farò vedersi quando che sia, che non due o tre sole, ma più di quattrocento vi s' incontrano nell' edizione Parmense, intorno alle quali l'Inglese non far neppur motto etc.*

Q. Hor. Flacc. Arol. 1791. 8. — Westera's (in Suecia) 1791. 8. editor est Andr. Henr. Stamberg. basis vero edit. Amstelod. cum comment. Dac. et Sanad. a. 1735. Obs.

varii generis sunt lingua modo Sæcica, modo latina conscriptæ.

Hor. opera, cum variis lectionibus, notis variorum et indice locupletissimo. Londini, excud. Guil. Browne etc. 1793. 4. mai. II. voll. curante *Carolo Combe*. Basis est ed. Baxteriana, a Gesnero et Zeunio curata. Præter notas variorum et Klotzii (in Lectt. Venusinis,) excerptas, access. variæ lectiones e VII. codd. Harlei, in museo britannico, partim sub textu positæ, partim notis insertæ, et index Verburg. sed infinitis, (tribus millibus vti iactatur,) locis auctus. At a maiore potius splendore, quam ab utilitate laudatur hæc editio. Vide ephem. litterar. Gotting. 3, 1794. plag. 149. pag. 1491. — *Hor. carminum libri V.* in usum scholarum. Marburg. 1793. 8. — *Catulli, Horatii* aliorumque vet. poetarum latin. carmina lyrica selecta in usum scholarum curavit *I. A. Nafser*. Kilon. 1794. 8.

Horaz, lateinisch und deutsch. Mit Anmerkungen für junge Leute von *Jos. Frid. Schmidt*. 1776. ed. II. Gothæ 1780. 8. In præf. ad primum edit. II, tomum suam editor interpretationem a graui S. censura vindicat, et par pari refert. — Ed. III. frequenter mutata et emendatior, vol. I. et II. Gothæ 1793. — vol. III. 1795. 8.

Q. Hor. Macci carminum libri V. *Der Q. Horat. Flaccus Oden V. Bücher.* Uebersetzt

setzt und mit einigen Anmerkungen begleitet von *Io. Fried. Roos*, ordentl. Prof. der Philos. zu Gießen. Lipsiae 1791. m. 8. In notis vel de interpretatione sensuque loci vel de lectione erudite differitur, discessione a Ianio saepe facta. cf. Goth. ephem. litter. pag. 890. a. 1791.

Q. *Hor. Flacci, quas supersunt*, recensuit et notulis instruxit *Gilbert. Wakefield*. — Londini, apud Kearsley. 1794. 8. H. voll. Textus est partim secundum Bondii, Bentley et Marklandi; partim Wakefieldi ipsius coniecturas modo bene, modo male refictus: interpretationis Wakef. praecipuam habuit curam. conf. ephem. litt. Gotting. a. 1795. plag. 23. pag. 226 sqq. add. *Brüggemann* pag. 587 sq.

Q. *Hor. Flacci* Opp. omnia ex optimis recensionebus, [n. Gesner. et Norberg. 1774. ap. Riegel. 12.] in usum scholarum curavit *M. Iac. Baden*, in vniu. Haun. Prof. eloq. acc. V. L. ex II. codd. mstis regis, quorum recensum dedit filius *M. Terhillus Baden*, Prof. extraord. Hauniae. 1795. 8. Potiores codd. II. lectiones excerptae sunt in Kil. bibl. vniuers. germ. a. 1796. vol. XXVII. part. I. fasc. II.

Edit. Gesner - Zeuniana, *editio noua, priore emendatio*, (vti in fronte dicitur,) splendide recusa est, Glasguae, Mandel. 1797. 8.

Hor. correct. edit. cum notis et emendat. Io. Hunter. St. Andrew. ap. Morison. 1798. 8. v. Monthly Magaz. 1798. mens. Mart. nr. 29.

Ad pag. 269. lin. 15.

Verba, *Bentleii* — 1714. 8. sunt ex iis, quae paullo ante de ea edit. scripsi, emendanda, aut delenda.

Hor. cura Ios. Watson. Edinburg. 1713. 12. — Opera. Edinburgi ap. Rob. Freebain. 1731. 12. — Pina editionis I, vol. 1733. II, vol. 1737. 8. prodijt. — Glasguae recusa sunt Horatii opp. iterum 1750. tum 1756. 12. et 1759. ac 1760. 4.

Ad pag. 270. lin. 12.

Birmingh. etiam 1777. 12. — *Selectae odae, praemissa auctoris vita. Confluentiae 1778. 8. — Opp. Manheimii. 1779. 8. II. voll. — Horazens Dichtkunst in neu entdeckter Ordnung, Lateinisch nach einer 800-jährigen Handschrift übersetzt, in eben dieselbe Versart, mit Commentar, Anmerkungen, Lesarten, und einem Auszuge aus Aristoteles Dichtkunst von Io. Chstph. Reigelsperger. Vindob. 1797. 8.*

Sed *Ars Horatii poetica*, uti eius *Satyrarum* et *Epistolarum* seorsum haud raro destitutae ut plurimum commentario, interdum instructae prelis exierunt. Editt. saec. XV. indicant.

dicant Maittaire ac Panzer. Inter edd. quae multae sunt saec. XVI. rarius occurrunt *Hor. liber de A. P.* ex vetusto exemplari, summa recognitus cura et diligentia per *Valentinum Ecchium Philypopolitanum*. Cracou. ex offic. Io. Halleri. 1521. 4. — *Epistolarum* libri II. ex antiquissimo exemplari. ib. per eundem. 1522. 4. — *Epodos* liber vnus, ad Aldini exemplaris fidem recognitus. Seclari carmine adiuncto. ibid. per Mathiam Scharfenberg. 1527. 4.

Vindobonae expressa sunt typis, *de arte poet.* liber per Io. W. (Winterburger) sine an. 4. — *Sermonum* libri duo. per Hieron. Vietor. 1515. 4. — *Epistolarum* libri II. ad archetypon A. Manutii. per eundem. 1515. 4. — *de diuina poetarum arte et carmen seculare.* *Adrianus Wolfhardus* Transylvanus, per Io. Singrenium. 1522. 4. — *Epistolarum* libri II. in aedibus Ioan. Singren. 1522. 4. (v. *Denis* Wiens Buchdruckergeschichte pag. 126, 136, 230, 234, 313.) — *Ars poetica* cum comment. Aeronis, Porphyronis et Iani Parrhasii. Paris. Robert. Steph. 1533. 4. — Eadem a *Iac. Grifolo*. Florent. 1550. 4. — Paris. 1552. 8. — a *Io. Sambuco*. Antwerp. typis Plantin, 1564. 8. — Eadem cum scholiis. Colon. Agripp. 1555. 8. — *Hor. sermonum* libri II. *laetitia* prima latine et anglice. Londini 1733. fol. — *Hor. A. P.* (cum notis ad modum
Mi.

Minelli et Sinceri.) Aboae 1789. 8. — Sed haec sufficient. — Hoc unicum addam: *Paris. Didot seniore* coepisse 1797. splendendam Horatii editionem subiicere prelo, cum XXIII tabulis, seri ab Gerardo et Girodeto incis: cuius quidem editionis tantum 250 exemplaria, vt fama fert, singulis numero suo notatis, euulgabuntur: exemplar vero constabit subscriptoribus 360 Livres, postea vero reliquis emtoribus 600 Livr.

Ad pag. 271. lin. 7.

Conf. *J. Casauboni* de satyrica Graec. poesi et Romanorum satira (ed. Halse Sax. 1774. 8.) lib. II. cap. 3. pag. 212 sqq. praecipue p. 226 sqq. et de A. P. p. 99: not. — *Manso* de rom. satiricis, praesertim Horatio in *Nachträgen zu Sulzers allgem. Theorie* etc. vol. IV. part. II. (Lips. 1796. 8.) p. 409 sqq. *Io. Ant. Vulpii* liber de satyrae lat. natura et ratione eiusque scriptoribus, qui supersunt, Horatio, Persio, Iuvenale etc. Patau. 1744. 8. (v. noua acta erudit. Lips. 1748. m. Nou. pag. 666 sqq.) — *Ge. Ludovic. Koenig*, Gymn. Oldenb. Collabor. de satira romana eiusque auctoribus praecipuis, Oldenburg. 1796. 8. Satirae Hor. Persii et Iuuenal. maxime comparantur. v. ephem. litt. Gotting. a. 1796. nr. 54: Adde *Ien. A. L. Z.* a. 1794. nr. 74. pag. 586 sq. vbi post *Fritsch* botn. Horatius comparatur cum Persio.

Ad

Ad pag. 271. scđ. 6. lin. 1.

Infamia adulationis ab animo et poematibus *Horatii* depellitur, ac multa de poeta, eiusque animi notatione, tum patriae verique amore disputantur in libro inscripto: *Q. Hor. Flaccus door R. van Ommeren*, Rector van het Gymnasium te Amsterdam. Amstel. 1789. 8. Laudatur lib. et plura excerpuntur ex eo in *Ien. A. L. Z.* a. 1791. nr. 172. m. lun. pag. 569 fqq.

Ad pag. 272. lin. 1.

Ad Sulzer. loc. v. Blankenburg in *Litt. rar. Zusätzen*, vol. II. pag. 155—158. vbi de edd. et commentatoribus etc. *Horatii* fufe agitur. Idem *de Blankenburg*, vol. I. pag. 384 fqq. et 387 sq. voc. *Dichtkunst*, memerat insignem copiam editionum *artis poet. Horat.* ac versionum et commentariorum, tum vol. II. voc. *Lehrgedicht*, pag. 267 sq. de *epistolis* *Hor.* earumque edd. et versionibus; pari modo de *Odis* *Horatianis* et de scriptis, in quibus illustrantur illae, pag. 431 fqq. et de *satiris* *Hor.* vol. III. pag. 9 sq. Quare ad *Blankenburg*. insuper de versionibus, quae numero sunt permultae, ad edit. *Bipontinum*; in specie ad *Degenium* et acta *litt. rar.* (*Journal*) mox citanda, de *germanicis*, ad *Paitionium* de *italicis*, ad *Brügge-mann* de *anglicis*, de *gallicis* ad *Goujet*. (tom. V? *Bibl. Franç.* pag. 296-fqq. vbi is pag.

pag. 365 sqq. multus est de vers. Dacier. et Sanadon. atque de controuersia diu agitata,) copiosos ablego, paucorum eiusmodi librorum facturum mentionem.

Ad pag. 272. lin. 22.

Loco 1711. corr. 1771.

Ad pag. 275. lin. 1.

Hurdii edit. in Anglia saepius lucem adspexit, (teste Brüggemannio p. 608.) Lond. 1749. 8. — auct. ib. 1753. 12. II. voll. — Cantabrig. 1757. 12. II. voll. — Lond. et Cantabrig. 1766. 12. III. voll. — et Lond. 1776. 12. III. voll.

Versionis *Michelson* memoratae censuram conf. in Berol. bibl. vniuersali, in appendice ad voll. 53 — 86. sect. II. pag. 1128 sqq.

Indicem variarum germanic. versionum atque imitationum odorum Horatianarum tum omnium, tum singularum confecit anonymus in actis diurnis, *Journal von und für Deutschland*, an. 1792. part. VI. nr. 6. pag. 491 sqq. atque ab eo tempore creuit earum numerus.

Ad pag. 276. lin. 18.

Spicilegium non messem, (ne nimis sedulus, aliisque tempus chartaque perdidisse videar,) ad Notit. et Introduct. colligam, memorando recentiores quasdam versiones
et

et alia subsidia litteraria. Permulta collegit *Frank* in catal. Bünau. I. pag. 312 sqq. — Plura polemicæ Horatianæ specimina deinceps et doctum in Odas commentarium, germanice scriptum, 1789. m. 8. edidit *cel. Schmid*.

M. I. Conr. Burch. Fischer disp. respond. Ludou. Georg. Henr. Evers, de codd. msstis *Horatii* atque *Virgilii* Barthianis: simul cum animaduersionum in *Horatium* specimine. Helmstadii 1785. 4.

(*Io. Michael Nagelii*) comment. de cod. msto membranaceo *Horatii* biblioth. acad. Altorf. cum specimine varietatis lectionum. Altdorf. 1766. 4. — cum continuatione II. III. et IV. varietatis lectionum illius cod. ib. 1766 et 1767. 4. — Eiusdem III. partic. variae lectionis Hor. ex cod. chartac. ibid. 1772 et 1774. 4.

Paul. Friedr. Ach. Nitsch Vorlesungen über die klassischen Dichter der Römer. *Erster Band*, welcher Vorlesungen über die Oden des Horaz enthält. Lipsiæ 1792. 8. Praemittitur litteraria notitia interpretum atque editionum. Tum sequitur *textus latinus* cum adnotatt. germanicis et versione prosaica. conf. *len. Allg. L. Zeit.* a. 1794. nr. 71. — tom. II. continens librum odarum tertium et quartum, ib. 1793.

Selectæ odæ editæ a *I. Henr. Iust Köppen*, in *Encyclopaedia latinorum classic.* Campaniana,

piana, part. IV. Brunsvig. 1791. 8. et *Köpenii* adnotatt. germanice scriptae ad illas odas, pars I. *ibid.* 1791. (critica illarum est censura in Würzburg. ephem. litt. a. 1791. pag. 929 sqq.) — pars II. auctore *Car. Aug. Böttiger*, *ibid.* 1793. 8. (v. ephem. litter. Gothan. a. 1794. plag. 13. pag. 99 sq. vbi quaedam aliter explicantur.)

Car. Lud. Bœveri Horatianae animadu. et subnotationes ad edit. cel. Iani. progr. I. II. Hirschberg. 1783 et 1785. 4. — Eiusdem Horatianarum obseruationum specimen tertium. *ib.* 1782. 4. — *Io. Frid. Enger* Obs. in Horatii poemata. Vratislau. 1782. 4. — Eiusdem Zusätze und Verbesserungen zu den Anmerk. etc. *ibid.* part. I. 1779. — part. II. 1785.

I. Hildebr. Withof kritische Anmerkungen über *Horaz* und andere römische Schriftsteller. Nebst einer Beschreibung der latein. Handschriften in der Duisburger Universitäts-Bibliothek, von *D. Grimm*. I. — IV. part. Düsseldorf. 1791—1798. 8. Acutae quidem sunt criticae animaduersiones in Horatium; sed tamen interdum audaces, aut falsae aut minus necessariae. v. *Bibl. vniuers. germ. Kilon.* a. 1794. vol. 116. part. I. pag. 287 sqq. *Ien. A. L. Z.* a. 1793. m. Nou. nr. 308. Erfurt. ephemer. litterar. a. 1798. plag. 34 etc.

Paraphrasis Odarum XXIII, e. Q. Hor. *Flacci*, libro primo, auctore P. Aloysio Har-
denus, Soc. Ies. Antwerp. 1711. 8. conf.
acta erud. Lips. a. 1712. m. Iun. p. 259 sqq.

Io. Frid. Behrendt in progr. f. Aduer-
sariis ad dubia auctorum loca, (Seruetae 1755.
4.) cap. IV. locum Od. 13. libri I. interpre-
taturus, vt tota, inquit, oda lucem accipiat,
et criticum de *certis bracthiis*, de quarta vel
quinta *nectaris parte* etc. bellum compona-
tur, ironiam continuam esse clauem huius
odae meminerimus. Omnia tunc prono
aluo consequentur. Aliud loquitur poeta;
aliter sentit. Verbis laudat Lydiam et Te-
lephum, re ipsa vtrosque ridet et contema-
nit: id vel nomina indicant. Etc.

Ier. Markland et in Epistola critica ad
Fr. Hare, et in Expositione aliquot locorum
vett. auctorum subiuncta eius edit. *Euripi-
dis* Supplic. multa *Horatii* loca emendare,
aut tentare sustinuit.

D. C. H. Schmid, Prof. Giesensis, Apo-
logie des Horaz gegen einige neuere Schrift-
steller, in: Neue Litteratur und Völker-
kunde, herausgegeben von I. W. von Ar-
chenholz, a. 1789. vol. I. m. Ian. p. 33 sqq.
Primum contra Meierottum (de rebus ad
auctor. class. pertinent.) defendit Horatium,
hunc quod pauci vett. scriptores eius cum
laude fecissent mentionem, et quod Horatius

imitatus sit Graecorum carminibus, tam adhuc bene nota, ab aequalibus suis fuisse minoris aestimatum, quam a sera posteritate. In primis cl. *Schmid* vindicat Horatium a calumniis *Mercieri* in Bonnet de Nuit, (Nachtmütze, Berol. 1784.) pag. 19. crimineque abiectae adulationis, pravae auri cupiditatis, callidi animi, et corruptae morum doctrinae etc. — Mores et animi notationem aliquatenus quoque defendit *de Bar* in Horace vengé, in *Babioles litteraires*.

Ex *Lessingii* Opp. germanicis *Io. Frid. Jac. Reichenbach* in libello, inscripto: *Gotth. Ephr. Lessingii* Observatt. criticae in varios scriptores, graecos atque latin. etc. (Berolini 1794. 8.) pag. 152 — 190. ea collegit et latine vertit, quae Lessing. paullo vberius passim scripserat ad interpretanda illustrandaque loca quaedam Horatiana, n. lib. I. od. 34. od. 35. v. 17 — 20. lib. IV. od. 1. v. 33 — 40. Epod. IX. 16. lib. I. epist. 1. v. 28 — 31. et Art. poet. v. 136 — 144.

Iani in ed. sua, odam XXI. libri I. putabat esse carmen amoebaeum. Contra hunc disputat cl. *Morgenstern*, (in praesenti Professor Gymnasii Dantiscani,) in: Neue Bibliothek der schönen Wissensch. vol. LVII. part. I. pag. 51 sqq. (Lipsiae 1796. 8.) et sentit, poetam incitare pueros puellasque ad laudem Apollinis et Dianae cantu celebrandam. — *Franckii*, Direct. Gymnasii Erfurt. progr.

progr. de Romanorum in Principem Augustum, Roma abfentem, ibique desideratum pietate; secundum *Horat.* od. V. libr. IV. — Erfurt. 1793. 4. Odae oeconomia in primis explicatur. — Schola grammatica de argumento atque consilio carminis Horatiani, quod est 28 lib. I. auctore *Hottingero*. Turici 1789. 4.

A Dissertation concerning two Odes of Horace, which have been discovered in the Palatine Library at Rome, Lond. 1789. (1790.) 4. (v. *Introduct.* II. p. 393.) *Villoisonius* in addendis ad suas animaduers. ad Longi Pastoralia eas primus publicavit, et genuinas habuisse videtur; item auctor superioris libri et censor, (qui quaedam loca tentat aut interpretatur,) in *Bibliothek von Anzeigen und Auszügen kleiner Schriften* etc. tom. II. part. I. Ienae a. 1790. p. 1 sqq. Mihi quidem non videntur esse genuinae.

M. Io. Frider. Roos excursus ad Horatii carm. I. 1, 7 — 15. Gieslæ 1783. 4. versus, Hunc si mobilium — Illum si proprio etc. coniungit cum sequentibus, *attalicis conditionibus numquam dimoveas* etc.

A short Dissertat. upon Horace with the fifth Ode. Lond. 1798. 8. — The Scrutiny of Horace with the first Ode of the first Book, *ibid.* eod. anno. 8. — The Scrutiny of Horace with the second Ode, *ibid.*

cod. a. 8. — An Answer to the Scrutiny of Hor. ib. cod. a. 8.

Quaternae epistolae. Prima et secunda (*Ker*) ad Rich. Bentleium; tertia ad ill. V. Ezech. Spanhemium; quarta ad Lud. Frid. Bopetum. Londini 1713. 8.

In actis aliquot diurnis litterar. quae in Britannia euulgata sunt, et aliis collectionibus, variae obsl. in Horatiana loca reperiuntur: quarum notitiam dat *Brüggemann View* etc. pag. 605 sqq.

De vndeuginti generibus metrorum Horatii, tractatus Aldi Manutii, et addenda de metris Horatianis, in libro inscripto: *Tractatus varii latini a Crevier, Brotier, Auger* aliisque clariss. viris conscripti; et ad rem, cum criticam, tum antiquariam pertinentes. Lond. 1788. 8. part. II. pag. 66 — 82.

Henrici progr. de graeca dictione poseos Horatii lyricae ornatrice. Wittebergae 1791. 4. — *M. Carp. Iat. Besenbeck* progr. s. explicatio carminis Horatiani III. 12. Erlangae 1791. 4. — *Seidenstücker* super od. 37. lib. I. Horat. in *Wiedeburgii* Humanist. Magazin tom. III. part. III. pag. 193 sqq. et phil. paedag. Magazin part. III. p. 203. — Idem critique et grammaticae aliquot loca (I. od. 6. II. 4. od. II. v. 14. I. od. 20. od. 27. v. 23. 24.) tractat in *Wiedeb. philol. paedag. Magazin*, tom. II. part. I. pag. 63 sqq.

elegantissima. Sequuntur adnotation. opportunae doctaeque, teste *Maiansio* in Specimine biblioth. Hispano-Maiansianae — ex museo Dau. Clementis, pag. 96. vbi quoque discimus, hanc esse alteram edit. auctiorem et emendatiorem cum siluis Angeli Politiani.

In Q. Hor. Fl. de arte poetica librum *Hercules Manzonius*, cuius ab origine Bergomus. Qui aperte demonstrat, expressum ab Aristotelis poetica Horatii poetices ordinem *). Quos vero interscribit particularum numeros, Aristotelicam in eos poetices prudentia Madii dispositam secat. Bergomi, typis Comini Venturi. 1604. 4. — De A. P. ad Pisones epistola. Ex rec. *Dau. Heinfi* seorsim edita. Addita et dissertatiuncula eiusdem super Plauto et Terentio Comicis. Wittebergae typis Io. Gormanni. 1619. 4.

Hurdii doctum comment. iam laudauimus. Quae is de imitatione scripsit, ea *Carol. Godofr. Schreiter* latius et subtilius exposuit, suasilique, vt non tam singuli duorum scriptorum loci, quam ipsi scriptores inter se conferrentur, atque de argumento artis poet. consilio poetae et imitationis ratione erudite disputauit in progr. *de Horatio Platonis aemulo*, eiusque epistolae ad Pisones cum huius
Phae.

*) Quod vero vix credibile est, et ab aliis quoque negatum, diuersissima earundem rerum tractandarum ratione philosophi et poetae.

Phaedro comparatione. Lipsiae 1789. 4. (conf. Ien. Allg. L. Z. a. 1790. mens. Nou. nr. 342.) Pag. 7. paene miratur, qui factum sit, vt *Colmanus*, Anglus, in eandem sententiam, quam *Wislandius* undecim annis ante in german. sua epistolarum Horatii versione tulerat, sua sponte (?) incidere, Flaccum, (vt verbis vtar Schreiteri,) epistolam hanc eo consilio composuisse, vt filiorum Pisonis maiorem natu, ad poetices studia magis saeculi more, quam naturae ductu conuersum, ab hoc musarum commercio, cui eum imparem esse argueret, fortasse ipsius aliquod praematurum opus notans dramaticum, abstraheret, proposita ei urbane falseque tum difficultate huius rei, tum ignominia, quae mediocres poetas comitaretur. — *Colmanus* vero, quem, Schreiter docet, calentem fuisse litterarum germanicarum, id fuisse poetae consilium, demonstrare studuit in epistola nuncupatoria notisque ad librum inscriptum: *Q. Hor. Flacci epistola ad Pisones, de arte poetica.* The art of Poetry: an Epistle to the Pisos. Translated from Horace. With Notes. By *George Colman*. Lond. 1783. 4. (conf. *Brüggemann* p. 608.) Colman vero illam, quae elegans esse dicitur, versionem, iambis similiter desinentibus expressam, iterum recepit emendatiorem, cum textu latino aliisque opusculis in tertio tomo operis: *Prose on several Occasions,*

accompanied with some Pieces in verse. Lond. 1787. 8. III. voll. In potis, versioni illi adiectis, modo hypotheseſi ſuam firmare aduſus eſt, modo explicuit ſpectacula, muſicam theatralem, chorum et ſatiricum drama veterum, aliasque adiunxit obſervationes, ad intelligentiam totius poematis vtilis.

Horace's Epistle to the Piſo's, on the Art of Poetry, translated into English Verſe, with Obſervations and Notes critical and explanatory. Edinburg. 1784. 8. *Brüggemann* citat Monthly Review, Jun. 1786, p. 471. Subiectus eſt contextus latinus, et, ſi recte notaui in meis collectaneis, auctor verſionis etiam in præfat, cenſet, Horatium Piſonibus voluiſſe oſtendere difficultates poeticorum laborum, eosque a pruritu et feſtinatione carminum ſuorum epulgandorum reuocare. — The Epistle of Horace to the Piſos, on the Art of Poetry. Translated into English verſe, by *Will. Clabbe*, L. L. B. Vicar of Brandeſton. Suffolk. 1797. 4.

Theod. Frid. Stange, Gymnaſ. Hammonenſis Direct., proluſio, ſuper nonnullis ex Horatii arte poetica ſententiis. Hammonis 1784. 4.

Æſthetica cogitata ſuper nonnullis formis ſ. ideis epistol. Horat. ad Piſones in; Etwas für Politiker und Psychologen. Halæ et Lipſiæ 1795. 8. pag. 55 ſqq. *Quædam*

dam Horatii loca dederunt occasionem observationum aliquot æstheticarum scribendarum 1) de consilio epistolæ Horatiæ; 2) de unitate operis, ad L. L. elegantiores pertinentis; 3) de melodramate; 4) de usu nouorum uocabulorum; 5) de delectu numeri poetici. v. bibl. Kilon. uniuers. vol. XXIII. part. I. fasc. II. a. 1796. pag. 121.

Henr. Phil. Conr. Henke disp. respond. *Rudolpho Christi. Schmidt*, Varietas lectionis in Horatii arte poetica, e cod. Helmstädiensi excerpta, cum animaduers. criticis Helmstad. 1777. 4. Excerpta leguntur in *Volborth neuen philol. Bibliothek*, tom. III. part. II, p. 321 sqq. Lips. 1778. 8.

M. Ricklef super II. locis, (A. P. 270 sqq. et epist. II. 2, 110 sqq.) in quibus iudicium de Plauto Horatianum mitius esse, quam vulgò creditur, noua interpretatione ostenditur in *Wiedeburg philol. paedag. Magazin*, part. I. Helmstad. 1791. 8. pag. 40 sqq.

Horazens Brief über die Dichtkunst übersetzt, (tot uersibus hexametris, quot constat latina epistola; hinc sæpe contortis durisque,) und als Einladungsschrift herausgegeben von *B. W. C. Starke*, Rector etc. Bernburg. 1791. 8.

Horazens Epistel an die Pisonen. Mit einem durchgängigen Kommentar und Anmerkungen, herausgegeben von *Mich. Engel*,
 Ec 5 Prof.

Profess. der Philosophie zu Mainz. Mogunt. 1791. 8. maj., cum textu latino ex recensione Cuninghamsi, ed. a. 1721. et cum commentario Hurdiano, at immutato, in quo Engel saepe discessit ab Hurdio, atque meliores Lambini, aut Sanadonii, Batteusii, Wielandique recepit interpretationes. Res tamen potius, quam verba explicuit, poetaeque sententias interdum explanavit vberius. Id autem Horatii putavit fuisse consilium, ut romanos poetas recenseret et, ratione dramatis potissimum habita, quaedam, eaque praecipua, poetarum romanorum peccata falsaue romanorum criticorum principia notaret, suamque de rom. theatro diceret sententiam. conf. ephem. litter. Lips. a. 1791. plag. 55.

Marchesini, patronus caussarum Venetus, duplicem confecit ediditque versionem *italicam*, alteram in oratione prosaica, alteram in sermone ligato in libro: *Dell' arte poetica di Q. Orazio Flacco*, traduzione di *Mar. Marchesini*. Neapoli apud Orsin. 1794. 8.

Die Dichtkunst des Horaz übersetzt und erklärt in Prosa von *K. W. Ramler*; in Versen von *C. M. Wieland*. *Zweite* mit dem Entwurf einer Dichtkunst nach Horaz vermehrte Auflage, (von *Heinr. Sautier*.) Basil. 1789. 8. In priore edit. duobus ante annis divulgata, Sautier tantum recudi iunctim fecerat Ramleri versionem ex libro Batteusii. in ger-

germanic. linguam translato, et Wielandiana ex versione Epistolarum Hor. metrica: in altera editione adiecit tabellariam artis poeticae doctrinam secundum Horatium.

Paucas denique recentiores versiones, et in indice versionum Bipontino omissas, commemorare liceat. Praeter eas, quas *Degen* laudat l. c. II. pag. 220. Oda XX. libr. II. a *Ramlero* conuersa in linguam german. et illustrata legitur in *Biefteri* Berlin. Blättern, m. Sept. 1797. pag. 315 sqq. — *Werners* lyrische Gedichte sammt Oden aus dem *Horaz*. Wien und Leipz. 1785. 8. Wern. XX. odas Horatii, more quidem Ramleri, at non pari felicitate successu, parique facilitate ac suauitate imitatus vertit. — Sechzig Oden aus dem *Horaz* und drey Eklogen aus dem *Virgil*, (metricè versas ab Ern. Guil. de Wöbbeser.) ed. II. denuo fore elaborata et correctior prodiit Goerlitz 1795. 8. — ed. I. Lips. 1779 prelum reliquerat. — *Proben Horazischer Uebersetzungen* (lib. V. od. 15. lib. I. od. 13.) von *Frid. Aug. Eschen*, in *Wielandii* neuem teutschen Merkur. 1797. part. X. pag. 139 sq. — In eodem Mercurio, a. 1796. part. V. mens. April. pag. 402 sq. est *Harmsenii*, Corrector. versio satyrae VI. libri II.

Six satires of Horace, in a style between free imitation and literal Version by *William Clubbe*. Suffolk. 1797. 4. v. Neue Biblioth. der

der schön. Wissensch. Lips. 1798. vol. LXI. part. III. pag. 322 sq.

Reganhac gallice vertit *Horatii odas* et illustravit notis, Paris. II. voll. 1781. — Eius vero versionem examinavit *Clement* in *Essais Critiques sur la Litterature ancienne et moderne*, tom. II. Amsterd. 1785. mai. 12. in cap. II. et iudicat, eam esse Horatii lat. contextu ingenioque inferiorem, quamquam non tam luxurians sit, quam Sanadoniana, nec tam dura lentaque, quam Dacieriana, nec sic ieiuna, ut Batteusiana.

Les Oeuvres d'Horace, traduites en françois par M. *Binet*, ancien Recteur de l'Université de Paris, Professeur de Rhetorique au college du Plessis Sorbonne. Paris. 1783. 16. II. voll. sed conf. Journ. Encycloped. à Bouillon, tom. VIII. part. II. pag. 289 sq. 8. 1784.

Traduction libre des *Odes d'Horace* en vers françois, suivie de notes historiques et critiques, II. voll. Orleans et Paris. 1789. mai. 8. cum textu latino.

Horat. carminum libri V. cum versione ital. metrica Fr. Venini, Mediol. 1786. 8. — *Odae italice versae*. Regg. 1786. 8. (Neue Bibl. der sch. Wissensch. vol. XXXV. part. II. p. 344.) — *Ant. Cesar*, versio XII. od. ital. Veron. 1788. et Bassan. 1789. 8. — *Le Odi d'Orazio Flacco*, tradotte da *Giov. Pizzoli*. Bergamo 1798.

Belgica vertit *Horat. satiras*. *Corn. van Ghistele*, Antw. 1569. et Leidæ 1599. 8. — *Danice* artem poeticam *L. Schmidt* Tronh. 1784. 8. et *K. L. Rahbeck* Hafniæ, 1790. 8. (Ien. Allg. L. Z. a. 1791. nr. 324.) — *Epistolas* *C. H. Biering*, Hafniæ 1777. 8. primam epistolam, versibus danicis, anonymus. *ibid.* 1757. 8. — *Opera Horatii* danice vertit et commentario illustravit *M. Iac. Baden*, Prof. I. pars. (quæ continet Odas, epod. et carm. saeculare,) Hafniæ, 1792. 8. vid. Ien. Allgem. Litt. Zeit. a. 1794. nr. 71. mens. Mart. pag. 566 sqq.

Ad pag. 277. lin. 8.

Quæ vera causa fuerit exsilii, multi quidem inuestigarunt; sed omnia in coniecturis potius videntur posita, quam ut villa ratio possit certo demonstrari. Interim iuvat præter ea, quæ *Masson*, *Ouvens* aliosque dixisse alibi notuimus, nonnullorum opiniones paucis recitare. *Ribault de Rochefort* in *Diss. sur l'Exil d'Ovide*, avec quelques anecdotes, concernant les deux Julies. Moulins. (1743.) verum crimen fuisse, (nam lascivia carminum de arte amandi tantum prætexebatur,) amorem *Iuliae*, *Augusti* neptis, non, ut multi putabant, *filiae*, quæ eodem anno 761 ab v. c. quo *Ovidius* *Tomum* abire iubebatur, in insulam quamdam, haud procul *Apulia*, est relegata. — v. *Ephem. literar.* *Lips.* a. 1743. plag.

pag. 74. pag. 659 sq. At ibid. pag. 863 sq.
 ostenditur, Rochefortum non fuisse primum,
 qui in definiendo anno, causa, loco et du-
 ratione exilii Ovidii peculiarem poneret
 operam; sed iam antea *Verpoorten* in vita
 Ovidii editioni Tristium praemissa, is eius-
 dem quaestionis examine earumque rerum
 inquisitione diligenter esse versatum: hunc
 autem habuisse probabilem poenae causam,
 quod Ovidius adulterium Iuliae neptis con-
 scius, iis oelandis aut adiuvandis etiam val-
 nera fecisset Augusto, ideoque eius iram con-
 flasset sibi: Iuliam igitur minorem, docet, a.
 v. c. 761. esse relegatam, Ovidium vero ex-
 eunte eodem anno Roma pulsam, navigasse
 Corinthum, anno demum sequenti pervenisse
 Tomum, ibique inter barbaros vixisse annos
 VIII. cum paucis mensibus. — Novam poe-
 nae causam excogitasse sibi visus est *I. Hil-*
debr. Withof in comm. de vera exilii Ovid.
 causa, recusa in eius criticis animadvers. in
 Horatium et alios rom. scriptores, etc. (ger-
 man. scr.) editis ab *H. A. Grimm*, part. II.
 pag. 126 sqq. Atque *Grimm* in nota et *Wit-*
hofi probat expositionem, et Angli cuiusdam
 opinionem in Oxon. actis (*Magaz.*) 1773.
 et gallice versam in *Encycl. Journ.* a. 1774.
 part. II. pag. 184 sq. tum *Bayusii* (in *Tra-*
duction des Fastes d'Ovide, Paris. 1783 —
 1788.) sententiam refert. *Withof* igitur,
 post diuersa variorum iudicia examinata, sta-
 tuit

tuit et vberius demonstratum iuit, Agrippam Postumum ab auro, Augusto, fraude et calumniis Liviae impulsio, primum fuisse Surrentum in Campania relegatum; Quidium, eo venisse, eique forsan inter pocula hilaria aliquid, (num libellus satyricus, an seditiosus fuerit, quem quidem Ovidius tantummodo vidisset, neque vero improbasset, haud liquere, ait With.) fuisse monstratum, quod Augusto auro patrum honorificum, contra Liviae eiusque filio valde ignominiosum aut periculosum videretur: Liviam vero id per exploratores statim rescivisse et impulsisse Augustum senem ad odium utriusque iramque; Quidium igitur excidisse Augusti gratia, et haud multo post reditum in orbem, Tomum; Agrippam vero, vnicum Augusti nepotem, in insulam Planasiam esse proiectos. — Surenti apud Agrippam Postumam aliquid evenisse, quod iratum redderet Augustum, cum Withofio consentit Lenz ad Ovid. Metamorph. in Encyclopaedia Campiana pag. 245 sqq. sed addit, hic Ovidium forsan vidisse drama satyricum, in quo Agrippa eiusque amici sua animi sensa exposuissent, aut suam ipsius tragoediam Medeam, quae potuisset ad Liviam applicari, actam. Estimvero Ovidius, ea causa si fuisset unica veraque, non habuisset, quod adeo obscuris et arcanis veluti verbis suam fateretur culpam; et, non tam, quod poena dignum scripsit, quam,

quam, quod vidit inscius et imprudens ali-
quod crimen (Trist. II. 103. III. 5. 43.)
exilio multatus est. Vera igitur culpa et
certa irae poenaeque causa manebit obscura
nec explorata.

Ad pag. 277. sect. 3. lin. 6.

Ovidium consilio *Propertii* IV. 1, 69,
facta diesque tanam et cognomina prisca lo-
corum, adductum esse ad *Fastorum* libros
conscribendos, et res anni romani memorabi-
les canendas, suspicatur *Lenz* in adnotatt. ad
Encyclopaediam Ovidianam infra laudatam.

Ad pag. 279. lin. 1.

Principem operum *Ovidianorum* editio-
nem integram habet *Panzer* A. T. I. pag.
204. coll. IV. pag. 242. hanc mem. *Bono-*
niensem, 1471. 4. quia non tantum carmina
citata, sed reliqua etiam, in his quoque de
pulice, de philomela, de medicamine faciei
et de nuce continet; quum contra in edit.
Romana, eodem anno ex officina *Cour.*
Schweynheim et *Arn. Pannartz* emissa, par-
tes solum duse, scil. *Metamorphoses* et ele-
giae, (vti ex *Aleriensis* epistola his praemissa
constet,) lucem adspexissent. conf. *Audiffred.*
in specimine — edd. italic. saec. XV. pag. 14.
in primis pag. 405 sq. et pag. 41 sq. it. *Goetz*
Mem. biblioth. Dresd. II. pag. 537. de altera
Opp. Ovid. ed. Bononiensi, 1480. min. fol.

Ad

Ad pag. 279. lin. 3.

Edition. an. 1472. nulla fit mentio in Maittario Panzerique A. T. Illam tamen editor Bipontin. in indice edd. Ouidii pag. XLV. sq. exstitisse Fabricio duce scribit in bibl. Ios. Valettæ, Neapoli. Editio vero a. 1474. in catal. bibl. Pinell. II. pag. 351. et a Panzero III. pag. 104. in catal. librorum rariss. ab artis typograph. inuentoribus — ante a. 1500. excusorum pag. 45 sq. ab aliisque citatur.

In Bibl. acad. *Erlangensi* est grande volumen, quod continet libros *Metamorphoseon* et *Fastorum*, fol. sine l. et a. et sine vlla nota typogr. Libri *Metamorph.* incipiunt, *Orba parente suo quicumque* etc. et propter litteram principalem ex V. primis versibus factae sunt lineae decem. In fine: *Finis*, vti in exemplo, quod *Laire* in Indice I. p. 162. et ex eo *Panzer* descripserunt. In singulis quoque paginis numerantur lineae 39. Libri *Fastorum* inc. rubris litteris: *P. Oui-*

dii Nasonis Sumonenis Poete clarissimi Fastorum liber primus incipit. Tum propter litteram principalem T. ex duobus primis versibus factae sunt lineae quatuor. In calce: *Publii Ouidii Nasonis sulmonensis poetæ clarissimi fastorum libri feliciter expliciunt. Primus liber Tempora — — sextus liber Sic quo-*
F f que

que *LAVS DEO*. Pariter 39 lineae numerantur in singulis paginis.

In Biblioth. Ducis de la Valliere, existit Edit. *Opp. Ovidii* II. voll. fol. sine notis a. l. et reliquis typogr. sed *Burs* in catal. illius bibl. tom. II. nr. 2481. eam excusam esse, ex similitudine charact. in edit. Macrobianae a. 1472. coniicit, per Nic. Ienson. circ. a. 1475.

De editione *Parmensi* per Steph. Coralum, 1477. fol. copiosus est *Affò* in Saggio di Mem. su la tipogr. Parmense, p. LXIII. sq. add. *Panzer* II. p. 351. sq. — De ed. *Venetica* 1486. per Bern. de Nozar. v. *Denisf.* memor. bibl. Garell. p. 122. sq. — Quam in Introd. II. p. 457. *Parmensem* — 1489. nominavi, ea non *Parmas*, sed *Venetis*, excusa est: — *Ovid. Opp.* per Bon. Accursium et Valer. Superchium emendata et correcta. *impressa et opera Lucantonii (Giunta) Florentini a Mattheo Capocasa Parmensi* *) *accuratissime impressa*, MCCCCLXXXIX. fol. prid. Kal. Ianuar. v. *Maittaire* IV. 2. pag. 508. cat. *Vallerian.* l. c. nr. 2484. et *Panzer* III. p. 269. — *Florentin.* 1489. nec non *Venetis* 1495. tum 1498. cum comment. *Volsci et Clerici*, quam ex catal. Bigot. citat

*) Unde error ortus est. *Capocasa* quidem erat *Parma* ortus; sed exercuit artem typogr. *Venetis*. v. *Affò* l. c. p. XL. sq. de illo.

tat Fabrici ignorat Panzer. quare istae num
 existant reuera, aliis inuestigandum relinquo.
 Contra Ouid. opera et vita, curis Boni Accur-
 surfi Pisani, Venet. per Christoph. de Pensis,
 de Mandello 1498. fol. citantur in cat. bibl.
 Valler. l. c. nr. 2484. in catal. mem. libro-
 rum rariss. pag. 46. et alibi ap. Panzer. III.
 pag. 435.

Praeter ea Venetiis Ouidii opera cum in-
 terpretat. P. Marfi, 1480. fol. — ibid. ap.
 Herrmann Lichtenstein. 1484. fol. in calce:
 „Finis omnium librorum P. Ou. Nas. qui
 extant. Eos quam accuratissime emendatos
 a Barnaba Celsano Vicentino impressit Herm.
 Lichtenst. Colon. XI. Kal. Octobr.“ vide
 Panzer III. pag. 209. vbi tamen adnotat V.
 D. in illa ed. esse Ouidii reliqua opera; me-
 tamorphoses vero iam prodiisse Vicentiae
 1480. Et tamen idem ille ibid. p. 513 sq.
 memorat ed. Vicentinam omnium opp. Ouid.
 a. 1480. *) II. voll. m. fol. aliosque laudat,
 quibus addendus est cat. bibl. Valler. II. nr.
 2484. vbi (vbi in cat. Creuennae, III. pag.
 213 sq.) adnotatur, opus instructum esse
 praefatione et correctionibus Boni Accurfi
 et emendat. Barnabae Celsati, tum primum
 vol. quod contineat Metamorphoses, impres-
 sum esse Vicentiae, ab Herm. Leuilapide 1480.

Ff 2

prid.

*) V. Introd. II. pag. 453. In Notitia vitiose
 citatur a. 1580 loco 1480.

prid. id. Aug. — *secundum* vol. quod reli-
 quos libros comprehendat Ovidianos, initio
 facto ab *Heroidibus*, *Vicentiae* per Herm.
 Colonienf. Lichtenstein, (qui cum superiore
 typographo idem est,) 1480. *sex. id. Maii*.
 Add. *Foffii* catal. bibl. Magliabech. II. pag.
 264. vbi aliae editt. Ouid. saec. XV. in his
 pag. 261. vol. f. 2. et loc., recensentur. —
 Quae quum ita fiat, *Lichtenstein*, quum Ve-
 netias migrasset, ultimo priui tantum volu-
 minis folio mutato, nomen vrbs, Venet. et
 numerum an. 1484. forsan excudere iussit.
 Post a. 1480. nomen eius, (quantum ex in-
 dice locorum et typographorum saec. XV.
 Maittariano et Panzeriano cognosci potest,)
 inter typographos Vincentinos non amplius
 deprehenditur; inter Venetos autem ab an.
 1482. numeratur.

Porro Panzer refert edd. *Venetar* apud
 Matth. Capcaf. 1488. fol. (ex Maittaire, nisi
 haec eadem est, quae paullo ante ibidem
 apud eundem prid. Cal. Ian. 1489. prelum
 reliquisse obseruauimus:) — ex edit. *Boni*
Accursii Pisani: ap. Lazar. de Sauil. 1492.
 fol. (secundum Pinelli cat. II. p. 352. insunt
 omnia Ouidii opera; sed in exemplo bibl.
 Magliabech. in cat. *Foffiano* II. p. 270. tan-
 tum *Metamorphoses*:) — per Christoph. de
 Pensis. 1493. fol. — per Io. de Tridino.
 1496. fol. Denique f. l. et 2. apud Anton.
 Zarotum. (Mediolan.) fol.

Ad pag. 279. lin. 19.

Primae editionis Aldinae duo priora volumina prodierunt a. 1502. tertium vero vol. quod continet *Tristium et de Ponto*, a. 1503. v. serie dell' Ediz. Aldine pag. 20 et 21. — Pari modo alterius edit. I. tom. 1515. et reliqui duo a. 1516. (Serie p. 38 et 39 sq. et pag. 66.) de *tertia* ed. quae in fronte alterius tomi prae se fert notam a. 1534. duos reliqui a. 1533. De tribus illis edd. copiose differit *Creuanna* l. c. pag. 215 sqq. — Ibid. pag. 217. laudatur ed. Opp. Lugdun. apud Seb. Gryphum. 1539. 1553. III. voll. 8. — *Ouid.* opp. ap. Plantin. 1561. et apud Ant. Gryph. 1571. 12. III. voll. — Critica, aut ex critica edit. repetita est editio, cum V. L. studio G. A. G. adhibitis codd. *Ouid. opera.* Francof. 1596. 12. III. tom. ex offic. Io. Wecheli. — ex officina Plantin. 1611. 12. — Opp. latine et gallice per Mr. de Marolles. Paris. 1661. 8. VI. tom. — ex ed. N. Heinsii. Amstel. ap. Elzeu. 1676. 12. III. voll. — latine et gallice per Al. de Martignac. Lugd. 1697. 12. IX. voll.

Ad pag. 280. lin. 15.

Bersmanni ed, etiam recusa, est Londini 1656. 1657. 8.

Ad pag. 280. lin. vlt.

In exemplo ed. Heinsii. Lugd. 1629. quod est in bibl. Leidensi, Epistolis, Amoribus,

parti artis amandi et Ibidi V. L. codicis sunt manu adscriptae: in editionis autem Amsterd. 1630. exemplo Leid. nonnulla contulerunt cum msst. Dion. et Ger. Vossius. (v. Catal. bibl. Leid. pag. 269. In bibl. Burmanni II. sec. catal. pag. 31. librorum cum obss. msst. plura exstiterunt exempla variarum. Editt. etiam ipsius Burmann. L. cum notis et variis eodd. lectt. msstis.)

Ad pag. 281. lin. ult.

Burm. ed. etiam Amstel, 1717. licet titulus, eam ex Heinſii cura prodire, mentiretur. — *Ovidii opera* ad exemplar Nic. Heinſii et P. Burmanni castigata: praemissa est *I. G. Walchii* diatribe critica de latinitate poetica. Lipsiae 1715. 12. III. voll. — Ex ed. N. Heinſii. Amstel. ap. Wettstein. 1735. 12. III. voll.

Ad pag. 282. lin. antepen.

Ovidii opp. Londini, typis Brindley. 1745. 12. V. voll. — Paris typis L. Barbou. 1763. 12. III. voll. — *Fischeri* ed. iterum Lipsiae 1773. 8. III. tom.

P. Ovidii Nasonis Opp. e recensione P. Burmanni. Curavit indicemque rerum et verborum philolog. adiecit *Chr. Guil. Mitscherlich.* tom. I. Gotting. 1796. mai. 8. — tom. II. 1798. Tertius sequetur, qui clavem dabit Ovidian. Est edit. correctâ, et
 loca,

locis, ubi Burmannus praeter necessitatem a recensione Heiniana discessit, sunt restituta magnaque melioris interpunctionis cura est adhibita. — Opp. *belgica* versa ab *A. Valentino*. Amsterd. 1697. 12. IV. voll. — ead. cum interpretatt. *L. Schmid.* Amsterd. 1700. 4. III. voll. — *hispanice* a *Diego Suarez & Figueroa*. Madrit, 1727—1738. 4. XII. voll.

Ad pag. 283. lin. 1.

Peculiares *Heroidum* editt. commentariis vel instructae vel destitutae adeo multae a renatis litteris sunt curatae, ut omnium commemoratione molestus fierem et fines praescriptos transgrederer. Saec. XV. quae lucem adspexerunt, ea diligenter enarrauit *cl. Panzer*. Quare iis omissis, quae in *Introduct.* II, p. 459 sq. et in *Notitia* iam retuli, paucarum, imprimis antiquissimarum rariorumque et recentiorum, tantum iniicere mentionem licebit.

Her. epistolae cum *Iuuenalis* satyris, Montereali per Anton. Mathiae et Baldisal. Corderiumque. 1473. min. fol. v. *Cruennae* catal. vol. III. p. 219. — *Her.* Mediolani per Ant. Zarotum. 1474. fol. — *Her.* cum consolat. ad Liuiam et de Philomela Mediol. per Jac. de Marliano. 1478. fol. — ibid. ap. Christoph. Valdarfer. 1486. fol. — *Her.* cum commentar. *Anton. Volsi* et *Hubertini Clerici Crescentinatis*. etc. Casale S.

Euaxii typis. Guil. de Canépanova de Campanalibus de S. Salvatore. 1481. fol. vide *Panzer* L. pag. 271. qui in vol. II. et III. edd. multas *Her.* cum iisdem comm. a. 1491. 1492. etc. et alias edd. *Her.* cum comm. Volsci, aliisque opusculis sine comment. Mediolan. 1483. et Venet. eod. anno, fol. — tum edd. alias *Venetas. Her.* epist. cum commentario *Anton. Volsci* et libri *in Ibin* cum comm. *Domitii Calderini*, a. 1482. fol. bis. — 1485. bis. — 1490. — 1497. — Mediolan. 1488 et 1495. — denique in vol. IV. pag. 170. nr. 896 et 897. duas edit. sine loco et anno, fol. cum eorundem comment. atque *Heroid.* et *in Ibin*, fol. indicat, aliosque adpellat testes.

Her. cum commentar. Antonii Volsci et Vbertini Clerici Crescentin. Acc. *Sapphus* epistola et liber *in Ibin* cum comm. Domitii Calderini. fol. sine l. et a. v. *Foffii* catal. bibl. Magliab. tom. II. pag. 277.

P. Ovidii Nasonis Heroidum epistolae. *A. Sabini* epistolae tres. *Ovid.* elegiarum L. III. de arte amandi L. III. de remedio amoris L. II. in *Ibin* L. I. ad *Livium* (sic) ep. de morte *Drusi*: de *nuce*: de *medicamine faciei*. in 8. sine nota l. a. et typographi. In calce est epistola *Aldi* ad studiosos de *Sabini* epistolis, eique adscribendus putat epp. *Helenes Paridi*; *Herus Leandro*; *Cyrippes*

dippes Acontio; denique notat versiculos aliquot, in epistola Phyllidis ad Demophontem adiuventos. — *Ovidius* in *Oenone*, (h. e. *Ovidiana* epist. *Paridis* ad *Oenonem*,) *Lipzyk* per *lac. Thanner*. 1504. 4.

Textus epistolarum Ovidii. P. Ouid. Nasonis Heroidum epistolae atque Auli Sabini responsiones, nec non argutissimae imprecationes in quemdam, quem vocat *Ibin*, nuperrime pensiculatori examine recognitae et ab omnibus mendis emunctissime tersae, cum *Guidonis Morillonis* argumentis, singularum epistolarum capitibus praepositis: simul crebris annotationibus in marginibus pro iuuenum facilitate veluti stellulis quibusdam interspersis in lucem auspicato prodeunt. Adiectae sunt insuper, studiose lector, figurae seu vt vulgo dicitur, *Historiae* omnem totius libri materiam demonstrantes. 8.

Neque in fronte libri, neque in calce significatur locus et annus et typographus. Sed in auersa tituli parte legitur epistola *Merillonis* dedicatoria, scripta ex celebratissimo *Parrhyfiorum* gymnasio prid. non. Iul. a. M. D. XVI. (1516.) in qua, „epistolae, ait, seu temporis iniuria, seu librariorum incuria tam multiugis mendis, tam monstrosis erroribus scatebant, vt nemo, quantumvis mitis, in ipso statim limine non stomacharetur. Quare me operae pretium facturam existimabam, si illas nostris asteriscis transuerso

calamo illimitem; atque vt emendatioreſ, examinationeſ libratioreſque haberentor, elaboraremp.“ Sed nullibi indicat, vbi et quae emendauerit. Scholia enim, in margine poſita, ſunt pauca leuiaque.

Io. Baptiſtas Egnatii Veneti in Ouidii Heroides, Sapphus epistolam et Ibiu. Obſervatt. Publ. Ouidii Naſonis Heroides longe emendatiſſimas. Eiuſdem Sappho. Eiuſdem Ibiu. In caloe: Ex aedibus Alexandri Pagani ni impreſſorum accuratiſſimi. Venet. MDXV. (1515.) d. XV. Iun. min. fol. Egnatius in praef. a. 1515. d. XXX. Iun. exarata, ſcripſit, ſe obſſ. quaedam addidiſſe ex multiplici ac varia tum veterum tum recentium lectione. Illae obſſ. breues, vt plurimum criticae, acutaeque excipiunt praefationem: tum ſequuntur epistolae Ouidii etc. cum comment. Volſci, Vbertini Clerici. atque Aſcenſii verboliſ.

Heroid. cum comm. Lugd. 1500. 4. — *Heroid. Ouidii et Auli Sabini reſponſiones. Publ.* item *Naſonis* in quemdam, quem vocant, *Ibiu.* cum *Guidonis Morillonis* argumentis et ſcholiis. Hiſ adiecimus *Io. Baptiſtas Egnatii* obſſ. Omnia multo, quam hactenus, caſtigatiora. Colon. Io. Gymnicus excud. 1543. 8. Hinc inde in margine adparent. variae lectioneſ; ſed in praefat. plura promiſiſſe, quam reuera praestiſſe videtur editor. — *Ouid. Heroidum epp. Amor. li-*
bri

bri III. de arte amandi libri III. de rem. amoris lib. II. (cum aliis poemat. Ouidio olim adscriptis) ex Andr. Naugerii castigat. Antwerp. ex offic. Chr. Plantin. 1583. 12. cum notis criticis in margine positis.

Ouid. Heroidum epp. vna cum aliis eiusd. operibus (in Ibin, de arte amandi, de remedio amoris, de morte Drusi, de nuce, de medicam. faciei,) ex postrema Iac. Micylli recognit. Francof. ad Moen. 1571. 8. —

Ouid. Heroid. epp. Amorum libri III. de arte amandi libri III. de remedio amoris libri II. aliaque huius generis. — Omnia ex accuratiss. Andr. Naugerii castigatione, Guidonis Morilloni in epistolas. Londini. exc. R. F. (Rich. Field.) 1594. — *Heroidum liber.* Interpretatione et notis illustravit *Dan. Crispinus*, Heluet. — ad vsum Delphini. Londini 1702. 8. rec. ibid. 1714. 1722. 1727. 1734. 1743 et 1761. 8. Est pars integri operis atque editionis Opp. Ouid. in vsum Delphini.

De versionibus consulantur saepius laudati, Paitonius, Gujot, Brüggemann et Degen, atque de Blankenburg in Litter. Zusatz. zu Sulzers Theorie, voc. *Heroide*, tom. II. pag. 84. — Inter *gallicas* verss. notanda est: Les Epitres heroiques d'*Ovide*, traduites en vers françois par Madem. *L'Heritier*. Paris ap. Petr. Mich. Huart. 1735. 8. In praef. recensentur versiones *gallicae* superiorum saeculo-

colorum. — De antiquissima versione *an-*
glica, mètrica *Georgi Turberuile*, Londini
 1567. 8. multus est Brüggem. p. 616 sq. —
 in anglicos versus transtulit Her. *W. S.* (*Wye*
Saltonstall), cum XXIV. figg. aen. Londini
 1626. 1636. 1677. 1686. 8. Nouissima est
 eaque mètrica, *Jac. Ewen*. Lond. 1787. 8. —
 Antiquissima *gallica*, versibus, Paris f. a. ap.
 Ant. Verard. 4. — Ad primas *italicas* vers.
 pertinent *Dominici da Monticello* mètrica,
 Brixiae 1489 et 1491. 4. (v. *Audiffred.* spe-
 cimen editt. italic. pag. 160. et *Fossi* catal.
 bibl. Magliab. II. col. 269.) — *Epp. Her.*
 dialecto Florentina, et soluta oratione, f. l.
 et a. saec. XV. (Neapoli apud Sixtum Rie-
 singer,) 4. min. de qua rariss. ed. v. *Fossium*
 l. c. col. 268 sq. et *Morelli* not. erudit. ad
 Pinelli biblioth. IV. pag. 371 sq. vbi quoque
 memorantur vers. Venetiis 1537. 8. soluta
 oratione: — mètrica *Domen. di Monticello*.
 (Monticelli.) Venet. 1508. 4. — mètrica
Remigii Florentini, Venet. 1607. 12. —
 Paris. 1762. 8. add. vers. *Pompei*, Bassan.
 1785. mai. 8. — Nouissimam versionem
germanicam, vers. iambicis, confecit et ad-
 notatt. instruxit *Thyme*, caussarum. patronus.
 Sorau. 1797. 8. conf. Ien. Allg. L. Zeit. a.
 1798. nr. 175. — Quatuor epp. *Heroid.* in
 linguam germ. pari metro Ouid. versae sunt
 in *Frid. Eck* Blumen des Abend- und Mor-
 geulands. Halae 1793. 8. — *Ovids* zehnte
 Heroi-

Heroide, Ariadne, mit Einleitungen und Anmerk. von *Christ. Fürchtegott Becker*. Goerlitz. 1796. 8. — *Ovids Heldenbriefe* nach Auswahl travestirt. Lips. 1789. 8. — I. et II. ep. vertit *Lenz* in *Wiedeburgi humanist. Magazin* II. 4. et III. 1.

Ad pag. 283. lin. 24.

De arte amandi et de remedio amoris. Augusti Vindel. ap. Gunth. Zainer, 1471. fol. De hac principe edit. v. *Freytag* adpar. litterar. I. pag. 476. *Zapf*. Augspurgs Buchdruckergesch. part. I. pag. 12. aliique a *Panzero* A. T. I. p. 100 sq. citati. — Lugduni 1487. 4. teste quidem Maittario.

Artis amatoriae libros III. saepius prodiiisse, et separatim cum *Catulli* epithalamio, Lipsiae 1492. 4. — 1500 et 1503. 4. adnotatur in *Fabr. B. L. I.* pag. 445. sed cl. *Seybold* in progr. pag. 5. observat, suum exemplar Lips. an. 1503. non habere *Catulli* epithalamium.

De arte amandi, in Ibin, Fastor. Trist. Pont. Pul. Philomel. f. l. et a. fol. v. *Panzer.* IV. pag. 170. vbi quoque ex *Denisii* supplem. pag. 630. citatur: Il clariss. Poeta Ouidio de arte amandi, libro primo chominza. f. l. et a. 4. — *De remedio amoris* cum commentar. *Aegid. Delphi.* Paris. 1495. 4. — ib. per *Phil. Pigouchet.* f. l. et a. 8. — *de arte amandi et de remedio amoris* cum
comm.

comm. *Barth. Merulas* per Iô. de Tridino. Venetiis, al. a. 1493. al. idque rectius videtur *Panzero* III. p. 360 sq. a. 1494. fol. qui etiam in tom. I. II. et IV. antiquissimas librorum de arte amandi in sermonem *italicum* translatorum edition. enumerat. — Versio libr. de arte amandi *italica*, Mediol. per Pachét et Sinczenceller. 1481. et, (quae editio rarior est et incognita Paitonio,) Florent. per Anton. Venetum. 1488. 4. v. *Crevencat.* III. pag. 221 sq. — De remedio amoris libri II. de Philomela elegia. (insunt quoque, in Ibin et de Pulice,) Argentor. in aedibus Schurer. 1514. 4.

P. Ovidii Nasonis (Heroides, *Sabini* Epp. libri Amorum etc.) e recens. Burmanni, cum varietate lectionis praecipua. (edit. *Ch. Guil. Wernsdorf.*) Helmstadii 1788. 8. II. tom.

Ad pag. 284. lin. 2.

Des P. Ouid. Naso Lieder der Liebe, metrisch verdeutscht von *E. L. Posselt*, Leipzig 1789. 8. — *Ovids Heilmittel der Liebe* in der Versart des Originals, mit erläuternden Anmerk. und einer Skizze von dem Leben des Dichters, von *Frid. Karl von Strombeck*. Brunswig. 1796. 8. — *Ovids Werke von der Liebe*. Nach Blumauer travestirt von Prof. *Carl Wilh. Fried. Schaber*. Berol. et Lips. 1794. 8. I—III. Bändchen. — *I Remedi d' Amore di P. Ovidio Nafone*, volgariz-

garizzati da *Eschilo Acanzio*. etc. Vicentiae 1791. conf. len. A. L. Z. a. 1793. m. Jan. p. 209 sqq. et Neue Bibl. der schön. Wissenschaften, Lips. 1793. vol. XLIV. part. I. pag. 145.

In bibl. Kilon. vniuers. Germ. a. 1795. vol. XVII. 7. part. II. pag. 448 sqq. comparantur *Ouidii ars amandi* et *Bernardi gallicum carmen eiusd. argumenti*, atque poema german. *die Kunst zu lieben, ein Lehrgedicht in drey Büchern*. Berol. 1794. mai. 8. cum sen. tabb. — *De Blankenburg* in Litterar. Zusätzen zu Sulzers Theorie, voc. *Lehrgedicht*, p. 231 sqq. multas edd. inprimis versiones variarum gentium et linguarum librorum artis amatoriae, remed. amoris, Fastorum, de medicamine faciei et Halieuticon indicat. — *De anglicis versionibus v. Brüggemann* l. c.

In Catal. *Valler*. II. pag. 97. memorantur *Ovide de arte amandi*, translaté de latin en vers françois. Geneve. — *Le Remede d'amour*, composé par *Encaas Siluius*, autrement dit Pape Pie II. translaté de latin en vers françois, par *Albin des Avenelles*, avec aucunes additions de Baptiste Mantuen. — Les XXI. *Epistres* d'Ovide, translátées de latin en vers françois par *Octavien de St. Gelair*. Paris Veuve de Jean Treppere. 4e line anno. — *Ovide du remede d'amours*, translaté nouvellement de latin en vers françois, avec

avec l'Exposition des fables éconômiques au
texte. Paris. pour Anton. Verard. 1569. fol.

Les Oeuvres galantes d'*Ovide*, traduits
en vers françois. à Cythere 1756. 8. —
De Konste der Minnen, in Latin beschreven
door *Ovidius*. Rotterod. 1595. 8.

In Bibl. acad. *Erlangensi* sunt in duobus
codd. chartac. *Ovidii* lib. de arte amandi,
et in vno cod. libri de remedio amoris ac
metamorphos. a libro I. fab. IX. 9. — lib.
XV. fab. I. 13.

Ad pag. 284. lin. 3 lqq.

Infinitae paene quod sunt *Metamorph.*
editiones ac versiones plenam earum om-
nium enumerationem nec polliceri possum
nec praestare. Atque ego in Introd. II. pag.
462 lqq. iam multas excitavi edd. nec exi-
guum edd. saec. XV. numerum post *Maitta-*
rium cl. *Panzer* in A. T. recensuit. — Cod.
membr. *Metamorph.* saec. XII. in coenobio
Rheimansi reperit et paucis indicavit *Ge.*
Guil. Zapf in Reisen in einige Klöster
Schwabens — Erlangae 1786. 4. p. 151.

Cl. *Panzer* vol. III. pag. 170. tres editt.
Metamorph. easque diuersas, absque vlla
nota saec. XV. refert. Prima incipit verbi-
bus: *orba parente suo* etc. caract. eodem,
vt videtur, quo *Vindel.* de Spira et *Io.* de
Colonia vsi sunt in *Plauto* 1472. aut eo, ex
quo *Vlr. Han* et *Sim.* de *Luca* a. 1471.

impresserunt Tortelli orthographiam: teste *Laire* in indice libror. ab inuenta typograph. I. pag. 162. cui illa Metam. edit. eiusdem videtur esse temporis. Eadem est, quam supra scripsi esse in publ. bibl. Erlang. — secunda incipit his verbis: (I) *Noua fert animus* etc. char. rom. teste *Brounio*, qui in Notitia — de libris — in bibl. ad SS. Vdetr. et Afram Augustae etc. I. pag. 109. copiose et diligenter de illa differit, et opinatur, partem forsan esse edit. Venetae Iac. Rubei a. 1472. aut 1474. aut Mediolan. Zarot. — Tertia cum comm. Raph. Regii, ea est, quam ex Pinelli catal. ipse adtuli.

Quando *Harwood* in Uebersicht etc. pag. 242. vers. germ. Alter. scribit, in bibl. Askewiana fuisse exemplar edit. pulchrae, *Romae* 1480. in nomine urbis peccasse videtur. Nam neque *Panzerus* in A. T. neque *Audiffredus* in catal. rom. edd. saec. XV. (qui pag. 77 sq. copiosus est de edit. Metamorph. aliorumque libr. Ouidian. *Romae* 1471.) mentionem iniiciunt edit. *Romanae* a. 1480. Atqui in catal. bibl. *Askew*. pag. 93 sq. tantum nominantur *Ouidii Metamorph. editio princeps, exemplar pulcherrimum, Romae per Cont. Schweynheym et Arnold Pannarz, a. 1471. fol. et Ouidii Opera — Bonon. apud Bald. Arzoguidis. 1480. fol.* Quare *Pinelli* in versione Harwoodiani libri italica p. 204 sq. (ubi edd. Ouid. enumerantur,) illam edit. *Romanam*

manans apocrypham iure omisit. — Neque peculiaris *Metam.* editio *Vicent.* per Celsanum 1480. omnino certa esse videtur; sed ea pars tantum est integrae Operum Ouid. *Vicent.* illius anni editionis, quam supra iam descripsimus. — *Metam.* Venetiis per Iacob. (*Rubens, Rouge, Rossi*) natione Gallicum. Venet. 1472. fol. (*Denis* supplem. p. 16.)

Ad pag. 284. lin. 19.

Metam. cum enarration. Raph. Regil. Venet. III. Kal. Mart. 1492. fol. (*Schwarz* catal. II. pag. 225.) — ibid. per Bonet. Locatell. impensis Octau. Scoti (in scio auctore). 1493. fol. — ibid. per Bern. Benalium. 1493. — ibid. industria Sim. Beuil. Papiens. 1493. fol. — curante ipso Raph. Regio ibid. per Bernardin. Benalium. (1494.) praef. scripta est non. Septembr. 1493. — Venet. 1496. fol. — ibid. 1497. fol. quam edit. in Introd. descripsi vberius; at editionis a. 1494 repetitionem fuisse, aut nouum tantum titulum nouumque anni signum accepisse arbitror. Idem mihi videtur de edit. 1498. fol. per Sim. Papiensem. Nam vix credibile est, intra tam exiguum temporis spatium, toties integrum opus eodem loco fuisse recusum. (v. *Schwarz* l. c. pag. 226. *Panzer* III. pag. 334. 337. 340. 404. 413. 433. 493. et *Foss.* catal. Bibl. Magliab. II. pag. 270 sq.) — Praeter ea dicitur ed. Regii

gii renouata *Parif.* per Mag. Andr. Bocard. 1486. 4. — *Lugduni* per Iacobin. Suigum et Nicol. de Benedictis. 1497. fol. m. (*Panzer* I. pag. 552 sq.) et aliquoties adhuc saeculo sequenti.

Metam. Argentor. Ioanne Schotto *profors.* 1515. 4. — ibid. ex aedib. Schurer. eod. an. 4. — ibid. per Ioan. Knoblochum. 1519. 4. et 1525. 8. — *Parif.* apud Colinaeum. 1529. 8. 1537. 8. et 1541. 16. — *H. Glareani* adnot. in P. Ouidii Naf. metamorphosin. Basil. ap. Henr. Petrum. 1534. 8. — ex recognit. Raenerii. Lugd. 1568. 12. cum notis msst. in B. Lugd. Bat. — *Publ. Ouidii Nafon.* metamorphoseon, h. e. transformationum libri XV. cum *Donati* — in potiores metamorphosis Ouidii fabulas argumentis compendariis suis locis interiectis. His adiectae sunt ad dilucidam claramque lectionem annotatt. marginales *Gyberti Longolii.* *Henr.* quoque *Glareani* annotation. non vulgares ad finem libri additae. Colon. Exc. Io. Gymnicus. 1538. 8. In fine adiectae sunt adnotatt. *Des. Erasmi Roter.* in Ouidii Opp. nec multae, nec graues eruditaeque, cum epist. nuncupatoria Gyberti Longolii, qui vere forsan in illa scripsit, non esse, quod hic suam sedulitatem maximopere venditet, „utpote quod inter pocula frequentius, quam in siccorum contubernio effusum sit.“ — repet. ibid. 1542. 8.

Metam. libri, ab *Andr. Naugerio* castigati, et *Viti. Gifelini* scholiis illustrati, ex offic. Plant. Antwerp. 1575. 12. — Lond. 1589. 16. — cum notis *H. Glareani* et *Longolii*. Basil. Henr. Petri 1551. 1560. 8. — illustr. per *Ioann. Sprengium*. f. l. 1563. — cum notis varr. per *Micyll*. Ven. 1556. 4. — ex *Iac. Micylli* recognit. Francof. ad Moen. 1575. 1587. 8. cum figg.

Ad pag. 285. lin. 18.

Metam. cum interpr. *Ge. Sabini*. Francof. 1601. 1608. 12. — cum notis *Gregorii Bersmanni*. Cantabrig. 1631. 8. — cum notis *Th. Farnabii*. Londin. 1677. 12. — interpretat. et notis illustravit *Dan. Crispinus*, in usum Delphini. 1708—1785. 8. houies rec. (v. *Brüggemann* pag. 613.) — Excerpta ex *Metamorphos. Fastisque Ouidii*, cum notis *Thom. Johnsoni*. Lond. 1714. 8.

Metam. libri XV. cum vers. latina prosaica et notis anglicis a *N. Bailey*. Londini 1724. 1741. 1770. 1787. 1788. 8. — *Metamorph.* libri XV. interpretat. et notis illustravit *Dan. Crispinus* ad usum Delphini. Huic editioni acc. annotatt. ex *Iac. Constantii Fanensis*, *Henr. Loriti Glareani*, *Micylli*, *Ciofani*, *Heinsii*, *Burmanni* etc. commentariis. Dublin. George Gierlon. 1729. 4. — *Metam.* Edinburg. 1731. 12. — *Metam.* cum variorum lectionibus et indice. With Abbé

Abbé *Banier's* arguments and Explanation of the History and Mythology in English. London 1747. 8. — *Metam.* libri XV. cum versione *anglica* ad verbum, quantum fieri potuit, facta etc. per *Io. Clarke.* Lond. 1735. 8. — ed. IV. ibid. 1760. 8. v. *Brüggem.* pag. 625. qui etiam ceteras *Metam.* versiones *anglicas* refert. — *Metam.* sermon. profaic. translatae, cum textu *latino* et notis *anglicis* per *Ios. Davidson.* Londini 1748. 1759. 8.

Decerpta ex *Ouidii Metam.* cum interpretatione *anglica Io. Clarke.* Glasguae 1739. 8. — Electa ex *Ouidii Metam.* libris cum annotatt. in gratiam rudiorum. Etonae. exc. I. Pote. 1775. 1780. 1787. 8. etc.

In Encycplod. lat. poet. Campiana. part. III. sunt Excerpta vberiora a *Meinske,* et a VII libro, a *Köppen.* Brunsvig. 1791. 8. — cum notis *Koeppenii* et *Car. Gotthold Lenzii,* sectio I. et II. Brunswig. 1792. min. 8. Est critica editio; atque tam emendandi, quam interpretandi ratio probata est censoribus. conf. ephem. litter. *Gothan.* 1793. et *Ien.* A. L. Z. 1794. nr. 238. — *Quid, Metam.* Für Schulen in einem Auszuge herausgegeben von *G. K. F. Seidel,* Prof. der Geschichte am Berlin. Köllnisch. Gymnaf. Berol. 1794. 8. conf. *Kilon. bibl. vniuers.* germ. 2. 1796. vol. XXII. fasc. I — IV. pag. 28 sqq.

Metam. cum versione italica ligata, interpretatt. ac notis. tom. I. (qui continet III. libros priores,) Milani ex typogr. S. Ambrosii. 1798. 8.

Ad pag. 286. lin. 4.

Post an. 1788. add. *lib. V. 1789.* (haud omnino censoribus suis satisfecit St. Ange.) Notitiae *versionum* multarum, a *Brüggemann* aliisque V. V. D. D. laudatarum pauca addere aut iam cognitarum potiores rarioresque memorare licet.

Versiones autem paene innumeras, in variis linguis varia ratione factas, imitationes, interpretationes atque explicationes per figg. tabulis aeneis incisas indicavit *de Blankenburg* in *Litterar. Zusätzen zu Sulzers Theorie* etc. vol. I. voc. *Erzählung*, pag. 492 sq. et pag. 64. voc. *Allegorie*. — In *Hennings* libro mensr. *Genius der Zeit*, a. 1797. m. Jun. p. 145 sqq. et m. Jul. p. 289. part. VII. sunt *Metam.* libr. XIII. versf. 730 sqq. et I. versf. 452 sqq. a *Vossio* versibus heroicis german. redditi.

De versione *gallica* *Metam.* antiquissima v. Mem. de l'Acad. des Inscrip. vol. XVII. pag. 751 et 759. Aliquot antiquiores versiones *gallicae* aliaeque indicantur a *Panzero*, (*Metam.* moralisées par *Thom. Waleys*, *Brugis* 1484. et *Parif.* 1493. fol.) I. pag. 262. et II. p. 299. — in cat. *Valler.* II. p. 95 sqq. — in

in Dictionnaire bibliographique, — des Livres rares. Paris 1790. 8. tom. II. pag. 325 sqq. (vbi quoque edd. Ouid. multae enumerantur.) E recentioribus notandae sunt: *Les Metamorphoses d'Ovide, en latin et françois*, divisées en XV. Livres. Avec de nouvelles Explications historiç. morales et politiques sur toutes les Fables, chacune selon son sujet; de la Traduction de Mr. *Pierre du Ryer*, Parisien. — Edit. nouvelle, enrichie de très belles Figg. Amstelod. apud P. et L. Blaeu, Ianssons à Waesberg etc. 1702. m. fol. Indicem excipiunt *Epitres d'Ovide*, aucunes en Vers et d'autres en Proses. — *Les Metamorphoses d'Ovide, en latin*, traduites en françois, avec des remarques et des explications historiques, par M. l'*Abbé Banier*. Ouvrage enrichi de figures en taille douce, gravées par *Bern. Picart* et autres habiles maîtres. Amsterd. Wetstein. 1732. fol. — tum *lat. cum vers. gallica* — — avec des figures gravées sur les desseins des meilleurs Peintres françois, par les soins des Sieurs *Le Mire* et *Basan*. Paris. Pissot. 1767 — 1771. 4. III. voll. et nouissime: Figures des *Metam. d'Ovide*, adaptées à la Traduction de M. l'*Abbé Banier*, gravées d'après les Desseins de M. *Renaud*, Peintre de l'Academie roy, de Peinture, par *Iacq. Ios. Coing*. Singulae partes constant VI. tabb. aeneis, cum gallico contextu, a Didot typis expresso.

Italicæ versionis edit. (cuius exemplum est in bibl. acad. Erlang.) est: *Le Metamorphosi di Ovidio*. Ridotte da *Giovanni Andrea Dell' Anguillara*, in ottava Rima. Impressione *Sesta*. — con l'Annotazioni di *M. Giuseppe Horologgi*: novamente corretto et ristampato. Con Postulle et con gli Argomenti nel principio di ciascun libro di *M. Franc. Turchi*. Venet. 1578. 4. add. Paiton. libr. cit.

Belgica *Is. Verburgii* versio prosaica cum *textu latino*, et edit. splendida est: *De Gedaant-wisselingen van P. Ovidius Naso*, in het Latyn en Nederduitsch. Amsterd. apud R. et I. Wetstein, et W. Smith. 1732. fol. II. partt. in vno vol. cum figg. v. *Crevennar* catal. vol. III. p. 220. — superiore saeculo vertit *belgicæ I. V. Vondel*. Amstelod. 1671. 4. et *C. von Mandern* Harlem, 1604. 4. — *Suecicæ* versionis, (*Ovidii Fabler om Förvandlingar*,) tom. I. prodiit Holmiae, 1792. 8. — et *Fabler of Ovidii metamorphosis, förswänskade*, ib. 1708. 4. cum figg.

Danicæ versio metrica, auctore *Es. Fleischer*, Hafniae 1752. 4. — auct. *N. Bredal*. ibid. 1758. 4. — auctore *L. Sahl*, primum est partic. loco, programmatis edita, ibidem. 1773. 4. dein cum *textu lat.* pars. I. ibid. 1775. 4.

Antiquissimam *hispanicæ* versionem, *Barcellonæ*, *Petr. Miguel*, 1494. fol. interprete *Franc.*

Franc. Alegre, indicat *Panzer* IV. p. 236. —
 De versionibus hispan. *Ant. Perez Sigler*,
 Salamant. 1580. 4. — *Burgi* 1609. 8. —
Petri Sayns (Sanchez) *de Viana*, Vallado-
 lid. 1589. 4. — *Lud. Hurtadi*, Tolet. et
 libros VII. *Philippi Mey*, Tarrazonae 1586.
 8. v. *Velazquez* Geschichte der spanischen
 Dichtk. eiusque doctum interpretem german.
I. Andr. Diezt, pag. 467 sq. et pag. 220 sq.
Maiansf. in specim. bibl. Hispano-Maian-
 nae — e museo Dau. Clementis, pag. 134.
Philippus Mey, inquit, primum et secundum
 Metamorphoseon libros licenter interpretatus
 est; reliquos quinque fidelius.

Ad pag. 286. lin. 10.

Fasti a Petro Asolico, 4. absque vlla
 nota: in *Pinelli* versione *Harwoodiani* con-
 spectus etc. italica, pag. 206. et in *Fabr. R.*
L. I. p. 454. — Exemplar antiquissimum in
 bibl. publ. Erlang. seruatum supra iam delig-
 nauimus. — *Fast.* edit. cum comment. *P.*
Marfi. Venet. 1482. in *Pinelli* catal. II. pag.
 355. et alibi occurrit; sed cel. *Panzer* III.
 pag. 185. *Ouidii*, bene ait, *Opera quaedam*
cum commentario Paulli Marfi forte? —
Fasti autem cum comm. *Marfi* saec. XV. ali-
 quoties editi sunt, *Mediolani* 1483. 1489 et
 1499, ac *Venetis* 1485. (v. *Foffii* cat. bibl.
 Magliab. II. pag. 269.) — 1492: — sine
 commentariis, *Mediolani* 1477. et *Venetis*

1496. fol. — cum commentario *Ant. Constantii Fanensis*. Romae per Euchar. Silber. 1489. fol. (*Audiffred.* l. cit. pag. 289.) — cum comm. Marfi et Ant. Constant. Fanensis. Venet. 1487. 1497. Paris. l. a. fol. item cum enarrationibus eorundem, Venet. 1520. fol. — Iidem cum eorundem comm. nec non Tristium libri V. et de Ponto libri IV. et opuscula, cum comm. Barthol. Merulae. Tusculani, Paganin. 1526. 4. II. tom. — Fastorum libri VI. cum indice et vita auctoris. In calce: Argentorati ex aedib. Schurerian. 1515. 4. — *Fastorum* libri. Antwerp. in aedibus Io. Theobaldi Gourmont. 1527. 8. — *Fastor.* libri VI. Tristium libri V. de Ponto libri IV. Paris. apud Colinaeum. 1529. 8. — Lugduni ap. Seb. Gryphium. 1536. 8. cui edit. adiunctus est Ptolemaei lib. de stellis inerrantibus.

Ad pag. 286. lin. 24.

Fastorum libri VI. cum notis select. variorum, accurante *Corn. Schreutlio*. Londini 1699. 8. — Decerpta ex *Ovidii Fastis*, per *Thom. Johnson*. Londini 1712. 12. — *Fastorum* libri VI. interpretat. et notis illustravit *Dan. Crispinus*, Helueticus, in usum Delphini. Recensuit et interpretationem emendavit *A. Tooke*. Londini 1720. 8. — *Fastorum* libri VI. ex edit. P. Burmanni. ibid. 1747. 8.

In linguam *anglicam* translati sunt a *Io. Gower*. Lond. 1640. 8. — et metricè cum notis per *Guil. Massèy* etc. Lond. 1757. 8. cuius tamen neque versio, neque adnotatt. probabantur criticis anglicis. v. *Brüggem.* pag. 619 sq. et 626.

Traduction des *Fastes d'Ovide*, avec des Notes et des Recherches de Critique, d'Histoire et de Philosophie tant sur les différens objets du Systeme allegorique de la Religion romaine, que sur le detail de son culte et les Monuments qui y ont rapport avec figures. Par Mr. *Bayeux*, Avocat etc. Rouen et Paris. tom. I. 1783. — tom. II. 1784. — tom. III. 1785. — tom. IV. 1788. mai. 8. Interpres multa doctè compilavit; sed in explicanda religione rom. abutitur hypothésibus; atque mythologiae ortum quaerit modo in eluione mundi, modo in agriculturae inuentione, modo ab astronomia aut hominibus in deorum numerum receptis petit deriuatque initia: sequitur autem placita nunc de Pluche, nunc Dupuis, nunc Boulangeri, aut Court de Gebelin. Adiunxit disp. de exilio Ouidii, eiusque causam fuisse arbitratur, quod Ouidius Iuliae illicitam et flagitiosam cum fratre suo Agrippa Postumo consuetudinem, sibi cognitam, haud manifestauerit Augusto. v. schol. ad Iuuen. VI. 137. et ephem. litt. Gotting. a. 1790. plag. 135.

Ad

Ad pag. 387. lin. 7.

Ouid. de Tristibus libri V. et de Ponto libri IV. Argentor. ex sedib. Schurer. 1515. 4. — de Tristib. libri V. studio et labore recogniti per *Anton. Melam.* Cracouiae per Mathiam Scharfenberg. 1519. 4. — De Ponto libri III. ex postrema lac. Micylli recognitione, ex recensione noua *Gregorii Bersmanni*, cum eiusd. notationibus. Lipsiae 1589. 8. et pag. 590. acc. varietas lection. in libr. illis ex emendat. Georgii Fabricii, et a pag. 613 — fin. Ouidii dirae in Ibin ac fragm. Halieutic. cum notis margin. grammaticis et criticis.

Tristium libri V. interpretat. et notis illustrat *Dan. Crispinus*, in vsum Delphini, cum ind. voec. Cantabr. 1703. 1705. 8. — Londini 1719. 1750. 8. — editio sexta, ib. 1779. 8. — Trist. libri V. cum notis *Io. Minellii*: opera et studio *N. Bailey*. Lond. 1726. 1729. 8. — cum analysi et notis per *Osw. Dyke*. Londini 1727. 8. — Tristia, lat. et anglice, per *J. Stirling*. Lond. 1728. 1736. 1752. 8.

Des *P. Ouid. Naso* libri Tristium mit zweckmäßigen Anmerk. und einem doppelten Register etc. Lips. 1793. 8.

Libri *Tristium danice* per *C. Kalster*, Hafniae 1738. 8. — Epp. de Ponto, *danicis* versibus a *A. F. Wedel*. ibid. 1749. 8. —

Libri

Libri III. *Trist. anglice* versi a *Th. Churchyard*. Lond. 1580. 4. De hac aliisque versionibus anglicis v. *Brüggem.* p. 617 sqq. — De peculiaribus editt. carmin. in *Ibin* (Lipf. f. a. 4.) in *Sappho*, (ibid. 1497. 4. Mediol. Ant. Zarotus, 1486.) — *Sappho et in Ibin* cum comment. *Calderini* (Venetiis 1492. bis et 1494. fol.) etc. v. *Maittaire*, *Panzer.* et *Introd.* II. pag. 470. — *P. Ouid. Nas. Haluticon*: hoc est, de piscibus libell. multo quam antehac emendatior et scholiis (*Io. Perrini*, qui edidit fragment.) illustratus. Emendantur et *Plinii* aliquot loca. Acced. aquatiliū animantium enumeratio iuxta *Plinium*, emendata et explicata per *Conr. Gesnerum*, ordine alphabetico. Earundem nomina germanica, eod. ordine. *Tiguri*, apud *Gesneros* fratres. f. a. in 8.

Ad pag. 288. sect. 5. lin. 6.

In arte amandi et remediis amoris habet locos quosdam flagitiosos et lasciuos; et propter cognitionem animi humani interiorum, ordinem atque venustatem in rebus tractandis, propter venustatem, gratiam, subtilitatem et facilitatem orationis poeticae omne tulit punctum: in episodiiis fabularum poeticarum quam maxime splenduit post libros metamorphoseon ingenii vbertas atque vis animo varias formas concipiendi viuida et ad luxuriam vsque ferax. Praeter ea mores
Roma-

Romanorum, apud quos amores erga feruas, libertas, peregrinas atque *étraiçes*, nec turpes habebantur nec illiciti, sunt obseruandi. Illis cecinit poeta et honestas ciuium vxores ab omnibus rebus amatoriis nefandis. lib. III. 613 sq. arcuit. Quam caute prouideque in culpandis vetandisque libris quibusdam Ouidianis versari debeant magistri, suo ipsius exemplo docet *I. Nic. Funccius* de lectione auctor. classicorum, cap. IV. §. 9. p. 48 sqq.

Ad pag. 288. sect. 6. lin. 3.

Ouid. de vetula sine notis typographic. in 8. (v. *Fossi* catal. bibl. Magliab. II. col. 266.) — — *de vetula* libri III. — in fine: impressus et correctus — per Io. Koelhoff de Lübeck, Coloniae ciuem. an. 1479. fol. v. *Panzer* I. p. 284. cui edd. Colon. 1470. et Lubec. 1471. admodum suspectae esse videntur. — Auctoris incerti opusculum *de Vetula Ouidii*. 1702. sine loco, in *Monken*. catal. I. pag. 238. n. 2968.

Reinesius in Epp. ad Christi. Daumium — e museo Io. Andr. Bosii, lenae 1670. 4. epist. LXIX. pag. 204. suspicatur, nec nomen *Ouidii* esse fictum, nec titulum *de Vetula*; sed veram propriamque versificis istius, docti factis, sed astrologicis vanitatibus nimis quam addicti, adpellationem; quum et *Ouidii* vocabulum saeculo decimo vndecimoque Gal-
lis Anglisque familiare fuisset, et familia *de*
Vetu-

Vetulis inter Normannicas quaedam saeculo X. illustris. „Vnde vero, ait, ei appellatio, et au a loco *Vetulas*, *Betulas* dicto, dictu difficile est; probabile tamen ideo, quod denominatio a locis natalibus et a tenementis vltimatissima. Et fuerit *Ouidius de Vetula*, sic vt *Io. de Indagine*, *Conrad a Marburgo* etc. nominati.“ *Daunius* (pag. 205.) respondet, ab aliis (vt *Goldasto*, v. *Fabric. B. L. I.* pag. 465 sq.) auctorem de *Vetula* haberi *Leonem* Protonotarium sacri palatii Byzantici, sub *Vatichio* principe, illum *Leonem*, *Ouidii* nomen adfectantem, *Ouidii* versus tamquam suos laudare, et in praefatione indicasse, cur *de Vetula* inscripserit. *Daunio* *Reines.* adfuisse videtur in responsione (pag. 207.) dum, „*Ouidius de Vetula*, inquit, iam penitus adparet; nim. esse fuco; volebam hominem illustri apud Norm. familiae adferere; neque deerant idonea instrumenta; sed is hoc beneficio indignum se reddidit. — Rationem inscriptionis, quam tantopere cupiebam, qualemcunque reddidit praefator aequae ineptus, (nisi idem impostor est,) *Leo*; quem *Holkot*, (obiit vero hic a. 1349.) refert, narrasse, libellum e sepulcro *Ouidii* ab ipsis *Colchis* inde adlatum esse *Constantinopolin*. *λῆρος! λῆρος!* nec opus ultra tractare picem.“ In ep. 82. pag. 209. *Daunius de Brunello* et *Nigello* quaedam narrat. Haec paullo copiosius ex *Reinesii* epistolis, haud adeo

adeo frequentibus, excerptis haud incommodum videbatur. — Auctor edit. Wolfenbut. in Notitia citatae memorat in priorae praefat. uniuerso operi praefixa, editionem *Vetulae*, at lacunis oppletam, Francof. 1613. in altera autem inscript. *Opusc. auctoris incerti libri III. Ouidii falso sic dicti*, addit, *diuersorum exemplarium vetustorum* (msst.) *et recentium collatione renisi, lacunis, quibus Francofurtana editio scatsbat, exempti, et tabulis aeneis exornati. anno MDCLXI.* sub finem nec diserte nec plene agitur de auctore nomineque *Vetulae*, et argumento.

Florilegium quoddam Ouidianum est liber inscriptus. *Sylua sententiarum ex Ouidio, non librorum, sed rerum ac titulorum ordine seruato, delectorum.* In calce: *Liptzyck per Io. Thanner. 1515. 4.*

Orationes familiares et elegantissimae ex omnibus Pub. Ouidii libris formatae. Quin etiam versus quidam integri notatu digni eiusdem poetae, cum expositione vocabulorum magis difficilium per *Hermann. Torrentinum.* — Impressae Colon. per Martia. de Werdens. 4. f. 2.

Ad pag. 289. sect. 6.

Accurssi diatr. in Auson. Solin. et Ouidium. Romae 1524. fol. conf. *Mazzuchelli* scritt. d' Italia, vol. I. part. I. pag. 92 sq. — *Herr. Giofani. Obsl. in Ouidii Opera.* Antwerp.

werp. 1583. 8. — (*Io. Lud. Gottofridi*)
historica, natur. et moralis descriptio Meta-
morph. Ouidii. Francof. 1619. 8. c. figg.

M. Ioh. Weitzli collectanea in libros *P. Ouidii Nas.* Tristium et de Ponto, cum duplici indice. Erford. 1606. 8. Reuera sunt mera collectanea, haud paris quidem pretii multae tamen doctrinae, nec omnino inutilia, quum maxime Ouidianae formulae et sententiae comparantur cum graecis, et fontes, vnde hauserit Ouidius, quasi aperiuntur.

Similitudines Ouidianae. Sorae 1643. 12.

Boscleri et *Sabini* Ouidiana. Sedin 1699. 8. — *Georgii Sabini* fabularum Ouidii interpretatio. Witteberg. 1555. 8. — Fabularum *Ouidii* interpretatio ethica, physica et historica, tradita in acad. Regiomontana a *Georgio Sabino*, et in vnum collecta et edita studio et industria T. T. Acc. ex Natal. Comit. Mythologiis — tractatus. Cantabr. 1584. 8. — *Io. Henr. Boecleri* comm. in Ouidii Metam. Lips. 1699. 8. Alia scripta citantur in *Harwoodi* conspectu pag. 245. vers. Alteri.

Hippolytus Ouidianae Phaedrae respondens per *Io. Schepreuum*, somato-christianum. Oxon. ex officina Ios. Barnesii. 1585. 8. — *Pet. Olivier* diss. Lacrymae in luctu, cur suauiores ad Ouidii IV. Trist. eleg. III, inter eiusd. diss. acad. Cantabrig. 1674. 8.

Vita di Publio Ovidio Nasone (auct. Rosmini,) Ferraræ 1789. 8. II. tom. Alter tomus peculiarem quoque habet inscriptionem: *Esame de deffetti di pregi caratteristici di P. Ovidio Nasone.* Opus laudatur.

M. Pet. Fab. Aurivillii disp. cod. mstus *Metamorph. Ovidii* e bibl. acad. Vpsal. descriptus et collatus. Vpsal. 1790. 4. Consultit edd. Venet. 1492. fol. Lugd. 1504. 4. Venet. 1513 et 1518. fol. atque Aldin. 1516. ac Burmann. præbuitque multas varr. lectt. — *Friederici Aug. Wideburgi* specim. I. lection. variantium in *Heroidibus Ovidii* ex codice Helmstad. excerptarum, (erudita crisi interdum addita,) Helmstadii 1779. 4. — specimen II. f. disp. illo V. D. præside; auctore *Diter. Ioach. Theod. Cunze*, ib. 1783. 4. — De quatuor locis Heroid. (ep. I. 95. II. 121. 129. IV. 81.) acute differit *Ge. Frid. Steph. Stieber* in disput. me præside habita: Coniectanea et Opiniones in nonnulla P. Ovidii, Iul. Obsequentis et A. Persii loca. Erlangæ 1786. 4. — *Io. Lud. Voigt* disp. præside *M. I. Christ. Brieglebio*, Prof. etc. in Ovidii locum *Metamorphoseon* lib. II. 622. Coburgi 1774. 4. — *Io. Iac. Hottingeri* III. programm. siue schola philologica de Pythagora Ovidiano. Tiguri 1782 — 1787. — De perrara at inaequali nec integra versione et editione: *Ovidio de arte amandi in volgare*, sine vlla nota typogr. a. et l. 4. ante finem

finem saec. XV. typis excusa, critice docteq-
ue agitur in programm. acad. Altdorf. 1791.
4. et sex aliae versiones librorum de arte
amandi italicae saec. XV. e *Denisii* supplem.
repetuntur; Mediol. 1481. 4. 1494. 4.
Florent. 1488. 4. Bresciae MCCCC.C.LIX.
(sic vitiose,) 4. et duas sine l. et a. 4.

Physical Explanations of several of the
Fables in *Ovids* Metamorphoses very differ-
ent from other mythologick interpreters,
by *Robert, Hooke*, M. D. etc. — in eius
opp. postumis, a *Rich. Waller* publicatis.
Londin. 1705. 8. — *Edm. Burtoni* Obs.
de ingenio et scriptis Ouidii, in eius Ancient
Characters deduced from classical Remains.
1763. 8. — *Io. Iortin.* animaduers. criti-
cae in Ouidium, in Tracts philological, cri-
tical and miscellaneous. Lond. 1790. 8. vol.
II. pag. 290 — 296. conf. *Brüggemann* p.
629 sq. — *Seidenstückeri* lectionum variantium
in arte amatoria ex cod. Helmstad. excer-
ptarum. Helmstad. 1786. 4. — *Rud. G.
Rath* diss. praeside *Wolf.* super Ouid. Eleg.
III. vers. 75. 76. Halae 1785. 8.

Ad pag. 291. lin. 8.

Antiquissima *Consolat. ad Liviā*, sub no-
mine Ouidii, editio est in collectione plurium
poematum: *Ausonii* — epigrammatōv liber;
Præbae Centonas (sic) — excerptum e *Marc-*
nis carminib. — *Ouidii* consolatio ad Li-
viam;

viam; *Calpurnii* bucolicum carmen etc. per *Barthol. Girardinum*. Venet. 1472. fol. conf. Catal. Ducis de la *Valliere* II. pag. 111 — 113. *Panzer* III. pag. 93. sq. aliosque ab eo citatos:

Ad pag. 292. lin. penult.

Wernsdorf in tomi V. parte II. poet. latin. min. pag. 703. nr. VI. adnotat, inter *poemata vetera*, adiuncta *Dartis Phrygii* de B. Troiano libris VI. — esse quoque edita *Gratii* et *Nemesiani* *Cynegetica*, et *Calpurnii* bucolica per *Alexandrum Trognasium*. Antwerp. ap. Ioach. Trognasium, 1608. 8. iterumque Duaci 1632. 8.

Textus *Gratii Falisci latinus* adiectus est versioni anglicae: *The Poem of Hunting*, written by *Grat. Faliscus*; translated into English Verse, with Notes. By *Christoph Wase*, Londini 1654. 12. — *Cynegeticon* est etiam in *Poetis latinis minoribus*, ex edit. *Petri Burmanni* fideliter expressis. Glasguae 1752. 8. p. 1. sqq.

Ad pag. 293. §. 10. sect. 4. lin. 8.

Add. supra in his supplem. notata ad *Virgil.* de *Aetna* l. ad pag. 254. *Notitiae*.

Ad pag. 294. lin. penult.

Mimi Publani cum *Erasmi scholiis* auctis recogniti: cum *Catone* impress. per *Petrum*

trum Treueris in suburbio Londoniensi vulgariter (southwarke) nuncupato 1514 — *Publii Syri Mimi*, seu Dicta, siue sententiae selectae, cum scholiis Erasmi Roterod. Londini 1592. 8. v. *Brüggemann View* etc. pag. 533, qui etiam fusius describit seqq. libros et verss. — Proverbia s. adagia — in his *Mimi Publani*, versi a *Richardo Tauerner*, Londini per Ricard Bances 1539. 8. — Flores aliquot sententiarum ex variis collecti scriptoribus. The Flowers of sencies gathered out of sundry wryters by *Erasmus* in Latine and Englished by *Rich. Tauerner*. Huic libello non male conuenient *Mimi illi Publani* nuper ab eodem *Richardo* versi. Londini ex aedib. Rich. Tauerner, typ. Rich. Baukes. 1540. 8. — ib. ex aedibus Wilhelmi Middleton. 1547. 8. — ibid. ex aedib. Wilh. Copland. 1550. 12. — Inter Comicor. sentent. *H. Stephani*. 1563. 24. — inter poemat. vett. Lugduni 1596. 12. — *Mimi Publani* siue Senecae prouerbia anglo-latina, a *Car. Hoolo*, cum Catonis distichis de moribus. Londini 1659. 1670. 1704. 8. et 1749. 12. — Secundum *Io. Dan. Schreber*, in vita Ge. Fabricii pag. 219. seqq. *Syri mimi* cum expositionibus Erasmi Roterod. et *Ge. Fabricii* Lipsiae 1560. 8. prodierunt; item subiecti sunt antea, *Elegantiss e Plauto et Terentio* a *Fabricio* collectis Lipsiae 1550 et saepius (v. Schreber

libro cit. pag. 177 (qq.) et *scholae Fabricianae* puerilis libr. XIV. ap. Oporin. 1564. 8. v. *Schreber* l. c. pag. 171. 174. et 221,

Ad pag. 296. lin. 3.

P. Syri Mimi. Patav. ap. Comin. 1740. 8. — Cum *Phaedro* ed. *Hoadly*. Londini 1703. 1704. 1712. 8. — c. *Phaedro* ed. Alex. Cuninghamsi Edinb. 1751. 1757. 8. — c. *Phaedro*. Paris. ex typogr. regia 1729. 16. — Paris. ap. Coustelier. 1742. 12. — *ibid.* 1748. 12. — Inter opp. et fragm. vett. poetar. lat. a *Mich. Maittaire* edita. Lond. 1713. fol. vol. II. p. 1520. atque in collect. Pifaurensi. — *P. Syri mimi* seu sententiae. Londini 1767. 8.

Poetae sententiosi latini: Publius Syrus, C. D. Laberius; L. A. Seneca, Dionysius Cato: nec non ex Aufonio dicta sapientum septem Graecorum. Instruente *Jac. Elphinstonio*, Britanno: qui vates hos concinnos, ciuitate donatos, eruditis, aequae ac erudiendis obtulit. (cum versione et peculiari quoque inscriptione anglica.) Lond. 1794. 12. v. *Brüggem.* pag. 535.

Ad pag. 297. lin. antepen.

De *Cn. Mattio*, aut *Matio**) qui *mimiambos* scripsit, et quorum fragmenta collegit

*) *Simplici* scribitur nomen illius apud *Ciceronem* et *Sueton* in *Iul. Caesare*, c. 52. ex codd.

git *Zieglerus*, in praesenti Theologus Rostochiensis in libello laudato, sect. III. pag. 65 sqq. pauca addam. Ille *Mattius* etiam *Iliada* Homeri transtulit, et vixit tempore *Caio Caesaris*, cui propter insignem eruditionis atque ingenii praestantiam erat amicissimus. Diuersus iudicatur a *Caio Mattio*, siue *Matio*, Ciceronis familiari: (v. epistol. Ciceronis ad *Matium*, et huius ad illum, libr. XI. ep. 27 et 28. atque *Ernesti* clau. Ciceron. in indice historico, voc. *C. Matius*;) et diuersus a *C. Matio*, Augusti amico, atque (vt *Burmann.* ad *Quint.* I. O. III. cap. 1. pag. 217. suspicatur,) filio modo memorati *C. Matii*, Caesaris quoque amici, quem tamen *Scaliger* in *Coniect.* ad *Varron.* de *L. L.* pag. 149. aut in *exempl.* *Bipont.* pag. 236. notar. eundem censet, qui *mimiambos* scripsit et *Iliada* vertit. Add. *G. I. Voss.* *Poetic. institution.* lib. II. cap. 33. pag. 163. item *Spalding* ad *Quint.* I. O. III. 1. pag. 433. et *Introd.* II. pag. 225 sq.

Ad pag. 298. sect. 4. lin. 8.

De edit. *Bononiensi*, quae olim princeps habebatur, plura tradunt *Andiffred.* in *specim. edit.* ital. saec. XV. pag. 28 sq. (vbi

Hh 4

Fa-

codd. *Turnebi* et *Vaticano.* v. ad *Suet. loc. Torrent.* qui de *Caio Matio* et, hoc antiquiore, *Cn. Matio*, *mimiamborum* auctore, docte copioseque differit.

Fabricii et Orlandi errores castigat,) *Fossus* in cat. bibl. Magliab. II. pag. 143. *Goetz* in Mem. bibl. Dresd. III. p. 129. et *Panzer* IV. p. 244. At enim in ed. Bonon. cui nulli adiuncti sunt commentarii, nondum comparet *Laurentii Bonincontrii* commentum, uti a *Fabricio* B. L. I. pag. 502. deceptus, in Introd. II. pag. 435. scripseram.

Neque *Romanam Manilii* editionem: *Laurentii Bonincontrii Miniatusis* in *C. Manilium commentum*, cum ipsius *Manilii* textu, 1484. fol. esse repetitionem editionis Bononiensis; neque illam roman. dici posse parum integram et adcuratam, contra *Fabricium* l. c. et *Lairium* docet *Audiffred.* in Catal. roman. edd. saec. XV. pag. 260 sq. Atq. *Fabricium* errasse, etiam odoratus est aliosque adpellavit testes *Saxius* in Onom. II. pag. 457 sq. ubi de *Laurentio Bonincontrio* circ. a. 1460. claro, agit, aliaque de illo a *Fabricio* perperam narrata culpat. Contra ipse *Bonincontrius* in primo suo commento seu p. 3. „ego, inquit, quinterniones (*Cassinenfis* exemplaris) transferpsi vna cum *Gallina Siculo*, in quibus etiam quosdam versus pluribus locis inueni, quos in exemplaribus *Poggii* (qui *Manilii* codicem primo inuenit,) aut impressorum deesse cognoui, de quibus et aliis suo loco dicemus.“ adde *Maittaire* A. T. IV. pag. 336. ubi in longa nota multorum errores de ed. Bonon. de commentar. *Bonincontrii*,

trii, et ed. quadam *Florentina*, (at falsa, et cum Romana temere confusa, quamquam Maittario ipso nutante,) exponuntur.

Editio per Zarotum 1489. excusa est *Mediolani*. conf. Introd. II. p. 435 sq. et *Panzer* II. pag. 58. (qui edit. a. 1498. a Maittario I. p. 360. nominatam, habet spuriam,) et IV. pag. 358. — Delenda igitur essent in Notitia, verba *rep. 1499*; nam huius anni nota Maittaire l. c. signavit editionem, et in not. c. recudi fecit particulam dedicationis Dulcinianae, scriptae *Mediolani octavo Cal. Nov. MCCCCLXXXVIII.* (1499.) Fatendum tamen est, a me neque in parte IV. (quae est renouata et emendata partis I. edit.) inter libros a. 1499. excusos, neque in indice, (nisi aberrarint oculi,) illius anni mentionem esse repertam. Forsan post-haec ipse cognouerat Maittaire errorem in nota numeri X. multiplicata.

De edit. Aldina 1499. v. *Scheibellii* astronomische Bibliographie sect. I. pag. 44 sqq. *Panzerum* III. pag. 461 sq. et quos ille alios citat, atque *Kabr.* B. Gr. IV. p. 99.

Duas edd. f. l. et a. excitat *Panzer* IV. pag. 157 et 158.

Ad pag. 299. lin. 4.

De edit. *Neapolitana* v. quoque saggio storico-critico sulla Tipografia del Regno

di Napoli di Lorenzo Giustiniani. Neapoli
1793. m. 4.

Manil. ap. Mazochium, Romae 1510. 4.
v. Pinelli cat. II. pag. 347. et *Scheibel* l. c.
pag. 68. Idem *Scheibel* V. cl. in Einleitung
in die mathemat. Bücherkenntnis, part. XVI.
pag. 156. ac part. XVII. pag. 239. et 246.
agit de edd. Scaliger. 1590. et 1600.

Ad pag. 299. lin. 22.

Manil. ex ed. Bentleii. Basileae 1740.
8. —

Ad pag. 300. lin. ult.

Pingre praemisit historiam carminis edd.
commentatorum, et subsidiarum, quibus ute-
batur, litterariam.

In linguam *anglicam* transtulerunt metri-
ce *Ed. Sherburne*, cum adnotatt. et adpen-
dice astronom. Lond. 1675. fol. ac T. C.
(*Thomas Creech*,) cum notis. ib. 1697. 8.
v. *Brüggemann View* etc. pag. 638 sq.

Ad pag. 301. sect. 6. lin. 4..

Schwarzii comm. recusa est in *Waldau*
Thesauro bio — et bibliograph. p. 102 sqq.

Ibid lin. 7. leg. *antecesserit*. — lin. deni-
que 9. add. conf. *Gotefr. Richteri* specimen
obss. criticar. pag. 38 sqq. vbi Bentleii ad
eum epistola de cod. Lips. et aliis rebus cri-
ticis ad Manilium pertinentibus est memo-
rabilis. — *M. Dan. Huber* tentamen obser-
vatio-

vationum in M. Manilii astronomicon (lib. I. et II.). Basileae 1789. 4. — *Iortini* obss criticae in Manil. in eius Tracts philologici etc. vol. II. p. 272. sqq.

Ad pag. 302. sect. 4. lin. ult.

In bibl. publ. *Bernensi* est cod. membran. faec. X. *Claudii Caesaris* (sic) *Arati phaenomena*, qui multis numeris differt ab ed. Grotiana a. 1600. quem curatius descripsit *I. R. Sinner* in catal. codd. msst. bibl. Bernens. (Bernae 1760. 8.) pag. 278 sqq. et fragmentum (forsan recentioris et christiani poetae) ineditum ex eo publicavit.

Ad pag. 303. sect. 5. lin. 9.

Histoire de César (Germanicus) par L. D. B. (*Louis de Beaufort.*) Lugd. B. 1741, 8. — *Caesar Germanicus*. Ein historisches Gemälde. Nach griechischen und römischen Schriftstellern bearbeitet. Stendal 1796. 8. Quae a vett. auctoribus de Germanico memoriae prodita sunt, ea diligenter quidem collegit doctus anonymus, sed minus pulcre eleganterque exposuit.

Ad pag. 303. lin. ult.

In Introd. II. pag. 349 sqq.

Ad pag. 304. lin. 2.

Macri liber de naturis, qualitatibus et virtutibus octoginta octo herbarum. — In
fine

sine Neapoli impress. per Arnoldum de Bruxella. 1475. fol. — *Macer* de vñibus herbarum, versu heroico. — Anton. Zarotus Parmens. impressit Mediolani. 1482. 4. — de virtutibus herbarum, cum Io. Atrociani commentariis: acced. *Arabi Galli* hortulus. Basil. ap. I. Fabrum Emmeum 1527. 8.

Aemilius Macer de herbarum virtutibus cum veris figg. herbarum etc. Per *Simon de Lowicz*, artium et medicinae doctorem Craecou. ex offic. Vngleriana. 8. sine nota anni.

Ad pag. 304. lin. antep.

Aem. Macri fragmenta, in Michael. Maittaire Opp. et fragm. vett. poet. lat. vol. II. pag. 1528.

Macers Herbal practysyd by Doctor *Lynacro*. Translated out of latin into Englyshe etc. Impr. per Robert Wyer etc. sine not. a. 12. v. *Brüggemann* pag. 579.

Ad pag. 305. lin. 2.

Titium Septimium fuisse Horatio amicissimum, patet ex oda VII. libri II. et ex epistola IX. libri I. qua eum Claudio Nerone commendat. Locus ad illius laudem insignis est apud *Horat.* epist. I. 3, 9 sqq. vbi vetus interpres Horatii a Cruquio editus: *Titius Septimius carmina et tragoedias scripsit; sed libri eius nulli exstant. Huius autem insignis monumentum est infra Ariciam.* —

De

De *T. Valgio*, poeta, Horatii ac Tibulli familiari, et num diuersus sit a *C. Valgio Rufo*, grammatico, et rhetore, tempore Augusti, cui librum *de herbis* inscripsit (Plin. H. N. 25, 2.) v. *Spalding* ad Quintiliani I. O. III. 1, 18. pag. 432.

Ibid lin. 5. de *Vario*.

Gerh. Nic. Heerkens, Groninganus, edit *Icones* (virorum illustrium quinque, tot carmina,) rec. Paris. 1788. m. 8. In praefatione agit de Tragoedia quadam in cod. saec. XIII. in coenobio quodam Germaniae detecto, quam Augusteo aevo dignam et a *Vario*, de quo pag. 70 sqq. praefat. copiose differit, confectam iudicat. Codex caret titulo; in fine autem scriptum fuisse ait: *Tragoedia Tereus explicita, quae sexta decima est: ex qua dedit excerpta cum integro prologo, Diomedes* inscripto: et specimina reddidit censor in nouis ephem. Lipsiens. a. 1789. nr. 32. *Heerkens* quoque antiquitatis amore et opinionis errore deceptus putabat, Virgilium atque Ouidium loca illius tragoediae fuisse imitatos. Sed id esse falsum, et auctorem multo recentiorem, sagaciter odoratus est et ostendit *Dau. Christian Grimm*, scholae Annaemontanae Rector in prolusione: *Tragoedia vetus latina TEREUS deperditarum XV. soror* cuius nuper apertae historiam et prologum tradit — *Grimm*. Annaberg.

1790.

1790. 4. Censor autem in ephem. litter. Gotting. a. 1791. m. Ian. p. 10. suspicatur, carmen illud ævo Senecæ forsan esse serius. Enimvero cel. *Morellius*, omnibus tenebris dispulsis, acutius vidit et, verum auctorem esse *Gregorium Corrarium* saec. XV., clare patefecit in epistola quadam, Venet. 1792. euulgata, quam, quia brevis est ac paucis forsan cognitam, et tamen omnis historia docte explicatur, hic typis renouandam curavi.

V. C. Io. Baptistae Caspari de Ansse Villoisonio Iacobus Morellius S. P. D. Rogas, Vir Clarissime, quae mea sententia sit de auctore Tragoediae *Tereus* inscriptae, quam ab Augusti aetate profectam nonnemo putabat, immo vero contendebat. Scilicet cum Gerardus Nicolaus Heerkens Groningensis ex bibliotheca Coenobii cuiusdam Germaniae, ut inquit, vetus eius exemplar sine auctoris nomine, solo *Terei* titulo adiecto, accepisset; sibi ac litteris magnopere gratulatus, veluti *Varii*, celeberrimi illius tragoediarum scriptoris, foetum in medium attulit, ac in praefatione ad Icones suas, Ultraiecti anno 1787. impressas, et anno proximo, Parisiensi editione facta, denuo in lucem prolatas, magna ex parte vulgavit. Est ei fides, ut video, non usquequaque adhibita; prodiit siquidem Annabergae anno 1790. libellus, qui ad manus mihi est, hoc titulo: *Tragoedia Vetus Latina Tereus, desperatarum XV. soror,*

ror, cuius nuper repertas historiam et prologum tradit David Christianus Grimm. Vario Tragoediam se abudicare, Christiano autem cuidam auctori eam tribuere, satis indicat Grimmius: cuinam adiudicet, nescit. Tu ab Italo quoque post tenatas litteras prodiisse auspicas. Ac recte id quidem; auctor namque eius est *Gregorius Corrarius*, Venetus Protonotarius Apostolicus, qui saeculo XV. floruit, ex allatis praesertim a Fratre Ioanne Augustinio in primo de Scriptoribus Venetis volumine, tibi, rerum Venetarum studiosissimo, perquam cognitus. Typis Academiae Venetae, quam *Famae* appellabant, est ea primum impressa anno 1558, hoc titulo *Progne Tragoedia nunc primum edita*, Ioanne Riccio curante; cuius in epistola nuncupatoria Francisco Vargaë Hispaniarum Regis a Consilio et eiusdem apud Pontificem Maximum Oratori haec verba sunt: *Mei vero summi in te studii index tibi erit Progne Tragoedia: quam, ut ipse facile sublimitas indicabit, vel antiquam, vel antiquis, quae maxime laudantur, certe parem, quae multos annos in mea latuerat bibliotheca, nunc in tuo nomine apparere volui.* Sine auctoris nomine tum quidem prodiit, quemadmodum et in editione altera Romae anno 1638. Corrarium tamen eius auctorem certo tenemus. *Scripti Prognem Tragoediam anno aetatis meae decimo octavo;*
quam

quam postquam edidi, nihil non speravit de me *Victorinus* (Feltrensis eius praeceptor): *cadebant legenti ubertim lacrymae*. Ipsiusmet *Corrarii* verba haec sunt in epistola ad *Caeciliam Gonzagiam* a *Martenne* edita (*T. III. Collect. Vet. Monum.* p. 840.). *Aeneae Silvii Piccolominei*, seu *Pii Papae II.* luculentum testimonium accedit in opusculo de liberorum educatione (*Oper. eius* p. 984. ed. *Basil.* 1551.): *Tragoediae quoque perutiles sunt; sed Latinum hodie, praeter Senecam, qui fuit magni Senecae nepos, nullum habemus, nisi Gregorium Corrario Venetum, qui Terentii fabulam, quae apud Ovidium habetur, in tragoediam vertit.* *Bartholomaeus* quoque *Fontius* in *Dictionario* manuscripto, apud *Mehusium* in praefatione ad *Ambrosii Camaldulensis Epistolae*. (p. xxiii.) versum e *Gregorii Corrarii Progne* sumtum affert; quem in hac ipsa *Tragoedia* reperire est. At enim unum, quod praecipuum est, argumentum adiacere praestat, sumtum ex codice apud me asservato, (nostri enim bibliothecam quoque meam domesticam codicibus manuscriptis, iisque selectis, instructam esse,) in quo *Corrarii Opuscula* autographa, et secundis ab eo curis expolita sunt. Primum in eo locum *Tragoedia* obtinet, et ipsa ab auctore, postquam in lucem primum dederat, recensita; atque adeo ab impresso textu, qui primam scriptionem refert, aliter saepe habet;

bet; immo vero est versibus integris tribus deminuta: quorum ad locum in ora codicis scripsit Corrarius: *Hinc, postquam edidi, duos versus amovi certa ratione: rogo, ut ex aliis exemplaribus amoveantur. Hinc, postquam edidi, versum amovi.* Iam vero de auctore, iuxta ac de editione satis superque constat. Valeat itaque Heerkenusius cum Varro suo. Ceterum magna manet Corraria laus ex hac ipsa Tragoedia; maior autem ex Satyris sex Latino carmine scriptis, nunquam vero editis, quas prae Tragoedia se probasse, Bembus Cardinalis, Angelo Gabrieli scribens, testatum reliquit (*Lett. Vol. II. Lib. II, p. 29.*) Haec ad te, Villouisoni dulcissime, iucundos eos de litteris sermones, quos in bibliotheca Marciana quotidie confetre confueveramus, in memotiam quodammodo revocans, post diturnum silentium, scribebam. Venetiis X. Cal. Octob. MDCCLXXXII. raptim. Haecenus cel. *Morellius.*

I. Christi. Wernsdorf tom. III. Poetar. lat. minor. doctam praefixit, dissertationem *de Poetis latinis satyricis, elegiacis, lyricis, cum veteribus, quorum scripta interierunt, tum recentioribus, qui medio barbaroque aeuo scripserunt.* E veteribus igitur, qui ad hoc, de quo hucusque egimus, aeuum pertinent, adhuc nominandi sunt: de quorum nonnullis paullo fusius disputat Wernsdorf.

Pag. XV. *Julius Florus*, satyrarum scriptor, cuius (ut ait Porphyrio scholiastes ad Hor. Ep. I. 3.) sunt elatae ex *Ennio*, *Lucilio*, *Varrone*. Vixit aetate Horatii, cuius epist. III. libri I. et secunda libri II. sunt ad eum scriptae. — Alius *Florus*, poeta, sub Hadriano vixit v. *Wernsdorf* eod. tom. pag. 450 sqq. qui pag. 483 sqq. *Flori de qualitate vitae excerpta* s. fragmenta recudi fecit et explicuit. —

Pag. XIX. Iq. C. *Rabirius*, a Nasone, de Ponto III. 16, 5. inter aevi sui poetas relatus, poeta epicus, (*Vellei. Patere.* II. c. 36.) etiam, ut *Wernsdorf*. suspicatur, satyrographus. —

Pag. XXX. *Rufus*, lyricus, quem laudat *Ovid.* ex Ponto IV. 16, 28. —

Pag. XXXI. *Flav. Alphius Auitus*, lyricus, cuius fragm. ex P. Burmanni Anthol. lat. lib. II. ep. 267. pag. 452. vol. I. repetit et alia de eo prodit *Wernsdorf*. conf. quoque *Voss.* de poet. latinis pag. 38 sq. et *Burman.* ad l. cit. Anthol. —

Pag. XXXIII. *Tiberium Caesarem* fecisse graeca poemata et latinum carmen composuisse lyricum, inscriptum *Conquestio de L. Caesaris morte*, tradit *Suston.* in eius vita cap. 70. ubi v. interpret. Conf. quoque *Sigism. Iusti Ehrhardti* commentat. de Claudii Tiberii Neronis in litterarum studia meritis etc. Coburgi 1753. 8. in primis pag. 42 sqq.

Pag.

Pag. 307. lin. antep.

Leg. mirum quantum.

Ad pag. 310. lin. 6.

Princeps editio *Poetici astronomici* est *Ferrariensis* per *Augustinum Carnerium*, in 4. quam *Laire* in indice librorum ab inventa typographia II. pag. 263 sq. ait, se Venetiis apud *Schwaier* tractasse, et in fine illius in ultima linea legi scribit: *Hoc Augustini nobile vincit opus: M. CCCC. LXXIII. (1474.) Pinellus* vero in versione *Harwoodiani* conspectus italica pag. 203. vbi eiusdem editionis inserit mentionem, notam a. 1475. ponit, quam etiam cl. *Panzer* I. pag. 395. priore loco refert. In catalogo tamen di *Libreria* (*Schweyeri*, patria *Noribergensis*, deinde negotiatoris Veneti et hominis docti,) posta in *Venezia*, nell' anno 1794. non memoratur.

Ex ed. 1485. *Lenz* in *Allgem. litterar. Anzeig.* a. 1794. nr. 134. pag. 1379. quasdam dedit varr. lectiones.

Ad pag. 310. lin. 17.

Per *Thom. de Blavis* ed. Venetam iam a. 1485. 4. prodiisse, patet ex *Pinelli* cat. III. pag. 45. — De edit. a. 1488. conf. quoque *Wernsdorf* *Poetar. lat. min. tom. V. part. II. pag. 697 sq.* — Venet. edita anno 1489. ex *Rossii* catal. excitat *Panzer* III.

pag. 278. cui vero. ib. pag. 421. et pag. 462. edd. Venetae Ald. 1497. atque a. 1499. suspectae esse videntur.

Ad pag. 310. lin. antep.

Ed. Ven. 1512. 4. exstat quoque in catal. Schwarz. II. pag. 291. — Ibid. p. 269. *Higini* (sic) poetic. astronom. Papiae 1513. 4. — Parrhisii ap. J. Lambert. 1514. 4. cum figg.

Ad pag. 311. lin. 2.

In biblioth. Christii I. pag. 394. ita designatur editio: *C. Iulii Higini poet. astron.* Coloniae opera et impensis Io. Soteris. 1534. fol. cum figg. at ed. a. 1535. *Münker* in praefat. ad Hyginum citat laudatque, qui historiam editt. criticam concinnavit. — In catal. *Schwarziano*, tom. I. pag. 107. nr. 1779. occurrunt *Hygini* fabb. cum *Palaeophato*, *Fulgentio*, *Arato* et *Protlo*. Tübing. 1535. fol. — Ab *Hambergero* in *zuvörl. Nachr.* I. pag. 563. citatur: *Hygini* poeticon astronomicum, ad veterum exemplarium eorumque mssorum fidem diligentissime recognitum, et ab innumeris, quibus scatebat, vitis repurgatum. Salongiacti. opera et impensa Io. Soteris. 1539. fol.

Ad pag. 311. lin. 10.

Exemplari ed. a. 1549. quod est in bibl. Leidensi, ab Hugone Grotio plura sunt adscri.

scripta. — Exemplari autem edit. *Mytholog. lat. antiq.* in quibus *Hyginus, Fulgentius Planciades, Iulius Firmicus Maternus, Albri- cus*; e rec. *Hier. Commelini*; ex bibliopol. Commeliniano, 1599. 8. varia sunt adnotata manu Vossiorum. v. *Catal. illius bibl. pag. 166.* — *Hygini fabb. etc.* ex ed. Micylli. Basil, 1570 fol. — ex eiusd. edit. cum emendationibus. Lugduni 1608. 8.

Ad pag. 311. lin. antep.

Add. II. tom. in tomo priore sunt *Hygini fabulae et poeticon astronomicon*,

Ad pag. 313. lin. 1.

Ita legendum est: *vide (Io. Gottfr. Weleri) Altes aus allen Theilen der Geschichte, oder alte Vrkunden — und Nachrichten vom alten Büchern*, tom. II. part. VIII. Chemnit. 1764. §. — Repetita est illa particula in *Lipf. nouis act. erudit. a. 1769. m. Iun. p. 284 — 286.*

Ad pag. 314. sect. 4. lin. 8.

Leg. *Cof. prognerum Tiberii etc.* — De illa autem rara et principe Velleii edit. v. *Baumgart. Nachrichten von merkwürd. Büchern*, tom. III. pag. 419 sqq. *Strauss. opera rariora bibl. Rebdorf. etc. pag. 221 sq. Burmanni ac Ruhnkens praefatt, etc.*

Ad pag. 315. lin. 6.

Add. in fol. et conf. *Clement Biblioth. historiq.* I. pag. 434 sq.

Ad pag. 316. lin. 9.

Notam a. 1668 reperi in catal. *Munken.* I. pag. 168. et in catal. *Com. de Re-wizky* pag. 65. — *Vell.* cum Tacito cum commentar. Paris. P. Chevalier, 1608. fol. — *Vell.* ex rec. *Valentini Acidalii.* Patau. P. Meiettus 1590. 8. — eiusd. *Acidalii Velleianar.* lectionum liber, ibid. 1591. 8. — *Vell.* cum scholiis et notis Manutii, I. Lipsii, et Jac. Schegkii. Lugd, le Preux. 1593. 8. — *Velleius* est quoque in collectione, quam habeo, plurium historicorum ita inscripta:

Historias romanas epitomas | Lucii | Iulii Flori; C. *Vell. Patreculi*; Sext. Aur. Victoris, Sexti Rufi Festi, Messalae Coruini, Eutropii, Pauli Diaconi, M. Aur. Cassiodori, Iornandis et Iulii Exuperantis. Acc. tractatus de mensuris et ponderibus. Amstelod. ap. Io. Iansson. 1630. rec. ib. 1647. in minima forma. — Lugd. Bat. 1649. 12. — *Velleius Patrec.* ap. Elzeu. Lugd. Bat. 1639. 12. — ed. N. *Tauernieri.* Paris. 1658. 8.

Ad pag. 317. lin. 4.

Leg. Sheldoniano. — Alteri Hudsonianae editioni a. 1711. accessit annotationum partim suarum ipsius, partim ex pluribus excerpta.

scriptarum libellus. Velleii autem verbis subiectae sunt discrepantes priorum edit. lectio- nes et interpretum emendationes atque con- iecturae.

Editio *Roberti Riguezii* in usum Delphi- ni. Paris. 1675. 4. valde improbata a Bur- manno I. in praefat., est Londini 1730. 8. recusa. — *Velleii Pat.* quae supersunt, (cum varr. lectionibus et indice copioso, cura *Mich. Maittaire,*) Londini ex off. Jac. Ton- sen et Io. Watts. 1713, 1718, 1725, 1744. 12. — *Vell.* — Edinburgi. 1721. 8.

Ad pag. 318. lin. 23.

In linguam *germanicam* transtulit *Fri- der. Jacobs*, Lips. 1793. 8. Is saepe am- plexus est Ruhinkenii coniecturas, suasque criticas protulit suspiciones et in versionem suam recepit. In praefat. defendit Velleium Paterculum. De hac versione sobrie iudicat eamque cum alia anonymi versione, Roten- burg. ad Fuld. 1781. 8. comparat cl. *Degen* in Versuch einer vollst. Litterat. der deut- schen Uebersetz. der Römer, sect. II. p. 537. sqq. — *Anglice* verterunt Velleium *Robert le Grys*, Lond. 1632. 8. — *Thom. Newton*, ibid. 1721. 1724. 12. et *Paterfon*, Edinb. 1722. 8.

Ad pag. 319. sect. 6.

Io. Frid. Christius in Noctium academ. specimine I. pag. 30 — 46. (Halae Mag- deb.

deb. 1739. 8.) post Burm. curas quaedam Velleii Pat. loca illustravit et castigavit, atque de Velleii iudicavit ingenio, Burmanni notas quoque aliquoties examinavit *Thom. Wopkensius* in Lectionibus Tullianis; postea saepius in aduersariis criticis in Velleium in *Miscell. obss. in auct. vol. VIII. tom. I.* quibus *Burmannus* opposuit animaduers. *ibid. tom. III. p. 353.* ab illis vero vindicavit aduersaria sua critica *Wopkens. ib. vol. IX. tom. II. p. 237.* Praeterea *Christ. Aug. Heumann* scripsit considerationes quarundam Burmanni notarum ad Velleium in actis erud. *Lips. a. 1721. pag. 116.* — *G. Warburton* in *C. Velleii* historias emendationes, in *Biblioth. britan. Hagae Com. 1736. 8. tom. VII. pag. 256 sqq.* — *Edm. Burton* observatt. in *Vell. Paterc.* in eius *ancient Characters deduced from classical Remains. 1763. 8.* — *Christi, Crusius* in *Probabilibus criticis, (Lips. 1753. m. 8.) cap. XIV. pag. 115 sqq.* plura *Vell. Paterc.* loca tentavit atque explicuit. Ego in *Opusc. varii argum. pag. 192 sqq.* de tribus locis meam qualemcunque dixi sententiam. — *Cel. Herelius* plura loca acute emendavit illustravitque in: *Kritische Beobachtungen über die römische Geschichte des Caius Velleius Paterc. von I. F. Herel. Erford. 1791. 4.* Per occasionem emendantur pag. 15 sq. *Propert. IV, el. 11.* et pag. 19 sq. *Tibull. I. 3. 63 et 64.* —
Den.

Dan. Guil. Molteri disp. de Velleio Patero. Altdorf. 1685. 4. — *Adami Rechenbergii* diff. de Livio Druso, trib. pleb. ex Velleii II. 13, 14. inter eius dissert. histor. polit. Lips. 1693. 8. pag. 246 sqq. Alia scripta Velleium illustrantia suppeditabit Catal. Bünau. I. pag. 329. et tomi I. vol. II. p. 1670 sqq.

Ad pag. 319. sect. 3. lin. 4.

Scrib. *superfunt ne hi quidem integri, sed corrupti passim mutilique. Ex iisdem decem libris excerpta s. fragmenta restant. Exstat quoque Susforiarum liber, isque (ut credibile est,) primus tantum, nec hic integer.* v. Ernest. Fabric. B. L. II. pag. 88 sq.

Pag. 320. lin. 2. post, Fabrum, pone comma.

Ad pag. 322. lin. 1.

Corrige: *de ira libros tres.*

Ad pag. 322. lin. 10.

Partem libri *de otio cel. Ruhkopf* cum Mureto et Lipsio in sua editione seiunxit a libro de vita, quocum in codd. et vet. editt. vna serie connexum est; et propter argumenti similitudinem, quae ipsi videbatur, post librum de constantia sap. pag. 417 sqq. collocavit; sed partem esse libri de vita beata, (atque forsitan erat caput totius libri, Senecae ipsiusque vitae apologia, inque inquisitionem,

quid sit vita beata, introductio,) erudite defendit M. *Christ. Ferd. Schulze* in disp. Prolegomena ad Senecae librum de vita beata. Lipsiae 1797. 4. conf. *len. Allg. Litt. Zeit. m. Jun. 1797. nr. 179. pag. 615.* — *In seq. lin. leg. libr. VII, et sin. antep. leg. ἀπολογικῶς.*

Ad pag. 323. secti. 3.

Plures editiones, praecipue singulorum opusculorum, et plures versiones alio loco et tempore indicabo.

In editione principe *Neapolitana* anni M. D. L. XXIIII. (h. e. 1475.) in calce prioris vol. in pagina ultimi folii auersa index opusculorum, quae continentur, sequens exhibetur. „In hoc volumine continentur infra scripti libri Senecae. Primum. Liber vnus de moribus. Liber vnus de formula honeste (sic) vitae vel de III virtutibus car. Liber vnus ad Gallionem de remediis fortuitorum. Libri decem declamationum *). Libri duo de clementia ad Neronem. Libri septem de beneficiis ad Eburnium liberalem. Libri tres de ira ad Nouatum. Liber vnus de mundi gubernatione, diuina prouidentia et quare

*) Hi decem libri declamatt. sunt Excerpta ex controuersiarum libris decem. Sed, vti per totam editionem, dignam, quae conferatur, saepe differunt lectiones ab iis, quae sunt in edit. Lipsii ac Gronouii.

quare musta boni (sic) viris accidant. Liber vnus de vita beata ad gallionem *). Liber vnus de consolatione ad martiam. Liber vnus de consolatione ad albinam matrem suam. Liber vnus de tranquillitate vitae ad serenum. Liber vnus quomodo insipientem non cadit iniuria. Liber vnus de breuitate vitae ad paulinum, cui continuatur liber vnus de consolatione fratris ad pollibium (sic) sine inscriptione et interuallo ex incuria famuli componentis qui incipit Nostra comparēs firma sunt. Prouerbia Senecae. Ultimo eiusdem Epistole ad Lucillum **) centum viginti quinque. His vero praemittuntur spuriae Senecae et Paulli epistolae amoebaeae. — In catalog. Barberin. II. pag. 374. citatur editio Opp. Senecae cum epistolis Paulli ad Senecam et Senecae ad Paullum. Neapoli 1484. fol. an eadem est, quae superior, quae, adnotante Rewiczky, interdum, at vitiose, citatur an. 1474? et forsā confector catal. Barberin. male legit et scripsit a. 1484.

Ad pag. 323. fm.

Eiusmodi edit. f. l. et a. describitur in Catal. *Valler.* II, p. 749. et a *Panzero V. C.* I. p. 77. vbi Argentorati typis Io. Mentelii excu.

*) Huic continuo et sine interuallo adhaeret fragm. *de otio.*

**) In ipso textu epistolarum scribitur *Lucilus.*

excusa iudicatur. — Alia edit. sine l. et a. (circ. an. 1498.) fol. min. Describitur a cel. *Fossio* cat. bibl. Magliab. II. pag. 565.

Ad pag. 324. lin. 21.

Lege: *Suasorium* (sic) et *Controversiarum* etc. — Ita quoque in ed. Opp. Venet. 1503. fol. per Bartholomeum de Zanis de Portesio.

Ad pag. 325. lin. 9.

Num ex Aldina officina *Opera Senecae*, (vti traditur in Ern. Fabric. B. L. II. p. 111.) a. 1522. exierint, equidem nescio et vero haesito. In Serie quidem dell' ediz. Aldine ad illum annum, pag. 55, in *Menkenii* catal. patt. I. inter edit. aldin. pag. 275. in *Pinelli* catal. I. pag. 258 etc. memorantur tantum (vti ab ipso Fabricio pag. 108.), *Lucii An. Senecae naturalium quaestionum libri VII.* et *Matthaei Fortunati in eisdem annotat.* Ven. in aedibus Aldi et Andreae focerii. m. Febr. 1522. 4. (in forma 8. in catal. Burmann. II. pag. 164.)

Ad pag. 327. lin. 1 — 3.

Ita locus est constituendus: *Iani Grateri animadversiones in L. Annaei Senecae opera. In quibus, praeter omnes passim omnium huius superiorisque aevi doctorum hominum emendat. interpretationesque quam plurima loca supplentur, confirmantur, corriguntur,*
illu-

*illustrantur, op̄ MSS. quae in biblioth. elect. Palat. His additae Nic. Fabri annotationes ad Senecae patris controversias et filii apocolocyntosin. Ex typographeio Hieronymi Commelini a. M. D. XCIIII. (1594.) fol. Meo exemplari textus Senecae additus non est, qui secundum Fabric. et edit. Bipont. adhaerere videtur, si recte notauerit. Rec. (Lugd.) sumtu Io. le Preux: 1595. 8. sine textu Senecae etc. Sed de hac edit. ap. le Preux quoniam variant V. D. mihiq̄ nota est controversia, plura alio tempore dicam. — De edit. Commel. II. a. 1604. et de adjunctis notis Romanorum vet. vulgo *Senecae et Tironis* nomine insignitis, copiosus est doct. editor Bipont. pag. XXXIV sqq. notit. litter. Schefferi emendatt. noturum, quae dicuntur Senecae et Tironis, postumae leguntur in Misc. obsl. citic. in auctores, vol. IX. tom. II. p. 158 sq. add. supra, pag. 264. adnotata. — Lin. 14. delenda sunt verba *Op̄ MSS* — 1594. 8.*

Ad pag. 328. lin. 4.

Post: 1613. 8. add. II. tom. apud Io. Vignon: quae edit. ita typis renouata est, vt, exceptis vtriusque inscriptionis primaeque plagulae foliis, paginae et lineae sibi inuicem responderent, *Geneuae sumptibus Sam. Chouët. 1665. 8. II. tom.* — Edit. Elzeu- riana ex recens. Iusti Lipsii et Andr. Schotti prod.

prodiit 1639 et a. sq. in 12. v. *Pinelli* catal. I. p. 257. et cat. *Röwiczki*. p. 76. atque exemplar, cuius totum *secundum*, in quo Epistolae et quaestiones natur. sunt, tantum possideo, notam habet *Lugd. Bat.* 1639. 12.

Ad pag. 328. lin. 23.

Senecae opera selecta. Paris. Barbot. 1761 — 1776. tom. II. 12. — *Sen.* rhet. et phil. opp. Patau. 1728. III. vol. 8. — Novam eamque criticam edit., congestis vandelcunquē codd. editionibusque aut collationibus (eorum quoque, quos bibl. acad. *Erlang.* servat, codd.) a pluribus annis molitur cl. *Fesslerus*, sed hucusque adhuc ea est in expectatione. Interea praeclaram criticamque edit. curare coepit cl. *Ruhkopf* eiusque voluminis *primum* publicavit. Inscriptio autem haec est:

L. Annaei Senecae philosophi Opera omnia, quae supersunt. Recognovit et illustravit Frider. Ernest. Ruhkopf, Director gymnasii Bielefeldensis. vol. I. Lipsiae in libraria Weidmannia. 1797. m. 8.

Ad pag. 329. lin. 2.

Antiquioris editionis notitiam: *Sen. de quatuor virtutibus cardinalibus: de remediis fortuitarum.* absque vlla nota, *sec. XV.* in 8. praebet cl. *Morell.* ad *Pinelli* catal. I. p. 258. Haud paucas edd. illorum et aliorum
opus-

opuscul. Senecae edd. saec. XV. refert cel. Panzer passim in A. T. v. indicem voc. *Seneca*. — Editiones *Mimorum*, falso tributatum *Senecae*, v. ad paragraph. de *Syro*.

Ad pag. 329. lin. ult.

Locum *Lacti* pag. 5. ed. Cort. qui eam difficilem habet atque tentat, *inter sextam et septimam* — *horam tam bonam?* aliter explicuit olim Scioppius s. Pasc. Grosippus in *Paradoxis literar.* ep. 6. pag. 51. ed. Mediol. 1628. 8. — De Apocolocyntosi v. etiam Ge. Pasch. de variis modis moralia tradendi etc. Kilon. 1707. 4. cap. III. pag. 259 sqq.

C. A. H. (*Heumann*) in supplement. act. erud. Lips. tom. VI. pag. 296 sqq. confecit *indicem expurgatorium ad Senecae ἀποκολοκύντωσιν*, h. e. multis locis deprauatis medicinam adhibet non semper salutarem, multo minus necessariam. Atque saepius improbat illam *Frid. Christoph. Neubur.* (praetor regis apud Gotting.) in sua edit. cum versione germanica, (*Des Luc. Ann. Seneca Spottgedicht, etc.*) Lipsiae 1729. 8. cuius interpretationem et animaduerss. ipse *Heumann* in Act. erud. Lips. a. 1729. pag. 229. sqq. valde laudat, et adfirmat, auctorem et versioni subinde notas historicas ac philologicas, lingua patria haud ineleganter conscriptas subiicisse, et de autographo Senecae aeque bene meruisse etc. „Exprimit enim, ait Heum.,
textum

textum integrum, subnectit notas criticas latino idiomate, supplet lacunas, corrigit mendas, tum ex optimis libris, tum ex magnorum criticorum castigacionibus, tum ex suo saepe etiam ingenio, idque non infeliciter. Quam aequo animo tulerit dissensum, in fine declarat epigrammate, quod ipsi Neuburo scripsit gratulabundus. — *Aposolokyntofis* etiam vertit germanica, notasque litterarias, exegeticas atque criticas, textumque latinum addidit *Chr. Gottlob Sonntag* in libro: *Zur Unterhaltung für Freunde der alten Litteratur*, fasc. II. Rigae 1790. 8. Pag. 69 sqq. recensuit edd. et de illis, aut aliis commentatoribus, e. g. *Scheffero* in *lect. academic.* pag. 279 sqq. *Dan. Heinsio* in *commentat.* inter eius oratt. a. 1627. pag. 608 sqq. ac de versionibus subtiliter iudicavit.

Ad pag. 330. lin. 2.

Cel. Panz. I. pag. 398. probabilius refert ed. *Ferrar.* ad a. 1484 aut 1485. bello inter Venetos et Herculem, Ferrariae ducem finito, quod respexit curator illius edit. in epigrammate, posito ad calcem tragoediae ultimae, *Hercules Oetetus* inscriptae. — *Freytag* in *Analectis litter.* pag. 279. ex *Maitt.* A. T. I. (l. IV. part. 2.) p. 450. citat *Caletani apologiam et comm. in Senecae tragoed.* Venet. 1483. sed suspicatur, quod in nomenclatore *Gronovii*, etiam ed. *Schroeteri* praemisso,

missio, illi Caetani apologiae etc. antius 1493. adseritur, per errorem loco a. 1483. scriptum fuisse 1493. Quando autem Ios. Simlerum in biblioth. Gesner. pag. 155. erroris arguit, quod auctorem vocat *Dan. Galetanum*, librum vero Venet. 1598. excusum fuisse scribit; monendum est, in numero quidem anni, esse errorem typogr. pro 1498. sed loco *Caetani* in fronte illius edit. et aliquoties omnino exaratum dictumque legi *Galatanum*, equidem editionis a. 1498. exemplo, cuius in Notitia mentionem feci, possum adfirmare.

Senec. Tragodiae. In calce: Impressum Parisiis, in vico clauso brunelli per Ioh. Hignati Wilhelmum et Wolfgang Hopyl socios. s. a. nota. 4. v. Cat. Bünau. I. p. 338.

Ad pag. 330. lin. 16.

De binis edit. Iuntinis v. *Bandini* annal. Iuntar. typogr. pag. 19 sqq. et pag. 47.

Ad pag. 330. lin. ult.

G. Fabric. in epistola multas profert coniecturas. Vfus vero est cod. quem a Io. Regionontano venisse et diligenter descriptum esse, a se autem collatum, et ex eodem locos plurimos deformatos iam in aliquam restitutos esse dignitatem, in epistola dedicatoria narrat. Lipsio quidem not. ad Agamemnona non satisfacit Fabricius: huius tamen

diff. laudat *Reinhard* in theatro prudentiae elegantior. pag. 116. Add. *I. Dau. Schreiberi* vitam Georgii Fabricii pag. 217 sq.

Ad pag. 331. lin. 15.

De prima Delrii ed. vide edit. Ripontini notit. litterar. de Senecae tragoediis pag. XIII sq. — In altera edit. s. in syntagmate a. 1593. (vti testatur edit. Ripont.) et tertia, (quam ipse habeo,) a. 1619. Sunt in parte *secunda* Senecae tragoediae cum aduersariis recognitis, in melius mutatis auctisque; tertia pars (cum nota loci et anni Lutet. Par. 1620.) comprehendit *Delrii* nouum commentar. in decem trag. quae vulgo Senecae adscribuntur. Alterius partis ab initio indicat is *auxiliaria castigationi contextus*, (h. e. codd. et edd. quibus vsus est,) et mirifice laudat Lipsii animaduersiones, minus vero probat edition. Lipsiensem typis Voegel. ex emendat. N. (Fabricii,) et moleste tulit, a Plantino in ed. Delrii prima Antwerp. 1576. contextum, non a Delrio correctum, sed purum putum saxonicum (h. e. Fabricianum) ad litteram esse expressum.

Ad pag. 331. lin. 18.

Nitida Edit. Plantin. 1588. constat quasi duabus partibus. Prior continet tragoedias; posterior autem, quae suam habet paginarum seriem, exhibet Lipsii epistolam ad Raphelinguum,

gium, in qua primum iudicat de tragoedia-
rum scriptore, tum tragoedias ipse critice
pettractat, et partim, vt ipse ait, ex ingenio,
partim ex veteri codice sane bono permulta
corrigit Senecae loca. Raphelingii autem no-
tas equidem in hac metnor. editione, in cu-
ius vltima pagina Lipsii epistola; Lugduni
1587. scripta, finitur, non inuenio. Illae
igitur sequenti Rapheling. edit. an. 1601,
12. et aliis accessisse videntur. Atque ego
habeo exemplum, cuius calci *Raphelingii*
notae sunt adnexae a pagina 445 post Lipsii
animaduerss.: *L. Annaei Senecae* Cordub.
Tragoediae, eum *Iusti Lipsii* et *Francisci*
Raphelingii animaduersionibus et notis. Au-
reliae Allobrog. apud Petrum de la Roviere:
1611. 12. In indice tamen potiorum edd.
Gronouianae editioni praethisso dicuntur *ca-*
stigationes Francisci F. F. Raphelingii eodem
anno, (n. 1588.) Lugd. Batau. (separatim
teor) esse excusae. Quo facile fieri potuit,
vt quibusdam Senecae exemplaribus illius
anni a bibliopegis adiungerentur Raphelingi
castigationes. — *L. Ann. Senecae* decem tra-
goediae ex emendatione doct. virorum, ad-
ditis selectioribus notis Th. Farnabii ac alio-
rum. His accessere flosculi delibati, vt et
index etc. Noriberg. ap. I. Andr. Endterum
et Wolfg. iunioris heredes. f. 2. (medio saec.
XVII.) 12. — *Ltm.* 27. leg. *Seriusrii.*

Ad pag. 332. lin. 17.

A *Cortio* acriter dureque notata est *Schroederi* editio in actis erudit. Lipsiens. a. 1728. pag. 448 sqq. Aduersus quem eodem anno *Schroeder* se defendit in lib.

Notarum et animaduersionum ad Senecae tragoedias vindiciae a distortionibus et calumniis alicuius ex editoribus Actorum eruditorum Lipsiensium. Delphis. 1728. Adde *Ernesti-Fabr. B. L. II.* pag. 137. De *Dukeri* responsione haud leni v. quoque cel. *Saxii* Laudation. Caroli Andr. *Dukeri*, Traiecti ad Rhen. 1788. 8. pag. 39. — *Tragoediae.* Vratislaviae 1754. 8.

Ad pag. 332. lin. 22.

Nouam editionem Tragoediarum nouamque recensionem, subsidiis XVII. codd. et edd. vetustarum adiutus, parat cl. *Baden*, et promissidem quasi dedit in tragoedia quadam *Senecae* nobili separatim edita amplissimoque commentario instructa:

Hercules furens. Specimen nouae recensionis tragoediarum L. Annaei Senecae, auctore Torkillo Baden. Kilonii sumt. C. E. Bohn. 1798. 8. In *Hercule furente* profuit quoque *Badenio* lectionis varietas, quam e cod. Varsouienti *Groddeck* excerpfit et *Heeren* vulgavit in Bibliotheca litteraturae artis-que veteris, partic. X.

Ad

Ad pag. 333.

Plurima Senecae opuscula et tragica et philosophica saepius sunt in varias linguas translata. *Fabricius* in B. L. loc. cit. quasdam, et *Panzer* in A. T. antiquissimas saec. XV. in medium proferunt versiones. Atque de *anglicis* vide *Brüggemann* View etc. pag. 651 sqq. — de *germanicis* *Degen* l. c. pag. 359 sqq. (quibus addes: *Seneka über die Kürze des menschlichen Lebens*, Berol. 1796. 8. et *Frankii* versionem eiusdem opusculi cum obseruat. Berol. 1797. 8. conf. *Kilon*. bibl. vniuers. german. vol. XXXVII, part. I. fascic. I. pag. 27. et vol. XXXVIII, part. I. fasc. IV. p. 237 sq. in vol. autem XL. part. I. fasc. IV. pag. 239 sq. a. 1798. de versione *I. A. Schmidtii* germ. *Senecae* de beneficiis, cum adnotat. Lipsiae 1797. 8.) — De *italicis* versis. v. *Paitonum* l. c. tom. IV. pag. 17 sqq. — *L'Esprit de Sénèque, ou les plus belles pensées de ce grand philosophe, enseignant l'art de bien vivre pour servir de guide à conduire nos passions, pratiquer la Vertu et fuir le Vice*. Paris. 1685. 12. II. part. — *Aug. Buchneri in L. An. Senecae consolationem ad Heluiam, praefatio*. Wittenbergae 1655. 8.

Ad pag. 333. lin. ult.

De *Neuburii* ac *Sonntagii* versionibus paullo ante plura adnotavi.

Ad pag. 334. lin. 7.

Theatro de Sénèque. Traduction nouvelle, enrichie de notes historiques, littéraires et critiques et suivie du texte latin, corrigé d'après les meilleurs manuscrits par *L. Coupé*. Paris. 1796. II. voll, *Coupé* Senecam philosophum esse verum tragoediarum auctorem, at noluisse nomen profiteri arbitratur.

Ad pag. 335. sect. 5.

Dan. Heinsii lectu digna oratio de stoica philosophia, quae est in Epictetum, Senecam reliquosque stoicos philosophos quasi introductio, inter Heinsii Orationes, Lugd. Batav. 1627. 8. pag. 608 sqq. est recepta, praemissa quoque editioni Senecae cum notis P. Scriverii, I. If. Pontani et Dan. Heinsii, Amstel. 1620. 8. — De Seneca, eius scriptis, philosophia ac theologia, interpretibus, censoribus, versionibus etc. plura collegit *Paschius* de variis modis moralia tradendi p. 635 — 645. — *M. Gotofr. Kowitz* disp. praef. D. *Aegidio Strauchio*, P. P. O. de Christianismo Senecae, Wittebergae 1668. 4. rec. Ienae 1706. — *Mich. Frid. Lorche* disp. moderante *Io. Adamo Schmidt*, P. P. O. de Seneca eiusque theologia. Ienae 1636. 4. — *M. Io. Philippi Apini* dissert. de religione Senecae, Wittenbergae 1692. 4. — *M. Christ. Wilh. Loescheri* disput. de epistolis Pauli ad Senec.

Senecam hypobolimaels. Wittenb. 1694. 4. add. *Heumanni actus philosoph.* I. pag. 733-742 sqq. — tom. II. pag. 161 sqq. — *M. Car. Philipp. Conz* Abhandlungen für die Geschichte und das Eigenthümliche der spätern Stoischen Philosophie, nebst einem Versuche über die christl., Kantische und Stoische Moral. Tubing. 1794. 8. Auctor praesertim persequitur Stoicos recentiores, Senecam, Epictetum et Antoninum philos. docetque, quae illi cum veteribus Stoicis habeant communia, tum, quas quilibet eorum discrepantes et peculiare foueat sententias. adde *Introd. in histor. L. Gr.* II. 1. pag. 66, *Gotting. ephem. litter.* a. 1795. nr. 173. *Ien. A. L. Z.* a. 1795. nr. 147. mens. Maio. — *Apologia Senecae*, in *Mich. Montaigna* Gedanken und Meinungen über allerley Gegenstände: e vers. german. tom. III. Berol. 1793. 8. cap. 32.

Ad pag. 335. circa fin.

Lipſi manu ductio est quoque in illius *Opp.* tom. V. — *L. A. Seneca* der Sittenlehrer nach dem Character seines Lebens und seiner Schriften, entworfen von *F. Nüscheler*, Prof. tom. I. Tiguri 1783. 8. — *Vindiciarum Senecae pars prior*, auct. *Io. Iao. Czolbe*, Gedano, Ienae 1791. 4. conf. *Bibliothek von Anzeigen und Auszügen kleiner Schriften.* Ienae 1791. 8. vol. II. part. IV.

pag. 175 sqq. vbi de Senecae notatione quaedam bene dicta sunt,

Ad pag. 336. circa fin.

De Gruteri animaduersionibus paullo ante notavi quaedam. — Gruteri liber suspicionum extraordinarum, in meo exemplo subiectus est sine titulo Gruteri suspicionum libris IX. (v. in Notitia pag. 51, operis inscriptionem). — Gruteri confirmatio etc. edita est *Wittebergae*, (vbi in meo quidem exemplo excusa esse dicitur,) 1591. 8.

Vita di *L. Annæ Senecæ* libri IV. di *Carl de Rosmini*, Acad. Florent. Roverodo. Marchesani 1795. 8. More vulgari opus, excerptis ex opp. Senecæ longioribus oppletum, sine vlla historica arte critica scriptum esse dicitur,

Seneca, Philosoph und Minister, II. Briefe von *Herder*, in *Gentz* neuer deutschen Monatschrift, a. 1795. mens. Iul. pag. 228 sq. Oeconomiam quasi describit, quomodo argumentum tragoediæ Senecæ sumi possit atque tractari.

De tragoediis *Senecæ* historice, critice atque æsthetice disputat *Jacobs* in: *Nachträge zu Sulzers allgem. Theorie* etc. tom. IV. part. II. pag. 332 sqq. et ipse *Sulzer* in *allgemein. Theor.* voc. *Seneca*, parte IV. pag. 355 sq. ed. II. ibique vide *de Blankenburg*,
aut

aut hunc in Litterar. Zusätzen, tom. III. pag. 159 sq. et pag. 232 sq.

Gotth. Ephr. Lessing de Senecae tragoediis, in eius Theatral. Bibliothek, Berolini 1754. 8.

Ios. Iusti Scaligeri animaduerss. criticae in Senecae tragoedias, in eius Opusculis variis, Paris. 1610. 4. pag. 297. aut edit, Francof. 1612. 8. part. II. pag. 1 sqq.

Io. Henr. Boecleri comparatio inter Hippolytum Senecae et Euripidis, inter eiusd. dissertatt. academ. Argentor. 1710. 4. tom. II. pag. 1159 sqq.

(Iortini) animaduerss. criticae in Senecae tragoedias, cum castigatt. Dorville et Burmanni I. in miscell. obseruatt. in auctores etc. vol. I. tom. I. pag. 68 sqq. et tom. II. pag. 287 sqq. — In nouis miscellan. obs. criticis tom. I. pag. 129 sqq. quaedam loca in Thyeste et Hippolyto emendantur et explicantur. — Ibid. in tomo II. pag. 125 sqq. leguntur variae lectiones in excerpta Senecae ex peruetusto cod. Salmasiano, collato cum edit. Gronou. a. 1649. 12.

I. Iortin Remarks on Seneca. Londini 1734. et in eius Tracts philological etc. Londin. 1790. vol. II. pag. 404 sqq. conf. Memoirs of the Life and Writings of *John Iortin*, D. D. by *John Disney*. Lond. 1792. 8.

Io. Hildebr. Withofs praemetium crucium criticarum praecipue ex Seneca Tragico. Lugd. Batau. 1749. mai. 4.

Ad pag. 337. sect. 2.

Blanconi (*Bianconius*) quoque in libro, postea memorando, (*Sendschreiben* etc.) p. 115 sqq. negat, *Celsum* fuisse medicum, quem vocant, practicum. Sed *Krause* in epist. praemissa, pag. XXXV sqq. contendit, eum non solum virum fuisse artis medicae peritum, sed eam quoque usu atque exercitatione habuisse cognitam, et *Plinii* locum pro sua explicat sententia.

Ad pag. 337. sect. 3. lin. 5.

Celsum scripsisse libros *de arte rhetorica*, cognoscimus vel ex *Quintil. I. O.* qui per multis locis eius meminit, et plerumque reprehendit: (loca vide excitata in ind. II, ad edit. *Gesneri*, voc. *Celsus*;) imprimis libr. XIII, II, 24. ubi vulgo legitur *Corn. Celsus mediocri vir ingenio*; sed *Gunzius* in diss.: *de dexteras* in sacris *Aesculapii* etc. Lips. 1737. in ultima thesi locum *Quintil.* ita emendat, *Celsus medicus, acri vir ingenio*. Illud tamen *Celsi* opusc. non tulit aetatem. *Fabrius* quidem in *Bibl. latinae* volumine III, vet. ed. pag. 758 sqq. *Celso* tribuerat libell. qui exstat *de arte dicendi*, eumque ex edit. *Popmae*, huius autem notis omissis, recudi fecit:

fecit: postea tamen, meliora edoctus, mutavit sententiam in B. Gr. l. c. (vbi pariter in Elencho medicorum de Celso quaedam narrat,) et Bibl. latin. med. et infimae aetatis, l. mem. Atque in noua B. L. edit. Ernest. tom. III. pag. 462. (vbi de *Iulii Seueriani* syntomatibus siue praeceptis artis rhetoricae agitur,) iure nec Celso assignatus est libellus nec typis repetitus. — In catal. biblioth. Reimmanianae tom. II. (Hildesiae 1739. 8.) pag. 494 fqq. recensetur Bibl. lat. Fabric. et error de Celso auctore notatur, Seueriano iure adseritur libell. eiusque edit. nominantur, etiam quaedam Curionis, quae princeps habetur. Denique anonymus in epistol. ad Reimman, „Habeo, ait, Popmae edition. notatam manu, fortassis Quincti, item apographum msti, multum a vulgatis edd. diuersum, ex quo patescit, quibus temporibus vixerit Seuerianus, Gratiani imp. tum viuentis mentionem faciens.“

Petrus Bondam in variis lectionibus, (Zutphan. 1759. 8.) pag. 363 fqq. copiose eruditeque disserit de illo libello. Primum docet, *Iulium Seuerianum* interdum expressisse Ciceronem, vt pateat ex capite *de fine* pag. 308. inter antiquos rhetores lat. e bibl. Fr. Pithoëi, (siue pag. 340 sq. edit. Claudii Capperonnerii,) quod fere totum descripsisset ex Cic. lib. II. de inuent. rhet. cap. 17. At enim idem animaduertit, a Seueriano ne-

minem

inuicem veterum saepius sibi imitandum fuisse
 propositum, quam Cornelium Celsum; quip-
 pe quem Seuerianus non solum, quod ad res
 spectat, imitaretur, sed et verba Celsi ipsa,
 quantum fieri posset, in compendio suo ser-
 uasse Seuerian. credibile videretur. Quare,
 quod Seuerianus pleraque sua ex Celso hau-
 serit, ipsis plerumque semper reseruatibus eius
 verbis, (quod ex iis locis, a Bondamo in
 medium productis, in quibus a veteribus
 Celsi librorum de arte rhetorica mentio
 fit, clare patet,) Bondam ex eo causam,
 cur in eodd. Celso adtributa sint, quae re-
 vera Seuerianum agnoscunt auctorem, repe-
 tendam esse iudicat. Neque tamen Seueria-
 nus Celsi vestigiis ita presse insitit, vt non
 aliquando desereret praecuntem et, si quid
 rectius videretur, immutaret; quod Bondam
 pariter demonstrauit, idemque Seuerianum
 fuisse aequalem et contubernalem Sidonii
 Apollinaris, ex huius ep. 13. libri IX. pag.
 597. et ex carmine IX. v. 313. euincit; de-
 nique obseruat. *Seueriani* praecepta rhetoricae
 varias librariorum inscitia contraxisse corru-
 ptelas.

Ad pag. 337. sect. 4.

De edit. principe v. *Panzer* I. pag. 407.
Clement Bibl. curieuse etc. tom. VII. pag. 6.
 qui potissimum ex *Goetzii* Memor. biblioth.
 Dresd. I. pag. 213. plures alias, praecipue
 vario-

rariore, recenset edit., idemque *Mahudel* iudicium de melioribus Celsi editionibus, (in *Hist. de l'Acad. des Inscript. etc. tom. VII. Paris. 1733. pag. 101.*) refert.

Ad pag. 338. lin. 1 et 2.

Editio Aldina a. 1524. fol. nec indicatur in Serie dell' ediz. Aldinè, et a *Io. Bapt. Morgagni* in epp. in Celsum, spuria iudicatur, quoniam ed. Iuntina, Venet. eiusdem anni, ab aliis pro Aldina sit habita: eique adsentiunt *Goetz* et *Clement.* Atqui licet non solum *Fabricius*, *Almeloueen* aliique mentionem eius Aldinae edit. faciunt, sed *Krause* quoque in praefat. ad suas edit. pag. XII. inter editiones, quas sibi ad manus fuisse testatur, discrete numeret *Iuntinam* a. 1524. et *Aldinam* a. 1524. illaque itidem *ibid.* pag. XXXIII. in indiculo editionum Celsi *Lindemiano* aucto et emendato inemoretur: tamen *Krause* postea in epistola ad *Biancon.* praemissa ipsius versionis libri: *Bianconi* *Sendschreiben über den A. Corn. Celsus etc.* pag. XXIX. agnoscit et retractavit errorem, et statuit, tres, quae a quibusdam numerantur, edd. Ald. 1524. fol. 1528. 8. et 1528. 4. non esse diuersas; sed vnã eandemque a. 1528. min. fol. et errorem eorum, qui ed. a. 1524. laudant, ortum esse ex incuria. Contra ed. *Iuntinae Ven.* non meminit *Bandin.* in *Anal.*

nal. Iontaf. typograph. I. pag. 14. vbi illius mentio debuerat iniici.

Ad pag. 338. lin. 15.

Num Celsi ed. cum medicis antiquis recusa sit a. 1549. fere dubito.

Ad pag. 339. lin. 16.

Edit. Amstel. a. 1687. in catal. bibl. Oosterdyk, Traiecti ad Rhen. 1793. pag. 100. nr. 1017. excusa dicitur in forma 8. et nonnullis V. L. msstis ornata. — Edit. Lugd. B. ap. Io. Arn. Langerak. 1746. 8. parum debet Almeloucenio, aliena autem accepit ornamenta. v. *Hamburg. Z. N. II. pag. 12.* acta erudit. Lips. a. 1747. pag. 214. et ephemer. litter. Lips. a. 1746. nr. V. pag. 41 sq. — Sunt exemplaria, in quibus: Rotérodami 1750. 8. — Illa Lugd. B. editio a. 1746. typis repetita est Basil. 1748. 8. — Vulp. editio Patau. 1750. recusa est Venetiis apud Remondinum 1763. 12.

Ad pag. 340. lin. 21.

Celsi libri VIII. ad edition. Patauinatn et super. Lipsiensem, nunc cura *Alberti von Haller* denuo editi a *P. R. Vicat.* Lausannae 1773. 8. Haud probatur haec editio eruditis criticis.

Novissima est editio: *A. Cornelii Celsi* de medicina libro octo, ad optimas. edd. collati. Praemittitur notitia litteraria studiis societati-

cietatis Bipontinae. Editio accurata. Biponti
ex Typogr. societatis. 1786. 8.

Ad pag. 340. lin. antepen.

Item inter Antiquos rhetores Isthios, e
Francisci Pithoei bibliotheca olim editos; re-
cognouit, emendauit, notis auxit *Claudius*
Capperonherius. Argentorati 1756. 4. pag.
329 sqq. Heurnanni notae subiade audacio-
res insertae sunt, et a Rangio, (qui curam
editionis gessit, sed ante illam absolutam mor-
tuus est,) interdum refutatae.

Ad pag. 341. sect. 6. lin. 2.

Io. Rhodii differt. de acia ad Corn. Celsi
mentem, qua simul vniuersa fibulae ratio ex-
plicatur, primum prodiit Patau. apud Paul.
Frambottum. 1639. 4. — deinde secundis
curis auctior. — Acc. de ponderibus et men-
suris vett. medicorum, in primis C. Celsi;
eiusdem *Rhodii* diff. et vita Celsi. Hafniae,
sumt. Petri Hauboldi. 1672. 4. — *Celsi vita*,
a Rhodio conscripta, tantum praefixa est editi.
quibusdam, etiam Bipontinae. — *Acia Cor-
nelii Celsi* propriae significationi restituta:
Alphonsus Nunnez regius archiater defensus:
a *Io. Iac. Chiffletio* — Antwerp. ex offic.
Plantin. Balth. Moreti. 1633. 4. v. *Goetz*.
l. c. p. 215. — *Io. Baptistas Morgagni* —
in Aur. Cornel. Celsum et Q. Ser. Samoni-
cum epistolae. In quibus de vtriusque au-
ctoris

ctoris variis editt. libris quoque msstis et commentatoribus differitur. Hagae Comit. 1724. 4. *Morgagni octo épistolae in Celsum sunt integrae in eius Opusculis miscellaneis, quorum non pauca nunc primum produnt tres in partes diuisa.* Venet. 1763. fol. part. I. conf. noua acta erudit. Lipsiens. a. 1764. mens. Sept. et Oct. pag. 161 sqq. — Huc quoque referendae sunt *Io. Nardii* *Noctes geniales*, Bononiae 1656. 4. in quibus pag. 518 — 599 est vetus *Coru. Celsi* libror. VIII. de medicina lectio restituta, contra *Robertum Constantinum*. Alios huc pertinentes libros deprehendes excitatos in indiculo editt. pag. XXXI. *Krausianae* edit. praefixo.

Ad pag. 341. sect. 6. lin. 20.

C. Fr. Cloßii diss. anatomico-chirurgica, sistens analecta quaedam ad methodum lithotomiae Celsianam. Tubing. 1792. 4. §. 5—9. *Celsi* locus, vbi de illa agitur methodo, explicatur, additis notis criticis et indice variarum lectionum atque emendationum, a *Morgagno* et *Targa* propositarum. conf. ephem. litt. Tubing. a. 1792. plag. 74. p. 585 sqq.

Ad pag. 341. lin. antepen.

A Mehusio in *Observationi letteraris*, pro anno 1794. part. I. Florent. a. 1794. liber *Bianconi* sub examen vocatur, multaque in eo notantur, ita vt interpreti aut editori crisis illa

illa lectione atque comparatione habeatur digna utilisque. Mehusius autem in opinionem adductus erat, forsan narratione Ernesti ad Fabric. Bibl. L. II. pag. 44. Bianconium parasse sibi Günzii apparatus ad Celsi editionem, quam ille instituit, sed morte absumtus absolvere non potuit. At enim et Biancon. in epist. 12. pag. 236 sqq. versionis german. Ernestinam narrationem falsitatis arguit, et *Krause* in epist. mem. versioni suae praemissa, pag. XXXI. suo testimonio, copias Gunzianas, praeter varias codicum Florentin. lectiones ab ipso Biancon. procuratas, nunquam peruenisse in illius manus, sed tum, quum *Krause* illam scriberet epistolam, adhuc a filio Günzii custodiri, plane vindicavit Bianconii fidem ab omni suspitione malignitatis.

Carol. Gottlob Kühn de philosophis ante Hippocratem medicinae cultoribus ad Celsum de medic. praefationem, spec. I. Lips. 1781. — recognitum et auct. in *I. Christiani Gottlieb Ackermanni* opusculis ad medicinae historiam pertinentibus, — collectis. Norimberg. 1797. 8. nr. 4. p. 237 — 292.

Libellum inscriptum: Adumbratio chirurgiae apud veteres Romanos sec. *A. Corn. Celsi* libr. VII. et VIII. de medicina, ex latino sermone in germanicum transtulit (*Grundriss der Wundarzneykunst in den ältern Zeiten*

ten der Römer, etc.) notisque instruxit *I. C. Jaeger*, Francof. ad Moen. 1789. 8. Laudatur versio; in notis vero textui subiectis vel sensus vel veteris et nouae chirurgiae praestantia non minus, quam diuersitas haud male explicari dicitur.

Ad pag. 342. lin. 6.

Ante Griecium *Cour. Sprengel* aphorismos Hippocratis et *sententias Celsi* anglice vertit, notasque addidit Londini 1708. 1735. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 640 sq. — Versiones gallicas a. 1754. a *Ninnin*, Paris. 1756. 8. et germanicam a. 1532. memorat *Krause* in praef. pag. XIII. Contra *Degen* l. c. l. pag. 37. *germanicas* Moguntin. 1531. min. fol. et Wormsat. auctore D. *Io. Küffner*. 1539. fol. — *Italice* vertit *Ab. Chiari da Pisa*. Venet. 1747. 8. II. tom. v. *Paiton*. Bibl. saepe laudatam, tom. I. p. 209 sq.

Finis partis prioris.

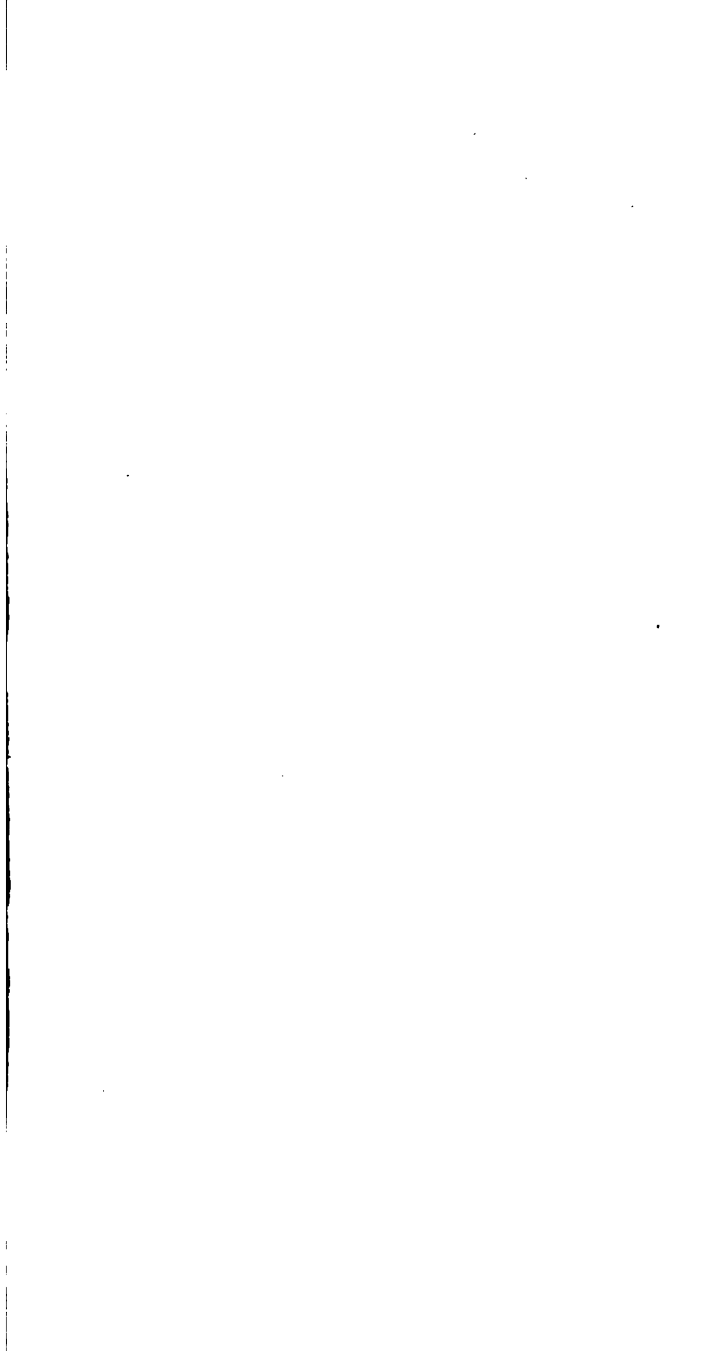
Paucos errores typographicos, quos opus-
culum leuiter recognoscendo deprehendi, hic
indicabo. Reliquos et ego alio forsan tem-
pore corrigam, et vt TV L. B. emendes, hu-
manissime rogo.

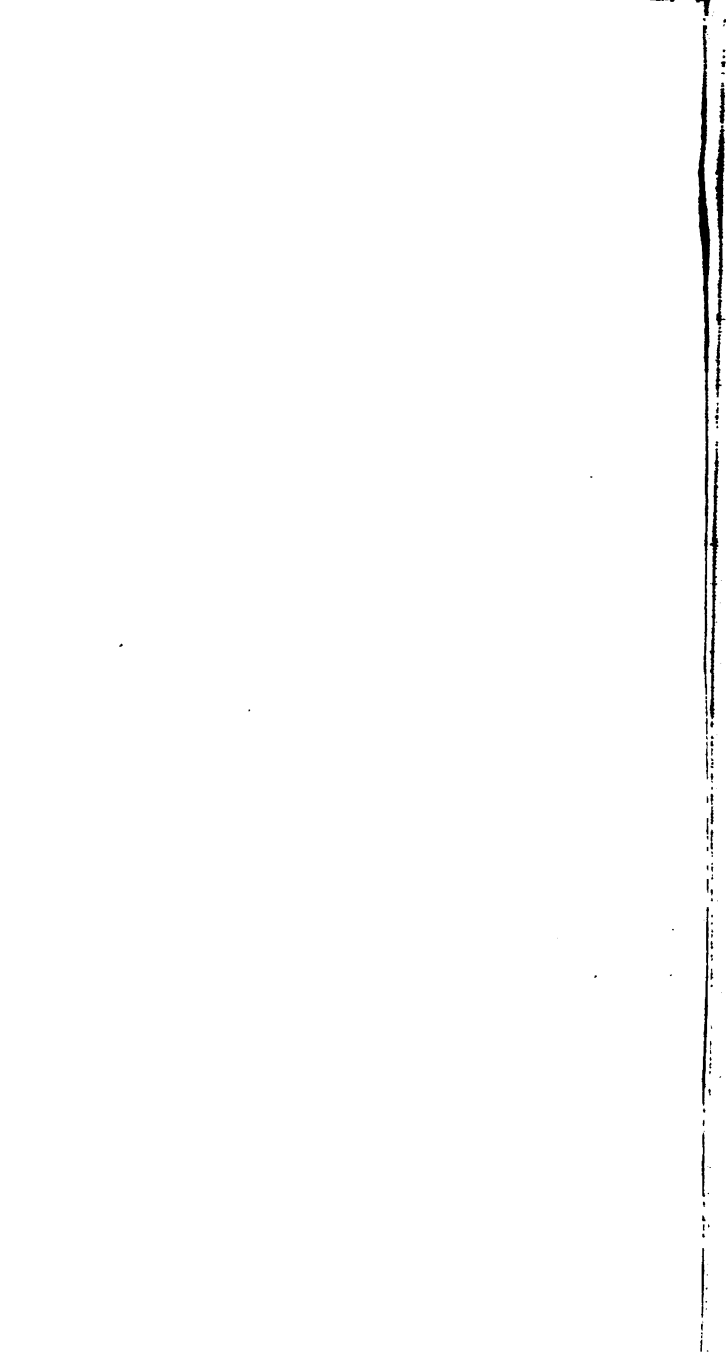
- Pag. 30. lin. 1. leg. *The*.
— 54. lin. 4. a fine, leg. *incerare*.
— 62. lin. 18. leg. *absoluit*.
— 63. lin. 14. leg. *editt. et de etc.*
— 76. lin. 6. a fin. leg. *ditatam*.
— 97. lin. 22. leg. *Maittaire*.
— 203. lin. 10. leg. *equis, viris, pro aquis
viribus*.
— 231. lin. 3. leg. *biblioth.*
— 248. lin. 4. leg. *1594*.
— 300. lin. 5. leg. *scholiis*.
— 321. lin. 20. leg. *Schnarr*.
— 322. lin. 10. leg. *Strothidnam editionem*.
— 324. lin. 8. leg. *Paris*.
— 338. lin. 2. leg. *motum*.
— 365. lin. 8. leg. *tam*.
— 377. lin. 19. leg. post *Aen.* adde, *com-
plectentem*.
— 404. lin. 9. leg. *atque, loco vt*.

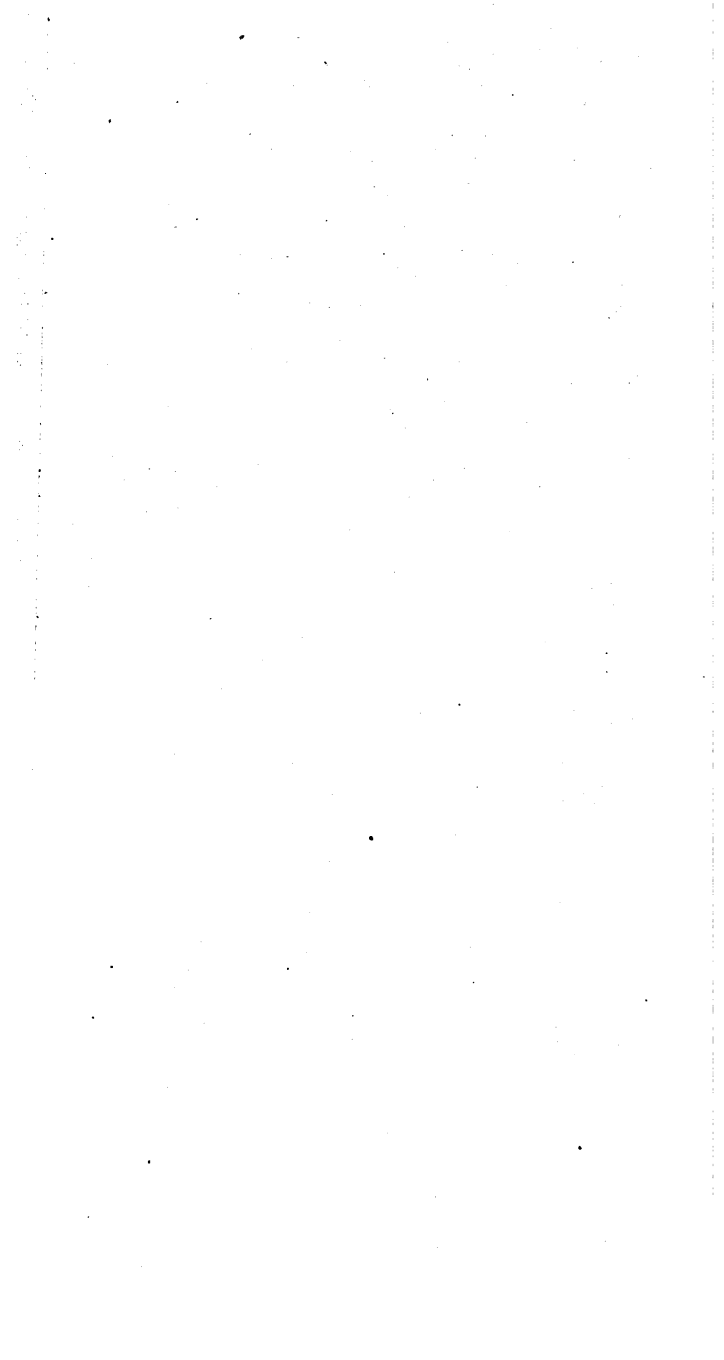
Reliquae plagulae in meas nondum vene-
runt manus.

21 JAN 1944

ER

SEP 11 1953

